

KEVSER SURESİ

Rahman Rahim Allah'ın Adıyla
Şüphesiz biz, sana Kevser'i verdik.

Şu hâlde Rabbin için namaz kıl ve tekbir
alırken, namazda ellerini boğazına kadar kaldır.
Doğrusu asıl soyu kesik olan, sana kin duyandır.

Muhammed Rıza Serşar (Rehgüzer)

Peygamberimizin Hayatı

Çözde Yetim

Habeşistan Hicretine Kadar

Çeviri:

Hasan Âlimi BEKTAŞ

Tashih:

Ali Kıran - Cemil Çiftçi

İsmail Bendiderya

KEVSER

Kevser Yayınları: 207

Kitabın Orijinal Adı: Ânek An Yetîm-i Nazar Kerde

Yazar: Muhammed Rıza Serşar (Rehgüzer)

Tercüme: Hasan Âlimi Bektaş

Tashih: Ali Kıran - Cemil Çiftçi - İsmail Bendiderya

Son Okur: Abbas Akyüz

Dizgi ve Mizanpaj: Kevser

Kapak: Faruk Atlan

Baskı: Yılmaz Matbaacılık (Sertifika: 27185)

Litros Yolu 2. Matb. Sitesi 3 NB 2 Zeytinburnu-
Topkapı / İstanbul Tel: 0212 493 00 85

Basım Tarihi: Ağustos 2013

ISBN: 978-605-4792-02-3

Kevser Yayınları

Sofular Mah. Simitçi Şakir Sok. No: 14 / 1
Fatih – İSTANBUL

Tel: 0212 – 534 35 28 / 555 16 66

Faks: 0212 – 631 36 01 / 555 22 12

www.kevseryayincilik.com

<https://t.me/caferilikcom>

www.caferilik.com

~ 6 ~
<https://t.me/caferilikcom>

www.caferilik.com

Ayetullah Hameneî “Nur Diyârı” adıyla hazırlanan bu radyo çalışmasını izlemiş, çalışma ekibiyle buluştuğu sırada birçok iltifatta bulunarak şöyle demiştir:

“Bu çalışma yirmi yıl uzarsa, sizin de yaptığınız iş sadece bu olsa, yine de çalışmaya değer!”

- Kalk **Zemzem**'i kaz!
- Zemzem ne demek?
- Zemzem kokmayan, eksilmeyen, kaynağına ulaşılmayan bir sudur. Onu kaz ve hacıların su ihtiyaçlarını gider.
- Nerede? Nerededir o? Onun yerini bana bildir!
- O, Harem'dedir. Kâbe'de kesilen kurbanların kanı ve tersi ile doldurulmuştur.
- Daha fazla bilgi... Daha çok ipucu verin!
- Karınca yuvalarının olduğu yer. Orayı alaca kanatlı bir karga gelip gagalar.
- Ben...

İpeksi ve beyaz elbiselere bürünen zat, gözden kayboldu. Bulut gibi hafif, su gibi latif ve esinti gibi hızlı adımlarla uzaklaşıp gitmişti. Aynı gizemlilikle aynı mesafede durmuştu. Kesin konuşmuş, fazla soru sormaya fırsat vermeden hoş kokulu bir atmosfer içinde kayboluvermişti.

Sıcak bir yaz gecesi idi. Evin avlusunda bir tahtın üzerinde uyuyorduk. Aniden bir ses duyarak uykudan uyandım. **Abdülmuttalib** uykuda konuşuyordu. Ay ışığında yüzüne baktığımda tere boğulmuştu. Sonra titremeye başladı. Ateşi vardır ve hastadır diye düşündüm. Onu uykudan uyandırdım.

Eşim **Semrâ**'nın şefkatli ellerinin okşamasıyla derin uykudan uyandım. Başımdan bir kova su boşaltmışlar gibi sırlıklam ter içindeydim. Zevk verici bir kırgınlık hissediyor-

dum. Kaç günlük ıstırabım son bulmuş, düğüm çözülmüştür diye Kâbe'nin rabbine şükrettim.

Evet, üç-dört gün üst üste gördüğüm rüyanın sırrı açığa çıkmıştı. Artık o rüyaların gerçek ve ilahi olduğuna kanaat getirmiştim.

Ne kadar sevindiğimi bir tek Allah biliyordu; bana nimette bulunmuş, beni bu hizmete layık görmüştü.

Semrâ şaşkınlıkla bana bakıyordu. Benim kalbimden geçenlerden habersizdi. Aşırı endişe içindeydi, ne yapacağını bilmiyordu. Yumuşak ve hoş kokulu yemâni ipek mendille alnımdan ve boynumdan akan teri sildi. Sonra aceleyle sedirden aşağı indi. Testinin başına ters geçirilmiş çömlek bardağı aldı. Onu testinin serin suyuyla doldurup bana uzattı:

— İç şunu, senin için ne yapabilirim! dedi.

Çok susamıştım. Bardağı Semrâ'nun elinden alıp ihtirasla birkaç yudum içtim. Sonra bardağı ona geri verdim:

— Merak etme, ben iyiyim, dedim.

Semrâ bardağı eline aldı, sedirin kenarına oturdu. Şaşkın gözlerini bana dikti.

Dolunay son derece parlaktı. Ay ışığı Abdülmuttalib'in ön beyaz saçlarına aksediyor, onun çekici simasına manevi bir azamet katıyordu. Bir süreden beri esmeye başlayan serin kuzey rüzgârı, onun gür ve dalgalı saç-sakalı arasında kıvranyor, Semrâ'ya Kâbe'nin iç duvarındaki İbrahim Peygamber'in resmini hatırlatıyordu.

Abdülmuttalib ayın göz kamaştırıcı ışığı altında hayâlen-giz bir manzara oluşturan **Kaykaan** doruğunun siyah, dümdüz ve şeffaf yüzeyine bakıyordu. Sesi başka bir âlemden geliyormuş gibiydi.

— Onu dört kez rüyamda gördüm. İlk defa dört gün önce gördüm. Öğleyn Kâbe'nin yanında **Hicr-i İsmail**'de uyuyordum. Rüyama geldi.

“Temiz olanı kaz.” dedi.

Fazla açıklama istemedim, sadece ona: “Temiz olan nedir?” diye sordum. Fakat o hiçbir cevap vermeden gitti. Ertesi gün, aynı adamı tekrar rüyamda gördüm; aynı şekil ve şemalide. Bu kez,

“İyi olanı kaz.” dedi.

Aceyleyle “iyi olan nedir?” diye sordum. Cevap vermeden gözden kayboluverdi.

Dün gece bir daha rüyama girdi: “Kalk”, dedi. “Değerli olanı kaz.” Ancak sözümü bile bitirmeden, hoş esinti gibi çekip gitti.⁽¹⁾

Ondan sonra bu düşünceden vazgeçemedim: “Temiz olan” neydi? “İyi olan” neydi? “Değerli olan” neydi? O rüyalar sadık rüyalar mıydı? Bu emir kimin tarafındandı, niçindi...? Bu sorular benim yememi-içmemi, uyku ve rahatımı elimden almıştı.

Abdülmuttalib uzun bir süre acı çektikten sonra ağır bir yükün altından kalkmış gibi derin bir nefes aldı. Gözünü Kaykaan dağının doruğundan ayırdı. Sevgi dolu bakışlarını eşine çevirerek sözüne devam etti: “...Bu gece düğüm çözüldü. Artık rahat rahat uyuyabilirim... Kaşını çatma Semrâcığım! Kocan tertemiz ve bereket dolu Zemzem’i tekrar kazmayla görevlendirilmiştir. Büyük atamız İsmail’den miras kalan değerli Zemzem bu! Mekke yeniden Kâbe’nin Rabbi tarafından lütufla şereflendirilmiştir.”

Semrâ sakinleşmişti, onun manevi sevincine diyecek yoktu. Yerinden kalktı. Bardaktaki suyu duvarın yanındaki gül ağacının dibine döktü. Bardağı yine evvelki gibi testinin başı-

1- Zemzem’in birçok adı vardır. Onlardan bazıları şunlardır: Berre, İsmet, Salime, Mübareke, Avne, Madmune, Âfiyet, Seyyide, Nâfia, Mu’nise, Büşra, Sâfiye, Tayyibe, Tâhire, Meymune...

na ters çevirdi. Abdülmuttalib yatağa uzanmış, parmaklarını alnında birleştirip, gözlerini kentin çıplak ve şeffaf semasına dikmişti. Artık ne de olsa birkaç günlük gizemli ve rahatsız edici sorulardan kurtulmuştu. Fakat bu defa da bir takım yeni düşünceler, uykuyu gözlerinden çalmıştı.

O gece sabaha dek gözüme uyku girmedi. Sevinç ve stres, tüm vücudumu sarmıştı. Bir an önce şafak söksün, Harem'e gidip işe koyulayım diye can atıyordum. Zemzem yıllardan beri aklımı meşgul eden kıymetli ve değer biçilmez yitikti. Onu bulmak sadece benim değil, doğrusu babam Haşim'in ve onun babasının da aklını kurcalayan tek şeydi. Amcam Muttalib öleli, Kâbe ziyaretçilerini yedirmek ve içirmek bana düştü. Ondan dolayı halk bana farklı bir gözle bakmaya başladı. Ben de halkın ve ziyaretçilerin rahatını sağlamak için elimden geleni yaptım. Ancak ziyaretçilerin su ihtiyaçlarını karşılamak, hiçbir zaman istediğim gibi olmadı. Çünkü istenilen su miktarı bulunmamaktaydı. Kaldı ki, yağmurun yağmadığı yıllarda bu ihtiyaç daha da artıyordu. Su kıtlığı bazen üç yıla kadar sürebilirdi. Bu yüzden **Zâhir**, **Askalâni**, **Ca'râne** ve Mekke'nin etrafındaki diğer kuyular dışında birkaç kuyu daha kazma düşüncesi, durmadan zihnimi kurcalıyordu. Üstelik söz konusu kuyuların Mekke'den uzakta bulunması, dolayısıyla suyu oldukça uzak mesafeden taşımak için elimdeki imkânların yetersiz oluşu, işimi bir kat daha zorlaştırıyordu.

On üç-on dört yaşlarındaydım. Babam bir gün şafak vaktinde beni uykudan uyandırdı. Biz normalde her sabah erken saatte kalkıyorduk. Ancak o sabah, günün farklı olacağı her hâlimden belliydi. Babam, Harem’de bir kuyu kazmaya niyetlenmişti!

Kuyu kazmak yeni fikir sayılmazdı. Fakat beni şaşırtan şey, babamın bu işi kendi eliyle yapacak olmasıydı. Ona bunun nedenini sorduğumda, olayı iki bin dört yüz kırk yıl önceye; büyük atamız **İsmail** -ona selam olsun- dönemine götürdü.

Babam, İsmail ile annesi Hacer’in Mekke’ye nasıl getirildiklerini bana anlatmıştı. O zamanlar Mekke boş ve kurak bir çölden başka bir yer değilmiş. İbrahim, eşi Sare’nin ısrarı üzerine, diğer eşi Hacer ile oğlu İsmail’i Filistin’den buraya getirip, kendisi geri dönmüştü. O sırada İsmail’in susuzluğu ve Hacer’in çaresizliği doruğa yükselmişken, İsmail’in topuklarının dövdüğü yerden bir kaynak fışkırmıştı. İşte o anda çölün kurdu kuşu bu kaynağın etrafına toplanmıştı. Birkaç çöl gezer kabile de suyu görür görmez buraya inmiş, kök salmıştı. Bu kabilelerden biri **Cürhüm** kabilesiydi. İsmail büyüdüğü zaman onların birinin kızıyla evlenmişti.

İsmail’den sonra, Kâbe’nin ve ziyaretçilerinin koruyuculuğunu ve hizmetçiliğini oğlu Sabit üstlenmişti. Sabit ölünce de, bu görev kuşaktan kuşağa Cürhümlülere geçmişti. Fakat güçlenen Cürhümlüler zulme yönelmişlerdi. Kâbe’nin mal-

larının kendilerine helal olduğunu kabullenmişler, Harem'i ziyarete gelen yabancıları yağmalamaya başlamışlardı.

Cürhümîlerin idaresi üç yüz otuz sene kadar sürmüştü. Nihayet **Yemen** diyarını meşhur **İrem** seli basmıştı. **Hu-zaa** kavmi yersiz yurtsuz kalınca, oradan Mekke'ye doğru göç etmişlerdi. Onlarla Cürhümlüler ve diğer Mekke halkı arasında savaş çıkmış, Huzaîler Kinane kabilesinden destek alarak, Mekke'ye saldırmışlar. Savaş başlamış, sonunda Huzaîler galip gelmiş, Mekke'ye yerleşmişlerdi. Ondan sonra Harem'in perdedarlığı ve hacıları ağırlama görevi hususunda çekişmeler patlak vermişti. Bu çekişmeler Cürhüm ile Huzaa kabileleri arasında yıllarca sürmüş, yeni bir savaşa, kin ve düşmanlığa yol açmıştı. Bu arada Huzaîler savaşçı sayısının üstünlüğü nedeniyle Cürhümlüleri yenmişler, zulümle onları Mekke'den sürmüşlerdi.

Bir süre sonra Huzaîler de tıpkı Cürhümlüler gibi böbürlenmeye başlamışlar, Kâbe ziyaretçilerine zulmetmeye kalkışmışlardı.

Babam onların ağır kanunlar uyguladıklarını söylerdi. Mekke'ye gelen ziyaretçileri soyundururlar, Kâbe'yi tavaf etmek için, kendilerinin hazırladıkları elbiseleri giymeye mecbur ederlerdi. Onların kurallarına göre kadınların çıplak olarak tavaf etmeleri gerekirdi.

Diğer uyduruk kurallardan biri de, ziyaretçilerin sadece Huzaîler tarafından verilen yemeklerden yemeleri gerektiğiydi. Böylece Huzaîler zulümle servet elde etmiş, günbegün zenginliklerini arttırmışlardı.

Bu gidiş yıllarca sürmüş, dördüncü kuşaktan atamız Kusa İbn Kilab bu zulüm ve fesatlara başkaldırmış, onları hezimetle uğrattıktan sonra Mekke'nin dışına sürmüştü.

Babam babasından şöyle naklederdi: Atamız Kusa Mekke'yi Huzaîlerin elinden kurtardıktan sonra, Zemzem'i ara-

mış bulamamış, yenilgiye uğrayan Huzaîlerin Kâbe'nin kıymetli mallarını kuyunun içine döktüklerini, ardından da kuyuyu belirsiz bir hâle getirdiklerini öğrenmişti.

Baba-oğul Harem'e doğru yönelmekteydi. Abdülmuttalib elinde bir kürek, geniş adımlarla önde, Hâris ise iki-üç adım geride... Sabahın erken vaktinde Kureyş'in başkanını karşılarında gören Mekkeliler şaşkınlıkla kendi kendilerine: "Kureyş'in ağası eline niçin kürek almış, biricik oğlunun sırtına da hasır sepet asmıştır?! Hizmetçilerine ne olmuş? Niçin kendisi böyle düşük bir işi kabullenmiş?" diyorlardı. Ancak Abdülmuttalib'in vakar ve azameti, onların bu soruları sormasına engel oluyordu.

Hâris'le Abdülmuttalib, Mekke'nin alçalan sokaklarını geride bırakıp, kentin düz arazilerine ulaştılar. Pazar yeri **Haşimoğulları** kapısına doğru kurulmuş... Biraz ileride Harem, Kâbe, yüksek ve muhteşem bir yeşil yemâni kadifeye sarılı. Etrafında açık ve geniş binlerce metre arazi, onu çepeçevre saran gölgelik duvarlar, revaklar...

Harem'in yeri, kızıl kum karışımı gri yumuşak bir toprak tabakasıyla örtülüydü. **Makam-ı İbrahim**⁽¹⁾ ile **Hicr-i İsmail**⁽²⁾ mevkileri dışında, Harem'in dört bir yanında çeşitli Arap boyları ve kabileleri yer alıyordu. Kâbe'nin çevresinde üç yüz

1- Kâbe kapısı karşısında 10 metre mesafede "Makam-ı İbrahim" olarak bilinen cam fanusun içinde İbrahim'in (a.s) Kabe'yi inşa ederken iskele olarak kullandığı rivayet edilen taş üzerinde bulunan İbrahim'e (a.s) ait ayak izleri beş-altı bin yıldan fazla bir zamandan beri muhafaza edilmektedir.

2- Kâbe'nin kuzeybatı duvarının önünde iki ucu Rüknu Şami ile Rüknu Irakî'den 2 m. kadar mesafede olan ve "hatim" adı verilen yarım daire şeklinde, 1.31 m. yüksekliğinde duvarla çevrili olan ve Kabe'den ayrılmış olmakla birlikte onun bir parçası kabul edilen kısma "Hicr" veya "Hicr-i İsmail" adı verilir.

altmış put bulunuyordu. Her put Kâbe'nin büyük tanrısı karşısında belirli bir günün şefaathçisi sayılıyordu.

Baba-oğul buldukları yerden Kâbe'ye saygı gösterdiler. Harem avlusuna ayak bastıklarında Abdülmuttalib'in kalp atışları yükselmeye başladı. İçinde bir şey titremeye başladı. Korku basıncı ve ıstırap. Şevk ile karışık bir beklenti.

“O kaynak, kurbanların kanı ve tersi ile doldurulmuştur.”

Sadece kurban kesilen yer bu özelliğe sahiptir. Hacer'in mezarına yakın İsaf ve Nâile putlarının arası.⁽¹⁾ Ama Zemzem kurban yerinin neresinde? Kan ve dışkıyla örtülü olan bölge küçük bir alan değil ki. Bu alanı baştanbaşa kazmak mümkün değildir...

Ah... Alaca kanatlı karga! Nasıl da onu unutmuştum. “Orada alaca kanatlı bir karga yeri gagalar” denilmişti. Peki, o karga nerede? Ya gelmezse...? Olur mu? Boş bir rüyanın dört kere tekrarlanması mümkün mü?...”

— Baba; işte karga! Sanki senin dediğin alaca kanatlı karga bu...

Abdülmuttalib, hayretle Hâris'in gösterdiği noktaya bakıverdi. Bir karganın doğu yönünden süzülerek Kâbe'ye doğru yaklaştığını gördü.

Baba-oğulun nefesleri kesilmiş, Abdülmuttalib'in kalp çırpıntısı acı vermeye başlamıştı.

1- Meşhur tarih yazarı İbn İshak (85-150 ile 153 HK. aralarında) şöyle yazıyor: “İsaf ve Nâile Cürhüm kabilesine mensup birer kadın ve erkekti. Asıl adları İsaf İbn Bağrı ve Nâile İbn Dik idi... Allah onları iki taş parçası hâline getirerek puta dönüştürdü.” Bazı kaynaklarda ise İslam'dan önce cahiliye döneminde iki tepede de birer put vardı. Safa'daki put erkek insan suretinde idi. Buna “İsaf” denilirdi. Merve'deki put da kadın suretinde idi. Buna da “Nâile” denilirdi. Bu iki put zina yapan kadın ve erkeği temsil ediyordu... diye yazılıdır.

Karga döndü dolaştı; Kâbe'nin çevresindeki boşluğa konuverdi.

Sonra uçuverdi, Kâbe ile gölgelik arasında bulunan putun üzerine kondu. Etrafa göz gezdirdi, yeniden uçtu. Biraz ilerdeki İsaf'ın başına kondu. Oradan kalkıp, Nâile'nin başına kondu. Sonra kurban yerine iniverdi. Hamile kadınlar gibi ağır adımlarla yürüdü... Dört tarafını kolaçan ederek, gagasıyla bir yeri karıştırdı: Tık tık tık...

Hâris'in gırtlığından kısa bir sevinç ve hayret çığlığı dışarı sızdı. Abdülmuttalib eliyle oğlunun ağzını kapattı. Ancak o ses, kargayı yerinden koparmaya yeterliydi. Karga göğeyükseldi... Sanki yapacak başka bir işi yoktu. Uçup gitti, tıpkı hiç yokmuş gibi...

Abdülmuttalib acilen kurban yerine gitti. Karganın sert ve keskin gagasının izi, atlıkarıncaların yuvası ağzında açık belliydi.

Hâris kıvanç ve gururla sepeti omzundan yere indirdi. Küreği bir köşeye bıraktı. Abdülmuttalib yeşil sarığını başından çıkardı. Giydiği bembeyaz ince yumuşak abasını çıkarttı. Beline sardığı yeşil ipek kuşağını çözdü. Hepsini İsaf'ın altına bıraktı. Kazmayı sepetten çıkardı. Bacaklarını açtı. Kâbe'nin Rabbine sığındı. O'ndan yardım dileyerek ilk darbeyi karganın gagaladığı yere indiriverdi...

Bizim işe koyulmamızla Kureyş büyükleri ve diğer Mekte halkı konuşacak yeni bir mevzu bulmuşlardı. Her gün işe başladığımızda başımıza toplanıyor, her biri bir fikir sunuyordu. Birisi babamın Harem'deki hazineyi bulmaya çalıştığını söylüyor, öteki bizim bu iş için hizmetçilerimizi görevlendirmeyip, işi bizzat üstlenmemizi hayretle karşılıyordu... Bazen de babamın niyetinin ne olduğunu bana soruyorlardı. Ama ben bir şey söylemiyordum.

Babam çukuru kazıyor, ben de hurma dalından örülmüş bir sepetle toprakları yukarı çekiyordum. Sonunda bir gün Kureyş büyüklerinin bize doğru geldiklerini gördüm. Doğrusu yaklaşma tarzları beni korkutmuştu. Onlar, babamın kazmaya çalıştığı çukurun etrafına çember kurarak ona seslendiler:

— Abdülmuttalib! Hey Abdülmuttalib! Bizim sesimizi duyuyor musun?

Abdülmuttalib 25 metre derinliğe kadar inmişti. O, başının üstündeki gölgeleri fark etmişti. Sesi duyunca ister istemez işe mola verdi, başını kaldırdı:

— İşitiyorum.

— Kolay gelsin Abdülmuttalib. Gel biraz dinlen! Neden kendini bu kadar yoruyorsun?

— Dost rızası için yapılan işin yorgunluğu da güzel oluyor.

— İyi, iyi! Ama biz ileri gelenler seninle iki çift söz etmek için buraya toplanmışız.

– Hoş geldiniz. Ama aceleniz niçin? Güneşin batımına az kaldı. İş bittikten sonra istediğiniz kadar sizinle konuşurum. Hadi Hâris, sallanma!

Hâris topluluk arasından bir yol bulup öne geçti. Çukurun kenarına vardığında başını aşağı eğdi, peki babacığım, dedi.

– Sofrayla yemek kaplarını götürmeye gelen Âmir'e, Kâbe'nin kenarına bugün daha büyük bir sergi sermesini söyle!

Abdülmuttalib, Hâris'in cevabını beklemeden çukuru kazmaya devam etti. Onlar da üstelemeye cesaret edemediler.

Güneş batım menziline varıncaya dek, Kureyş boylarının büyükleri Harem'in çevresine toplandılar. Onların bir kısmı da putların altındaki oturaklara oturmuşlardı.

– Güneş batarken yanına gittim. Bu işin putlara saygısızlık olduğunu söyledim. Bana cevap bile vermedi.

– Ben de aynısını ona söyledim. Ancak o:

– Zemzem, İsaf ile Nâile'den önce ve sonra buradaydı. Hiç kimse de onun burada olmasını putlara saygısızlık olarak görmemişti, dedi

– Buna rağmen yine de o, bize danışmadan bu işe kalkışmamalıydı. Biz **Dârü'n-Nedve'**yi⁽¹⁾ niçin kurduk?

O gün işi bıraktığımda onların yanına gittim. Herkes hizmetçimin Kâbe duvarının yanına serdiği büyük serginin üzerine oturmuşlar, beni bekliyorlardı.

Konuşmacılarımız her zamanki gibi dobra dobra konuşuyorlardı. Onlar, özetle "Hepimiz İsmail'in oğullarıyız, bu

1- Dârü'n-Nedve, Hz. Peygamber'in (s.a.a) dördüncü kuşaktan dedesi Kusay tarafından inşa edilmiş olan toplantı ve parlamento evi anlamına gelmektedir. Dârü'n-Nedve hicretten yarım asır sonrasına kadar Mekkeliler tarafından ayakta tutulmuştu. Orada Kâbe ve Mekke'nin önemli işleri konuşulurdu.

kuyu onun kuyusudur. Öyleyse bizi de bu işe ortak etmelisin!” diyorlardı.

Onlara, ben bu kuyuyu ve onun suyunu kendim için istemiyorum, dedim. Ancak onu kazmak şerefi sadece bana verilmiştir. Kimseyi bu işte ortak edemem. Çünkü ben özel olarak bu iş için görevlendirildim. Kaldı ki, Kâbe ziyaretçilerinin su ihtiyaçlarını karşılamak babalarımın bana miras kalmıştır.

Onlar bu isteklerinde ısrar ediyor, Zemzem’i kazmak şerefine ortak olmak istiyorlardı. Onların bahaneciliği ve dar görüşlülüğü canımı sıktı. Daha önce de bu hisse defalarca kapılmıştım. Ben onların lideri idim. Menfaatleri söz konusu olunca, benim emirlerimi dinlemezlerdi. Oysa benim çok sayıda oğullarım olsaydı, onların bana karşı davranışları kesinlikle farklı olurdu.

Hepsi de benim cevabımı bekliyordu. Beni bu işe görevlendirenin korumaya muktedir olacağını söyledim. Fakat aramızda tatsızlık çıkmasın diye hakemlik fikrini öneriyorum. Bizim dışımızdan tarafsız ve bilgin bir kişiyi aramızda hakem olarak tayin edelim, dedim.

Sonra kalbim kırık bir şekilde onların kararını beklemeğe başladım. Onlar bir süre fısıldaştıktan sonra diğerlerinden yaşça büyük olan Sehm kabilesinin başkanı Haşim Muğire yanıma gelerek, toplumun kararını şöylece bildirdi:

— Hakemi tespit ettik. Şamlı kâhin Sa’d İbn Hüzeym.

Kureyş boylarının her birinden birer kişi, benimle amcalarımın birkaçıyla birlikte Şam’ın Mean yurduna gitmeye karar verdik. Üç gün sonra, yol azığı alarak yola çıktık.

On beş gün önce Mekke'den yola çıkmıştık. Yaklaşık altı gündən beri başı dönmüş bir hâlde dolaşır duruyorduk. Bir kum fırtınası sonucu yolu kaybetmiştik. Görebildiğimiz şey sadece ve sadece uçsuz bucaksız çölden ibaretti...

Suyumuz biteli üç gün oluyordu. Suyun bitmemesi için ne kadar kanaat etsek de yetmemiştir. O gün zor saatler geçirdikten sonra, akşam üzeri elimdeki çubuğu develerden ikisinin boğazına sokup, onların kustuğu suyu içmeye çalıştık. Ertesi gün öteki iki devenin işkembesindeki suları içtik. Fakat beşinci gündən itibaren develerin işkembelerinin de boş olduğunu biliyorduk. Kayboluşumuzun beşinci gününde develerin en yaşlısı, yolun ortasında diz çöküp, bir daha kalkmadı. Öbür develerse susuzluk ve yorgunluktan delirmiş gibiydiler. Onları zapt etmek imkânsız görünüyordu. Altıncı gün onların bitmiş tükenmiş olduklarını görünce hepsini sallıverdik. Sonra kendimiz düşe kalka yola koyulduk. Ancak biraz ilerleyip, birkaç tepeyi geride bıraktıktan sonra, gücümüzü tükenmiş görüp hepimiz yerlere serildik.

Bazı arkadaşların kanaatince biz yolumuzdan uzaklaşmış, **Nüfuz Çölü**'nün merkezine doğru ilerlemiştir. Bu düşünce bizim ilerleme azmimizi bir kat daha kırıyordu. Mekte-Şam yolu Kızıldeniz istikametinde bulunmaktadır. Bu yol Yesrib'den⁽¹⁾ geçer. Az ileride yolun sol tarafında büyük ve

1- Yesrib, Medine'nin İslam'dan önce kullanılan eski adıdır.

geniş Nüfuz Çöli bulunmaktadır. Bu çöle girmişsek, yaşama ve kurtulma ümidimiz çok az demektir.

— Kırk kişi...! Kureyş boylarının en önde gelenlerinden kırk er...! Ne zararlı bir alışveriş bu?! Ne çabuk ve ne kolay biçimde hayatımıza son verdik?! Nasıl da kendi ayağımızla bu ölüm vadisine geldik!

Yıllar geçecek, ailemiz, kabilemiz bizim kemiklerimizi bile bulamayacaklar.

Ah... İnsanın bu şekilde ölmesi, cesedinin çöl hayvanlarına yem olması ne acı bir şeydir!

— Bu kadar sabırsızlık etme be adam! Kendini bu kadar kınama! Kimse, işlerin buraya varacağını bilemezdi. Artık geçmişte yaşananlar geride kalmıştır. Gelecek de bizim elimizde değildir. Belki bizim alın yazımız memleketimizden uzak, böyle feci şekilde ölmekmiş!

Ben de tıpkı sizin gibi bu kurak çölde ölmeyi kaçınılmaz buluyorum. Fakat ben bir yol buldum. Bu yolla cesetlerimizi kurtarabiliriz diye düşünüyorum.

— Ne? Abdülmuttalib, sen ne demek istiyorsun?

— Pek zor değil; herkes kendine bir mezar kazsın ve onun içinde ölümü bekleyip dursun... Böylece, yaşayanlar ölenleri gömecek, geriye kalan tek ceset son kişinin cesedi olacaktır.

Yerinde bir teklifti. Şaşkınlık girdabındayken, ateş saçan acımasız çölü gezip dolaşmaktan daha iyi bir seçenekti. Böyle bir fikir -saçma da olsa- ümitsizlik vadisindeki bitkin yolcuların güçsüz canlarına yaşam ruhunu üfleme gibiydi.

Ümitsizlik neredeyse kalp atışlarımı durduracaktı. O sırada biz Kureyş büyükleri -açık ya da gizli- kendimizi kınıyorduk. Ben kendi kendime, nasıl da kentin hoş ve serin gölgesini, Harem'in akşamlarını, suyunu, serin ve tatlı şerbetlerini, lezzetli rengarenk yemeklerini, dost, akrabaların verdiği dinçliği ve işlerden kazandığımız kârı bırakıp, beyhude bir

ısrar üzerine böyle zahmet dolu bir yolculuğa gönül verdik, ölüm vadisine ayak bastık?! diye düşünüyordum.

Ah... İnsanoğlu hatalarını anlamaz. Anlayınca da iş işten geçmiş olur!

Ne olurdu, insanoğlu yeniden doğabilseydi?...

Herkes benim ölümden korkmadığımı bilirdi. Fakat bu benim hiç sevmediğim bir ölümdü. Benim üzüldüğüm şey başkalarının cehaletine kurban gitmemdi.

Sonra, "Acaba o beyaz giysili adamın ısrarlı tavrı, beni böyle kötü akıbete uğratmak için miydi?" diye düşündüm.

Kara düşüncelerden arındıktan sonra, "Asla!" dedim. "Kâbe'nin Allah'ı, emrine boyun eğen kuluna kötü muamele etmez."

İçimden bir ses bana:

"Peki, Abdülmuttalib, öyleyse niçin gaflete kapıldın? Hadi kalksana!" diye seslendi.

Yerimden kalkıp arkadaşlara:

"Kalkın arkadaşlar! Yeri kazmaktan vazgeçin! Bir erkeğe böyle ölmek reva değildir. Son nefes kesilinceye dek çabalamak lazım. Bizim kaçınılmaz serüvenimiz ölümle bitecek olsa dahi, önceden ona teslim olmamız bize yakışmaz!"

Kalkın bu tepeleri, tümsekleri aşalım. Bu yolda ölmek, yaşlı kadınlar gibi oturup ölümü beklemekten daha şerefli dir."

Güçsüzlük beyinleri kurutacak kadar ilerlemişti. Böyle durumlarda Abdülmuttalib gibi birisinin konuşması, ötekilerin peşinden koşmasına yeterli olurdu!

Abdülmuttalib önde, diğerleri arkadaydı. Bir tepenin eteğini yorgun adımlarla tırmanıyorlardı. Bacaklar dize kadar kuma gömülüyor, dizler gövdenin ağırlığını kaldıramıyorlardı. Akbalar ihtiraslı biçimde başları üstünde dönüyor; kesik kesik çığlıklar atıyorlardı. Güneşin yakıcılığı tenleri eritiyordu. Baş dönmesi, baş ağrısı, mide bulantısı iç organlarının ağızdan çıkacağı duygusuna yol açıyordu. Göz kararma-

sı, ölüm korkusunu uyandırıyor. (Boğazın derinliklerinde duyulan sesler, akbabaların kısa ve kesik çılgınlıkları...) Hayat sadece kıld... dakıld... dakıld... da... kıld... seslerinden ibaretti.

“Ah, neredesin Mekke? Güven ve huzur diyarı! Neredesiniz serin ve tatlı su kadehleri? Neredesiniz hayat bağışlayan serin çardaklar? Neredesin hayat...?”

İlk tepenin zirvesine ulaştılar.

“Ne...? Dağ mı?!”

Bakışlar yorgunluktan zayıflamış olsa da, kocaman dağ da göremez değillerdi! Çok uzaklarda, birbiri peşinde üç dağ tepesi gözükiyordu. Çölün ölümcül girdabından kurtulmaya dair üç işaretli bunlar! Yeniden yolu bulma müjdesi, yeniden yaşama ümidiydi.

Dağın ardında geniş ve ferah bir ova vardı. Kuraklıktı. Ama sevimli ve hoş kokuluydu. Hayat kokusu, insan kokusu; dikenli akasya kümeleri, yolun ince çizgisi... Toprağın sarı rengi önce kıvıla, sonra gri ve sonra siyaha dönüşmüştü. Ümit, ümit, ümit...! Hayat, hayat, hayat...! Sevgi fışkıran topraklar... Tanıdık dağ tepeleri...

Gövdeler bir lokma yemek yemeden ve bir yudum su içmeden tekrar canlanmıştı.

Ümidin yapamayacağı şey yoktur!

Bağırmlar, çılgık atmlar, havaya zıplamalar, delice hareketler... Birbirine sarılmalar, çocukça ve kahlkahayla gülmeler! Seslice ağlamalar, hem de hiç çekinmeden! Çocukluğun tertemiz fitratına dönüş, kibir ve bencillik perdelerinden sıyrılış, Kureyş liderinin yüzünü gözünü öpmeler...

— Abdülmuttalib, bizi affet! Kusurumuza bakma! Başımıza gelenler sana ve Allah'ın isteğine karşı gelmekten meydana geldi. Yeni bir hayatı yaşamak için başımızı alıp, evimize dönelim. Ey Haşim'in oğlu, Zemzem senin hakkın! Senin sayende, yeniden bolluğun ve bayındırlığın Mekke'ye döneceğini umarız.

Çukurdaki hava dışarıdaki kadar yakıcı olmasa da, yine sıcak, ağır ve boğuktu. Sanki Abdülmuttalib'in akciğerleri her zamanki hacmini yitirmişti. Sanki bir şey onu sıkıyordu. Havayı her zamanki gibi içine çekemiyordu. Solukları kısa ve aceleliydi. Ancak vücuda yapılan baskı çoğaldıkça, ruh bir o kadar canlanıp hafifleşiyordu. Abdülmuttalib, bedeni daha çok acı çekiyorsa da, Kâbe'nin İlah'ının hoşnutluğunu kazandığına inanıyordu. Defalarca gördüğü o gerçek rüya, yaptığı işin doğruluğuna inanmasına yeterliydi. O ölümcül çölden kurtuluşları, bu işe olan inancını artırmıştı.

Uzun ve yorucu yolculuktan döneli birkaç gün geçmişti. Buna rağmen hâlâ kendimi güçsüz hissediyordum. Benim durumum, diğer arkadaşların birçoğuna kıyasla daha iyiydi. Döndükten sonra, onlardan birkaçı güçsüzlük ve yorgunluk sebebiyle hastalandılar, günlerce yataktan kalkamadılar. Halk, bir takım kılıç, kalkan ve altın ceylanın kuyunun içinde bulunması sebebiyle kazı işine engel olmaya çalışıyorlardı. Bu ağır yükün altında eziliyor, gördüğüm rüyayı gerçekleştirmeye gücüm yetmiyordu.

Yolculuğa çıkmadan önce, kuyuda aşağı yukarı 25 metre derinliğe inmiştim. O sıralarda da az çok nem kokusu duymuştum. Kısa zamanda amacıma ulaşacağımı düşünüyordum. O yüzden işimi bu kadar şevk ve aceleyle takip ediyordum. Eşimin ısrarlarına aldırmaksızın, bir gün bile dinlenmeden işe başladım.

Abdülmuttalib yorgun ama azimle kuyuyu kazıyordu. Za-
afa meydan okumak için, önceki günlerde yaptığı münacatları
yüksek sesle söylemekteydi. Hâris ise, çukurun yanındaki kü-
çük hasır gölgeğelin altında durmuş, hafiften ona eşlik ediyordu:

— Allah'ın kendisi,
O adamlara bana emretmek istemişti.
Ben de icabet ettim,
Aceleci bir adam gibi,
İnancına bağlı olan bir adam gibi,
Adım attım.
İşe başladım.
İşte oğlum da,
Benim emrime uydu,
Yaptığı işle gurur duyuyor,
Çektiği zahmetlerden
Şikâyet etmiyor.

Allah'ım!
Bizim arzumuzu yerine getir!
Çünkü
Benim bileğim
Senin istemediğin bir işe
Kalkışmaz...

Abdülmuttalib'in sesi bir şelale akışına benziyordu.
Onunla Hâris'in bedenine ruhani bir sarhoşluk giriyor, yakıcı
güneşe tahammülü kolaylaştırıyordu.

Öğle saatlerine yaklaşıyordu. Harem'in çevresi, yavaş ya-
vaş sakinleşiyor, Kureyş büyüklerinin hasır ve kumaş gölge-
likleri toplanıyordu.

Kazmamın altındaki toprağın, eskisi gibi sert olmadığını
fark etmiştim. Darbelerden çıkan seslerin değişmesi benim

düşüncemi onaylamaktaydı.

Önceki ağır ve sıkıştırılmış çamurun yerini, kumsal bir toprağın aldığı hissettim.

Emin olmak için diz çöküp elimle toprağı inceledim, yanılmamıştım. Toprak kumsallaşmıştı. Demek fazla işim kalmamıştı.

Abdülmuttalib toprağı kazmaya devam etti, daha sağlam darbeler indirmeye çalıştı. Hâris, toprağı boşaltır boşaltmaz, sepeti hemen kuyunun dibine indiriyordu.

Darbeler geri döndü. Sanki kazma, sert bir şeye isabet etmişti. Abdülmuttalib darbeleri kısa kısa vurmaya başladı. Ama tekrar temposunu yükseltti.

Düz ve insan eliyle yontulmuş büyük bir taşa rastladı. Sonra boşluk... Kumun suya dökülme sesi. Suyun kulakları okşayan şırıltısı...

Bekleyiş ve çile dolu günlerin sona ermesi, bereketin Mekke'ye dönmesi, hacıların su ihtiyacını giderme kaygılarının son bulma hayali. Rüyaların gerçek oluşu. Aydınlık. Hayat. Su...!

— **Allahü ekber!**

Abdülmuttalib'in tekbir sesleri, Harem avlusunun en uzak noktalarından bile duyuluyordu. Harem'i terk etmek isteyenler yerlerinde donakaldılar.

Hepsi birden ellerindeki şeyleri yere attılar, kurban yerine doğru koştular.

— Zemzem bulundu!

— Nihayet Haşim'in oğlu Zemzem'i kazmayı başardı!

Birkaç kişi de, kentın çarşı ve sokaklarında delice koştular. Zemzem'in dört kuşak sonra, yeniden bulunduğu haberini halka ulaştırmaya koyuldular...⁽¹⁾

1- Bir rivayete göre Zemzem'in yeniden bulunuşu milattan sonra 540 yılında gerçekleşmiştir.

Bu işin aslı yıllarca önceye dayanıyordu. Onunla ilk defa Zemzem'i kazmaya başladığımda karşılaştım. Kureyş kabilelerinin dokuz başkanı bana karşı çıkmış, sonunda o tehlikeli yolculuğa boyun eğmiştik.

Kurak çölden canımızı kurtarınca, yoldaşlarımın aklı başına geldi. Benden özür dilediler. Ben de, bundan böyle, beni kendi hâlime bırakacaklarını zannetmiştim.

Mekke'ye ilk döndüğümüz günlerde durum öyleydi. Çok zaman kaybettiğim için, üzüntü içinde yaşıyordum. Oğullarım çok olsaydı, direnmeye cesaret edemezlerdi. Beni kimsesiz ve güçsüz gördükleri için dinlemiyorlardı.

Bu olay böylece devam etti. Nihayet hazine meselesi ortaya çıktı...

Abdülmuttalib vücut ve bileklerinde hissettiği zaafa rağmen, önceki münacatı terennüm ediyor, kuyuyu kazmaya devam ediyordu.

Hava sıcaktı, gömleği ıslaktı. Büyük ter tanecikleri küçük su kaynakları gibi, alın gözeneklerinden kaynıyor, kaşlarından taşıyor, göz çukurlarına akmaya çalışıyordu. Abdülmuttalib, kazmayı kaval kemiğine yaslıyor, koluyla veya bileğiyle alnındaki teri siliyordu.

— *Allah'ım*

Bizim arzumuzu yerine getir!

Benim bileğim,

Senin istemediğin bir işe...

— Tınk K K K K...!?

Abdülmuttalib'in kolları bir anlığına sabitleşti. Kazmanın ucunun madeni bir şeye isabet etmesiyle çıkan kıvılcım gözlerinde yansımıştı.

“Ne olabilirdi ki?!”

— Oğlum Hâris, sepeti aşağı sarkıt!

Sepet indirildi. Abdülmuttalib toprakları hasır sepetin içine doldurup yukarı gönderdi. Artık kazmasının ucunun neye değdiğini daha iyi görebiliyordu: Siyah bir maden parçası toprağın dışına çıkmıştı.

Abdülmuttalib ufak darbelerle daha hızlı bir tempoyla, maden parçasının üstünü boşaltmaya başladı. Artık toprak daha kolay bir şekilde kazılıyordu.

Eski çelik bir kalkan, toprağın altından başını çıkarmış, zaman aşımı biraz rengini matlaştırmıştı.

Mülayim bir sevinç, tıpkı yumuşak bir dalga gibi Abdülmuttalib'in içine doğdu. Bu işaret, onun yolunun doğruluğuna delalet ediyordu.

Kollarına güç gelmişti. Bu defa daha canlıydı. “Hâris, hadi sepet.” dedi.

Hâris, babasının sesindeki farklılığı hissedince, işte gelişme olduğunu düşünerek, daha güçlü ve daha hızlı bir tavırla babasının emirlerini uygulamaya koyulmuştu.

Kızıl toprakla birlikte bir kalkanın yükselmesi Hâris'in kesik bir çığlık atmasına yol açtı. Bu çığlık, sabahtan beri etrafına toplanmış olan eli boş insanların gözünden kaçmadı. Onlar Abdülmuttalib ile diğer Kureyş kabilesinin büyüklerinin Şam'a yaptıkları yolculuk hakkında destanlar yaratmışlardı. Başlarını kuyunun ağzına çevirmişlerdi. Kalkanı görünce topyekûn Hâris'e doğru hücum ettiler.

— Tarih eseri bir kalkan! Hayret bir şey, bunca yıldan sonra demiri sağlam kalmış!

– Doğru!... Mutlaka hakiki çelikten yapılmış; yoksa şimdiye dek bin kez paslanır, çürürdü.

– Huzaîlerin Mekke'ye hükümet ettikleri döneme aittir. Yanılmıyorsam Haşim'in oğlu bir hazineye ulaşmıştır...!

– Hâris, sepet!

– Peki, babacığım...!

Bir kalkan; Şam çeliğinden altı adet Arap hilal kılıcı; bir altın ceylan; onun ardında da bir altın ceylan daha.

Çukurun etrafı iyice kalabalıklaştı.

Haber bir anda Mekke'yi sardı. Kureyş kabilesinin büyüklerini ve o saatte Harem'de bulunan herkesi çukura doğru sürükledi.

Bu duruma göre, Abdülmuttalib, sesini Hâris'e duyurmak için bağırarak zorundaydı.

Çelik kılıçlar ve altın ceylanlar elden ele dolaşıyordu. Birkaç defasında az daha kavga bile çıkacaktı.

Hazinenin bulunuşundan kaynaklanan sevinçten sonra, konuşmalar başlayıverdi. Sözlerin tamamı Abdülmuttalib'e yönelikti. Bu yüzden onun çukurdan çıkması gerekiyordu.

Hişam b. Muğire içindeki hiddeti saklamaya çalışarak: *"Ey Haşim'in oğlu; biz daha önce Zemzem'i yeniden kazma şerefi senin olsun diye anlaştık. Hâlâ da ona bağlıyız. Ancak bu definenin hikâyesi başkadır. Sen onu onar onar Kureyş kabileleri arasında bölmelisin!"* dedi.

Abdülmuttalib çukurdan çıkan toprak kümesinin üstüne çıkarak: *"Zemzem yıllarca bu avluda tanımsız ve belirsiz bırakılmış idi. Sizlerden hiç kimse de onu tekrar bulmaya ve yeniden kazmaya kalkmadı. Ben ilk defa bu işe niyetlendimde hepiniz ona sahip çıktınız! İşte şimdi bu hazine ortaya çıkınca da hepiniz ondan bir pay istiyorsunuz! Nasıl olur da Arab'ın eskiden süregelen geleneklerini unuttunuz: Bulunan define bulana aittir!"* dedi.

— Ancak Zemzem tüm Kureyşlilere aittir. Ondan çıkan her define de...

— Biz bu lafları yutmuyoruz. Biz tüm...

— Sakin olun! Yavaş...! Ben henüz...

— Bizim sözümüz birdir...!

— Evet; bu hazine bölünmeli!

Bu sırada **Harb b. Ümeyye** -Abdîmenâf oğullarından ve Abdülmuttalib'in akrabalarından- kalabalığı yararak ileri çıktı. Abdülmuttalib'in yanında durup yüksek bir sesle: "Bu hazine Abdîmenaf oğullarına aittir. Çünkü onu ancak onun oğullarından biri bulmuştur. Diğer Kureyş kabileleri tanrıların bize gönderdiği mala tamah etmemelidirler."

Bu sözlerle kalabalık biraz daha tahrik oldu. Abdülmuttalib'in kızgın topluluğu sakinleştirme çabaları sonuçsuz kaldı. Onlar küplere binmiş, karşıdakini duyacak durumda değillerdi. Bu karmaşada Abdülmuttalib'in konuşmasına müsaade etmediler...

Her ne kadar onun altına ve bu beklenmedik hazineye ihtirası yoksa da, karşıdakilerin haksızca konuşmalarını kaldıramıyordu. İlk haksızlığa boyun eğmek, sonraki aşağılamalara da yol açabilirdi. Hayatı boyunca onurla yaşamış olan Abdülmuttalib'in böyle bir alçaklığa katlanması reva değildi.

Bir kez daha hayıflandı, kimsesiz olduğunu hissetti. Bu kaybı onun canını adeta yakıyordu.

Kureyşliler onun haklı olduğunu bildikleri hâlde, fiillerini ve haksız sözlerini ona kabul ettirmek için birleşiyorlardı. Eğer onun çok sayıda yetişkin oğulları olsaydı, ona böyle davranamazlardı. Onun durumu, ordusu olmayan büyük bir komutana benziyordu. Bu da üstünlük taslayan alçakları onunla pençeleşmek ve onun sırtını yere getirmek üzere tahrik ediyordu.

Onun on oğlu olsaydı...!

Abdülmuttalib'in sessizliği ve vakarı, yavaş yavaş, yükselen bağrışıp çığrışmaları önlüyordu. Az önceki gürültü mırıltıya, sonra da fısıltıya dönüştü. Abdülmuttalib, yalnızlık ve kimsesizliğine rağmen, yine de Kureyş'in başkanıydı. Onun görüşü alınmadan Mekke'de hiçbir şey gerçekteşemezdi. Öyleyse onun sözünü duymalı ve görüşünden haberdar olmalılardı.

— Ha, Abdülmuttalib, ne diyorsun?

— Hişam! Ben söylenecekleri söyledim. Buna rağmen Zemzem'i yeniden kazmaya niyet ettiğimde, her ne olursa olsun bu işin önündeki güçlülere yenilmeyeceğim dediğim için, size bu hususta kura çekmeği öneririm.

— Kura mı?!

— Kimin ve neyin arasında kura çekelim?

— Eğer hakkı gözeten insanlarsanız Kâbe, bu hazineye bizim hepimizden daha layıktır. Buna dayanarak sizin, benim ve Kâbe'nin adına kura çekilsin diyorum.

O gün işi bırakmak zorunda kaldık. Babam kırgın bir vaziyette bana, iş malzemelerini eve götürmesi için hizmetkârımız Âmire vermeme söyledi.

Elimizi ayağımızı yıkadık. Kıyafet değiştirdik. Kureyş'in büyükleriyle Kâbe'ye doğru yola koyulduk.

Kâbe'nin okçusu de geldi.⁽¹⁾ Babam ve diğer Kureyş büyükleri Kâbe'ye dayalı olan merdiveni kullanarak yukarı çıktılar, Kâbe'nin içine girdiler.

Ben dışarıda kalmıştım. Herkes oraya toplanmış, kuranın sonucunu bekliyordu.

Kâbe'nin okçusu, siyah, beyaz ve sarı renkli üç ok seçip kura kabının içine koydu. Sonra onları karıştırdı. Sarı ok Kâbe adına, siyah bana ve beyaz ok Kureyşliler adınaydı.

1- Geleneklere göre Mekke'de kura için görevlendirilen bir ok çekme memuru vardı.

İlkin kılıçlarla kalkanlara kura çekti. Kura benim adıma isabet etti. Sıra altın ceylanlara gelmişti. Altın ceylanlar da Kâbe adına çıktı. Fakat ben kılıç ve kalkanları da Kâbe'ye bağışladım.

Kâbe'nin kapısının uygun olmadığını söyledim. Kalkanlar satılsın, onun parası ve altın ceylanlarla Kâbe'ye layık bir altın kapı yaptırılsın dedim.

Bir süre sonra sanatkârlar altınları eritip yeni kapıyı hazırladılar. Sonra kılıçları da süs olsun diye kapının iki kanadına astılar.

Söylenenlere göre, Kâbe'nin kapısında süs kullanmış olan ilk kişi Abdulmuttalib imiş. Ondan önce hiç kimse Kâbe'ye süs eşyası asmamıştı.

□

Kocamın elinin açıklığı, Kureyşlilerin ve diğer Mekke halkının övgüler yağdırmasına, onun makamının yükselmesine neden oluyordu. Fakat onun düğümlemiş işine çözüm olamıyordu. Ben, bir çöl kızı olduğum için Arapları iyi tanıyordum. Güçlü olan önde olurdu. Araplar, zayıfları çiğnerdi. İyiliği ve büyüklüğü sever, değer verirdi. Ancak onu boyun eğip itaate zorlayan şey, karşıdakinin güçlü olmasıydı. Kimsesizleri doyurduğu, çıplakları giydirdiği ve kendi hakkından vazgeçtiği için Abdulmuttalib'i büyük sayıyorlardı. Fakat ne zaman kendi hakkı üzerinde direnip onlara eğilmezse, iş tamamıyla değişirdi.

□

Ertesi gün Zemzem'i kazmaya başladığımda, aşırı derecede üzgündüm. İçim dert doluydu. Sanki bir şey boğazımı tıkamıştı.

Eğer ağlamak erkeğe ayıp sayılmasaydı, Abdulmuttalib o ana dek, defalarca gönül ve göz dizginlerini gevşetir, azim

ve iktidar bendi ardına hapsedilmiş gözyaşı selinin, barajını yıkıp akmasına izin verirdi elbet!

Artık yalnızlığıyla baş başaydı. Bir o vardı, bir de kuyu. Yakınlarının ve yabancıların gözlerinden uzak...

Kazmayı bir kenara bırakıp, çukurun nemli toprağına diz çöktü. Ellerini göğse kaldırdı. Boğazında hıçkırıklar düğümleterek kesik bir sesle: "Allah'ım", dedi. "Sen tanık ol ki, Şeybe⁽¹⁾ yeryüzünde kibirle adım atmıyor, öbür kullarına üstünlük taslamıyor. Sen de biliyorsun ki, benim organlarım senin razı olmadığın bir işe kalkışmaz. Fakat bu topluluk güçten başka, hiçbir şeyden anlamıyor.

Ey Kâbe'nin Allah'ı! Bu gönlü kırık kuluna rahmetini esirgeme! Sana söz veriyorum, bana on adet erkek evlat verirsen, onların en iyi olanını senin yolunda kurban keseceğim!"

Kendini hafif hissediyordu. Huzura kavuştuğunu hissediyordu. Elinin arkasıyla istemeden yanaklarına yuvarlanan gözyaşlarını sildi. Ayağa kalktı. Kazmayı yerden alıp kazmaya devam etti...

1- Abdülmuttalib'in asıl adı Şeybe'dir. Doğuştan ak saçlı olduğundan kendisine Şeybe (beyaz saçlı) ismini vermişlerdi.

— Çocuklarım, zaman gelmiştir. Verdiğim sözü yerine getirmem gerekiyor. Sizlerden biri bugün kurban edilecektir. Şimdi eve gidiniz, annenize ve kardeşlerinize veda ediniz. Sonra yıkanın. En iyi elbisenizi giyin. Güzel kokular sürünün. Biraz sonra Kâbe'ye gideceğiz. Hepimizin kaderi orada belirlenecektir.

Bizler, onun yıllar önce böyle bir adakta bulunduğundan haberdardık. Fakat hiç kimse o ahdi ciddiye almamıştı. Arap büyüklerinden birinin, kendi eliyle en değerli oğlunu kurban keseceğine kim inanabilirdi?! Bazı adamların yoksulluk sebebiyle, bazılarının da kızlarının adının kötüye çıkması yahut esir düşmeleri endişesiyle onları gömdüklerini görmüştük; ancak erkek çocukları için böyle bir şey gerçekleşmezdi. Erkek çocuk Araplar katında büyüklüğün ve gücün sembolüydü. Yaşlılık çağında babanın elinin asası sayılıyordu. Ailenin canını, malını ve namusunu koruyan da oydu. Öyleyse bu akıl dışı işe kim el uzatırdı?!

Haber bana ulaştığında, ağlayarak Abdulmuttalib'e koştum. Ona: "Düşündüğün bu uğursuz iş nedir?" dedim.

O, bir şeyi yapacağı zaman nasıl tavır takınırsa, aynı tavır soğukkanlılıkla sürdürürdü. Bana: "Bu, Allah'ımla benim aramda bir sözleşmedir." dedi.

— Sen sözleşme yaptığın zaman, benim Hâris'im hayatıydı. Öyleyse onu kurban edemezsin.

Biraz durup düşündükten sonra: “Ama ben ahitte bulunduğum zaman Hâris’i ayırmadım.” dedi.

Abdülmuttalib sözünden cayar mı? Hem de Kâbe’nin Allah’ına verdiği sözden?... Asla!

Mekke halkı haberi duyar duymaz, işlerini güçlerini bıraktılar, hayretle olayın sonunu beklemeye başladılar.

Mekke halkı, gruplar hâlinde toplandılar, bu konuyla ilgili konuşmalarda bulundular. Abdülmuttalib’in hanımları kocalarını bu niyetinden alıkoymaya çalıştılar, fakat başaramadılar. Kabile büyüklerini bu faciayı önlemek için aracı ettiler. Fakat onu engelleyemediler. Arap kurallarına göre, babalar, oğulları üzerinde tasarruf hakkına sahiptiler. Onun için hiç kimsenin onu önlemeye gücü yetmezdi. O baba, Kureyş’in büyüğü Abdülmuttalib, oğullar da onun oğulları olur sa buna kimse engel olamazdı.

Güneş yavaş yavaş başını kaldırıp gökyüzünün orta noktasına varmaktaydı. Bu, kurban merasimi yaklaşıyor demekti. Aniden Haşimoğulları kapısına toplanan kalabalık, esmer yüzlü yalın ayak bir çocuğun sesiyle gürültüye son verdi.

Eski elbise giyinmiş erkek çocuğun üstünde sarı-mavi çizgileri olan gömleği vardı. Elbisesinin koluyla burnunu sil-di. Karga yavrusunun çığlığına benzer bir sesle: “İşte geldiler!” diye bağırdı.

Başlar, Harem’in doğu semtindeki kapıya çevrildi.

Toplu hâlde hareket eden cemaatin ayaklarından çıkan toz duman arasında, Abdülmuttalib, başında ince siyah kumaştan yapılmış bir sarık, belinde siyah ipek kuşak ve omzunda siyah keten bir aba ile ortaya çıktı. Oğulları **Hâris, Ebu Leheb, Ukbe, Abdimenâf, Abbas, Gaydak, Kussem** ve **Zırar...**⁽¹⁾

1- Abdülmuttalib’in oğullarının adları, bazı rivayetlerde daha farklı olarak geçiyor. Örneğin bazı tarih kitaplarında **Adbü'l-Kâbe,**

Tertemiz, başlarına amber yağı, tenlerine güzel kokular sürmüş, güzel elbiseler giyinmişlerdi. Düşünceli bir şekilde babalarının ardından yürüyorlardı. Abdülmuttalib'in hanımları **Semrâ** (Hâris'in annesi), **Fatıma** (Abdullah'ın annesi), **Netile** (Abbas'ın annesi) ve **Ümmü Cemil** ile kızları **Safiye**, **Âtike**, **Berre**, **Heyme**,⁽¹⁾ **Erva** ve **Mudayere** onları yüzük taşı gibi araya almışlardı. Birçoğu da yalın ayak ve ağlayarak onların peşinden geliyordu. Annelerin beli kırılmış, gücü bitmiş ve kendinden geçmiş bir vaziyette, kızkardeşlerse buğday tanelerinin tavada kızartılması misali karasız ve sabırsızca bir yerde duramıyorlardı. Kâh Abdülmuttalib'in eteğine yapışıp yalvarıyor, kâh erkek kardeşlerinin boynuna sarılıp yüzünü gözünü öpüyorlardı. Kimileri de bir vesile bulmak ümidiyle başını etrafa çeviriyor, Kâbe'ye göz dikiyorlardı. Fakat Abdülmuttalib, uzun boyu, etli gövdesi ile izleyicilere Roma taş heykellerini anımsatıyor, sert ve çekici simasıyla yoluna devam ediyordu. Vakarı, azmi ve iradesi sebebiyle Mekke'nin en büyük şahsiyetleri bile ona yaklaşmaya çekiniyordu.

Abdülmuttalib'in oğulları herkesten daha sakin görünüyorlardı. Onlar, kurbanlığın babaları tarafından çok sevildiğini duymuşlardı. Bu sebeple hem kendileri, hem de anneleriyle ablaları rahatlamışlardı. Bunların hepsi kurbanlığın genç ve yakışıklı olacağını biliyorlardı. Bunlara göre kurbanlık Abdullah'tı. Kurada bir yanlışlık olabileceğinden kaygı duyuyorlardı. Şanssızlık eseri kura onların adına da isabet edebilirdi. O yüzden de Abdullah'ın annesi ve ablaları diğerlerinden daha çok üzülüyorlardı.

Abdû ve **Hicl** de onun oğullarından sayılmıştır. Ancak tüm rivayetçiler Hâris, Abdimenâf (Ebu Talib), Abbas, Ebu Leheb, Abdullah ve daha sonra Hamza isimleri konusunda ortak görüşe sahiptirler.

1- Bir başka rivayete göre onun adı **Ümeyme** idi.

Abdullah Mekke gençlerinin en üstünüydü. Alındaki nur ve parlaklık, onu diğer kardeşlerinden farklı kılmıştı. Kıtık ve kuraklık insanların sabrını zorladığı yıllarda, Abdülmuttalib'in peşinden yağmur duasına çıkanlar şu gerçekle karşılaşırldardı. Abdülmuttalib, Abdullah'ın elinden tutar, yüzünü semaya çevirerek onu şefaathçi olarak gösterirdi. Abdülmuttalib verdiği ahdi hatırlayarak, oğullarının tavırlarını incelediğinde, Abdullah'tan başkasını düşünememişti. Nice geceler, Abdullah'ı kurban edeceği sahneyi göz önüne getirmiş, gözleri yaşla dolmuştu. Nice günler, onu doya doya öpmüş, koklamış, kucaklamış ve okşamıştı. Nice saatlerini onun yanında geçirmişti.

Fakat Abdullah sakin ve ağır adımlarla, babasının yanında yürüyor, annesi ve ablalarını avutmaya çalışıyordu. Diğer tarafta abisi Abdimenâf da annelerini Abdullah'tan ve kendisinden uzaklaştırmaya çalışıyor, onları sabırlı ve sakin olmaya davet ediyordu...

Abdülmuttalib ile oğulları Kâbe'nin içine girdikten sonra, kapı kapandı. Abdülmuttalib'in hanımları ve kızları onların çıkışını bekliyorlardı...

Kâbe -günümüzde olduğu gibi- dikdörtgen bir bina idi. Dört tarafı siyah Yemen kadifeleriyle örtülüydü. Binası taştan, tavanı ise tahta kiriş ile çamurdandı.

Kâbe'nin kapısı doğu tarafın son noktasında; Şam rükünü denilen yerde bulunuyordu. Bir ihtiyar şöyle anlatıyordu: Önceleri, bu kapı yerle aynı seviyedeydi. Kâbe'nin bakımı Kureyş'in eline geçince, içine kolayca girilmesin diye yerden biraz yüksek yaptılar. Engellemek istedikleri kişileri onun basamaklarından aşağı atıyorlardı!

Biz, **Velid İbn Muğire**'nin âdetine uyduk, tahta basamakların altında ayakkabılarımızı çıkarıp bir kenara bıraktık. Basamakları çıktuktan sonra Kâbe'nin iki kanatlı kapısıyla karşılaştık. İşte babamın altınla kapladığı kapı; süs olarak ona asılan tarihî kılıçlar!

İçeriye doğru birkaç taş basamağı inerek Kâbe'nin tabanına vardık.

Kâbe'nin içindeki altı tahta direk, ikişer sıra hâlinde duruyordu ve tavan onların üzerindeydi. İlk sütunun üzerinde İmran kızı Meryem'in resmi vardı. Onu Arap kadınları tarzında süslemişlerdi. Onun kucağında oğlu İsa duruyordu. Resmi yaldızla süslemişler, göz alıcı renklere boyamışlardı. İkinci sütunun üzerinde İbrahim Halilullah'ın resmi bulunmaktaydı. Yaşlı bir dede görünümünde, kura oklarıyla fal açıyordu. Diğer sütunların üzerinde de İsmail'in, diğer peygamberlerin ve bazı meleklerin resimleri vardı; kanatlı insanlar şeklinde çizilmişti.

Kapının sağ tarafında kuyuya benzer bir çukur vardı. Halkın Kâbe'ye verdikleri bahşişler oraya dökülürdü. Onun ardında uzun boylu, iri yarı ve şişman **Hübel** putu⁽¹⁾ bulunuyordu. Yemen'in erguvani akik taşındandı. Ancak sol eli kırılmıştı. Onun yerine altın bir el yapmışlardı. Hübel'in karşısında onun karın hizasına dek uzanan tahta bir merdiven vardı.

Tavana güzel süslemeler asmışlardı. Bunları halk, Kâbe'ye hediye etmişlerdi. Batı duvarının üzerinde, iki koç boynuzu vardı. Halkın inancına göre bu iki boynuz, İsmail'in yerine kurban edilmesi için Cebrail tarafından getirilen koçun boynuzlarıydı.

Güney duvarın üzerinde madenî halkalar vardı. Gücsüz olan kimseler güçlülerin elinden oraya sığınır, onlara tutunurdu; böylece Kâbe'ye sığınmış olurdu. O zaman, hiç kimse onu korkutmaya veya ona zarar vermeye cesaret edemezdi.

Tamamımız Kâbe'ye yerleştikten sonra, babam bana yöneldi: "Hâris; kapıyı kapa ve onun arkasında dur! Kura çekilişi bitene kadar kimsenin girmesine izin verme."

Ona itaat ettim. Taş basamakların üstünde sırtım kapıya doğru durdum. O anda babam Kâbe'nin okçusuna kura için hazır olmasını söyledi.

Okçu yapılacak işten haberdar olmasına rağmen, eski kura sünnetine dayanarak; "Kura, kimlerin, hangi şeylerin arasında ve niçin yapılıyor?" diye sordu.

Abdülmuttalib: "Vaadimi yerine getirmek için on oğlumdan acaba hangisini kurban etmeliyim." dedi!

1- Cahiliye döneminin önemli sembollerinden olan Hübel, Kâbe'nin hem içinde hem de dışında bulunan tüm putların en büyüğü olarak kabul edilmekteydi. İnsan suretinde ve kırmızı akikten yapılmış olan Hübel, Kureyşlilere sağ kolu kırılmış olarak intikal etmişti. Kırık kolun yerine altından bir kol takılmıştı. Hübel putu, Mekk'e'nin fethinden sonra diğer putlarla birlikte ortadan kaldırılmıştır.

İçi sikke dolu bir keseyi okçuya uzattı: “Yüz dirhemdir. Ücret olarak sunduğum deveyi de, hizmetkârım sürü dönünce getirip teslim edecektir.” dedi

Okçu para kesesini aldı, kuşağının arasına yerleştirdi. Sonra hediyeler çukuruna dönüp, Hübel’in karşısındaki sekiye doğru gitti. Sekinin üstündeki gümüş kabın içini, eliyle inceledi. Sonra sekinin sol tarafına asılı olan safran rengi deri keseye doğru uzandı. Keseyi çividen ayırıp, onun içindeki tahta okları çıkarıverdi.

Bu kura, önceki kuralardan farklıydı. Çünkü bu kez “Yedi Oklar” işe yaramayacaktı: **Fidyeye; Evet; Hayır; Sizininki; Ötekininki; Yapışık; Sular** adıyla tanınan oklar yetersizdi.

Okçu, bir kalemle mürekkep bulup getirdi. On tane yeni oka Abdülmuttalib’in oğullarının adlarını yazdı. Sonra okları kura tasına döküp karıştırdı. Bu sırada yaldızlı atlas cübbesi, sütunların üstündeki meşalelerin ışığı altında dalgalanıyor, çok değişik bir parlaklık yansıtıyordu. Kollarının geniş ağzları, loş ve gizemli ışığın altında, dibi görünmeyen derin ve karanlık mağaralara benziyordu.

Okçu, okları karıştırdıktan sonra okluğun ağzını kapattı. Abdülmuttalib başını gökyüzüne kaldırdı; ellerini gökyüzüne uzattı; adeta oğullarının duyacağı bir sesle: “Allah’ım! Sen övgüye layık olan sahibimizsin. Sen benim Allah’ımsın. Sen yaratan ve tekrar döndürensin. Hayat veren ve geri alan sensin. Bütün yeni ve eski olan sana aittir. Ey Allah’ım! Senin iraden neyse, onu bu oklarla bize bildir!” diye dua etti.

Okçu Hübel’e doğru döndü. Değişik bir ahenkle çınlayan bir sesle: “Ey Tanrılar! Ey yüce Hübel! Siz yüce Allah katında bizim şefaathimizsiniz! İşte Kureyş lideri, Haşim oğlu Abdülmuttalib, Kâbe’nin dergâhında oğullarından birini kurban etmek azmindedir. Siz, yaratıcınız olan büyük Tanrıdan, ona bu

konuda yardımcı olmasını, bu oklar vasıtasıyla doğru olanı ona göstermesini söyleyin!” diye duada bulundu.

Küçük ve uyanık gözlerini kapatarak şöyle devam etti: “Ey Hübel! Ey Lât! Ey Menât! Ey Uzza! Ey büyük Tanrı; görkemlilerin en görkemlisi ve en yüce makamlı olan Tanrı...”

Okluğun dış kabuğunu birkaç kere döndürdü. Onun dışı silindir biçimindeki iç kabuğuna benziyordu, fakat birazcık daha büyüktü.

Ok kabı kuru bir sesle döndü. Sonra sabitleşti. Okçu adam, okluğun altında bulunan ince ve küçük kapakçığı çekti. Sol elindeki ince çubukla, okluğun gövdesine bir darbe vurdu.

Oklardan bir tanesi okluğun alt kapağından yere düştü.

Nefes göğüslerde hapsedilmişti. Abdülmuttalib, Tâif ıtırı,⁽¹⁾ Öd ve Günlük ağacının sakızı, Rum zamkı, meşaleler, mumlar ve buhurların yanmasıyla havayı saran ağır tütsü ve duman ortasında boğulacağını hissetti. Ama Hübel, seyrek sakalı, uyumsuz taş ve altın elleri, dışarı fırlamış iri gözleriyle, donuk ve duygusuz bir tavırla bu sahneyi izliyordu.

— Abdullah!... Ey Abdülmuttalib, tanrılar Abdullah'ı seçtiler.

Abdülmuttalib, zor işitilen zayıf bir sesle: Biliyordum, dedi!

Tüm başlar Abdullah'a çevrildi. Abdimenâf, gözyaşı dökerek sıkıca kardeşine sarıldı.

Abdülmuttalib, boşlukta döndüğünü hissetti. Ancak, azim ve iradesine tutunarak bu hissini ilerlemesini engelleyebildi.

1- Tâif; Suudi Arabistan'ın Hicaz Bölgesinde Mekke ve Medine'den sonra en büyük üçüncü şehridir. Mekke'nin 150 km kadar güneydoğusunda kalır...

“Kâbe’nin Rabbi, benim arzumu gerçekleştirdi. Yıllar sonra bana dokuz oğul daha verdi. Sıra bendedir; artık ahdi-me vefa etmeliyim.”

Artık Kâbe’de yapılacak şey kalmamıştı. Abdülmuttalib kapıya doğru yürüdü. Onun ardından da Abdullah çıktı. Sonra Ebu Leheb, ağır ve şişman gövdesini, yaslanmış olduğu ut direğinden ayırıp, ağır ağır yola koyuldu.

Hâris kapıyı açıp bir kenara çekildi.

İlkönce Abdülmuttalib, sonra Hâris, daha sonra diğer oğullar, kapının açık kanadından tahta basamakları inmeye başladılar.

Halk onların geçmesine yol verdi. Kureyş lideriyle oğulları halkın sessizliği arasında Harem’in kumsal toprağına basınca ayakkabılarını ayaklarına geçirdiler.

Bakışlar, sorgular bir tavırla Abdülmuttalib’e dikizlenmişti. Fakat cevabın istenmeyen şey olacağı korkusuyla, hiç kimse ağzını açmaya cesaret etmiyordu. Herkes Abdülmuttalib’in oğullarının yüz ifadelerini incelerken, onların simalarından Tanrıların hangisini kurbanlık olarak seçtiğini çözmeye çalışmaktaydı. Sessizlik Fatıma’yı bile susturacak kadar ağırdı.

Abdülmuttalib önde, oğulları arkada kurban yerine doğru yola koyuldular. Abdülmuttalib, üzeri kan pıhtısıyla örtülü kurban taşının yanında durakladı. Halk ise iradesiz bir şekilde sadece bir dalga gibi onları takip ediyorken, kurban yerinin etrafında çember oluşturdu.

Abdülmuttalib, Abdullah’ı yanına çağırdı. Bu arada, onunla göz göze gelmekten kaçınıyor, iradesinin zayıflamasına çalışıyordu.

Abdullah kelimesi Abdülmuttalib’in ağzından çıkınca, kadın-erkek herkes içini çekti:

– Henüz yirmi dört yaşına girmemiş!

– Abdullah, Abdülmuttalib’in en sevdiği ve en iyi oğludur.

– Tanrılar en güzeline el koymuşlar!

İki büklüm bir ihtiyar, heyecan dolu titrek bir sesle: “Onun kurban olmasını önlemeliyiz.” dedi.

Fatıma, Abdullah’ın üzerine atıldı, onun boynuna sarılıp inlemeye başladı.

“Abdülmuttalib, bunu yapmana izin vermem. Ancak beni öldürürsen!...” diye bağırdı.

Dizlerinin gücü kesildi, genç oğlunun kucağında bayıldı.

Ben de Abdullah’ı çok seviyordum; tıpkı Abdülmuttalib’in diğer kadınları gibi. Onlar onun annesi olmasalar da, onu evlatları gibi seviyorlardı. Onun yüzünde insanları kendine çekecek bir şey vardı. Bununla birlikte ölüm kuşu benim Hâris’imin omzuna konmadığı için, rahatlık hissediyordum. Abdülmuttalib’in diğer eşleri de aşağı yukarı benim hâlimdelerdi.

Fatıma baygın düşünce ona koştum. Başını dizime aldım. Yanımdakilerden su istedim. Altın küpemi kulağımdan çıkardım, güç bulsun diye onun ağzına koydum.

“Etrafımdaki kalabalığın dalgalandığını, sabırsızlık içinde olduğunu fark ettim. Neredeyse halk ayaklanacaktı. Özellikle Abdullah Mahzûmi oğlu Muğire de kalabalığın arasındaydı. Kendisi Abdullah’ın dayılarındandı.

Tatsızlık çıkmasını istemiyordum. Herkesin duyacağı şekilde oğullarıma seslendim: “İş bitinceye dek, kimseyi yaklaş-tırmayın.” diye bağırdım!

Oğullarım benimle Abdullah’ı aralarına aldılar, halka oluşturdular. Seyirciler bunu görünce bir adım geri çekilip, halkayı biraz daha genişlettiler.

Abdullah ağabeyleriyle tek tek görüşüp vedalaştı. On kardeşin de göz pınarları yaşarmıştı. Babanın azamet ve sabrı onların gözyaşlarının akmasını engelliyordu.

Abdülmuttalib, Abdullah'ı yanına çağırıldı. Net ve etkin sesi, boğazına düğümlenmişti.

Abdullah vedalaşmayı bitirip, babasına doğru gitti. Enişeliydi. Buna rağmen babasına itaat etmeyi kalbindeki hayat sevgisine tercih ediyordu. Asırlar önce İsmail kurban olmaktan kurtulmuştu. Bu olay onun hakkında neden tekrarlanmasın?

Önemli olan Kâbe'nin Rabbine ve babasına boyun eğmekti. Kurtuluş söz konusuysa, o sınavını başarıyla bitirmiş olurdu. Ama eğer ölüm söz konusuysa, artık yapacak bir şey yoktu. Ona katlanması gerekiyordu.

İçindeki dilsiz duygu neydi?! Geleceğe olan onca ümidine ne olmuştu? Ölümü bir adım kadar ötede görmesine rağmen, zerre kadar korku hissetmiyordu. Acaba bu, bir işaret olamaz mıydı...?

Abdülmuttalib, baş işaretiyle hizmetkârını yanına çağırıldı. Âmir, yaşlı gözlerindeki gizlediği korkuyla, sırtındaki hasır sepeti, sahibinin önüne bıraktı. Abdülmuttalib sepetin içinden bir ip parçası çıkardı. Abdullah, narin ellerini birleştirip uzattı. Abdülmuttalib hafifçe oğlunu çevirip, arkadan ellerini bağladı. Sarığını ve abasını çıkarıp Âmir'e verdi. Abdullah'ı kurban yerine doğru götürdü. Abdullah istekli ve sakince babanın ardından yürüdü.

Taşın kenarına varan Abdülmuttalib, başındaki kufiye ve ikâlını açıp,⁽¹⁾ usulca gözyaşı döken Âmir'e verdi. Abdullah'ın uzun ve kumral saçları, aşağı indikçe güzelleşiyor, omzuna ve ay parçası gibi parlayan alnına savruluyordu.

Seyirci kadınlar bu sahneyi görünce, ortalığı çığlıklara boğdular. Abdullah'ın kız kardeşleri kendilerini yerlere attı-

1- **Kufiye** Arapların başlarına attıkları uzun kumaş parçası, **ikal** ise kufiyenin üzerinden başlarına koyup sardıkları ip demektir.

lar. Bu manzarayı görme gücüne sahip olmayan kadınlar, inleyerek seyircilerin arkasına sığındılar.

Fakat Abdülmuttalib etrafında yaşanan olaylara aldıriş etmeden, bir el işaretiyle Abdullah'tan kurban taşının kenarında diz çökmesini istedi. Abdullah babasının isteğini yerine getirdi; yüzünün bir tarafını taşa koydu. Abdülmuttalib bir dizini taşın üstüne koydu. şam çeliğinden yapılmış hançerini kuşağının kınından sıyırdı.

Hançerin yassı yüzünün parıltısı, güneş ışığı altında dalgalanınca Abdullah'ın gözünü kamaştırdı. Abdullah bir anlığına güzel ve uzun kirpiklerini kapattı. Ceylan gözünü anımsatan gözleri kapanıp açıldı.

Abdülmuttalib gözünü kaçırdı. Başını semaya kaldıarak: *"Ey Kâbe'nin Rabbi; kurban eden benim, kurban olan da oğlum Abdullah! Sen benim arzumu gerçekteştirdin, ben de ahdimi yerine getirmek istiyorum. Bana ve annesine sabır, ona da kendi cennetini bahşet. O senin iradene boyun eğmiş, babasının emrine uymuştur!"* dedi.

Sonra Abdullah'ın taze ve yumuşak tüy bitmiş olan çenesini sol eliyle kavrayıp, başını arkaya kaydırđı.

Genç çocuğun gırtlak çıkıntısı ortaya çıktı. Seyirci onun bembeyaz boğazını görünce çılđına döndü.

Abdülmuttalib'in bileği, hançeriyle oğlunun boğazını tanıştırmak istiyordu. Tam o sırada iki güçlü el, Abdülmuttalib'in bileğine yapışıp, onu Abdullah'ın gırtlakından ayırverdi.

Abdülmuttalib çeşitli duygular arasında dalgalanırken, gözleri Abdullah Mahzûmi oğlu Muğire'ye ilişti.

Muğire, gazap ve niyaz arasında bir tavırla: *"Bazen kurban etmek yerine, belli miktarda para ödeyerek de, ahdi yerine getirmek mümkündür. Bu, Araplar arasında benimsenmiş*

eski bir gelenektir. Bu gelenek niçin senin oğlun hakkında uygulanmasın?" dedi.

Abdülmuttalib memnuniyetsiz bir bakışla ona: "Ama ben kendi isteğini Rabbiyle yaptığı sözleşmeye tercih edenlerden değilim." dedi.

Cemaatin içinden yaşlı bir adam: "Ey Haşim'in oğlu! Araplar arasına bıraktığın bu uğursuz adet nedir?! Erkek çocuk bizim için rızkın bolluğu, güçlülük ve iktidar simgesidir. Kureyş'in güç ve gurur kaynağı, erkeklerinin çokluğudur. Sen oğlunu kurban edersen, bu bir gelenek hâline gelecek, diğerleri de küçük bir meselede, oğullarını kurban etmeye kalkacaklar. Bu, bizim neslimizin kesilmesine yol açacaktır... Hayır! Vallahi mantıklı bir mazeret olmadıkça, sen böyle bir yanlışa kalkışamazsın!"

Kureyş boylarından birinin reisi olan **Âmir oğlu İkrime** ona, "Abdülmuttalib! Sen bizim içimizde olgun görüşleri ve akıllı tutumlarıyla tanınmış bir kişisin. Fakat senin Tanrılara verdiğin sözden dolayı, sağır ve dilsiz olduğunu görüyorum. Artık tüm yolları kendine kapatmışsın... Sen Tanrıların bu değişikliğe razı olmadığını nereden biliyorsun? Asırlar önce Araplar kan dökmek yerine fidye bedeli ödemeği uygun görmemiş midir? Senin Rabbin, biz insanlardan da mı merhametsiz ve katı kalplidir?!"

Abdullah'ın dayısı: "Ey Abdülmuttalib! Senin inandığın Kâbe'nin Allah'ına andolsun ki, bu mantıklı bir sözdür. Abdullaha'nın yerine Kâbe'ye bir mal verilmesi gerekirse, ben ve kabilem tüm varlığımızı vermeye hazırız." dedi.

Abdülmuttalib kararsız ve ıstıraplı bir sesle: "Ama...!"

Muğire onun konuşmasına fırsat vermedi: "Ama, bilmem gibi lafları bırak...! Kaldı ki, sen vadini yerine getirmek için gün mü tayin etmiştin? Kesinlikle cevabın hayırdır. Öyleyse birkaç gün sabret, belki bu soruna bir çare bulunur."

Halkın içinden birisi: “Niçin işi kâhinlere bırakmıyorsunuz? Herkesin bildiği gibi onlar tarafsız kişilerdir!” diye bağırdı.

Diğer birisi: “Yesribli kadın kâhin **Secâh**, bu işin erbabıdır!” dedi.

Kabul etmemek için bahane kalmamıştı. Bu teklif Abdülmuttalib’i susturdu. Seyirciler sevinç zılgıtları attılar. Gençler birbirinin koluna girip, topluca oynamaya zıplamaya başladılar. Kadınlar zılgıt çaldılar. Çocukların bir kısmı büyüklerin coşkusunu görünce, sevinç gösterileri yapmaya başladılar...

Kurban merasimi bittikten sonra, yedi kere Kâbe'nin etrafında şükür tavafı yaptım. Çocuklarıma ve hizmetçilerime, çölün kurdunun kuşunun bile et yemesini önlememelerini söyledim. O gün tüm canlıların sevincimize ortak olmalarını, benimle birlikte Kâbe'nin Rabbi'ne şükretmelerini istiyordum.

Yesrib'den döneli bir gün oluyordu. Abdullah'ı kurban etmek konusunda Yesribli kadın kâhinin görüşünü öğrenmek için, bir grupla birlikte oraya gitmiştik.

Bizim gidiş dönüşümüz toplam yirmi gün sürdü. Yesrib'deyken annemin akrabalarına, dayılarına ve dayıoğullarıma uğradım.

Secah, bir gün sonra gelmemizi söyledi. Bu arada kendisine hizmet eden cinin fikrini öğrenmesi gerekiyormuş!

Ertesi gün bir daha onun yanına gittik.

Ela gözlerinden zekâ fışkıran yaşlı kadın, elindeki Tevrat'ı bir kenara bıraktı. **Remil** ve **usturlap** için gereken araçlarına çeki düzen verdi. Sonra: "Sizde bir insanın diyeti nedir?" diye sordu.

— On deve!

— Oğlunla on deve arasında kura çek. Eğer kura develerin adına çıkarsa, onun yerine develeri kurban et. Yok, eğer kura oğluna isabet ederse, develerin sayısına on deve ekleyerek bir daha kura çek!

— Ya bir daha Abdullah'ın adına çıkarsa?

— Her defasında develerin sayısına on deve ekle ve develere isabet edinceye dek kura çekmeye devam et.

— Ama...!

— Bu işin aması maması yok! Söylediklerim hususunda tereddüt etme. Bu hareketinle Rabbin senden razı olacaktır.

Mekke'ye döndük, kadının söylediği gibi kura çektik. Develerin sayısı yüze ulaştığında kura develere çıktı. Fakat benim içim rahat değildi. Kur'anın bir daha tekrar edilmesini istedim.

Kura yine yüz deveye isabet etti.

Emin olmak için, kuranın üçüncü kez tekrarlanmasını istedim.

Üçüncüsünde de kura develere çıkınca, Kâbe'nin Rabbi'nin bu işe razı olduğuna kanaat getirdim.

Ertesi gün develerimden yüz tanesini kurban yerine götürüp, yan yana kurban kestim.

Tan vaktinden beridir bu anı bekleyip duran halk, kesilmiş develere hücum ettiler.

Abdülmuttalib son kez gürültü çıkaran, övgüler yağdırarak develerin derisini soyan ve bedenlerini parçalayan insanlara baktı: Kamalar, hançerler ve bıçaklar durmadan hareket ediyorlar; hasır sepetler aceleyle dolup merkeplerin sırtına yükleniyor, erkekler, kadınlar ve çocuklar Harem'den dışarı et taşıyorlardı.

Abdülmuttalib gurur duyarak, genç Abdullah'ın sıcak elini eline alıp, sevgiyle sıktı.

— Hadi oğlum, gidelim!

Abdullah, babasının elini sıkıp, istekle yola koyuldu.

Harem'den uçacaklarmış gibi bir his duyarak dışarı çıktılar. Abdülmuttalib ciddi olmasına çalıştığı bir ses tonuyla: "Görüyor musun kıymetinin ne kadar yüksek olduğunu?" dedi.

Abdullah suçluymuş gibi bir tavırla: “Babacığım, yüz deve bir erkeğin elli yıllık emeğidir! Yaptığın işle malının büyük bir kısmını kaybettin.” dedi.

Abdülmuttalib birden ciddileşti: “Canım elinde olan zata yemin ederim ki, kura bütün servetime çıksaydı, seve seve verirdim. İnsan hiç buna üzülür mü? Kendisi vermişti, kendisi de aldı. Benim asıl servetim sizlersiniz! Beni kaygılandıran tek şey, ahdimde sadık kalamayacağım ihtimaliydi.”

Gerçi bunu açıklamasına hiç gerek yoktu. Çünkü Abdullah değil, tüm Mekkeliler Abdülmuttalib’in ahdinden caymayacağına inanıyorlardı. Onun geçmişteki tertemiz hayatını gören kimseler, Abdülmuttalib’in ahdinde ve öteki dünya konusunda, en sevdiğini bile feda etmekten çekinmeyeceğini çok iyi biliyorlardı.

Abdülmuttalib o güzel anların herhangi bir söz veya anıyla bozulmasına izin vermemek için, Abdullah’a: “Oğlum; artık her şey bitti. Babana sorarsan, sevinç ve şükürden başka bir şey düşünmüyor. Artık sen de, ileride seni bekleyen tatlı ve güzel anları düşün. Âmine’yi düşün; bugününüzü...! Zaman kaybetmemek için **Vehb’e** adam gönderdim. Onunla eşi Berre, **Zühreoğulları** büyükleriyle bizi bekliyorlar. Ağabeylerin kurban olayından sonra, bugününüz için Haşim gediğini hazırlamaya gidecekler.”

Abdullah’ın yanaklarına kan doldu. Abdülmuttalib eliyle oğlunun sırtına vurarak, çehresine bir gülümseme kondurdu.

Abdullah'ın Şam yolculuğunu ertelemesini istemiştim. Bu yolculuk beni tedirgin ediyordu. İçime kötü şeyler doğmuştu. Fakat Abdullah tebessüm ederek bana: "Sen endişelenme! Uzun yıllardır Kureyş erkekleri, hayatlarının büyük bir bölümünü böyle yolculuklarda geçiriyorlar. Mekke halkı servetinin, rızkının bolluğunu bu ticaretlere borçludur. Ticari yolculuklar olmadan Mekke bir ay bile ayakta duramaz." dedi.

— Hiç olmazsa biraz sabret! Biz evleneli birkaç ay bile olmadı!

— Senden uzak kalmak, benim için de çok zor olacak. Ama sen de iyi biliyorsun ki, geçimimizi sağlamak için bir şeyler yapmalıyız. Mekke toprakları bir buğday başağı yetiştirmeyecek kadar cimri yerlerdir. Bu kurak kentte hayvancılıkla da geçinmek olmaz. Çünkü hayvan su ister, yem ister; o da burada bulunmaz. Bununla birlikte ticareti ihmal edersek, zor duruma düşeriz.

O haklıydı. O yüzden de dedeleri Haşim, yıllık **Yemen** ve **Şam** seferlerini gelenek hâline getirmişti. Her yaz ve her kış iki kez ticaret kafiləsi yola çıkardı. Abdullah o kafiləyle gitmeseydi, kışa kadar bekleyecekti. O günlerde Şam malları da pek azalmıştı. O fırsatı kaçırmak kendi şansını geri tepmek demektir.

Nihayet Abdullah'ın son sözleri beni ikna etti. O bana: "Çocuğumuz dünyaya gelince, Mekke'de sizin yanınızda ol-

mak istiyorum. Ancak kış kafilesiyle gidersem, bunu gerçekleştiremem." dedi.

Ayrılınca bana sakin ve sabırlı olmayı tavsiye etti. İstirap ve endişe duymak yerine, eli dolu olarak dönmesi için dua etmemi istedi. Ben de kabul ettim ve artık itiraz etmedim.

Mekke halkının yarısı saatler önce şehir dışına çıkmışlar, kavurucu yaz sıcağı altında gözlerini yola dikmişlerdi.

Dün akşam, toza bürünmüş yorgun bir atlının gelip kafilenin yaklaştığı haberini verdiğinden beri, kenti baştanbaşa bir coşku sarmıştı. Kadınlar şen-şakrak ve gürültüyle temizlik yapmaya başlamışlardı. Küçük yavrularını yıkıyor, onlara yeni kıyafetler giydiriyorlardı. Kendi üst başlarına çeki-düzen verip, en güzel elbiselerini giyiniyorlardı. Akşam erkenden yatmışlar, sabah erkenden uyanmışlardı. Sonra yaya olarak veya merkeple çocuklarını da yanlarına alıp, kocalarını veya kardeşlerini karşılamak için şehir dışına çıkmışlardı. Bazı adamlar da kendi ticari mallarını teslim almak, kazançlarının veya zararlarının miktarını erkenden öğrenmek için oraya toplanmışlar, böylece büyük bir kalabalık oluşturmuşlardı.

Kimileri kendilerine hafif bir gölgelik yaptırmışlar, onun altına deve veya keçi yününden bir kilim sererek üzerine oturmuşlardı. Kimileri de birkaç ince çubuğu birleştirip, üzerine açık renkte bir bez atarak şemsiye biçiminde başlarına tutmuşlardı. Çocuklar, güneşin alevlerine aldırış etmeden, zıplayarak hoplayarak, gürültü çıkararak birbiriyle kovalamaca oynuyor, taş kayalarının ardında saklanıyor, ötekiler de onları bulmaya çalışıyorlardı.

Gençlerin bazıları yüksek kayaların üstüne çıkmışlardı. Kurak ovanın genişlediği noktada, yolun ince bir çizgi gibi uzadığı yerde durmuşlardı. Onlar ara sıra ellerini gölgelik

yaparak gözlerinin üstüne koyuyor, herkesten önce kafilenin geldiği haberini vermek için, ovayı, yolu seyrediyorlardı.

Topluluğun en önünde bulunan Abdülmuttalib, Kureyş büyükleriyle iki oğlu Hâris ile Abdimenâf'ın arasında duruyordu. Az geride Fatıma, Âmine ile annesi, Berre, Semrâ, Hâle⁽¹⁾ -Abdülmuttalib, Âmine'yi oğlu Abdullah'a nikâhladığında, Hale'yi de kendine nikâhlamıştı- ve birkaç Kureyşli kadın oturmuşlar, gözlerini yola dikmişlerdi.

Kadınlar konuşuyorlardı! Fakat Âmine hem kaygılı, hem de sevinçliydi.

Birdenbire, kayanın üstünde oturan gençler bağırmağa başladılar:

— Geldiler...! Kafile geldi...!

Bekleyenlerin sesleri yükseldi. Oturanlar ayağa kalktılar. Ayaktakiler daha iyi görmek için, boyunlarını uzattılar. Çocuklar oyunu bırakıp, ön safa hücum ettiler. Âmine ile Abdülmuttalib'in kalp atışları hızlandı.

Erkeklerin bazıları kayaların üstüne çıkarak, kafilenin gelmesini kendi gözleriyle görmeye çalışıyorlardı.

Kafilenin ayaklarından havalanan toz kümesini gören kadın, erkek ve çocuklar ona doğru yürümeye başladılar.

Kafilenin diğer develerden daha büyük çingırağı bulunan öncü devesi gözüksü. Onun boynunu kırmızı, sarı, yeşil ve beyaz çingıraklarla süslemişlerdi. Kafilenin gürültüsü, develerin uzaktan duyulan hüznü çingırak seslerine karışmaya başladı.

Çok şükür, nihayet bitti. Bekleyiş günleri sona erdi!

Kafile yavaş yavaş ilerliyordu. Amaca ulaşmanın şevki

1- Hz. **Hamza'nın annesi**, Hale bint Vüheyb b. Zühre, Hz. Peygamber'in annesi Amine bint Vehb b. Abdimenaf'ın amcasının kızı, diğer bir rivayete göre ise Amine'nin teyzesi kızıdır.

bile, yorgun develerin bitkin vücutlarına yeni bir can üfleme-ye yetmemiş, adımlarının hızını arttıramamıştı: Kendilerine has vakarla yavaş, ama daha büyük adımlarla ilerliyor, her adım atarken de sırtlarındaki ağır kolileri beşik gibi sallıyorlardı. Küçük çingiraklarının yumuşak ve cana yatkın ahengi, bazı develerin çıkardığı kesik ef... ef... sesleri, uzun ırrr... sesleri, deve sürücülerinin kısa aha...aha...aha... seslerine karışıyor, karşılaşmaya gelenlere güzel hisler iletiyordu.

Karşılamaya gelen kalabalık kafiyle ulaşınca, develerin hızı biraz azaldı. Sonra kafile yavaş yavaş durakladı. Halkla kafiledekiler suyun zıt akışı gibi birbirine girdiler, dalgalandılar, sonra yavaş yavaş durdular. Herkes kendi tanıdığını arıyordu. Sesler birbirine karışmıştı. Herkes birbirinin boynuna sarılmıştı. Yumuşak, tertemiz ve mis kokan elbiselerin sert, tozlu ve yorgun-argın yüzlerle buluşması ilginç bir sahneye yol açmıştı. Büyük çocuklar babalarına yapışmış, daha küçük olanlar onların kucağında yer almış, tatlı dille konuşuyorlardı.

Hal-hatır sormalar ve sitem etmeler. Ağlamalar ve gülmeler. Öpmeler, sevmeler... Sesler birbirine karışmış anlaşılmaz hâle gelmişti.

Biz hayret ve endişeyle kendi yolcumuzu arıyorduk. Yalnız ondan bir eser yoktu.

Abdimenâf atına atladı. Birkaç kere kafiyleyi baştan sona taradı. Halkın içine iyice baktı. Fakat kardeşinden bir iz bulamadı. Nihayet ümitsiz bir hâlde bizim yanımıza dönüp, babasına: "Abdullah'tan eser yok." dedi.

Bunu duyunca, elimde olmadan feryat ettim, anneme sarıldım.

Abdülmutalib ona: "Emin misin?" diye sordu.

Kendisi de yersiz bir soru sorduğunun farkındaydı. Abdullah'ın kafilede olupta annesine, babasına, ağabeylerine, eşine görünmemesi, onlarla koşmaması mümkün müydü?!

Abdülmuttalib'in Şam kafilesinde bulunan hizmetçisi **Hişam** koşarak geldi. Abdülmuttalib'e "Üzülmeyin efendim! Abdullah efendim Yesrib'de dayılarınızın yanında kaldı."

Abdülmuttalib: "Niçin kafileyle gelmedi?" diye sordu.

— Şam'dan dönerken hastalandı. Yesrib'e yaklaştığımızda ateşi yükseldi. Yola devam edemedi. Ben onu Yesrib'de bir Hıristiyan doktora götürdüm. Doktor, efendimizi hâlsiz görünce ilaç verdi, bir süre orada kalmasını tavsiye etti. Abdullah şu anda **Benî Kayle** mahallesinde, sizin dayılarınızın ve annenizin akrabalarının yanındadır. İyileşince Mekke'ye doğru yola çıkacağını söylememi istedi.

— Bu olay kaç gün önce yaşandı?

— Yaklaşık on gün önce, efendim.

Istrap yüzlere gölge saldı. Fakat Âmine ile Abdülmuttalib daha kaygılı görünüyorlardı. Fatıma, anne olmasına, Abdullah'ı kendi canı kadar sevmesine ve bu haberden tasalanmasına rağmen, kötü şeyler düşünmemeye çalışıyordu. Abdullah yaşındaki bir gence normal bir hastalık tehlikeli sayılmazdı. Mekke'nin yerlileri yaz aylarında çeşitli hastalıklara yakalanırdı. Mekkeliler hastalıklara karşı bağışıklılık kazanmışlardı. Abdülmuttalib ile Âmine de kaygılanmamalıydılar. Abdullah'ın yola çıkmadan önceki ıstırapı, bu hastalık haberiyle birleşince, onların kalbine büyük bir korku düşürdü.

O anda babam Haşim'in ölümü aklıma geldi. O da Şam'a yolculuk yaparken hastalanıp ölmemiş miydi? Acaba Abdullah da...?

Ben, kocam yolculuğa çıkmadan önce nasıl tedirgin olduğumu düşünüyordum. İçimdeki kaygı ve korkunç ıstırap bu hastalıkla ilişkili miydi acaba? Bu hastalık Abdullah'ımın eceli demek miydi?

Abdülmuttalib yıllar önceki kederlerini hatırladı. Sürekli ona Abdullah'tan tat almasını söyleyen garip hissi hatırladı.

Devamlı içinde Abdullah'tan ayrılacağı vesveselerini hatırladı...

Abdülmuttalib kurban meselesinden önce, hep Abdullah'ın kurban edilmesi gereken kişi olduğuna inanıyordu. Abdülmuttalib, o hüzünlü ve garip hissin bu meseleden kaynaklandığına kesinlikle inanıyordu. O yüzden, yüz deveyi kurban edince, bir süreliğine içi rahat etmişti. Ama Abdullah'ın kendisi işlerini yoluna koyarak ve Şam yolculuğuna çıkacağını bildirdikten sonra, yine aynı tedirginlik ve eski korku içini sarmaya başladı. Bir daha Abdullah'ı göremeyeceği hissine kapıldı. Fakat bu nedensiz korkuyu yenmeye gayret gösterdi.

Kureyş erkeklerinin uzun yolculuklara çıkması yaygın bir şeydi. Abdülmuttalib'in kendisi de defalarca yolculuklara çıkmış, kimi zaman büyük bir kâr elde ederek dönmüştü. Yersiz bahanelerle, kendi çocuğunun rızkına nasıl engel olabilirirdi?! Fakat Abdullah'ın rahatsızlığı içindeki ıstırapın yersiz olmadığını güçlendiriyordu.

Eski korku ve tedirginliğin, bir musibet habercisi olan hislerin, bu yolculukla bir alakası mı vardı? Acaba bir daha Abdullah'ı görecek miydi...?

Âmine de aynı hislerle Abdülmuttalib'in düşündüğü şeyleri düşünmekteydi. Ancak onun endişesi Abdülmuttalib'inki kadar derin ve eski olmadığına göre, onun için ümit gözenekleri daha çok gözükmekteydi.

Abdullah, sağlıklı ve neşeli bir gençti. Böyle bir hastalığın onu yıkacağı düşünülemezdi. Amine bir süredir bir can daha taşımaktaydı. İçinde beslediği bebek, hafiften kımıldamaya başlamış, onun canına can katmaktaydı. O yüzden bebeğe bir zarar gelmesin diye, kendisine daha çok dikkat etmeliydi.

Bir sorun çıkmaz diye kendimi teselli ettim. Abdullah sapa sağlam dönecektir, dedim.

Kara kara düşüneneğine geleceğini düşünmeğe çalıştı. Abdullah'ın seferden dönüşünü, onun yorgun ve hasta vücudunu kendi bakıcılığı ile nasıl dinlendireceğini, yol yorgunluğunu nasıl gidereceğini hayal etti. İçindeki fırtınaları gizleyerek Abdülmuttalib'e yaklaştı. "Şimdi ne yapmalıyız, baba?" diye içini döktü.

Âmine'ye: "Yarın erkenden Mekke'nin en hızlı devesiyle Hâris'i Yesrib'e göndereceğim, Abdullah'ı buraya getirteceğim. Hâris Yesrib'e varana dek, Abdullah da iyileşmiş olacak. Merak etme! İnsan her şeyle karşılaşır. Acılarla, hastalıklarla, seviçlerle iç içe yaşar. Abdullah'ın hasta hâliyle Yesrib'e kadar gelebildiğine şükretmeliyiz!" dedim.

“Babamın emri üzerine hızlı adımlarla yol alan deveye bindim, Yesrib’e doğru yola koyuldum.

Mekke ile Yesrib arası sekiz günlük yoldu. Çok hızlı yol aldım.

Beş günlük yolculuğun ardından Yesrib’e vardım.

Zavallı deve bir deri bir kemik kalmıştı. Yol esnasında ağır baskı altındaydı. Ara sıra durdurup dinlendiriyordum.

Yesrib’de Benî Kayle Mahallesi’ne, oradan da **Benî Nec-car** kalesine doğru yöneldim. Fakat babamın büyük dayısının evine geldiğimde kardeşimden bir eser bulamadım. Büyük dayımız da evde değildi. Yaşlı hanımı evdeydi. Beni içeri aldı, dinlenmemi istedi. Ama ben tedirgindim, bir an önce Abdullah’ın başına gelenleri öğrenmek istiyordum.

Yaşlı kadın, hızlı hareketlerle odaların birine girdi. Hurma dalından yapılmış bir hasır dışarı çıkarıp, odanın karşı-sındaki eyvana serdi. Sonra bana: Otur, oğlum. Otur da sana bir şerbet getireyim, dedi.

— Teşekkür ederim, yenge; susuz değilim.

Hâris şüpheci bakışlarla odanın içine bir göz attı. “Abdullah’ı göremiyorum. Sanırım iyileşip, evden dışarı çıkmıştır!” dedi.

Yaşlı kadın hıçkırıklara boğuldu.

Hâris tedirgin şekilde ayağa kalktı.

— Abdullah’a bir şey mi oldu?

Kadın arkadaki tahta direğe yaslandı. Hıçkırıklar arasında: “Artık Abdullah yok, oğlum!” diyebildi.

Hâris, şaşkınlıkla onun omuzlarından tutup, gözlerinin içine bakarak: “Ne dedin? Abdullah... Artık... yok mu?!”

— Evet, oğlum! İki gün önce....! Şehrin Yahudi doktoru bile işe yaramadı. Abdülmuttalib’in güzel kokulu gülü pare pare oldu, oğlum! Abdullah öldü...!

Gözler onu görmeyi arzuluyordu!

Tüm alametler ortadaydı. Her yerde bekleyiş hissediliyordu. Dünya, yerküresi ve zaman dahi sabırsızlanıyordu. Sanki hayat üzgündü. Yaşam tozlu bir tarla gibi susuzluktan yanmıştı. Bir damla rahmet yağmuru gibiydi, yeni bir can ve coşku aramaktaydı.

Allah'ın seçtiği şehirde, Mekke'de, yerden, gökten zulüm ve fesat yağıyordu. Gece, kara çadırını şehrin üzerine örttüğü zaman, ayyaş ve serserilerin gündüzü başlıyordu. Tef, ut, kaval ve halkalı darbukaların ağır ve çıldırtıcı sesi **İbrahim** ve **İsmail**'in Mekke'sini sardığında, Allah'ın güvenilir kıldığı şehrin sokakları, iğrenç nâralar atan içkicilerin otlığına ve küfür savuran sarhoşların çirkin mekânına dönüşüyordu.

Kentin gündüzleri de gecelerinden pek farklı sayılmazdı. Bir yanda gecekondular, diğer yanda saraylar! Mekke'nin -Arap Yarımadası'nın ticari kalbi ve dört yolu- onca nimet ve servetinden yalnız küçük bir grup faydalanıyordu. Ötekiler fakirlik pençeleri arasında günlerini geçiriyorlardı. Yoksulluk, açlık ve namus derdinden kendi kızlarını canlı canlı gömüyorlardı.

Bu arada Abdülmuttalib gibi birisinin varlığı, yoksullar ve zulme uğrayanlar için nimet ve kurtuluşa doğru açılan bir pencere gibiydi. Onun gibi cömert bir insanın varlığı, kimse-siz ve mazlum olanlara son bir sığınak demek olurdu. Fakat iş, bir kişinin çabasıyla düzelecek seviyeden çok daha karı-

şıktı. Her ne kadar o kişi tertemiz, büyük ve güçlü birisi olsa da yine işleri değiştiremezdi. Gözler yola dikilmiş, kulaklar korku ve ümit arasında yerle göğü dinlemeye kalkmış, o kurtarıcı elin ne zaman ve nereden geleceğini, semavi çağrınınsa ne zaman sesleneceğini bekliyorlardı!

Hanif sayılan Abdülmuttalib'le belirli bir topluluğun dışında kalan diğer insanlar puta tapıyor, Allah'a ortak koşuyorlardı.⁽¹⁾ Mekkelilerden bir grup da Hıristiyanlığa gönül vermişlerdi. Onlardan biri de bendim.

Hac mevsimi geldiğinde insanlar her taraftan Mekke ve onun mevsimlik pazarlarına akın ederlerdi. Biz de **Ukkaz Panayırına**⁽²⁾ toplanan kâhin ve rahiplerin konuşmalarını dinlemek için oraya giderdik.

Fil senesinden kısa süre önce bir gün söz konusu pazarda bir rahibe rastladım. Bir sekiye çıkmış, cemaat etrafını almıştı. Orta yaşlı zayıf endamlı biriydi. Kibar sakalı, uzun saçları vardı. Arapçayı Rum halkı şivesiyle konuşuyordu. Sesinde ve simasında beni kendisine çeken bir özellik vardı.

Topluluğa katılıp onun sözlerine kulak verdim. Rahip ilginç bir coşkuyla konuşuyordu:

Ey insanlar! Ben gökten inmiş yetmiş iki kitap okudum.
Bu kitapların birçoğunda gelecek olan son peygamberin
alametleri yazılıdır.

Davud'un Zebur'unda şöyle yazıyor: "Allah'ım, sünneti

1- **Hanif** demek Hz. İbrahim'in dinine yani tek Allah'a inanmak demektir. Kur'an-ı Kerim bu konuda şöyle buyurmuştur: "*İbrahim ne Yahudi'ydi, ne Hıristiyan. Dosdoğru hanif bir Müslümandı.*" Âl-i İmrân/67.

2- **Ukkaz** panayırını, cahiliye devrinde, şairlerin, şüirlerini halka arz ettikleri, en çok beğenilen eserlerin bir sonraki panayıra kadar Kabe'nin duvarlarında asılmaya hak kazandığı etkinliği.

ayakta tutanı gönder; Herkese İsa Allah'ın oğlu değil, bir beşerdir, diye bildirsin."

İncil'de şöyle geçiyor: **"Mesih yarenlerine şöyle dedi: Ben gidiyorum. Yakında Farklît⁽¹⁾ Hak Ruhı'yla birlikte size gelecektir. O kendi yanından konuşmaz. Ancak kendisine vahiy edileni yerine getirir. Farklît benim peygamberliğime tanıklık eder; tıpkı benim onun peygamberliğine tanıklık ettiğim gibi. O dünyayı günah işlemekten sakındırır. Allah'ın dinini diriltir. Sırları size açıklar. Zor meseleleri yorumlar. O size, benim getirdiklerimin açıklamasını getirir."**

Halkın arasından biri: "Tevrat'ta nasıl? Orada da ondan bir şey yazıyor mu?" diye sordu.

Rahip: Evet kardeşim! dedi. Tevrat'ın beşinci faslında şöyle diyor: **Şüphesiz ben, İsrailoğulları'nın kardeşlerinden onlara senin gibi bir peygamber göndereceğim, sözlerimi onun ağzından duyuracağım. (İsrailoğulları'nın kardeşleri İsmail'in oğullarıdır.)**

Haykuk, Danyal ve İşaya'nın kitaplarında da buna benzer sözler geçiyordur.

Ona: "Ey Allah'ın kulu; acaba onun alametlerinden de bir şey anlatmışlar mı?" diye sordum.

— Evet, O Tihâme⁽²⁾ halkındandır. Araplar ona Ahmed derler. Onun dışında Muhammed ve Yasin gibi birkaç ismi daha var. O güler yüzlü ve çatma kaşlıdır. İki omuzu arasında siyaha çalan tüylü bir nişanesi var. O, Allah'ın en sevgili mahlûkudur.

1- Fariclit veya Farklit, İncil'de geçen Peygamber efendimizin isimlerindendir.

2- Tihâme, Mekke ve ona bağlı geniş bir muntıkaya verilen isimdir.

Danyal'ın kitabında bu peygamberin ve İsa'nın dışındaki peygamberlerin doğduğunda meleklerin yeryüzüne inmedikleri yazılıdır.

Onun doğduğu gece, cenneti baştanbaşa süslerler. Derken cennete: "Sevin ve kendinle gurur duy; sevdiklerinin önder ve mevlası dünyaya geldi." diye seslenirler.

Cennet gülmeye başlar ve kıyamete kadar gülmeye devam eder.

Kocam **Cu'şem oğlu Surâka** Mekke tacirlerindendi. Bir gün sessizce bana: Bu sır aramızda kalsın, dedi: Şam'a yaptığımız bu yolculukta, dağda mağaraya çekilmiş bir rahip gördüm. Orada tek başına Allah'a ibadet ediyordu. Kafile dağın eteğinde konaklayınca, akşamleyin üç arkadaşla onun yanına gitmeye karar verdik. Ondan bir şeyler öğrenmek istiyorduk.

Rahip bizim niyetimizden haberdar olunca, nereli olduğumuzu sordu.

Mekkeliyiz dedik.

— Yakında yüce Allah sizin içinizden bir peygamber görevlendirir. O insanları doğru yola davet eder. Onun açıkça davetini gördüğünüzde, hemen icabet edin ve sözlerine boyun eğin!

Adı nedir, diye sorduk.

— Muhammed!

Bizi bırakıp, ibadete koyuldu.

O gece dört arkadaş, erkek çocuğumuz olursa adını Muhammed koyacağız diye anlaştık. Böylece neslimizden bir peygamber geleceğini ümit ediyorduk.

Ona hamile olduğum günlerde birisi benim rüyama girdi, bana: "Şunu bilmelisin ki, sen bu kabilenin büyüğüne ve önderine hamilesin. Onu doğurunca, 'Onu tüm kıskananların şerrinden tek olan Allah'a emanet ediyorum' de! İsmi de Muhammed koy!" dedi.

Bir gün Hicr-i İsmail’de uyuyordum. Rüyamda benden bir fidanın bittiğini gördüm. Ağaç göğe yükselecek kadar uzadı. Dallarıysa Doğu’ya ve Batı’ya uzadılar. Ondan şiddetli bir ışık yansımaya başladı. Araplar ile diğer kavimler ona secde ettiler.

Kureyş’ten bir grup geldiler, ağacı kesmek istediler. Ancak ona yaklaştıklarında azametli güzel yüzlü bir genç, onların bu işi yapmalarını önlüyordu.

Ben ağaçtan bir meyve koparmak istedim. Fakat bunu yapamadım. O genç bana: Sen bundan yiyemezsin, diye seslendi.

– Ağaç benimdir. Sen nasıl bana yiyemezsin diyorsun?!

– Bu ağacın meyvesi ona tutunanlara aittir.

Dehşet içinde uykudan uyandım.

Yolculuk anında bir kâhin beni titrerken gördü. Benzim uçmuştu. Bana: “Arap liderini bu hâle koyan şey ne?” dedi.

Hikâyeyi ona anlattığımda yüz ifadesi değişti. Bana: Ey Kureyş’in başkanı! Şunu bil ki, eğer rüyan doğru çıkarsa senin Doğu’ya Batı’ya malik olacak bir oğlun olacak; halkın hepsi onun dinine girecektir, dedi.

Çok sevindim. Öyle birinin, oğlum Ebu Talib’in soyundan olabileceğini düşündüm...!

Bir gece rüyamda hamile olduğum bebeği doğurduğumu gördüm. Benim doğumuma şahit olan kadınlar: “Bir kadın için çocuk doğurmak çok acı ve eziyetli bir iştir. Ama niçin Âmine hiç zorluk çekmedi?!” diyorlardı.

Bu sırada uykudan uyandım...

Bir başka gece de, rüyada bana şöyle seslendiler: Ey Âmine; sen yaratılanların en iyisini taşımaktasın. Onu doğurduğunda adını Muhammed koy. Bu sırrı da hiç kimseye söyleme!

Bu hâldeyken uykudan uyandım. Fakat rüyamdaki ses hâlâ benimleydi.

Âmine Hanım'da diğer hamile kadınlarda görünen hal-
ler; ağırlık, nefes darlığı, bel ağrısı, i bulantısı ve iştahsızlık
gibi rahatsızlıklar bulunmamaktaydı.

Kendisi, kaybettiği genç kocasının üzüntüsünü yaşıyor-
du. Bir gece onun durumu tamamıyla değişti. Bakışlarında
bir parlaklık ortaya çıktı, hüznleri bayağı dindi.

Rebiyülevvel ayının ortalarıydı. Gecenin geç saatlerinde odada tek başımaydım. Benim odam kapıdan girildiğinde, avlunun en sonunda sol tarafta bulunuyordu. Aniden doğum sancılarım başladı. Dünya sakinlerinin seslerine hiç benzemeyen müthiş sesler duymaya başladım.

Korkudan eriyecek gibi oldum. Bir de ne göreyim? Bir beyaz kuş peydahlanıp yanıma geldi ve kanadıyla göğsümü sıvazladı. O andan itibaren bende korku, kaygı adına hiçbir şey kalmadı.

Sonra hurma ağacı kadar uzun boylu üç tane kadın gördüm. Simalarının parlaklığına bakan, yüzlerinde güneş yandığını sanacaktı. Onlar odaya girdiler. İçeri girince amber ve mis kokusu her tarafı sardı.

Kadınların üstünde rengârenk ve gayet güzel giysiler vardı. O kadar güzelini hiç görmemiştim. Birinin elinde beyaz şerbetle dolu billur bir tas vardı. Tası bana sundu. Ben o şerbetten içtim. O şerbete cennet kokusu sinmişti.

Karşımda keskin bir ışık belirdi, baştanbaşa vücudumu sardı.

Uykuda mı, uyanık mı olduğumu anlamadan kadınlar beni yatağıma uzattılar. Bana hayırlı olsun dediklerini hissettim.

İlkin onların Haşim kabilesinden olduklarını sandım. Fakat onlar başka bir âlemden gelen hayaletlere benziyorlardı.

Sonra onların İmran kızı **Meryem**, Firavun'un karısı **Asya** ve İsmail'in annesi **Hacer** oldukları aklıma geldi...!

Hassan b. Sâbit bir gün bana şöyle dedi: Ben yedi yaşındaydım. Yesrib'deki Yahudilerden biri geceleyin evinin üstüne çıkarak: "Hey Yahudiler; ne yatıyorsunuz? **Ahmed'in yıldızı** doğdu!" diye bağırıyordu.

Yesrib'in Yahudileri biz Araplara daha önceden bir peygamberin yakında geleceğini haber vermişlerdi. Bir de: Siz O'na inanacak ilk kimselerdensiniz. Siz onu kendi içinizde barındıracaksınız. Bu yüzden tüm Araplardan daha üstün olursunuz, diyorlardı.

O gece bir iş için Tâif'ten dışarı çıktım. Ben birçok geceyi çölde geçirdim. Fakat yıldızların o kadar parlak olduğunu asla hatırlamıyorum. Sanki gökyüzü yere yakınlaşmış, ona doğru iniyordu. Kâinat tastamam ipek gibi bir semavi nurun içine bürünmüş, ilginç bir fısıltı semayı sarmıştı. Sanki dağ, taş, toprak, ot, diken ve yerle gökte olan her şey birbirinin kulağına bir sırrı fısıldamaktaydı...

O sıralar ben ticaret için Pers diyarına gitmiştim. Aynı gece büyük **Kisra** Sarayı'nın eyvanın sarsılmış, on dört burcunun yıkılmış olduğunu duydum. Perslilerin dediğine göre **Mecusîlerin** ateş tapınağı, bin yıl yandıktan sonra o gece sönmüştü.

Nuşirevan oğlu Hüsrev'in içini korkular kaplamıştı. Bu hadiselerin ve rüyaların anlamı ne olabilirdi? Derhal Yemen padişahına adam gönderip, rüyası hakkında Arap kâhinlerinden bilgi istedi.

O dönemde **Yemâme**⁽¹⁾ yurdunda iki kâhin yaşıyordu. Onlar en üstün kâhinlerdendiler. Biri **Rabî b. Mâzin** idi. Be-

1- **Yemâme** yurdu, Arabistan'ın güney çöllерinin kuzey semtine verilen isimdi. Orası Necd, Tihâme, Bahreyn ve Umman bölgelerinden oluşmaktaydı.

denî durumu için ona “**Satîh**” ismi vermişlerdi.⁽¹⁾ Öteki, Yemenli **Vaşak b. Bâhile** idi. Ancak Satîh, Vaşak’tan daha bilgin-di. Satîh çok ilginç bir kişilikti; onun hakkında ağızdan ağıza birçok hikâye dolaşırdu.

Başındaki kemik parçası dışında sarkık et kitlesiydi. Da-ima sırtı üstü yatıyor, gözü ve dili dışında hiçbir tarafını kı-mıldatamıyordu.

Onu bir yere götürmek istediklerinde bohça gibi sarıp götürüyorlardı. İstedikleri mekâna vardıklarında da onu bir hasır veya sepetin içine koyuyorlardı.

Geceler çok az uyur, sürekli gökyüzüne bakıp düşünmek-le zaman geçirirdi.

Padişahlar ve hâkimler bir işin içinden çıkamadıkları za-man, Satîh’i çağırır, gelecekte, işin sırrından ve gizli yanla-rından bilgi edinirlerdi. Yemen padişahı da Kısra’nın rüyasını yorumlamak konusunda aciz kalınca, ondan yardım istemişti.

Satîh rüyayı şöyle açıklamıştı: “Yakında ilginç olaylar ya-sanacak. Yıkılan burçların sayısınca kral ve kraliçe gelip ge-çecektir; İlahi vahyin sesi yeryüzünde yükselince Mecus dini taraftarlarını yitirecektir.”

1- **Satîh**, kötürüm demektir. O, ayağa kalkmaya gücü olmadığı ve adeta kemiksiz bir vücuda sahip olduğu için böyle adlandırıl-mıştı.

Abdülmuttalib, torununun doğumunun yedinci gününde, Arap geleneklerine dayanarak birkaç deve ile koçu kurban ederek büyük bir yemek hazırladı. Tüm aileyi ve Kureyş'in büyüklerini **velimeye** (yemeğe) çağırıldı. O gün çocuğun ismi belirlenecekti. Gerçi onun ismi daha önceden belirlenmiş, yakınları ondan haberdar olmuşlardı.

"Muhammed'in doğduğu sabah, hanımefendim bana: Bereke,⁽¹⁾ yürü çocuğun doğduğunu Abdülmuttalib'e haber ver, dedi.

Efendimi Harem'deyken buldum. Kâbe'yi tavaf ediyordu.

Haberi duyunca bana müjde ödülü olarak bir altın sikke verdi. Acilen hanımefendimin yanına koştum.

O, aşırı bir istekle bebeği beşiğinden çıkarıp kokladı ve öptü. Gözyaşları akmaya başladı: Kâbe'nin Rabbine şükürler olsun. Abdullah'ın soyu kesilmedi. Bu ne kadar sevgiye değer bir çocuktur!"

Abdülmuttalib, Hanımefendi'me: "Onun adını **Kussem** koy!" dedi.

1- Daha çok **Ümmü Eymen** olarak tanınan bu büyük kadının asıl adı Bereke bint-i Salebe idi. Uzun yıllardan beri Abdülmuttalib-boğulları'nın hizmetlerini görüyordu. Peygamber efendimizin babası Abdullah'ın vefatından sonra da, aynı evde kaldı. Artık, hem Peygamberimizin annesi Âmine'nin, hem de Peygamberimizin yardımcısıydı.

Biz onun niçin böyle bir şeyi istediğini biliyorduk. Abdülmuttalib'in Kussem adlı çok sevdiği bir oğlu vardı. Fakat o, altı yaşındayken dünyadan gitti. Babası onun ölümüne çok üzüldü. İşte Efendim onun adını yaşatmak istiyordu.

Hanımefendim onu kırmayacak şekilde yumuşak bir dile, "Ama rüyamda bana, onun adını Muhammed koy, diye buyurmuşlardı." dedi.

Abdülmuttalib, bebeği kollarına aldı. Bir süre sevgiyle onun yüzüne baktı. Sonra onu göğsüne bastırarak: Abdullah'ımın yadigârı için bu adın büyük bir makam getireceğini umarım, dedi.

Doğumun yedinci gününden sonra çocuğun başkalarına gösterilme zamanı gelmişti. Onun adını herkese açıklamak gerekiyordu. Yemek yenip, şerbet içildikten sonra Abdülmuttalib, Muhammed'i istedi. **Bereke O'nu götürdü.**

Abdülmuttalib çocuğu gezdirip tüm misafirlere gösterdi. Misafirler de bebeği sevdiler.

O arada bir ihtiyar: "Abdülmuttalib, adını ne koydun." diye sordu.

— Muhammed.

— Niçin Muhammed? Senin ataların arasında bu ismi taşıyan birisi yoktu!

Abdülmuttalib gelininin gördüğü rüyayı anlatmak istedi. Ama bir anda o rüyanın bir sır olduğunu hatırlayınca sustu. Biraz düşündükten sonra... şöyle konuştu: "Gökte Allah'ın ve yerdeki kullarının onu övmeleri için..."

Bizim kabilemiz Araplar arasında belagat ve cesaretiyle meşhurdur. Bu yüzden Kureyş büyükleri çocuklarının küçükken bizim yanımızda yetişmesini isterlerdi. Bu, bizim için de bir rızk kapısıydı.

O sene gökyüzü cimrilik etmiş, hiç yağmur yağdırmamıştı. Kabile, Tâif'in yakınlarında bir yerde -yayla yerinde- konaklamıştı. Her sabah sürü, yeşil ot bulma ümidiyle kabile otlaklarına gidiyor, akşamleyin ağzı köpürmüş, karnı sırtına yapışmış, memesi tahta gibi kurumuş hâlde kabileye dönüyordu. Nihayet sürünün bir kısmı şişerek can verdi. Birçoğunu da, nasıl olsa ölecekler diye kendimiz rahatlattık!

Kara bir yıld. Ambarlardaki arpa, buğday ve kuru bakliyatlar boşalmıştı. Günlerdir hiç kimsenin ocağından duman tütmüyordu. Birçok hasta çocuk ve yaşlı insan ölmek üzereydi. Geri kalanlar da bir deri bir kemik kalmışlardı.

Benim **Zamere'**ciğim bir süt çocuğuydu. Fakat bende onu emzirecek süt yoktu. Onu alıp kabile kadınlarının birkaçıyla birlikte Mekke'ye doğru yola koyulduk. Kocam Hâris de bize katıldı.

Halime ile Zamere beyaz eşeğimize, ben de yaşlı dişi demimize binmiştim. Kureyş eşrafı ve zenginlerinden bir çocuk almak niyetiyle Mekke'ye doğru gidiyorduk...

Kıtlık yılı nedeniyle Halime çok güçsüz ve solgun hâlde gelmişti. Bindiği merkep de bir deri bir kemikti. Öyle ki zayıf-

lıktan derisinin altındaki kemikleri belli oluyordu. Yolculuk esnasında zavallı hayvan sağa sola sendeliyordu. Bazen de bacakları birbirine dolaşıp bocalıyor, neredeyse yere serilecek gibi oluyordu.

İşte bizim hikâyemiz böyleydi. Durum böyleyken bir de nimet içinde büyümüş bir çocuğu yetiştirmek de bizim neyimize? diyorduk. Bir tek günümüzü geçirebilsek bize yeterliydi...

Bahar mevsimiydi. Akşam havası yumuşak ve hoştu. Geceleyin yolun kenarında konaklamıştık.

Bitmek bilmeyen avılarla dolu bir akşam geçirdik. Zamere açlığa dayanamıyordu. Ağlamaları hıçkırıklara dönüşmüştü. Fakat Halime'nin göğüsleri kurumuş, sütü kesilmiş, bebeğini doyuramıyordu.

Birkaç günden beri gecesı gündüzü belli olmayan Zamerre, o gece önce Halime'yi, sonra beni, daha sonra da bize yoldaşlık eden diğer kadınları ağlatacak kadar inleyip bağırdı.

Şafak sökene dek, uykuyla biz, iki kanlı düşman gibiydik! Zamere durmadan ağlıyor bağılıyor, ben çaresizce onunla Halime'nin etrafında dolaşıp duruyor, ağlıyor, içimi çekiyordum.

Güneş doğar doğmaz yola çıktık. Artık Zamere annesinin kucağında uyuyordu. Lakin Halime'nin merkebi itaatsizlik ediyordu. Uzun bir süreden sonra yatınca, açlıktan kalkmaya gücü yetmiyordu. Kaktığında ise yürümüyordu. Bu yüzden biz daima diğerlerinden gerideydik.

Nihayet bütün yoldaşlarımız gittiler ve biz yapayalnız kaldık.

□

Harem'den evime gidiyorken, Haşimoğulları kapısına doğru bakan Pazar geçidinde birkaç bedevi kadın gördüm. Çarşıdakiler onların **Hevâzin** kabilesinin **Benî Sa'd bin Bekr**

kolundan olduklarını söylüyorlardı. Bunlar çocuk bakıcılığı için gelmişlerdi. Bu sözü duyunca torunum **Muhammed** aklıma geldi.

İlkbahar bitmek üzereydi. Sıcaklar artınca Mekke'nin havası çekilmez olurdu. Diğer taraftan Sa'doğulları aşiretiyle bağ kurmak, Muhammed'i gelecekte cesur kimselerle birleştirecekti.

O kadınlara doğru yöneldim, onlara: "Benim yetim bir torunum var. Hanginiz ona bakmak istersiniz?" dedim.

Hepsi başını aşağı eğdi. Onlardan biri: "Biz çocuğun babasından iyilik beklerken, yetim bir çocuktan ne gibi hayır alabiliriz ki?" dedi.

Bu arada uzun boylu, zayıf endamlı ve kumral yüzlü bir kadın gördüm. Üstündeki kıyafetler eski püsküydü. Fakat simasından asillik ve dürüstlük yağıyordu. Felek hâlini bozmuş, işleri ters gitmiş olan büyük bir hanıma benziyordu. Güzel huylu ve hoş mizaçlı görünüyordu. Berrak gözlerinde sevgi ve şefkat dalgalanmaktaydı.

O, beyaz bir merkebe binmişti, kucağında da bir bebek vardı.

Az daha yaklaşınca ona da aynı sözleri tekrarladım. O da aynı kadınların dediğini tekrarladı. Bir de: "Ey yüce zat; benim derdim bana yeter!" diye ekledi."

İşin aslı aynen öyle oldu. Ancak felek, onun bana yetişmesini, dolayısıyla bizim hatalı olduğumuzu kanıtlamak azmindeydi.

Güçsüz, bitkin eşeğimizle Mekke'ye vardığımızda, öğle vaktini bir saat geçmişti. O saate kadar kabilenin kadınlarının birçoğu çocuk bulup, muratlarına ermişlerdi.

Bir saat daha geçti. Gölgeler biraz daha uzadı. Benim dışımda herkes bir çocuk bulmuştu. Öylece eli boş duruyordum.

Kabile kadınları dönmeyi planlıyorken, ben kocama: Ey Zamere'nın babası! Tüm kadınlar çocuk bularak kabileye dönerlerken bizim eli boş dönmemiz ayıp olmaz mı? diye sızlandım. Kabileliler, ne oldu da hiç kimse yavrusunu Halime'ye emanet etmedi, demezler mi bize?

Hâris: Doğru! Ama başka ne yapabiliriz ki? dedi.

— O yetim çocuğu alalım diyorum. Ne dersin ha?

— Bilmem. Hiç yoktan daha iyidir!

Sora sora çocuğun evini bulduk. Zamere'yı eşeğin hurcundaki tahta kutuya koydum. Merkebin yularını kocamın eline verdim, tereddütle kapının tokmağını vurdum.

İriyarı bir cariye kapıyı açtı. İsteğimi ona sundum. Eve girdi. Az sonra dönerek bana: Eve gir, dedi.

Girdiğimde karşımda güzel ve temiz bir ev buldum.

Abdullah'tan Amin'e kalan ev, pek büyük sayılmazdı. Yaklaşık 20 metre uzunluğu, 10 metre kadar da genişliği vardı. Avlusuna kül rengi taşlar döşenmiş, duvarlarına yeni badana yapılmıştı.

Evin iki odası vardı. İkisi de Kâbe'ye doğru bakıyordu. Evin sol tarafında bulunan oda daha büyüktü; kubbemsi tavanı vardı. Sol tarafta olanın tavanı ise tahta kirişten yapılmıştı. İkisinin de tahta pencereleri avluya açılıyordu. Büyük olanın üç kanatlı bir kapısı, küçük olanın iki kanadı vardı. Kapılar ve pencereler hurma dalı gibi yeşil renkliydi.

Halime iki alçak taş basamağı çıkıp, küçük odaya girdi.

Odanın içi dışından daha güzeldi. Sarı, kırmızı ve siyah renklerle işlenmiş ikişer Arap halısı yere serilmiş, duvarlar taze badanayla aklanmıştı. Odanın bir köşesinde safran rengine deriden yapılmış bir beşik duvarın iki tarafına çiviyle asılmıştı. Beşik mülayim bir cırtlıyla sallanıyordu. Onun üstünde tavana asılı güllü bir minder vardı. Ufak bir cereyanla minder bir yelpaze gibi sallanıyor, beşikteki bebeği serinletiyordu.

Uzun boylu bir kadın gülümseyerek Halime'yi karşıladı. Boyu posu yerinde ve alnı nur gibi parlıyordu. Dik yanaklı, ince dudaklı, beyaz tenli ve koyun gözlüydü. İri ve sevgi dolu gözlerinde keder vardı.

İyi günler dedim. Cevap verdi.

Oturdum. Genç hizmetçi kız soğuk bir şerbet getirdi.

Şerbeti içtikten sonra kadın beni beşiğe doğru götürdü. Süt beyazı bir kumaşa sarılmış bir bebek, yüzükoyun yatıyordu. Sadece yüzünün yarısı belliydi. Dolgun yanakları, siyah ve gür saçları vardı.

Onun yüz tarafını çevirdim. Şiddetli bir yağmurdan sonra, birikmiş bulutların ardından başını çıkarmış güneş gibiydi. Onu görünce aniden kalp atışlarım yükseldi. İçimdeki tüm damarlarım hareketlendi.

Yastığa koyduğu yanağı hafiften kırışmış, biraz kızarmıştı. Cildi annesinin cildi gibi beyaz; biraz daha kanlıydı. Dudakları da annesininki gibi incecikti.

İçimden onu kucaklayıp öpesim geldi. Yalnız onu uyandırmaya kıyamadım.

Elimi göğsüne koydum. Dudaklarına tatlı bir gülümseme yayıldı. İri gözlerini açtı. Bulut arasından sızan ışık huzmeleri gibi, gözlerinden ışık saçıyordu. Bakar bakmaz içim ona ısındı, sevgisi canıma işledi. Hâlimi anlamış gibi gülerek bana cevap verdi, küçük ellerini ve ayaklarını oynatmaya başladı.

İki kaşının arasından öperek: "Şimdiye dek onu kim emziriyordu?" diye sordum.

Kadın cana yatkın sesiyle: İlk yedi gün kendim emzirdim. Şimdi birkaç gündür onu Amcası **Ebu Leheb**'in cariyesi **Süveybe** emziriyor.

Bir süre sonra Amine'nin cariyesi Bereke, bana Süveybe'nin Muhammed'in amcası **Hamza**'yı da emzirdiğini anlat-

tı. Fakat Ebu Leheb'in karısı **Ümmü Cemil**, bu işlerden hoşlanmadığı için artık onu yasaklamıştır, dedi.⁽¹⁾

Onu beşikten çıkarıp bağrıma bastım.

Çocuk sahiplerinin bize verdikleri dirhem ve dinarlarla çarşıya yöneldik. İhtiyacımız olan şeylerle birlikte biraz buğday ve hurma aldık. Akşam olunca diğer kabile kadınlarıyla birlikte yola çıktık.

Mekke-Tâif yolu başlangıçta düz oavadan ibarettir. Yol biraz dönemeçlidir. Sonra tek tek gözüken dağlar başlar; daha sonra da sıra dağlar! Orada yol çakılıdır. Sık dönemeçli, inişli çıkışlı yolun karşısında yüce dağlar durur. Orayı tırmanmak çok zordu. Ama hayret; bizim merkeplerimize doğru dürüst yem vermediğim hâlde, Halime'nin merkebi hızla gelip öbürlerini geçti. Diğer kadınların hayret sesleri yükseldi. Onlardan biri: "Hey Halime! Bu Mekke'ye giderken yürümeye bile mecali olmayan eşek değil mi?" dedi.

Öteki: "Ey Ebi Züeyb'in kızı! Biraz yavaş sür merkebinizi! Bizim hayvanlarımızı da bekle!" dedi.

Ondan daha garip olan şey, akşam yaşanan olaydı.

Biz o gece Zamere'nin ağlamaları ve zırlamalarına ilave olarak, Mekkelî çocuğun da ağlamasını bekliyorduk.

Bu düşünceyle akşamleyin yolun kenarında konaklayıverdik.

Çok zaman geçmeden Zamere'nin inlemeleri başladı. Aldanır ve sakinleşir diye mememi ağzına koydum. Fakat

1- Ebû Leheb'in cariyesi bulunan Süveybe, oğlu Mesruh ile birlikte Peygamber'i (s.a.a.) emzirmiştir. Daha önce, Resûl-i Ekrem'in amcası bulunan Hz. Hamza'ya (r.a.) da süt annelik yapan Süveybe, daha sonra Ebû Seleme'yi (r.a.) de emzirmiş bulunmaktadır. Bu emzirme, Halime-i Sa'diye'den önceki günlerde olmuştur.

hayretler içinde sütün çoğaldığını gördüm. Öyle ki az daha Zamere'nin boğazı tıkanacaktı.⁽¹⁾

Şaşkınlık içindeyken Hâris'i haberdar etmek istedim. Ne var ki onun benden önce bağırdığını gördüm: Halime; bu bir mucize! Devemizin memeleri süt çeşmesi kesilmiş...!

Bununla birlikte onun bembeyaz sütünden bir kâse getirip, içene kadar bu sözün doğru olduğuna inanmadım.”

1- Muhakkak ki Halime'nin Peygamber efendimizle birlikte emzirdiği çocuklar hazretin süt kardeşleri sayılır. Fakat onların kaç çocuk olduğu ve isimleri konusunda ihtilaf vardır. Bir rivayete göre onların isimleri: Abdullah b. Hâris, Üneyse bint-i Hâris, Şeyma bint-i Hâris'dir. Başka bir rivayete göre Halime oğlu Zamere ile birlikte Peygamber'i (s.a.a) emzirmiş bulunmaktadır. Fakat onun Cüdâme (Şeyma) ve Üneyse isminde iki kızı da vardır. Onlar yaşça, Zamerre'den daha büyük olduğu için Peygamber'in (s.a.a) sadece bakımı ile ilgilenirlerdi. Bir de Osman b. Maz'un'un Peygamber'in süt kardeşi olduğu söyleniyor.

Halime'ye torunumun ayrılığına dayanamam, demiştim. Âmine de öyle! Kadıncağız Abdullah'ın ölümünden sonra gam çekiyor, sürekli ağlıyordu. Bebeği hakkında o garip rüyayı görünce büyük bir huzura kavuştu. Muhammed'i doğurduğunda dertlerinin dağı sanki ateşle yan yana gelmiş, birdenbire eriyivermişti. Fakat bebeğini Halime'ye verdikten sonra yeni baştan gamları canlanmaya başlamıştı.

Bundan haberdar olan Halime ise, ara sıra Muhammed'i Mekke'ye getirmeye karar verdi.

Ben çocuğumu Halime'ye emanet ettiğime pişman degildim. Sa'doğulları aşireti cesaret ve cömertlikte, bilhassa Arapçayı düzgün konuşmakta Araplar içinde ünlenmiş bir kabileydi. Onlar en temiz ve en düzgün Arapçayla konuşuyor, dillerinde en asil ve düzgün sözcükleri kullanıyorlardı. Çölün havasına gelince her ne kadar kuru ve sıcak olsa da, Mekke'den daha sağlıklıydı.

Mekke -bilindiği gibi- çukur bir alanda yer almış bir şehirdir, etrafını fazla yüksek olmayan dağcıklar kuşatmıştır. Sıcakların arttığı dönem, Mekke'nin havası sıkıntılı olur, küçük ve körpe çocukların sağlığını tehdit edebilirdi. Öte yandan çöl ortamı çocukları sağlıklı ve cesaretli yetiştirir.

Orada her şey tamtakırdı. Fakat gönül söz dinlemez ki...!

Abdülmuttalib, Halime'yi, kocasını ve kabilesini çok severdi. Çok iyi hatırlıyorum; Halime Muhammed'i almaya

geldiğinde efendim ona: Kızım senin adın ne? Kocanın adı ne? diye sordu.

— Adım **Halime Sadiye**; **Ebu Züeyb**'in kızıyım. Kocam ise **Abdüluzza oğlu Hâris**'tir. Onun dedesi **Rifaa Sadî**'dir.

Efendim, sevgiyle ona bakıp gülümsedi:

— Demek Hevâzin kabilesinin yiğitlikle tanınan Sad b. Bekr kolundan, ha!

Sonra sözlerine şunları ekledi:

— Tahammüllülük ve uğurluluk iki tane mübarek sıfattır. Bu bizim için hoş bir rastlantıdır. Böylece bizim çocuğumuz da senin yanında bu güzel sıfatlardan yararlanır!

Daha sonra Mekkeli bir kadından, Halime'nin çok temiz ve asil bir aileden olduğunu duyduk. Kabile arasında da akıllılık, temizlik ve düzgün konuşmasıyla tanınıyordu.⁽¹⁾

Ben daha önce Mekke büyüklerinden bir kaçının çocuklarını emzirmiş, büyütmişim. Önceden de süt emen çocukları ve bebekleri çok severdim. Ancak bu bebek benim için bir başkaydı. Gözünü açıp ilk kez gülümsediğinde sevgisi canımı tutsak etmişti. Ondaki bereket ve uğurluluğu görünce bu

1- Değerli okuyucunun dikkatini çekmişse, Araplarda geçmişten günümüze kadar sürüp gelen adetlerden biri, onların dillerine önem göstermeleridir. Arapçayı düzgün ve akıcı bir şekilde tüm dil kurallarına uygun olarak konuşmak, onlar için en büyük yetenek sayılmaktadır. Peygamber efendimiz ve Ehlibeyt'i -Allah'ın selamı onların üzerine olsun- daima Arapçayı düzgün konuşmayı kendi soyları için gurur kaynağı saymışlardır. Kureyş kabilesi, panayırılar arasında en çok göze çarpan ve en çok şöhret bulan Ukkaz'a en yakın kabileydi. Dolayısıyla bu kabilenin kullandığı lehçe, panayırda hâkimdi. Panayır aracılığıyla uluslararası kültürün bu bölgeye taşınmasıyla Kureyş lehçesi zengin bir lehçe hâline gelmişti. Bilindiği üzere Kur'an-ı Kerim de bu lehçe ile indirilmiştir. (Mütercim)

sevgim daha da arttı. Bazen kendi kendime onu Zamere'den daha mı çok seviyorum, diye endişe ediyordum.

Bu duygu bir tek bana mahsus değildi. Kocam Hâris, kabiledaki diğer kadınlar ve çocuklar da ona hayrandılar. Büyük kızım Hadâme -onu Şeyma diye çağırıyorduk- 8-9 yaşını doldurmamış olduğu hâlde bu çocuğa hayrandı. Bu nedenle de Muhammed'e bakmakta benim için en iyi yardımcı da oydu.

Annem için yemek pişirmek, çamaşır yıkamak, süt sağlamak, yün eğirmek, kilim dokumak, etrafı süpürmek, iki süt bebeğini emzirmek ve onlarla ilgilenmek, çok zordu.

Bizim Kureyşli kardeşimiz sakın bir bebektir. O yüzden ona bakmak benim için bir zevk sayılırdı. Daha çok da kendi isteğiyle onu annemden alıp ilgilenirdim.

Gerçekten de Muhammed'i büyütme konusunda, kendi çocuklarımdan çok daha az zahmet çektim!

O, gün geçtikçe büyüyordu. Kendi emsallerinden daha yetiştin duruyordu. O yüzden de annesi ve dedesi benden memnundular. Süt emdiği kadar beridir çok temiz bir çocuktur. Ben onun gibi temiz bir çocuğa hayatta rastlamadım.

Biz Muhammed'e bakmak ve onu sağlıklı yetiştirmek konusunda dikkatli olsak da, o çocuklardan çok daha farklıydı. Onun teni daima mis kokardı. Onu her kucağıma aldığımda önce koklar, öylece ruhumu dinlendirirdim.

Yürüdüğü günlerde çok temizdi. Uykudan kalkan yaşıtı çocukların gözleri çapak bağlardı. Fakat Muhammed'i öyle görmedim.

Şeyma'nın bu hususta bana şöyle dediğini hatırlıyorum: Bizim Kureyşli kardeşimiz sanki yüzü yıkanarak uykudan kalkıyor!

Sabahleyin çocuklar kahvaltı etmek için sofraya oturduklarında yemeği adeta birbirinin elinden kapıyorlardı.

Ancak Muhammed hiçbir zaman elini birinin yemek payına uzatmadı.

Çöle çıkınca ben onu korurdum. Kureyşli kardeşimiz çok az konuşurdu. Sakin bir anlatımı tercih eder, açık ve net kelimelerle konuşurdu. Fakat çölde daha da sessiz olurdu.

O, ilkin bizimle oyuna katılırdı. Sonra bir köşeye çekilip uzaklara -ve daha çok gökyüzüne- dalardı. Çadırda yattığımız geceler, sürekli semaya, aya, yıldıza bakardı.

Bir gün çölde gezerken kimseye çaktırmadan dağ tepesine çıkmıştı. Zamere onun kaybolduğunu düşünerek aceleyle obaya dönüp hikâyeyi anlatmıştı.

Annem anında otlağa dönmüştü. Orada Muhammed'in dağın yüksek bir noktasında oturmuş ve gökkubeye odaklanmış olduğunu görmüştü.

Annem koşarak ona ulaşmış, sıkıca sarılmış, iki kaşının ortasından öpmüştü. Sonra ona tek bir kırıcı laf etmeden obaya getirmişti.

Ben Muhammed'i annesine geri vermeğe razı değildim. Halime ile birlikte daima O'nun hayır ve bereketlerinden söz ederdik. Çünkü o bizim yanımıza geldikten sonra hayatımız değişti. Davarlarımızın sayısı arttı. Dişi keçilerle develerimizin memeleri sütle doldu. Zor ve kara günlerimiz onun gelmesiyle göç etmiş, bahtiyarlık güneşi yüzümüze doğmuştu.

Ama artık elden ne gelir? Feleğin çarkı hep aynı yönde dönmez!

Haris, Muhammed'i kendisinden daha fazla yanımda tutmak istediğimi biliyordu. Ancak sanırım bizim ondan alabileceğimiz pay ancak bu kadarmış!

Muhammed dört yaşındayken bir gün onu yıkadım, beyaz bir gömlek giydirdim. Yüzüne yağ sürdüm. Gözlerine sürme çektim. Ayaklarına çarık giydirdim ve O'nu Mekke'ye annesini görmeye götürdüm.

Dönme zamanı gelince Âmine bana, artık Muhammed'i yanında götürme, dedi.

Aniden benzim uçtu. Göz pınarlarım yaşla doldu. Çaresiz kaldım. Mekke'de veba hastalığının yaygın olduğunu söyledim. Bu uyarı nedeniyle Âmine ısrar etmedi.

Muhammed'i obaya geri götürdüğüm için içim içime sığmıyordu. Böylece o, biraz daha bizimle kaldı. O sıralar birkaç garip olay, bizi kaygılandırmaya başladı.

Zamere yürümeye başlayınca, bazen kız kardeşim Üneyse, bazen de ben keçi ve oğlakları otlamaya götürüyorduk.

Genellikle Zamere de bizim yanımızda olurdu. Bu gibi durumlarda annem işleri halletmek için, Kureyşli kardeşimizi diğer çocukların yanına bırakırdı.

Muhammed çocukların oyununu seyre dalardı. Ancak onlarla oynamazdı. Sanki beni, Üneyse ve Zamere'yi arardı. Bir gün akşamüzeri obaya dönüp birlikte oynadığımızda anneme: "Anneciğim! Niçin gündüzleri ben kardeşlerimle görüşemiyorum?" dedi.

Annem: Annem babam sana kurban olsun! Onlar çöle gidiyorlar ya!

– Neden beni onlarla göndermiyorsun?

– Seni çöle gönderirsem, narın yapraklı çiçeğimi güneş yakmaz mı?

Muhammed sevimli kaşlarını çatarak: "Peki güneş kardeşlerimi niçin yakmıyor?" dedi.

Annem onu kucağına alıp göğsüne yapıştırdı. Yanaklarından öptü.

Ondan itibaren ne zaman çobanlık sırası bana gelse, annem Muhammed'in yanaklarına yağ sürüp benimle çöle gönderirdi. Kureyşli kardeşimiz de bundan dolayı çok mutlu bir hâlde bizimle çölden eve dönerdi.

Bir gün ben bir işten dolayı erken döndüm. Muhammed ise Üneyse ile çölde kaldı.

Tekrar çöle dönmek isterken Üneyse'nin telaş ve heyecanla bana doğru koştuğunu gördüm. O, henüz sekiz yaşları civarındaydı. Bağırıyordu: Anne; ne duruyorsun Kureyşli kardeşimizi öldürdüler!

Annem bu sözü duyunca çığlık attı, ona: "Ne zaman? Niçin? Siz de durup baktınız mı?!" diye sordu.

Üneyse'nin dili tutulmuştu. Ağlayarak ona biraz su içirdim. Biraz sakinleştikten sonra olayı şöyle izah etti:

Uzun beyaz elbise giymiş iki kocaman adamdılar. Şimdi-

ye kadar onların benzeri görülmemiştir. Biz çölde bir dikenin gölgesinde otururken ortaya çıktılar. Tek kelime konuşmadan Kureyşli kardeşimizi alıp bir tepenin üstüne çıkardılar. Ben korkudan yerime çakılmışım, elimden bir şey gelmiyordu. Onlardan biri Muhammed’i sırtüstü yatırdı. Öteki bir hançerle onun göğsünü yarıp kalbini çıkardı. Sanırım onu kesip içinden bir şey ayırdı ve dışarı attı. Bir de o kalbi kar gibi suyla dolu tasta yıkadı. Sonra onu yerine koydu.

İşte burada kendime geldim. Avazım çıktığı kadar bağırarak obaya doğru koşmaya başladım.

Yeni Tâif’ten dönüyordum. Kara çadırımızda bir çığlık sesi duydum. Telaşla oraya doğru ilerledim. Eşim Halime’yi yakasını yırtmış, saçlarını savurmuş bir hâlde gördüm. O durmadan başına toprak savuruyor, çöle doğru koşuyordu. Tırnaklarıyla öyle yanaklarını tırmalamıştı ki, yüzünden kanlar akıyordu. Bir de bağırıyordu: Sevgili oğlum! Nur yüzlü bebeğim! Muhammed’im, yavrum! Neredesin? Neden kendini şu zavallı annene göstermiyorsun, yavrucuğum?

Birkaç kabileli kadın ağıt yakarak onun peşinden çöle doğru koşuyorlardı.

Sürü otlaklarına vardığımızda, Muhammed eliyle beyaz bir oğlağın sırtını sıvazlıyor, bizim gelişimizi izliyordu.

Hayretler içinde ona sarılıp öptüm. Karnını ve göğsünü inceledim. Yara veya kandan eser yoktu.

Kızgınlıkla Üneyse’ye: “Bana anlattıkların hani nerede?” dedim.

Dediklerinin doğru olduğuna, yapılanları gözüyle gördüğüne yemin etti.⁽¹⁾

1- Bu olay birçok tarih ve hadis kaynaklarında mevcuttur. Söz konusu kaynakların birisinde şöyle geçiyor: Sahabilerden bazıları bu maceranın aslını sorduklarında, Peygamber efendimiz şöyle ce-

Ben Muhammed'i sırtıma alıp obaya döndüm. Kabile halkı etrafıma toplandılar, bu acayip hadise hakkında sorular sordular. Olayı açıkladığımızda, kabilenin yaşlı dedelerinden biri: Bu çocuğu cin çarpmış! dedi. Yakında deli olur! Onu tedavi edecek bir kâhine götürün.

Kimileri de onun dediklerini onayladılar.

Bu sırada Abdülmuttalib'in torunu konuşmaya başladı: "Ey adam; söylediklerin doğru değildir. Ben sapasağlamım. Bende hiçbir rahatsızlık yok!"

Ben de: "Ben onun babası yerindeyim. Burada onun sağlığını en çok düşünen benim. Siz nasıl onun akıllı ve esen olduğunu görmezsiniz? Onun ne kadar da güzel konuştuğunu duymuyor musunuz?" dedim.

Fakat topluluk yaşlı adamdan yanaydı.

vap verdi: "İki beyaz elbiseli adam, Cebrail ve Mikail'di. O kar dolu tas ise rahmetti. Onlar benim kalbimi rahmet suyuyla yıkadılar. Benim kalbimden söküp attıkları o kara nokta, Şeytan'ın nüfuz edecek mekânıdır; o mekân benim dışımda herkeste bulunmaktadır. Çünkü ben hiçbir zaman kâfir olarak yaşamadım, Allah hakkında şüphe ve tereddüt etmedim. Ben hiçbir zaman fitneye de uğramadım."

Ancak birçok Şia âlimi bunu reddetmektedir. Allame Tabatabaî *el-Mizan* adlı eserinde İnşirah Suresi'nin tefsiri bölümünde şöyle bir açıklamaya yer vermiştir:

"Kıssanın her hâlükârda temsilî bir anlatımı esas aldığına kuşku yoktur. Kıssanın içeriğinin maddi ve somut bir olayla ilgili olduğunu esas alan uzun ve ayrıntılı açıklamalar yapılmıştır. Kıssanın maddi oluş iddiasının asılsız olduğu bir yana, yorumlarda da ipe sapa gelmez şeyler söylenmiştir. Bunların üzerinde durmaya değmez."

Tarihçi Allame Cafer Murtaza Amilî ise *es-Sahih min Sîreti'n-Nebi* (c.1, s.112) adlı eserinde bunun cahiliye dönemi hikâyelerinden alındığını yazar. (Son Okur)

Halime ve birkaç kabile büyüğüyle birlikte mecburen **Ukkaz** pazarına gitmeye karar verdik.

Ukkaz, zilkade ayında Arap Yarımadası'nda kurulan panayırlardan biri; panayırların en büyüğü ve en uzun süreli olanıydı.⁽¹⁾ Hac ziyaretine gidenler ilkin buraya gelir, sonra **Zü'l-Mecaz** panayırına giderlerdi. Oradan da Mekke'ye doğru giderlerdi.

Ukkaz, canlılığını biraz da bulunduğu güzel yere borçluydu. Söz konusu panayır, yerleşim mekânı dışında güzel havası olan hurmalıkların ve su kaynaklarının bulunduğu yeşil **Ethidâ** ovasında bulunmaktaydı. Bunlar Araplar için çok önemliydi.

1- Bölgede pek çok panayırlar kurulmaktaydı. Bu panayırların başlıcaları şunlardı:

Ukkaz, Micenne ve Zü'l-Mecaz Mekke'de; Dûmetü'l-Cendel, Hicaz ve Suriye arasında; Mirbed, Basra'da; el-Muşakkar ve Hecer, Bahreyn'de; Suhar ile eş-Şahr, Uman'da.

Ukkaz, Mekke'nin güneydoğusunda Taif yolu üzerinde, hac ibadetinin yapıldığı mekânlara yakın bir yerde idi. Panayır mevsiminde insanlar burada bir araya gelmekteydi. Şam ve Güney kabilelerinin, Necd kabileleriyle ticaret yapabilmeleri için kurulmuştu. Aynı zamanda Habeşistan, Hindistan, Bizans ve İran gibi komşu ülkelerden tüccarlar ülkelerinde üretilen malları satmakta, başka ülkelerin ürettiklerini satın almaktaydılar.

Araplar panayırları daha çok haram aylar olarak kabul edilen üç ayda (zilkade, zilhicce, muharrem) yapmaktaydılar. Hubaşe ve Suhar Panayırları recep ayında, Ukkâz Panayırı, 15-30 zilkade, Micenne, 20-30 zilkade, Zulmecaz, 1-8 zilhicce ayında yapılmaktaydı. Bu panayır Fil Yılı'ndan (Hz. Peygamber'in doğum yılı olan miladi 571) on beş yıl sonrasında düzenlenmeye başlanmış olup aynı yılın gününde olmasa da İslâmî döneme kadar devam etmiştir. Ukkâz 129 Hicri'de sona ermiştir.

Kuruluşunun ve düzenlenişin temel amacı ticaret olan bu panayırlarda ayrıca çeşitli oyunlar oynanıyor, deve yarışları yapıyordu.

Küçük satıcı ve tacirler Arap adasının her tarafından, bazen de İran ve Şam ülkelerinden kendi mallarını buraya getirir, ya satar ya başka mallarla değiştirirlerdi. Fakat Uk-kaz, sadece bir alım satım merkezi değildi. Doğrusu orası dil yarışmaları, edebiyat ve şiirle üstünlük sağlama meydanıydı. Onun her köşesinde birisi toplantı kurar, kendi has müşterilerini başına toplardı. Kimileri kabile neseplerini tanıyan uzmanlarının etrafına toplanıp, onların kabile ve atalarının iftiharlarını dinlerlerdi. Kimileri **Nabiğa'nın** çadırı etrafında büyük bir çember oluşturup, Arap şairlerinin en yeni koştuk-ları şiirlerini şairlerinin ağzından duymak ve Nabiğa'nın o şiirler hakkındaki görüşünü öğrenmek amacındalardı.⁽¹⁾

Kimileri de kâhinleri yakından görmeye; kendilerinin ve çocuklarının geleceklerini onların ağzından duyup öğrenme-ğe geliyorlardı.

Pazaryerinde çok yaşlı bir kâhinle tanıştık. Kendisi **Hü-zeyl** kabilesindendi. Dağınık bembeyaz saçları, uzun sarkık bıyıkları ve sakalı vardı. Üst dudağındaki bıyıkları, onun ağ-zının nerede olduğunu göstermeyecek kadar uzundu. Kaşları ise gözlerini gölgeleyecek kadar gür ve uzundu.

Yanımızdaki arkadaşlarımızdan biri hikâyeyi ona anlattı.

Yaşlı kâhin onun sözlerini duyar duymaz kaşlarını eliyle kaldırıp, küçük ve gri gözlerini Muhammed'in yüzüne dikti. Düşünceli bir bakışla: "Bu çocuk kesinlikle sizin çocuğunuz değil, değil mi?" dedi.

Doğru, dedim.

1- Haram aylarda kurulan panayırlarda alışveriş yapılır ve şiirler okunurdu. Takdire mazhar olan şiirler Mısır ketenlerine ya-zılarak Kâbe'ye asılırdı. Bir rivayete göre bu şiirleri ilk toplayan Hammâdu'r-Râviye'dir. Bu yarışmaların en ünlü hakemi Nabiğa ez-Zübyânî'dir. Ayrıca Arap hitabet türünün önemli isimlerinden Kuss b. Saîde el-İyâdî de ilk hitabeti burada icra etmiştir.

Onun gibi ihtiyar birisine yakışmayan bir telaşla yerinden fırladı. Muhammed'in yakasını tutup kendine çekti. Sıkıca ona sarılıp bağırmaya başladı: "Bu çocuğu öldürün! Beni de onunla öldürün! Lât ve Uzza'ya yemin olsun ki, eğer onu canlı bırakırsanız, büyüdüğünde sizin ve babalarınızın dinini ayaklar altına alır. Size savaş açar ve hiç duymadığınız yeni bir din getirir!"

Muhammed sakindi. Fakat benim içime büyük bir korku düşmüştü. Ya bu emanet çocuğu öldürülse! Ben kendime gelene kadar, Halime'nin çocuğu o ihtiyar köpeğin elinden çekip çıkardığını gördüm. Halime ona bağırarak: Ey bunak ihtiyar! Sanırım yaşlılık seni iyice bunaltmıştır. Bu yaptığın suçsuz bir çocuğa karşı reva mı? Sonra ağzından çıkan lafları kulağın duysun! Sen kendi aklına bir çare bulsana! Senin böyle saçmaladığını bilseydim, asla onu senin yanına getirmezdim. Bu çocuğa bir zarar gelmesine hayatta izin vermem. Sen ölmeyi çok istiyorsan, kendine bir katil bulup, uzun ömürden kurtar kendini!

Sonra Halime ile Muhammed, göz açıp kapayıncaya kadar yer yarılmış da yere girmiş gibi pazaryerinde kaybolu verdiler.

Evet, bunlar yaşanan şeylerdi. Ancak yine de biz Muhammed'i ailesine vermek istemiyorduk. Nihayet bir gün onu yıkayıp, güzel kokular sürdüm ve O'nu Mekke'ye annesini görmeye götürdüm...

Yol esnasında -Mekke'ye birkaç fersah kala- biraz dinlenelim diye develerden iniverdik.

Birkaç Habeşli Nasranî yolun kenarında ateş yakmış, yemek pişiriyorlardı.

Onlar Muhammed'i görünce kim olduğunu sordular. Bizi yalnız bir anne-oğul bulunca Muhammed'i kaçırmak istediler.

Ben devenin arkasında uzanmış, kulağımı yere dayamıştım. Kendi kulağımla onların konuşmalarını duydum: Çocuğu Habeş kralına götürürsek, bizi paraya boğar!

Bunu duyduğumda korkudan dizlerim titremeye başladı. Bir fırsat kollayıp Muhammed'i deveye bindirdim. Deveyi doludizgin Mekke'ye sürdüm. Artık onların ne yaptıklarından haberim olmadı.

Hac mevsimiydi. Mekke ve civar yerleri insan kaynıyordu. Şehre az bir şey kala bir içim su içip, yol yorgunluğunu vücudumuzdan atmak için develerden indik. Nasıl oldu bilmem, bir an dalmış, Muhammed'e dikkat etmemişim. Bir daha döndüğümde onu göremedim.

İçime kötü şeyler doğdu. Görüyor musun Halime; bir an gaflet etmenle, Habeşliler yaptılar yapacaklarını?!

Derken çığlık atmaya başladım: "Ey Mekkeliler! Ey Kureyşliler! Ne duruyorsunuz? Sizin reisinizin torununu kaçırdılar." Sonra da ağlamaya başladım.

Amr b. Zeyd ile birlikte Mekke yolundaydık. **Tihâme** çölünde deve dikenlerinin gölgesi altında yapayalnız bir çocuk gördük. Orada durmuş halkın gelişini ve gidişini seyrediyordu.

Yanına vardığımızda onun simasında büyüklük alametleri gördük. Gözümüze tanıdık gibi geldi.

Ben severek onun başını okşadım. Ona, kimin oğlusun, diye sordum.

Hayâ ile kirpiklerini indirip, yumuşak bir dille: "Ben Haşim'in oğlu Abdulmuttalib'in oğlu Abdullah'ın oğlu Muhammed'im." dedi.

Onun kaybolduğunu düşünüp kendi yanımıza aldık, şehre götürdük.

Ben Harem avlusunun kenar çizgisinde hurma dalından dokunmuş bir hasır çardağın altında gölgeleniyordum. Bazı Kureyş büyükleriyle konuşmaya girişmişken, Haşimoğulla-

rı'nın evinden gelen bir münadinin sesiyle çocuğun kaybolduğunu duydum.

Hizmetkârım **Âmir**'i torunumu bulmaya gönderdim. Kendim ise perişan bir vaziyette Kâbe'ye koştum. **Bürd-i Yemânî**⁽¹⁾ perdeden tutarak Kâbe'nin Rabbine yalvardım.

Bir süre öylece yalvarıp yakardıktan sonra, bana torunumun bulunduğunu haber verdiler. Onu **Varaka b. Nevfel** bulup yanıma getirmişti.

Muhammed'e sarılıp onu öptüm. Onu omzuma alıp yedi kere Kâbe'nin etrafına dolandım. Böylece Kâbe'nin Rabbine övgümü sundum.

O sefer Halime, Muhammed'i her zamankinden bir hafta daha geç Mekke'ye getirdi. Ben dargınlıkla ona: "Halime, niçin çocuğu zamanında getirmedi? Amma da bağlandın sen bu çocuğa!" dedim.

Fakat o üzgün bir tavırla: "Ne de olsa, artık elimden gitti!" dedi.

Halime içindeki endişeyi dile getirdi.

Ona: "Halimeciğim içindekileri dök. Şeytan ona zarar verecek diye mi korkuyorsun?" dedim.

— Bilmiyorum. Fakat ona bir zarar gelecek diye korkuyorum.

— Vallahi boş yere kaygılanıyorsun. Şeytan benim oğluma yol bulamaz. Onun hikâyesi belli bir zamana kadar gizli tutulmalıdır.

Böylece Muhammed bir daha bana döndü. O sıralar beş yaşına basmıştı...

1- **Bürd-i Yemânî**, pamuktan veya ketenden Yemen'de dokunan hafif çizgili beyaz kumaş türüdür.

Yedi gün yedi gece yol gittikten sonra şehrin karartısı uzaktan gözükmeye başladı.

“**Muhammed** dedesi Abdülmuttalib’i aşırı severdi. Her akşam güneş batımında onun peşine düşüp Harem’e giderdi. O sıralar Yemen hükümdarı **Ziyezen oğlu Seyf**’in tahta oturma merasimiydi. Habeşliler uzun zamandır Yemen’i hakimeyetleri altında tutuyorlardı. Eski padişahlarının soyundan gelen Seyf, İran Kisra’sının desteğini alarak, Yemen hükümdarlığını ele geçirmişti. Bu yüzden Abdülmuttalib bir bölük Kureyş ileri gelenleriyle birlikte onu kutlamaya gitmişlerdi.

Muhammed bana da çok bağlıydı. Ama Halime’yi, çocuklarını ve çölü de çok seviyordu. Buna dayanarak beş yıl çölde kalmanın ardından onun için şehir hayatı çok sıkıcıydı.

Dedesi Mekke’de olduğu sürece yine bir şekilde sabredebiliyordu. Ama o olmayınca, babasını bahane edip, sabırsızlanıyordu.

Bir gün babasının mezarının nerede olduğunu sordu.

Ona: “Onun **Yesrib**’de **Nabiğa’nın evinde** olduğunu söyledim.

— Beni oraya götürür müsün?

Ben de Abdullah’ı çok özlemiştim. Bu yüzden Muhammed ve Bereke’yle birlikte Yesrib’e gitmeye karar verdim. Böylece çocuğum dayılarını ve dayı çocuklarını görecek, ben de gençlik yaşta kaybettiğim kocamın mezarını ziyaret edecektim.

Bir kafilenin Yesrib'e gitmesini bekliyorduk. Günü geldiğinde ilkin Kâbe'yi ziyaret ettik. Sonra yanımıza yol azığı alıp, kafileye katıldık...

Onuncu günün kuşluk vaktinde Yesrib'in karartısı uzaktan belirdi.

Hanımefendimin Yesrib'de akrabaları vardı. O daha önce bir-iki sefer Yesrib'e gidip onları ve kocasının mezarını ziyaret etmişti. Fakat Muhammed'in ilk gidişiydi.

İlkbahar olduğundan güneş fazla ısıtmıyordu. Hayret edilecek bir şey; yolculuk esnasında bir bulut Muhammed'in üstünde şemsiye gibi yürüyor onu gölgeliyordu!

Muhammed tahtrevanda annesinin yanındaydı. Birden bir gürültü sesi duydu. Tahtrevanın perdesini kenara çekip devenin üstünden etrafa baktı. Kafiledekiler sevinçle birbirini kutluyorlardı.

Muhammed yol arkadaşlarının sevinç nedenini ararken, gözü genç Bereke'ye ilişti. Bereke onların yanındaki siyah tüylü devenin üstündeydi. Muhammed'in merak içinde olduğunu anlayınca, Yesrib'e geldik, hemen hemen vardık sayılır, diye karşılık verdi.

Muhammed karşıya baktı. İki dağın arasından ilerleyen yolun sonunda, yemyeşil bir nokta, tıpkı çayırılığın göğsünde bir zümrüt kaşı gibi ışıldıyordu. Şehrin arka planında enlem ve boylam açısından küçük bir duvarı anımsatan bir dağ gözüktüyor; ardındaki çıplak araziye görmeye izin vermiyordu.

Âmine, Muhammed'e yönelerek: Bu gördüğün sağ taraftaki dağa **Suayr** derler, dedi. Sol taraftakine ise **Uhud** derler. Gitgide genişleyen yeşil ova da Yesrib'dir. Orası **es-Seyle** dağlarıyla bitişir.

Muhammed geniş olan yeşil araziye görünce sürur için-

de: “O yeşillikler Yesrib hurmalıkları olsa gerek. Değil mi?” diye sordu.

— Evet oğlum. Orası şehrin bağları ve hurmalıklarıdır. Yesrib’in suyu, Mekke’den daha boldur. Havası da daha serindir.

Kafile biraz daha ilerleyince, develer de kendi zekâsıyla uzun yolculuğun sona erdiğini, dolayısıyla zevkli anların yaklaştığını anlamışlardı. Sevinçten ırrr diye böğürüp, adımlarını hızlandırdılar. Yolun hafif inişi onların daha hızlı yürümesine yardımcı oluyor, hızlarına hız katıyordu.

Az sonra Yesrib’in kerpiç evleri, kubbemsi damlarıyla birlikte hurmalıkların arasından baş kaldırdı. Oradan bir horoz ötüşü duyuldu. İşte Yesrib; topraksı ve geniş yolları! İşte kafile; kendini ilkbahar esintisine bırakmış, hızla ilerlemekte!

Kafileliler o güzel havada bulunmanın sevincini yaşıyorlardı. Artık kum fırtınası mı kopacak, su azığı mı bitecek, yolculuk canlarını mı alacak diye bir kaygıları kalmamıştı. Develerin yularını gevşetip, onların adımlarına ayak uydurarak, şehrin çarşısına doğru ilerliyorlardı. On günlük yorucu seferin ardından şu sevimli şehrin hoş ve rahatlatıcı havasında dinlenme hayali, içlerinde büyük bir heyecan yaratmıştı. Sanki şehre ayak basar basmaz, Yesriblilerin yumuşak ve güzel huyları onlara da bulaşmıştı.

Gün ortasında Benî Kayle mahallesinde bulunan Neccaroğulları kalesine varmıştık.

Neccar ailesi, güçlü ve şerefliydi. Onların kalesi büyük ve koca bir bina idi. Etrafı yüksek bir surla çevriliydi. Kalenin içindeki ilk ev, aile reisi olan Nabiğa’ya aitti.⁽¹⁾

1- Neccaroğulları’ndan olan Nabiğa, Peygamber efendimize anne tarafından dayı oğlu sayılmaktadır.

O uzun boylu, beyaz saçlı bir ihtiyardı. Hem cömertti, hem de iyi huyluydu. Kendisi, **Ümmü Semmak** ile **Ümmü Ümeyme** adlı iki eşi, bizi karşılamaya çıkmışlardı. Bizi gördüklerine oldukça sevindiler. Sonra birer ikişer Muhammed'le hanımefendimi görmeye geldiler.

Görüşmeler bittiğinde, biraz dinlenip yol yorgunluğunu vücudumuzdan attık. Yüzümüze başımıza biraz su döküp iyice rahatladıktan sonra, **Dârü'n-Nabiğa**'daki mezarlığa gittik.

Dârü'n-Nabiğa şehir dışındaki bir tarlanın ve hurmalığın kenarında bulunuyordu. Hüzünlü bir manzarası vardı. Onun ortasında Abdullah'ın mezarı garip ve yalnız duruyordu. Mezar yabancı çiçekler ve otlarla kaplıydı.

Günün o saatinde herkes bağa bahçeye veya çarşıya çalışmaya gitmişti. Orası ağır bir sessizlik içindeydi. Sükûtu bozan tek şey ara sıra duyulan serçelerin veya hurma bülbüllerin ötüşleriydi.

Âmine yanlarında kimsenin olmamasını istemişti. Yanlarında kendilerine yol gösteren dayısı oğullarından bir tek çocuktan başka kimse yoktu.

Sessizlik ve tenhalık öyle derindi ki, Âmine orada zamanın durduğunu hissetti.

Rahat yat, ey Abdullah! Hiçbir şeyi düşünme; içine daldığın ebediyetin genişliği misali rahat ol!

Çektiğin acıların ardından rahatladın, değil mi? Senin içine daldığın okyanustaki huzuru hiçbir fırtına bozamaz. Ölüm seni her acıya tahammül edecek kadar dayanıklı kılmıştır.

Merak etme; artık ne kimse seni kurban etmek, ne de hiçbir hastalık seni perişan etmek gücüne sahiptir.

Doğrusu ölüm ne kadar horlayıcı ve aydınlatıcıdır?!

Âmine kocasının mezarına nasıl vardığını, kendisi de anlamadı. Sadece diz üstü yere çökmüş bir hâlde, parmaklarını mezarın nemli toprağına saptığı zaman kendine geldi.

“Abdullah bu sen misin? Nasıl da eli-kolu bağlı bu toprağın esiri olmuşsun?”

Senin gençliğine, gücüne, coşkuna, tazeliğine ne oldu? Senin değerli vücudunun bu kadar çabuk topraklara karışması reva mıydı?”

Âmine istemeden eski günlere dönmüştü. Düğün akşamına: Ah, ne kadar da kendini mutlu hissediyordu! Mekke'nin en iyi huylu delikanlısı; tüm kızların kalbini çalan en yakışıklı erkeği onun olmuştu. Abdullah'ın altında güneş gibi parlayan ışığı görünce, **Fatıma Has'amiye** gibi kadınlar tüm varlıklarını verip onu ele geçirmeye razılardı. Fakat Abdullah Âmine'ye nasip olmuştu.

Âmine ise ona layıktı. Kendisi Mekke'nin en güzel ve en temiz kızlarındandı. Bununla birlikte -hiçbir zaman dile getirmese de- Abdullah'la evlenmeyi çok uzak bir hayal sanıyordu.

Büyük bir çekişme vardı. İki yüzün üzerinde Mekkeli kızın gönlünde bir tek Abdullah yer etmişti! Hepsi onu, istiyordu. Onun için neleri varsa vermeye hazırlardı.

Onların birçoğu kendi kabilelerinin en güzel ve en endamlı kızı olarak tanınıyordu. Onların en önde gelenleri Fatıma Has'amiye idi. O, bilgi açısından da diğer kızlardan üstündü. Onun eğitimli, güzel ve zengin oluşu her erkeğin aklını başından almaya yeterliydi. Tüm erkekler bu özellikler karşısında diz çökmeye, kölelik etmeye hazırды. Bu arada Âmine kendi şansına nasıl güvenebilirdi? Onun ne büyük bir serveti vardı, ne de ötekiler gibi hayâsızca kendini gösterebilirdi. Onun hayâsı kendisini Abdullah'a göstermeye müsaade etmiyordu.

Âmine, Abdullah'la evlendiği gece diğer kızların döktüğü gözyaşlarını hatırladı:

“Bir bilsek neden talih kuşu herkesin üstünde dönüp dönüp senin omzuna kondu? Niçin bu tatlı rüya gibi olan bah-

tiyarlık sana nasip oldu? Senin bu arada verdiğin emeğin adı ne?! Sen kendine o kadar hakimdin ki, içindeki arzunu anne-ne bile söylemedin...!”

İnanamıyordu! Gaybdan gelen bahtiyarlığa inanmaya çalışıyor, ama bir türlü başaramıyordu. Bazen, olanların bir rüyadan ibaret olduğunu düşünüyordu. Acaba tüm kızların uğruna canlarını, mallarını verdikleri Abdullah, gerçekten de onun mu olmuştu?! Bu yakışıklı erkek, bu geceyi kıskandıran siyah saçlar, bu can yakıcı kara gözler artık onun mu olmuştu? Ancak, kalbini titreten bu görkemli nurun parlaması, onu endişelendiriyordu. Bir de kâhinlerin söyledikleri...?!

Ah, bu bahtiyarlığı düşünmek bile Âmine'nin kârı değildi. Bu yüzden de içinde aniden bir korku duygusu uyanıyordu: “Acaba bu mutluluk uzun sürecek mi? Acaba Abdullah devamlı benim olacak mı? Varlığını daima hayatımda hissettiğim endişe verici el, onu bir gün benden almasın?”

Âmine Abdullah'ın mezarının başı ucundaydı. Mutlu olduğu günlerde böyle bir günü tasavvur etmek, damarlarındaki kanı kurutacak kadar korkunç olurdu. Böyle olacağını bilseydi herhâlde kalbi dururdu.

– Hanımefendim, izin verirsiniz Muhammed dayısı oğullarıyla kaleye dönsün!

Bu ses şefkatli Bereke'ye aitti. Elini Âmine'nin omzuna koyup gözyaşı döküyordu. Derken Muhammed'in duymayaçağı bir şekilde başını yakınlaştıırarak: Hanımefendi, karışmak gibi olmasın; ama onun sizi böyle görmesi iyi olmaz, dedi.

Âmine solgun ve üzgün bir hâlde: Peki, dönsünler. Sen haklısın, dedi. Ey Bereke; belki de onun küçük kalbi bunca büyük acıyı kaldıramaz, değil mi?

İki çocuğun gitmesiyle sessizlik bir kat daha ağırlaştı. Yesrib ücra bir köy kadar sakindi. Hem çok durgun ve ten-

haydı. Abdullah'ın mezarının böyle sapa bir yerde olması da, Âmine'nin kalbine hüzünden bir bıçak saplar gibi oluyordu.

“Abdullahcığım! Bu tenha yerde yalnızlıktan ne çektiğini anlıyorum. Ben yalnızlığın ne olduğunu iyi biliyorum. Sen Şam yolculuğuna çıktığında neler çektiğimi bir bil-sen; ey Abdullah!

Canım senden dolayı çok sıkkındı. Senin yokluğunda sanki Mekke bomboştu. Şehir gözümde bir ölüden ibaretti. Güya orası benim vatanım ve gözde şehrimdi. Gece gündüz orada garip olduğumu hissediyordum. Sanki hü-zün yağan, tanınmadık bir şehre ayak basmışım, hiç-bir evde bana yer yok, konuşacak tanıdığım yok gibiydi. Annem sürekli beni ziyarete geliyordu. Baban da şehirde olduğu zamanlar sık sık beni görmeye gelirdi. Ancak hiç kimse senin boş yerini dolduramıyor, benim yalnızlığı-ma derman olamıyordu.

Belki inanmayacaksın ama o günlerde hiç kimseyi gö-recek gözüm yoktu. Sadece yalnız kalıp, rahat rahat seni düşünmek istiyordum.

Elimi yemeğe uzattığım zaman, ilk lokmayı yemeden sen aklıma geliyordun. O anda senin nerede olduğunu düşünüyor, acaba bir şey bulup yedi mi, yemedi mi? di-yordum. Endişeler, boğazımı tıkiyordu. Elime bir bardak serin su aldığımda ise, senin sıcak çöllerde ılık su bile bu-lamadığın düşüncesi boğazımı kilitliyor, suyu yutmama engel oluyordu.

Ah... Sonunun böyle olacağını bilseydim...!”

Bu ziyaretimizde otuz gün Yesrib’de kaldık. Hanımefendim her gün tek başına Dârü’n-Nabiğa’ya gidiyor, Abdullah’ın mezarı başında ağıtlar yakıp ağlıyordu. Hanımefendimin, kocasına olan sevgisinden habersiz olanlar, altı yıldan sonra bu kadar ağlayıp sızlanmayı görünce hayrete düşüyorlardı! Fakat onları iyi tanıdığım, Zühreoğulları’nın kocalarına ne kadar sadık ve vefalı kaldıklarını bildiğim için, hiç de şaşırıyordum. Bununla birlikte daima, bu derdin hanımefendimi yıkacağından korkuyordum. Bir taraftan da Muhammed’in bunlardan haberdar olmamasına, daha çok üzülmesine çalışıyorduk.

“Haşimoğulları’ndan bir büyük zât, kfileden ayrıldı,
Uzaklaşıp toprak altında kaldı.
Ecel onu kandırdı,
Ölüm de yanına aldı,
Ve onu benden çaldı.
Yakınları onun tabutunu taşıdılar,
Sevdikleri ise ona kan ağladılar.
Yazıklar olsun bana;
En sevdiğim kimseyi kaybettim diye!
Ne yazık ki, kurban olmaktan kurtulup,
Genç yaşta ölüme kurban gitti!
Yazık bana,
Hayatımın baharında

t.me/caferilikcom

<https://t.me/caferilikcom>

www.caferilik.com

Dul kaldım,
Ağladım,
Yazıklar olsun bana Abdullah!
Hayat bana kara zindan oldu...!”

Dayı oğullarının hepsi Muhammed’i çok severlerdi. Özellikle onun çok sevdiği iki kuzeni vardı. Onlardan hiç ayrılmazdı. Sonra Muhammed’le yaşıt olan Neccaroğulları’nın komşusu olan Üneyse adlı bir kız vardı. O siyah saçlı, uzun kirpikli sevimli bir kızcağızıdı. Bu dört çocuk her gün birlikte oynarlardı. Kuzenleri ara sıra Muhammed’i bağlara ve hurmalıklara, bazen de yüzmek için gölcükler ve su bentlerine götürürlerdi. Daha çok da Adiy İbn Neccar’ın gölcüklerine giderlerdi. Bazen da kalenin burçlarına çıkar, dayı oğulları güvercinleri uçurtur, Muhammed de onları izlerdi.

Muhammed o günlerde çaba göstererek yüzmeyi öğrendi. Buna çok mutluydu. Çünkü Mekke’de çocukların yüzeceği, yüzmeyi öğrenecekleri bir su birikintisi bulunmamaktaydı.

Yesrib’in havası yumuşak, suyu hafif ve lezzetli idi. Geniş hurmalıklar, turunç, limon, şeftali, zerdali, üzüm, nar ve incir bahçeleriyle göz kamaştırıyordu. Kavun karpuz ve sebze tarlaları da oraya başka bir güzellik katıyordu. Böyle yumuşak ve bereketli bir doğa içinde yetişen insanlar, Mekke halkına göre daha yumuşak huylu sayılıyorlardı.

Yesrib’in daha çok kerpiçten yapılmış kaleleri ve binaları, Mekke’nin taştan yapılmış evleri karşısında daha mülayim bir manzara oluşturmaktaydı. Mekke’nin inişli-çıkışlı sokakları oranın çocuklarını farklı oyunlar oynamaya mecbur etmişti. Fakat Mekke’nin tersine Yesrib’in geniş ve düz geçitleri, büyük göbek taşları çocukların oynama, zıplama, kovalama gibi oyunlarına çok daha elverişliydi.

Bu cana yakın yeşil kentte yaşamak, ne kadar huzur vericiydi! Hurmalıkların güzel kokusu, bahçelerin ve bostanların

tümsekleri üzerinden esen nemli serin rüzgâr, kulakların pasını silen bülbüllerinin ötüşü, papağanların cırlak sesleri ve serçe sürülerinin uçuşları Muhammed'i cennet gibi bir yerde yaşamaya yöneltmişti.

— Ben de Yesrib'i çok severdim. Ancak hanımefendimin öyle solgun ve üzgün hâlini görünce onu bir an önce Yesrib'den uzaklaştırmak istedim. Belki kocasının mezarından uzaklaşırsa biraz rahatlar diye düşündüm. Ona: Hanımefendi, büyük ihtimalle şu anda efendim Abdülmuttalib, Yemen'den dönmüştür. Gecikirsek bizi merak eder diye düşünüyorum, dedim.

Hanımefendim kabul etti.

Sabah erkenden yola çıkmak için yükümüzü ve ağığımızı hazırlayıverdik.

Sıcak bir yaz günüydü. Ne var ki, orada sıcak pek yakıcı değildi.

Kafile güneye doğru gidiyordu. Kafilenin çizdiği uzun çizginin en sonunda Âmine'nin sarı tüylü devesi vardı. Sarı renkli perdelerin örttüğü tahta bir hevdeç yer alıyordu. Muhammed başını annesinin dizine koymuş, tahtirevanda oturuyordu. Onların yanında siyah tüylü bir deve yürüyor; içinde ise genç Bereke oturuyordu.

İşte orta yaşlı bir adam, develerin heyecanla ve şevkle yürümesini sağlamak için nağmeler söylüyordu. Onun nağmesi yolcuların canlarının derinliklerine işliyor, derin bir hüznün onların gözlerini gölgeliyordu. Kimileri öyle anılarına dalıyordu ki, gözyaşları ikişer pınar gibi kayıyor, yanaklarından çeşmeler akıtıyordu...

— Tarank, tarank, tarank!

“Sevgilileri ayıran kent, hadi hoşça kal!

Sönük Dârü'n-Nabiğa, hadi hoşça kal!

Kimsesiz Abdullah'ım, hadi sen de hoşça kal!

Bir daha Âmine'ye sizi görmek nasip olacak mı?!”

Âmine gözlerini kapatmış, sırtını hurma lifinden yapılmış küçük deri mindere dayamış, elini Muhammed'in omzuna koymuş, tatlı bir üzüntüye dalmıştı. Sanki düdü; annesi evlerindeki mütevazi odasına girip, ona:

— Kızım, hazırlan! Bu akşam seni istemeye gelecekler.

Bürre bir süre sessiz kalıp, kızının yüzüne bakıverdi. Âmine utançtan başını aşağı eğdi.

– Kim olduğunu bilmek ister misin?

Âmine yine sessiz kaldı.

– Peki, kendim söylerim: Abdullah!

– Hangi Abdullah?

– Abdülmuttalib oğlu.

Âmine'nin kalp atışları hızlanmaya başladı. Kan hızla onun yanaklarını kızarttı. İçindeki sır gizli kalsın diye yüzünü başka bir tarafa çevirdi.

Bürre kızına bir fırsat tanımak amacıyla avluya çıktı. Ardından Âmine bir köşeye oturup kalbini dinlendirmek istedi...

Zaman bir yıldırım gibi geçti. Âmine ne dedi ve ne işitti, hiç anlamadı. Gözünü açtığı anda kendini Haşimoğulları deresinde gelinlik tahtında buldu.

Dere baştanbaşa insan kaynıyordu. Nice meşaleler, fanuslar ve ateşler yakıp ocaklara asmışlardı ki, ortalık gündüz gibi aydınlıktı. Derenin kuzeyinde birkaç tahtı birleştirerek büyük bir pist yapmışlardı. Bu pistin üzerine küçük bir taht koymuşlardı. Âmine yeşil bir ipek kumaşa sarılmış, Abdullah ise tam bir aslan gibi beyaz bir gömleğe bürünmüş, deve yüzünden yapılmış siyah abasını omzuna atmış, tahtın üzerinde oturuyorlardı.

Abdullah'ın başındaki küçük yeşil imâme, onun yakışıklılık ve görkemini daha da arttırmıştı. Onun açık ve parlak alnı, yiğitliği çağrıştıran simasını tamamlıyordu. Onun uzun kıvrıkcık kirpikleri, elma yanaklarını gölgeliyordu!

Annesi, Abdullah'ın annesi ve kız kardeşleri, yarım daire şeklinde onların arkasında durmuşlardı. Diğer tahtların üzerine Arap halıları serilmişti, üstlerinde Abdülmuttalib'le birlikte Kureyş büyükleri ve diğer ileri gelenler oturmuş, muhabbet ediyorlardı.

Ortadaki kumsal alan, asmaların, ılgın ağaçlarının taze filizleri ve yapraklarıyla kaplıydı. Bazen hoş bir esinti hafiften esmeye başlar, kendisiyle yeşil otların güzel kokularını yayardı. Sanki Tâif bahçelerinde oturmuş gibi hâllere giriyorlardı. Her adım başı uzun ayaklı bakır veya çinko buhurdanlar konmuştu. Onlarda ut, sandal otu, sakız, Arap zamkı ve Yemen buhuru yanıyor, yumuşak ve ıtırly bir duman havaya yükseliyordu. Onunla Abdullah'a nazar değmesin diye tahtların kenarında granit taşından yapılmış bir ayaklık üzerinde, kızarmış ateş közleri konmuş, içinde çıtır çıtır üzerlik ve zağ yanıyordu.

Orta avlunun çevresinde kadın-erkek, büyük-küçük bir arada ayakta durmuşlardı. Avlunun diğer ucundaki davulcularla zurnacılar tahtların üzerine çıkmışlar, ağır ve gürültülü bir ahenk çalmaktalardı. Ortada iki uzun boylu bedevi, kılıç dansı yapıyorlardı. Ellerinde birer Hint kılıcı, doğu sanatını göz önüne sermektelendi. Kâh karşı karşıya dururlar, eşit adımlarla ters yönden kendi etraflarında dönerler, kılıçları bileklerinin dönüşüyle havada çevirirler, tekrar birbirine yaklaşıverirlerdi. Kâh da ikiz misiller gibi kucak kucağa veya sırt sırta ilginç oyunlar yaparlardı. Biri ötekinin etrafına dönüyor, sonra duruyor ve öteki bunun etrafına dönüyordu. Davul zurna ritmi hızlanınca onların da dönmeleri ve gösterileri hız buluyordu. Sırt sırta ellerinde kılıçlar yukarıya doğru zıplıyorlardı. Yere indiklerinde ise fırıldak gibi dönüyor, yüz yüze yere çömeliyorlardı. O hâldeyken nara atarak kılıçlarını çakıştırıyorlardı. Halk alkış tutuyorlar, gençler ıslık çalmaya başlıyorlardı. Bazen onlardan biri arkada oturur, öteki onun karşısında yürürdü. İkincisi bir nara atar, önüne geçerdi. O anda öbürü geride kalırdı. Biri diz çöker, diğeri ayağa kalkar, kılıçlarını dövüştürürlerdi.

Tahtların kenarında iki çocuğun ellerinde birer çubuk, kılıç yarışını taklit etmeye çalışıyorlardı. Aniden bir kızcağız

panik yapıp bağırdı. Annesi onu kucağına alıp dövüş alanından uzaklaştırdı.

Abdülmuttalib'in oğulları erkek ve kadın hizmetçilerinin yardımıyla işlerine çeki düzen veriyorlardı. Bu arada **Ebu Talib, Hamza ve Zübeyr**'in işi daha yoğun ve dikkat çekiciydi.

Şenlik alanından uzak bir noktada ocakların ateşi yükselmekteydi. Ocakların üstünde büyük yemek kazanları kaynıyor, bir taraftan da kocaman et parçaları ateşte kızartılıyordu. Dört tarafta dörder taş havuz, Tâif üzümünden çıkarılmış üzüm suyu, hurma, sirke ve pekmeze doldurulmuş, etraflarında birkaç kadın ve çocuk şerbet içmekle meşgullerdi.

O, yüzüne yeşil tül duvak örtmüş, Abdullah'la omuz omuza oturmuş, büyük bahtiyarlığını yudum yudum tadıyordu. Abdullah ise dudaklarında tatlı bir gülümsemeyle biraz onu, biraz da iki bedevinin gösterisini izliyordu...

Âmine'yi bir devenin uzun ırrr böğürtüsü o ortamdan koparıverdi.

— Hanımefendi, kabile burada konaklayacak. Biraz dinlenip elimizi yüzümüzü yıkayacağız. Ne dersiniz?

Âmine yumuşak bir işaretle kendi onayını Bereke'ye ilan etmiş gibiydi. Derken develerin başlarını yolun sol tarafına yönelttiler. Herkesten ayrı olarak bir hurmalığın kenarında iniverdiler. Develerin dizlerini kırması sonucu uykudan uyanan Muhammed tahtrevandan aşağı indi.

Âmine beyaz bir ipek mendille çiğ gibi iri ter damlalarını oğulcuğunun alnından siliverdi. Muhammed'in alnına düşen saçlarını bir tarafa yatırdı. Gülümseyerek onu kollarına aldı.

Bereke develerin belindeki hevdeçleri kontrol edip, iplerini iyice sıkıştırdı. Bu arada Âmine su kırbasını deve yükünden çıkararak: "Yavrum, gel elini yüzünü bir yıka; ferahlar-sın!" dedi.

Muhammed uykunun sarhoşluğu içinde, çizgili gömleğinin eteğini kaldırarak annesinin peşinden süzölmeye başladı.

Kurak bir arkın kenarına oturdular. Muhammed annesinin kırbadan döktüğü su ile elini yüzünü yıkadı. Bu arada deve rahlesini ve hanımının tahtirevanını düzelten Bereke, yanlarına geldi.

Genç kadın ve gencecik kız, birbirinin ellerine su döküp, ellerini yüzlerini yıkadılar. Sonra Bereke develeri biraz ileride bulunan kuyuya, suarmaya götürdü.

Güneş gökyüzünün ortasındaydı. Öğle istirahatine çıkmış gibi görünen birkaç kuşun hurmalığa sığınarak ötüşme sesi, hüznölü bir ninni gibi Âmine'nin yorgun gözlerini uyu-maya zorluyordu.

Bereke develeri de alıp geldi. Bir de beyaz bir çul getirdi. Âmine yünden yapılmış çulu ondan alıp bir hurmanın gölgesine serdi. Sonra ekmek sofrasını ve bir bakır tencereyi devesinin arka hircunundan çıkarıp yere koydu.

Biraz geride Muhammed hurma ağaçlarının altında biten kısa otlar arasında bir şey arıyormuş gibiydi. Bereke seslenerek onu çağırıldı. Muhammed geldi. Küçük ellerini arkasına saklamıştı. Yüzünde gizli bir tebessüm vardı. Hızlı bir hareketle ellerini iki tarafa iki kanat gibi açarak söyleyiverdi: "Bunlar sizin!"

Sağ elinde bir yabancı nergis dalı, sol elinde ise bir şakayık dalı vardı.

Âmine ile Bereke sevinerek çiçekleri ondan aldılar. Bereke Muhammed'in ince ellerinden öperek ona: Çiçeğe ne gerek vardı? Senin kendin çiçeksin, canım oğlum!

Âmine bakır tencereden biraz helva çıkarıp bir parça saç ekmeğiyle birlikte Muhammed'in önüne koydu. Kendi ekmeğine de biraz helva koyup, tencereyi Bereke'ye uzattı.

Bereke ile Muhammed yemeğe başladılar. Fakat Âmine birkaç lokmadan fazla yiyemedi.

Bereke tedirgin hâlde ona baktı. Âmine'nin yanakları sapsarıydı.

— Hanımım, iyi değilsiniz sanki!

— Yok canım. Sadece iştahım yok. Belki de bu sıcaktandır!

Artık Bereke lafı uzatmadı. Âmine sırtını hurma ağacına yasladı. Gözlerini karşıya dikti. Usulca bakışlarını uzaklara götürdü:

*“Yeryüzü ve insanlar değişmişler,
Dünya çok bulanık ve çirkin olmuş!
Tüm renkler ve ağız tatları değişmiş,
İnsanlar geniş bahçeler yerine,
Karaçalı ve devedikeni besliyorlar!
Hiç kin unutmayan düşman,
Ve asla başı ezilmeyen yaratık,
Artık bizim eşimiz dostumuz!
Yazık!
O cana yakın yüziün sahibi,
Şimdi toprağın altında,
Mışıl mışıl uyuyordur...”*

Güneş ovanın dibine çökmekteydi. Kafile normal hâliyle Mekke'ye doğru ilerliyordu. Karanlık çökmeden güvenilir bir mekâna varmaları gerekiyordu. Muhammed devenin rahlesine oturmuşken Bereke'ye: “Dadıcığım, ne zaman Mekke'ye varırız?” diye sordu.

Bereke sevgisini yansıtarak ona: Daha yola çıkalı iki gün oldu. Böyle giderse sekiz gün sonra Mekke'de oluruz, dedi.

Muhammed esneyerek ona: “Biz Mekke'ye varınca, dedem Yemen'den dönmüş olacak, değil mi?” dedi.

— Tabi. Belki de şimdiye kadar dönmüştür.

- Dadıcığım; insanlar ne zaman dünyadan giderler?
- Yaşları fazla ilerleyince! Ama bunu neden soruyorsun?
- Babam çok mu yaşlanmıştı?
- Neler de soruyorsun, yavrucuğum!
- Sana yaşlı mıydı diye sordum.
- Tabi... Hayır... Gençti. Hastalandı; sonra...
- Yesrib’de mi?
- Evet...
- Ateşi mi vardı?
- Evet, öyle diyorlardı.
- Annem de Yesrib’den çıkınca hasta oldu. Onun da ateşi var, o da mı...?

Muhammed’i bir ağlama tuttu. Artık devam edemedi. Bereke şefkatle onu bağrına basarak: “Sakin ol yavrum! Sana kim söyledi, ateşi olan herkes dünyadan gider?” dedi.

Sözü değiştirmek amacıyla: “Dedeni çok mu seviyorsun?” diye sordu.

Muhammed cevap vermedi. Başını koluna koyup sessizce ağladı.

– Dedenin kaç yaşında olduğunu biliyor musun? Yüzün üzerinde! Sen onun hiç ateşi olmadığını mı düşünüyorsun? Hayır, benim güzel yavrum! Bunlar insan hâlidir. Bir gün hasta olur, ertesi gün sapaşğlam ayağa kalkar.

Bereke bunları söylüyor; bir taraftan da hanımefendisinin hastalığının kocasının ölümünden kaynaklandığını düşünüyordu.

– Fil Yılı’nda dedenin neler yaptığını, nasıl yiğitçe davrandığını sana anlatmış mıydım?

Muhammed sağ elinin arkasıyla gözyaşlarını silerek: “Hangi yıl?” diye sordu.

— Burnu kesik Ebrehe'nin,⁽¹⁾ adamları ve filleriyle birlikte Kâbe'yi yıkmak için Mekke'ye saldırdığı yıla Fil Yılı derler.

— Peki dedem ne yaptı?

— Bunun hikâyesi uzundur. Uygun bir gece onu uzun uzun sana anlatırım.

Bu arada birkaç balçık evle birlikte birkaç hurma ağacı göründü.

Kervancı kabilelilere; Burası **Ebvâ Köyü'dür,**⁽²⁾ diye seslendi. Burada konaklıyoruz...

1- Ebrehe'nin lakabı **Eşrem**; burnu kesik demektir.

2- **Ebvâ**; Medine'ye 23 mil (yaklaşık 60 kilometre) uzaklıkta bir köydür.

O gece uçsuz bucaksız bir geceydi. Her saniyesi yıllar kadar uzundu! Güneş sanki batı kuyusunda boğulmuş, çıkamıyor, bir daha yükseleniyordu! Kâh ateş yükseliyor, kırmış bir fırın gibi Âmine'nin bitkin vücudunu yakıyordu. Ter, ince su kaynakları gibi, teninin gözeneklerinden dışarı fışkırıyordu. Bu hâlde nefesleri çarpınmaya başlıyor, öyle ki solumak için hava bulamıyordu. Örtüsünü bir tarafa atıp, yerinden kalkmaya, kendini dışarı atmaya çalışıyordu. Ancak elleri ayakları ona isteği hakkında yardımcı olmuyordu. Bunu anlayınca çocuğuyla Bereke uyanmasın diye, yatağa düşüp dilini ısırarak sessizce ağlıyordu.

Kâh titreme geliyordu. Bu hâlde var gücünü kollarına toplayıp, örtüyü üstüne çekiyor, yerinde kıvranıyordu. Vücudunu baştanbaşa ter basıyor, garip bir hâlsizlik onun her tarafını sarıyordu. O anda kendinden geçiyor, adeta baygın düşüyordu. Fakat iç bulantısı ve baş ağrısı bunların hepsinden daha zordu. Sanki durmadan içinin derinliklerinden bir bal-yoz beynine iniyor, beyni şişiyor, kafatasına sığmıyor, çıkmaya yol arıyor, ama bulamıyordu! Midesi kıvrılmaya başlıyor, sert bir dalga boğazına ve ağzına geliyordu. Âmine, keşke bu acının yerine tüm dünyanın acılarını çekseydim, diyordu.

Bu ateşlenmeler, titremeler, iç bulantıları ve baş ağrıları esnasında, bazen sakinleşiyordu. Huzur! Bu hâlde Âmine insanoğlunun zayıflığını ve acizliğini düşünüyordu. Kocasını hatırlıyordu.

“Abdullah, sen de mi benim hâlime düştün? Senin çiçek gibi vücudun böyle mi solmuştu? Âmine sana kurban olaydı! Keşke yanında olup, sana hizmet edebilseydim!”

Fenalık, hâlsizlik, yorgunluk... Sanki vücudunun eklemeleri birbirinden ayrılmış, bütünlüğünü kaybetmişti. Artık Âmine'nin organlarına sözü geçmiyordu. Gitmek, gelmek, ölümle hayat arasındaki çekişmeler... “Yetiş ölüm...!”

Bu üç gece içinde Âmine ateşler içinde yanıyor, sabaha kadar çektiği acılardan dolayı ölümü arzuluyordu. Daha önceleri nice defalar hayata küstüyse de, asla ölmek istememişti. Ama artık çektiği acılardan dolayı ölümü bir kurtuluş olarak görüyordu.

Önceleri onu telaşlandıran tek şey: “Ben olmazsam Muhammed'imın başına ne gelir? Altı yaşında bu yetim çocuk bir daha yetimlik acısını kaldıracabilecek mi? Bu acımasız zamanla nasıl başa çıkabilir?” diye aklını kurcalayan sorulardı. Ama şimdi derdin büyüklüğünden dolayı bu gibi kaygıları arkada bırakmıştı:

“Başa gelen çekilir, derler ya!”

Muhammed'in doğumundan önce gördüğü o garip rüya aklına geldi. Sonra gaibden ona olan iltifatlar! O, **gözde bir yetimdi!** Kendi kendine: “Onu tüm kıskançların şerrinden tek olan Allah'a emanet ederim.” dedi.

Muhammed bugüne kadar baba şefkatinden uzak, hassas bir hayat geçirdiğine göre, bundan sonra da annesiz yaşayabilirdi. Abdullah yokken onu koruyan Allah, Âmine olmasa da onu korur. Onu tehlikelerden muhafaza eden varlık, bundan sonra da korumaya kadirdi...

Sabahın ilk ışınları yansımaya başlamıştı. Odanın çatlak yerlerinden içeri sızan süt beyazı ışık huzmeleri, Âmine'ye acayip bir huzur verdi. Onun hâli dünyanın en üst tabakasına çıkmış, bütün mahlûkların yaptıklarına yüksekten bakan bir kimsenin hâli gibiydi.

Günün başlamasıyla acılar hafifledi, ateşi biraz dindi. Kendisini daha dinç hissediyordu. Yerinden doğruldu. Sırtını mindere dayadı.

Ebvâ Köyü uykudan uyanıyordu. Balçık evlerden, dolambaçlı ve dar sokaklardan hayat nağmesi duyuluyordu. Bir ineğin böğürmesi, bir kuyunun makara cırlıtısı duyuldu. Ardından da hayvanların sulanması için suyun şırıltıyla yalağa dökülme sesi...

Âmine bulunduğu evin arkasındaki sokaktan geçen keçi ve oğlak sürüsünün, aha...aha...diye onları süren ufaklık çobanın sesini duyuyordu. Sonra, sürünün kokusu ve kopardığı toz toprak, çift kanatlı kapının açık noktalarından içeriyi doldurdu. Bu esnada birkaç serçe yem arama niyetiyle evin avlusuna kondu.

Onların cıkcık sesleri Bereke'yi uykudan uyandırdı. Te-laşla etrafına bakındı. Sanki bir şeyi merak ediyordu. Gözü hanımefendisine takılınca, hem sevinip, hem de mahcup oldu!

– Kusuruma bakma hanımın! Uykuya dalıp gitmişim.

– Sakin ol, Bereke! Sen kaç gündür benimle çocuğum için elinden geleni yaptın. Biraz dinlenmek senin de hakkın. Ne utan, ne çekin! Biraz dinlen ve sakin ol. Âmine'nin yıllarca çektiği acılara ortak oldun. Abdullah'ın yetimine hep sen baktın, her şeye göğüs gerdin. Biraz dinlen!

Bu sözler Âmine ile Bereke arasında gerçekleşmişti. Âmine ile Bereke geçen yedi yıl zarfında, konuşmadan da maksatlarını birbirine anlatacak kadar bağlanmışlardı.

– Günaydın hanımım! Hamdolsun sanki bugün daha iyisin!

– Sana da günaydın, Bereke! Evet, daha iyiyim. Fakat...

Muhammed'in yataktan kalkması nedeniyle, Âmine lafını yarıda kesti.

– Günaydın yavrum! Dün gece iyi uyuyabildin mi?

Muhammed tatlı bir gülümsemeye annesine cevap verdi. Annesinin yüzüne baktı.

Âmine oğlunun niçin kendisine baktığını anladı. Kalp diliyle oğluna cevap verdi:

“Bu kadar kendini üzme, annesinin bir tanesi! Ben olmasam da sana bakacak birileri var!”

O gün uykudan kalktığımda hanımefendimin kalkıp yerinde oturduğunu gördüm. Önceki göre sanki daha iyiydi. Ben sevinerek kendilerine bir kâse süt getireyim diye dışarı çıktım.

Fakat hanımım ancak birkaç süt içti.

Muhammed’le kahvaltı ettik. Hanımefendim Muhammed’i kucağına aldı, kokladı, öptü, biraz da ağladı! Muhammed de başını onun göğsüne koyup hıçkırığa hıçkırığa ağladı. Onların hâline dayanamadım, ben de ağlamaya başladım. Sonra hanımım bir şeyi bahane ederek Muhammed’i avluya gönderdi, kendisine yaklaşmamı istedi.

Ellerimi ateş gibi yanan ellerinin içine alıp yüzümden öptü.

Ben haykırarak ağlamaya başladım ve onun çiçek gibi ellerine öpücükler yağdırdım. O, güçsüz ve zayıf elleriyle benim saçlarımı sıvazladı. Sonra huzur verici güzel sesiyle bana, her ne olursa olsun Muhammed’i dedesine götürmemi, bir an olsun ondan ayrılmamamı söyledi.

Hanımefendim bana birkaç tavsiyede bulundu: Bereke; bildiğin gibi Muhammed altı yaşına yeni basmıştır. O asla babasını görmedi. Anne şefkatinden de pek yararlanamadı. Onun kız veya erkek kardeşi de yok. Bu yüzden benden sonra garip ve yalnız kalacaktır. O, sana çok bağlıdır. Senin, yanında olman, onun teselli vesilesi olacaktır.

Benim hıçkırıklarım tekrar yükseldi. Hastalıktan kurtulması için ona moral vermek istedim. Lakin onun düşüncesi

başkaydı. Hayır, Bereke! Her yeni bir gün eskir ve her yaşayan bir gün ölür! Her şey zeval bulur elbet! Ben de öleceğim, kurtuluş yok. Bu gördüğün durgunluk, fırtınadan önceki sessizliğin işaretidir! Ben kendimi daha iyi bilirim. Dün akşam birkaç saniye uykuya daldım. O sırada Abdullah'ı gördüm. Muhammed'i merak ediyordu. Fakat bana, onunla gitmem gerektiğini söylüyordu... Ben gitmeliyim, Bereke!

O günle birlikte, Ebvâ Köyüne ineli üç gün, üç gece oluyordu. İkinci gününde kabile çıkıp gitmiş, biz mecburen kalmıştık. Orada yapayalnız kör ve yaşlı bir kadının evine inmiş, bir oda kiralamıştık.

Son iki gün içinde hanımefendimin durumu, benimle Muhammed'i çok korkutuyordu. İlk bildiğim tüm kocakarı ilaçlarını ona yedirdim. Ancak işe yaramadı. Öyle olunca köydeki yaşlı kadınlara gidip yardım istedim. Onların da söyledikleri tedavileri uyguladık. Ama yine bir şey değişmedi. O gün hanımefendimle konuştuktan sonra ağlayarak ev sahibi kadının yanına gittim. Ondan yardım istedim. Bana, köyün dışında yüksek bir tepenin üstünde bir kâhinin yaşadığını söyledi. Bilgin kâhin bir süre önce Mekke'den oraya gitmişti. Onun yanına gitmem ve onu hanımımın başı ucuna getirmem gerekiyordu. Kim bilir, belki de böylece hanımım kurtulacaktı!

Muhammed'e evden dışarı çıkmamasını söyledim. Kâhin kadının evine vardığımda, cariyesi onun Ebvâ dağına ibadet etmeye gittiğini haber verdi. Hem de üç güne kadar dönme-yecekmiş!

Eli boş ve ümitsizce köye döndüm. Eve yaklaştığımda Muhammed'in ağlama sesini duydum. Aceleyle odaya koştum. Muhammed'i; yüzünü annesinin yüzüne koymuş hâlde gördüm. Ağlıyor, inliyordu: *"Anne, sana ne oldu? Neden artık benimle konuşmuyorsun? Kalksana, hadi Mekke'ye gidelim! Benim senden başka kimim var anne?!"*

Ben feryatlar kopararak, kendimi hanımın üzerine attım. Kirpikleri kapanmıştı. Ay gibi olan siması çile çekmiş bir melek gibi biraz buruşmuş, derin uykulara dalmıştı.

Heyecanlanarak kulağımı göğsüne dayadım. Kalbi çarp-mıyordu. İki elimi kaldırıp başıma vurmak, saçımı yolmak ve yakamı yırtmak istedim. Ancak gözüüm Muhammed'in tedirgin ve kaygılı yüzüne düşünce, narin vücudundaki ince ruhu dayanamaz, uçar gider diye korktum. Kendimi frenledim: Sakin ol Bereke! Efendinden kalan tek yadigâr bu çocuktur. Ona bakmak sana düşer! Ona iyi bak!

Kendimi biraz toparladım. Sonra çok zor bir şekilde Muhammed'i annesinden ayırdım. Ona, annesinin artık onunla konuşamayacağını söyledim.

Masum yüzündeki soru işaretini görünce, şöyle ilave ettim: "Bereke sana kurban olsun! Bu kaçınılmaz hakikatin adı ölümdür, oğlum! Annen... ölmüş artık...!"

Bir daha gündüz... Bir kez daha şafak söker, bir kez daha güneş doğar... İhtiyar dünyanın uzun ömründen bir gün daha geçer! Felek yerinde durmaz, çarkı tekrar döner. Doğumlar ve ölümler... Yıkılmak için inşa edilen yapılar! Yapılmak için yıkılan binalar! Ölüm için üremek ve yeni doğuşlar için ölmek...!

“Nice ölümlere tanık oldunuz siz: Güneş, dünya, dağlar, ovalar ve gök kubbe. Siz hâlâ ayaktasınız! Ne kadar duygusuz ve acımasızsınız...! Sizinle yıllarca iç içe bulunan, size candan bağlanan, size yakınlık duyan kimseler artık yok. Fakat siz hiç değişmeden, onları umursamadan kendi hayatınıza devam ediyorsunuz. Sanki hiç onları tanımıyor, onlara yakınlık duymuyormuşsunuz gibi! Onların varlığıyla yokluğu sizin için eşitmiş sanki!

Ah, ne kadar vefasız dostmuşsunuz!”

Yaslı kervan, boş bir tahtirevanla ovanın çıplak göğsünü yarıyor, Mekke’ye doğru ilerliyordu. Karşıdaki sakin ve sessiz çöl, sonsuza kadar uzayacak gibiydi. Kumlar, çölün acımasız güneşiyle kızarmış erguvani renge boyanmıştı.

Âmine’siz yola devam eden devenin büyük çingırağının dınk... dınk... diye derin ve kalın tıngırtısı, öbür devenin küçük çingırağının ince ve hoş çingırtısına karışıyor, Muhammed’le Bereke’nin beynindeki anıları tekrar canlandırıyor. Onunla birlikte acı bir hüznün, onların vücudunu sarıyor, da-

mar yoluyla zehrini içlerine döküyordu. Onların bütün varlıkları üzerinde bir yılan gibi çörekleniyordu.

Bereke bu sessizliğin daha uzun sürmesini, kendi içine çökmesini istiyordu. Böylece ruh aynasında kendine bakacak, hayatın gizemli katlarını ve kırıksıklıklarını geçecek, varlığının sırlar kaynağını keşfedecekti. Fakat siyah tüylü devenin üzerinde sırtını Bereke'nin göğsüne yaslayan öksüz çocuğun sükütu, onu bu düşüncelerden uzaklaştırıyordu. Bereke gözü-nü uzaklara dikmiş şu tatlı yavruya baktığında, onun gibi sevimli bir inci parçasını, çok iyi koruması gerektiğini biliyordu.

Kuşkusuz onun hayatına giren bu güzel çocuk, kuraklığı çiçek bahçesine dönüştüren serin ve tatlı su kaynağı mahiyetindeydi.

Muhammed dünyaya geldiği zaman, sanki Bereke'nin kendi çocuğu doğmuş gibi, hayatı değişti. Sanki toz tutmuş sıkıcı hayatının üstüne rahmet yağmuru yağıp, tüm bulanıklığını yıkamıştı. Hayat farklı bir şeffaflığa ve parlaklığa kavuşmuştu. Evren merhametli olmaya başlamıştı. Feleğin asık suratının kırıksıklığı açılıp, üzerine hoş bir gülümseme konmuştu.

O sevgili yavruyu bağrına bastığında, Bereke'nin kalbi okyanuslar kadar genişliyor, ferahlıyordu. Onu çöle götürdüklerinde nerdeyse üzüntüden yıkılacaktı. Fakat şimdi, bu çiçeklenmiş gonca ona emanet edilmişti. Onun teninin kokusu Bereke'yi sarhoş etmişti!

Muhammed, Bereke'ye göre Abdullah'ın ve Âmine'nin yadigârı sayılıyordu. Âmine ölürken onu Bereke'ye emanet etmemiş miydi? Ona ısmarlamamış mıydı? Öyleyse Bereke'nin bu emaneti çok iyi koruması, ona gözü gibi bakması gerekiyordu...

— Bir şey söyle, yavrum! Açlığın susuzluğun var mı?

Muhammed dudağına hüznü bir tebessüm kondurdu. Sonra önceki gibi bakışlarını uzaklara çevirerek:

— Mekke'ye çok mu kaldı?

— En fazla birkaç gün!

Muhammed'in dikkatini dağıtmak için ona: "Sana Ebrehe ve Fil hikâyesini anlatacaktım. Öyle değil mi?" dedi.

Muhammed'in iri gözleri sevinçten parladı. Evet, anlat. Anlat dadıcığım!

Bereke bu duruma memnun oldu: "Peki, annen sana kurban olsun!" dedi.

Sonra devenin üzerinde doğruldu. Şefkatle elini Muhammed'in omzuna koyup anlatmaya başladı:

— Bu olay, Arap ve Acem arasında tanınmış bir hikâyedir. O yüzden onun yaşandığı seneye **Fil Yılı** derler. Yeni Arap tarihinin de başlangıcı oldu.

Mekke'nin **Fil Kapısı** denilen şehir kapısını tanıyor musun...? Ebrehe ordusu o kapıdan girdiği için oraya bu ismi takmışlar. Yol üstünde fillerin içtiği su kaynağına **Fil Kaynağı** demişler. Ebrehe ordusunun **San'a**'dan Mekke'ye kadar izlediği yola da **Fil Hattı** ismini vermişler. Kısacası bu orduyla ilgili her şeye fil ismi eklemişler.

Muhammed devenin üstündeki yerini düzeltilti. Sonra, "Peki San'a şehri nerededir? Oraya nereden gidilir?" diye sordu.

— San'a, Yemen diyarındadır. Yemen ise Mekke'nin güneyindedir.

— Bizim bulunduğumuz yere yakın mı?

— Hayır, canım benim! Burası Mekke'nin kuzey semtidir. Kuzeyde Yesrib, güneyde ise Yemen var. Orası bayağı büyük ve bayındır bir ülkedir. Yemenliler Kureyşlilerin uzak akrabaları olarak onlarla aynı soyu ve dili paylaşıyorlar.

— Benimle Halime Mekke'ye gelince, yolda birkaç Yemenliyle karşılaştık. Ama onlar beyaz tenliyidiler ya!

– Doğrudur. Yemenliler, Mekke ve Yesrib halkından daha beyazdırlar. Lakin onlar da **Arap Yarımadası**'nın halkından sayılıyor; Arapça konuşuyorlar.

– Sen daha önce Yemen Padişahı olan Ebrehe'nin kara olduğunu söylememiş miydin? O Yemenli değil miydi?

Bereke, örttüğü beyaz örtünün üzerinden Muhammed'in başını öptü:

– Dadın senin zekâna kurban olsun! Ebrehe Habeşliydi. **Habeşistan Kızıldenizi**'nin ötesinde bulunan büyük bir memleketdir. Yemen'se denizin bu tarafındadır.

– Öyleyse Ebrehe'nin Yemen'de ne işi vardı?!

– Bu mevzunun uzun bir hikâyesi var! Baştan anlatsam canın sıkılır. Ebrehe, Habeş ordusu komutanlarındandı. Habeşistan hükümdarı **Necâşî** Yemen'i ele geçirmek için bir ordu düzenledi. Bu ordunun başkomutanı **Eryat** adında bir kişiydi. Ebrehe ise bu orduda yer alıyordu. Yemen şahı **Zünnuvas** Habeş ordusu karşısında yenilince, onlar Yemen'i ele geçirdiler. Habeş hükümdarı Necâşî, Eryat'ı hükümdar olarak Yemen'e tayin etti.

– Dadıcığım, senin aslın Habeşli mi?

– Evet, güzelim! Beni de cariyeye olarak denizin ötesinden bu tarafa getirdiler!

– Nasıl oldu da Ebrehe Yemen hükümetinin başına geçti?

– Ebrehe, Eryat'ın komutanlarından biriydi. Eryat'ın Yemen'i idare etmesinin üzerinden birkaç yıl geçmişti ki (bazıları iki yıl derler), Ebrehe padişah olma hayalleri kurmaya başladı. Birtakım ordu mensupları da onun fikrine destek oldular. O dönemler Eryat San'a civarlarında, Ebrehe ise Cened havalisindeydi.

– Cened de neresi?

– Cened, Yemen şehirlerindedir. San'a'ya kırk fersah uzaklıktadır. Çok iğrenç bir yerdir. Suyu da içilmez... Eryat,

Ebrehe'nin başını iyice ezmek istedi. Bu olay üzerine karşı karşıya geldiler. Aralarında savaş koptu.

İki gruptan da bir çok insan canlarını kaybetti. Nihayet Ebrehe, Eryat'a adam göndererek ona: Bu savaş bizim ikimizin arasındadır. Aynı soya ve inanca sahip olan insanların bizden dolayı ölmeleri reva değil. Sen ve ben tek başımıza karşılaşmalıyız. Kim kimi öldürürse, öteki padişah olsun! dedi.

Bu sözler Eryat'ın hoşuna gitti. Zira o yakışıklı, uzun boylu, iri yarı ve kuvvetli bir pehlivandı. Ebrehe ise ne kadar güçlü ve kıvrak bir savaşçı olsa da, kısa boylu, kısmen göbekli ve biraz da kamburdu.

Eryat kendi kendine, bu adaletin ta kendisidir, dedi. O canından doymuşken ve kendi ayağıyla yanıma gelmişken, neden bu fırsatı kaçırayım ki?

Ebrehe'nin kendisi de Eryat'a denk olmadığını iyi biliyordu. O yüzden dövüş başlamadan bir hile hazırladı. O kölesi **Atevide**'ye savaş sırasında ordunun ön safında hazır beklemesini söyledi. Böylece işin zorlaştığını görürse, meydana girip, Eryat'ı mızrakla öldürecekti!

Ertesi gün tüm askerler, komutanlarının savaşmasını seyre durdular.

Savaş davulu çalındı. Eryat, üzerinde kızıl deriden bir zırh, elinde uzun bir mızrakla kendi ordusundan ayrıldı. Ebrehe de aynısını yaptı. Karşı karşıya gelince ilkin mızrakla Eryat saldırdı. Ebrehe'nin başını nişan aldı. Ebrehe hızlı bir hareketle başını içeri çekti. Fakat Eryat'ın mızrağı, onun alın, kaş, kirpiğini sıyırıp, burnuyla alt dudağını kesti götürdü.

Ebrehe'nin kölesi, arkadan hücum etti. Mızrağını Eryat'ın küreğinden sokup, kalbine sapladı.

Eryat canını kaybetti. Askerleri onun öldüğünü görünce, Ebrehe'ye katıldılar, onun emrine boyun eğdiler.

Nakledilenlere göre Necâsî, Ebrehe'nin onun tayin ettiği hükümdara yaptıklarını duyunca çok sinirlendi. Acilen Yemen'e gideceğine, Ebrehe'nin saçını başını yolacağına, kanını yere döküleceğine ve onun topraklarını çiğneyeceğine dair **İsa Mesih üzerine** yemin etti.

Bu haber Ebrehe'ye ulaştı. Ebrehe kurnaz ve kararlı biriydi. Necâsî'nin içtiği andı duyunca, kendisini kurtaracak bir yöntem bulmaya çalıştı.

Başından, yüzünden birkaç tüy koparıp, bir deri mendile bıraktı. Bir heybeye toprak doldurdu. Kan alan birisine kendisinden bir şişe kan almasını emretti. Bir mektup yazdırıp, İsa dinine ve Necâsî hükmüne olan bağlılığını bildirdi. O mektupta şöyle diyordu:

“Eryat senin kölen ve hizmetkârındı. Ben de senin kölen ve hizmetkârınım. Ben bunu kendim için değil, sizin için yaptım. Çünkü Eryat yönetim nedir, ülke idaresi nedir bilmiyordu!

Bütün ordu nerdeyse başkaldıracaktı. Ben, Habeşistanlıların parçalanmasından, dolayısıyla Yemen'i kaybedeceğimizden korktum. O yüzden de o tatsızlık çıktı! İşte Baba-Oğul-Kutsal Ruh'a yemin olsun, Yemen ve içindekiler sana tabidir. Bense senin bir kulunum. Sen, Eryat'tan daha güçlü, daha siyasetli ve daha akıllı bir hizmetkâr istemez misin? Artık sen bilirsin. Bana sorarsan Padişahımızın böyle ufak bir mesele için bunca masraf ederek ordu çekip Yemen'e gelmesi uygun değildir.

Padişahımızın ant içtiğini duyduk. Senin yüce andın yerde kalmasın diye sana başımın saçını gönderdim. Onu kendi mübarek elinle yol! İşte benim kanım. Yere akıt! Bir de Yemen'in toprağını gönderdim. Onu yere döküp ayağınla çiğneyiver!”

Sonra onu büyük bir hediye koleksiyonuyla Habeşistan'a, Necâsî'nin sarayına gönderdi.

Ŗöyle naklederler ki NecâŖî bunu görünce bayağı sakınleŖti. Sonra gülümseyerek: “Seni kurnaz seni! Burnu kesik, dudaksız kerata!” dedi.

Böylece Yemen hükümdarlığını ona verdi.

Evet, Muhammed’im! İşte Ebrehe’nin Yemen’e vali olması böyle oldu...

Artık gün ısınmaya başlamıştı. Bereke Güneş Muhammed'i rahatsız etmesin diye, tahtirevanın içine oturmasını söylemek istedi. Bugünlerde Muhammed'e defalarca böyle bir teklifte bulunduğunu hatırlayıverdi. Her defasında da Muhammed tahtirevanda oturmaktan kaçınmıştı. Sanki annesinin oturduğu hevdeçte oturmaktan kaçınıyordu. Annesi onun içindeki küçük mindere yaslanır, onun başını dizine alır, küçük ve ince parmaklarıyla saçını okşardı.

Bereke onca değer verdiği hanımefendisinin yerinde oturmaya kıyamıyordu. Habeşli genç cariyeyle Kureyşli öksüz şehzade arasında yapılmış olan gizlice bir nevi anlaşma üzerine, Âmine'nin beyaz tüylü devesinin hevdeci boş olarak Mekke'ye kadar onlara yoldaşlık edecekti.

Âmine'nin aralarında olmayışı ikisine de zor geliyordu. Âmine, sevincini dışa vurur, üzüntüsünü gizlerdi. Şimdi o güler yüz, gurbet köşelerinde, ücra bir köyde, kara toprakların üzerinde yatıyordu. Herkesin derdine derman olan güzel gözleri, şimdi ışığını kaybetmiş, kafatasının içinde kurumuştü. Artık onun şefkatli ve cana yakın sesi kulaklarını okşamıyordu...

Ebvâ'dan ayrılalı birkaç gün oldu. Muhammed nisan yağmuru gibi gözyaşı döküyor, Bereke onun latif ruhunun gevrek teninin kabuğunu kırıp, annesinin ruhuna kavuşmasından endişe duyuyordu. O yüzden kendi içindekini içinde saklıyor, Muhammed'i bir an yalnız başına bırakmıyordu.

O, bu kadar tasalanmaya güç yetiremezdi. Muhakkak Âmine'nin ruhu da oğlunun bu kadar üzülmüne razı olmazdı. Bereke'nin onu sağ salım dedesine ulaştırması gerekiyordu. Gerçi akrabaların, neden Âmine'yle gittin onsuz döndün, sorusuna cevap bulması zordu.

– Canım benim, su istiyor musun?

– Hayır... Ebrehe'nin hikâyesini bitirmeyecek misin?

– Yorulmadın mı? İstersen bu kayaların gölgesinde biraz dinlenir, sonra yola çıkarız. Ha, ne dersin?

– Sen, ne kadar Mekke'ye daha çabuk varırsak o kadar iyi, demiyor muydun?! Öyleyse biz de akşam olunca dinleniriz.

Güneş onları incitmeden önce, Bereke bir bulutun usulca gelip başlarının üstünde yer aldığını fark etti. Tıpkı bir gölge-likti! Bereke devenin böğründe asılı duran kırbadan bir kâse su doldurup Muhammed'e uzattı: Al iç! Susuz olmasan bile iç! Seni güneş çarpacak diye korkuyorum.

Muhammed kâseyi Bereke'den alıp, devenin sallanmasıyla suyun dökülmemesine dikkat ederek onu dudaklarına yaklaştırdı. Hızla yudumladı. Sonra kâseyi Bereke'ye geri verdi.

Bereke elindeki kâseyi devenin üzerindeki hurca yerleş-tirip, dudağındaki hüznü tebessümle konuya şöyle başladı:

Yemen'de birçok şehir var. Orası dünyanın en ferah yeridir. Şehirlerin bazıları düz, bazıları dağlıktır. Bazıları karada, bazıları kıyıda bulunmaktadır. **Aden** ve **Hadramut**, deniz kenarında, hükümdarın bulunduğu San'a ise karadadır. Yemen'in suyu bol ve tarım işi orada çok parlaktır. Sayısız bostanlara ve ağaçlıklara sahiptir. Tam cennetin bir köşesidir. Orada ticaret de pek önemlidir. Bildiğin gibi Kureyş'in kış alışverişi hep orada yapılır.

Zaman geçti. Ebrehe, Arap Yarımadası'nın her tarafından pek çok insanın Mekke'ye ziyarete gittiklerini öğrendi. Nedenini araştırmaya başladı. Edindiği bilgi şuydu: Mekke'de

Kâbe denilen bir bina var. Araplar her yıl onu ziyaret etmeye giderler. Bu ziyaretin başlangıcında ve sonunda panayırlar kurarlar. O pazarlarda büyük alışverişlerini yaparlar.

Ebrehe: “Kâbe denilen bina nedir ki, herkes orayı ziyaret etmeye can atıyor?” diye sordu.

Sade dörtgen bir binadır, dediler. Taş ve balçıkla örülmüş; üzerine de bir bez örtmüşler!

Ebrehe, o günden sonra San’a’da güzellik, görkem ve azamet açısından dünyada eşi benzeri olmayan bir tapınak yapmaya karar verdi. Tapınağın tamamlanmasından sonra Arap Yarımadası’ndaki insanların onu ziyaret etmesini isteyecekti. Ebrehe bu düşünceyle Mekke ve Kâbe’yi gözden düşürmeyi, Yemen ve San’a’nın adını dillere destan yapmayı planlıyordu.

Rum Kayser’ine, Necâşî’ye ve diğer Hıristiyanlara mektuplar gönderip, fikrini onlara açıkladı.

Tamamı bu düşünceyi tasvip ettiler, yardımlarını esirge-mediler. Rum Padişahı tecrübeli mühendislerini ve mimarlarını Ebrehe’ye gönderdi. Tapınağın tamamlanması için rengârenk taşlar ve nefis mermerler gönderdi.

Seba Melekesi⁽¹⁾ Yemen’e hakim olduğu günlerde, **Ma’rib**’de büyük bir saray yaptırmıştı. Ma’rib şehri San’a’nın doğusunda, üç buçuk fersah mesafede bulunuyordu.

Ebrehe’nin döneminde o sarayın kalıntıları hâlâ duruyordu. Ebrehe o sarayın mermerlerinin, rengârenk taşlarının ve sarayı süsleyen diğer tezyinatın San’a’ya getirilmesini istedi.

Erkeklerin tamamını zorunlu olarak orada çalıştırıyordu. Geniş bir arazinin içinde bulunan yüksek bir alanı temizlediler. Sonra birbirine eşit uzaklıkta dört köşeli büyük bir binanın temelini attılar.

1- Yukarıda adı geçen Seba kraliçesi, daha sonraları **Süleyman** Peygamber’le evlenen kadındır.

Tapınağın yapılması yıllarca sürdü. Bu arada, Ebrehe'nin Yemenlilere yapmadığı zulüm kalmadı. Ebrehe onları ücretsiz olarak çalıştırıyordu. Onun buyruğu üzerine güneş doğduktan sonra işe gelenin eli kesilirdi. Böylece Yemen erkeklerinin birçoğu ellerini kaybetmişlerdi.

İnşaata sona eren mabed emsalsiz bir görkeme sahipti. Dört tarafı yaklaşık 100 metre genişliğinde surlarla çevrilmişti. Bu mesafenin taban kısmı baştanbaşa yontulmuş nakışlı taşlarla döşenmişti. Bu taşlar, aralarına iğne bile geçmeyecek kadar kenetlenmişti.

Sur duvarları da aynı taşlarla örülmüştü; 10 metre uzunluğu ve 3 metre genişliği vardı. Duvarların üzerindeki çıkıntılar, yeşil, sarı, beyaz ve siyah üçgen taşlarla süslenmişti.

Surun dört bir köşesinde daire biçiminde dörder burç vardı. Onlar beyaz mermerden yapılmıştı. Her birinin üstünde bir metre büyüklükte bir kulecik vardı. Bu kuleciklerin taşlarının her sırası başka bir renkti. Baştaki bir sıraya **Nakm Dağı**'ndan getirilmiş siyah berrak mermer (Nakm Dağı San'a şehrinde tapınağın doğusuna düşüyordu), sonra bir sıra sarı mermer, onun üstüne de gümüş gibi parlayan bir sıra ak mermer dizilmişti.

Ortada dörtgen bir bina vardı. Uzunluğu 30 metre kadardı. Üstünden bakılınca Aden Denizi gözükmekteydi. Basamakları da mermerdendi. Bu bina üç katlıydı. Her katı bir renkte! Duvarları nakışlı tahtalarla süslenmişti. Duvardaki çıkıntıların hepsi mermerle işlenmişti. Mermerlerin üzerine siyah berrak taşlar, onların üstüne de beyaz mermerler konmuştu.

Binanın güzel tasvirlerle süslü bakır bir kapısı vardı. Onun üzerine gümüş ve altın levhalar işlenmiş, her tarafına mücevherat oturtmuşlardı. Bu kapının uzunluğu 5 metre, genişliği 2 metre idi.

Kapıdan içeri girildiğinde karşınıza, uzunluğu 40 metre, genişliği 20 metre olan geniş bir salon çıkıyordu. Onun içinde

sac tahtasından sütunlar vardı. Onları altın ve gümüş çivilerle süslemişlerdi. Salonun her tarafında 20 metre kadar genişliği olan bir eyvan vardı. Eyvanın ağaç resimleriyle nakışlanmış pencereleri vardı. Sonra, 15 metre uzunluğunda ve 15 metre genişliğinde bir amfi gözükiyordu. Bu kare amfinin duvarları lacivert fayanslarla donanmıştı. Fayansların üzerinde altın haçlar ve gümüş yıldızlar parlamaktaydı. Bu salonun içinde ikişer sac tahtasından yapıli sütun vardı. Onların üzerine çok enteresan insan heykelleri kazılıydı. Mabedin inşasından sonra halk onların birine **Kaib**, ötekine de **Kaib'in Karısı** ismini verip, onları kutsamaya başladılar. Amfi tabanının ortası kubbe şeklindeydi. Tavana altın haçlarla betimlenmiş fayanslar döşenmişti. Kümbetin doğu tarafında bir mermer taş vardı. Cam gibi şeffaftı; öyle ki onun ardından güneş ve ay ışığı amfinin içine yansıyordu! Kümbetin altında abanozdan yapıli bir minber vardı. Minberin ayakları sac tahtasındandı. Hem de altın ve gümüşle süslü. Onun iki tarafına da fildişinden beyaz boncuklar oturtulmuştu.

Kümbetten sarkıtılan altın zincirlere Şam malı tunç avizeler asmışlardı. Salonun her köşesinde bronz buhurdanlar yanıyor, havaya güzel bir koku katıyordu.

Bu tapınağa Kulleys adı verdiler. Bazıları tapınağın yüksek kubbesinden dolayı bu ismin verildiğini söylemekte. Ebrehe, tapınağa güzel örtüler örtüp, bakımı için hizmetçiler görevlendirdi. Diğer şehirlerde de kiliseler yapılmasını emrederek herkesi Hıristiyanlığa davet etti. Sonra, dinine girmeyenlerin harç ödemelerini emretti.

Ebrehe, **Kulleys**'in yapıldığı haberini dünyaya yaydı. Necâşî'ye de şöyle bir mektup gönderdi: "Ben senin adına yer yüzünde eşi benzeri olmayan bir tapınak yaptım."

Ressamlara tapınağın deri üzerine bir resminin yapılarak gönderilmesini emretti.

Kulleys'in adı her yerde duyuldu. Adını duyan rahipler onu görmeye gitti. Hepsi orada kurbanlar kestiler, Ebrehe'ye övgüler yağdırdılar. Nihayet haber Rum hükümdarı Kayser'e ulaştı. Tapınağa asması için Ebrehe'ye İsa, Meryem ve diğer kutsal resimler gönderdi. Necâşî'ye şöyle de bir mektup gönderdi: "Senin Yemen'e vali tayin ettiğin adam, hiçbir padişahın yapamayacağı bir iş başardı. Ve bu yaptığıyla senin ve kendinin ismini ölümsüz kıldı..."

Necâşî sevinçten uçacak gibi oldu. Ebrehe'ye mektup yazarak onu takdir etti.

Ebrehe Necâşî'ye şöyle bir mektup yazdı: "Arapların Mekke şehrinde Kâbe dedikleri bir taş tapınakları var. Onlar orayı ziyaret ve tavaf ediyorlar. Senin tapınağın çok daha görkemlidir. Arapların Kâbe ziyaretini bırakmalarını, onun yerine Kulleys'i ziyaret ve tavaf etmelerini emret! Böylece senin şanın ve makamın daha da büyüyecektir."

Necâşî bu fikri beğenip, gerekenleri yapmasına izin verdi.

Ebrehe önce Yemen halkını uyardı. Yahudi ve Nasranîlerin Kulleys'i ziyaret ve tavaf etmelerini emretti.

Bir süre sonra Arap Yarımadası'nda yaşayan halklara da orayı ziyaret etmeleri için mesaj gönderdi. Hac mevsiminde Mekke yolunun kesilmesini, Kâbe ziyaretçilerinin Kulleys'e yönlendirilmesini söyledi.

Bereke, diliyle kurumuş dudaklarını ıslattı, Muhammed'e: Artık yemek ve dinlenmek zamanı gelmiştir. Sen de dinlemekten yorulmuşsun. Devamını bir daha yola çıktığımızda anlatırım.

Develeri yolun kenarına, birkaç yaşlı hurma ağacının olduğu yere sürdüler...

Ebrehe çok katı ve çok mutaassıp bir Hıristiyandı. Kulleys hakkında neler neler düşünüyordu. Ancak işler onun düşündüğü gibi olmadı. Her yıl, hac mevsimi gelince, Araplar her taraftan akın akın Mekke'ye doğru yola koyuluyorlardı.

Yemen halkının bile birer ikişer Mekke'ye gittikleri duyulunca, Ebrehe çileden çıkmıştı?! Ağır cezalar uygulamasına rağmen iş daha da büyüyordu.

Ebrehe bu işe son vermek istedi, Mekke'ye doğru ordu çıkarmaya karar verdi.

Halk Ebrehe'nin bu kararını duyunca hayrete düştüler. Kimileri bunun, **Benî Fukaymlı** adamın yaptığıyla ilgili olduğunu söylediler. Fukaymoğulları Mekke ile Yemen arasında yaşayan Kinane kabilesinin bir kolu sayılırdı. Söylenenlere göre Ebrehe'nin baskıları Fukaymoğulları'ndan birinin çok zoruna gitmişti. Onun için kendini rahip kılığına sokup San'a'ya gitti. Çok uzaklardan Kulleys'i ziyarete gelmiş bir Hristiyan gibi göründü. Tapınağa girdi, ziyarete başladı. Karanlık çökene kadar orada ibadet ediyormuş gibi yaptı.

Hizmetçiler tapınağı terk etmesini, hiç kimsenin gece tapınakta uyumasına izin verilmediğini söylediler.

Benî Fukaymlı adam onlara: "Ben uzun yollar katedip, acılar çekerek buraya geldim. Bunu sadece bir gece burada geceleyp, Kulleys'i layıkıyla ziyaret edeyim diye yaptım. Şimdi siz nasıl benim bunca zahmetimin boşa gitmesini, benim buradan eli boş gitmemi istersiniz?"

Bunu söyledikten sonra inim inim inleyip yalvarmaya başladı. Bunu gören kapıcının içi sızladı, orada gecelemesine izin verdi.

Kapıları kilitleyip gittiler.

Sabaha doğru adam uykudan uyandı, oturduğu yere iyice pisledi! Sonra da pisliğiyle tapınağın duvarlarını, kapılarını, pencerelerini sıvadı! Bir köşede saklanıp bekledi.

Şafak vakti hizmetçi kapının kilidini açtı. Cin gibi kıvrak olan adam yavaşça kapıdan sıvışıp tüydü.

Bunun haberi Ebrehe'ye ulaştı. Çılgına döndü. Anında şöyle ağır bir yemin etti: "Andolsun ki, Mekke'ye gideceğim, Kâbe'nin taşlarını söküp Yemen'e getireceğim!"

Onun emri üzerine Kulleys'in kirletilmiş taşlarını gülsuyuyla yıkadılar. Sonra onun duvarlarına ceylan miski ve amber kokusu sürdüler. Ayrıca güzel koksun diye bin mangal ut hazırlayıp orada yaktılar. Sonra Necâşî'ye büyük beyaz fili göndermesi için bir mektup yazdılar. (O fil Habeş ordusunun öncüsüydü. Onun öncülük yaptığı hiçbir savaşta Habeşliler yenilmemişlerdi.)

Kimileri de daha farklı düşünüyordu. Onların dediğine göre bir gece Arap tüccarlarının kafilesi Kulleys surunun kenarında, yemek pişirmek ve soğuktan korunmak için bir ateş yakmışlar. Gece yarısı fırtına kopmuş, ateş Kulleys'in duvarlarına ulaşmış ve bir kısmını yakmıştı...

Bu olayı duyanların bazıları sevinmişlerdi. Çünkü Ebrehe'nin, Habeş kralının ve tapınaklarının Arap katındaki saygınlığının kırıldığına inanıyorlardı. Fakat bazı dünya görmüş yaşlılar, bu hikâyeyi de Ebrehe'nin uydurduğunu söylüyorlardı. Çünkü Ebrehe bunu bahane ederek Kâbe'yi yıkacaktı. Arab'ın Mekke'de tapınağı kalmayınca da halk Kulleys'e yönelecek diye düşünüyorlardı.

Ebrehe'nin kırlangıç gibi simsiyah, dev gibi dehşet verici, kertenkele gibi kıvrak altmış bin asker topladığı, sekiz fil eşliğinde Mekke üzerine yürüdüğü haberi yayıldı.

Söylenenlere göre, Ebrehe ordusunun önünü kesmek için **Zunefr** adında birisi ordu toplamaya başladı. Zunefr, çok yiğit bir insandı. Eryat'tan önce Yemen hakimiyetini elinde bulduran Himyeri kabilesindendi. Mekke halkından bir grup ona katılmışlardı. 10 bin kişilik bir ordu hazırlanmıştı...

Ancak Ebrehe onları yenilgiye uğrattı, Zunefr'i esir aldı.

Ebrehe Zunefr'i öldürmek istedi. Fakat Zunefr, ona şöyle dedi: "Kralım; sen beni öldürmekten vazgeçersen, Yemen halkının büyük bir bölümünü kendine borçlandırmış olursun. Benim senin yanında olmam işine yarayacaktır!"

Ebrehe kurnaz ve ileri görüşlü biriydi. Onun isteğini yerine getirdi ve onu esir olarak beraberinde götürdü.

Ebrehe ordusu **Hus'am** denilen yere varınca, kabilesinin reisi olan **Nüfeyl** onun yolunu kesti. Hus'am kabilesi **Şerhan** ve **Nâhis** olarak iki kola ayrılıyordu. Bu iki kol 50 bin haneydi. Nüfeyl onlardan 10 bin kişi toplamıştı. Hus'amlılar da hezimeteye uğradı, Nüfeyl esir olarak Ebrehe'nin eline geçti.

Ebrehe Nüfeyl'i öldürmek istedi. Nüfeyl ona: Ey Ebrehe, sen benim Arap içindeki mevkiimden haberdarsın. Benim arkamda 50 bin hane var. Beni bağışlayarak onları kendine kul köle yapmış olursun, dedi. Bana bir şans tanı; sana yol kılavuzluğu yapayım. Arap diyarında kılavuzsuz başa çıkılmaz!

Sevgili Muhammed'im! Ben filleri yakından gördüm. Her fil bir devenin birkaç misli kadar su içer. Yemen'le Mekke arasındaki mesafe uzundu, kaynakları ve su göletlerini çok iyi tanıyan bir kılavuz lazımdı. Aksi hâlde Ebrehe'nin ordusu ve filleri dayanamaz, yarı yolda kırılırlardı. Bunun için Ebrehe, Nüfeyl'in isteğini de yerine getirip onu öldürmekten vazgeçti. Nüfeyl ise onlara Tâif'e kadar yol gösterdi.

Burada Muhammed hüznü bir tebessümle küçük dudaklarını açiverdi. Çölde olduğum dönem, dadımın kabilesinin her bahar, Tâif yakınlarında çadır kurduğuna şahit olmuşum. O müddet içerisinde, Halime'nin kocası bazen Taif'e gidip, bize çeşitli meyveler getirirdi.

Bereke, şefkatli elleriyle onun başına okşayarak şöyle devam etti:

Ben de bir süre Tâif'te bulundum. Bir derenin ortasına dik bir araziye inşa edilmiş geniş bir alandır. Yumuşak havası ve bol suyu vardır. Tanımayan orayı Şam kasabalarından zannedecektir.

Tâif halkı Ebrehe'ye teslimiyet gösterdiler. Onların başkanını **Mesut b. Mu'teb**, ileri gelenlerin oluşturdukları bir heyetle birlikte, Ebrehe'ye gitti. Ona: Efendimiz; bizim hepimiz senin kulunuz, köleniz! Burada kimse sana karşı çıkamaz. Efendimiz, bizim tapınağımızı yıkmaya gelmediniz. Mesut'un kastettiği mekân, Tâif'te bulunan Lât putunun tapınağıydı. Araplar onu önemsiyorlardı.

Ebrehe buna sevindi. Ordusuyla birlikte biraz Tâif'te kalıp yol yorgunluğunu üstünden attı. Tâifliler onlara değer verdi, kendilerine ve hayvanlarına yiyecek ve içecek ikram ettiler. Sonunda da, Mekke'ye kadar yol göstermesi için Ebrehe'ye **Ebu Riğal** adında bir kılavuz verdiler.

Mekkelilerin içine büyük bir korku düşmüştü. Zira Taif'le Mekke arası topu topu 12 fersah kadar bir mesafeydi.

Arap büyüklerinden bir grup Ebrehe'ye gidip, bizim servetimizin üçte birini al da Kâbe'den vazgeç, diye teklifte bulundular.

Fakat Ebrehe onları dinlemedi.

Her şeyden çok filler konuşuluyordu. Arapların birçoğu hayatlarında fil görmemişlerdi. Bu yüzden onu çok anormal karşılıyorlardı. Birisi: "Gövdesi bir dağ gibi, boyu da birkaç

imaret kadar yüksektir.” diyordu. Öteki: “Bacakları kocaman sütunlara benziyor.” derdi. Başka birisi: “Burnu adeta kalın bir boru gibidir. Yere ulaşacak kadar da uzunmuş! Sinirlenirse yolundaki ağaçları kökünden çıkarıp uçurumdan fırlatmış.” derdi. “Onun iki dişi var; her biri de birkaç kılıç çapında!” diyenler de vardı. Nitekim bazıları da kalbin ipliklerini koparacak kadar korkunç sesinden bahsediyorlardı.

Kısacası... Fillerin azametinden çok söz ettikleri için halkın azmi kırıldı. Herkes meyus, çaresiz ve kaygılı görünüyordu. Artık canlarını da mallarını da alıp, Mekke etrafındaki dağlara sığınmayı tercih ettiler.

Zor bir imtihanın zamanı gelmişti. Bu arada muhterem deden Abdülmuttalib, halkı Kâbe’ye sığınmaya çağırıyordu. O halka moral vermek için, daha önceleri üç Yemen Şahının buraya yürüdüklerini, ama sonunda yolu şaşırduklarını anlatıyordu... Ama o karışıklık içinde, kimse onun sözlerini dinlemiyordu.

Bazıları şöyle cevap veriyorlardı: Ne de olsa o şahlar bizim gibi Araplardı. Ama şimdiki bu adam Habeşli bir zencidir. Onun Arab’a acıyacağı düşünülemez. Bunlar şöyle dursun, öncekilerin fili mi vardı? Ebrehe’nin bir kaleyi yıkacak güce sahip olan dehşetli filleri var. Onlardan kimse kurtulamaz!

Halkın birçoğu gittikten sonra deden şöyle dedi: “Ben Harem’den kaçmaya Kâbe’nin Rabbinden utanıyorum. Hepiniz kaçarsanız ben yine kalır, Allah’ın aramızda hakem olmasını dilerim.”

Sonra şehrin ileri gelenlerini, onların fikrini öğrenmek için Darü’n-Nedve’ye topladı.

Hepsi de, “Bizim Fil Ordusu’yla karşılaşacak gücümüz yok.” dediler. En iyisi şehri bırakıp canımızı kurtaralım.

Bu esnada Ebrehe ordusunun **Muğammis’e** geldiği, orada konakladığı haberi geldi. Orada birkaç Arap pusu kurup Ebu

Riğal'i öldürmüşlerdi. Muğammis denilen yer Mekke'ye iki menzil mesafede bulunuyordu.

Bu haber muhterem dedene ulaştığında gözleri yaşardı ve bunu uğur işareti olarak algıladı. Diğer Mekkeliler de bu habere sevinip, Ebu Riğal'i öldürenlere övgüler yağdırdılar. Ondan sonra ne zaman bir Arap Muğammis'ten geçerse, Ebu Riğal'e lanet okur, geberdiği çukura taş atarlar. Atılan taşlar nedeniyle o çukur iki tepeye dönüşmüştür.

O günlerde Ebrehe'nin bir elçisi şehre gelip, Mekke'nin başkanına bir mesaj getirdi. Elçiyi Abdülmuttalib'e götürdüler.

O, muhterem dedene şöyle dedi: "Yemen hükümdarı Ebrehe beni siz Mekkelilerle işi olmadığını söylemek için buraya gönderdi. Halk onunla savaşmadığı sürece onun onlarla işi yok. Sadece Kâbe'yi yıkmak istiyor!"

Deden ona şöyle cevap verdi: "Ona söyle, bizim senin ordunla savaşacak gücümüz yok. Bu mukaddes bina ise Allah'ın evi ve O'nun sevgili kulu İbrahim'in binasıdır. Evin sahibi isterse, kendi evini korur! Ama o evine sahip çıkmazsa, biz onun evini hiç koruyamayız!"

Elçi geri döndü. Mekkeliler de Mekke'yi bırakıp gittiler. Şehirde kalan tek kişi senin dedendi!

Halk tamamıyla çekip gitmişti. Geri kalan boş, sessiz ve hüznü Kâbe idi. Bir de kendini ağlamamak için zor tutan Abdülmuttalib!

Abdülmuttalib Kâbe'ye yöneldi. Onun solgun kara örtüsüne tutunup, Allah'ıyla konuşmaya başladı:

"Yüce Rabbim! Senin kulların kendi mallarını düşman elinden korumak için götürdüler ve kaçtılar. Sen de kendi evini düşman elinden koru!"

"Allah'ım! Artık tüm kapılar kapanmış ve tüm ümit ışıkları sönmüştür. Tek sönmeyen ışık sana olan ümidimizdir. Allah'ım! Onların haçlarının evinin üstünde dikil-

mesine razı olma! Onların kudret ve şevketlerinin senin kudretinden daha üstün olmasına razı olma!”

“Ey dertlerimizin çaresi; sen gizli sırları bilensin; zalimlerin başını ezensin. Bizi bu yıkıcı selin karşısında koru ya Rabbi!”

“Yüce Allah’ım! Senin evinin etrafına toplanan bu günahkâr kullarına acı! Senin evin yıkılırsa, biz seni nerede ziyaret ederiz?!”

Muhterem deden o gün nisan yağmuru gibi gözyaşı dök-tü. Eşi Semrâ onunla karşılaşınca gözleri hâla kan çanağı gi-biydi...

Akşamüzeri Abdülmuttalib’e, Ebrehe’nin adamlarının iki yüz civarında devesini gasbedip götürdüklerini söylediler.

Ertesi günü muhterem deden akrabalarından birkaçını yanına alarak Ebrehe’nin ordugâhına doğru yola koyuldu. Aralarında yakınlık olan Zunefr’in yanına gitti. Zunefr’e, se-nin bu konuda bize yardımın dokunabilir mi? dedi.

Zunefr ona: Amcaoğlu; benim kendim burada esirim. Dolayısıyla her an beni öldürecekler diye korku içinde yaşı-yorum, dedi.

– Öyleyse bana bir yol göster!

– Büyük fili süren muhafız, Ebrehe’nin habercisidir. Onun adı Üneys’dir. Ordudaki bütün olup bitenleri Ebrehe’ye iletir. Benimle onun arasında eski bir muhabbet var. Bu mese-leyi onunla görüşmeni tavsiye ederim.

Zunefr, Üneys’in yanına gidip, konuyu ona anlattı. Bir de şunları ekledi: Bizimle Kureyşliler arasında uzak bir ak-rabalık bağı var. Bu Abdülmuttalib ise Mekkelilerin büyüğü ve onların kabile başkanıdır. Tüm Arap oğulları içinde ondan daha eli açık birisi yok. Onun el açıklığı Kuzey rüzgârıyla eş-lik eder! Sürekli yoksulları yedirir, arta kalanını çölün kurdu

kuşuna gönderir. Artık bak bakalım bunun develerini geri alabilecek misin?

Üneys, ben bu söylediklerini Ebrehe'ye aktaracağım. Onunla görüşmelerini sağlayacağım. O zaman deve meselesini Ebrehe'ye kendisi izah etsin! dedi

Ordugâhın ortasında yüksek bir noktaya kubbemsi kızıl bir otağ kurmuşlardı. Onun üstünde ise savaş bayrağı rüzgâr altında esmekteydi. Bu bayrak kızıl renkli idi. Ortasında sarı bir haç resmi vardı. Otağın içinde Ebrehe altın işlemeli bir tahta oturmuş, kuştüyü bir yastığa yaslanmıştı. Mekke liderinin geldiğini duyunca, kalkıp tacını başına geçirdi. Abdülmuttalib'i azametiyle şaşırtmak için, omzuna krallık cübbesini attı. Sonra giriş izni verdi.

Bildiğin gibi muhterem deden, görkemli ve iri yarı birisidir. Onun çok cazibeli tipi ve görünümü vardır.

Deden çadıra girdiği zaman, onun vakarı Ebrehe'yi etkiledi. Öyle ki tahtından inip onu ayakta karşıladı. Sonra tahtına dönmektense onunla birlikte yere serdikleri halının üzerine minder koyup oturdu.

Ebrehe dedeni son derece iyi ağırladı. Bir de tercümanına onun ne istediğini sor diye emretti.

Abdülmuttalib ondan develerini istedi.

Tercüman onun isteğini açıklayınca Ebrehe'nin yüz ifadesi değişti. Farklı bir ses tonuyla tercümanına şöyle dedi: Ona söyle, ilk karşıma çıktığında onu çok azametli gördüm. Ancak bu küçük talebini duyunca fikrim değişti, gözüm-den düştü. Tapınağını kurtarmak için aracı olmaya geldiğini düşünmüştüm. Ne var ki yanılmışım. Sen dinini, atalarının şerefini ve Arab'ın onurunu bırakıp üç beş devenin derdine düşmüşsün!

Abdülmuttalib, Ben Allah'ın evine şefaate edeceğim. Öyle mi?! dedi. Bir kulun yanında Allah'a şefaate edeceğimmişim.

Daha neler!? Ben kim olurum da...? Kâbe'nin bir sahibi var. İsterse orayı korur! Ben sadece develerimin sahibiyim.

Ebrehe, dedenizin develerini geri verdi.

Ebrehe ordusu biraz daha ilerledi, Mekke civarındaki **Eb-tah**'ta çadır kurdu.

Ertesi gün, Mekke'nin siyah dağlarının ardından güneş yükseldiğinde, Ebrehe savaş emri verdi. Savaş boruları ve davullar gök gürültüsü gibi çalınmaya başladı. Ordu, görkemli bir düzen içinde Mekke'ye doğru harekete geçti.

Ebrehe'nin ordusunun geldiğini gören Mekkeliler oldukları yerden biraz daha geri çekildiler.

Dedeniz tepelerin üstüne bazı gözcüler koymuştu. Onlar kendi oğulları ve hizmetçileriydi. Haberleri ona ulaştırıyorlardı. Kendisi de **Hirâ Dağı**'nda ibadet ve yakarıyla meşguldü.

Ordunun Mekke'ye yaklaştığını görünce boyun damarları kabardı. Sinirlendi. Öfkesinden yüzünün rengi değişti. Kendi kendine, Ebrehe yanlış yaptı. Yakında küstahlığının karşılığını görecektir! diye mırıldandı.

Beyaz fil diğerlerinden daha büyüktü. O bir dağ gibi ordunun önünde ilerliyordu. Ardından da fillerin üzerine oturmuş süvariler gelmekteydiler. Bunların peşinden de atlılar yürümekteydi. Beyaz filin iki dişini çeşitli mücevherlerle süslemişler, alnına kocaman bir yakut taşı asmış, boynuna rengârenk çingiraklarla birtakım altın ve gümüş sikkeler takmışlardı. Sırtına küçük bir halı atmışlar ve gövdesinin kalan kısmını büyük bir zırh kaplamıştı.

Diğer fillerin başının üstüne iki çelik boynuz, dişlerine de Hint kılıçları bağlamışlardı. Askerlerin başında miğfer, gövdelerinde ise zırh vardı. Herkesin elinde büyük bir kalkan, belinde uzun bir kılıç vardı. Önde giden atlıların elinde bunlara ilaveten bir de mızrakları vardı.

Güneş yükseldiğinde, zırhların ve silahların parıltıları yüksekte oturan Mekkelilerin gözlerini kamaştırıyor, kalplerini eritiyordu.

Mekkeliler tek kelime konuşmuyorlar, korku içinde sadece Fil Ordusu'nu izliyorlardı. Ordu acele etmeden, ağır ağır ilerliyordu. Savaşçıların gürültüsü, silahlarının şakırtısı ile birleşiyor, uğursuz ve evhamlı bir ahenk oluşturuyor, Mekkelilerin içini bir kat daha karartıyordu.

Havada bir esinti bile yoktu. Çok durgundu. Ordunun ayaklarından yükselen toz toprak havaya kalkarak bir duman bulutu oluşturuyor, Mekkelilerin üzerine çullanıyordu.

Ebrehe ordusu bugün Fil Kapısı denilen yerden içeri girdi.

Herkes işin bittiğini zannetti. Az sonra, Ebrehe'nin filleri darbeleriyle kaleyi yıkacak, Kâbe ve Mekke evlerini yerle bir edeceklerdi!

Beyaz fil, Harem hududuna varınca birden durdu. Fil sürücüsü demir çubukla başına vurdu. Fakat fil bir adım bile yürümedi. Diz çöktü, yavrusu ölmüş bir anne gibi uzun uzun böğürdü.

Üneys kendi filinin huyunu çok iyi biliyordu. Bunun bir sırrı olmalıdır, dedi.

Bir ordu komutanı, büyü yapmışlar, dedi.

Diğer filler de onu görünce çivi gibi yerlerine çakıldılar. Durumu Ebrehe'ye anlattılar.

Ebrehe, kızgın bir biçimde, bunlar batıl inançlardır, diye bağırdı.

Filci Üneys, sözünün doğruluğunu kanıtlamak için, beyaz filin yönünü Yemen'e çevirdi. Fil ayağa kalkıp hızla yürümeye başladı. Onu tekrar getirdiler, Kâbe'ye doğru sürdüler. Harem sınırına varınca yine çöktü, ayağa kalkmadı. O kadar vurdular ki, yaralandı, başından kanlar akmaya başladı. Fakat bir adım ileri gitmedi.

Üneys, filin yönünü Şam'a çevirdi. Hayvancağız ayağa kalkıp koşmaya başladı!

Fil istenilen tarafa gitti. Ancak Harem semtine adım atmadı. Diğer filler de Harem sınırlarına girmediler.

Ordu afallamaya başladı. Düzeni bozuldu. Bu sahneyi gören Mekkelilerden bir topluluk, ağlamaya başladılar. Kalpler yumuşamış, güzel bir atmosfer oluşmuştu. Bu arada dedemiz öyle ağlıyordu ki, neredeyse ruhu bedeninden ayrılacaktı. Başını sallıyor, gözyaşı döküyor, kısık sesle **Allahü ekber** diyordu. Bazıları da ona uyararak tekbir getiriyorlardı.

Bu sırada Nüfeyl ile Zunejr ordudan kaçtılar, dağlara sığınan halkın arasına katıldılar.

Liman şehri **Cidde** tarafında bir kızıllık meydana geldi.⁽¹⁾ O kızıllık Mekke'ye yöneldi. Sonra kararır, kurşun rengine döndü. Güneşin dairesi solgunlaştı, kanlı bir küreye dönüştü. İlk bir yel esti. Gitgide bir kasırgaya döndü. Sonra dağı taşı saran bir fırtına başladı. Dünyayı kuma boğdu. Öyle ki, dağdaki insanlar kayaların arasında emeklediler ve ellerine geleni başlarına örttüler. Nefesler sinelerde hapsedilmişti. Gözler kızarıp dudaklar kurumuştı. İnsanların içine katlanamayacakları bir ıstırap doğmuştu. Ortalıkta bulunan hayvanların hepsi ürküp kaçmaya başladı. Develerin bazıları yerinde sabit durup, uzun boğazlarını kumun altına sokarak, yüzlerini yere sürüyorlardı.

Sanki tüm canlılar şuurlarını kaybetmişlerdi. İstırabı daha arttıran şey havanın son derece sıcak olmasıydı. Başlar dönmeye başlamış, eller ve ayaklar tamamen uyuşmuş, insanlar kötürüm düşmüşlerdi.

1- Cidde, Mekke'nin batısında **Kızıldeniz**'inin kıyısında bulunmaktadır.

Fırtına durdu. Mekkeliler Ebrehe ordusunu dağınık bir hâlde gördüler. Ordunun inlemeleri semaya yükselmekteydi. Olayı yakından görenler şöyle anlatıyorlardı:

Deniz semtinden kırlangıca benzer kuşlar gelmişti. Onlar ordunun üstünde dönmüşler. Ne yaptıkları belli değilmiş. Belli olan tek şey askerlerin bölük bölük yere serilmesi, bir daha kalkmaması...

Biraz sonra, her kuşun, nohut büyüklüğünde üç parça çakıl taşıdığını fark etmişler. Çakıllardan ikisi pençelerinde, biri de gagalarında. Kuşlar o çakılları Ebrehe'nin savaşçılarının başına veya gövdesi üstüne atıyorlarmış. Çakıllar cehennemden çıkmış gibi ateş saçıyormuş. O yüzden kimin üstüne düştüyse, onun canını yakıp kavuruyormuş, derisi çöpür hâle geliyor, eti didiliyormuş. Ordunun bir kısmı Yemen'e kaçmışlar, birçoğu anında ölmüşlerdi. Birkaçı da esir olarak ele geçmiş, Mekke halkına köle olmuşlardı. (O esirlerden birisi filci Üneys'ti. Üneys o savaşta gözlerini kaybetti. Mekke'de yol üzerinde oturarak, halktan yemek falan dileniyordu!)

Ebrehe'yi sorarsan, o bile canını kurtaramadı. Üzerine bir çakıl düştü, içini yaktı. Hemen ölmedi. Nakledilenlere göre: San'a'ya götürene kadar, acı çekti. Yumurtadan yeni çıkan bir civciv gibi küçücük ve iğrenç hâle gelmişti. Bütün derileri soyulmuş hâldeydi. Durmadan bir yerleri deşiliyor, vücudundan ayrılıyor, yerinden kanla irin akıyordu. Vücudunun iğrenç kokusuna kendi çocukları bile dayanamıyormuş. Sürekli inliyor, Allah'tan ölüm diliyormuş. Nihayet eceli gelince, onu tatlı bir şerbet gibi içine çekmişti...

Bereke konuşmaktan pek yorulmuşken birazcık sustu. Muhammed: "Ebrehe hikâyesi bitti mi?" diye sordu.

— Evet, oğlum! Ebrehe öylece dünyadan gitti. Fakat onun hikâyesi dillere düşüp, kalanlara ibret kaynağı oldu. Duyduğuma göre Yemen'de ona ait birçok levha ele geçmiştir. O bu

yazılarda kendini övüyor, adeta yere göğe sığdıramıyormuş. Ama şimdi halk onlara baktığında manalı manalı gülüyor, Fil Vakası'nı hatırlıyorlarmış!

Muhammed hafiften esnedi:

— Ondan sonra **Zîyezen oğlu Seyf** mi kral oldu?

— Hayır canım. Ebrehe'den sonra iki oğlu **Yeksûm** ve **Mesruk** Yemen'e hâkim oldular. Mesruk'un döneminde İranlılar Seyf'e destek oldular. Öylece Mesruk hüsrana uğradı, Seyf kral olarak tahta oturdu. Bu olayın üstünden az bir zaman geçti. Muhterem deden de onu kutlamak için Yemen'i şereflendirdi...

Artık dadı ve oğul konuşmalarını noktadılar. İkisi de batmakta olan güneşi izlemek için, ufka yöneldiler.

Onların küçük develeri, uzun bir günü arkada bırakmış, yorgun bir hâlde adımlarını gevşetmişlerdi. Bereke'nin hafif nağmesi Muhammed'in kulaklarında yankılandı.

Habeşli siyah cariye'nin türküsü, amma da hüzünlüydü...

San'a, baharın son günlerinde güneşin etkisiyle ısınmıştı. Sıcak Semum yelleri çöl semtinden esiyor, havanın ağırlığını daha da artırıyordu. Şehrin sokakları günün orta saatlerinde bomboştu. O sırada Kureyş heyetinin küçük kafilesi, yorgun dıgın, ağır adımlarla **Gumdan** Sarayı'na yaklaşıyordu.

Kervan az önce uzun ve yorucu seferini bitirip, şehre ayak basmıştı. Kafileliler ilkin Verdi Sarayı'na gitmeyi kafaya koymuşlardı. Onlara şimdi gül mevsimi olduğu için, hükümdarın Gumdan Sarayı'na yerleştğini söylemişlerdi. Yaşlı bir dede onlara, Ebrehe'nin oğlu Mesruk'la Seyf'in yıllarca savaştığı için çölde çektiği eziyetlerden sonra dinlenmeye çekildiğini, onları kabul etmeyeceğini söyleyip uyarmıştı.

Fakat Abdülmuttalib onları şöyle rahatlatmıştı: Kral'la bizim aramızda uzak bir akrabalık var. Kuşkusuz bizim geldiğimizi ve ona karşı olan iyi niyetimizi anlayınca, bizi huzuruna kabul edecektir.

San'a'yı olanca güzel süslemişlerdi. Sokaklara, geçitlere, meydanlar ve çarşılara renkli renkli süsler asmışlardı. Uzak bir mahalleden davul zurna sesi duyulmaktaydı. Artık şehir, uzun yıllar zalim Habeşlilerin idaresinin ardından, kendi içlerinden olan bir kralın tahta oturmasının sevincini yaşıyordu...

Aniden karşılarına büyük ve ferah bir geçit çıktı. Tabanını siyah ve beyaz taşlarla donatmışlardı. Taşların harareti geçenlerin yüzlerinde bile hissediliyordu. Geçidin iki tarafındaki turunc ağaçları aynı boyda ve aynı şekilde, iki sıra bekçi

askerler gibi dizilmiş duruyordu. Onun sonunda, başkent in en yüksek noktasında muhteşem bir saray semaya yükselmişti. Parlak güneş in karşısında ona bir iki saniyeden fazla bakmak mümkün değildi.

O gün Seyf'in kaldığı bahçe, Gumdan Sarayı'nın sol tarafında bulunmaktaydı. Onun bir kapısı ovaya açılıyordu. Gumdan Sarayı'nın büyük kapısına vardığımızda, elinde mızrak olan bekçi bize, diğer kapıdan bahçeye gitmemiz gerekiyor, dedi. Biz de dönüp, öbür kapıya doğru yürüdük...

Bahçenin son derece süslü nakışları olan büyük kapısının iki tarafında, zırh giymiş, uzun mızrakları olan iki bekçi duruyordu. Bizim isteğimizi duyunca onlardan biri bahçeye girip, Seyf'in iznini istedi. Biraz sonra geri dönüp bize kapıyı açtı.

Biz on kişi olmak üzere develerle yüklerimizi hizmetçilerimize ısmarlayıp, bahçeye girdik.

Bahçenin havası temiz ve serindi. İçeriye girince çiçek ve bitkilerin kokusu aklımızı başımızdan aldı.

Bahçe baştanbaşa bitki ve çiçek doluydu. Birbiriyle sarmaş dolaş olan rengârenk güllerle, çiçekler, onlara bakan gözleri sevinç ve neşeye boğuyordu.

Bizim karşımızda ince uzun bir geçit vardı. Tabanına kare taşlar döşenmiş, aralarında yumuşak ve kısa bitkiler bitmişti. O geçidin iki tarafında uzun gölgeli çınar ağaçları, sıraya durmuşlardı. Dört taraftan ise billur gibi suyu olan pınarlar şarıl şarıl akmaktaydı.

Bahçenin içinde öten kuşların güzel sesleri, oraya yeni giren kimseye, cennete girmiş gibi bir his veriyordu.

Bahçenin ortasında tek katlı bir bina vardı. Dört tarafında bembeyaz eyvanlar bulunuyordu. Zîyazen oğlu Seyf, gürgen ağacı gibi iri kametiyle, beyaz elbiseler giymiş, bahçenin kapısına bakan eyvanda oturuyordu. 40-50 yaşlarında görünüşü

yordu. Taralı saçları kırışmıştı. Beyaz tenli ve açık yüzlüydü. Büyük bir halının üzerindeki aynı renkten bir mindere sırtını vermişti. Önünde meyveler, şeker tabakları ve çeşitli şerbet güğümleri vardı. Yemen büyüklerinden birkaçı da başına toplanıp, sağında solunda köleler ve cariyeleri divan durmuşlardı.

Seyf bizi karşılamak için güler yüzle yerinden kalkıp birkaç adım ileri geldi. Bizi teker teker bağrına basıp, hoş geldin dedi.

Ben ona: “Biz Allah evinin komşuları ve oranın hizmetkârlarıyız.” dedim. Kendi kurak çöllerimizi aştık. Senin yemyeşil otlaklarını, sulu çayırlarını, ovalarını, derelerini geçtik. Yağmurlu bulutları aşıl原因 yıldırımları gördük. Pek uzun bir yol katettik. İşte biz San’a’ya böyle ulaştık!

Seyf tatlı bir gülümsemeyle bize oturma izni verdi. Kendisi de oturdu. Saray bekçisi, bana sizin kim olduğunuzu, nereden geldiğinizi söyledi. Siz ikinci evinize hoş geldiniz; **Allah’ın Ailesi!**⁽¹⁾ İndiğiniz yer hayırlı olsun! Siz burada kaldığınız sürece benim misafirimsiniz. Gitmek istediğiniz zaman benden iyi hediyeler alacaksınız.

— Teşekkür ederiz, ey Emîr! Çölün ve çayırın halkı sana feda olsun! Habeşli Ebrehe uzun zaman sizin halkınıza zulmetti. Sonra bir bahane uydurarak Kâbe’ye ve bizim şehrimize saldırdı. Lakin sonunda o büyük belaya yakalandı. Onun akıbeti dillere destan ve gelecektekilere ibret oldu.

Onun ardından oğulları Yeksûm ile Mesruk babalarının yolunda gittiler. Onun zulmüne zulüm eklediler. Biz de bunca yolu senin Mesruk’u yenmeni ve Yemen halkını Habeşli kralların zulmünden kurtarmanı kutlamak için aşıp geldik.

1- Ebrehe, ordusu ve filleri Mekke’de mucizevi tarzda bozguna uğrayınca, Arap Yarımadası’nın halkı Kureyş kabilesinin Allah’ın gözde kulları olduklarını düşünmeye başladı. O yüzden onlara “Allah’ın Ailesi” lakabı verdiler.

Sonra kendi hediyelerimizi Seyf'e sunduk.

– Allah'a hamdolsun ki, bizim ve sizin düşmanınızı hor ve hakir etti. Artık siz taç merasimi yapılan dek sarayda misafirimsiniz. Sizi en iyi şekilde ağırlamalarını söyleyeceğim.

Biz ona teşekkür ettik.

O hizmetçilerine bize bir şeyler ikram etmelerini söyledi.

Herkes yemek ve içmekle meşgulken, Seyf beni yanına çağırdı:

– Bizim kızkardeşimizin oğlu sen misin?

– Evet, kralım! Ben Haşim'in oğluyum.

Seyf, **Kahtan** soyundan; bizse **İsmail** soyundandık.⁽¹⁾ O yüzden Kahtanoğulları onun erkek kardeşlerinin evladı, İsmailoğulları da kızkardeşinin çocukları oluyordu.

Seyf, başkalarının duymayacağı bir şekilde bana içini şöyle döktü: Benim göğsümde büyük bir sır var! Uygun bir fırsatta seninle bu konuda konuşmak istiyorum.

“Başım gözüm üstüne, ey Emîr!” dedim ve derin bir düşünceye daldım:

Yemen Emîr'inin benimle konuşacağı ne olabilir? Ne konuda ve kimin hakkındadır acaba? Niçin bu sırrı sadece bana açmak istiyor...?

O gün biraz daha Seyf'in yanında bulunduk. Köleler ve cariyeler bize ikramlarda bulundular. Seyf ise bize Kâbe, Mekke ve Ebrehe'nin hikâyesi hakkında birçok soru sordu. Biz de hepsini anlattık. Sonra bizim gitmemize izin verdi. Biz de sarayın misafirhanesine gittik.

1- Kahtan, ilk Arap kabilesinin babasıdır. Onlara Kahtan Arapları derler. Himyer, Kehlan, Yemen Tebayia'sı ve Şam Gassanlıları onun birer kollarıdır.

Biz gündüzleri Gumdan Sarayı'nın misafir bölümünde geçiriyorduk. Ben sürekli Seyf'in dediği sözü, dolayısıyla öyle bir fırsatın yakalanmasını düşünüyordum. Bir de o sırrın ne kadar Seyf'i heyecanlandırıldığını, onun benimle ne gibi bir ilgisi olabileceğini merak ediyordum.

Gumdan, dünyanın en muhteşem saraylarındandı. Dörtgen bir bina idi. Her tarafı başka bir renkteydi. Bir yüzü beyaz, öbürü kırmızı, diğeri sarı ve sonraki yeşil. Sayısız sütunlarının başlarına alçıdan doğan veya aslan büstü dökmüşlerdi.

Saray yedi katlıydı. Bir Yemenli şair bize; Gumdan Sarayı bulutlu günlerde başına buluttan bir sarık geçirir, diye söylemişti.

Bizim bulunduğumuz misafir odası sarayın ilk katındaydı. Bizden sonra yine **Arap Yarımadası**'ndan gelen misafirler vardı. Uzaktan yakından gelen herkes orada ağırlanıyordu.

On beşinci günün sabahında biz Seyf'in tahta oturma merasimine katılmaya hazırlanıyorduk. Dün bir süre Seyf'ten habersiz kaldık. Sonra hizmetkârlarından biri geldi, yarın şenlik yapılacağını bize haber verdi.

Sonra bana küçük bir kese verdi, hamamın hazır olduğunu söyledi. Saçımızı, sakalımızı boyamamız için Emîr'in bana gönderdiği kınayı getirmişti.

Ben kınanın ne olduğunu biliyordum. Daha önceleri bir kere alışveriş için Yemen'e gelmişim. O günlerde kınanın

ne işe, neye yaradığını öğrenmiştim. O seferimde Mekke'ye yanımda bir hayli kına götürmüştüm. Bayağı da kâr etmiştim. Seyf'in bu yaptığı hareket bizi unutmadığı anlamına geliyordu. Buna sevindim. Hizmetçiye Emîr'e teşekkürlerimizi iletmesini söyledim. Sonra hamama gidip, saçımızı başımızı siyaha boyadık.

O akşam erken yatıp erken kalktık. Güneş doğunca özel kıyafetlerimizi giyip, bizi çağrılarını bekledik.

Taç merasimi sarayın yedinci katındaydı. Büyük, geniş ve ferah bir salonda...

Salonun dört tarafında abanozdan yapılmış ve tahta cilasıyla parlatılmış birçok pencere vardı. Onlardan dışarı baktığın zaman, San'a ile bahçeleri baştanbaşa gözünün önüne seriliyordu. Tavanın ortasında büyük bir taş vardı. Cam gibi saydam ve şeffaftı. Aşağıdan bakınca gökkubesini o taşın içinden görmek mümkündü. Hatta gökte uçan kuşun, karga mı güvercin mi olduğunu ayırt etmek mümkündü!

Tavanın birçok noktasına billur avizeler asılmış, duvarlara bronz ve gümüş kandiller konmuştu. Bir kölenin anlattığına göre akşam lambalar yanınca, ışığı bir günlük yoldan gözükmüştü!

Salonun her köşesine bakırdan içi boş büyük bir aslan heykeli dikmişlerdi. Rüzgâr esince onların içinde yankılanıyor, kükrüyormuş gibi heykelin ağzından ses çıkıyormuş; öyle dediler!

Köleler, uyumlu kıyafetleriyle her tarafta konuklarla ilgileniyorlardı.

Salonda beklemekte iken kuzey tarafında bir gürültü oldu, başlar oraya çevrildi. Teker teker ayağa kalktılar. Bu, Emîr'in salona geldiği anlamına geliyordu.

Seyf, bahçede gördüğümüzden çok daha görkemli görünüyordu. Yanında Yemen ve İran büyüklerinden birkaç kişi

vardı. Başında siyah ve yıldız iplikli bir sarık, omuzunda fil-dişi gibi beyaz bir gömlek ve aba vardı, sarığının zirvesinde iri bir yakut parlıyordu. Sağ elinde murassa bir asa, belinde ise zümrüt nişan bir kılıç vardı. Vakarlar ilerliyor, mecliste bulunanlara başıyla hoş geldin diyordu. Saçı sakalı tamamen siyahtı. Muhtemelen bize gönderdiği kınadan kendisi de sürmüştü.

Seyf, salonun kuzey tarafında bulunan krallık tahtına yöneldi. Halka doğru biraz ayakta durdu. Dudaklarında bir tebessüm gezindi. El işaretiyle oturmamıza izin verdi. Kendisi tahta oturdu. Biz de tahtın iki tarafında yere serili olan halılara oturduk ve sırtımızı mindere dayadık. Ancak İran ordu komutanı **Vehriz** hariç, tüm Yemen ve İran temsilcileri tahtın iki tarafında ayakta durdular.

Ben salonda Seyf'in sağ yanında otuyordum. Hala onun anlatacağı sırrı ve öyle bir fırsatın ele geçip geçmeyeceğini düşünüyordum... Acaba Seyf, bana söylediğini hatırlıyor muydu?

Seyf, tenine amber kokusu sürmüştü. Saç ve sakalına mis boyası sürdüğü belliydi. Onun tahtının sağ tarafında adam boyu kırmızı akik renginde ince bir ayaklık vardı. Onun üzerinde küçük yakut bir kadeh vardı. İçi halis mis doluydu. Tahtın sol tarafındaysa aynı ayaklığın eşi vardı. Ayaklık gümüş-tendi. İçi kızıl altınla doluydu.

Seyf'in sağ tarafında daha küçük bir taht vardı. Onun üzerinde uzun saçlı, uzun sakallı, dağ gibi bir ihtiyar oturuyordu. Yetmiş yaşlarında görünüyordu. Yaşlılık işaretleri yüzünden belliydi. Tipi, gövdesi büyük pehlivanları ve namlı savaşçıları andırıyordu. Tepeden tırnağa bir zırh giyinmişti. Kısa süre sonra onun Vehriz olduğunu öğrendim.

Halının en başında oturan kişi bizim kafile başkanımız Abdülmuttalib'di. O, uzun kameti, iri gövdesi ve çekici sima-

sıyla meclisteki herkesten daha çok göze çarpıyordu. Saç ve sakalı, gümüş gibi beyazdı ve dik alnı dikkat çekecek kadar parlıyordu. Gerçekten de peygamberlerin azametiyle padişahların görkemi onda bir araya gelmişti!

Nihayet Seyf konuşmaya başladı. İlk Allah'ın şükürünü yerine getirdi. Sonra törene katılanlara hoş geldiniz dedi ve teşekkür etti.

Onun ardından Vehriz kalkıp tanrıya şükretti. Büyük bir tepsi getirdiler. Onun içinde krallık tacı, zırhı ve cübbesi bulunmaktaydı. Onların İran kralı Nuşirevan'ın hediyeleri olduğunu söylediler.

O sırada Seyf sarığını başından açtı. Vehriz ilerledi, tacı onun başına koydu. Sonra krallık elbisesini giydirdi, ona gümüş bir zırhı hediye etti. Seyf'i yiğitlik ve cesaretle vasıflandırdı, onu kutladı. Sonra Nuşirevan adına onu kral olarak tanıdı.

Konukların kutlama törenine geçince, herkesten önce Abdülmuttalib müsaade alıp ayağa kalktı. Çok ağırbaşlı ve vakurdu. Diğer Kureyş büyükleri de onunla birlikte ayağa kalktılar. Tüm bakışlar ona çevrilmişti. Bazıları bu görkemli simaya sahip olan nur yüzlü ihtiyarın kim olduğunu birbirlerinden soruyorlardı.

Abdülmuttalib bir adım ileri çıkıp konuşmaya başladı.

“Kralım! Yüce Allah sana çok yüksek makam ve mevki bahşetmiştir. O, seni temiz, parlak, geniş dalı olan bir soydan meydana getirdi.”

“Sen aziz ve temiz bir evde doğup yetiştirildin. Bela senden uzak olsun! Sen Arap Emîr'i ve onların yeşil baharısın!”

“Emîrim! Sen Arab'ın boyun eğdiği hükümdarsın. Sen onların yaslanacağı sütunsun! Sen kölelerin sığınacağı yüksek bir dayanaksın! Senin babaların en iyi babalar ve

sen en iyi olan evlatsın. Senden olan adsız olmaz, seni ardında bırakan ise hiç unutulmaz!”

“Emîr'im! Biz Allah Haremi'nin halkı, onun evinin de perdedarlarıyız. Hepimiz uğradığımız beladan kurtulduğumuz için, buraya sevincimizi paylaşmaya geldik. İşte biz grup olarak seni kutlamaya bu dergâhına gelmiş bulunuyoruz. Bizim tebriklerimizi kabul et! Esen kal ve çok yaşa! Halk, çektiği onca çileden sonra merhametli bir baba gibi seni yanlarında görmek istiyor.”

Seyf'in zeki gözlerinde ve güler yüzünde memnuniyet işaretleri belirdi. Abdülmuttalib'e teşekkürünü sundu. Sonra diğer konuklar teker teker ayağa kalkıp, kendileri ve kabileleri adına Seyf'i kutlayıp, övgüler yağdırdılar.

Öğlen vakti olup yemek saati gelmişti. Rengârenk sofralar yere serildi.

Yemek bittikten sonra Seyf'in mübaşiri herkesin geceleyin bahçeye toplanmasını söyledi.

Seyf yerinden kalkınca, diğerleri de kalkmaya mecbur oldular...

Ay, bir Arap kılıcı gibi semaya saplanmıştı. Yıldızlar parlak elmaslar gibi gökyüzünün kara önlüğüne dikilmişti. Hafif bir esinti, salkımsöğüt ve akkavak dallarının ucuyla hoş oyunlar oynuyordu.

San'a meşaleleri ve kandilleriyle, bir nur adası gibi gecenin ıssız karanlıklarında ışıldıyordu. İnsanlar kaygısızca sokaklarda, meydanlarda şenlik törenleri yapıyorlardı. Her taraftan davul zurna sesleri semaya yükselmişti. Ancak Gumdandan Sarayı'nın mevzusu bir başkaydı.

Sarayın girişindeki basamakların karşısında büyük ve yuvarlak bir havuz vardı. İçindeki fıskiye hafiften fışkırıyordu. Onun dalgacıklarında birkaç sevimli ördek yüzüyordu. Havuzun etrafına birçok taht dizmişler, aynı renkte kilimler sermişler, nakışları aynı minderler dayamışlardı.

Seyf, Vehriz ve diğer büyüklerin tahtları herkesinkinden daha büyüktü. Seyf onun ortasında yayılmış, dirseğini bir mindere yaslamıştı. Yumuşak beyaz bir elbise giymiş, başına zümrüt kaşlı beyaz bir sarık koymuştu. Ama Vehriz gündüz giydiği gibi bir zırh giymiş, dirseklerini iki dizi üstüne koymak suretiyle dağ gibi yanında oturuyordu. Diğer koltukların üstünde ise Mekke, Yemen ve diğer yerlerden gelen Arap büyükleri oturmuş birbiriyle sohbet ediyorlardı. Koltukların arasında bir bakır meşalelik, bir ayaklık üstünde duruyor, içinde bir meşale yanıyor. Fakat ışık karanlığı tam kapatamadığı için, farklı bir ortam oluşturuyordu.

Havuzun ötesinde, Seyf'in tahtının karşısında; yani etrafında meşalelerin yandığı açık bölge gündüz gibi aydınlıktı. Oranın diğer ucuna büyük bir perde asmışlardı. Bahçenin neresinde olduğu anlaşılmayan bir ut sesi, konuklarda hayalengiz bir izlenim bırakıyordu.

Seyf'in tahtının sağ tarafına biz Kureyşlilerin koltuğu konmuştu. Köleler ve cariyeler durmadan gidip geliyor, misafirlere kulluk ediyorlardı.

Ben yine Seyf'in sırrını ne zaman söyleyeceğini hayal ediyordum. Acaba bu gece söylemek için fırsat bulabilir miydi? Acaba bana verdiği söz, aklında mıydı?

Aniden Seyf iki elini birbirine vurdu. Tüm konuşanlar ve gülenler sustular. Ut sesi de kesildi. Bir ihtiyar ortaya atıldı. Orta boylu, saç sakalı deve sütü gibi beyaz; yani bembeyazdı. Saçlarını omzuna, sırtına dökmüş, eline de başı topuz bir asa almıştı. Beyaz bir elbise giyip, beline siyah bir kuşak sarmıştı. Herkes sessizce onu seyrediyordu.

Pir, kraldan izin aldı. Sonra konuşmaya başladı. İlk Allah'a şükredip, dikkat çekici ve kalın sesiyle söze başladı...

İhtiyarın asıl maksadını anlamıştık. O, Seyf'in Mesruk karşısında nasıl direndiğini, nasıl savaştığını anlatıyordu. Biz daha önce Habeşlilerin nasıl Yemen'e geldiklerini ve oranın padişahını nasıl alttüklerini biliyorduk. Yaşlı adam Ebrehe'nin ölümünden sonra, Seyf'in Yemen'i kurtardığı günden konuya girdi.

Hikâye, yıllar önce; **Himyerlilerin Yemen'e hakim oldukları zamana dönüyordu.**⁽¹⁾ Onlar kuşaktan kuşağa asırlarca bu topraklarda hüküm sürdüler. Nihayet sıra **Zur'a Zünnuvas'a** geldi.

1- Kur'an-ı Kerim, bu kabileye Ashab-ı Uhdud olarak değinmektedir.

Zur'a Yahudi uyruğuna girip, adını **Yusuf** olarak değiştirdi. O sırada **Necran** Hıristiyanlarının çok az bir kısmı Yemen'de yaşıyorlardı. Onlar ileri derecede İncil'e bağlı, iyi ve dürüst adamlardı. Fakat diğer Necranlılar puta tapıyorlardı.

Yusuf Zünnuvas, Yahudi dinini Yemen'de yaymadıkça ve Tevrat'ın hükmünü yeryüzünde üstün kılmadıkça durmayaacağı üzerine katı antlar içmişti.

O bir ordu düzenleyip, Necran üzerine yürüdü. Oraya vardığında, halka ya Yahudi olursunuz ya da ölürsünüz tehdidinde bulundu. Nasranîlerin seçtikleri şey ölüm oldu! Zünnuvas'ın fermanı üzerine birkaç kuyu kazıldı, onların içinde dehşetli ateş yakıldı. Derhal Hıristiyanları teker teker o ateşin içine atıp, yaktılar. Onların sayısı seksenin üzerindeydi. Geri kalanlarını kılıçla öldürmeye başladılar. Sayı iki bini bulunca tekliflerini yinelediler. Ancak hiç kimse dininden dönmedi. (Kimileri kılıçla öldürülenlerin yirmi bin kişi olduğunu söylerler. Söz konusu ateşte yananlar ise, **Ashabu'l-Uhdud** olarak tanınmış, hikâyeleri dillere destan olmuştur.⁽¹⁾)

O müminlerden bir kişi, atına binip kaçmayı başarabildi. Zünnuvas'ın askerleri onu takip etseler de, sonuçta yakalayamadılar.

O şahıs Rum Kayser'inin yanına şikâyete gitti. Çünkü Rumlar da Hıristiyan'dılar. Kayser, onu Habeş kralı Necâşî'ye gönderdi. Bir de mektup yolladı. Habeşliler de Rumlar gibi

1- Kur'an-ı Kerim'de Ashab-ı Uhdud'la ilgili olay şöyle anlatıyor: "Hendekleri hazırlayanların canı çıksın. Bol yakıtı olan ateşi oralara dolduranların. Hani onlar hendeklerin başında oturuyorlardı. Müminlere yaptıkları işkenceleri seyrediyorlardı. Müminlerden öğ almalarının tek sebebi aziz övgüye lâyık Allah'a inanmalarıydı. O Allah ki göklerin ve yerin sahibi O'dur ve Allah her şeye tanıktır." (Buruc, 4-9)

Hıristiyan'dılar. Bir taraftan da Habeşistan Yemen'e, Rum diyarından daha yakındı.

Necâşî çukura dökülerek yakılan insanların hikâyesini duyduğunda, o suçsuz insanların intikamını Zünnuvas'tan alıncaya dek bir an oturmayaacağına yemin etti.

Sonunu da kendiniz daha iyi biliyorsunuz. Zünnuvas, Eryat'ın eline geçti, öldürüldü. Böylece saltanat da Himyerlilerin elinden çıkmış oldu. Artık Yemen hâkimiyeti Habeşlilere geçti.

Ebrehe'nin döneminde, Yemenlilere zulüm daha da arttı. Nihayet bu gördüğünüz yiğit adam; Seyf bin Zîyezen ona başkaldırıp, Yemenlileri alçaklıktan kurtararak, eski yüceliklerine geri götürdü.

Biz daha önce birçok hikâyeci adam görmüş, birçok destan işitmiştik. Ama bu adamın anlatma tarzı bir başkaydı. Bunun sebebi biraz da ona eşlik eden gruptan kaynaklanıyordu. O adam anlatırken perde arkasından, Seyf, Kayser, Kisra ve Vehriz'in kılığına girmiş adamlar ortaya atılıyor, onları taklit ederek gösteri yapıyorlardı.

— Sayın Kayser! Ben, Yemen Himyer kabilesinden; Zîyezen oğlu Seyf'im. Yemen'in saltanatı benim babalarımaya aittir. Ancak Habeş ordusu denizlerin ötesinden gelerek, benim ülkeyi ele geçirdi.

Habeşliler bizi horlayıp, halkımıza zulmetmeye başladılar. Biz yıllarca bu zulümlere göğüs gerdik. Lakin Yemen halkı artık buna dayanamıyor.

Kayser'im! Bize pek çok hakaretler edilmiştir. Yapılan saygısızlıkları huzurunuzda anlatmaya dilim varmıyor.

— Sözlerini duyduk. Genç adam şunu bilmelisin ki, Yemen Rum'dan epeyce uzaktadır. Bu yüzden bizim ordu mensuplarımız oraya gelmeye pek sıcak bakmıyorlar.

— Ama yüce Kayser! Ben kendimi düşünmüyorum. Beni buraya sürükleyen şey, zulme uğramış halkımın derdidir. Yüce Kayser, bizim başımıza gelenleri bilseydi, biz ona el açmadan, muhakkak kendisi bizim yardımımıza koşardı. Onun şanına da ancak bu yakışırdı. Şimdi de Kayser'in eliyle Tanrı'nın bizi düşman elinden kurtaracağı ümidiyle bu dergâha gelmiş bulunuyorum!

— Sanırım gençliğin sebebiyle babalarınızın Hıristiyanlara yapmış olduğu cinayeti bilmiyorsun. Seninle aynı soydan gelen bir padişah, Necran Hıristiyanlarına neler yaptı. Belki de sizin çektiğiniz bunca acı, o mümin Nasranîlere yaptığınız zulmün bedelidir! Onların tek suçu Allah'a ve dinlerine bağlı kalmalarıydı.

— Onlar geçmişte yapılan hatalardır; biz daima ondan utanç duyuyoruz! O cinayete teşebbüs eden şahıs da çoktan belasını buldu. Artık benim halkımın ödemesi gereken bir bedel varsa, şimdiye dek onu ödemiş, dolayısıyla arınmıştır!

— Her hâlükarda size hâkim olan Habeşliler de bizim gibi Hıristiyan'dılar. Sizse başka bir dine bağlısınız. Bizim, başkalarını kendi dindaşlarımızın aleyhine desteklememiz hiç doğru olmaz. Senin eğer şahsi bir meselen varsa, söyle de mektup yazıp, hakkını alalım...

Seyf, **Herkül** Sarayı'ndan ümidini kesince, İran Şahı Kısra Nuşirevan'a yöneldi. Ona derdini şöyle anlattı:

— Padişahım! Benim diyarım, diğer Arap topraklarının tersine, çok bereketli ve verimlidir. Bu yüzden Yunanlılar, Rumlar ve Arabistanlılar oraya şanslı toprak derler. Çünkü orası verimli ve yeşil arazisiyle tanınmıştır. Üstelik Yemen, Hindistan'ın ticaret yolu üzerindedir. Tacirler her taraftan daima oraya alışverişe gelirler. Onlar buhur, deri, kumaş, kıymetli taşlar ve diğer madenleri Yemen'den alırlar, dünyanın öbür ucuna götürürler. Pers Denizinden inci, Çin'den ipek, Habeşistan'dan perde, fildişi ve altın getirilir. Her yerden be-

nim ülkeme getirilen mallar, oradan dünyanın diğer pazarlarına ihraç edilir. Padişahım beni ordusuyla destekler, Habeş ordusunu yenmeme yardım ederse, böyle zengin bir ülkeyi kendi topraklarına katmış olur!

— Çile çekmiş birine benziyorsun. Senin dediklerine inanıyorum. Ama siyaset ve tedbir gereğince, bir padişahın önce kendi ülkesini, sonra diğer ülkeleri kurtarması gerekir.

Senin ülken benim topraklarımdan pek uzaktadır. Onun bir tarafı deniz, bir tarafı da kurak çöllerle kaplıdır. Öyle bir çöle ordu çıkarmak, onları ölüme göndermek demektir. Deniz tarafı da çok tehlikelidir. Bu işte pek çok tedbirli olmak lazım!

Kisra, Seyf'e çok iyi bakmalarını, onu güzel bir eve yerleştirmelerini söyledi. Fakat bir süre sonra Seyf'i unutup, Rumlarla çatışmaya başladı. Bunun üzerinden on yıl geçti ve bizim Emîrimiz hâla oradaydı. Nihayet Seyf ona mesaj gönderdi. Kisra, Seyfi hatırlayıp, ona on bin dirhem para ile güzel bir elbise gönderdi.

Bu olay Seyf'in çok zoruna gitti. Paraları Nuşirevan Sarayı'nda çalışan kölelerin arasında paylaştırdı.

Muhbirler, bu olayı Kisra'ya yetiştirdiler.

— Padişahların verdiği bahşişe öyle saygısızlık edilmez! Bunu neden yaptın, söylesene!

— Padişahın bahşişini onun sarayına dökmem, ona saygısızlık veya parayı küçümsemek değildi. Aksine, uzun zaman sonra beni padişaha hatırlatan Tanrı'ya şükretmek için o parayı fakirlere dağıttım.

Kralım iyi biliyor ki, ben para pul için onun sarayına gelmemiştim. Çünkü benim ülkemin her adım toprağı bin altına değer! Üç-beş altını alıp da, altın madenine götürmek ne bana yakışır, ne Padişah'a!

Ben buraya para için gelmedim, Padişahıma halkıma yapılan zulmü anlatmaya geldim. Onları acınacak durumdan

kurtarmasını sağlamak için geldim. Ben Padişahımın benimle bir ordu gönderip, çilekeş halkımı kurtaracağı ümidiyle buraya geldim. Böylece, Padişahımın topraklarını kolay bir yoldan genişletmiş olacaktım.

Kisra bu sözleri duyunca, senin işinle ilgileneceğim dedi.

Sonra Seyf'in çıkmasına izin verdi. Vezirini yanına çağırıp, olayı ona anlattı:

— Bu adam çok azimlidir. Biz ona yardım etmezsek, bu alnımızda bir leke olur, diye düşünüyorum. Ordu gönderip yenilirse, bizim için büyük bir hüsrana olur. Artık sen söyle, ne yapalım?

— Padişahım, bu adam on yıl bizi beklemiş. Bunu unutmamalıyız... Kralın birçok mahpusu var. Onların içinde bağı asker ve birkaç tecrübeli komutan vardır. Hepsini siz gersinler diye oraya atmışsınız. Öyle değil mi?! Bana kalırsa onların işe yarayanlarını bu şehzadeyle savaşa gönder. Böylece ya onlar kazanır ve Yemen ülkesi bizim topraklarımıza eklenmiş olur. Ya da yenilir ve telef olurlar ki, zaten padişahımız da bunu istiyordur!

— Güzel bir fikir bu! Tıpkı dediğin gibi yap, ey vezir!

Herkesi hapisten çıkarıp, onların güçlü olanlarını ayırdılar. Üstelik **Türk** ve **Deylem** savaşçılarından da bu konuda destek aldılar. Kisra Nuşirevan, kendi komutanlarından birini ordu komutanı olarak tayin etti. O Deylem halkından olan Vehriz'di. Vehriz büyük bir aileden olmak üzere Kralın da yakınlarından sayılırdı. O cesur ve yaşlı bir adamdı. Buna rağmen Kisra onu bin süvariye değişmezdi. Onu bir muntıkaya gönderdiği zaman, ben oraya bin süvari gönderirim diye iltifatta bulunurdu.

Vehriz, **Pers Denizi** kıyılarında sekiz geminin yapılmasını emretti. Her yüz kişiye bir gemi yapıldı. Gemiler hazırlanana dek onlara bütün savaş tekniklerini öğretti.

Medayin'den geçip Dicle yoluyla Pers Denizine ulaştılar. Orada gemilere binip Yemen'e doğru yola çıktılar. Yolculuk esnasında onların iki gemisi fırtınaya kapılıp battı.

Hadramut sahiline indikten sonra, **Mesveb** denen yerde konakladılar.

— İşte karşımızda; Yemen!

— Evet, artık kendimizi savaş alanında göstermeliyiz... Fakat az sayıda adamla Yemen ordusunun karşısına çıkamayız, komutanım!

— Sen gam yeme; büyük odun kümesini yakmak için, küçücük bir ateş yeterlidir! Seyf; sen ne dersin? Bir teklifin var mı?

— Arap savaşçıları ve Arap atları senin emrindedir. Tamamen seninle savaşacağız. Ya beraber öleceğiz, ya da birlikte zaferi kutlayacağız!

— Ne güzel dedin Seyf! Öyleyse bir an önce kabilene git ve toplayabildiğin kadarıyla savaşçı ve harp malzemesi topla!

Seyf kendi kabilesine ve diğer Yemen kabilelerine adam toplamaya gitti. Binlerce savaşçı onun etrafına toplandı.

Öte yandan Mesrûk'un muhbirleri olayı ona yetiştirdiler.

Mesrûk etrafına topladığı otuz bin Arap ve Habeşli süvariyle onlara doğru yürüdü.

Karşı karşıya saf bağlayan iki orduda Mesrûk'un ordusunun iki ucunun sonu belli değildi! Karşı tarafsa dört bin kişinin üzerine çıkmıyordu.

Mesrûk karşısındakilerin azlığını görünce, onları küçümsedi. Vehriz'e şöyle bir mesaj gönderdi:

“Bu az sayıyla bizim karşımıza ne diye çıktın? Bu durumda bizimle savaşırsan, kendi elinle kendini öldürmüş olursun. Benim bu sinek kadar orduyla savaşmam, çok utanç vericidir.

Karar sana kalmış; istersen geri döner, kendini ve adamlarını kurtarırın. İstersen kalır belanı bulursun!”

Vehriz bu konuyu düşünmek için biraz mühlet istedi. Bunu istemekten kastı biraz zaman kazanmak, dolayısıyla Yemen'den daha çok adamı ordusuna katmaktı.

Fakat birkaç kişiden başka kimse ona katılmadı.

Mühletin sonuna tek bir gün kalmışken, Vehriz adamlarının toplanmasını, savaş vaziyeti almalarını söyledi. Onların askerî duruşunu izlemeye çıktı. Araplar ve İranlılardan oluşan ordusuyla konuştu. Onların zırh, kılıç ve kalkanlarını bizzat kendisi kontrol etti. Sonra, İranlılara, ülkelerini hatırlatan gemilerin hepsini yakıp kül etti! Daha sonra da yiyecek, içecek, giyecek neleri varsa, bir silah ve gömlek dışında hepsinin denize dökülmesini emretti!

— Gemileri yakmam, size artık dönüşün olmayacağını anlatmak içindi. Ama azığınızı denize dökmem, size çöl yoluyla da kaçmanın yararsız olacağını iletmek anlamındaydı. Hem de Habeşlilerin eline ganimet olarak geçecek bir malınız olmasın diye düşündüm.

Artık kim gemisiz denizden veya azıksız çölden geçebileceğine inanıyorsa, hadi yolu açık olsun!

İşte karşınızda sadece iki yol var: Yenmek veya yenilmek. Bu savaşı kazanırsanız her şey artık sizi bekliyordur. Ama eğer kaybederseniz, sizin gemi ve azığa ihtiyacınız olacağını sanmam!

Artık savaşıp savaşmayacağınıza karar verin. Bana sorsanız, ne kaçar kendimi âleme rezil ederim, ne de bu canı düşmana teslim ederim.

— Biz son nefesimize kadar senin yanındayız: Ya ölüm; Ya kurtuluş!

— Biz Yemenliler de sizinle. Bir biz, bir kılıçlarımız! Seninle direniriz, ne olursa olsun, sonuna kadar sizinle.

— Ertesi sabah, Vehriz savaşçılıkların saf tutmalarını söy-

ledi. Onların arkası denize, yüzleri ise düşmana doğru olmalıydı. Onlara:

– Cesur ve cömert olun! Bunların ikisinden biri sizi kurtarır: Ya cesaretle zafere ulaşırsınız; ya cömertlikle namınız ebediyen destan olur!

Oklarınızı yayına koyun. Atış izni verdiğimde hepiniz aynı zamanda oklarınızı düşmanın başına yağdırın! Ayrıca... Yemenlilerden Mesrûk' u iyi tanıyan birisi, buraya gelsin!

– Hiç kimse Mesruk' u benim kadar iyi tanımıyor.

– Öyle mi Seyf? Öyleyse onu bana gösterir misin?

– File binen, alnında miğfer kadar büyük bir altın tacı olan adam, Mesruk'tur. Tacından alnına sarkan parlak yakut taşlarını görüyor musun?

– Demek burada krallar file binmelerinden tanınıyorlar.

– Oraya bakın. Sanki filden inmek istiyor...! Evet, filden inip, bir ata bindi.

– Bu atın filden eksik kalan tarafı yok... Fakat merak ettiğim şey; bunu niçin yaptı?

– Sanırım bizi aşağılamak için bunu yaptı. Bizimle savaşırken, fil kullanmaya gerek olmadığını ima etmeye çalışıyor.

– Komutanım! Bu sefer attan da inmiş, bir katıra biniyor!

– Ama katır hiç de krallara yakışmaz!

– Evet komutanım.

– Onun krallığı buraya kadardı. O, büyükten inip, küçüğe binmemeliydi! Benim yayımı getirin, bu eşekten olan katıra bir ok fırlatayım! Siz de iyi izleyin. Düşman ordusu harekete geçerse, ben ıskalamışım demektir. Fakat onların içine velvele düşer, katırın etrafına toplanırlarsa, bilin ki bu iş tamamdır! O zaman oklarınızı onların üzerine yağdırın.

Habeşli Mesrûk zafer şarabını içmeden sarhoş olmuştu. Ancak karşısındaki Persli Vehriz, birçok savaş görmüş, tecrü-

be kazanmıştı. O, mükemmel bir okçuydu ve çok güçlü bir bileğe sahipti. Ancak uzun hayat, onun gözlerini ışıksız kılmıştı.

Vehriz ok atmaya hazırlanırken, beyaz kaşlarını gözlerinin önünden yukarı kaldırıp, bir kumaşla alnına bağlamalarını söyledi! Kimsenin geremediği özel yayını eline aldı. Kirişe zehirli bir ok yerleştirdi. Mesruk'un alnındaki yakutu nişan aldı. İşte Tanrı'nın adını anarak kirişi gerdi.

Ok, yanar bir meteor gibi yaydan fırlayıp, Mesruk'un tam beynine saplandı.

Anında Habeşliler onun etrafına toplandılar. Bunu gören okçular tıpkı Vehriz'in dediği gibi oklarını yağdırmaya başladılar.

Habeş ve Yemen halkı daha önce öyle bir ok gösterisi görmemişlerdi. Bu yöntem İran savaşçılarına aitti. Fakat Araplar savaşırken daha çok kılıç, mızrak ve balta kullanırlardı.

Mesruk'un ordusu parçalandı. Bu arada Seyf'in ordusu pek çok esir aldı. Onları saflar hâlinde yürütüyorlardı.

— Ama Seyf'e gelince, kralımızın direniş ve cesaretini görünce, Mesruk'un ordusundaki Yemen kökenli askerler ona katıldılar. Vehriz buna karşılık, askerlerine Yemenlileri bırakıp, sadece Habeşlilerle savaşmalarını söyledi. Onların birçoğu ya öldürüldü, ya da esir olarak yakalandı. Sonunun da siz benden daha iyi biliyorsunuz. Zaten bunu kutlamak için hepimiz buraya toplandınız!

— Herkese iyi geceler! Yaşasın Kralımız!

Yaşlı hikâyeci sözünü bitirince, konuklar onu ve arkadaşlarını alkışladılar.

Burada Meşhur Arap şair; **Ebu Salet oğlu Ümeyye** ayağa kalkıp, Seyf, Vehriz ve ordu hakkında hazırladığı şiiri okudu:

— *Kimse Zîyezen oğlu gibi intikam almamış;*

Yıllarca karada, suda, kendi canı ve malını tehlikeye atmış...

Kimse Pers Ordusu gibi savaşan görmemiş;

*Onlar yeryüzünde dağ gibi yürür;
Beyaz tenli askeri bir savaşı, ama pir savaşı,
Süvarisi atını o biçim sürer...
Tanrı onları korusun!
Onlar gibisini hiç ama hiç kimse görmedi;
Onların zırhları yırtılınca üzülmezler,
Mızrak kullanırken asla gövdelerini eğmezler...
Yaşasın yiğit Emîr'imiz, Seyf!
Aslan ordusu köpeklerin ağzını yırttı...
Yaşasın Padişah'ımız Seyf!
Bu zafer ona kutlu olsun!
Hem başındaki tacı uğurlu olsun!*

Mecliste bulunanlar cümleten Ebu Salet oğlunu alkışladılar. Seyf ise ona ve hikâye anlatan gruba değerli mükâfatlar bahşetti. Sonra yerinden kalktı. Diğerleri de kalktılar...

O gece Seyf'in bana anlatacağı sırrına fırsat bulunmadı.

Sonra yatakta bile, gecenin bir yarısına kadar o konuyu düşünmekten gözlerime uyku girmedi. Biz yeterince San'a'da kalmıştık. Artık Seyf'in tahta oturma merasimi de bitmişti. Yarın konuklar da gidecek. Ben ne diye orada kalacaktım....

Ertesi günün erken saatinde bazı sesler duydum, uykudan uyandım. Arkadaşlarım yola çıkmaya hazırlanıyorlardı. Ben de hazırlanmaya başladım.

Kuşluk yemeğini yerken bir hizmetçi beni çağırdı. Meğer Seyf yanına gelmemi istemiş.

Seyf basit bir odada oturmuş, beni bekliyordu. Beni ağır-layarak yanına oturttu. Bana, işlerin yoğun olması nede-niyle seninle iki çift samimi laf edemedik, dedi. Ama şimdi gitme haberini duyduğumda, iş işten geçmeden sana sırrımı açıklayayım diye, yanıma çağırdım.

— Bana olan ilginize teşekkür ederim, kralım! Ben sözle-rinizi işitmeye hazırım.

— Bu çok büyük bir sırdır. Zamanı gelene dek, onu gizli tutmalısın!

— Peki, öyle olsun.

— Benim yanımda dünya sırlarını anlatan bir kitap var. Bu kitaptan sadece büyük Yahudi hocalarının haberi vardır. Sana anlatacağım şeyler, işte o kitaptandır:

“O zaman, Hicaz bölgesinde bir erkek çocuk yaşıyor ola-cak; güzel yüzlü ve güzel huylu. Yeryüzünde iyilikte eşi benzeri yoktur. İki omzu ortasında siyaha çalan sık tüyden oluşan bir ben var. Anne babasını küçükken kaybedince, Ona dedesiyle amcası bakacaktır. Muhakkak O, Allah’ın elçisidir. Hicaz’ın Tihâme bölgesine peygamber olarak gön-derilecektir. O, kıyamet gününün en büyük şefaatçisidir.

O gönderilince birçok Yemenli onun yardımına koşacaktır. Tanrı onun dostlarını yüceltecek, düşmanlarını ise zillete uğratacaktır.

O, putları kıracak, ateş tapınaklarını söndürecektir. Sözleri hikmetli, yaptıkları ise adaletlidir. İyiliğe emreder, kötülükten sakındırır...”

Seyf biraz sessiz kalıp, sonra düşüncelere daldı. Gözleri yaşarmaya başladı: Keşke o zamana dek Seyf hayatta kalsa, varını yoğunu ona takdim edebilseydi! Şimdi bile düşmanların ona zarar vermesinden korkmasaydım, bir an önce onu arar bulur, tüm Arab’ı onun itaatine davet ederdim!

Artık yeğenim; sen onu bulur, onu yetiştirir, düşmanlardan korursun! Özellikle onu, ona en büyük düşman olan Yahudilerin elinden muhafaza etmelisin.

Aniden Âmine aklıma gelip endişelendim. Hemen Seyf’e teşekkürlerimi sundum:

— Bu sırrı bana söylediğin için çok sağol, kralım! Anlatıklarına göre bu çocuk benim torunum Muhammed olmalı! Gerçi onun annesi Âmine henüz yaşıyordu!

— Bunlar doğru çıkarsa, sen dünyanın en bahtiyar insanısın. Ne mutlu sana ey Haşim’in oğlu! Artık şahit ol ki, ben onun Allah katından getirdiği dine iman ediyorum!

Derken derinden içini çekerek: Ne olur, onun zamanına kadar yaşasam ve uğrunda canımı verebilsem...!⁽¹⁾

Biraz kendi hâlinde kaldı. Sonra beni bağrına basıp, yüzünden öptü. Onunla vedalaşıp çıktım.

Mekke’ye yola çıkmadan önce, onun tarafından hediye olarak bize 900 miskal altın, 900 miskal gümüş ve içi amber dolu bir işkembe verdiler. Öylece kabile yola çıktı...

1- Maalesef Seyf, bu konuşmalarının üzerinden bir yıl bile geçmeden hayata gözlerini yumdu.

Akşam sularında Muhammed her günkü gibi, Harem'e gidiyordu. Yorgun, ama mutluydu. Onun ışıl ışıl yüzünde parlayan mutluluk, yorgunluğundan daha belirgindi. O gün zayıf bir adama yardım etmişti ve sevinçten ii içine sığmıyordu...

Muhammed, Mekke'nin sokaklarını hızla geçiyor, Harem'e ibadete gidiyordu. Yol gitgide alçalıyor, din ayakları hızla ilerliyordu. Dizler gövdenin ağırlığı karşısında katlanıyor, üst yarısı biraz daha ağırlaşıyordu.

Mekke'nin ortasına büyük bir kara taş atılmış gibi, daire daire dalgalanıyordu. Siyah, kırmızı ve erguvani dağların kucağında; bir derenin ortasında, kıymetli bir yüzük kaşı gibi, kare, yüksek ve siyah Yemen ketenine sarılı Kâbe göze çarpıyordu... Harem'in dörtgen bir avlusu vardı. Avlunun etrafındaki duvarlar, bir adam boyu yksekliğindeydi. Onun etrafını kentin yüksek tavanlı konutları çepeçevre kuşatmıştı. Evlerin avlu duvarları, yontulmuş taşlarla veya balçık kare kerpilerle rlyd. Evlerin kapı pencereleri ise gözler ve ağızlar misali Kâbe semtine açılıyordu!

Konutlar bir daire çizerek, Harem'in etrafında çember kurmuştu.

İlkin daireler küçük görünüyordu. Sonra gitgide çapları açılıp genişliyordu. İlk daire **Kusay** ve onun sülalesine ait olan evlerdi. Bunun sebebi onların çok eskiden buraya yerleşmeleri ve yüce konumlarından ibaretti. Sonra diğer Ku-

reyşlilerin ve daha sonra da diğer kabilelerin konutları; her biri kıdem ve konum seviyesine göre yer almıştı. Bu arada Kusay yapıları çok daha görkemli ve tantanalıydı. Bu yüzden o öldükten sonra, onun vasiyeti üzerine evini parlamento evi (**Darü'n-Nedve**) olarak tayin etmişlerdi.

Ama her sokak ve mahalledeki konutların şekli şeması birbirinden farklıydı. Bazı evler çok daha büyük, bazıları çok küçüktü. Kimisi mermer veya kıymetli taşlarla donanmış, kimisi de deniz sedefleriyle garip tarzda süslenmişti. Şurada veya burada yalnız bir hurma ağacı, bir evin avlusundan başını kaldırmış, solgun dalları akşam rüzgârına karşı, hafiften boynunu bükmüştü...

Muhammed yüzünü yıkadıktan sonra, su taneciklerini beyaz kufiyesiyle silip, başındaki yeşil ikalını bir daha ayarladı.⁽¹⁾ Güneşin çökmesiyle esmeye başlayan hafif rüzgâr, onun kızarmış yorgun yüzünü şefkatle okşuyordu.

Muhammed derin bir nefes alıp, sevinçle sonbaharın hafif havasını akciğerlerine doldurdu.

Hararetin düşmesiyle şehir yeniden taze can bulmuş, halk sokaklara ve çarşıya dökülmüştü. Muhammed'in geçtiği ince yolun üzerinde, hücreler ve çardaklarda tacirler ilaç, ıtır, kumaş, elbise, ayakkabı, misk, taş kaplar ve bal testileri satmakla meşgullerdi. Perakendeci satıcılar ise şurada burada, yerde veya sekilerde tezgâh kurmuş, mallarını halka sunuyorlardı. Bir köşede yaşlı bir helvacının yanında, yırtık elbiseler giymiş çocuklar toplanmış, kendi bozuk paralarıyla biraz helva almaya çalışıyorlardı. Diğer yanda, yolun tam karşı tarafında, sütçü bir kadın çömlleklerde birkaç bedevi Arab'a

1- Bu kitapta daha önce de vurguladığımız gibi, Kufiye Arapların başlarına attıkları uzun kumaş parçası, ikal ise Kufiyenin üzerinden başlarına koyup sardıkları ip demektir.

süt satıyordu. Deve sütünün tatlı ve hoş kokusu ister istemez yoldan geçen herkesin dikkatini çekiyordu.

Sütçü kadının yanında zenci bir cariyeye, kendi rengârenk yelpazeleri için bağırarak müşteri topluyordu. Yolun ortasında birkaç çocuk, yalın ayak ve gürültüyle oyun oynuyorlardı. Onların oyunları bir anlığına Muhammed'in iri gözlerini cezbetti. Fakat fazla durmadan yoluna gitmeyi tercih etti.

Muhammed diğer yaşlılarının tersine pek oyun oynayan ve gürültü çıkaran bir çocuk değildi. Özellikle annesi de gençken hayata gözlerini yumduktan sonra, iki taraflı da yetim kalmıştı. O yüzden hiç gülecek oynayacak hâli yoktu.

Henüz sekiz yaşını bile doldurmamıştı, ama daima hüznü boğulmuş hâldeydi. Genellikle içine kapanıktı. Pek nadir gülerdi. Buna rağmen sabırsızlık etmez, yumuşak huydu davranır, dudağından tebessümü eksik etmezdi. Ne oyunda, ne de normal hâlde, şiddet göstermezdi. Onda zerre kadar bencillik yoktu. Çoğu zaman başkalarını kendinden öne geçirirdi. Sürekli arkadaşları için kendi hakkından vazgeçmeye hazırды.

Konuşma ve davranışında görülen dürüstlük, tüm çocukların onunla beraber oynamak istemelerine yol açmıştı. Fakat Muhammed, yalnız kalmayı, herhangi bir oyuna tercih ederdi. Kendi hâliyle bir köşede olmayı, sakin kafayla kendi hayatını, varlığını ve geçmişini düşünmek isterdi. Böylece annesiyle geçirmiş olduğu kısa dönemdeki hoş günlerini hatırlayıp, biraz da olsa yetimlik derdini unutmuş olurdu.

Muhammed'in genç dadısı ona gözü gibi bakıyordu. Bereke, hüznün acısı taze açmış guncasını soldurup yıpratmasını diye, her bulduğu fırsatta onunla dertleşir, konuşmakla onu avuturdu. O genç cariyenin gayesi, mümkün olduğu kadar Muhammed'i kendi hâline bırakmamaktı. O, Muhammed'i sokağa çıkmaya ve kendi yaştaşlarıyla oynamaya teşvik eder-

di. Bazen de çocuklara gelip Muhammed'i evden almalarını ve onunla beraber oyun oynamalarını söylerdi. Onlar da büyük bir memnuniyetle bunu yaparlardı. Abdülmuttalib'in oğlu Hamza da birçok zaman onunla birlikteydi.

Hamza'nın annesi **Hale** idi. Hale, Abdülmuttalib'in son eşi ve Muhammed'in annesi Âmine'nin amcasının kızıydı. Hamza adeta Muhammed'le yaşıt sayılırdı. İkisi iyi arkadaşlardı. Özellikle Muhammed o acıklı Yesrib yolculuğundan döndükten sonra, zamanının çoğunu Hale'nin evinde geçiriyor, günbegün Hamza'yla arkadaşlıkları biraz daha pekişiyordu.

Kabile ve mahalle büyükleriyle beraber, tanıdık ve yabancı çocuklar da bu sevimli **gözde yetimi** candan seviyorlardı. Kimi zamanlar genç ve güler yüzlü amcası Zübeyr, onu alıp oynatır ve güldürmeye çalışırdı. Bazen de öbür amcası Ebu Talib onu mütevazı evine götürür, sevinmesi için elinden geleni yapardı. Ancak bu arada Muhammed'in Abdülmuttalib'e olan sevgisi bir başkaydı. O, görmediği babası gibi kokuyor, sevgili annesinin anısını Muhammed'e tazeliyordu. Bu yüzden onu çok daha içten seviyor, onunla beraber olmaya can atıyordu...

Birgün Haşimoğulları kapısına açılan çarşının girişinde, Muhammed, **Mürre oğlu Hafs** ile karşılaştı. Hafs bir ıtır dükkânında oturmuş, dükkân sahibiyle muhabbet ediyordu. Muhammed sevimli bir tavırla ona iyi akşamlar dedi.

Hafs asık suratlı ve acı konuşan birisiydi. Fakat Muhammed'e farklı davranırdı. İlkini onu çıkaramayıp ilgisiz cevap verdi. Sonra Muhammed olduğunu fark edince, kaşlarını düzeltip, açık bir sesle onu yanıtladı: "Sana da iyi akşamlar, benim güzel yüzlü şirin dilli oğlum! Sen çok yaşa canım Muhammed'im!"

— Teşekkür ederim amca! Allah sana hayırlı ömürler versin!

Sonra yoluna koyuldu. Birkaç ay önce Hafs'la yaşadıkları macerayı hatırladı...

Muhammed'in dedesi Kureyş lideri ve Mekke'nin başkanıydı. Hacıların yeme-içme ihtiyaçlarını karşılamak ve şehri iyi idare etmek için, her yıl Mekke zenginleri mallarının bir kısmını ona verirlerdi. Hafs'ın da epey serveti vardı. Tâif'te pek verimli bir tarlası vardı. Ayrıca birçok demirbaş mala ve deveye sahipti. Fakat vergisini Abdülmuttaib'e vermekte pek cimrice davranıyordu. O sene de aynısını yapmıştı. Abdülmuttalib onun hissesini almak için, birkaç sefer ona adam göndermişti. Ama her seferinde o, bir bahane uydurup hakkını ödememişti.

Hac mevsimi dolaylarıydı. Abdülmuttalib hesaplarla ilgilenmek ve hizmetkârlara gereken talimatı vermek için Darü'n-Nedve'ye gitmişti. Bu parlamento evi, ileri gelenlerin Mekke'nin önemli işleri hakkında danışmak ve karar almak için toplantı yerleriydi. Fakat Kusay oğulları ve onlarla anlaşma içinde olanların oraya girmeye hakları vardı. Onun dışın-da erkekler kırk yaşlarına gelince, kızlar ergenlik merasimi yapılıncaya, kadınlar nikâh kıyılıncaya ve erkek çocuklar sünnet edilince oraya girebilirlerdi.

O gün Muhammed muhterem dedesinin yanında Darü'n-Nedve'deydi. Hafs'ın konusu açıldı. Orada bulununlar Hafs'ın karşısında aciz olduklarını, onun cimrilikten ziyade, bir de sivri dilli olduğunu söylüyorlardı. Hafs yanına gidene acı diliyle geri çevirirdi. Artık kimse onun yanına gitmek istemiyordu.

Abdülmuttalib gülerek, bu sefer torunum Muhammed'i ona göndereceğim! Ne dersiniz?

Oradakiler, bu işi yapmaması için onu uyardılar. Fakat o, bunun Muhammed'e ve kendilerine yeni bir tecrübe olacağını söyledi.

O sıralar Muhammed sekiz yaşlarındaydı.

O, dedesinin emri üzerine, Hafs'ın evine gitti.

Oraya vardığında kapı açıldı. Buna rağmen Muhammed eve girmedi. Dışarıda durdu. Eliyle kapıya vurarak, saygıyla Hafs amca diye sesledi. Az sonra Hafs'ın sesi geldi:

— Kim oradaki? İçeri gir!

Muhammed avluya girdiğinde, Hafs'ın sınırlı bir hâlde bir sandalyeye oturduğunu gördü.

Muhammed ona iyi günler dedi. Fakat Hafs cevap vermedi. Sonra sen kimsin ve burada ne işin var? diye sordu.

— Ben Abdullah'ın oğlu Muhammed'im. Abdülmuttalib'in torunu.

Hafs'ın yüzündeki kırışıklar biraz açıldı. Daha nazik olmaya çalışarak ona: "Peki ne istiyorsun?" diye sordu.

Muhammed ağzını açmadan önce, Hafs'ın develerine bakan çoban, gelip dişi devenin nihayet doğurduğu haberini verdi.

Abdülmuttalib'in torunu geldiğinde, olanca sınırlı ve terdirgindim. Benim için çok değerli olan dişi bir devem vardı. Kıymetli devem doğurdu doğuracaktı. Fakat nedense yavrusu çıkmıyor, deve acılar içinde kıvranıyordu. Saatlerce bekledik. Neredeyse deve de ölecekti, yavrusu da!

Evin avlusunda çaresiz ve gergin bir şekilde oturmuştum. Aniden dışarıdan tatlı bir ses sahibinin saygıyla beni çağırdığını duydum.

O güne kadar Arap içinde bir eve gidince kapıyı çalmak ve izin almak diye bir şey yoktu. Bu kötü adetten de çok çekmiştik. Fakat bizler misafiri aşırı derecede ağırladığımız için, onu terslemek veya kınamak da istemezdik. Bu yüzden öyle güzel bir davranışı küçük bir çocuktan görünce, çok ama çok beğendim. Sonra avluya girince onda olan güzel sima ve şirin dili gördüğümde daha çok hoşuma gitti.

Onunla konuşayım derken, deve bakıcım gelip, dişi devenin doğurduğunu, sıhhatli bir yavrusu olduğunu müjdeledi.

Sevindim. Bu mübarek olayın, şu sevimli çocuğun gelmesiyle ilgili olduğuna inandım. Anında kendi kendime ah-dettim; bu çocuk benden ne isterse, eksiksiz olarak yerine getirecektim!

O, bana: Dedem Abdülmuttalib sana selam söyledi. Ve senin anlaşmaya uyman gerektiğini söylememi istedi.

Memnuniyetle: Tanrılar seni korusun! Ne kadar açık sözlüsün! Ne kadar da şirin dillisin?! O yüzden ben de hakkımı fazlasıyla yerine getireceğim. Senin gibi uğurlu birisi bir şey isterse, benim gibi birisi cimrilik edemez!

— Teşekkür ederim!

— Sen yalnız mı geldin?

— Evet.

Kölelerimden birini beş deveyle birlikte onun yanında gönderdim. Ayrıca ona özel hediyeye takdim ettim. Kendisini altıncı deveye bindirdim!

Hafs'ın köleleri ve hizmetçileri hayretten ne yapacaklarını şaşırılmışlardı. Onlar şu ana dek Hafs'ın bunca el açıklığını; daha doğrusu savurganlıkla bahşiş vermesini görmemişlerdi.

Torunum develerle birlikte dönünce, Darü'n-Nedve'dekilerin hepsi şaşkına döndüler. Biraz sessiz kaldıktan sonra, onlardan biri: Bu büyüden başka bir şey olamaz! Yoksa onun gibi cimri birisi hiç böyle elini açar mıydı? dediler. O, kendi hakkını bile vermektan kaçınır, bin bir acı laf vururdu adama. Ama bugün küçücük bir çocuğa dayanamayıp, hakkından biraz da fazla göndermiş...

— Bunları Hafs kendi eliyle mi sana verdi? Bak, sarhoş falan olmasın sonra?!

Muhammed gülümseyip, hiçbir şey söylemedi. Onlar da Muhammed'i bu işi için tebrik ettiler...

İşte Harem: Avlunun kumlu tabanı; çeşitli cins ve renk giysiler giydirilmiş büyüklü küçüklü putlar. Kimileri avluda, kimileri de Kâbe'nin duvarları üzerinde duruyorlar. Kâbe'nin kenarında, tam batı tarafında keçi kürkünden geniş bir sergi yere serilmiş. Onun üstünde beyaz giysili; saç sakalı süt beyazı; deve yününden yapılmış bir mindere yaslanmış, iri yarı, görkemli ve gurur verici bir adam! Bu yaşlanmış adam Abdülmuttalib'ti! Küçük Muhammed'in sevimli ve şefkatli dedesi...

İki dudağında sevgi dolu birer tebessüm vardı. Hayat güneşi batmak üzere olan bir ihtiyar ve ömrünün şafağı yeni sökmüş olan bir çocuk: Dede ile Torun!

Muhammed Abdülmuttalib'in etrafını kuşatan halkaları teker teker aşır, serginin başköşesine geçti. Dedesi açık kucakla ona yer açtı. Uzun zamandan beri burası Muhammed'e aitti. Âmine'nin vefatından sonra, Muhammed dedesinin himayesi altına geçti. Amcaları büyüklerin bulunduğu toplantılarda dedesinin yanında oturmasına izin vermiyorlardı. Ancak dedesi onları bu işten sakındırıp, Muhammed nerede isterse oturabilir diye tembih etmişti: Muhammed şimdi den yüce mevkisini buluyordur! O benim gözümün ışığıdır. Onun rahat bırakın. Onun yanımda bulunması bana huzur ve mutluluk veriyor...

Abdülmuttalib şefkatle torununun başını okşadı, yüzünden öptü. Bu temastan kaynaklanarak, aniden içindeki babalık duyguları kabarmaya başladı. Dertli çehresi çiçek açtı. Muhammed mutlu bir tavırla dedesine yaslanıp, narin vücudunun ağırlığını onun üstüne attı.

Kureyş lideri sanki torununu görür görmez Mekke eşrafiyla konuştuğunu unutup, tamamen onu konuşturmaya dalmıştı:

— Sabahtan beri seni göremiyorum. Neredesin oğulcum?

— İnşaat işindeydik! Amcam Hamza ve birkaç çocukla birlikteydik.

— İnşaat mı? Nerede? Kimin için?

— **Mihdel oğlu Üzeyb**'in konutunda.

— Gözleri görmeyen o fakir adamı mı diyorsun?

— Evet, dedeciğim!

— Çok yaşa oğlum. Aferin sizin gibi iyi çocuklara! Şimdi dedene anlat bakalım, sen orada nelere yaptın?

— Ben Kureyş çocuklarıyla birlikte oynuyordum. Hamza da bizimleydi. Ben Üzeyb'in duvar ördüğünü görünce, çocuklara, hadi gelin ona yardım edelim, diye seslendim. Çünkü Üzeyb'in işçiye verecek parası olmadığını biliyorduk.

Herkes bana katıldı. Toprak ve taş getirmeye koyulduk. İlk ben de diğerleri gibi gömleğimin eteğine birkaç taş doldurdum. Ayağa kalkayım derken, sanki...!

— Sanki ne, oğlum?

Muhammed utanarak başını dedesinin kulağına yaklaştırdı, ona şöyle açıldı:

— Sanki görmediğim birileri benim elimin arkasına vurdu! Gerçi vuruşu, sert bir vuruş değildi. Ama eteğim elimden kopup, topladığım taşlar yere döküldü. Bir ses duydum: "Sen onlar gibi sıradan bir çocuk değilsin. Hiç kimse seni çıplak görmemelidir!"

Bunun üzerine eteğimi indirip, bacaklarımı iyice kapattım. Sonra Üzeyb'den bir sele alıp, taş keseğini onun içine döktüm. Fakat diğer arkadaşlarım öyle etekleriyle topluyorlardı.

Abdülmuttalib küçük torununun başından öptü. Sonra elini onun omzuna vurarak: "Aferin sana! Aferin...! Ama dedene öğle yemeğine ne yediğinizi hiç anlatmadın!"

— Bereke'ye bize yemek getirmesini söyledik. Üzeyb de bizim yemeğimizden yiyip, birçok övgü yağdırdı.

– Nasıl bir övgü bu?

– Bizi ve kabilemizi övdü. **Lât** ve **Üzza** sizi korusun, dedi. “Duvarımı onarıp, bana yemek yedirdiniz. Gerçekten sizin aileniz daima yemek veren, giysi giydiren, ev inşa eden ve yardım eden aile olmuştur!” Bir de: “Andolsun Lât’a! Aylardır böyle bir yemek yememiştim.” diyordu.

Abdülmuttalib’in yüzü güldü. “İyi ettin oğlum!” dedi.

Sonra ümitsizlik yüzünden içini çekip, şöyle mırıldandı: “Ne yazık ki, benim ömrümün güneşi batmak üzeredir. Ah, ne olurdu; sonuna kadar seni kanadımın altında koruyup, izzet ve iftiharlı günlerini görebilseydim...!”

— Oğulcağızım; sen de Hamza amcan gibi sokağa gidip, çocuklarla oynasana! Evde oturursan için sıkılır.

Muhammed üzüntüyle dedesine bakıp, ona: “Sen evde olursan sıkılmam.” dedi.

Abdülmuttalib bu saygıya karşılık bir tebessüm hediye etti. Başka da konuşmadı. Fakat onun gülümsemesi birkaç saniyeden fazla sürmedi: Bir göktaş gibi aniden yanıp yüzünü aydınlattı. Hemen de söndü. Geriye bir derf, bir de Abdülmuttalib kaldı.

Hâle odaya girdi. Abdülmuttalib’in arkasındaki minderi düzelitti. Hasta kocasının dirseği altına, küçük bir yastık koydu. “Kaynatılmış ilaç hazır, getireyim mi?” diye sordu.

Abdülmuttalib sevgiyle eşine baktı: Bu ilaçların bana bir faydası olmayacağını söylemişim. Artık iş işten geçmiş. Bu hastalık, yaşlılık derdidir. Yaşlılık derdinin ise bir tek dermanı var...

Onun dermanı “Ölümdür” demek istiyordu. Fakat Hâle, işaretle ona Muhammed’in odada olduğunu anlatınca sözü nü yarıda bıraktı.

Abdülmuttalib küçük torununun ona olan aşırı sevgisinden haberdardı. Muhammed annesini Yesrib’de kaybedince, son sığınağı olarak onun kucağından bir an bile ayrılmamıştı. İkisi aynı odada yaşıyor, aynı yatakta yatıyorlardı. Bir gün olsun birbirinden ayrı kalmazlardı. Muhammed gelmedikçe

Abdülmuttalib elini yemeğe uzatmazdı. Muhammed ise başkasının dedesine suyla yemek götürmesine, bastonunu eline vermesine ve terliklerini düzeltmesine izin vermezdi. Ama Şimdi felek yeni bir oyun oynamak istiyordu: Abdülmuttalib'in nsezgileri ona, bu yataktan bir daha kalkamayacağını söylüyordu. Birkaç günden fazla yaŐamayacaęı kesindi.

Abdülmuttalib ölümden korkmuyordu. O, uzun bir ömür sürmüş, hayatında istediği nimetten yararlanmıŐtı. Birçok Arap gibi ölümü hayatın sonu olarak görmediği için, teessüf ve korku duymuyordu. Kibir ve gurura kapılmıyor olsa da, yaptığı iyi amellerden dolayı öbür dünyadan da endişe etmiyordu. Onu kaygılandıran tek Şey vardı: "Ondan sonra Muhammed'in başına ne gelecekti...? Yufka yürekli bu **gözde yetim**, bu yeni matem acısını kaldıracabilecek miydi...?"

Abdülmuttalib hiçbir Şekilde Allah'ın işlerine karışmak istemiyordu. Onca uzun yaşadıktan ve yüzlerce doğum-ölüm gördükten sonra, artık insanoğlunun kıt aklıyla varlıktaki yüce hikmet ve sırları çözmesinin imkânsız olduğunu biliyordu. İnsana ağır gelen birçok acı tohum gibi olan hadisenin, üzerinden bir süre geçtikten sonra ne kadar da tatlı bir meyve verecek olduğu anlaşılıyor. Bununla birlikte içine söz geiremiyordu. Abdullah'ın yadigrına olan sevgi ve bağlılığı, aklın uyarısıyla dinmiyordu.

"Ah, kcck yavrum; peŐpeŐe gelen bunca acılardan dolayı baŐın sağ olsun! Benim anlamadığım Şey; Sen niçin gönül bağladığın herkesi, ebedi olarak kaybediyorsun?! Kâbe'nin Rabbinden senin hakkında istediğim Şey budur: Senin zerine bir başka büyük çile çökecek olursa, en azından bu musibetlere tahammül etmene yardımcı olacak, dalyan gibi geniş yürekli birini sana göndersin!"

Aniden Abdülmuttalib kendine geldi. Aceleyle gözlerinde çırpınan gözyaŐını Muhammed'den gizledi, baŐparmaęıy-

la silmek istedi. Muhammed'in kapı ağzında dizlerini kucağına alarak oturuşunu, çenesini dizlerine koyuşunu, gözlerini ona çevirişini gördü.

Bu çocuk ne kadar içli, ne kadar akıllıydı! Abdülmuttalib bu hikâyeyi ondan saklamanın imkânsız olduğunu biliyordu. Bunu saklamanın anlamsız olduğunu düşünüyordu. Artık ölüm gelmiş, ona pusu kurmuştu. Muhammed'i yavaş yavaş bu gerçeğe hazırlamak gerekiyordu. Yoksa bu yapı aniden onun başına yıkılırsa, ne yapardı...?

— Hâle!

O sırada ev işleriyle uğraşan Hâle, hemen ona döndü:

— Oğlum Ebu Talib'e söyle, akşam yanıma gelsin! Kızlarım da gelmelerini söyle!

Hâle kocasının sözlerinde saklanan olumsuz tavrı sezdi. Duymazlıktan geldi. Fakat Abdülmuttalib ciddi bakışlarıyla, ona bu işin çok önemli olduğunu anlattı.

Hâle kocasının söylediği işi gerçekleştirmek için odadan çıktı. Bu arada Abdülmuttalib torunuyla muhabbete başlamıştı:

— Nasılsın oğlum?

Muhammed ağlamamak için kendini zor tutuyordu. Dedeciğim; bana iyileşeceğine söz ver! dedi.

Abdülmuttalib kendini iyiymiş gibi göstermeye çalıştı. Ama boş iş! Bunu yapacak gücü yoktu!

— Benim de senin gibi babasız büyüdüğümü biliyor muydun?

Muhammed biraz daha yaklaştı, dedesinin yanına oturdu:

— Bunu bana hiç anlatmadın ki!

— Evet, oğulcuğum. Ben de senin gibi babasız büyüdüm. Ayrıca senin yaşlarındayken annemi de kaybettim.

— Hayret! Sen de benim gibiymişsin!

Abdülmuttalib'in yorgun gözlerinde bir memnuniyet ışı-
đı parladı:

— Sen benim gibisin oğlum, ben senin gibi olamam!

Beyaz bir tebessüm Muhammed'in küçük ağzını aıver-
di. İki sıra beyaz dişlerinin parlaklığı Abdülmuttalib'in gözü-
n ışıklandırdı. Şefkatle Muhammedin iki sıcak narin elini,
kırışmış soğuk ellerinin arasına alıp sıktı.

— Evet, sevgili yavrum! Benim ocukluğum da aşağı yu-
karı seninki gibi geçti. Benim de babam ticaret için gittiği Şam
seferinde hastalanıp, ardından dünyadan gitti. Ne de olsa sen
kendi Őehrindesin. Ama ben senin yaşlarında, anne, akraba ve
vatanımdan ayrılmaya mecbur kaldım.

Bir ah çekerek, sözüne Şöyle devam etti: Buna rağmen
erkek gibi kendi kaderime boyun eğdim. ilelere, zorluklara
göğüs gerdim. Nihayet onları yenmeyi başardım.

İşim anlattığım kadar kolay olmadı. Epeyce acı çektim.
Ama sonunda galip gelen ben oldum. Büyüdüğümde, mr-
mn o acı günlerine baktığımda, o günleri yaşamayan Şey-
be'nin, büyüdüğünde Mekke reisi ve Kureyş lideri Abdl-
muttalib olamayacağı kanaatine vardım. Evet, oğlum; acıların
insan hayatındaki rolü önemlidir. Kış olmazsa ilkbahar da
olmaz. Kış ne kadar zor geçerse, bahar da bir o kadar güzel
ve verimli olur.

— Annem bana senin Yesrib'de doğmuş olduğunu söyle-
di. Ama daha fazla açıklama yapmadı.

— Annem **iz Mahzûmi oğlu Amr'**ın kızı; Yesrib halkın-
dandı. Bunun için benim Yesrib'de doğmam çok normaldir.
Annem Yesrib'in asil ailelerinden; yani **Neccaroğulları** soyun-
dandır. Yesrib gördüğün gibi kaleyle doludur. **Benî Kayle**
mahallesinde Neccaroğulları'nın yaşadığı kocaman bir kale
vardı. Ben tam o kalede doğmuşum. Çocukluğumu da orada
geirmişim.

Annem güzel huylu asil bir kadındı. Babamla evlendiklerinde onu Mekke'ye götürmeyeceğine dair söz almıştı. Bir de boşanma kararının annemin elinde olması üzerine anlaşmışlardı. Evliliklerinden iki-üç ay sonra, babam Mekke tacirlerinin Şam seferine çıktıklarını duydu. Bu seferlerin kurucusu benim babamdı. Bir kış, bir yaz olmak üzere iki kez sefere çıkılırdı: Yazın Şam'a, kışın ise Yemen'e. Babam Kureyş lideri ve Mekke reisi olduğu gibi, bu seferlerin de kafile başkanıydı. Bunun için taze gelinle vedalaşıp, Şam yolculuğuna çıktı.

Şam'da hastalandı. Arkadaşları geri döndüler. Fakat o yatağa düşüp, birkaç akrabasıyla orada kaldı. Sonra, oğlu olursa büyüyene dek bir süre Yesrib'de annesinin yanında kalsın ve daha sonra Mekke'deki baba ailesine teslim edilsin, diye vasiyette bulundu.

Böylece senin deden, babasını görmeden dünyaya göz açtı ve sekiz yaşına kadar öyle devam etti.

O sıralar Harem hizmetkârlığı ve kabile reisliği babamın vasiyeti üzerine amcam Muttalib'in elindeydi. Şu hikâyeyi gençliğimde onun kendi ağzından duydum:

"Mekke'de Darü'n-Nedve'de oturuyordum. Benî Hâris kabilesinden bir Mekkeli yanıma gelerek bana: Yesrib'den geliyorum. Orada hayret verici bir olaya şahit oldum. Onu sana anlatmalıyım, dedi.

— Anlat bakalım neymiş!

— Yesrib'de çarşıdan geçiyordum. Bir çocuk görüp, onun yüzünün ve tavırlarının diğerlerinden farklı olduğunu hissettim. O bir grup çocukla ok atışı yapıyordu. Ben onun güzellik ve tatlılığını görünce biraz duraklayıp onu seyre durdum. Çocuk okunu fırlatıp tam hedefi vurdu. Sonra savaş meydanındaki adamlar gibi meydan okumaya başladı. Kendi soyunu övdü. Yanına yaklaşım kim olduğunu sordum.

— Ben Abdimenaf oğlu Haşim'in oğluyum!

— Haşim Mekkeliydi. Oğlu burada ne gezer?

— Babam ölünce amcalarım onun vasiyetini unutup, benimle annemi burada yalnız bırakmakla bana zulmettiler!

Buraya gelince Benî Hârîslî adam şöyle seslendi: Ey Abdîmenâfoğulları! Neden kendi izzet ve şerefînizi unuttunuz ve öyle kabiliyetli bir çocuğu yaban ellerde bıraktınız?!”

Amcam Muttalib derdi ki: “Bu sözleri o adamdan duyunca, ağabeyimin vasiyeti aklıma geldi. Derhal hızlı bir deveye binip, Yesrib’e yöneldim...”

Çok iyi hatırlıyorum; amcam Yesrib’e vardığında, herkesden önce onu ben gördüm. Safran renginde bir elbise giymişti. Onun üzerine erguvani bir kemer bağlamıştı. Bu giyim Kureyş büyüklerine mahsustu. O saatte ben Neccarogulları kalenin karşısında mahalle çocuklarıyla yarışma yapıyordum. Ben diğer yaşlılarımdan daha büyük bir taş almış, onlara şu sözleri söylüyordum: Ben Haşim’in oğluyum. Mekke beyi ve Kureyş liderinin oğluyum!

Bu esnada o adamın deveden indiğini gördüm. Bana tanıdık gibi geldi. O, devesini yatırıp, bana doğru geldi. Ağlayarak bana: Yaklaşsana, ağabeyimin yadigârı diyerek hitap etti.

Beni bağrına basıp yeniden ağlamaya başladı.

Biraz sakinleşince bana: Yeğenim, seni babanın ve amcalarının şehrine götürmemi ister misin? diye sordu.

Sevinç ve heyecan içinde, “Evet” dedim.

Fakat annem bu teklif karşısında, “Sen bir çocuğu annesinden nasıl ayırırsın?” diye itiraz etti.

— Sizin değerînizi artırmak istiyordum. Kendimden sonra Harem hizmetkârlığını ve kabile reisliğini ona bırakmak istiyorum.

Babamın vasiyetini anneme hatırlattı. Annem hüzün ve gözyaşları içinde benim gitmeme razı oldu.

Abdülmuttalib biraz sessiz kaldı. Muhammed dedesinin hikâyesinden oldukça hoşlanmış bir şekilde, avlunun uzak bir noktasına dalıp gitmişti. Aniden uykudan fırlamış bir adam gibi, gözlerini kırıştırıp heyecanla ona dedi ki:

– Yesrib’deyken senin adın Şeybe’ydi. Adının Abdülmuttalib olmasını amcan mı istedi?

Abdülmuttalib solgun gözlerini genç torununun yüzüne çevirip gülümsedi. Sonra kurumuş dudaklarını göstererek, dedene bir bardak su verirsen onun da hikâyesini anlatırım, dedi.

Muhammed avluya çıkıp, testinin başına ters çevrilen bardağı eline aldı. Bardağı suyla doldurdu. Suyu dökmek için çok dikkatli bir şekilde odaya girdi.

Abdülmuttalib suyu içti.

– Şimdi gelelim bu ad meselesine...! Söylenenlere göre ben doğduğumda saçlarımın önü bembeyazmış. Bu yüzden bana Şeybe demişler.⁽¹⁾ Amcamla Mekke’ye geldiğinde ben onun devesinin terkesine binmişim. Onun üzerindeki elbise çok güzeldi. Ama ben basit bir elbise giymişim.

Mekkeliler beni o hâlde görünce kim olduğumu sordular. Amcam benim kim olduğumu bir süre onlardan sakladı. Onlar da onun kölesi olduğumu sandılar. O yüzden bana Abdülmuttalib (Muttalib’in kölesi) dediler. Bu söz benim adım oldu.

1- Şeybe beyaz saçlı demektir.

Hamza, babasının isteği üzerine Muhammed'i sokağa götürdü. Abdülmüttalib'in kızları; **Safiye, Berre, Âtike, Erva** ve **Beyzâ** bir tarafta, oğulları; **Abbas, Ebu Talib, Zübeyr, Hâris, Hacer, Mukavvem, Zırar** ve **Ebu Leheb** diğer tarafta durmuşlardı. Abdülmüttalib onlara yönelerek içini döktü: Çocuklarım! Bu karanlık saatte sizi buraya çağırmamın sebebi, son vasiyetlerimi size aktarmaktır.

Kızların ağlama sesleri yükseldi. Ebu Talib ile Zübeyr de gözyaşlarını tutamadılar. Onlar gözlerini babalarından ayırmıyorlardı.

— Artık hayatımın sonlarına geldiğim kesindir. Çok az bir zamanım kalmış.

Ebu Talib ağlayarak: Baba, sen...

Abdülmüttalib onun sözünü yarıda kesti:

— Bu, kimsenin değiştiremeyeceği eceldir. Ben sadece yaklaşmakta olan bir gerçeği size açıklıyorum. Bundan kaçış yok! Öyleyse fırsat varken beni iyi dinleyin. Benden sonra hiçbir şeyin düğümlü kalmasını istemiyorum.

İlk sözüm sanadır Hâle...!

Hâle odada değildi. Bir şeyler getirmek için dışarı çıkmıştı. Abbas onu çağırmaya gitti. Hâle içeri girip Abdülmüttalib'in kızları yanında oturdu. Ağlayarak kocasına baktı. Abdülmüttalib'in ışıklı gözleri sönmek üzereydi. İlk karısını tanımadı. Hâle gözyaşlarını zor tutarak, "Buradayım, Hâris'in babası!" dedi.

— Ha...? Evet! Benden sonra Muhammed'e iyi bakmanı vasiyet ediyorum. O senin amcakızının oğludur. Ona şefkatli bir anne olup sürekli bağına bas! Yiyip içmesine dikkat et. Ona çok iyi bakmalısın. Çünkü Abdimentafoğulları'nın yegâne ümit kaynağı, Kureyş'in; daha doğrusu Arab'ın gözbebeğidir.

Abdülmuttalib ışıksız gözlerini çocuklarına çevirip konuşmaya başladı: Ama siz evlatlarım...! Siz İsmail'in özbeöz oğullarısınız. Kâbe'nin Allah'ı onları seçip Harem'inin ika-metçileri ve evinin komşuları kıldı. Ben sizin başkanınız olarak bugün Kâbe hizmetkârlığını, dedemiz Nizar'ın⁽¹⁾ bayrağını ve Mekke başkanlığını oğlum Zübeyr'e, Zemzem'e bakmak, hacıların su ihtiyacını karşılamak ve torunum Muhammed'i büyütme sorumluluğunu diğer oğlum Ebu Talib'e emanet ediyorum. Benim vasiyetlerime iyice kulak verin ve onlara karşı gelmeyin. Bir de sizin hepinize yeğeniniz Muhammed'e iyi bakmanızı tavsiye ediyorum. O büyük bir makam ve yüce bir mertebeye sahiptir! Bak gözümü arkada koymayın!

Oğulları ister istemez hepsi birden seslendiler: Ömrün uzun olsun baba! Sözlerini duyduk. Hepsi başımızla gözümüz üstüne!

Ebu Talib şunu ekledi: Babacığım bu sözlerle hepimizi hüzne boğdun!

— Ebu Talib! Sana vasiyet edeceğim tek şey anadan babadan yetim ve kendi kanından olan bir çocuğa iyi bakmandır.

1- Nizar, Peygamber efendimizin dedelerindendir. Âdem'den (a.s) beri, evlattan evlada geçerek gelen bu nur, İbrahim'e (a.s), sonra oğlu İsmail'e (a.s) geçmiştir. Onun da alnında güneş gibi parlayan nur, evlatlarından Adnan'a ondan Me'add'a, ondan da Nizar'a intikal etmiştir. Nizar doğunca, babası Me'add, oğlunun alnındaki nuru görüp sevinmiş, büyük bir ziyafet vererek; "Böyle oğul için, bu kadar ziyafet az bir şey" dediği için, oğlunun adı Nizar, yani az birşey manasında kalmıştır.

Önceden olduğun gibi Muhammed'e şefkatli bir anne ve baba gibi olmalı ve onu bağrına basmalısın. Sakın onun narin kalbinin daha fazla gam yemesine izin verme!

Sonra Bereke'yi sordu. Bereke gelince, ona şöyle vasiyet etti: Sen temiz kalpli ve dürüst bir kızsın. Muhammed sana çok bağlıdır. Ona iyi bakmanı istiyorum!

— Başım üstüne, efendim!

Abdülmuttalib beyaz mendiliyle gözyaşlarını sildi. Ardından sessizlik hâkim oldu.

Sonra Safiye'nin hüznü sesini yükseldi:

"Bu dünyada sonsuza dek yaşayacak birisi olsaydı,
Böyle bir şey mümkün değil gerçi,
Muhakkak o, sen olurdun babacığım!
Sen, büyük atalarından ötürü,
Ve kendi azametinden dolayı,
Sonsuza dek yaşamaya layıksın babacığım!"

Abdülmuttalib güçlüğüle ağzını açtı: Aferin kızım benim! Çok güzel bir şiir bu! Bu şiir, uzun ömrünü iyi işler yapmaya adanmış olan yaşlı bir adama, huzur verici hediyedir.

Bu sırada Abdülmuttalib'in beyaz yüzlü kızı Beyza'nın sesi çınlandı. O, ağlayarak şunları söylüyordu:

"Sen, yolunu kaybeden herkesin sığınacağı yerdin.
Aç olan herkesin yemek bulacağı mekândın.
Susuz olanların su bulacağı kerem çeşmesiydin.
Mazlum olanların güven bulacağı barınaktın.
Senden sonra, yoksullar ve aşağılananlar,
Kime ağız açsınlar ve kime sığınsınlar...?"

Abdülmuttalib'in kızları ve oğulları hep birlikte ağlamaya inlemeye başladılar.

Abdülmuttalib zor duyulan çok zayıf bir sesle onları sakin olmaya davet etti: "Gözyaşlarınızı silin ve bundan fazla

üzülmeyin! Âdemoğlunun dönüp geleceği yer ancak burasıdır. Artık kendi evlerinize dönün. Çocuklar ve eşleriniz şimdi sizi bekliyorlardır.”

Teker teker babalarına yaklaşp, elini yüzünü öptüler. Herkes çıktığında Muhammed koşarak odaya girdi. O, amcalar ve halalarının arasından bir yol bulup, kendini dedesine ulaştırdı. Boynuna sarıldı. Başını onun göğsüne koydu. Öyle acıklı ağladı ki, herkesi yeniden ağlattı...

Gece vaktiydi. Ortalık sükûttu. Sıkıcı ve hüzün dolu bir geceydi. Ay yüzünü kara bir bulut örtmüştü. Hava durgun ve ağırdı. Mekke baştanbaşa uyku içindeydi. Abdülmuttalib'in oğulları ve kızları, kendi evlerinde uykudalardı. Hâle ve Abbas, Abdülmuttalib'in olduğu odada uyumuşlardı. Fakat Muhammed'in orada uyumasına izin vermemişlerdi. Onunla Hamza'yı yan odaya göndermişlerdi. Hamza da tıpkı Muhammed gibi babasını merak ediyordu.

İkisi de odanın karanlık köşesinde sessizce ağlıyorlardı. Nihayet Hamza uykuya daldı. Artık Muhammed, ıssız gece ile baş başaydı. Bir Muhammed, bir de karanlık! Muhammed ile uyku, birbirine yaklaşmayan iki yabancı gibiydiler.

Muhammed daha fazla odada kalamadı. Göğsündeki solukluklar adeta ağırlaşmıştı. Bir şey nefes yolunu tıkıyordu. Öyle devam ederse, nefesinin çıkmayacağından, dolayısıyla boğulacağından korkuyordu. Nefes borusunu ıslatacak gözyaşı da kalmamıştı! Sessizce yerinden kalkıp avluya gitti. Dedesinin uyuduğu odaya karşı yöneldi. İçeriye bir göz attı. Duvar oyduğunda bir fanus kısık ışıkla yanıyordu. Dedesi bir çocuk gibi, bir eli yüzünün altında bir tarafı üstünde yatıyordu. Uzaklarda bir "Ya Hak" kuşu hüznüyle ötüyordu...⁽¹⁾

Muhammed içini çekip yüzünü semaya kaldırdı. Bulutlar gitgide koyulaşıyordu. Aniden bir damla yağmur yana-

1- Yâ hak kuşu: Gece yarısı "ya hak" diye öten bir kuş.

ğına kaydı. Muhammed, dedesiyle yağmur duası için Mekke dışına çıktıkları günü hatırladı.

O gün ileri gelenler Abdülmuttalib'in yanına gelerek ona: "Ey Zemzem'i kazan, hacıları sulayan zât! Bildiğin gibi Mekke üç seneden beri kuraklık ve kıtlık yaşıyordur. Hayvanlarımızın memesi kurumuş, çölde çayırdaki ot kalmamıştır. Gök yüzü senin hatırına çok zaman bizi suya doyurmuştur. Şimdi yine Tanrılarını çağır; bize rahmetlerini göstersizler!"

Dedesi eve dönmüştü. Elini ayağını yıkadı. Güzel kokular sürdü. Muhammed'i de alıp gitti.

Sokağa çıkınca büyük bir insan kalabalığı onların peşine düşüp, Ebu Kubeys Dağı'na yöneldiler.

Dağın üstünde dedesi onu omzuna oturtup, küçük ellerini elinin içine alarak gökyüzüne kaldırdı ve şöyle dedi:

"Ey fakirliği ve çaresizliği gideren!
Sen öğretilmemiş bilgin, eksiksiz bağışlayansın!
İşte senin Harem'inde oturan kölelerin ve cariyelerin,
Kuraklık ve kıtlıktan sana şikâyete gelmişler!
Kuraklık senin topraklarını öyle kurutmuş ki,
Develerin toynağı, koyunların tırnağı gitmiş,
Hayvancağızların sütü kesilmiş,
Ekinleri kavurup yakmıştır.
Yüce Allah'ım!
Bizim âcizane duamıza icabet et!
Bize bereketli bir yağmur gönder...!"

Ardından ağlamaya başladı. Halk da onu görünce hüngür hüngür ağlamaya başladı.

Öylece biraz beklediler. Dönelim derken Muhammed yüzüne düşen ilk damlayı hissetti...

Muhammed katran gibi karanlık semaya bakıyordu. Sanki o kara zindan içerisinde bir şey arıyordu. Çölün seması ak-

lına geldi. Halime'nin yanında olduğu dönem... Gökyüzünü özellikle gecelerini çok severdi. Nice geceler ve gündüzler uçsuz bucaksız bu garip alanı seyredip, düşüncelere dalmıştı:

Bu kadar sayısızca yıldız nereden gelmiş? Acaba başından beri burada mıydılar? Bu mümkün mü yani? Acaba bu...? Böyle değilse, peki ne zamandan ortaya çıkmışlar? Acaba kendi kendilerini mi yaratmışlar? Bir şeyin kendisi yokken, kendini yaratması mantıklı mı? Öyleyse bu yıldızlar, ay, güneş, yer, gök, dağlar, develer, koyunlar, davarlar ve de insanları kim yaratmış olabilir? O yaratıcının kendisi nasıl bir şeydir? Kim olursa olsun, kesinlikle O, yarattığı şeylerden daha üstün, daha güçlü ve daha bilgili olması gerekiyordur.

Birgün dedesine şöyle bir soru yöneltmişti:

- Annemle babam şimdi neredeler?
- Onlar şimdi başka bir âlemdeler, oğlum!
- O âlemde insanlar nasıl yaşıyorlardır?
- Bu dünyada iyi olarak yaşamışlarsa, orada da iyi günde olacaklar. Ama kötülük edip zulüm yapmışlarsa, orada onun karşılığın göreceklerdir, evladım!

Birgün yolda yürüyorlardı. Bir çayıra vardılar. Orada fakir görünümlü birisi yeri kazıyor, biraz ötede bir kadın sıkıca bebeğine sarılıp, sessizce ağlıyordu.

Abdülmuttalib Muhammed'i onlara doğru götürdü:

- Günaydın!
- Sana da günaydın!
- Yardım ister misin?
- Sağol!
- Ne işle uğraşıyorsun?
- Fakirliğin ilerlemesini önlüyorum!

Muhammed adamın ne demek istediğini anlamadı. Ancak dedesi sertçe başını çevirip, bir süre dışını sıktı.

Adam çukuru kazdıktan sonra, kadına seslendi:

– O kızcağızı getir!

Muhammed onların kızlarının öldüğünü, dolayısıyla onu toprağa vermeye geldiklerini sandı. Onun için üzümlüp gözleri doldu. Ama ne var ki, çocuğun aniden ağlama sesleri yükseldi. Onun ağlamasını gören anne hıçkırıklara boğuldu. Ağlaması çok farklıydı. Onun içinde zayıflık, acizlik, çaresizlik, yalvarma, sinir, bastırılmış kin ve hayata sitem feryatları bir arada duyuluyordu!

– Sana o çocuğu getir, demedim mi? Senin yüzünden bu gün de işimden kaldım!

Kadın daha da çocuğuna sarılıp, ağlama seslerini biraz daha yükseltti. Muhammed üzümlere dedesine şöyle bir soru yöneltti: Bu adam ne diye çocuğu istiyor?

Adam bu soruyu duyunca, Muhammed'i yeni fark ediyormuş gibi vurdumduymazlıkla cevap verdi:

– Gömeyim diye!

– Ne?! Gerçekten onu gömecek misin?

– Evet, oğlum!

– Ama neden?

– Çünkü o bir kızdır! Sen daha önce kızını gömen birini görmedin mi?

– Ama bu yaptığınızın sebebi ne?

– Çünkü kızlar küçükken bizim fakirliğimizi artırıyor, büyükken de muhtemelen bizim namımızı şerefimizi lekeleyecekler!

Muhammed üzümlü ve sinirden daha fazla konuşamadı. Bu esnada dedesi devam ettirdi:

– Fakat kızların bize mal ve şeref kazandırdıkları da olur!

Adam sanki böyle bir söze hazırlıklı değildi. Biraz durup

düşündü. Bir cevap bulamadı. Bunun üzerine Abdülmuttalib sözünü bir soruyla sürdürdü:

– Senin hiç mi annen olmadı?

Adam başını yukarı kaldırmıyordu:

– Tabi, oldu.

– Senin bu eşin mesela; doğarken kız doğmamış mı?

– Tabi, kızmış!

– Kadın olmadan erkek dünyaya gelebilir mi? Kadın olmadan erkek hayatını sürebilir mi?

– Ama bu... Arap sünnetidir. Ben de onlardan biriyim.

Muhammed kendi kendine düşündü: “Cevap veremiyor, geçmiştekileri örnek olarak gösteriyor...! Geçmiştekiler bir hata işlemişlerse, bizim de onu tekrar yapmamız mı gerekiyor?!”

Dedesi, “Sanırım hayat sana çok acımasız davranmış kardeş! Fakirliğin yüzü kara olsun! Fakat hayat bir düzeyde gitmez. Bunu yapacağına Harem’e git ve Kâbe’nin Allah’ından işlerine kolaylık vermesini iste!” dedi.

Adamın tereddütte kaldığını görünce, şunları da ekledi:

– Bu utanç verici işten el çek! Benimle şehre gel, bakalım senin için ne yapabilirim...

Gecenin karanlık semasında bir şimşek çaktı. Evin bahçesi aniden apaydın oldu. Sonra gök gürüldedi. Şiddetli bir yağmur yağmaya başladı. Muhammed’in gözkapakları ağırlaşmıştı. Artık ayağa kalkıp dinlenmek için odaya gitti.

Abdülmuttalib gözlerini hayata kapattığında yüz yaşının üzerindeydi. Bazıları onun yüz yirmi yaşında, kimileri de yüz kırk yaşında olduğunu söylüyorlardı. Bununla birlikte o sabah, Hâle'nin ağlama sesleri yükseldiğinde, ilkin komşular, sonra diğer mahalleliler ve daha sonra da kadın-erkek tüm Mekkeliler hıçkırarak ağlamaya başladılar. O zaman bir münadi Harâm'de yüksek bir yere çıkıp haykırarak halka seslendi:

“Ey ahali; işte büyüklük ve eli açıklık öldü! “

Hüzün Mekke'nin üzerine çökmüştü. Halk topyekûn işten elini çekip, gözleri dolu Hâle'nin evine doğru yürüdüler.

Hâle'nin evinde, Zübeyr ile Ebu Talib Kureyş ayinlerine göre babalarının cesedini sidir ve suyla yıkadılar. Sonra onu iki parça Yemen ketenine sardılar. Üzerine sürdükleri bolca miskin kokusu bütün mahalleyi sarmıştı. Cenazeyi büyük bir tahtanın üzerine koyup dışarı çıkardılar.

O gün Mekke kıyametti. Kadınlar saçlarını yoluyor, yakalarını yırtıyor, yüzlerine başlarına vuruyorlardı. Onlardan birkaçı tef çalıyor, onun ahengiyle ağıt söylüyorlardı. Erkekler de tıpkı çocuklar gibi, sesli bir şekilde ağlıyorlardı. Ancak ben bu arada onun yetim torunu Muhammed kadar yasa boğulmuş olan hiç kimseyi görmedim. O gün Muhammed başını açmış, siyah saçlarını omzuna dökmüş, gövdesi çökmüş bir hâlde dedesinin cenazesinin peşinden gidiyor, gözyaşlarını nisan yağmuru gibi akıtıyordu. Öyle üzgün ve solgun duruyordu ki, her an bayılacak diye korkuyordum.

“Varlık nedir? Neden biz bir gün bu çileli dünyaya gelir, öteki gün gitmek zorunda kalırız? Bu ani geliş ve zorunlu gidişin sebebi nedir? Bu gidiş-gelişin içinde bir anlam mı saklıdır? O anlam ne olabilir? Onu anlamak için ne kadar yaşamak gerekir?...”

“Ama akla gelen soru şu ki, ölüm bana düşman mı kesilmiş? Neden benim ihtiyaç duyduğum adamlar birer birer ölüme kurban gidiyor? Niçin benim sevdiğim kimseler çabuk ölüyor ve beni hüzün deryasına boğuyorlar?”

Muhammed kendi yas âlemine dalmış, Abdülmuttalib’in cenazesini takip ediyordu. Ağlaya ağlaya gözleri ve burnu kızarıp şişmişti. O hengâmenin içinde, garip ve tek başına yürüyordu. Sanki kimse onun derdini çekmiyordu. Bu yüzden kendisine gelince, etrafına bakıp kimsesizliğini kendisi de fark etti.

Benî Haşim mezarlığına vardılar. Kabir önceden hazırlanmıştı. Cenazeyi onun kenarında yere bıraktılar. İnsanlar etrafında bir daire çizdiler. Öyle sıkı yan yana durmuşlardı ki, Muhammed öne gitmek için bir boşluk bulamadı. Kalbi kırık bir hâlde bir taşın üzerine oturdu.

Ganim oğlu Huzeyfe ayağa kalkıp Abdülmuttalib’in hakkında övücü bir kaside okudu. Sonra **Ka’b Huzai oğlu Metrûd** onun yanında bir ağıt söyledi. Ardından Zübeyr kalkıp onun vasiyetini hatırlattı:

– Babam sürekli bizi Harem’i ağırlamaya tavsiye ederdi. O, bize Kâbe’nin eski zamanlardan saygın bir mekân olduğunu söylerdi. Sakın onun hürmetini çiğnemeyin!

Ondan sonra Ebu Talib konuşmaya geçti:

Kureyş lideri kendi hayatında bize beşer sünnet bırakmıştı. Bu sünnetler ondan sonra da ayakta tutulmalı ve değer verilmelidir:

Birincisi: Babaların eşlerini oğullarına yasakladı. İkincisi:

Bir define bulup beşte birini Kâbe'ye verdi. Üçüncüsü: Hacıların su ihtiyacını gidermek için Zemzem'i yeniden ihya etti. Dördüncüsü: İnsan fidyesini yüz deve tayin etti. Beşincisi: Kureyş için tavafın sayısı yokken, onu yedi kere olarak belirledi.

Ayrıca hepiniz onun şarap içmediğini iyi biliyorsunuz. O içkiden nefret ederdi. Erkek ve kadınların fuhuş yapmasını haram etmişti. Oklarla kumar oynamak ve çıplakken tavaf etmeyi yasaklamıştı... Bir de buna benzer bildiğiniz birçok şey daha...

Sonra Zübeyr kabre girdi. Ebu Talib ve Hâris baba cenazesini ona verdiler. Burada herkes ayağa kalktı. Muhammed son veda niyetine dedesinin mezarına yaklaşmak istedi. Ne var ki halk onun geçemeyeceği şekilde yolu kapatmışlardı.

Aniden sıcak bir el omzuna oturdu. Onun sesi kulaklarını sıvazladı:

— Neredeydin yavrum? Deminden seni arıyorum!

O, şefkatli ve samimi dadısı Bereke idi. Onun baba-annesinden kalan tek yadigârı!

Muhammed ona sarılınca, sanki yüreğinin boğuk semasındaki kara hüzmün bulutları bir tarafa çekilip, hayat güneşi yeniden yüzüne yansımaya başladı...

Sabahleyin gökyüzünde yüzen yıldızlar usulca soluyor, gözden siliniyordu. Mekke evleri ve Kâbe, karanlığın incelen perdesinin arkasında gitgide belirginleşiyordu. Yumuşak ve serin bir esinti kuzey semtinden esiyor, uyku kalıntılarını erkencilerin gözlerinden çalıyordu. Uzaklarda bir horoz ötüyor, ötüşüyle şehre çullanmış olan sessizliği bölüyordu.

Muhammed sabahleyin erkenden uyanınca amcasını yatağının yanında bulamadı. O, evin küçük bahçesinde de değildi. Yengesi ona bugün Kureyşlilerin Şam yolculuğuna çıkacak olduklarını söylemişti. Ebu Talib de kafileye katılmaya gitmişti.

Amcasının karısı **Fatıma**, Muhammed'in bir gün olsun Ebu Talib'den ayrılamayacağını iyi biliyordu. O yüzden Muhammed'in sabah erkenden öyle tedirgin olduğunu görünce, son defa amcasıyla yola çıkmadan vedalaşmasına izin vermişti.

Kocam Ebu Talib de aşırı derecede Muhammed'i seviyordu. Muhammed'in bizimle kaldığı bu dört yıl içerisinde, kocam nereye gitse onu da kendi yanında götürürdü. Daima bu kardeş yadigârının bekçiliğini yapardı. Bir an bile ondan gözünü ayırmazdı. Kendisinin **Talib**, **Akıl**, **Cafer** adlı üç oğlu ve bir küçük kızı olmasına rağmen, her gece Muhammed'i yatağında yatırırdu. Ona yalnız ve kimsesiz olduğunu hissettirmezdi. Onun gece yarısı kalkıp da ürkmemesini istemiyordu.

Muhammed tıpkı öncekiler gibi Bereke'yi çok seviyordu. Amcasının hanımı Fatıma da çok asil bir kadındı. O, Haşimo-

ğulları kabilesindendi. Kocasının biricik yeğenine olan sevgisi sonsuzdu. Bazı yabancılar, Muhammed'le kendi çocuklarından daha çok ilgilediği için onu kınıyorlardı.

Muhammed, zaman zaman bir köşeye çekilip, annesini anarak içli içli ağlardı. Diğer çocukların tersine onun ağlama sesini kimse duyamazdı. Evde yengesinden başka kimse yoktu. O ise deve yünlerini yıkayıp dama sermekle meşguldü. Aniden bir sıcak el Muhammed'in omzuna dokundu, şefkatli bir ses kulağını okşadı:

— Fatıma sana kurban olsun! Niçin ağlıyorsun?

Muhammed ağlamamaya çalıştı. Küçük olmasına rağmen, kendi acısını başkalarına bulaştırmak istemiyordu. Fakat nedense yengesinin sıcak kucağında yer alıp, onun ince uzun parmakları gözyaşlarını siliverdikten sonra, duyguları kabardı, hıçkırıklarını önleyemedi ve gözyaşları bardaktan boşalır gibi yanaklarına akmaya başladı...

— Annemi hatırladım, yenge!

— Anam babam sana feda olsun, sen üzülme! Fatıma senin ikinci annen...

Gerçekten de Fatıma ona şefkat ve sevgi dolu bir anne gibiydi. Bununla birlikte Muhammed'in Ebu Talib'e olan sevgisi bir başkaydı. Onda dedesinin kokusunu alıyordu. Üstelik Muhammed onu babası olarak görüyordu. Böylece o, fakir ama merhametli amcasının vücudunda baba, anne ve dedesini bir arada buluyor, yetimlik derdine tahammül edebiliyordu. Ama Ebu Talib de onu bırakmak ve ticaret için uzun Şam yolculuğuna çıkmak üzereydi...

Babamın yeğenine olan sevgisi lafla anlatılacak gibi değil. O Muhammed'i gözünden çok seviyordu. Bu yüzden amca-oğlumuz da ona kendi canı gibi bağlıydı. Ama bilmem neden, ben Muhammed'den ve diğer ağabeylerimin hepsinden daha küçük olmama rağmen asla onu kıskanmaz, aksine çok da se-

verdim. Benim diğer kardeşlerim de öyle! Çünkü O, tanıdığımız tüm çocuklardan farklıydı. Onun siması çok sevimliydi. Güler yüzlüydü. Asla yemeği içmeği sorun etmezdi.

Dedemiz Abdülmuttalib dünyadan gittiği zaman, Muhammed bize getirildi. Babam öyle yoksuldu ki, bazen yemeğe bile bir şey bulamıyorduk. Sofrada yemek bulunsa bile, herkesi doyuracak kadar değildi. Buna rağmen Muhammed sofraya oturuncaya dek, babam elini yemeğe uzatmaz, bizim de yememize izin vermezdi: Ağır olun; amcaoğlunuzu bekleyin...

Muhammed sofraya oturduğunda -yemeğin az olduğunu görünce- çok az yemek yerd. Fakat babam ısrarla ona yemek yedirmeye çalışırdı.

Bir gün Muhammed Ebu Talib'e şöyle demişti:

— Amcacığım; ne olur sofraya açıldığında, ben gecikirsem amcaoğullarımın yemesine engel olma!

Ebu Talib gülümseyerek cevap vermişti:

— Oğlum sen bizim başımızın tacısın. Sen amcana uğur getiren yavrusun! Sen geldin geleli, bizim durumumuz çok daha iyileşmiştir. Bunu senin küçük amcaoğlun Cafer bile fark etmiş!

Söz buraya varınca, Muhammed'in yüzündeki soru işareti fark etti. Onun üzerine şöyle açıkladı:

— Bir defasında sen Bereke'yle birlikte geceyi babanın evinde geçirmeye gitmiştin. Zaman zaman baba yurduna uğrayıp, bir gece orada kalırdın. Akşam yemeğini yedikten sonra Cafer: Keşke amcaoğlum da olsaydı, diye konuştu.

— Niçin oğlum?

— Ne zaman Muhammed sofrada olmasa, bizim karnımız doymuyor! O olunca, karnımız doyuyor, hatta yemek artıyor!

Bunları çocuksu sesiyle anlattı.

O gece bizim yemeğimiz diğer gecelerden daha az değildi...

Muhammed bir süreden beri, yegâne sığınağının Şam

seferine hazırlandığını biliyordu. Bu olaydan haberdar olduğu gün, dünya gözünde viraneye dönmüş, başına gurbet dumanı çökmüştü. Gönül semasını baştanbaşa gam bulutları örtmüştü. Fakat amcasına, seferden vazgeç, benim yanımda kal demeye çekiniyordu. Beni yanında götür de diyemiyordu. Çünkü Araplar bu tür yolculuklarda çocukları yanlarında götürmezlerdi...

Muhammed çarşının kapısını geride bıraktı. Şehrin en alçak mıntıkasına ulaştı. Burası Mekke'nin sel sularının gelip toplandığı, yıkık dökük kulübelerin bulunduğu yerdi. Burası şehrin yoksullarıyla Kureyş'e sığınan kimsesizlerin mahallesiydi.

Biraz ötede açık bir arazi vardı. O geniş yerin bir ucu iki dağcığın arasından ovaya açılıyordu. Geçit, binlerce deveyle sıvanmıştı. Develerin sırtında ticaret malı olan büyük koliler vardı. Bazılarının sırtında da tahta semerler konmuştu. Onlara koyun derisi veya yünden yapılmış bir minder serilmişti. Her tarafta hazırlık havası vardı. Birisi devenin üstündeki semeri ayarlıyor, öbürü devenin yükü sağlam yerleşmiş mi diye onu inceliyor, öteki devenin ağzına nevale koyuyordu. Birkaç adam konuşmakla veya aileleriyle vedalaşmakla meşgullerdi. Birkaç deveci, develerin arasında kahvaltı ediyorlardı.

Kenarlarda, alçak balçık kulübelerin damlarında birkaç yalınayak çocuk -bazıları anneleriyle birlikte- seyre durmuşlardı. İnsan ve deve sesi birbirine karışmıştı. Konuşulanların bir kelimesi bile anlaşılmıyordu.

Muhammed o hengâmenin içinde amcasını bulmak için, bir kayanın üstüne çıkıp her tarafa göz gezdirdi. Bundan bir sonuç elde edemeyince, kafilenin en başına gidip yolun kenarında bekledi. Böylece muhtemelen amcasını geçerken görebilirdi.

Nihayet sefer davulu çalındı. Kafilenin gitme zamanı gelmişti. Dizleri üstünde oturan develer kaldırılıp yola düştüler.

Yaklaşık 200 kişi, iki dağcık arasındaki geçide ve ovaya doğru harekete geçtiler. Her tarafta bir gürültü koptu. Develer yola çıktıklarında düzensiz yumak gibi görünen kabile, yavaş yavaş çözülüp, hafiften uzun bir çizgi şeklini alıverdi.

İlkin karışık gelen çingirak sesleri, artık uyumlu bir ahenk oluşturmuştu. O ahenk insanın içine işliyor, tozlu ve uykulu anıları zihinde uyandırıyor, yüreklere ağır bir hüznü katıyordu. Ama Muhammed'in bu ahenk karşısında derin acıları tazeleniyor, gözyaşları göz pınarlarından boşalıyordu.

Güneş yükselmiş, altını ışınları dağ doruklarını parlak bir renge boyamıştı. Baharın son ayı olsa da, günün ilk saatleri geçmiş olsa da, hava oldukça ısınmaya başlamıştı.

Muhammed aniden amcasını gördü: Ebu Talib iriyarı kaba vücuduyla, çizgili keten gömleğinin üstüne yumuşak ince bir aba atmış, başına aynı ketenden bir kufiye ve siyah bir ikâl bağlamıştı. Kafilenin ipini çekiyordu. Tüylü, ince belli hızlı yürüyen bir deveye binmiş, geliyordu. Develerin uzun çizgisi de arkasından geliyordu.

"Kardeşimin yegâne yadigârından ayrıldığım için içim kanıyordu. Fakat başka çarem yoktu. Evimin geçimini sağlayamıyordum. Elimdeki az parayla Şam seferine çıkarsam, kısmen de olsa işlerim yoluna gider diye düşünüyordum.

Yola yeni çıkarken yeğenimle karşılaştım. Yolun kenarına durmuş, hüznü bir şekilde kervana bakıyordu. Beni görünce yanıma geldi, devemin yularından tuttu. Ağlayarak, ne olur amca, beni de yanında götür dedi."

Ebu Talib dayanamayıp, ağlayarak deveden iniverdi. Sonra onu bir köşeye çekti. Doğrusunu istersen, ben de sensiz kalamam, dedi.

Derhal kabiledeki kölelerden birine yöneldi. Bir ata biniyorsun, bizim eve gidiyorsun! Talib'in annesine, Muhammed'in çamaşırlarını vermesini söylüyorsun. Muhammed'in benimle Şam'a gittiğini bildiriyorsun, dedi.

<https://t.me/caferilikcom>

www.caferilik.com

Başparmağıyla Muhammed'in gözyaşlarını sildi. Sonra onu devenin üstüne, terkisine oturttu...

Muhammed'in içini saran karanlık bulutlar bir kenara çekilip, onun sevimli siması güneş gibi yeniden parlamaya başladı.

Kafile geçidin ortasından geçerek, Mekke Kuzeyindeki çıplak dağları geride bıraktı, ince bir ırmak gibi yanık ovanın yatağında akmaya başladı...

Muhammed'in ilk ve son yolculuğundan altı yıl geçiyordu. Bu yıllar sırasında amcası oğullarıyla defalarca kıra koyun gütmeye gelmişti. Ama asla Mekke hudutlarını aşmamıştı. İlk yolculuğunu Yesrib'e yapmıştı. Bu yolculukta Yesrib'den geçecek, çok daha uzaklara gidecekti.

Muhammed daha önce Şam yurdu ve kentleri hakkında birçok şey duymuştu. Artık duyduklarını yakından görme ve daha fazla bilgi elde etme fırsatı eline geçmiş bulunuyordu.

Annesiyle ve Bereke'yle Yesrib'e gittiği zaman, bir kafile hâlinde yola çıkmışlardı. Ama kafile Yesrib'den öteye geçemedi. Üstelik ticaret kafilesi de değildi. Yanlarındaki kılıç, yay ve okluk kuşanmış adamları görünce amcasına bunun sebebini sordu.

— Bu gördüğün adamlar eşkıyalara karşı ticaret mallarını korumak için kiralanmış tecrübeli savaşçılardır. Gerçi yol esnasındaki kabilelerin bazıları Kureyş'le anlaşma içerisindedir. Biz her sene mallarımızdan bir kısmını onlara veririz. Buna karşılık onların hangisinin kabilesine girersek güvende oluruz ve onlardan birkaç bekçi bize eşlik eder. Bununla birlikte akıl ve dirayet icabı, biz yine de tedbirimizi elden bırakmamalıyız.

Güneş hafiften semaya tırmanıyor, vadi yavaş yavaş onun hararetiyle ısınıyordu. Develer uzun adımlarla ve büyük bir coşkuyla ilerliyorlardı. Her adımda atışlarında dizleri ağır gövdelerinin altında birazcık eğiliyor, tüylü kafaları yere doğru dalgalanıyordu.

Mekke Muhammed'in gözlerinden kayboluveriyordu. Sadece siyah dağlar gözükiyordu. Onlar bile develerin ayaklarından yükselen erguvani toz kümesinin içinde bulanık bir tasvir çiziyorlardı.

Bu esnada bir devecinin içe işleyen hidâ sesi yükseliverdi.⁽¹⁾ Sesinde biraz tizlik vardı. Bu da onu daha acıklı yapıyordu. Onun içinde yüreği sızlatan bir hüziin vardı:

— Hadi yürü... Durma...

Benim asil devem yürü!

Ağır yüklerine aldırma!

...

Adamın nağmesi, develerin adımları ve durmadan bitiviye sallanan başlarının dalgalanmasıyla uyum içindeydi. Onu duyunca develer acayıp coşuyordu. Öyle ki yorgunluk, sıcaklık, susuzluk ve açlık tamamıyla akıllarından çıkıp, daha çabuk adım atmaya başlıyorlardı.

Muhammed dalmıştı, kâh karşısına, kâh etrafına bakıyordu: Biraz ötede defalarca koyun otlattığı **Karârit** otlığı bulunuyordu. Az ileride alçak dağ kümeleri, sıra dağ denilecek kadar çok sayıda, kafiye bir lokma gibi yutacak ve siyah derinliklerine çekecek bir ejderha ağzı şeklinde duruyordu. Sonrası da sadece ve sadece dağdı. Otuz fersah öteye dek kırdan hiçbir eser yok...

1- Hidâ; develeri sürmek ve onları coşturmak için güzel sesle onlara türkü ve nağme söylemek demektir.

— Birçoklarının yasını gördüm; ey Arap ve Acem Tanrısı!

Felek onların gecelerinin sabah olmasına izin vermedi.

Evet;

Hayat beni okla hedef almış,

Bense ona mahkûmum!

Ona karşı gelemediğim kesin,

Keşke bir boynuzum olsaydı bari

Onunla dövüşebilseydim!

Ya da “Kendi payını aldın, benim payımı ver bari” diyebilseydim;

O da adaletini gösterip hakkımı verseydi!

Ey felek!

Sevdiklerimin birçoğunu benden çaldın,

Üstelik onların kemiklerini kırdın.

Neyim varsa elimden aldın,

Bana hiçbir şey bırakmadın,

Bana nice zulümler yaptın!

...

Siyah bir köleydi. **Züheyr**'in şiirlerinden birini hüznü sesile söylüyordu.

Gerçi Muhammed kendine kapanmıştı, ama bu ses o kadar acıklı ve hazindi ki onun tüm dikkatini kendine çekmişti. Belki de sevdiklerinin birçoğunu kaybettiği için böyleydi.

Biraz ötede bir mezarlık vardı: Küçük, toz-toprak içinde, kurak ve küçük bir köyün dışında...

Muhammed iyice baktığında orayı tanıdı. Sanki zihnindeki perdeler teker teker kenara çekildiler. O, Ebvâ'yı hatırladı. O zaman altı yaşındaydı. Sevgili annesi Âmine gözünün önüne geldi.

Anne gölgesinde geçen çocukluk dönemi ve hayat anne gölgesinde ne kadar tatlı ve kolaydı!

O günler aklında canlandı. Eve döndüğünde annesinin yemeği hazırladığını, onu beklediğini görürdü. Annesi, şefkatli elini başına okşar, yanağına sıcak bir öpücük kondururdu. Onun elini, yüzünü, ayaklarını yıkar, yemeğini önüne koyar, yemesi için ısrar ederdi. Ama şimdi...

— *Gözüme diken mi kaçmış, yoksa ben mi yanlış görüyorum?
Yahut da diyar yarsız kalınca ağlamaya başlamıştır?*

*Ne zaman hatırlarsam,
Gözlerim yanaklarıma,
Şiddetli yağmur gibi boşalır!
Benim gözlerim yaşla dolu,
Zaten böyle olmalıdır,
O sevdiğim için,
Onu toprağa emanet ettiler...*

Bu da başka bir köleydi. Hansâ'nın şiirlerinden birini acıklı bir tarzda hıçkırarak söylüyordu.

Anne hatırasıyla Muhammed'in göz pınarları kaynama-ya başladı.

Annesi ne kadar garip ve kimsesiz kalmıştı! Onun kabri- ni ziyaret etmek Muhammed'e bir teselliydi. Fakat ona da eli uzanmıyordu.

Muhammed'in bu hâli Ebu Talib'in gözünden kaçmadı. Şefkatli eliyle onun başını okşayıp, içten bir ah çekerek: An- nenin mezarını tanıyor musun? diye sordu.

— Evet!

Ebu Talib kafilenin devam etmesini söyledi. Sonra kendi devesinin başını mezarlığa doğru çevirdi. Kardeş yetimini annesinin mezarını ziyarete götürdü...

Kafilenin uzun yolculuğunun sonuna yaklaşmışlardı. Bir aylık yolculuğun ardından Arap Yarımadası'nın kuzeyinde bulunan Şam sınırlarına gelmişlerdi.

Eski bir gelenek gereği Yesrib'in kuzey tarafında üç gün konaklamışlardı. Orada Yesribliler ve civarındaki **Evs**, **Hazrec** kabileleri ile **Benî Kurayza**, **Benî Nazîr**, **Benî Kaynukâ** Yahudileri kervana doğru gelmişler, birkaç mal alıp birkaç şey satmışlardı. Bu arada Muhammed de fırsatı değerlendirip amcasıyla birlikte baba akrabalarını ve mezarını ziyaret etmek için Dârü'n-Nâbiga'ya gitmişti.

Yesrib'in doğusundaki ve batısındaki siyah, keskin volkanik kayalarını aşmış, geniş sulu ovalarını geçmişlerdi. Tabiat kurak ve katı yüzünü göstermeye başlamıştı. Bu, onların yanık ve uzun Nüfuz Çölüne varmaları demekti.

Birkaç gün bu ölüm vadisinden geçtikten sonra yeryüzü birazcık hayat rengine dönüşmüştü. Orası Benî Süleym kabilenin sınırlarıydı. O zor ve sıkıcı günlerin telafisi için kabile bir gün duraklamış, **Benî Süleymlilerin** misafirperverliğini tatmıştı. Bu arada Kureyş'in yıllık vergisini de ödemiş oluyordu. Sonra yeniden kırbaları suyla doldurup yola koyulmuşlardı. Bir gece-gündüz yol gittikten sonra **Benî Gatafan** yurduna varmış, yarım gün ve bir gece onların kabilesinde duraklamışlardı.

Oradan itibaren ova son bulmuş, kafilenin sağ tarafında-

ki sıra dağ kaybolmuştu. Diğer taraftaysa dağlar bazen kayboluyor, bazen birleşiyordu...

Orası şimdide kadar geçtikleri yerlerin hepsinden daha ılımlıydı. Her yerinde su kaynaklarına rastlanıyordu. Şurada burada bitkiler ve ağaçlar bitmiş, küçük büyük kuşlar, tek veya grup hâlinde dağların ve derelerin üstünde sakince uçmaktaydı. Ara sıra ocak taşı, ateş külü ve deve dışkısının bulunması kervanların orada konakladıklarını gösteriyordu. Buna rağmen oraya ağır ve gizemli bir sessizlik hükmediyor, herhangi bir ses dağlarda yankılanınca, defalarca tekrarlanıp gitgide yok oluveriyordu.

Muhammed sessizliği ve yalnız kalmayı çok seviyordu. O yüzden uzun kurak ve asık suratlı vadilerin ardından böyle ılıman bir tabiata geçmek onun için zevkli olsa gerekti! Lakin içinin derinliklerinde buraya karşı garip bir korku hissediyordu. Sanki o ortamdan uğursuz bir koku alıyordu. Garip bir hisle bu güzel bölgeden sonsuz lanet kokusu geliyor, diyordu. İri kara gözlerinin üzerine sürekli bir gam perdesi çekilmişti.

Tam o vadinin adını amcasına soracaktı ki, Ebu Talib'in etkili ve kalın sesi hazin bir ahenkle yükseldi:

— Geçmişteki insanlar bizim için birer ibrettir:

Onların dönüşü olmayan bir su kaynağına gittiğini gördüm,

Ve akrabalarımı büyük ve küçük olarak,

Oraya doğru giderken gördüm,

Ne gidenler dönebilir, ne kalanlar yerlerinden razı!

İşte benim de o yola gitmem gerektiğini anladım!

— Bu şiir kime aittir, amcacığım?

— Kuss bin Saide'ye aittir, oğlum.

Muhammed üstün zekâsıyla amcasının o şiiri öyle üstün-körü okumadığını anlamıştı. Doğru, amcası şiiri ve güzel söz söylemeyi çok severdi. Kendisinin de birçok şiiri vardı. Fakat o hiçbir zaman sözü boşuna harcamazdı.

Ebu Talib Muhammed'in çocuksu kafasından geçenleri biliyormuş gibi okuduğu şiirle ilgili açıklama yaptı: Buraya Hicr Vadisi derler. İbrahim Peygamber'den yaklaşık 2000 sene önce, burası bayındır ve bereketli bir şehirdi. Orada güçlü bir kavim refah ve huzur içinde yaşıyorlardı. O kavmin adı Semut'tu. Sonunda büyük belaya yakalanıp hepsi evlerinin içinde helak oldular.

Ebu Talib eliyle sağ taraftaki dağların oyuklarına işaret edip, onların şehri buradaydı, dedi. Onlar taşlardan çok sağlam binalar yapmış veya dağları oyup ev yapmışlardı. İyice bakarsan o binaların eserlerini görebilirsin!

Muhammed Ebu Talib'in dediği noktaya baktı. Dağın eteğinde ve doruğu tarafında mağaraya benzer oyuklar vardı. İçerileri karanlık olarak gözükmekteydi. Binalar öyle sağlam yapılmıştı ki uzun yıllar sonra yine eserleri kalmıştı. Taşların dağdan çökmesi veya bitkilerin bitmesi giriş kısımlarını tamamen veya kısmen kapatmıştı. Dağdaki evler, ölü kafataslarının boş ve karanlık gözlerine benziyordu. O gözler yüzüzsüzce onlara dikizlenmişti!

— Ben daha önceki yolculuklarımda o evleri yakından gidip görmüştüm. Çünkü kabileler genellikle birkaç saat burada duraklar. Bir zamanlar güçlü ve gülbüz insanların yaşadığı evler, şimdi iç sıkıcı viranelere dönmüş, sırtlanlar, çakallar, akbabalar, baykuşlar ve diğer çöl hayvanlarının yuvasına dönüşmüştür. Ancak bazılarının üstünde taşta kazılmış olan yazılar hala duruyor. Bazı evlerin duvarlarına veya kayaların üzerine kuş veya put resimleri çizilmiştir. Eğer akşam saati olmasaydı, seni de oraya götürürdüm.

Orası tıpkı Ebu Talib'in anlattığı gibiydi. Bu dağların derelerini sabahleyin güneş daha geç aydınlatıyor, akşamleyin ışınlarını daha çabuk topluyor, daha çabuk batıveriyordu. Gölgeler gitgide uzuyor, Semutlulardan kalan şehrin oyuk-

larına kara gölge yansıtıyordu. Bu arada bir baykuşun çığlık sesi dağın sessizliğinde yankı yaptı. Derken diğer baykuşlar da cesaret bulmuş gibi, ağıtsı seslerini yükselterek o belaya uğramış metruke diyarın uğursuzluğunu, kafilelerinin zihninde bir kat da artırıyorlardı...

Muhammed, o evham uyandırıcı mıntıkadan bir an önce uzaklaşmayı, geceyi başka bir vadiye geçirmeyi arzuluyordu...

Muhammed bir yük dengine dayanmış, **Dûmetü'l-Cendel** Pazarının⁽¹⁾ kenarında halkın konuşmalarını, alım-satımlarını izliyordu. Ticaret mallarının bulunduğu pazaryerinde **Iraklı, Şamlı, Hicazlı** birçok tacir toplanmış bulunuyordu. Herkes değişik bir mal alışverişiyle meşguldü.

Kureyş kafilesi üç günden beri orada duraklamış, kafileliler yüklerini açmıştı, Şamlı ve Iraklı tacirlerle mallarını değiş-tokuş yapıyorlardı. O arada şehrin ahalisi de tacirlerin çeşitli mallarını seyre durmuş, bazen de bir şeyler satın alıyorlardı.

Hicr Vadisi ve Semut Kavmi diyarından geçen kabile, bir gün sonra Şam ülkesine varmışlardı. Doğuya doğru yol alan kabile bir gün sonra, Dûmetü'l-Cendel'e ulaşmıştı. Orası hurmalıklarla kaplı, suyu bol, yeşil ve ferah bir yerd. Tıpkı engin arazilerin ortasına konmuş zümrüt taşı gibi... Hicaz, Şam ve Irak yolları orada birbirine kavuşuyordu.

Bu kalabalık şehirde duraklamak alışverişten ziyade, Kureyş kafilesinin erkeklerine ve develerine dinlenmek fırsatı kazandırmıştı. Muhammed yeni bir şehirle, simaları, konuşmaları, şiveleri ve davranışları farklı olan bir toplulukla tanışmıştı. Farklı kavimlere ve milletlere mensup tacirlerin hepsi,

1- Dûmetü'l-Cendel: Hicaz ve Suriye arasında yapılan bir panayırıdır. Panayırılar hakkında bu kitabın ilk bölümlerinde gereken açıklama yapılmıştır.

birbirlerine benziyordu. Hepsi paraya düşküdü. Daha çok kâr elde etmek için yapmadıkları yalan dolan kalmıyordu.

Gerçi Muhammed bu yolculukta çok yıpranmış, büyük güçlüklerle göğüs germiştir, ama yine de mutluluğuna diyecek yoktu. Amcasından ayrılmamak için bu yolculuğa boyun eğmişti. Ama şimdi de Mekke'yi, yengesini, sevimli amcaoğullarını ve şefkatli dadısı Bereke'yi özlüyordu. Şimdi, o kurak ve sert tabiatı olan şehre ne kadar bağlı olduğunu anlıyordu. Fakat farklı yerleri, şehirleri, insanları görmek; geniş ovalara, dağlara, dolambaçlı derelere ve rengârenk tabiatta yolculuk yapmak; geceleriye çölün yıldız dolu seması altında uzanmak onun için değerli bilgiler sunan bir kitap mahiyetindeydi.

— Muhammed; sen **Ved**'i görmeye gitmiyor musun?⁽¹⁾

Ses **Zeyd b. Amr**'a aitti. Onlara Mekke'den kafilade eşlik eden Zeyd, **Benî Adıyy** kabilesindendi. Onun ticaret malı fazla değildi. Muhammed çocuk olmasına rağmen onun diğer tacirlerden farklı olduğunu anlamıştı.

Zeyd yol boyunca sürekli yalnız kalmaya çalışıyordu. Daha çok düşünmeye dalıyor, gerek duymayınca konuşmuyordu. Muhammed onu daha önceleri de Mekke'de az çok görmüştü. Kâbe'yi daha farklı ziyaret eden Zeyd'in putlarla arası hiç iyi değildi. Bu yüzden de Mekke putperestleri onu

1- Kur'an'da şöyle bir ayet geçiyor: "Nûh şöyle dedi: "Rabbim! Kavmim bana isyan etti. Malı ve evlâdı kendisine zarardan başka bir şey vermeyen kimseye. Onlar büyük tuzaklar kurdular. "Sakın ilâhlarınızı bırakmayın. Ved, Suvâ', Yagûs, Yeûk ve Nesr gibi putlarınızdan vazgeçmeyin" dediler" (Nûh, 71/21-23). Dinî kaynaklara göre bu putlar Nuh kavmine aitti ve daha sonra Hicaz'a intikal etmişti. Bu putlardan "**Ved**" Dûmetü'l-Cendel'de Kelb kabilesinin; "**Suvâ**" Huzeyl kabilesinin; "**Yagûs**" Sebe'in; "**Yeûk**" Hemdan'ın; "**Nesr**" ise Himyerin putu hâline geldi. Bunlar Nûh'un (a.s) kavminden salih kimselerin adına dikilmiş heykellerden ibaretti.

hiç sevmezlerdi. Dalga geçmek için, birbirine onun hakikati araştırdığını söylüyorlardı. İşin tuhaf olanı, şimdi onun Muhammed'i bir putun ziyaretine davet etmesiydi!

Muhammed onun tiksindirici teklifi karşısında ne diyeceğini bilemedi. Zeyd, Muhammed'in duymadığını sanarak sorusunu bir daha tekrarladı.

Muhammed darılarak ona: Gitmiyorum, dedi.

– Ama yüklerini bağlayan arkadaşlarımızın hepsi onun ziyaretine koşuyorlar.

Muhammed bunu biliyordu. Alış verişini tamamlayanlar yükünü bağlayıp bir köşeye bırakıyor ve birkaç hediye alıp şehrin çevresindeki tepeye doğru gidiyorlardı. O tepenin üstünde yüksek surları olan bir kale vardı. Şehrin her tarafından orası görünüyordu.

Amcası oranın Ved putunun tapınağı olduğunu söylemişti. Dûmetü'l-Cendelli bir çocuk da orayı şöyle anlatmıştı:

– Savaşçı adamları anımsatan taştan yontulmuş bir puttur. Yüksek ve iri kıymımlı, bir de dimdik duran boynu var. Boynunda bir kılıç, omzunda ise bir yay ve okluk asılıdır. Sağ elinde bir mızrak ve mızrağın başında bir bayrak dalgalanmaktadır. Bir taş dolu kutu onun önüne konmuş. Bunların hepsi tamamen taştan yapılmış...

Muhammed'in bu konuda soracağı pek çok soru vardı. Halk neden kendi elleriyle yaptıkları taş, balçık, hamur, hurma ve benzeri şeylere ibadet ediyordu? Bu onun için çözül-meyen bir soruydu. Halk neden İbrahim Peygamber'in dininden sapmıştı. İbrahim'in dini nasıl bir inançtı?

– Sen niçin diğerleri gibi ziyarete gitmiyorsun?

– Çünkü onu sevmiyorum.

– Aferin sana çocuğum! Keşke bizim aksakallarımız da senin kadar akıllı olsalardı!

– Senin artık putlara tapmadığın doğru mu?

– Evet, oğlum; doğrudur!

– Ama bunu neden yaptın?

– Düşünerek! Düşünerek aklımı kullanmaya çalıştım.

Hem de uzun zamandan beri, nereye gitsem oradaki bilginler ve yaşlılardan bu konuda bilgi edinmeye çalışırım.

– Zeyd Muhammed’in karşısındaki bir yük bağına yaslanıp sohbete başladı:

– Benim putlar ve onlara tapınma hakkında bildiğim şeyleri kim bilse aynısını yapar.

Muhammed’i dinlemeye istekli görünce, tecrübe ve görüşlerini başkalarına aktarma hastası olan yaşlı adamlar gibi konuya girdi:

– Bizim insanlar İbrahim ve oğlu İsmail’in ilahına ve pak dinine inanırlardı. Kâbe de putlardan ve şu anda süs olarak ona asılan şeylerden temiz kalmıştı. Her yıl hac mevsiminde Araplar Yarımadanın her tarafından Mekke’ye doğru akın ederlerdi. Onlar Allah’ın evini İbrahim usulü üzere ziyaret ederlerdi. Nihayet **Amr b. Luhay** -Allah’ın ebedi laneti ona olsun- Mekke hükümdarı oldu.

O **Huzailer**dendi. Kendisi İbrahim dinini ortadan kaldırdı.

Amr başlangıçta öyle değildi. O, halkın arasında sayılan ve sevilen birisiydi. İnsanları yedirir, yoksulların borcunu öderdi. Halk da onu destekler, tüm buyruklarına boyun eğerlerdi. Lakin yavaş yavaş İblis ona İbrahim dinine ters olan bazı şeyler aşılamaya başladı. Amr kendi aklınca onları doğru buluyordu. Sonunda **Hübel** putunu Mekke’ye getirip Kâbe’ye yerleştirdi. Sonra yedi put daha getirip **Minâ**’ya dağıttı. Hem de hac esnasındaki İbrahim Peygamber’in telbiyesini⁽¹⁾

1- **İbrahim Peygamber’in telbiyesi**, günümüzde hacıların hac mevsiminde söyledikleri: “Lebbeyk; Allahumme lebbeyk, la şerîke leke lebbeyk...” demektir. Amr b. Luhay Şeytan’ın ilhamıyla onu:

değiştirip kendinden bazı şeyler ekledi. Söylenenlere göre bir gün hac esnasında İblis kızıl beyaz tüyleri olan deveye binmiş bir yaşlı adam kılığında onunla buluşup kendi şeytani düşüncelerini ona telkin etti. Ondan sonra diğer Araplar da putperestliğe başladılar. Bunun üzerine Amr da her kabileye Allah'a ortaklar olarak tapınmaları için birer put gönderdi...

Güneş batmak üzereydi. Dûmetü'l-Cendel pazarında önceki gürültü ve kalabalık sönmüştü. Hücreler birer birer kapanıyor, yabancı tacirler yüklerini topluyorlardı. Ebu Talib de birkaç işçiyle yükleri bağlamak ve yarınki sefere hazırlanmakla meşguldü.

Zeyd gözünü pazar yerinden ayırıp Muhammed'e yöneldi: Evet oğlum, muvahhit insanlarımız böylece putlara yöneldiler. Böylece kendi elleriyle dalalete saptılar.

Muhammed'in sabırsızlandığını görünce: Amcana yardım etmek için sabırsızlandığını biliyorum, dedi. Kalk oğlum! Hadi onun yardımına koş. Allah sana iyilikler versin...!

"Lebbeyk; Allahumme lebbeyk, lebbeyke la şerîke leke lebbeyk, illa hüve lek; temlikuhu ve ma melek!" diye değiştirdi. Anlamı: Senin ortağın yok. Ancak sana ait olan kimse hariç; onun kendisi ve neyi varsa sana aittir...

Dûmetü'l-Cendel panayırını geçtikten sonra, daha önceki zehirli sıcaklık biraz düşmüş gibiydi. İklim de değişmiş, yumuşak ve ılımlı bir hava hâkim olmaya başlamıştı. Doğada yaşam belirtileri gittikçe çoğalmaktaydı. Yeryüzünün ölgünlük, çıplaklık ve kuraklığı, hayat kokusu ve ahengiyle değişiyordu. İşte köyler, sayısız koyun, inek ve keçi sürüleri, develer, tarlalar, bostanlar, bahçeler; su kaynakları ve ırmaklar... Şam'ın beyaz yüzlü insanları; Hicaz halkından biraz daha iriyarı ve daha etli idiler. Kıvraklık ve zekâda onlara ulaşamazlardı. Elbiseleri onlarınkinden daha yumuşak, daha renkli ve daha çeşitliydi.

Muhammed, Şam vadisinde gördüğü insanların ve Şamlıların fizikî özellikleri dışında huy ve davranışlarının da Hicaz Araplarından farklı olduğunu anlamıştı. Bu insanlar çöl Arapları kadar iyi niyetli, dürüst ve sadık olmasalar da, onlardan daha iyi huylu, insanlı ve daha sabırlıydı.

Muhammed ince ve keskin zekâsıyla her şeyi görüyor, ölçüyor ve hafızasına bırakıyordu. Bu tecrübelerin ona verdiği mutluluk yol yorgunluğunu unutturuyordu. Amcasının yanında bulunmak ise onun için başka bir mutluluktu.

Muhammed develerinin birinin yükü üstünde oturmuş, güneş çarpmasından korkmadan başındaki kufiyeyi açıp, siyah saçlarını yemyeşil ovanın nemli esintisine bırakmıştı. Amcasının devesinin ardından gidiyor, yolculuk boyunca izlediği şeyleri düşünüyordu. Gerçi Hicaz yolunda bile güneş

onu yakmamıştı! Ama yine de yumuşak elma yanaklarına er-guvani bir esmerlik konmuştu.

Kervan develeri sanki birer zincir halkaları gibi düzen-li, kararlı ve ardı ardına bağlanmışlardı. O uzun yolculuğun ardından artık yorgunluk belirtileri kafilelilerin yüzlerinden akıyordu. Develerin adımları ilk güne göre epey ağırlaşmıştı. Ara sıra bir inilti çölün sessizliğini bölüyordu.

Bu esnada kabile kılavuzunun sesi duyuldu:

— İşte **Busra**...!

Devenin üzerinde yol almakta olan Ebu Talib Muham-med'e döndü: Burası Şam vadisinin doğusunda bulunan bü-yük bir şehirdir. Buranın bir de işlek pazarı var, dedi.

Muhammed de teşekkür edercesine amcasına baktı.

Şehre yaklaşınca, uzaktan bağlar ve binalar gözükmeye başladı.

Biraz daha ileride yolun sağ tarafında küçük bir ağaçlık vardı. Orası sahihsiz gibi görünüyordu. Onun ortasından bir pınar geçiyor, aşağıdaki tarlalara doğru akıyordu. Ağaçlığın sonunda -Busra panayırına doğru- taşlı bir tepe vardı. Onun doruğunda büyük ama basit bir bina vardı, orası çok güzel ve beyazdı. Onun üstünde eğik bir kulecik vardı. Tüm pence-releri kafilenin geldiği semte açıyordu. Bembeyaz duvarla-rın üzerinde siyah tahta pencereler, insana yolcu bekleyen iki açık gözü anımsatıyordu.

Ebu Talib "**Dur**" fermanı verdi. Kafileliler develerinin başını küçük ağaçlığın sonundaki açık araziye çevirdiler. De-velerin yumağı yavaş yavaş dolaşip yuvarlanarak birbirine girdi. Her kabilenin devesi bir tarafta çöktü...

Tepenin üstündeki bina bir manastırdı. Fazla eski olmasa gerekti. En fazla otuz kırk yıl önceye aitti. Duyduklarımıza göre orayı başrahip **Bahîra** inşa etmişti. Demek Bahîra o za-

mandan beri buraya kapanmış, haktan uzak durmuş, kendisini birkaç öğrencisiyle birlikte ibadete adanmıştı.

Bizim tepenin yanında indiğimiz günlerde Bahîra ve onun manastırı çok ünlüydü. O civarın insanları, onun azametinden ve şaşırtıcı işlerinden hikâyeler anlatıyor, uzaktan yakından onu görmeye, duasını kazanmaya koşuyorlardı. Ancak Bahîra zaruret dışında kimseyle görüşmüyordu.

Kafile iner inmez manastırın kapısından genç ve ince vücutlu bir rahip dışarı çıktı. Ağaçlıkta konaklayan Mekke büyüklerinin olduğu yere gitti. Onlara hoş geldin deyip kafile başkanının kim olduğunu sordu. Ona Ebu Talib'i gösterdiler. Genç rahip ona yöneldi: "Bizim büyüğümüz Bahîra efendi size saygılarını iletmemi, bir de kafile büyüklerini öğle yemeği için manastıra davet etmemi istedi. Burada biraz dinlenin, sonra manastıra teşrif buyurun!"

Ebu Talib ve yanındakiler hayret ettiler. Onlardan biri: "Bu çok uğurlu bir haber olmalı. Bugün güneş nereden doğmuş da büyük rahip aciz kullarına rahmet gözüyle bakmış acaba?" dedi.

— Evet, aynen öyle! Çünkü biz senelerdir hep buradan geçersiz, gece-gündüz bu mekânda konaklarız. Fakat şimdiye dek Bahîra'nın bize böyle iltifatta bulunduğunu hatırlamıyorum.

Genç rahip bal rengi gözlerini yere dikmiş, onlara bir şey söylemiyordu. Ebu Talib lafı değiştirmek, dolayısıyla genç rahibi o sıkıcı durumdan kurtarmak için, yumuşak bir sesle: "Bu bizim için bir onur olacak! Bundan dolayı Bahîra hazretlerine minnettarız. Bizi şaşırtan şey böyle bir olayın daha önce yaşanmamış olmasıdır." dedi.

Genç rahip Ebu Talib'in konuşma tarzına ve edebine hayran kaldı. Doğrusu, ben de üstadımın yaptığına şaşırdım. Lakin onun çömezliğini yaptığım bu yıllarda, hiçbir işinin hik-

metsiz olmadığını öğrendim. Gerçi en başta onun hikmetini birçokları anlayamaz, dedi.

Ebu Talib onay olarak ona: Evet, biz de onun hakkında birçok övgülü hikâye duymuşuz, dedi.

Genç rahip içinde sakladığı sözleri anlatma fırsatı bulmuş gibi şöyle içini döktü: Belki benim Nasranî ve Bahîra'nın talebesi olduğum için onun taassupla hareket ettiğini düşüneceksiniz. Ama hayatımda onun kadar bilgili ve takvalı birini görmedim. Ne rahiplerin içinde ne de onların dışında!

Gerçekten de Bahîra genç rahibin dediği gibiydi. O bilgi ve takva açısından çok yüksek makama ermişti. O Tevrat, İncil ve geçmişteki haberlerden pek nadir adamın bildiği sırlara ağâhtı.

Ebu Talib az çok bunları biliyordu. Rahib'e: "Bizim teşekkürlerimizi Bahîra hazretlerine ilet!" dedi. Onun buyurduğu gibi yapacağız...

Büyük bir salona uzun bir sofraya açmışlar, üzerine yoğurt, peynir, zeytin ve limon koymuşlardı. Her çeşit yemekle birlikte ateşin kuru üzerinde yapılan kebaba kadar her şeyi sıralamışlardı.

Kafile büyükleri sofraya oturduktan sonra, Bahîra ayağa kalktı, kendilerine hoş geldiniz dedi. Onlar da sağol dediler.

Yemeğin güzel kokusu aç konukların iştahını tahrik ediyordu. Fakat yemekten daha önemli olan ünlü rahiple bir araya gelmek şerefiydi. Onların hiçbirisi Nasranî olmasalar da, Bahîra gibi birine misafir olmayı büyük bir onur biliyorlardı. Bu yüzden onu unutmamak ve dönüşte herkese anlatabilmek için dikkatle onu süzüyorlardı.

Bahîra uzun boyluydu. Uzun, siyah papaz cübbesi giymişti. Cübbe ince endamının kalıbıydı, fakat koltukları çok genişti. Sanki onun altından beyaz bir elbise giymiş, beline kemer gibi bir kuşak bağlamıştı.

Uzun ve bembeyaz saç, sakalı vardı. Simasında, karşıdaki insana huzur veren parlaklık ve sükûnet vardı. Manevi ve etkili bakışları insanın derinliklerine işliyor, ruhunu onun karşısında arı ve çıplak hissettiriyordu.

Bahîra misafirleri bir bir gözden geçirdi. Kendi kendine: "Önemsiz olanların hepsi toplanmış, asıl olan gelmemiş!" diye mırıldandı.

Sonra onlara dönüp sordu: Efendiler, içinizde yemeğe gelmeyen, geride kalan var mı?

— Herkes gelmiş. Ancak bir çocuk var. Eşyalarımızı beklemek üzere bırakılmış bir küçük çocuk.

Bahîra kendi kendine: “O küçük değil. O bizden daha olgun ve daha akıllı bir büyüktür!” diye mırıldandı.

Bu fısıltı yakında oturan Ebu Talib’in gözünden kaçmadı. Ebu Talib Bahîra’nın Muhammed’i çağırmasına çok sevindi.

Yeğenim geldiğinde Bahîra onu tepeden tırnağa gözden geçirdi. Sonra onu yanibaşında oturtup aşırı ikramda bulundu. Herkes yemeğini yiyip Bahîra’ya teşekkür ederek orayı terk etti. Fakat Bahîra benimle Muhammed’in orada kalmasını istedi.

Ben onun bizimle özel konuşmak istediğini ve niçin bu ziyafeti tertip ettiğini yeni anladım. Bu yüzden onun konuşmasını bekledim.

Diğer kafileliler gittikten sonra Bahîra bizi başka bir odaya geçirdi. Biz oturunca Bahîra konuşmaya başladı:

— Bu çocuk senin neyin olur?

— Oğlumdur!

Bahîra bu gariplik karşısında kaşlarını çatı:

— Bu çocuğun babasının hayatta olmaması lazım! O, çocukluk döneminde anne babasını kaybetmiş olmalı!

— Evet, doğru söyledin. O benim öz oğlum değil, yeğenimdir.

— İsmi nedir oğlum?

— Muhammed.

— Evet, doğrudur: Muhammed veya Ahmed...! Bak delikanlı, Lât ve Üzza hakkı için...

— Lât ve Üzza adına benden bir şey isteme. Vallahi onlardan nefret ettiğim kadar hiçbir şeyden nefret etmem.

— Doğru, öyle olman gerekiyor! O hâlde Allah hakkı için sana soracaklarıma doğru cevap ver.

– İçin rahat olsun büyük rahip! Benim yeğenimden Şimdiye kadar kimse yalan duymamıŐtır. O yalandan uzaktır. Artık ne soracaksan sor!

– Doğru söyledin yiğit adam! Benim kötü bir niyetim yoktur. Ne olur bana kırılma! Söyle bakalım Muhammed, her Şeyden daha çok neyi seversin?

– Yalnızlığı.

– Yalnız kalınca neyi düşünüyorsun?

– YaratılıŐı; varlık âlemini; hayatı; ölümü; öbür dünya-yı...; işte buna benzer Şeyler!

– Benzer olan Şeyler de ne?

–

– Dünyada gördüğün Şeylerin hangisini daha çok seviyorsun?

– Doğayı.

– Ya doğanın içindekilerden hangisini?

– Gökyüzünü ve yıldızları.

– ok mu rüya görüyorsun?

– Evet.

– Başka?

– Uyanırken onların gerçekleŐtięini görüyorum.

– Rüyalarında neler görüyorsun?

–

İstemededen Ebu Talib'in gözü yaşlı rahibin gözüne ilişti. Onun solgun mavi gözlerinde sanki hayat nuru ıŐıldamaya başlamıştı. Hayretler içinde olan Bahîra: "Son olarak bir Şeyden emin olmam gerekir. Bu ocuğun sırtına bakmama izin verir misiniz?" diye sordu.

Ebu Talib Muhammed'e baktı. Onun muhalefet etmediğini görünce gömleğinin yakasını açtı. Gömleği geri çekince omuzları ve sırtı ortaya ıktı. Bahîra aceleyle onun iki küreği

arasına baktı. Tüylü, siyaha çalan alameti görünce, gözyaşları usulca akmaya başladı. Çocuklar gibi hıçkırıklara boğuldu. Gözyaşı dökerek o alameti öptü:

— Selam olsun sana ey gökten inen kitapların sırrı! Selam olsun sana ey bekleyenlerin aradığı! Selam olsun sana ey ruhların en latif olanı; Allah'ın rahmet tecellisi! Bahîra'nın canı elinde olan Allah'a yemin olsun ki, sen onun kendisisin. Sen Tevrat'ta geleceği müjdelenen ve geçmişteki peygamberlerin haber verdikleri peygambersin! Ne mutlu bana ki seni görebildim. Bugün benim en mutlu günümüdür!

Sonra secde ederek şunları söyledi:

— Allah'ım, sana hamdolsun! Benim uzun yıllar beklediğim arzumu gerçekleştirdin ve onu bana göstermekle gözlerimi ışıklandırdın!

Ebu Talib Âmine'nin hamileyken gördüğü rüyaları, babası Abdülmuttalib'in Muhammed doğmadan yaşadığı olayları ve Halime'nin yetim yeğeninden anlattığı gariplikleri akıldan geçirerek düşünceye dalmıştı.

Bahîra bir daha konuşmaya başladı. Bu sefer sözü Ebu Talib'e yönelikti:

— Onun bütün alametleri ilahî kitaplardaki verilen haberlere uymaktadır. O, Ahmed; Muhammed yani Farkilit'in ta kendisidir. Bahtiyar adam! Senin bu yeğenin ileride ilginç bir hayat yaşayacaktır. Cennet ve cehennem anahtarları onun elindedir. İki dünyanın saadeti ona bağlıdır. O, putları yıkacak, küfr ve şirk perdelerini insanların gözü önünden kenara çekecektir.

O, Âdemoğullarının en üstünü, takva sahiplerinin en faziletlisidir. Son peygamberdir. Rivayetlere göre, O anasından doğduğu zaman hayat gülümseyecek, kıyamete kadar gülmeye devam edecektir. Diğer taraftan Şeytanlar, putlar ve İblis'e uyanlar, kıyamete kadar ağlayacaklardır.

Sonra içini çekerek şunları ekledi:

— Benim yaşıım 70 oldu. Uzun zamandan beri onun peygamberliğinin ortaya çıkmasını bekliyorum. Geçmişteki haberlerden ve din büyüklerinden bir gün onun buradan geçecek olduğu haberini duydum. Hemen buraya gelip bu yolun kenarını mesken edindim. Nice günler gözümü bu yola dikip onu ziyaret etmek ümidiyle günleri saydım. Nihayet dün sabrım taşı. Ağlayıp yalvardım ve onu görmek için dua ettim. Gece şaşkırtıcı bir rüya gördüm. Onun tabiri bekleme döneminin sona ermesinden ibaretti.

Bu sabah erkenden gözlerimi yola diktim. Nihayet uzaktan bir duman gördüm. Sizin kafileniz gözüktü. Onun üzerinde beyaz bir bulut parçası; sanki bir güvercindi! Kafile ilerledikçe o bulutun da ilerlediğini gördüm. O bulut demek bu sevgili zatın başına gölgelik yapıyormuş!

İlk başta tereddüt ettim. Belki yanılıyorum dedim. Fakat dikkatle baktığım zaman onun gerçek olduğunu anladım. İnanırım ki rüyam doğruymuş ve o müjde verilenin bu kafilende olması gerektiğini anladım.

Bahîra derinden içini çekerek Muhammed'e şöyle dert yandı:

— Keşke senin davetini göreceğ kadar yaşasam ve canımı uğrunda verebilsem!

Bahîra Ebu Talib'in tedirgin olduğunu fark etti. Ona şöyle tavsiyede bulundu:

— Bu haberi gizletmek olmaz. Bazı Yahudiler ve rahipler bundan haberdardırlar. Onun kim olduğunu fark ederlerse onu kaçıır, ona zarar verirler. Gerçi Onu öldüremezler. Çünkü O Allah'ın gözdesidir. Fakat onun eline ayağına zarar vermeleri muhtemeldir...

Kafileye gitmek istediğimizde Bahîra bir paket pasta ve bir testi terbiyelenmiş zeytin getirip, yeğenime hediye olarak takdim etti.

Muhammed sürüyle çöle gitmeye hazırlanırken, Ebu Talib ona seslendi:

— Oğlum, **Hüveylid'in kızı Hatice** peşinden adam göndermiş.

— **Hatice-i Tâhire** mi?

— Evet oğlum...!

Hatice'nin elinde bir miktar mal bulunmaktadır. Hatice bu malla ticaret yapıyor. Her yıl Şam ve Yemen'e mal gönderiyor, o diyarlardan Mekke'ye başka mallar getiriyordur. O daha önce mallarını kölesi Meysere'yle gönderirdi. Ancak şimdi bu sorumluluğu sana vermek istiyor. Dün sen sürüyü otlağa götürdüğünde Meysere bu haberi getirdi.

Muhammed biraz düşünüp sessiz kaldı. O az çok Hatice hakkında bir şeyler duymuştu. Zaten Hatice'yi Mekke'de tanımayan yoktu. Tüccarların anlattığına göre Yesrib, Şam ve Yemen'de bile ticaret adamları onu tanıyorlardı. Ayrıca Hatice Mekke'de iyilikle tanınan birisiydi. Perakende satıcılar onunla ortak iş yaparken aslında onun kendi sermayesiyle alışveriş ediyorlardı. Birçok adam da parasız kalınca ondan borç alıyordu. Lakin o dönemde borç vermek faiz suretiyle yaygınlaşmış, başlı başına bir ticaret sayılıyordu. Buna rağmen Hatice asla faiz almaz, kendi parası dışında fazla parayı kabul etmezdi.

Muhammed Meysere'yi de az çok tanıyordu. Orta yaşlı iri endamlı zenci bir köle; temizlik, dürüstlük ve yücelik

onun simasından belliydi. Gerçekten de Hatice gibi bir kadının itimat ettiği kadar liyakati vardı. Ama şimdi Hatice'nin işi Meysere'den alıp Muhammed'e devretmesinin sebebi ne olabilirdi?

Yine de bunlar Muhammed'in zihnini çok meşgul eden şeyler değildi. Asıl onu düşündüren şey kendisiyle amcasının hikâyesiydi: Ebu Talib maddi olarak büyük bir sıkıntı içindeydi. Gerçi o başından beri de fakirdi, ama bir süredir fakirlik kötü yüzünü daha da göstermeye başlamıştı. Yaşı elliye ulaşmıştı, beş tane çocuğu vardı. Muhammed'le ticaret için yolculuğa çıkmıştı. Daha sonra Ebu Talib bir daha yolculuğa çıkmamıştı. Oğullarına gelince; Talib babasına yardım edecek durumda değildi. Akîl'in gözleri bile doğru dürüst görmüyordu. Cafer ise küçük bir çocuktur. Geri kalanlar da iki kızdan ibaretti. Bu arada Muhammed de amcasına yük olmamak için çok çaba göstermişti. En başta Ebu Talib'in keçilerini ve devesini güdüyordu. Bir süre sonra öbür amcalar ve akrabalar da davarlarını onun sürüsüne kattılar. Ancak şimdi O yirmi beş yaşına gelmişti, daha uygun bir iş seçmeliydi. Böylece amcasına daha iyi yardım edebilirdi. Başını yerden kaldırmaksızın amcasına: "Siz nasıl uygun görürseniz!" dedi.

Ebu Talib aynı vakar ve büyüklükle ona karşılık verdi:

— Sen maşallah kocaman delikanlı oldun. Üstelik olgunluk ve zekâda yaşlı adamlardan daha üstünsün. Ama hâla benim küçük yavrumsun! Muhammed'im; senin yokluğuna ben bir gün bile dayanmam. Ama senin de kendine iş ve eş bulman, hayatına çeki-düzen vermen gerekir diye düşünüyorum. Fakirliğin yüzü kara olsun. Ah bir seni evlendirseydim! Bunu yapamadığım için daima utanç duyacağım. Bu yolculuktan elde edilen kârla bunu yapabileceğimizi ümit ediyorum. Yine de kendin bilirsin. Sen neyi irade edersen ben ona uyarım.

Ebu Talib'in bu sözleri üzerine Muhammed'in kırmızı yanakları daha kızardı. Başını aşağıya eğerek: "Bana biraz düşünmek için müsaade eder misin, amcacığım?" dedi.

— İyi düşün oğlum! Gitmeye karar verirsen hemen hazırlanmaya başla! Talib'e söylerim, bugün sürüyü o güder.

— Teşekkür ederim amca!

Amcasına iyi günler deyip evden çıktı. Bu, düşünülmesi gereken önemli bir konuydu. Her zamanki gibi yalnızlığı seçti, Hirâ Mağarası'na doğru yöneldi...

Nur Dağı'nın altında durakladı. İki fersah yolu duraklamadan yürüdükten sonra biraz oturup mola verdi. Yolun kenarındaki bir kayaya oturdu.

Burası cedit İbrahim'in İsmail'i kurban kesmek istediği yerdi!

Arkasında yüksek ve piramit biçiminde **Tebîr Dağı** vardı. Karşıda ise Nur Dağı.

Yazın ilk günlerinin sıcağı dağdaki taşları, kayaları pişirmişti. Bir ince ırmak gibi ter, Muhammed'in genç şakaklarından kıvamlı çenesine doğru akıyor, siyah gür sakalları arasında kayboluyordu. Bununla birlikte yine oranın havası dağların arasına gömülen Mekke'den daha ılımlıydı. Bazen de anlık bir rüzgâr esiyor, kayaların arasındaki çaluları titretiyordu.

Muhammed kufiye ve ikâlını başından açtı. Siyah saçları iki yanağına döküldü. Yüzünü Mekke'nin kuzeyindeki ovaya çevirdi; Orada Yesrib yolu kuru ve zayıf bir nehir gibi çölü ikiye ayırıyor, son olarak da boz dağların arasında gözden kayboluyordu.

Allah'ın yarattığı tabiat ne kadar da çeşitliydi! Bir tarafta bu kuru ve asik suratlı engin çöl, diğer taraftaysa Şam'ın tarlaları, bağları, bahçeleri ve su fışkıran kaynakları...!

Muhammed alnının terini sildi. Yerinden kalkıp kimse-sizliğinin sırdaşı ve sevgili munisiyle son vedasını yapmak için Nur Dağı'nın tepesine çıkmaya başladı...

Nur Dağı yaklaşık 200 metre yükseklikte olsa da, yolu pek engebeli ve yokuştı. Kayalar, taşlar ve çalı dikenleriyle örtülü zemini, ona tırmanmayı daha da zorlaştırıyordu. Ama Muhammed gençlik yaşlarından beridir sürekli buraya çıktığı için, artık öyle güçlük çekmiyordu. Kaldı ki derede tepede o kadar koyun gütmüştü ki, bacakları güçlenmiş ve böyle basit şeylerle yorulmak bilmezdi...

Muhammed arkasına dönüp baktı. Ayağının altında; şehre doğru, dere gibi görünen Minâ boğazı vardı. Kimsecikler yoktu. Orada sinek bile uçmuyordu. Az ileride Mekke; ondan duyulan tek şeyse zayıf bir gürültüydü.

Aniden Abdülmuttalib'i hatırladı. İçine gam doldu. Abdülmuttalib de Muhammed gibi ara sıra tek başına bu dağa gelir, günün bir bölümünü Hira Mağarası'nda geçirirdi. Bir de ramazan ayını baştan sona Hira'da geçirirdi. O zamanlar yaşlı kölesi Âmir ona yemekle su götürürdü. Bazen Muhammed de dedesini görmek için Âmir'le beraber oraya giderdi...

Muhammed doruğa vardı. Yaklaşık 20 metre vardı. İşte her tarafı karışksız mavi ve saf gökyüzü! Hafif bir rüzgâr esiyor, sıcaktan bunalmış Muhammed'e cennette gibiymiş gibi bir his veriyordu.

Muhammed, tıpkı alıştığı gibi biraz tepede durup mola verdi. Etrafına bakındı. Dağın doğu semtinde Arafat'a giden bir yol vardı. Mekke dağın güneydoğusunda, alçak dağların eteklerine yayılmıştı. Tam ortasında; şehir evlerinin oluşturduğu halkaların arasında, Kâbe kara bir yüzük taşı gibi kederli hâlde duruyordu. İnce erguvani toz kümesi şehrin semasında büyük bulut parçası gibi duruyordu.

Şehrin içindeki evlere gelince, onlar da az çok Harem'e doğru daireler şeklinde küçülüyor, orta çukurdan da yukarıya doğru açılıyordu. Fakat şimdi şehrin yüksek tarafında olan kuzey bölge, selden güvende olması için Kureyş zenginleri-

nin mahallesine dönmüştü. Bu yüzden oraya **Bathâ** denmişti.⁽¹⁾

Bathâ mahallesinin yapıları, büyük ve muhteşemdi. Duvarları taştan yapılmış ve genellikle iki katlı binalardı. Bu arada Hatice'nin iki katlı binası üstünde gözükten yeşil çatı, orayı daha da görkemli yapmıştı.⁽²⁾

Hatice'nin evinin çatısına çıkacak biri olursa Yesrib-Şam yolu gözünün önüne serilirdi. Hatice her akşam o kubbemsi çatıda oturup konuklarını ağırlardı.

Hatice hakkında birçok şey anlatıyorlar; bazen de Arap usulü dedikodu yapıyorlardı.

“Çok güzel bir kadındır. İleri yaşta olmasına rağmen, yine birçok isteyen var. **Ebu Leheb** ve **Amr b. Hişam**⁽³⁾ gibi Kureyş büyüklerinden ziyade, Arap Yarımadası'nın krallarının hepsi ona hayrandırlar.”

Muhammed bazı Mekke gençlerinin Hatice'den yaş itibarıyla pek küçük oldukları hâlde, sırf parası için onunla evlenmek istediklerini duymuştu. Fakat Hatice onların hepsini geri çevirmişti.

Muhammed Hatice'yi asla görmemişti. Bu sözleri de ondan bundan duymuştu. Asıl bildiği şey onun Hicaz'ın en zengin kadını ve aynı zamanda diğer zenginlerdeki kötü huy-lardan uzak olduğuydu.

“Yoksullara iyilik yapmak ve bahşişte bulunmakta onun eşi yoktu.”

Zaten bu yüzden bazıları ona Kureyş Hanımefendisi ismi vermişlerdi. Bir de tertemiz yaşadığı için ona Hatice-i Tâhire denmişti.

1- Batha ve Ebtah, geniş alan veya sel vadisi demektir.

2- Hatice'nin damının üstüne kubbe tarzında bir çadır dikilmişti...

3- Asıl adı **Amr İbn Hişam** olup, Ebû Hakem ve İbn Hanzala künyeleriyle bilinir. En meşhur lakabı **Ebû Cehil**'dir.

Muhammed Mekke'ye yönelerek yere oturdu. Bu şehri çok ama çok seviyor, bir o kadar da halkının kötü huy ve inançlarından nefret ediyordu.

Dedesi Abdülmuttalib'in döneminde halkın inancı yine aynıydı. Ama ne de olsa şehrin bir büyüğü ve bir düzeni vardı. Çünkü onun büyüklük ve otoritesi zalimlerin zulmetmesini engelliyordu. Onun ölmesi, dolayısıyla oğlu Zübeyr'in yerine geçmesiyle işler yavaş yavaş çığırından çıktı. Zübeyr her ne kadar iyi ve cömert biri olsa da, babasının otorite ve azametini sahipliği değildi.

Muhammed'in gözü Kâbe'ye ilişince, o kimsesiz adamın hikâyesini hatırladı:

Akşam sularıydı ve Muhammed Kâbe'yi tavaf etmeye gidiyordu. Birden Harem'de bir kalabalığın olduğunu gördü. Onlar zayıf endamlı ve orta yaşlı bir adamın etrafına toplanmış, o ise İsaf'ın önündeki sekiye çıkmış, bağırarak bir şeyler anlatıyordu.

Muhammed biraz yaklaştığında onun **Benî Zübeyd** kabilesinden olduğunu öğrendi. Benî Zübeydli adam, satmak için Mekke'ye üç-beş mal getirmiş. **Sehmoğulları**'ndan **Âs b. Vâil** onun mallarını satın almak adıyla gasbetmiş, şimdi de parasını vermiyormuş!

Benî Zübeydli adam feryat ediyordu:

— Ey Kureyş erkekleri; zulme uğramış garip bir adamın imdadına yetişin! Güvenilir şehirde onun malını elinden aldılar!

Muhammed bunu duyunca kalbi sızladı. Bir süre yerinde kalıp o garip ve kimsesiz adamın malı nasıl geri alınabilir, diye düşündü.

Nihayet bu hikâyeyi amcası Zübeyr'e anlatmaya karar verdi. Belki o bir şey yapar diye düşündü.

Zübeyr olayı duyunca zulme uğramış adamı çağırıp on-

dan bir gün daha sabretmesini istedi. Sonra Kureyş'in boylarının büyüklerine Dârü'n-Nedve'ye toplanmalarını söyledi.

Akşam olunca onların bazıları gelip, bazıları gelemedikleri için bahane uydurdular. Muhammed ise amcasıyla birlikte oraya gitti.

Zübeyr toplananlara o adamın hikâyesini anlattı. Sonra, bu mevzu ile ilgili iki ihtimal var ve onların ikisi de Kureyş ve Mekke için ayıp ve ziyandır: Birincisi bu haberin yayılması ve herkesin artık Mekke güvenli değil demesidir. Bu durumda tüccarlar eskisi gibi buraya ticarete gelemez, sizin malınız ve mesleğiniz tehlikeye düşer! İkincisi Kureyş'in hürmeti zedelenir. Halk, Mekke'nin büyükleri, aynı zamanda Mekke'nin eşkıyalarıdır, diyecekler.

Bunları duyunca toplantıda velvele koptu. Herkes bir şey diyordu. Zübeyr, bu olayın bir daha tekrarlanmaması için bir şeyler yapmalıyız, dedi.

Birisi: Mekke Haşim ve Abdülmuttalib gibi bir büyük istiyor. O zaman kimse diğerine haksızlık etmeye cesaret edemez, dedi.

Zübeyr bu kinayeli söze darılmadı. Evet, öyledir. Ama ben bu konu üzerinde epey düşündüm. Artık bizim başımızın üstünde öyle büyük zâtlar yoktur diye, oturup herkesin birbirine zulmetmesini mi beklemeliyiz? Hayır, bana kalırsa Kureyş boylarından istekli olan yiğit ve cömert insanlar öne çıkmalı, kendi aralarında mazlumları koruyacaklarına yemin etmelidirler!

Zübeyr'in bu teklifi Muhammed'in pek beğenisini kazandı. Diğerleri de hemen hemen aynı fikirdelerdi. Zübeyr onlara: Bu gece iyice düşünüp taşının. Tüm kabile fertlerinize de bunu bildirin; kim bu antlaşmaya katılmak istiyorsa, yarın akşam aynı saatte burada olsun, dedi.

Abdullah b. Ced'an şöyle seslendi: Ben bu cömertleri

evimde ağırlayacağım. Bu uğurlu antlaşmanın benim evimde yapılmasını istiyorum.

Herkes tamam deyip onu kutladılar.

Ertesi gün **Benî Haşim**, **Benî Esed**, **Benî Teym** kabilelerinden birkaç yiğit, bir de **Benî Nazîr** kabilesinden **Fehr oğlu Hâris** buluşma noktasında bir araya geldiler. Muhammed ve Zübeyr de oradalardı. Bir inek boğazlayıp kanını bakır bir leğene döktüler. Hekim Beyzâ anne -Muhammed'in halası- kan dolu leğeni getirdi. Birer birer ellerini kana sokup, **Tebîr** ve **Nur** dağları ayakta oldukları ve de suların yünleri ıslattığı sürece birbirini destekleyecekleri üzerine yemin ettiler.

Bu antlaşmanın haberi Mekke'de yayıldı. Buna **Hilfu'l-Fudul** (Erdemliler Paktı) denildi. Halk bu yiğitlerin işini takdir edip onlara övgü yağdırdılar.

Ertesi gün Âs'a Zübeydli adamın mallarını geri vermesi konusunda haber gönderdiler. Âs daha önce böyle bir antlaşmanın vuku bulmasını duyup canına korku düşmüştü. Bu haberin ardından endişelenip adamın mallarını geri verdi...

Hoşnutluk alameti olarak Muhammed'in genç dudaklarına bir tebessüm kondu. Huzura kavuştuğu için rahat bir nefes aldı.

Bu Muhammed'in o güne dek katıldığı tek gruptu. Ona katıldığına o kadar memnundu ki bir gün Ebu Talib'e şöyle demişti: "Bu yeminin yerine bana kızıl tüylü develer verseler bu kadar sevinmez, mutlu olmazdım!"

Muhammed Nur dağının güney semtinde bulunan Hirâ Mağarası'na yöneldi. Hirâ, dağın eteğinden yaklaşık 200 metre yükseklikte bulunuyordu. Diğer mağaraların tersine orası dağın göğsünde bir çukur şeklinde meydana gelmemişti. Sanki kayalar birbirinin üstüne çöküp mağara şeklinde bir yer ortaya çıkmıştı.

O, mağaranın önüne düşen iki taş parçası arasından geçip

Hirâ'ya girdi. Mağaranın küçük bir ağzı, güzel yontulmuş duvar ve tavan taşları vardı. Yüksekliği normal bir adam boyunun birkaç misli idi. İçerisi bir adamın yatabileceği büyüklükteydi. Tabanı parlak ve erguvani yumuşak kumla örtülüydü.

Muhammed bu mağarayı çok severdi. Burası onun yalnızlık mekânıydı, onu rüzgâr, yağmur ve güneşten de korurdu. Hirâ'nın bir özelliği daha vardı. Orada otursa da kalksa da, uzansa da sevdiği Kâbe'yi görebilirdi!

Mağaranın zeminine oturdu. Sırtını duvara verdi. Buranın havası dışarıdan daha latifti.

O, Tebîr ve Nur dağları arasındaki kıra baktı: Kır, dikenli çalılarla kaplıydı. Sonra uçsuz bucaksız çöl; Muhammed'in tanıştığı otlak. Onun gece gündüz çobanlığını yaptığı sürünün otladığı yer...

Güneş yükselmeden kervanın yola çıkması gerekiyordu. Muhammed bir seferden fazla ticaret yolculuğuna çıkmasa da, o yolculuktan birçok tecrübe ve bilgi elde etmişti.

Şehrin konutlarının bittiği yerde, Yesrib'e giden geçidin yakını, kervanın kalkma yeri idi. Muhammed birkaç gün önceden **Meysere** ve Hatice'nin diğer köleleriyle birlikte yükleri hazırlayıp bağlamışlardı. Tâif'in derisi, meşini ve yünü, Mekte'nin şifalı bitkileri ve miski, Habeş'in fildişileri, Hint malı baharat, Hindistan cevizi, ıtırli buhur, kıymetli abanoz tahtalar ve çelik kılıçlar, Pers diyarının fıstığı, güzel halıları, yumuşak kadifeleri, altın ve gümüş süslemeleri, Çin'in misk ve rengârenk ipek kumaşları, Bahreyn ve Umman'ın amber ve iri incileri, Yemen malı zamk, sürme, hizab, yaldızlı kumaşlar, sade ve çizgili ketenler... Bunların dışında birkaç tahta, demir ve deri kutu vardı. Onların içi Rum, İran altın ve gümüş sikkeleriyle doluydu. Bu sikkelerin hepsi Hatice'nin evindeydi. Anlaştıklarına göre yükleri develerin üstüne yerleştirdikten sonra Meysere gidip onları evden getirecekti.

Muhammed daha önce kendi eşyalarını bir deri keseye koymuştu. İki takım elbise, biri basit; yol esnasında giymesi içindi. Diğeri daha kaliteli; şehirlerde giymesi için. Bir de tahta bir tarak, küçük taş sürme taşıyla sürmedanlık, bir tunç mis kabı, birkaç misvak, su içmek için bronz bir tas, menekşe yağı dolu bir yağdanlık, iğne ve iplik ve bir de makas vardı...

Sabahleyin Akıl ile Talib sürüyü otağa götürmüşlerdi. Amcası Ebu Talib daha önce bir iş için evden çıkmıştı. Fakat onu kervan yerinde uğurlayacağını söylemişti.

Muhammed şefkatli yengesiyle vedalaştı. Eliyle küçük amcakızının başını okşadı, onunla da vedalaştı. Fatıma, oğlu sefere giden bir anne gibi heyecanlıydı. Fakat bu son saatlerde ağlayarak Muhammed'i üzmemek istemiyordu. İçindeki telaş ve kaygıyı belirtmemek için tebessüm edip çıkış kapısına kadar onu yolcu etti.

Muhammed evin küçük tahta kapısından dışarı çıkıp yola koyuldu.

"Ey yüce yaratan! Senin ümidinle yola çıkıyorum. Sana yöneliyor, senin rahmetine sığınıyorum. Bir tek senden yardım diliyorum.

Allah'ım; zorluklarda bana yardım et! Aslında büyük olup küçümsediğim şeyler karşısında bana yardım et!

Yüce Rabbim; temizlik ve dürüstlüğü benim azığım kıl! Hatalarımı affet! Nereye yönelirsem beni iyilik ve doğruluğa yönelt!"

Yol esnasında **Ebu Hamisâ'**yla karşılaştı. Sanki onun da kafilede yolcu edeceği birileri vardı. Ebu Hamisâ güler yüzle Muhammed'e günaydın dedi. Muhammed de bir tebessümle ona cevap verdi. Birlikte, kafileye doğru yürüdüler...

"Bir gün ben Emin'e bir şeyler satmıştım. Geri kalan paramı almak için yarın erkenden Harem'in girişindeki pazarda buluşmak üzere anlaştık.

Bu olayın üzerinden biraz zaman geçti. Ben olayı unuttum. O sırada bir iş için Mekke'den çıktım ve üç güne kadar dönmedim.

Üçüncü gün döndüğümde oradan geçerken Muhammed'i gördüm. Bir oturağa oturup yola bakıyordu. Aniden kararımızı hatırladım.

Ona yanaşıp konuştuğumda, o temiz huylu delikanlının, bu üç gün içinde sürekli gelip sabahtan akşama orada oturduğunu ve beni beklediğini öğrendim.

Onun vefasına hayret ettim. Kendi unutkanlığımdan da utanç duydum. O zaman niçin ona Emin lakabı verdiklerini ve onu niçin ağırladıklarını anladım.”

Pazarın sonuna gelmişlerdi. Benî Haşim kapısı gözükmüce Muhammed, Ebi Hamisâ’yla vedalaşıp o kapıdan Harem’e girdi.

Harem sabah saatlerinde bomboştı. Putlar donuk ve sursatsız tipleriyle, ziyaretçisiz Harem’in şurasına burasına dağılmış duruyordu.

Muhammed üzüntü ve nefretle yüzünü onlardan çevirip Kâbe’ye yöneldi.

Orada ilkin **Siyah Taşa** elini sürdü.⁽¹⁾ Kâbe’yi tavaf ediyim derken kulağında bir ses çınladı. Birileri ağlayarak bazı sözler söylüyordu. Sesinde Muhammed’i kendine çekecek bir cazibe vardı:

— Allah’ım; sana nasıl ibadet etmem gerektiğini bilseydim, inan ki öyle ibadet ederdim. Lakin onu bilmediğim için beni mazur gör...

Muhammed bu sözleri duyunca söz sahibini tanıdı. Onu daha önce de birkaç kere bu hâlde görmüştü. O, Mekke’nin dört muvahhidinden biri olan **Amr b. Zeyd**’di. Onların adı dillerde dolaşıyordu. Amr, Muhammed çocukken Şam yolculuğunda Kureyş kfilesinde bulunan adamdı.

Diğer üç kişi; **Varaka b. Nevfel**, **Übeydullah b. Cahş** ve **Osman b. Huveyris**’ti.

Onlardan Varaka ile Osman Hıristiyan dinine girmişler, Übeydullah ise belli bir dine bağlı değildi. Zeyd, Kureyşlile-

1- **Hacerü’l-Esved** Arapçada siyah taş demektir.

re, İbrahim'in Allah'ına taptığını söylüyordu. Ama kendisi o dinin kuralları ile ilgili hiçbir şeye ulaşamamıştı.

Muhammed biraz durakladıktan sonra Kâbe'yi tavaf etmeye başladı.

Kâbe duvarının diğer tarafında bulunan Zeyd'in Kâbe'ye doğru alnını yere koyup ibadet ettiğini gördü. Muhammed Zeyd'le muhabbet etmeği sevmesine rağmen, konuşarak onun yalnızlığını bozmak istemedi. Sessizce yedi kere tavaf edip yoluna devam etti...

Hatice'nin kafilesinin beş yüz tane yük devesi, birkaç tane de binek devesi vardı. Kulak, baş ve boyunlarını çepeçevre sarmış olan kırmızı püskülü çingiraklarıyla kervanın arasında diğer develerden ayırt ediliyordu. Meysere dışında elli tecrübeli köle ve güçlü işçi Muhammed'e eşlik ediyorlardı.

"Ben onlara Emin'in emrini yerine getirmelerini, hiçbir fikrine aykırı iş görmeyeceklerini ve bir dediğini iki etmemelerini söylemiştim. Emin'e de bu yolculukta Meysere'yi kendine muavin etmesini söylemiştim. Meysere daha önceleri benim kabilemin kılavuzuydu. O bir köle olsa da çok temiz, tecrübeli bir insandı. Gün görmüş birisiydi."

Muhammed develeri ayırdı. Her on deveyi bir kişiye emanet etti. İnci, altın ve gümüş sikke yükü taşıyan beş deveyi de Meysere'ye verdi.

Güneşin ilk ışınları Mekke'nin doğu dağları semtinden yansıyınca yürüyüş davulu çalındı.

"Dumm, dum dum..."

Göç zamanı geldi....

Oturanlar kalksınlar!

Ayaktakiler oturmuş develeri kaldırsınlar...!

Dumm, duma duma dum...

İşte son veda....!

Dummm....

Artık hızlı develerinizin sırtına binin!

Dumm dum...

Develer bir sıraya girsin...!

Dum dum...

Hazır olun!

İşte gidiyoruz...!"

Kureyş geleneklerine göre bir ticaret kafilesi yola çıkınca, kervanın içinden bir kafileyi diğer gruplara başkan tayin ederlerdi. Artık herkes ona itaat ederdi. Bu kervanda da Kureyş'in ileri gelenlerinden birkaç kişi bulunurlardı.

Hatırladığım kadarıyla **Benî Mahzum**'dan **Amr b. Hişam** vardı. **Benî Adiy**'den **Mut'am**, **Benî Nazîr**'den **Nasr b. Hâris**, **Benî Zühre**'den **Ehce b. Hallac**, **Benî Leva**'dan **Ebu Süfyan** ve **Benî Haşim**'den ise **Muhammedü'l-Emin** kafilde yer alıyorlardı.

Muhammed'in yönettiği kabile diğerlerinden daha büyüktü. Haşimoğulları'ndan da birkaç kişi ticaret mallarıyla bize katılmışlardı.

Ben ve diğer Benî Haşimliler Muhammed'in kervan başkanı olmasını istedik. Fakat Amr b. Hişam buna karşı geldi. Muhammed'in amcası Hamza -Mekke'nin yiğitleri ve pehlivanlarındandı- bizimleydi. Kendisi bunu görünce gazaplandı. Kılıcını çekip Amr'a saldırdı. Fakat Muhammed onun önleyip, amca kılıcını kınına sok! Şöyle yapalım: Gidişte onlar önde olsun, dönüşte biz! Ne de olsa iki grup da aynı kabiledendir. Her halükârda yine Kureyş önde olmuş olur, dedi.

Öylece kabile yola çıktı.

Yol ile kervan; adamlarla develer... Develerin ağır yükleri; Çin, Hint, Pers, Habeş, Yemen, Bahreyn, Amman ve Hicaz malları... Erkekler kılıç ve hançer kuşanmışlardı. Bazıları omuzlarına yay ve okluk asmışlardı. Herhangi bir tehlikeye karşı gözlerini dört açmışlardı, kulakları kırıştıydı...

Deve kervanı katar hâlinde, büyük adımlarla Yesrib yolunun kuru yatağında ilerliyordu Yaklaşık 300 kişi, sırtına mal yüklenmiş 3000'i aşkın deveyi korumakla görevlendirilmişti.

Seferin başlangıç hüznü henüz insanların ve develerin yüreğinden kalkmamıştı. Bunu, insanların sessizliğinden ve develerin insansı bakışlarından anlamak mümkündü.

Kervanın öncüsü Amr b. Hişam'ın develeriydi. En öndeki deveye oturan ise onun kendisiydi. Onun bu seferdeki muavini genç **Ammar**'dı. Ammar'ın babası **Yasir**, **Mahzûmoğulları**'na sığınmış, kendisi ile annesi **Sümeyye**, **Ebu Huzeyfe**'ye kölelik yapıyorlardı.

Sonra Hatice'nin kafilesi geliyordu. Öyle büyüktü ki, Arap daha önce bir tek kişiye ait olan onca büyük kafile görmemişti. Onun önünde Muhammed sarı tüylü hızlı bir deveye binmişti.

Bu kafilenin ardından Haşimoğulları geliyordu. Onun peşinden de diğer Kureyş boylarının kafileleri yer almıştı.

Develerin beşik gibi sallamaları, uykudan erken kalkmış yorgun binicilere uykuyla uyanıklık arasında zevkli bir hâl veriyordu. Uzaklaşan anılar beynin en derin tabakalarından baş kaldırıp gözlerin önünde canlanmaya başlıyordu.

Fakat Muhammed'in gözü ve kalbi uyanık hâlde, kâh karşısına, kâh da etrafına göz atıyordu. Dostun tanıdık toprakları; onun çobanlık yaptığı kırlar...

Kafilenin sol tarafında Kararî denen yer uzanıyordu. Muhammed genellikle sürüyü oraya götürürdü. Onun sonsuz düşüncelerinin geniş alanı; işte geçirdiği uzun geceler ve gündüzler...

— Merhaba Emîn!

Muhammed karşıya döndü. Ammar'dı. Ebu Huzeyfe'nin kafilesine arka koruma olarak oraya gelmişti.

— İyi günler kardeşim!

Bunu duyan Ammar'ın yanaklarına sıcak bir kan doldu. Öyle ki bu kızarıklık onun genç yüzünün esmer cildi altından belli oluyordu.

Kureyş kabilesinin en şereflişinin torunu, hem de Mekte'nin en büyük kafilesinin lideri olan hür bir delikanlı, bir deve fiyatında olan kölenin oğlu köleye kardeşim demişti!

Ammar bu iltifattan hem memnuniyet, hem de utanç duydu. Tüm duygularını bir cümlede özetleyip cevap verdi: Teşekkür ederim efendim!

Muhammed merhamet dolu bir tebessümle ona karşılık verdi. Ammar devesinin Muhammed'in devesinin önünde gitmesinden çekiniyordu. Muhammed bunu anlayınca ona: Rahat ol Ammarcığım! Dostlar arasında bu gibi şeyler saygısızlık sayılmaz, dedi.

Ammar biraz daha utandı. Muhammedü'l-Emîn onun gibi kıymetsiz bir insana "dost" demişti!? Gerçekten bu sevimli delikanlı ne kadar saygıdeğer ve alçakgönüllüydü...!

Hür insanlar dışında diğer köleler de Muhammed'i seviyor sayıyorlardı. Çünkü O büyük ve görkemli bir efendi olmasına rağmen, yaşam ve davranış olarak çok sade ve gösterişsizdi. Basit ve temiz elbise giyerdi. Yolda yürürken kibirlenmez, boynunu, başını dik tutmazdı. Adımlarını biraz geniş atar, yokuşu inen birisi gibi yürürdü. Otururken bir şeye dayanmazdı. Biz köleler gibi yere oturur, yerde yer, yerde ya-

tardı. Kendi ayakkabısını kendi yamardı. Köleler gibi dizüstü oturur, ya da elleriyle dizlerini kucaklardı. Kimse onun bağdaş kurduğunu görmemişti.

Bunlardan ziyade onun dürüstlüğü Mekke’de dillere düşmüştü. Ben, Benî Mahzûm sürüsünü götüğüm günlerde onu kırdı çok görmüştüm. Bir gün ona: “Ey Emîn; duyduğuma göre **Fah** mıntıkasında harika bir otlak yeri varmış. Yarın sürüyü oraya götürelim diyorum. Ha, ne dersin?” dedim.

Peki, dedi.

Yarın oraya gittiğimde Emîn’in benden daha önce oraya vardığını gördüm. Fakat davarlarının otlağa girmesine kesinlikle izin vermiyordu. Hayretle ona: “Emîn, ne yapıyorsun?” dedim.

— Biz buraya birlikte geleceğiz demiştik. Bu yüzden benim koyunlarımın seninkilerden daha önce otlağa girmesini istemedim!

Kervan yolunun kenarında diğer tarafa geçmeyi bekleyen bir koyun sürüsü vardı. Sürü çobanı Muhammed’i görünce ona el salladı. Çoban usulü yüksek bir sesle “Hayırlı seferler!” dedi. Muhammed ise ona hoş bir yüzle cevap verdi.

Genç çoban ona tanıdık gibi geldi. Biraz daha dikkatli bakınca onu hatırladı: Bu toza bürünmüş genç çoban, birkaç sene önce gördüğü **Hişam**’dı. O köle değildi. Hem de çobanlıktan hoşlanmıyordu. Ancak babası onu bu işe mecbur ediyordu. Sonunda da Hişam çobanlığı bıraktı ve Muhammed onun akıbetini bilemedi. Şimdi birkaç yıldan sonra, sanki bir daha çobanlığa geri dönmüştü.

Muhammed Hişam’ı görünce ilk gençliğinde yaşadığı hadise aklına geldi...

Bahar mevsimiydi. Kırdı ot boldu. Bu dönemlerde çobanlar geceleri de sürünün yanında çölde geçirirlerdi. Karanlık çökünce birkaç çoban kendi sürülerini bir araya toplayıp,

sabaha kadar birlikte zaman geçirirlerdi. Bazen de onlardan biri koyunlarını arkadaşlarına emanet edip, şehre gider, oradaki işleriyle ilgilenirdi.

Onlar Muhammed'le birlikte dört çobandılar. Hepsi sırayla bir gece şehre gitmişlerdi. Tek Muhammed hariç. O gece onun sırasıydı. Hişam ve diğer iki çoban ona, şehre gitmeyecek misin, diye sordular.

– Hayır. Benim geceleri Mekke'de işim olmaz.

– Sen gecenin geç saatlerinde Mekke'de hiç dolaştın mı? (Bunu Hişam söyledi.)

– Hayır.

– Çok enteresandır!

– Şehrin gençleri genellikle bu saatlerde uyanıktırlar.

Onlar şehirde yer yer yapılan toplantılara gidiyorlar.

(Bunu da diğer bir çoban anlattı.)

– Benim o toplantılarda ne işim var?!

– Dügün ve şenlik meclislerine ne dersin? Bunların hepsi akşamları yapılır. Onları görmek istemez misin?

Onları anlata anlata bitiremiyorlardı. Nihayet Hişam söze nokta koydu: “Senin bir kere o meclisleri yakından görmem lazım. Ne de olsa görmeye değer.”

Muhammed bu teklifi kabul edip doğru şehre gitti.

Mekke'ye vardığında ilkin sokaklara yöneldi. İyice dolaşmak istiyordu. Geceleyn uyumayan insanları o saate kadar dışarıda bekleten şeyin ne olduğunu anlamak istiyordu! Bunca heves, çaba ve uykusuzluk çekmenin sebebi ne?

Yol esnasında bir yerde tef ve ney sesi duydu. Orada neler oluyor? diye sordu.

Orada dügün yapıldığını söylediler.

Biraz yanaşıp, meclisin bir köşesinde oturuverdi. Ne var ki oturur oturmaz uykuya dalmıştı... Bir de gözlerini açtığında sabah olmuştu.

Ertesi gün otlığa döndü. Hişam, ondan gördüklerini anlatmasını istedi.

Muhammed olanları anlattı. Onlar bunu şakaya alıp güldüler.

Gece olunca dün akşamki sözler yine konuşılmaya başladı. Muhammed bir kez daha şehre gitmeye razı oldu. Fakat bu sefer de uyku ona fırsat vermedi. Dolayısıyla bir şey görmedi. Sabahleyin ovaya dönüp hikâyeyi aynen anlattı. "Ben bu meclislerden bana hayır gelmeyeceğini düşünüyorum!" dedi.

Artık bir daha öyle yerlere ayak basmadı...

Çıplak çölün sonuna gelmişlerdi. Artık kabile yavaş yavaş yanık dağların bağrına giriyordu.

Az sonra Mekke dağlarından hiçbir eser kalmayacaktı. Her tarafa baksan dağ vardı. Çırılçıplak! Bitki tabakasından soyunmuş! Her taraf küçük büyük taşlarla doluydu.

Muhammed amcasını, yengesini, amcaoğullarını hatırlayarak kalbi sıkıldı...

Dün Ebu Talib güvercin gibi çırpınıyordu. Muhammed'in bu sefere gitmesinden endişe duyuyordu.

— Oğlum keşke en başından senden böyle bir sefere gitmeni istemeseydim!

— Ama niçin, amca!

— Yahudilerin ve bazı Nasranîlerin sana zarar vermelerinden endişeleniyorum. Rahip Bahîra'nın bu konudaki sözlerini hatırlıyor musun? Gerçi onun üstünden 13 sene geçti. Ama sen o diyarlarda hâlâ bir yabancısın. Yahudiler de çok hilekârdırlar...

Büyük bir kertenkele Muhammed'in devesinin altından geçti. Deve biraz duraklayıp tekrar yoluna devam etti. Kertenkele hızlı hareketlerle dura dura kendini erguvani kayalara ulaştırdı. Biraz durup sonra yamuk başını kabileye çevirdi.

Kayaların arasından gözden kayboldu. Bu esnada Meysere devesiyle yaklaştı. Kaba esmer yüzünde iri ter boncukları yuvarlanıyordu.

O, devesini Muhammed'in devesiyle ağız ağza getirip, saygılı bir tebessümle ona: Havadan sanki ateş yağıyor, dedi.

— Evet, bugün hava çok sıcak. Bu kayalığın arasında hava daha da sıcak olur. Taşlar harareti kendine çekiyor, bir daha yansıtıyorlar. Bu dağların arasında rüzgâr esmiyor, hava cereyanı durgun hâle geliyor.

— Doğrudur efendim! Ama bu gördüğün taş kümeleri bir zamanlar Kureyş'i ölümden kurtarmıştı!

Muhammed'in gözündeki soru işaretini görünce sözünü şeyle devam ettirdi:

— Bunun hikâyesi **Ficar** savaşlarına kadar gidiyor... Sanırım dokuz sene önceydi. Recep ayıydı. O sıralar ben de diğer Mekkeliler gibi Ukkaz panayırına alışverişe gitmiştim. Aniden Kureyşliler arasında bir velvele koptu. Bunun nedenini araştırınca, **Kinaneli Berraz b. Kays'ın Hevâzinli Urve b. Rahhal'** öldürdüğünü öğrendim. Bu haber gizlice yayılmıştı. O pazarda Kureşlilerin sayısı Hevâzinlilerden az idi. Hava-zinliler saldırırsa Kureşlileri silip süpüreceklerdi. Onun için Kureyş büyükleri bir bahane uydurup hemen orayı terk ettiler. Ben de onlarla birlikte gittim.

Biz aceleyle gidiyor, korku duyuyorduk. Bu dağlara yaklaştığımız zaman onların peşimizden geldiklerini gördük.

Geldiklerini görünce çok korktuk. Onların sayısı bizim iki katımızdı.

Akşam üzeriydi. Onlar bizi neredeyse yakalayacaklardı. Aramızda savaş başladı. Dağlara ulaşıncaya kadar hem savaştık hem kaçtık. Açıkcası onları oyaladık. Nihayet bu dağlarda karanlıktan faydalanarak canımızı kurtardık.

O gece asla uyumadık. Sürekli bu dağların arasında yürüyüp kendimizi Mekke'nin güvenilir sınırlarına ulaştırdık. Böylece onların şerrinden kurtulduk.

Muhammed üzülerək başını salladı. O daha önce bu olayı duymuştu. Bu olayı her duyduğunda canı sıkılıyordu. Ona göre bu tür savaşlar, iki kabile adamlarının boşu boşuna ölmesi çok mantıksız bir şeydi. Berraz gibi dengesizin teki kıskançlık yüzünden alçakçasına, Urve gibi bir pehlivanı -Arapların savaşı haram bildikleri bir ayda- öldürmüştü. Berraz, Kinane kabilesindendi. Yaptığı çirkin işlerden dolayı daha önceleri kendi kabilesi, onu aralarından kovmuştu. O da Mekke'ye gelip Kureyşli Harp b. Ümeyye'ye sığınmıştı. Orada bile bozgunculuktan geri kalmamıştı. Bunun üzerine Harp, kendi sığınma hakkını ondan geri almaya kalkmıştı. Berraz'ın Mekke'yi terk etmesi şartıyla hakkından vazgeçmişti. Berraz Hîre memleketine gitmiş, Urve'yi öldürerek bu fitneyi çıkarmıştı. Buna karşılık Urve'nin kabilesi Kureyş ve Kinane kabilelerinden intikam almaya kalkışmıştı. Çünkü Berraz aslen Kinane kabilesindendi. Ancak Kureyşli birisinin de himayesi altındaydı...

Kureyşlilere göre Berraz gibi alçak birisi için dört yıl kan akıtılmaya değmezdi. Onun yüzünden iki taraftan nice adamlar öldürülmüştü. Ama başka çare yoktu. Töreye göre himayesini üstlendiğin kimseyi tehlike anında savunmamak, kabile için büyük bir leke olurdu. Kaldı ki Arap geleneklerine dayanarak bir kabileden birisi öldürülürse, karşı kabilenin hepsi kan düşmanı görülür, iki tarafın adamları birbirinin kanını helal sayardı. Buna göre bir taraftan biri ölünce, karşı taraftan da birinin öldürülmesi gerekiyordu. Böylece kan davası uzuyor, kan dökmeler bazen onlarca yıl devam ediyordu. Savaş değirmeni dönmeye başladığı zaman, her ne kadar daha çok kan döküldüyse, dolap da bir o kadar hızlı dönerdi. Artık onu durdurmak bazen imkânsız olurdu. İş bu dereceye

ulaşınca herkes ya av, ya da avcı olmalıydı: Ölecek veya öldürecekti...

Muhammed'in sükûtu uzamıştı. Hüzün belirtileri yüzünden anlaşılıyordu. Meysere efendisinin üzülmemesi için konuyu değiştirmek istedi:

– Efendim, senin böyle savaşlara katıldığın olmamıştır herhâlde!

– Senin anlattığın ilk zamanlardan ben habersizdim. Ama bir sene sonra Kureyş ve Kinane kabileleri Havâzinlilerle savaşmaya gittiklerinde, amcam beni de yanında götürmüştü.

– Ebu Talib de mi o savaşa katılmıştı?

– Amcam savaştan yana değildi. O, ben kendimi ve ailemi bulaştırmam, diyordu. Fakat kabile büyükleri ona: “Bu kaçınılmaz bir savaştır. Bunu başlatan da Kureyş değildir”, dediler. Ayrıca amcama, sen olursan bize uğur getirirsin, diyorlardı. Amcam kimseye haksızlık etmemeleri şartıyla yanlarında gitti. O sene savaşı kazandılar. Ben de o savaşta amcamın yanındaydım. Ona doğru gelen okları kalkanla uzaklaştırıyordum. Bir de amcalarımın okları bitince, savaş meydanını arıyor, onlara ok topluyordum.

– O saatlerde hiç korktun mu?

– Hayır! Çünkü ecelim gelmemişse ölmeyeceğimi, gelmişse hiçbir yere kaçamayacağımı çok iyi biliyordum!

Tam bu sırada büyük bir bulut gelip kafilenin üstünde durdu. Muhammed ile Meysere başlarını gökyüzüne kaldırdılar: Bir parça siyah bulut, güneşin yolunu kapatmıştı...

— Efendim; buraya Sel Vadisi derler.

O taş kitlelerinin arasında yol alalı üç gün oluyordu.

Muhammed devenin üstünden etrafına şöyle bir bakıp Meysere'ye cevap verdi:

— Evet; su yataklarının izlerinden buranın Sel Vadisi olduğu anlaşılıyor. Bu yüzden burada konaklamazsak daha iyi olur.

Meysere aynı olgunluk ve konuşmadaki sükûnetiyle:

— Fakat bu vadi iki dağ arasında uzanan ince bir geçittir. Öyle çabuk bitecek bir şey değil. Ayrıca geceye bir şey kalmamış. Korkarım karanlıkta develere bir zarar gelir veya birkaçını kaybederiz! dedi.

— Her halükârda Mekke'ye doğru uzanan bu kara bulutlar hiç de iyi bir belirti değildir.

Meysere de iyi biliyordu ki, yazın sıcak günlerinde eğer yağmur yağarsa, sel gelme ihtimali çok yüksekti. O vadide ise bu tehlike ikiye katlanıyordu. Derhal Muhammed'in fikrini kabul ederek şöyle dedi:

— Emir senindir. Ne dersen biz onu yaparız, efendim.

— Konaklamaktan başka çaremiz yoktur. Ancak, selin ulaşmadığı yüksek bir yerde konaklayalım.

— Öyle yapacağız. Gerçi bu çok zor olacak.

Muhammed, ilk akşamın loş havasında her tarafa göz gezdirdi. Biraz ileride dağın eteğindeki büyük kayaların olduğu yeri işaret ederek dedi ki:

— Sence orası nasıldır Meysere?

— Uygundur. Kayalar, sel dökülürse kafileyi bir siper gibi koruyacaktır.

Kervan halkına yönelerek seslendi:

— İniyoruz... Hazır olun! Herkes beni takip etsin...

Hatice'nin ve Haşimoğulları'nın deveçileri istekli veya isteksiz develerinin başını dağın eteğine çevirdiler. Herkes Muhammed ve Meysere'nin devesini takip ediyordu.

Muhammed yorgun ve ağır yüklü develerin çıkabileceği kadar dağa tırmandı. Diğer develer de onun ardından çıktılar. Develerin yükünün indirilmesini, onlara yem ve su verilmesini emretti.

Öbür kafiler de bunları görünce yüksek noktalarda konakladılar. Ancak **Benî Cümeh** kolundan olan **Mus'ab**'ın kafilesi hariç!

Onun kafilesi en sondaydı. Oraya vardıklarında derenin ortasında geniş bir yere iniverdiler.

Meysere, iyi niyetle onu önlemeye çalıştı. Ama Mus'ab onunla dalga geçerek şöyle dedi:

— Efendine, fazla korkunun ölümle aynı olduğunu söyle! Biz iki parça buluttan korkacak olsaydık, hiç bu yola çıkmazdık!

Meysere bu cevabı duyunca artık sözü uzatmadı.

Gece, karanlık çadırını vadinin üzerine örtmüştü. Gökyüzünde bir parça kara bulut hançere benzeyen hilalin yüzünü kapatmıştı. Dağların uzun gölgelerinde karanlık katlaşıyordu. Develerin her biri bir köşede ön bacaklarını karınlarının altına katlamış, bazıları gevş getiriyor, bazıları uyuyordu. Adamların da her biri bir şeyle uğraşıyordu: Birisi devesinin ağzına nevale veriyordu. Kimisi yılan, böge ve akrepten korunmak için biraz çalı ve diken toplayıp şurada burada taş çakmağıyla yakıyor, küçük ateş kümeleri oluşturuyordu. Bazıları küçük

sofralarını önlerine açıp akşam yemeği yiyorlardı. Kimileri de aşırı yorgunluk sonucu, yemek yemeden devenin semerine, ayakkabısına veya bohçasına başını koyup kafilenin etrafında uyuyordu. Diğer tarafta yaşlılar bir araya toplanıp birbirine geçmişteki seferlerinin anılarını anlatıyorlardı. Benî Mahzûm kafilesinde yaşlı bir adam küçük bir taşta oturup etrafına toplananlara Zîyezen oğlu Seyf'in hikayesini anlatıyordu...

Muhammed kafilenin yönetim işlerini bitirmişti. Bir taşın üzerine oturmuş, gözünü semalara dikmiş; bulut, ay ve yıldızların oyununu seyrediyordu.

Bu sırada, gökkubesinin kuzey semtinde bulunan Kelbû'l-Ekber başını bulutun altından çıkardı, çenesinde Şi'râ yıldızı kendini göstermeye başladı.⁽¹⁾ Bu Cevzâ burcunun başlangıcı ve sıcakların yükselmesi demektir...⁽²⁾

Gece usulca uzuyordu. Ay artık bulutun pençesinden kurtulmuş, yolun ötesindeki sıradağlar semtinden semaya tırmanıyordu. Fakat bulutlar gitgide birikiyor, dere oldukça karanlığa gömülüyordu. Mus'ab ve kafilesinden bir iz, bir eser yoktu. Geri kalan herkes yavaş yavaş uyuyordu. Küçük taş ocaklarda közler sönmek üzereydi. Sesler ve gürültüler uzaktan yakından alçalıyordu. Develerin ara sıra ırrr diye böğürmeleri, bazen de yorgunluk alameti olarak kısa iniltileri gittikçe azalıyordu. Fakat akşamki hafif esinti bir kasırgaya dönmüştü. Uzaktan aç çakal ve sırtlanların uluma sesleri geliyordu. Muhammed bütün bunlardan uzak, kendi gizemli âleminde her zamanki gibi gökyüzünü süzüyordu...

1- Şi'râû'l-Yemânî: Semânın güney yarım küresinde bulunan Kelbû'l-Ekber (Büyük Köpek) burcunun ve bütün semânın en parlak yıldızı. Diğer adı Sirius'tur.

2- Cevzâ': İkizler burcu. Gökyüzünün kuzey yarım küresinde yer alan iki tane parlak yıldızlı bir burçtur. Güneş mayıs ayında bu burca girer.

Dört günden beri o belalı vadidelerdi...

Gecenin ilk saatlerinde iri yağmur taneleriyle uykudan uyandım. Her taraftan bağırsımlar yükseliyordu. Ben efendim Emin'i aramaya koyuldum. Onu bulduğumda yatanları kaldırıyor, onlara gereken talimatı veriyordu. Ben de telaşla onlara katıldım.

Biz daha önce öyle şiddetli yağmurun yağdığını görmemiştik. Az bir zaman içinde sel, dev nehirler gibi dağlardan akmaya başladı. Sular bir noktada buluşuyor, hızlı ve güçlü bir nehir oluşturuyordu. Ben kendi gözümle selin Musab'ın adamlarını, develerini ve mallarını yuvarlayıp götürdüğünü görüyordum. Musab'la adamları korku ve zilletle bağıyor, yardım istiyorlardı. Fakat diğer kabileler o kadar telaş içinde ve kendi mallarını kurtarmak peşindelerdi. Kimsenin onlara yardım edecek fırsatı yoktu. Bu arada Muhammed kendi kafilesiyle ilgileniyor, onlara develerini, yüklerini bırakmalarını, sadece kendilerini kurtarmalarını söylüyordu. Ama onların herhâlde kulakları sağırdı. Korkudan ziyade bir de karanlık insanları daha da şaşkına çevirmişti. Göz gözü görmüyordu. Develer bile onca sabırlı ve tahammüllü olmalarına rağmen dengelerini kaybedip her tarafa kaçıyorlardı.

Nihayet kara gece sabaha düğümlemişti. Gün ortasında kara bulutlar bir kenara çekilmiş, yağmur durmuştu. Artık adamlar develerini aramak için etrafa dağılmışlardı. İşin iyi tarafı develer o zifir karanlık ve heyecan içerisinde içgüdüsel

olarak yüksek noktalara çıkmış, onlardan hiçbirisini sel götürememişti. Meysere de yükleri öyle sarmıştı ki su Hatice'nin mallarına fazla zarar vermemişti.

Diğer kabilelerde ise aşağı yukarı durum aynıydı. Sadece Musab'ın kafilesi hariç...

Karanlık kalkınca herkesin canını kurtarabilmesine sevindik. Amr b. Hişam'ın bir devesi gece otlamaya dereye inmiş, sele yem olmuştu. Musab'a gelince yirmi adamı ölmüştü. Kendisi de ölülerin içindeydi! Sadece beş kölesi onu dinlemedikleri için kurtulmayı başarmışlardı. Üçüncü gün onların yükseklerden indiklerini gördük. Bunları bize onlar anlattı. Efendim Emîn bana şöyle emretti:

— Ey Meysere; onlara yemek ve giyecek bir şeyler ver! Mekke'ye dönerken yol azığı etmeleri için de kendilerine yemek ve su verin!

Ben aynen öyle yaptım. Onlar Cümeh kabilesine haber vermek için yürüyerek Mekke'ye yol aldılar.

Artık yükleri kurutup yola çıkmak istiyorduk. Fakat karşımızda su birikmiş derin ve dar bir geçit vardı. Kafile oradan geçmeye cesaret etmiyordu. Kimse oranın ne kadar derin olduğunu tahmin edemiyordu. Çukurluğun yanında bulunan kısım çamur deryasıydı. O yüzden develerin batmasından endişe duyuluyordu. Geçidin iki tarafındaysa dağlar öyle kaygandı ki hiç bir deve oradan geçemezdi.

Çok ilginç bir durum ortaya çıkmıştı. Ömrü yolculukta geçenler bile böyle bir olaya şahit olmamışlardı.

Dördüncü günün sabahında uykudan uyandıığımızda Benî Mahzûm kafilesi Mekke'ye dönme hazırlıkları yapıyordu. O tarafın yolu açıktı.

Ben bunu görünce çare bulması için efendime gittim. Emîn bana, adamlarımıza söyle, yükleri bağlayıp yola çıkmaya hazır olsunlar, dedi.

Biz onun dediği gibi yaptık. Hepimiz Mekke'ye döneceğimizi sanıyorduk.

Efendim kendi devesine bindi. Allah'ın adını anıp Şam'a doğru yöneldi.

Amr b. Hişam onun hareketini görünce alaylı bir şekilde: Abdullah'ın oğlu; yoksa denize mi açılacaksın? dedi.

Emîn ona cevap vermedi. Ben kabile adamlarının tereddüt ve korkusunu görünce efendime dedim ki:

— Niçin böyle bir karar aldın? Hâlbuki önümüzdeki geçit hala kapalı!

— Gece rüyamda, sabahleyin kabileyi yürütmemi söylediler. Rüyama göre havada bir beyaz kuş gözücüüp kanadını suya vurduğunda, Allah'ın adını anarak aynı noktadan suya girmem lazımdı. İşte o kuşun gelip kanadını suya değdirdiğini gördüm!

Tebessüm ederek bir de şunu ekledi:

— İçin rahat olsun, Meysere! Yüce Yaratan kendi kullarını çaresiz bırakmaz.

O gün biz Benî Zühreliler de Benî Mahzûm'un yaptığını yapmak ve Mekke'ye dönmek istiyorduk. Beklemek ve gitmek arasında tereddütlüydük. Güneş doğduğunda Emîn'in Hatice'nin kafilesinin sel sularına kapıldığını gördük.

Hepimiz kalkıp onu izlemeye koyulduk. Emîn bir köşeden suya girdi. Yavaş yavaş ilerledi. Kafilenin diğer develeri de onun ardından suya girdiler.

Bir de baktık hepsi diğer taraftan sapasağlam çıkıverdiler. Bunu gören diğer kabileler sevinç çığlıkları attılar. Hepsi onun peşinden suya girdiler. Amr b. Hişam kafilesi de aynısını yaptı. Artık Busra'ya kadar Hatice'nin kafilesi önde gidliyordu...

Meysere, kabile işlerini bitirdikten sonra bir zeytin ağacının altında oturup yorgunluk ve ferahlık içeren derin bir soluk aldı. Mekke'den Busra'ya geldikleri her sene böyle iki yönlü bir duyguya kapıldığını hatırladı. Ayrıca eşkıya ve susuzluk yahut da kaybolma korkusu kalmadığına göre insan derin bir huzura kavuşmuş olurdu.

Meysere sırtını zeytin ağacına dayadı. Ayakkabılarını çıkardı. Pınarın yanındaki ağaçlıktan serin bir esinti canını tazeledi.

Buraya gelen kabile halkı az çok böyle bir hisse kapılıyordu: Normal aceleye gerek kalmıyordu. Bakışlar daha cana yakın oluyor, tavırlardaki sertlik azalıyor. Hiçbir taraftan kaba bir ses duyulmüyordu. Sanki develer bile o güzel saatleri bozmak istemiyordu...

Her kabile kendi mallarını bir köşeye toplamıştı. Kabile büyükleri kısa yeşil bitkilerin üstünde; ağaçların gölgesinde oturmuş veya yayılmış, birbiriyle sohbet kızıymışlardı. Bazıları pınar başında üst baş veya çamaşırlarını yıkıyorlardı. Kölelerin birkaçı şurada burada ateş yakmış, yemek pişiriyorlardı. Bir taş ocağın üstünde uzun şişlere takılmış büyük et parçalarının güzel kokusu her tarafa yayılıyordu ... Kendilerini hafif hisseden develer de, sarhoşlukla karşı otlakta otuyorlardı.

Meysere, biraz dinlenmek için ayakkabılarını başının altına koyup, yanı üzere uzandı. Böylece Bahira'nın manastırı bulunan tepeyle yüz yüze gelmişti. Yüksek taş duvarları olan

yapayalnız manastır, dağın yokuşunda yer almıştı. Oradan beyaz şerit gibi ince bir yol, kafilenin indiği ağaçlığa kadar uzuyordu.

Yolun başlangıcında uzun boylu ince endamlı bir adam ağaçlığa doğru bakıyordu. Üstünde papazların giydiği uzun ve siyah bir cübbe, başında silindir biçiminde düz bir şapka vardı. İki yanağına dökülmüş uzun altuni saçları, onun inişli yolda yürümesini daha da görkemli yapıyordu.

Adam, ağaçlığa girdiğinde biraz duraklayıp bir noktaya daldı. Meysere yerinde oturup onun baktığı yere baktı. Orada Muhammed yorgun argın bir sidir ağacının altında uyuyordu.

Adamın duraklaması fazla uzayınca Meysere biraz endişelendi. Yerinden kalktı, ayakkabılarını giymeden ona doğru hızla koştu.

O, elli yaşlarında, beyaz tenli bir adamdı. Sümbül saçlarının arasında beyaz tüyler bitmişti.

Orta yaşlı rahip Meysere'yi öyle şaşkın görünce onu rahatlatmak için "İyi günler!" dedi.

– İyi günler!

– Bizim diyarımıza hoş geldiniz. Seferiniz hayırlı bereketli olsun.

– Teşekkür ederim.

Rahip biraz yaklaştı. Biraz durakladı, devam etti:

– Kardeşim, sana bir şey soracağım!

– Buyur söyle!

– Sidir ağacının gölgesinde yatan o yakışıklı genç kim?

– Kureyş kabilesindedir. Adı Muhammed; bizim kabile başkanımızdır.

– Kabilesi içinde nasıl birisidir?

– Fakir ama onurlu bir gençtir. Çok dürüst olduğu için Mekke halkı ana Emîn derler. Ama sen bunları niçin soruyorsun?!

– Onun İncil’de anlatılmış olan Farklît olması gerekir.
– Farklît mi...? Farklît de kimdir?
– Arap dilindeki karşılığı Muhammed veya Ahmet olmalı. O, insanlığı sapıklıktan kurtaracak olan son peygamberdir. Onun zuhuruna az bir zaman var.

– Sen bunları nereden diyorsun, adam?
– Onun Zebur, Tevrat, İncil ve ilahi kitaplarda geçen alametleri yüzünden tahmin ediyorum. O çocukken buradan geçmiş olan çocuğun ta kendisi olmalıdır. O dönem bilgin Bahîra bunu bize anlatmıştı. Bugün siz buraya gelince kafilenin bir tarafını bir bulutun gölgelediğini gördüm. Bulut sizinle birlikte hareket ediyordu. Yaklaştığınızda bir de baktım ki bulut bu delikanlının başına gölge yapıyor. Ayrıca altında uyuduğu bu ağaç uzun zamandan beri kurumuştur. Ama şimdi dikkat et; yeniden canlanmış, taptaze yapraklar çıkarmıştır. Nasıl da dallarını ona doğru eğmiş, güneşin onu rahatsız etmesini engellemiştir! Bunlar da başka alametlerdir. Bunların hepsi bizim kitaplarda geçiyor...

Rahip durmadan anlatıyordu. Fakat Meysere artık duymuyordu. Bakışları uzaklara çevrilmiş, yolculuk boyunca Muhammed’den gördüğü şeyleri düşünüyordu: Gece uyumamalar, hayret verici yalnız kalmalar, ileriye görmeler, doğru tahmin etmeler, selin ardından gördüğü ilginç rüya, büyükçe davranışları, tertemiz ve güzel huyu... Meysere yolda olanları anlıyordu. Hava pek sıcak olunca iki bulut hem var hem yok denilebilecek tarzda Muhammed’in başı üstünde geziyorlardı. Meysere, onlar Muhammed’e gölge mi yapıyor, yoksa kanatlarıyla onu yelpazeliyorlar mı, anlayamıyordu! Diğer kafilelilerin de bunu görüp görmediklerini anlamak için onlardan sorup sual etmeye başlamıştı. Ama kendisinin dışında kimse onları görmemişti. O hâlde evhama kapıldığını düşünmüştü. Başkaları onun delirdiğini sanabilirlerdi, bu

nedenle susmuştu. Bu yüzden bu durumu kimseye anlatmamıştı. Ama şimdi rahip bunları anlatınca demek ki...!

Meysere içinden geçenleri rahibe anlatmak istedi. Lakin kendine geldiğinde onu yerinde bulamadı.

Meysere etrafa göz attı. Mıhammed'le rahibin sidir ağacı altında konuştuklarını gördü. Onları izledi. Rahip, aniden Muhammed'in önünde secdeye kapıldı. Ellerini, ayaklarını öpmek istedi. Muhammed buna izin vermedi. Sevgiyle elinden tutup onu kendi yanında oturttu.

Bu sahneyi gören Meysere gözyaşlarına hâkim olamadı. Rahibin sık sık Muhammed'e sarıldığına, babasını bulmuş yetimler gibi başını onun omzuna yasladığına tanık oldu. Hıçkırıklara yenilip şiddetli bir şekilde ağlamaya başladı.

Şam diyarının gözbebeği, sırtını **Lübnan**'ın yüksek dağlarına çevirmişti. İncirlikler, zerdali, nar, fındık ve zeytin bahçeleri arasında tatlı uykusundan uyanıyordu. Güneş hazin hazin doğu tarafının sık ağaçlıkları arasından başını çıkarıyor, altını ışınlarıyla dağların yüksek doruklarını sarıya boğuyor, böylece çiçek bahçeleri arasında yer alan koca sarayları, yüksek sütunları ve dört köşede bulunan geniş eyvanlarıyla hayalengiz bir tasvir çiziyordu.

Dimeşk'ın; büyük çarşısı, ünlü tüccarları ve refaha gömülüp sürekli yenisini isteyen zenginleri, tüm ticari kervanların yolculuğuna hem ilk ve hem de son noktayı koyabilirdi. Bu şehir ve revnaklı çarşısı içinde pek çok kâr etmek mümkündü. Burada uzun ve tehlikeli yollar kateden tüccarların yol yorgunluğu diniyor, yeni mallarla elleri dolu olarak geldikleri yola dönüyorlardı. Ama bu defa sanki Hatice'nin kafilesi farklı şeylere şahit olacaktı...

Kervan dün akşam şehre girmiş, çarşının girişinde bir yerde gecelemişti. Kervan sakinleri erkenden uykudan uyanmışlardı. Karlı dağlardan kaynaklanan Berdî nehrinin serin suyunda ellerini yüzlerini yıkadılar. Sonra mallarını yere serip müşterilerin gelmesini beklemeye başladılar. Hatice'in kafilesi iki gün geciktiği için diğer Mekke tacirleri Dimeşk pazarını onların mallarının aynısıyla doldurmuşlardı. Artık iyi bir alışveriş beklenmiyordu.

İki gün gecikmenin sebebi, Busra-Dimeşk yolu esnasında bizim kabile adamlarından birkaçının rahatsızlanmasıydı. Yolculuğa devam etmeye güçleri yoktu. Efendim bunu görünce bana bu konudaki fikrimi sordu.

— Şu anda Dimeşk pazarı bizim mallarımızdan yoksundur. Zamanında oraya varırsak her yılki gibi çok iyi müşteriler bulabiliriz. Ama eğer bir gün dahi gecikirsek çok büyük zarara uğrayacağız.

Buna rağmen efendim, hasta adamları öyle zor durumda iken terk etmeye gönlü razı olmadı. Oraya yakın bir köyde konaklayıp hastaların tedavisiyle ilgilendik. Böylece rakiplerden iki gün kadar geri kaldık. Biz Dimeşk'e vardığımızda diğer Mekkeli tacirler mallarının çoğunu satmış, onun yerine Rum, Filistin, Lübnan ve Şam malları alıyorlardı.

Güneş sabah serinliğini şehrin teninden siliyor, binalar ve bahçelere konmuş çiğ taneciklerini topluyordu.

Aynı zamanda büyük çarşıda hareketler çoğalıyor, sesler, gürültüler, gel-gitler artıyordu.

Meysere içindeki ıstırapla: "Efendim; önceki seferlerde bizim kabile birkaç Şamlı tüccarla çift yönlü alışverişte bulunuyordu. Şimdi de izin verirsen onlara gidip kendi mallarımızı sunalım. Belki bir açılış olur." dedi.

Muhammed berrak gözlerindeki manevi huzurla Meysere'ye bakıp, nasıl istersen öyle yap, dedi.

Malları adamlarına emanet eden Muhammed ve Meysere şehrin kapalı çarşısında yürümeye başladılar.

O gün efendimle birlikte Dimeşk çarşısını baştanbaşa gezip dolaştık. Kumaşçılar pazarından dericiler, ayakkabıcılar, kuyumcular, demirciler, camcılar, baharatçılar, ıtırcılar pazarına kadar her yeri dolaştık.

Ben mallarımızın numunelerini tanıdığım tacirlere gösterdim. Onlar dilde bize iyi davransalar da, gerçekte çarşının

bizim mallarla dolu olduğu bahanesiyle çok ucuz bir fiyat teklif ediyorlardı.

Nihayet mallarımızın yaklaşık yarısını sattık, geri kalanı elimizde kaldı. Satabildiğimiz mallar da diğer Mekkelilerde olmayanlardı.

Çarşı öğle molasının ardından yeniden canlanmaya başlamıştı. Şehrin ahalisi kısa bir uykunun ardından şimdi tek veya grup olarak çarşıya çıkmışlardı. Köleler dışında genellikle herkes beyazdı. Bazılarıysa kumral saçlı ve yeşil gözlü idiler.

Şam tüccarları kendi satış hücrelerinde tezgâh başında oturmuş, köleler ve işçilerine komut veriyor, hücreyi düzene koyuyor veya bir şeyler satıyorlardı. Alıcıları olmayanlar ise büyük bir kürsüye oturmuş, yarım kalmış öğle uykularını tamamlıyorlardı.

Muhammed ile Meysere çarşının girişindeki açık alanda geri kalan mallarının yanı başında oturmuş, kimsenin adını sormadığı mallara bekçilik yapıyorlardı! Artık diğer Mekke'li tüccarlar da hakaret ve alay etmeye başlamışlardı. Onlar Hatice'yi de kafilesini ince ruhlu bir gence emanet ettiği için eleştiriyorlardı. Meysere bu sözlere dayanamıyordu. Fakat onlara verecek bir cevabı yoktu. Kendisi bile tereddüt etmeye başlamıştı. Ancak Muhammed öyle rahattı ki, sanki hiçbir şey olmamıştı.

Bu karışıklık içinde, aniden çarşıya bitişen caddenin başından gürültülü sesler yükseldi.

Sesi duyan herkes konuşmasını veya alışverişini yarıda kesip başını o tarafa çevirdi. Az sonra olay anlaşılmıştı: Filistin diyarından gelen bir grup insan aynı saatte Dimeşk'e girmiş, çarşıya doğru ilerliyordu.

Bu, Mekke mallarının tekrar müşteri bulacağı demektir. Fakat Mekkelilerin içinde sadece Muhammed'in satacak malları kalmıştı. Bu, Meysere'nin ümitsizlik, ıstırap ve telaşının sonu demektir. Bir de Muhammed'in liyakati ve kabile yönetmesi hakkında duyulan şüphelerin sonu... Artık anlamışlardı ki, Muhammed de onlar gibi ilk gün oraya varsaydı, şu anda satmaya mal bulamayacak, bu büyük şansı kaçıracaktı...

...Bir tarafta Şamlı diğer tarafta ise Hatice. Evinin büyük avlusuna bakan odanın camı arkasında oturmuştu. Gece yarısı mı, yoksa yatsı vakti mi olduğunu ayırt edemiyordu. Ama o sadece göğü süzüyor, kendi yalnızlığını ve geleceğini düşünüyordu.

Aniden şehrin karanlık ve tutkun semasının ufuk semtinde ışıktan bir nokta belirdi. O nokta yavaş yavaş ilerledi ve yere yaklaştı. Bu anda ışığı gitgide çoğaldı. Nihayet bir güneş büyüklüğünde oldu.

Hatice onun zamansız doğmasına şaşırılmışken daha garip bir sahneye şahit oldu: O güneş gelip onun evinin üstünde durdu. Sonra usluca onun avlusuna iniverdi. Artık evin her tarafı sımsıcak ve apaydıncı.

Hatice uykudan uyandı. Yatağından doğruldu ve oturdu. Pencereden avluya baktı. Şafak sökmek üzereydi. Loş ışıkta avluya dizilen yük kolilerini gördü.

Hatice gördüğü rüyanın sevinci içinde bir yorum arıyordu:
Onun tabiri ne olabilirdi?

Kuşkusuz büyük bir mutluluk ona doğru yönelmişti. Fakat sözkonusu mutluluk neydi...? Acaba bu, Muhammed'in ticaretten kazandığı büyük kâr ve şu kıymetli koliler olabilir miydi...?

Hayır; öyle bir rüyanın yorumu bu kadar basit bir şey olamazdı! Hatice hiçbir kervanından Muhammed'in getirdiği

kadar kâr etmemişti. Kafil e üç gün önce seferden dönmüşti. Emîn'in Şam'dan getirdiği mallar da oraya götürdüğü mallardan daha çok kazanmıştı. Bununla birlikte o rüyanın tabiri çok daha büyük bir şey olmalıydı!

O hâlde onun yorumu neydi? Ona yönelen mutluluk neydi?

Keşke onu şimdiden anlamak mümkün olsaydı...!

Hatice yatağından kalktı. Kapıyı açıp hizmetçiyi çağırdı.

Nefise elinde Şam ibriği ve leğenle içeri girdi.

— Günaydın hanımım!

— Günaydın!

Nefise leğeni odanın girişinde yere koydu. Hatice onun karşısında yere oturup, Nefise'nin döktüğü suyla elini yüzünü yıkadı.

— Hanımefendi; bugün Mekke ve Tâif pazarlarından birkaç tüccar sizin mallara bakmaya gelecekler. Emîn'e de ücretini almak için huzurunuzda gelmesini söyledik.

Muhammed'in adını duyunca Hatice bir tuhaf oldu.

Akşam üstüydü. Ben her akşamki gibi çatıya kurduğum otağımda oturuyordum. Kafilenin Şam'dan dönme zamanı yaklaşmıştı. Gözlerim yolda, kervan öncüsünü görmeyi bekliyordum.

Aniden sanki gözlerimin önündeki perde bir kanara çekildi. Parlak bir nur gördüm. O ışık, yolun ortasında Mekke tarafına doğru geliyordu. İlkin bunun bir kuruntu olacağından kuşkulandım. Gözümü kapatıp yeniden açtığımda yine o nuru gördüm. Çok etkilenmişim. Sanki göğsüm genişlemişti. İçime acayip bir coşku ve heyecan doğmuştu. Mekke dağları bile coşmuş gibiydiler. Sanki ağaçlar da doğrulmuş, kuşlar da en güzel sesleriyle ötmeye başlamıştı. Bu esnada yanımdaki kadınlar, nedir bu hâlin? diye sordular!

— Önce bana uykuda olup olmadığımı söyleyin.

– Uyanıksın!
– Benim gördüklerimi siz de görüyor musunuz?
– Küçük bir karartı görüyoruz. Bir atlıya benziyor. Mekke'ye doğru geliyor!

Burada onların o noktayı farklı gördüklerini anladım.

Biraz sonra hepimiz bir atlının Mekke'ye girdiğini gördük.

Sonra da kapının vurulma sesini duyduk...

Ne olduysa birden oldu. Hatice yalınayak otaktan dışarı koştu! Birkaç basamağı aşağı indi. Avluya inip hizmetçiler kapıyı açmadan seslendi:

– Kapıyı çalan kimdir?
– Ev halkına iyi günler!

Sesin sıcaklığı Hatice'nin içini yaktı.

Bu Emîn'di. Demek o nur parlayan süvari de buymuş...!

– Kureyş'in gözdesi; hoş geldin!
– Gözün aydın, malların sağ salim eline ulaştı.
– Senin sağ salim dönmen bize yeterdi...!
– Hanımefendi; Emîn gelmiş.

Aniden Hatice yataktan fırladı. Nefise karşısındaydı.

– Hanımım niçin kahvaltını yapmamışsın?
– Ne...? Kahvaltı mı..?

Hatice önündeki büyük bakır tepside, dokunulmamış kahvaltıya baktı. Kim tarafından ve ne zaman kahvaltı getirildiğini asla hatırlamıyordu. Dışarı baktığında güneş yükselmiş, ışığı avluyu tamamen aydınlatmıştı.

Nefise efendisinin durakladığını görünce ona: "Siz kahvaltı yapıncaya dek Emîn'e beklemesini söylerim." dedi.

– Hayır, hayır hayır...! Bugün hiç iştahım yok.

Yaşmağını başına örtüp, yaldız nakışlı ipek elbisesinin üstünden uzun siyah bir üstlük giydi. Sonra avluya çıktı.

O kıyafetle uzun kameti daha göz alıcıydı. Muhammed'in olduğu odaya girdiğinde yaşmağının kenarıyla çenesini, ağzını ve burnunu kapattı. Öyle ki geniş yüzünde sadece bir çift kara göz, uzun kirpik ve ay kaşları belliydi.

– Günaydın Muhammed!

– Sana da günaydın, amcakızı!

Muhammed beyaz ve temiz bir elbiseyle oturağın üstüne oturmuş, teninin mis kokusu evin geniş misafir odasını sarmıştı.

Hatice Muhammed'in karşısında bir tahtın üzerine oturdu. Nefise bir kâse bal şerbeti getirdi. Şerbeti Muhammed'in önüne koyup, Hatice'nin işaretleriyle tahtın bir köşesine oturdu.

Muhammed gözkapaklarını indirip ellerini sağ dizine kenetlemiş sessizce duruyordu. Hatice gözlerini yere dikerek:

– Ey Emîn; senin bu kazançlarda emeğin çoktur. Şimdi söyle, ne istiyorsun? Bence ne istersen hakkındır, dedi.

– Bu seferde ne kazandıysam Allah tarafındandır. Ben sadece bir vesileydim.

– Bu konuda bir şey söylemediğin için ben kendim tayin edeceğim. Meysere senin ücretini getirecektir.

Hatice biraz durakladı. Sonra:

– Amcaoğlu; sana vereceğim şu parayla ne yapmayı düşünüyorsun? dedi.

Muhammed bu soruya hazırlıksızdı. O yüzden biraz düşünüp sonra:

– Amcam Ebu Talib'in benim üzerimde çok hakkı var. Onun zahmetlerini kısmen telafi edebilmem için, ücretimi ona vermek istiyordum. Fakat o kabul etmedi. Ona kalırsa bu parayla beni evlendirmek istiyor!

Hatice bir anlığına Nefise'ye baktı. Nefise de bakışlarını hanımının bakışlarına dikti. Sonra Nefise:

– Güzel fikir, Emîn! Bu sözü senden duymadan önce, zaten sana şunu soracaktım: Senin gibi yakışıklı, akli başında ve dürüst bir genç niçin kendine bir eş seçmiyor? dedi.

Muhammed ona hiçbir cevap vermedi. Hatice dedi ki:

– Amcaoğlu; benim sana uygun bir eş bulmama ne dersin?

– Olur!

(Muhammed bunu utanarak söyledi.)

Sıra Nefise'deydi:

– Senin kendi kabilenden olan bir kadın var. Güzellik, temizlik, servet ve kemalde Mekke kadınlarının en üstünüdür. Arap erkeklerinin birçoğu ona taliptir; fakat o sadece seni istiyor! Ona göre senin azın diğerlerinin çoğundan daha hayırlıdır. Onunla evlenirsen ömür boyu onun desteğini yanında bulursun.

Buradan sonra lafın devamını Hatice ele aldı:

– Fakat onun bir kusuru var: Senden 15 yaş büyüktür.

Muhammed biraz dalıp sükût etti. Sonra:

– Kim olduğunu söylemeyecek misiniz?

– Hanımım ve Kureyş'in büyük hanımı, Hatice!

Bir anlığına Muhammed'in elma yanakları, kıpkırmızı oldu ve iri ter boncukları geniş alnını kapladı.

Onun sükûtu fazla sürünce Hatice dedi:

– Niçin konuşmuyorsun, amcaoğlu?

Muhammed zayıf bir sesle cevap verdi:

– Amcakızı; sen bayağı zengin birisin. Bense yoksulum! Bu yüzden kendi seviyemde olan bir eş arıyorum.

– İlahi Muhammed; konuştuğun sözlere bak! Tüm Arap içinde soy ve asalette kimse sana ulaşamaz. Bir de doğruluk ve dürüstlük olarak kimse sana denk değildir. Ayrıca bilirsin ki, benim de Arap gençlerinden epey isteyenim var. Fakat

Meysere'den ve başkalarından senin hakkında duyduğum sözler, bir de kendi gözümle gördüğüm ayrıcalıklardan dolayı meylim başkasına değil, sanadır. Artık senin de meylin bana olursa, sana hizmetçi olmaya bile hazırım! Tüm varlığım, kölelerim ve cariyelerim senin emrinde olacaktır.

Hatice biraz sustu. Sonra Muhammed'in yüzünde hoşnutluk alameti görünce söyleyiverdi:

— Bana güven amcaoğlu! Ben de sana güveniyorum. Mihrin çokluğundan da korkma; ne de olsa onu kendi malımdan ödeyeceğim!

Muhammed başparmağıyla alınının terini sildi:

— Peki, öyle olsun!

Amr b. Nevfel dün geceki sarhoşluğun ardından iyice kafayı bulmuşken, bazı sesler duyup yataktan kalktı. Güneş gökyüzüne tırmanmış, harareti onun baş ağrısını daha da artırıyordu. Öfke ve gazapla bağırdı: **Cabir...**?

Yaşlı ve cılız bir hizmetçi aceleyle içeri girdi:

– Günaydın efendim! Beni mi çağırdınız?

– Bu gürültü de ne?

– Hangi gürültü efendim?

– Bu davul zurnayla halay sesi!

– Yeğeniniz Hatice Hatun’un evinden geliyor efendim.

– Hatice’nin mi evinden...? Niçin ama?!

– Nasıl da bilmezsiniz efendim? Dün akşam onun düğün merasimiydi.

– Ne, ne ne...? Onun düğünü...? Kiminle?!

– Abdullah’ın oğlu Muhammedü’l-Emîn’le; Abdülmutilib’in torunu!

– Emin’le mi? Ama o fakir biridir. Nasıl da Hatice amcasının izni olmadan bunu yapabilir? Ben onun amcası ve aile reisi değil miyim?

– Ama efendim, o sizden izin aldı ya! İlk önce Ebu Talib ile Emin’in diğer amcaları kızı istemeye gitmişlerdi. Ancak hanımefendim onları size göndermişti. Onlar geldiklerinde siz diğer kadehçilerle şarap içmekle meşguldünüz...

— Peki, peki...! Baştan anlat bakalım, ben kafayı bulduğumda burada neler olmuş?

— Emîn oldukça bakımlı bir hâlde, temiz elbiseler giymiş ve Hint kılıcı kuşanmış, Arabî bir ata binmişti. Amcaları ve Kureyşlilerden on kişi de onun yanındaydı.

— Evet, şimdi bir şeyler hatırlamaya başladım.

— Öyle işte, efendim. Onlar geldiğinde siz iyice sarhoştunuz. Onları görünce sevinip oldukça değer verdiniz. Sonra Ebu Talib yeğeninini işi için geldiklerini anlattı. Sen mutlu bir tavırla:

— Muhammed hoş gelmiş! Allah'a, Lât ve Üzza'ya yemin olsun ki, hep onu sevmişimdir. Bu gün daha çok sevdim onu. Benden ne isterse eli boş dönmeyecektir, dedin.

Ebu Talib,

— Muhammed'in ve bizim isteğimiz, yeğenin Hatice'yi onunla evlendirmendir, dedi.

Sen durup duraklamadan herkesin huzurunda dedin ki:

— Ey meclis ehli! Hepiniz şahit olun ben, Hüveylid kızı Hatice'yi Abdullah oğlu Muhammed'e Hatice'nin istediği mihir karşılığında verdim gitti!

Ebu Talib Muhammed'den taraf nikâhlarını kıydı. Mehir ne olacaksa kendisi üstlendi. Sonra adettendir diye Muhammed size bir Yemen ipek kumaşı verdi. Siz de memnuniyetle aldınız.

Cabir, Amr'ın yastığının yanındaki enli mavi çizgileri olan beyaz keten kumaşa işaret ederek; İşte bunu diyorum, dedi.

Amr dönüp ipek kumaşa baktı. Aniden sinirlenip onu bir köşeye fırlattı:

— Hatice'ye hemen buraya gelmesini söyle!

— Baş üstüne!

Cabir acilen dışarı çıktı.

Hatice'nin evi Amr'ın evinin iki kapı ötesindeydi.

Hatice gelene dek Amr yatağından kalkıp avluya gitti.

Elini yüzünü yıkadıktan sonra Hatice'nin Cabir'le eve girdiğini gördü. Hatice başını kapatmış, yüzüne yaşmak takmış, elbisesinin üstünden beyaz bir üstlük örtmüştü.

— Günaydın amca!

— Hatice, söyler misin bu yaptıkların ne?

Hatice'nin sevinçli gözlerine aniden bir kara perde çekildi. Sinir yansıtan titreşim bir sesle sordu:

— Senin sevmediğin bir şey mi yaptım amca?

— Dün akşam yaptıklarına bir açıklaman var mı?

— Senden izinsiz bir şey mi yaptım? Senin kendin benden taraf nikâhımı kıymadın mı?

Amr cevapsız bir süre sustu. Yüzünün suyunu cübbesiyle sildi. Sonra konuşmaya başladı:

— Senin Kureyş büyükleri içinden onca isteyenin vardı!

— Ey amca; sen Muhammed'in Kureyş içindeki büyük makam ve mevkisini inkâr mı ediyordun?

— Hayır, ama o fakir birisidir.

— O ne kadar fakir olursa olsun, benim param ona da kendime de yeter.

Bunu duyunca birdenbire Amr'ın alnındaki düğüm açıldı. Kaşlarını düzelterek Hatice'ye şöyle moral verdi:

— Kızım Hatice; sen Muhammed'le evliliğe razıysan, ben de sizin evliliğinize razıyım. Dün seni vermediysem, bu gün verdim gitti!

Sonra şakacı bir tarzda ekledi:

— Şimdi söyle bakayım genç kocan nerede?!

Hatice'nin kara gözleri cıvıl cıvıl oldu:

— Ben onu durdurmasaydım, şimdi amcası Ebu Talib'in evinde olacaktı.

— Ne...? Ama neden?

— Akşam düğün yemeği bittikten sonra, Haşim oğulları evi terk edince Muhammed de kalkıp gitmek istedi. Ben abasının köşesinden çekip ona, "Nereye?" diye sordum.

— Amcamlara!

Ben gülererek,

— Artık amcamı bırakmalısın. Senin karın yok mu? dedim.

Bunu anlatırken amcam o kadar güldü ki, neredeyse nefesi kesilecekti. Sonra gözyaşları yanaklarına aktı...

Kasım'ın babası⁽¹⁾ odadan çıkıp avluya baktı. Geçen günün gürültü, patırtısından eser yoktu. Fakat havada yumuşak bir serinlik vardı. O amansız yağın yağmurun ve devasa sellerin ardından Mekke'yi derin ve hoş bir sessizlik bürümüşü. Bir ses duyulursa, bu hayat işaretiydi. Tabiattaki bütün canlılar ve tamirat sesleri ile şehir, geçen gece-gündüzün korkunç kâbusu ardından canlanmaya başlıyordu.

Gökyüzünün karanlığından ve bulutların sıkıcılığından eser kalmamıştı. Sadece birkaç beyaz bulut parçası vardı. Didilmiş yün parçaları gibi her biri birer canlı şeklindeydi. Tozsuz gökyüzü yağmura yıkanmıştı. Öyle maviydi ki sonu yok gibi görünüyordu. Bulut parçacıkları beyaz kayıklar gibi hafifçe onun sırtına binmiş, rüzgârın görünmez eliyle güneye doğru sürülüyordu.

Güneş birkaç gün yüzünü bulut yaşmağının ardında saklamış, sonra yüzünü göstermişti. Öncekinden daha hızlı ve daha kuvvetli parlıyor, ışık şelalesini ve ısınısını şehir halkının başına yağdırıyordu. Yine de sonbaharın amansız yağmurunun ardından yumuşak kuzey rüzgârı, ıslak dağları ve ovaları geçerek yağmur görmeyen Mekkelilere soğuk ve serin hava hediye ediyordu.

1- Peygamber efendimizin ilk oğlunun adı Kasım olduğu için, ona Ebu'l-Kasım (Kasım'ın babası) diye künye verilmiştir.

Muhammed Allah'a şükredip, tüm kaza belalardan ona sığındı. Sonra Meysere'yi çağırdı. Meysere, karısı, Bereke, Halime ve Zeyd'le birlikte çatıda Hatice'nin kubbemsi ipek otağını onarıp yeniden kurmakla meşguldü. Bu otağın, önceki şatafat ve güzelliği kalmasa da, Hatice'nin evlenmeden önceki akşam ikametgâhı ve yakınlarını ağırladığı mekândı. Meysere, Muhammed'in sesini duyar duymaz damın kenarına gidip aşağıya doğru eğildi. İki elini iki taraftaki çıkıntılara koyup geldiğini haber verdi.

Sonra evin ikinci katına indi.

Meysere on yıl önceki Şam seferinden dönünce, hanımefendisine yol boyunca Muhammed'den gördüğü veya duyduğu garip şeyleri anlatmıştı. Buna karşılık Hatice onu ve eşini kölelikten azat etmişti. Ancak onlar yine de Hatice'nin yanında kalmışlardı. Ayrıca Hatice'yi önceki gibi sevip saydığı için köleler usulü ona **Hanımım**, Muhammed'eyse **Sahibim** diyordu. Gerçi Muhammed'in bu hitap tarzından hoşlanmadığını iyi biliyordu!

Sahibim, sadece bize değil, kölelere bile hür ve asil insanlar olarak davranıyordu. Hepimizle saygı ve hürmetle konuşurdu. Kendisi ne yerse bize de ondan yedirir, ne giyerse ondan giydirirdi. Yapamayacağımız ağır işleri bize yüklemeyiz, sürekli kolaylık tanırdu.

- Hayırlı sabahlar, Meysere!
- Size de hayır sabahlar, sahibim!
- Pek meşgul olduğumu görüyorum!
- Evet sahibim. Sabahtan beri evin duvarlarını ve tavanını onarmakla uğraşıyorum.

Biraz durakladıktan sonra şöyle dedi:

- Damın sıvaları yağmur sonucu yıpranmış ve tamire muhtaç olmuş. Sokağa bakan dört odanın tavanı ıslanmış, onarılması gerekiyor. Fakat dışarıya bakan duvarlar fazla ha-

sar görmemiş; bir oyuk hariç. Selin getirdiği büyük taş orayı oymuş. Hanımının otağının da direği düşmüş, ipleri birkaç yerden çözülmüştü. Şu anda biz onu tamir ediyorduk.

– Şehrin diğer evleri nasıl? Özellikle onlar bizden daha çukurda ve tam sel geçidinin üzerindeler...? Bunca yağmur ve sel kesinlikle onlara daha çok zarar vermiştir!

– Evet, öyle olması gerekir. Fakat ben hâlâ evden çıkma fırsat bulamamışım. Doğrusu kimseden hiç haberim yok!

Meysere bunu söylerken başını aşağı eğdi. Hem de söylediği son cümleyi sessiz ve suçlu bir tavırla dile getirdi. Çünkü böyle bela geldiği anlarda, sahibinin kendinden daha çok diğerlerini düşündüğünü iyi biliyordu. Ona göre şehrin fakir ve yoksulları kendi ailesinden daha önemliydi.

Muhammed biraz sessiz kaldı. Sonra başını yukarı kaldırıp Meysere'ye döndü:

– Her neyse, artık evi bırak da benimle gel! Bereke'ye de bizimle gelmesini söyle. Sanırım ona da ihtiyacımız olacak.

– Baş üstüne sahibim!

Meysere tam basamaklara gideceği sırada, Muhammed:

– Halime ne yapıyor? Kahvaltı etmiş mi? diye sordu.

Meysere her zamanki edepli gülümsemesiyle cevap verdi:

– Evet sahibim! Bildiğin gibi çöl halkı kuşların civıltısıyla uyanırlar. O kahvaltısını şafakta bizimle beraber yaptı. Şu anda damın onarımında diğerlerine yardım ediyor.

Bunu duyunca Ebu'l-Kasım'ın kaşları düğümlendi. Meysere sahibinin huyunu çok iyi biliyordu. Onu kızdıran şey evdeki misafiri çalıştırmalarıydı. Defalarca söylemişti:

“Size birisi misafir olarak gelirse, onu ağırlayın.”

Özellikle de misafir Halime olursa! Muhammed onu anesi gibi ağırlar, ona sevgisini gösterirdi. O ne zaman Mekte'ye Muhammed'i görmeye gelse, onun sevincinden yüzün-

de çiçek açar, ayağa kalkar, Halime otursun diye bir yaygı olmasa bile kendi abasını altına sererdi...

Meysere herhangi bir suçlanmadan kurtulmak için kendini savundu:

— Onun kendisi bize yardım etmek istedi. Ben zaten ona izin vermiyordum. Ona, sahibim bundan hoşlanmaz dedim. Ama o beni dinlemedi. Bana, eli boş ve işsiz bir yerde oturmanın kendisini hasta edeceğini söyledi.

Ebu'l-Kasım hiçbir şey demeden dama giden taş basamaklara yöneldi. Meysere de onun adımlarını takip etti.

“Muhammed, Hatice-i Tâhire’yi eş olarak seçmişti, ben önceki gibi her Mekke’ye geldiğimde onu görmeye giderdim. O bana çok değer verir, her seferinde beni kıymetli hediyelerle çöldeki kabileme gönderirdi. O sene biz korkunç bir geçim sıkıntısı yaşıyorduk. Geçinmek için bir hayvanımız bile kalmamıştı. Üç yıl kuraklık ve kıtlığın ardından, bu sene Mekke’ye sel gelmişti. Ben daha önce, Muhammed’in el açıklığını ve fakirlere yardım ettiğini duyduğum için, kocama, ne olur biz de oğlum Muhammed’e gidip ona durumumuzu anlatalım, belki bize de yardım eder, dedim.

Hâris utandığı için gitmek istemedi. Önce benim gitmemi istedi. Ben yaşlı bir eşekle Mekke’ye doğru yola koyuldum. Muhammed’in evine gittim. Sonra o sel olayı çıktı. O yüzden gece-gündüz dışarı çıkamaz olduk...”

Ebu'l-Kasım ile Meysere çatıya varınca, kadınların üçü de işlerini bıraktılar. Ebu'l-Kasım sevimli bir tebessümle onlara günaydın dedi. Hal hatırlarını sordu. Onlar da onu görünce her zamanki gibi mutluluk duyarak cevap verdiler.

Sonra Ebu'l-Kasım Halime’ye doğru yöneldi. Elini onun zayıf omuzuna koydu. Şefkatle ona:

— Dün gece iyi uyuyabildin mi, dadıcığım? dedi.

Halime'nin çukura inmiş gözlerinde bir annelik şevki ve kıvılcımı yanıp söndü. Gülerek:

– Onca yıldırım, şimşek, yağmur, sel ve gök gürültüsü içinde Mekke'de bir kişi bile uyuyabilmişse, ben de uyumuşum! Gerçi bu malikânedede oğlumun yanındayken bana bir zarar gelmeyeceğinden içim rahattı.

– Sağlık ve emniyet iki büyük nimettir ki, insanlar ellerinde oldukları sürece onların kıymetini bilmezler. Neyse, sen bugün de burada kal dadıcığım!

– Hayır, hayır hayır...!

Muhammed şakayla,

– Demek bizim yanımızda kalmanız sizi çok rahatsız ediyor! dedi.

Halime onun bileğini sıkarak:

– Seni ne kadar sevdiğimi biliyorsun, oğlum! Fakat ne yapayım, çoluk çocuğum benim yolumu bekliyorlar. Bu selden sonra da kesin beni merak etmişlerdir, dedi.

– Şaka yaptım, dadıcığım! Sen haklısın.

Sonra Meysere'nin karısına dönüp dedi:

– Dadım gitmek istediği zaman, sürüden kırk koyun ve keçi ayırın ve onunla birlikte gönderin. Onları gütsün, etinden sütünden faydalansınlar. Yol azığı için de ne isterse esirgemeyin.

Halime'nin kırışık ve zayıf yüzü, birdenbire şükür ve sevgiyle doldu. Sevinç gözyaşları aşıp taşı. Birkaç kere ağzını açıp kalbindeki şükürleri dile getirmek istedi. Fakat Muhammed soruyla ona fırsat vermedi:

– Sana yardımcı olarak birini göndermemi ister misin?

– Halime, senin vefa ve cömertliğine kurban olsun! Elli yaşına gelmişsem de, çobanlık bile edemeyecek kadar yaşlanmadım!

— Böyle konuşma dadıcığım. Ben sana ne yapsam yine de azdır!

Sonra Halime'ye döndü:

— Benim yapmam gereken işlerim var. Hemen evden çıkmalıyım. Yoksa senin yanında daha çok otururdum. Çöle gittiğinde benim saygı ve selamlarımı kocana ve çocuklarına ilet! Ben asla onların iyiliklerini unutmadım, unutmam!

— Peki anlatırım. Anam babam sana feda olsun!

Böylece Ebu'l-Kasım onunla vedalaşıp basamaklara doğru yürüdü. İlk basamağa basmadan tekrar döndü ve seslendi:

— Zeyd!

Adaleli bir delikanlı ipek otağın iplerini çivilere sarmaktaydı. Başını kaldırıp:

— Efendim baba! dedi.

— Sen de bizimle gel, oğlum!

— Baş üstüne baba.

Derken işi bırakıp onların ardından gitti.

Zeyd denilen delikanlı, sahibimin evlatlığıydı. Öz oğlu değildi. Zeyd'in ailesi Şam'da yaşıyordu. Zeyd çocukken -sekiz yaşlarında- eşkıyalar onu köle olarak satmak için kaçırmışlardı. **Hâkim b. Hizam b. Hüveylid** onu satın almıştı.

Hakim Şam seferinden döndüğünde halası Hatice Hanım onun ziyaretine gitmişti. O da, getirdiğim bu kölelerden hangisini istersen senin olsun, demişti.

Hanımefendim esmer yüzlü ve tatlı bir çocuk olan Zeyd'i seçmişti.

Bir süre sonra hanımefendim onu sahibime bağışladı. O da çocuğu azat etti. Sonra onu Harem'e götürdü. Onu **Siyah Taş**'ın önünde evlatlık edindi.

O sıralar sahibimle hanımefendim üç yıllık evlilerdi. Onların çocuğu **Kasım** ise süt çocuğuydu. Bununla birlikte sahibim Zeyd'i oldukça seviyor, onunla çok ilgileniyordu. Anne-

sinden, babasından uzak olması nedeniyle üzülmemesi için gayret gösteriyordu.

Bunun üzerinden iki sene geçti. Kasım dünyadan gitti. Böylece Zeyd'in sevgisi Ebu'l-Kasım'ın yanında daha da arttı. Öyle ki onu asla yanından ayırmıyor, her gittiği yere onu da götürüyordu.

Evin ikinci katına indiklerinde Ebu'l-Kasım Zeyd'i avlu-ya gönderdi. Kendisi ana koridorun sağ tarafındaki avluya bakan odaya yöneldi. Tahta kapının bir kanadını açıp içeri baktı. Hz. Hatice'nin kız kardeşinin büyük kızı **Zeynep**⁽¹⁾ uykudan kalkmış yatağında oturuyordu.

Muhammed şefkatle onun gözlerine, beyaz ve sevimli yüzüne bakıp tebessüm etti. Bu bakıştan hareketle Kasım gözünde canlanıp anıları aklına geldi. Gözlerine bir hüznün perdesi indi.

...Ah, ne kadar da erken uçup gitmişti Kasım! Genç ve merhametli babasının nasıl da kalbini sızlatmıştı...!

Onun ölümünden beş sene geçmişti. Fakat babası bir gün olsun onu unutmamıştı. Gerçi Muhammed ne zaman geçmişe dönüp baksa, sevdiklerinin teker teker ölümünü hatırlar, buna rıza gösterir, Yaradan'ın emrine teslim olurdu...

Ebu'l-Kasım sessizce içini çekip, bakışlarını Hz. Hatice'nin kız kardeşinin diğer iki küçük kızları **Rukiyye** ve **Ümmü Külsüm**'e çevirdi. İkisi de yatakta nazlı nazlı uyuyorlardı. Hz. Peygamber onlara kendi kızları gibi davranırdı. Zeyneb'e, "Kızım annen nerede." diye sordu.

Zeynep uykuluyken çocuksu tatlı sesiyle, sanki avluya çıktı babacığım, dedi.

Ebu'l-Kasım döndü. Yüksek basamakları inip avluya gir-

1- Zeynep, Ümmü Külsüm ve Rukiye Hz. Hatice'nin kız kardeşi Hale'nin çocuklarıdır. Onların geçimini Hz. Hatice üstlenmişti.

di. Eşi orada da değildi. Sokağa yöneldi. Meysere ve Bereke de peşinden gittiler.

Zeyd evin çift kanatlı büyük kapısının arkasında, küçük kapı kemerinin altında büyük bir taş sekisinin üzerinde oturuyordu. O babalığını görünce yerinden kalktı. Muhammed onun ellerini sıktı. Sonra dördü beraber şehrin ara sokakları ve taşra mahallelerine yöneldiler.

Mekke gitgide eski hâline dönüyordu. Yağmur ve korkunç sel, insanları evlerinde mahpus bırakmıştı. Artık insanlar dışarı çıkıyor, konutlarını onarmaya çalışıyorlardı.

Ebtah ve Mekke'nin yüksekte olan diğer mahalleleri fazla hasar görmemişti. Onların binaları da daha sağlamdı. Yağmur ve sel sadece onların sıvalarını yıkamış, görüntülerini daha da temizlemişti. Güneş doğduktan sonra rengârenk yüzük taşları gibi uzaktan parlıyorlardı.

Bunun dışında sel evlerin toprak avlularını altüst etmiş, ev halkının toprak altına gömdükleri pislikleri dışarı çıkarmış, alçak mahallelere sürüklemişti. Çünkü Mekkeliler diğer Hicaz Arapları gibi evlerinde helâ diye bir yer yapmaz, ayak yolu niyetine şehrin derelerine ve açık alanlarına giderlerdi. O yerlerden biri de **Ebu Kubeys** Dağının eteğinde bulunan **Fâdîh** denilen inişli bir yerdi. Fakat çocuklar, kadınlar ve yaşlılar tuvaletlerini avluda yapar, üstüne toprak dökerlerdi. Bu yüzden şehrin orta ve aşağı mahalleleri çamurdan ziyade yukarı mahallelilerin pisliğini taşıyordu. Özellikle **Ehâbiş** Mahallesi tam sel geçidinin kenarında bulunduğu için...

Bu mahallenin çukur yerlerinde kimsenin yayan geçemeyeceği kadar su birikintisi ve çamur vardı. Büyük bir taş aşağı yuvarlanırken bir evin tavanına düşmüş, orayı çökertmiş, içindeki yaşlı bir kadını öldürmüştü. Birkaç evin de duvarı taş veya sel nedeniyle çökmüş veya çatlamıştı.

Ebu'l-Kasım, Zeyd ve Meysere ile oraya vardıklarında

komşular kadının cenazesini yıkıntının altından yeni çıkar-
mışlardı. Kadının küçük ve zayıf bir endamı vardı. Sanki
Mekke'ye sığınmış olan kimsesizlerden biriydi. Aslında Ha-
tice'nin geçimlerini üstlendiği kimsesiz kadınlardandı. Mu-
hammed onu birkaç kez yiyecek veya giyecek almak için ka-
pılarına geldiğini görmüştü.

Muhammed, Meysere'yle Bereke'ye ona mezar hazırla-
yıp gömmelerini söyledi. Sonra kendisi Zeyd'le Harem'e yö-
neldi. Bir günlük ayrılığın ardından Kâbe'yi çok özlemişti.
Gerçi uzaktan bakılınca hâla Kâbe'nin etrafına tavaf yapıla-
mayacağı anlaşılıyordu.

Doğru tahmin etmişti. Uzaktan Kâbe'nin karşısında me-
safeli bir şekilde toplanmış ve gürültüyle konuşan adamları
gördüğünde, oranın etrafının hâlâ sular içinde olup yaklaş-
manın imkânsız olduğunu anladı. Biraz yaklaşınca Kâbe'nin
etrafında toplanan su, çamur ve taş kümelerini gözüyle gör-
dü. Suların biriktiği yerde büyük bir kertenkele ölüsü vardı.
Çocuklar onun etrafına toplanmışlardı. İsaf ve Nâile putları
arasındaysa, tam kurban taşının kenarında alaca bir buzağı
leşi duruyordu. Belli ki sel getirmişti.

Sel suyunun yüksekliği bir adam boyunu geçmişti, Siyah
Taş'a kadar çıkmıştı. Putlar çamura bulanmış sessiz ve çare-
siz sel suyunun ortasından bakıyorlardı! Üç yüz altmış putun
bazılarından hiç eser yoktu. Birkaçı suyun şiddetinden yere
yuvarlanmıştı. Ayaklık üstünde olmayan veya boyları kısa
olanlar da şimdi suyun altında saklanıyordu. Bu arada İsaf
uzun bir taş ayaklığın üstünde, Siyah Taş semtinde Kâbe'nin
köşesine bitişik olarak dimdik durmuş, su girtlağından yukarı
çıkamamıştı.

Zeyd, İsaf'ın büyük bakır kafasını güneş karşısında ren-
gârenk parlarken gördüğünde, ister istemez babalığıyla Kâ-
be'yi tavaf ederken şahit olduğu macerayı hatırladı.

O gün bakırdan yapılmış İsaf putuna vardığımda Arap âdeti

üzerine ona elimi sürdüm. Babam beni böyle görünce, buna el sürme, dedi.

Ben tavafa devam ettim. Bir daha İsaf'a geldiğimde elimde olmadan yine ona elimi sürdüm. Babam beni böyle görünce öfkeli biçimde, "Seni bu işten sakındırmadım mı?" diye beni azarladı.

Ondan sonra asla bir putun üzerine el sürmedim.

Ebu'l-Kasım üzgün bir hâlde Kâbe'yi seyrediyordu. İki bin beş yüz senelik olan o kadim gösterişsiz yapının, harçsız duvarlarına insanların cehalet ve gafletleri bulaşmıştı! Ayrıca onun örtüsüne daha önce bir kor düşüp tutuşmuş, binası sarsılmıştı. Üstüne bir de sel gelince, neredeyse harabeye dönmüştü. Özellikle iki duvarında büyük çatlaklar meydana geldiği uzak mesafeden bile rahatça gözüküyordu.

Kâbe'nin siyah keten örtüsü dört bir taraftan iplerle gerilip duvarların üstüne bağlanmış olsa da, yine ıpsıaktı. Herkes sel suları altında kalan Kâbe'nin durumunu konuşuyorlardı. Muhammed ve Zeyd'in yanında duran bir genç, herkesin duyacağı bir sesle bağırdı:

— Şimdi sel suyu bayağı inmiş. Ben sabah geldiğimde İsaf ve Nâile'den hiç eser yoktu.

Ondan daha büyük görünen arkadaşı lafa girdi:

— Duyduğuma göre sanki birisi Harem'de sele yakalanmış!

— Kâbe'nin etrafında yüzen birisini gördüm. Fakat o alaca karanlıkta kim olduğunu çıkaramadım. Benim durduğum semtten de çıkmadı, bir kendisini göreyim bari!

Kalabalığın ileri semtinden alaylı bir ses yükseliverdi:

— Kesin Kâbe'yi ve putları ziyaret etmeye gelmişmiş! Hem de o saatte! Sanırım selin korkusundan imanını artmış, selin fırtınanın dinmesini bekleyememiş, tavafa açılmışmış!

Ebu'l-Kasım bu sözlerin sahibini görmedi. Ancak kibirli sesinden ve iğneli sözlerinden onun, **Amr b. Hişam** olduğunu anladı.

Amr gerçi Kureyş büyüklerinden ve pehlivanlarındandı, fakat alçak bir huyu ve iğrenç bir tabiatı vardı. Bu yüzden kimse onunla muhatap olmayı sevmez, onun acı dilinden ve kötü huyundan güvende kalmak için uzak dururlardı. Ebu'l-Kasım Amr gibileriyle muhabbet kurmazdı. Üstelik Şam yolculuğu ve Hatice'yle evlenme meselesinden sonra ona daha da mesafeli duruyordu. Çünkü kıskançlık eseri Amr'ın içindeki kin ateşi alev alev yanıyordu. Bununla birlikte yine de birgün onun şerrine yakalanmıştı: Amr bir yerde kendi gücüyle övünerek onunla güreşmeye, dolayısıyla herkesin gözü önünde onu küçük düşürmeye kalkmıştı. Ebu'l-Kasım da tüm hoşnutsuzluğuna rağmen onunla güreşmeye mecbur kalmıştı. Amr'ı kaldırıp yere vurmıştı. Bunun üzerine Amr'ın baldırı bir taşa değmiş yarılmıştı...

— Ben sizin anlattığınız hikâyeyi bilmiyorum. Fakat biraz önce **Ebu Vehb**'i gördüm. Derken kendini soğuk suya atıp yedi kere Kâbe'yi tavaf ettikten sonra karşı taraftan çıktı. Tanrılar ona yardım etsin! Ben bu yaşa geldim, hâlâ böyle tavaf eden görmedim.

Bu sözler beli bükük bir yaşlı adamın ağzından çıktı. Vücudunun bükülmüş kısmının ağırlığını düğüm düğüm bir bambu esasına vermiş, kalabalığın yan çizgisinde duruyordu.

Ebu'l-Kasım evlatlığıyla el ele tutmuş bir hâlde, halkın yanından geçti. Uzaktan durup Kâbe'ye saygı gösterdi. Tam bu sırada kızgın bir devenin ırrr diye böğürme sesini duydu.

Ses, Benî Haşim kapısına açılan çarşıdan geliyordu. Tüm başlar o tarafa çevrildi. Bir de ne görsünler: Duvarın arkasından siyah tüylü erkek bir deve kızgın bir şekilde halka doğru geliyordu.

Deve iri yapılı büyük gövdeliydi. Yük develerindendi. Ağzı köpürmüştü. Öyle geliyordu ki yer ayakları altında titriyordu. Halkı görünce uzun bir nara attı ve bir kişinin yüzüne tükürdü!

Herkes devenin tavrından onun çok kızgın olduğunu anladılar. Kızgınlığının nedeni birinin onu çok rahatsız etmesi veya sarhoş olması olabilirdi. Zaten bunun bir önemi de yoktu. Gerçi develerin sarhoş olma dönemleri⁽¹⁾ bir ay sonra; yani kışın başlamasıyla baş gösterirdi.

Devenin serkeşlik sebebi bilinmiyordu. Fakat önüne gelen herkese saldırıyordu.

Korku sebebiyle herkes bağırsarak bir tarafa kaçıyordu. Tehlikenin büyüklüğü yüzünden Amr b. Hişam bile onca kibirlenmesine rağmen hemen oradan sıvıştı. Devenin o hâliyle tanışanlar, onun önünde durmanın ölümüne kucak açmak demek olduğunu biliyorlardı.

Böyle durumlarda deve ilkin ağzının suyunu rakibinin yüzüne atar, onun dikkatini dağıtırdı. Sonra sert çenesini kullanarak dişleriyle adamın etini didik didik ederdi. Bu hâldeyken ön ayaklarıyla ölümcül darbeler indirip sonunda yere yıkarak canını alırdı...

Ebu'l-Kasım diğer adamlar gibi kendini tehlikeye atmak için bir kenara çekilmek üzereydi. Fakat bir kadının çığlık sesiyle yerinde kaldı:

Karışıklığın ortasında deveye birkaç adım kala küçük bir kız yere düşmüş, annesi az ilerde sırtını bir duvara dayamış, kendinden geçerek son sesiyle çığırıyordu. Biraz geride iki büklüm yaşlı adam, bakışlarında ölüm korkusu, sonuçsuz bir çabayla aciz canını ölüm meydanından kurtarmak istiyordu.

Zeyd yüksek bir yere çıkararak telaşla bağırdı:

— Kaç baba!

Babasının devenin önünü kestiğini görünce sözü ağzın-

1- Yaz boyunca zararsız bir kuzu gibi uslu görünen develer kışın zemheri ile birlikte kızgınlaşarak adeta sarhoş olur. Bu dönemde deve ne yaptığını bilmez ve her zaman hırçın ve öldürücü olabilir.

da kaldı. Derhal sarkık yularından tuttu. Hemen sol tarafına geçip sert bir darbeyle hayvanın başını kendine doğru çekti.

Deve epeyce hava yutmuştu sanki! Bir böğürüp boğazındaki havayı dışarı verdi. Kafasını kurtarmak için yarım dönmeğe çalıştı. Ancak rakibinin güç ve işbirliği onun kör sinitine üstün geldi. Hayvancağız çamurlu yerde aniden kayıp tüm ağırlığıyla yere çarptı. Ebu'l-Kasım için bu fırsat yeterliydi: Hemen devenin üstüne çöktü. Gemini sıkıca avucuna doladı. Öyle ki devenin başı bir tarafa burulup hareketsizce yerinde kaldı. Sonunda bir-iki çabalayıp sonuç alamayınca teslim oldu...

Olay bitmişti. Göğüslerde hapsedilen nefesler birden ve topluca salıverildi. Genç anne korkunç bir kâbustan kurtulmuş gibi, çocuğuna doğru koştu. Onu bağrına basıp seslice ağladı. Beli bükük ihtiyar, bir adamın yardımıyla kenara çekildi. Zeyd babalığına koşup gururla onun yanında durdu. İçinden diğer bazı insanlar gibi övünerek bağırarak istiyordu: "Bu emsalsiz pehlivan benim babamdır!" Diğer çocuklar da ileri gelip Muhammed'in etrafına toplandılar. Tamamı, şehrin yeni keşfedilmiş pehlivanını seyre durmuşlardı:

Bu işi yapan adam, gerçekten bizim bildiğimiz Ebu'l-Kasım mıydı?!

Daha önce halkın gözünde Mekke'nin iki pehlivanı vardı: Abdülmuttalib oğul Hamza ve Hişam'ın oğul Amr; ikincisi az önce kızgın deveyi görünce nasıl da tüymüştü! Hamza iri yapılı, kalın adaleli ve geniş göğüslüydü. O, pek nadir halkın içine çıkardı. Bazen çocuklar onu, omzuna bir yay takmış, siyah Arabî atına binmiş, dağlara yol alıyor hâlde görmüşlerdi.

Cazibeli iri gözleri, Hamza'yı çocukların yanında efsanevi bir adam yapmıştı. O inanılmaz birisiydi. Hem de bu yüzden onlar Hamza'dan korkuyor, yanına bile yaklaşamıyorlardı. Gerçi onun hayaliyle yaşıyor, büyüyünce onun gibi birisi olmayı arzuluyorlardı.

Amr b. Hişam boy pos olarak Hamza kadar değildi. Aslan ve kaplan avcısı da değildi. Fakat şehirdeki bütün serkeşlerin ve kabadayılardan sırtını yere vurmuydu. Ama buna rağmen Hamza'dan çekiniyordu. Geçenki meydanda ve bugünkü olayda ise Ebu'l-Kasım'a açıkça yenilmişti.

Amr gövde olarak Ebu'l-Kasım'dan biraz iriydi. Mekke gençleriye babalarına uyarak pehlivanlığı ve güçlülüğü sebebiyle onu övüyorlardı. Fakat küçük gözlerinden parlayan gazap yalazaları onları korkutuyordu.

Ama şehrin bu yeni tanınmış pehlivanı başka bir cinstendi. Onun gözlerinde muhatabını etkileyecek acayip bir nüfuz vardı. Fakat bu nüfuz, sertlik, şiddet, kötülük ve serkeşlik cinsinden değildi. Aksine o çocukları oldukça sever, onlarla karşılaştığında yüzü bir çiçek gibi açardı. Bakışlarında babalık merhametinden kaynaklanan bir şelale dökülürdü. Onların küçük kalplerini temiz ve berrak suyuyla cilalardı.

İşte o büyük ve şafkatli ruh, böyle güçlü ve sağlam bir vücutla birleşince, zihinlerinde Muhammed'den öyle bir pehlivan ortaya çıkıyordu ki, diğer iki aday tamamıyla silinip yok oluveriyordu.

— Sen çok yaşa pehlivan! Hübel seni korusun!

Herkes ses sahibini tanımak için başını sesin geldiği noktaya çevirdi: Orta yaşlı esmer bir bedeviydi. Koşarak gelmiş şaşkınlıkla Ebu'l-Kasım ile devesine bakıyordu.

Adam devesinin gemini eline aldıktan sonra, halk sanki yeni uykudan uyanıyormuş gibi, tek veya toplu hâlde Ebu'l-Kasım'ın adını söyleyerek övgüler ve teşekkürler yağdırmaya başladılar. Bir tek Amr hariç; onun karşısında aşağılanmış bir hâlde kıskançlıktan çatlayarak arkası millete doğru oradan uzaklaşıyordu...

— Bana sorarsanız, Kâbe'nin bu eski yapısı tamamıyla yıkılmalı, onun yerine yepyeni bir bina yapılmalıdır. Bu iş tamirle olmaz!

— Velid! Tam senin dediğin gibidir. Burası yaşlanmış artık, tamir edilmekle düzelmez.

— Hırsızlık olayına engel olmak için onun duvarlarını yükseltmeliyiz.

İbrahim Peygamberin Kâbe'ye yaptığı bina **otuz dirsek** uzunluk, **dört dirsek** genişlik ve dokuz dirsek yüksekliğindeydi. Hem de uzun zamandan beri çatisızdı. Bu yüzden onun üstüne tırmanıp içine atlamak kolay bir işti. Diğer taraftan giriş kapısının sağ tarafında Hübel'in ayağı altında kuyuya benzer bir define vardı. Bu kuyucuğun İbrahim Peygamber zamanından burada olduğu söyleniyordu. Halkın Kâbe'ye hediye olarak getirdikleri altın, gümüş ve onun gibi mücevherlerin hepsi oraya dökülüyordu.

Selin geldiği sene kimin veya kimlerin Kâbe'ye sokulduğu, hazineyi çaldığı öğrenilemedi. Bu nedenle ileri gelenler Kâbe'nin duvarlarının yükseltilmesine karar verdiler.

Muhammed Dârü'n-Nedve'nin büyük salonunun bir köşesinde oturmuş, sessizce büyüklerin sözlerini dinliyordu.

Biraz gürültü patırtıdan sonra Ebu Talib konuşmaya başladı:

— Artık hepiniz Kâbe'yi yıkıp yeniden yapmaya kararlı

olduğunuza göre sözü fazla uzatmadan bunun nasıl yapılacağı konusunda bir ortak grŖe varmalıyız.

– ok güzel!

– Bu çok olgun ve yerinde bir sözdür.

– Evet, tartıŖma çıkmadan bunu karara bağlayalım.

Muhammed’in diğer amcası Zübeyr Ŗyle konuŖtu:

– Her Ŗeyden önce bu iŖin iftihar ve sevabını baŖka bir kabileyle paylaŖmamak lazım. Bu iŖ baŖından sonuna kadar KureyŖ eliyle yapılmalıdır. Ayrıca KureyŖliler bu iŖte köleler ve cariyelerini bile kullanmamalıdır!

Kimse bu fikre karŖı değildi. O yüzden hepsi onay anlamında baŖlarını salladılar. Fakat Muhammed bu sözü duyunca dedesinin Zemzem’i bulmasını hatırladı. Bu yüzden ii sıkıldı.

Zübeyr bir de Ŗunu ekledi:

– Ŗimdi bu iŖte kimin ne yapacağını belirlemek için bir büyük seçmeliyiz. KureyŖ büyüklerinin en yaŖlısı Velid b. Muğire’ye ne dersiniz. Herkes onu kabul edecek mi?

Velid olgun grŖl ve bilgin birisi olmakla birlikte Benî Mahzûm kabilesinin de baŖkanıydı. Bu yüzden onun hakemliği kimseye zarar vermezdi. Bunun zerine herkes kabul ettiğini dile getirdi.

Velid, toplantıdakilere bir göz attı. Ebu Talib’e yönelerek:

– Bana sorarsanız onu yıkmak konusunda hiçbir kural falan gerekmez. Kim ne yaparsa yapsın. Ama onu yeniden yapmaya gelince bazı kurallar tayin etmeliyiz. Ha...? Ne dersiniz Abdülmuttalib’in oğulları? dedi.

Zübeyr ile Ebu Talib: Tamam, dediler.

– Ama anlaŖmamız...: Kâbe’nin kapısı bulunan duvarı Benî HaŖim ile Benî Zühre inŖa etsinler.

– ok güzel!

— **Rükn-i Yemani** ile İsaf putu arasındaki duvarı **Benî Cümeh** ve **Benî Sehm** yapsınlar.

— Ağzına sağlık!

— Hicr-i İsmail yanındaki duvarı **Benî Abdüddâr**, **Benî Esed b. Abdü'l-Uzza** ve **Benî Adiy b. Ka'b** inşa etsin. Siyah Taş ile Rükn-i Yemani arasındaki duvarı da **Benî Mahzûm** ve **Teym** ile diğerleri yapsınlar.

— Velid; doğrusu çok adaletli böldün!

Velid onca tecrübe ve her kabile ve boylarının konumunu çok iyi bilerek herkese layık olan görevi vermişti. Ayrıca Kureyş'in görkemli dedesi Ebu Talib'in onu desteklemesi bu kararını daha da pekiştirmişti. Böylece itiraz eden birisi de eğer vardiysa, ağzını açıp konuşmaya dili varmadı.

Sonra Ebu Talib herhangi bir anlaşmazlığın önünü kapatmış olmak için konuyu başka yere götürdü:

— Bu işin bir de masraflarını konuşalım. Her kabile kendine düşeni vermelidir. Yalnız hepimiz dikkat etmeliyiz ki, bu masraf en temiz ve helal maldan ödenmelidir.

Topluluğun sesi onay anlamında yükseliverdi. Ebu'l-Kasım'ın nurlu yüzü bir tebessümle parıldadı. O, içinden amcasına hayır dua etti. Yarın erkenden Harem'de toplanmak üzere dağıldılar...

— İşte Kâbe! Onu yıkmaya cesaret eden ilk insan kim olur?

Yaşlı adam bu sözü gülerek söylediye de, bu işten korktuğu belliydi. Diğerleri de bu konuyu yeni fark etmişler gibi, aniden derin bir düşünceyle karşı karşıya geldiler:

Şimdiye dek Kâbe'yi kim yıkmak istediye amacına ulaşmadan ya kendisi yok edilmiş, ya da bir şekilde durdurulmuştu! Buna dayanarak İbrahim Peygamber zamanından beri kimsenin kımıldatmaya cesaret edemediği bir binayı kim yıkabilirdi?!

Ebu Talib herkesin aklından neler geçtiğini anlayarak topluluğun duyacağı yüksek bir sesle:

— Bizim burayı yıkmaktan maksadımız Kâbe'yi yıkmak değil. Kâbe'nin Allah'ı da niyetimizi bilmektedir, dedi.

Bu söz akla uygundu. Ama eskiden kalma büyük korkuyu halkın içinden sökemezdi.

Velid bu korkuya son vermek için, buna ya baştan başlamasaydınız, ya da başlamışsanız sona erdirmeniz gerekiyor, dedi.

Amr b. Hişam alaylı bir şekilde ona:

— Amca sen bizim hepimizden daha yaşlısın. Ne olur bu işe kendin başlasan! Biz de bakarız, sana bir bela inmezse, peşinden geliriz! dedi.

Şakacı Velid bu sözü onun yanına bırakmadı:

— Annen yasını görsün, Amr! Senden ancak şer beklenir!
Derken yerden bir kazma alıp Kâbe'ye yöneldi.

Henüz birkaç adım ilerlemeden gözü duvarda bir noktaya kilitlenip yerine çakıldı. Bunu görünce tüm cemaatin bakışları o tarafa çevrildi: Kâbe'nin duvarı üzerinde kocaman bir yılan çöreklenmişti. Derisi sarıya çalıyordu. Bu yüzden başta dikkat çekmiyordu.

Engerek, yamuk kafasını Velid'e doğru tutmuştu. Geniş ve büyük ağzı vardı. Zehirli eğri dişleri insanda korku ve telaş uyandırıyor. İki başlı kırmızı dili durmadan yıldırım gibi gelip gidiyor, bir anlık bir çizgi bırakıyordu.

Onun dehşet verici gözleri herkesi büyülemiş, yerlerine çivilemişti. Kimsenin bir şey yapmaya cesareti kalmamıştı.

Acaba bu, geçmiştekilerin anlattıkları Kâbe'nin bekçisi değil miydi?

“**Cürhümlüler** döneminde -Kureyşliler Mekke'ye gelmeden önce- bir süre durmadan Kâbe'nin malları çalındı. Bunun üzerine Cürhümlüler Kâbe'ye birkaç bekçi bıraktılar.

Fakat yıllar sonra o bekçilerin biri şeytanın vesvesesine uğradı. Hava son derece sıcaktı. Herkes evine sığınmıştı. O, Kâbe'ye sokularak define kuyusuna girdi, tüm mücevheratı çaldı. Sonra kuyunun kapağını kapamak istediğinde -kapak ağır olduğundan- kendisi kuyuya düştü, kapağın altından çıkmadı.

Adam öylece orada hapsoldü. Nihayet diğer bekçiler gelip onu orada buldular...

Az bir süre sonra kuyucuğun ağzında bir yılan görünmüştü. O yılan 500 senedir oradadır. Kim define kuyusuna inmek isterse o yılan canını alır...

Halk fazla bocalayınca birisi konuştu:

— Demek ki, Tanrılar Kâbe'nin yıkılmasından hoşnut değil.

Diğerleri de suskunluklarıyla onu onaylamış gibi oldular. Ancak bu arada Ebu'l-Kasım, Ebu Talib ve Velid farklı düşünüyorlardı. Nasıl olur da bir evin sahibi onun harabe olmasına razı olur, orayı imar etmeye kalkanlara mani olurdu? Bu hiç de mantıklı değildi. Ebu Talib önde, öbürleri de arkasından az ileride bulunan **Makam-ı İbrahim**'e yöneldiler. Oraya bu sorunun çözülmesi için dua etmeye gidiyorlardı. Ebu'l-Kasım da onlarla birlikteydi.

Orada Ebu Talib nalınlarını ayaklarından çıkarıp mekâna girdi. Kâbe'ye doğru içerideki taşın üstünde dizüstü oturdu. Diğerleri de -yaşlılar önde, gençler arkada- onun arkasında Harem'in kumsal yerine oturdular.

Ebu Talib başındaki yeşil imamesinin bir katını açıp boğazına doladı. Güçsüz ve çaresiz bir köle gibi boynunu büktü. Ellerini niyaz ve ihtiyaç nişanesi olarak Kâbe'ye uzattı. Artık yalvarıp yakarmaya başladı.

O gün ben de babam Ebu'l-Kasım'la birlikte oradaydım. Onun da halkın içinde dua ediyor olmasına rağmen, kendine özgü bir dua tarzı vardı.

Bir süre geçti. İnsanlar hala dua ediyorlardı. Aniden gökyüzünde büyük bir kuş peydahlandı. Kimse onun nereden geldiğini bilemedi. Ne olduysa birdenbire ağır bir taş parçası gibi Harem'in ortasına indi. Herkes ona gafil bir ok isabet ettiğini zannetti.

Biraz sonra tekrar uçarak yükseldiğini gördük. İri pençelerinin arasında kalın kırbaç gibi bir şey kıvranıyordu. İşte koca kartal sarı engereği pençelerinde götürüyordu...

Bu olayın hepsi birkaç saniye içinde oldu. Öyle çabuk oluverdi ki kimse düşünmeye fırsat bulamadı. Fakat Kureyşliler bu büyük meseleye sevinip tekbir getirdiler.

Herkes sevinçli bir hâlde şükrederek ayağa kalkıp Kâbe'ye doğru koyuldu. Tüm korkular ve tereddütler son buldu. Yapmak istedikleri işin doğruluğundan emin oldular...

Bu sırada halkın arasından bir ses yükseldi:

— Sanırım asırlar sonra Kâbe'nin Allah'ı farklı bir siyaset uyguluyordur!

Bu sözün sahibini tanımak için gençlerin birkaçı boyunlarını uzattılar: O, Zeyd b. Amr'dı. Hayatını ve gençliğini hakiketi aramakla geçiren muvahhit Amr'ın ta kendisi!

Kâbe'ye vardıklarında Velid öne geçti. İşin doğru olmasına dair onca alamet görmelerine rağmen, sanki yine de onun işe başlamasını bekliyordular.

Velid abasını omzundan indirip İsaf putunun taş ayaklığına astı. Derhal ona tahta bir merdiven getirdiler.

Velid merdivenin basamaklarına çıkarak ağır ve kocaman gövdesini Kâbe'nin üstüne attı. Yaşlılığı nedeniyle dizleri titremeye başladı:

— Şimdi kazmayı ver!

Zübeyr merdivene tırmanıp sağlam bir kazma uzattı.

Velid biraz duvarın üzerinde sabit durdu.

Bütün oradakilerin nefesleri hapsedilmiş, kimse çıt bile çıkarmıyordu.

— Allah'ım, bizi başışla! Allah'ım, bizim niyetimiz iyilik yapmaktır.

Bu sözlerin ardından kazmayı yavaşça duvara indirdi. Orada bulunan birkaç kişi bir-iki adım geri çekildi. Tiz bir ses kalktı. Kazmanın ucu iki taşın arasına girmişti. Velid kazmayı oynatarak duvarın üstündeki taşı ayırıp yere attı.

Hiçbir şey olmadı: Ne gökten bir yıldırım düştü. Ne kimse yanıp kül oldu. Ne de olduğu yerde kurudu.

Velid doğruldu. Zafer kazananlar gibi halka şöyle bir baktı. Başındaki siyah sarığı açıp duvarın üstüne koydu. İki büyük bacağını aralayıp daha büyük bir azimle işe devam etti.

Artık kazmayı daha sert vuruyor, daha güçlü darbeler indiriyordu...

Velid'in kırıdığı taşlardan aşağıda bir tepecik oluşmuştu. Böylece o bir daha doğrulup topluluğa baktı. Onun yorgun bakışları adeta halkla konuşuyordu:

– Korkunuzun yok olması için bu kadarı yetmez mi?!

Zübeyr elini kaldırarak ona cevap verdi:

– Ömrün uzun olsun, ey Velid! Artık aşağı in. Sen yapacağımı iyi yaptın!

Velid kazmayı yere attıktan sonra sarığını duvardan alıp başına koydu. Ayağını merdivene atıp aşağı inmeye başladı.

Abasını sırtına atıp Kureyş büyüklerine: Gördünüz mü hiçbir şey olmadı! Artık sıra sizdedir.

Amr b. Hişam şöyle teklif etti:

– Artık akşam oluyor. Yakında hava kararacaktır. Bence artık yarına bırakalım.

Büyüklerin hiçbirisi buna karşı gelmedi. Çünkü onlar da tıpkı onun gibi henüz içlerindeki korkuyu atamamışlardı. Bu yüzden aynen Amr gibi düşünüyorlardı: “Durun bakalım bu akşam Amr'ın başına bir şey gelecek mi? Eğer ona bu gece bir şey olmazsa biz de yarından işe başlarız!”

– Babacığım...! Baba!

Cafer'di, sokaktan koşarak gelen, nefes nefese kalan delikanlı.

Ebu Talib telaşla ona sordu:

– Ne...?! Yoksa **Ali**'ye mi bir şey oldu?

Cafer, babasına cevap vermeye fırsat bulamadı. Buğday öğütmekte olan annesi aceleyle ona: **Haydar** mı...?

Fatıma küçük oğlunu Haydar diye çağırarak istiyordu. Gerçi Ebu Talib onun adını Ali koymuştu.

Cafer, nefes nefese,

– Hayır, **Ali**'ye bir şey olmadı. O, diğer çocuklarla sokakta oynuyor, dedi.

Ebu Talib:

– Peki, nedir bu hâlin?

– Harem'de...! Kureyş kabileleri arasında savaş çıkacak, kılıçla birbirinin kanını dökecekler!

Ebu Talib tek soru sormadı, sırtını kireç duvardan ayırıp derhal ayağa kalktı. Abasını omzuna attı. Sarığını başına koydu. Nalınlarını ayağına giydi ve evin toprak bahçesinden dışarı çıktı.

Harem'e gitmeyeli dört gün oluyordu. Kâbe'nin duvarları yükselmiş, Siyah Taşı yerine oturtma sırasında çekişmeler başlayınca orayı terk etmişti...

İşin aslı şöyle oldu: O gecenin sabahında Velid'e bir şey olmadığı anlaşılınca işe başlandı.

İlkönce Kâbe'nin eski binası yıkıldı. Bu iş yarım gün içinde yapıldı. Ardından temeli kazılmaya başlandı. Birkaç adam boyu yerin altına inildi. Orada yeşil taşlara rastlanıldı. Birbirine geçmiş bitakım dişler gibiydi. İçimizden biri bu yeşil taşlara kazmayı sallayınca, bir kıvılcım kalkıp zelzeleye uğramış gibi taşlar sallanmaya başladı. Ancak hiçbir taş yerinden oynamadı.

Babam şöyle dedi:

— Muhakkak, burası İbrahim'in attığı temel olmalı. Sakın, buradan daha aşağıya inmeyin ve bundan sonrasını kazmayın.

Biz de öyle yaptık.

Duvarlar yıkılınca **Siyâde** Dağından taş getirmeye gittik. Siyâde Dağı bir derenin üstünde bulunuyordu ve bina için çok uygun taşı vardı.

Bazıları taşları kırıyor, diğerleri deve, eşek veya sığırlara yüklüyorlardı. Kızlar ve kadınlar ise kovalara çamur doldurmak ve hayvanları Harem'e sevk etmek konusunda yardımcı oluyorlardı.

Binayı yaparken kadınlar harç karıştırıyor, erkekler iki takım hâlinde taşları yukarı çekiyorlardı. Amcaoğlum Ebu'l-Kasım'a yardım eden kişi ise **Abbas**'dı.

Duvarlar yaklaşık 2 metre kadar yükselince Siyah Taş'ı yerleştirme zamanı geldi. Dolayısıyla kabileler arasında anlaşmazlık çıktı. Her kabile kendisini bu işe daha layık görüyor, böylece adının kalıcı olmasını istiyordu.

Bu yüzden iş yarıda kaldı. Yaşlıların düğümü çözmek için sarf ettikleri çaba da işe yaramadı. O günden beri artık babam ve Ebu'l-Kasım Harem'e gitmediler. Fakat benle ağa-

beyim Talib her gün Harem'e gidiyor, akşam dönüyorduk. Orada olup bitenleri babama anlatıyorduk.

— Evet... Cafer...? Anlatmadın, nasıl oldu bu iş?

Cafer, Ebu Talib'in hızlı ve geniş adımlarından geri kalmamaya çalışarak, telaş ve heyecanla anlatmaya başladı: Hiç bir şey babacığım! Bugün de tıpkı kaç gün önceki gibi başladı. Kureyş büyükleri bir daha Siyah Taş'ın etrafında çember kurup oturdular; babalarının ve hanedanlarının özelliklerini saymaya başladılar. Yavaş yavaş iş tartışmaya ve küfürleşmeye başladı. Abdüddar ve Adiy b. Ka'b oğulları bir kan dolu kap getirip ölüm antlaşması diyerek ellerini ona soktular. Böylece Siyah Taş'ın yerine oturtma şerefinden geri kalmayacakları üzerine yemin içtiler.

İş buraya varınca Velid beni sana gönderdi, olanları sana anlatmamı istedi...

Gürültü ve velvele sesleri Harem'in bir-iki sokak ötesinden duyuluyordu. Bazıları küfür ediyorlardı. Kimileri de sakin olun, akrabalık bağını koruyun diye bağırıyorlardı. Birkaç kadın durmadan çığlık atıyor, küçük çocukları da korkudan ağlayarak onlara eşlik ediyordu.

Baba-oğul Harem'e varınca orayı toz duman içinde buldular. Kâbe'nin çevresinde Hac mevsimi dışında onca adamın toplandığını hiç kimse görmemişti.

Velid bir köşede elini çenesine koymuş, küskün bir tavırla kereste yığınının üstünde oturmuştu.

Bu keresteleri Cidde limanından satın almış, Kâbe'nin çatısını yapmak için getirtmişlerdi.

Velid Ebu Talib'i görünce tahtaların üstünden seslendi: Sakin olun! Sakin...! Sakin...!

Kavga eden cemaat biraz olsun sessizleşti. Velid bu fırsattan yararlanarak: İşte büyüğünüz Ebu Talib...! Dinleyin bakın o ne diyor! diye ekledi.

Tüm başlar Ebu Talib'e döndü. Cemaat onun öne geçmesi için kendi arasında bir koridor oluşturdu.

Ebu Talib orta boyu, iri gövdesi ve heybetli parlak yüzüyle hiçbir şey söylemeden ileri geçti. Kalın ve beyaz kaşlarını çatmış, pek de endişeli görünüyordu.

Siyah Taş'ın yanına varınca durdu. İki tarafını iyice gözden geçirdi. Sol tarafta ölüm yeminlileri; Abdüddar ve Adiy b. Ka'b oğulları vardı. Kınından çıkmış kılıçlarla hücum etmeye hazırdılar. Gözlerine kan dolmuş, kör bir gazap içlerinde alev alev yanıyordu. Onların önünü kesen tek şey, birkaç yaşlı adam ve kadının oluşturduğu duvardı.

Sağ tarafta ise bir başka Kureyşli grup vardı: Kızgın, hırslı ve savunmaya hazır vaziyette.

Ebu Talib kısa duraklamanın ardından iyi niyetlilik ve serzenişli bir sözle onlara hitapta bulundu: "Hayırlı bir iş için şer bir işe kalkışılır mı?!"

İki tarafın konuşma sesleri yükselmeye başladı. Kısa sessizlik bir daha gürültüye döndü.

Ebu Talib kavminin huyunu iyi tanıyordu. O yüzden durumu kaybetmemek için hemen ortamı ele aldı:

— Sessiz olun! Sessiz...!

Diğer Kureyş büyükleri de ona katılarak, herkes kendi kabilesini susturmaya başladı. Fakat küçük bir çocuk annesinin kucağında aniden ağlamaya başladı.

Tüm bakışlar itiraz anlamında o ikisine çevrildi. Kadın bu tepkiyi görünce çocuğunu da alıp oradan uzaklaştı.

Ebu Talib onları kınamaya devam etti:

"Çok garip hikâyedir bu. Kureyş Harem'in emniyet ve saygınlığını korumakla tanınmışken, kendi adamları Harem'in tam göbeğinde kılıç sallıyor, birbirinin kanını dökmek istiyor öyle mi?!"

İki tarafında dizilen adamlara şöyle bir bakıp sözüne devam etti:

“Sizin bunu yapmanızdan cesaret alıp diğerlerinin de aynısını yapmalarından korkmuyor musunuz?! Böylece asayiş ve nimet elinizden çıkacak, belalar üzerinize yağacaktır.”

“Ben ne söylüyorum...?! İşte bu sel, çiçek ve veba hastalıkları Mekke’de baş gösterip dolayısıyla hergün küçük ve büyüklerimizden birkaçını kurban aldıktan sonra yine de yaptıklarınızdan ibret almıyor, pişmanlık duymuyorsunuz, öyle mi?”

Ebu Talib’in sözleri ve onun etkili ses tonu, uyumuş vicdanları ve gaflette bulunan zihinleri uyandırmıştı. Aniden gözlerde cayır cayır yanan gazap ateşleri sönüp yüzlerine hüznün külü serpilmiş gibi oldular. Kılıçları sıkı sıkı saran eller gevşedi. Ondan ziyade kimileri kılıçlarını kınına soktular. Abdüddaroğulları’ndan bir delikanlı Ebu Talib’e doğru çıkıp konuşmaya başladı: “Sen bizim büyüğümüz ve aksakalımız olarak bu fitnenin yatışması için bir yol göster. Öyle ki hiçbir kabile hor görülmesin!”

Ebu Talib elini sert çenesine uzatıp bir süre başını aşağı dikti. Eliyle beyaz gür sakallarını sıvazlamaya başladı.

Herkes onun konuşmasını bekliyorken o sessizdi. Sanki ondan başka kimse bu düğümü çözemezdi.

Nihayet Ebu Talib başını kaldırdı. Sanırım hakemlikten başka bir çare kalmamıştır.

- Hakemlik mi?!
- Peki, kim yapacak?
- Herkesin kabul edeceği bir hakem lazım.

Ebu Ümeyye Kureyş’in en yaşlı, olgun ve onurlu adamlarından biri olarak soruları şöyle yanıtladı:

- İşi kadere bırakmamıza ne dersiniz?

— Kadere mi?

— Evet, kaderi hakem edinelim!

— Ama nasıl?

— Yüzümüzü Harem'in dört kapısına çevirip Harem'e ilk giren kişiyi bekleyelim. Kim olursa olsun onu hakem olarak seçip ne derse itiraz etmeden sözüne uyalım.

— Fakat...!

— Fakat ve lakinleri bir kenara bırakın. Aksi takdirde bu iş uzar ve asla bir sonuca varamayız.

Çaresizlik ve tehlike arasında bu yöntem akıllıca görünüyordu. Çekişmelere son vermek, kılıçları elden düşürmek ve işi güzel bir şekilde sonuçlandırmak için en uygun yol buydu.

Artık tereddüt ve anlaşmazlığa yer bırakmamak için bu işin şartları konuşulmalıydı. Bu arada herkes Ebu Ümeyye'ye bakıyordu. Sanki tüm sorulara onun cevap vermesi, zorlukları onun gidermesi gerekiyordu:

— O şahıs şu anda Harem'de bulunan kişilerden olmalıdır.

— Evet, onun bizim burada konuştuklarımızdan habersiz olması gerekiyor.

Zübeyr: Derhal Harem'in dört kapısından kimsenin çıkmaması için birkaç kişi tayin edeceğim, dedi.

Ardından aceleyle kavmin büyüklerinden uzaklaştı.

— Ebu Ümeyye; ya iki kişi aynı zamanda iki kapıdan girerlerse ne olacak...?

— Bunun da çaresi var. Bu kapılardan sadece birinin kapı sayıldığını farz edelim.

— **Şeybeoğulları Kapısı**'na ne dersiniz?

(Bu kapı Kâbe'nin kapısı ve **Beytü'l-Makdis**'e doğru açılyordu. Bu yüzden halk genellikle oradan girmeyi tercih ederlerdi.)

Ebu Ümeyye: Buna karşı konacak bir sebep görmüyorum, dedi.

Diğer kabile büyükleri de başlarını sallayarak veya kısa bir cümleyle onun dediğini teyit ettiler.

Velid:

— O şahıs kadın veya çocuk da olmamalıdır.

Ebu Ümeyye:

— Kabul edildi. Onun erkek, yetişkin ve reşit olması gerekiyor. Akılsız, ahmak ve hastalıklı birisi de bu iş için layık görülmez.

— Kötü işlere bulaşmış ve kötülüğü ile meşhur birisi de olmamalıdır.

— Anam babam sana kurban olsun Ebu Talib; güzel konuştuğun ve sözün hakkını yerine getirdin. Öyle şahısların hakemliğine boyun eğmek, Kureyş için ebediyen utanç kaynağı olurdu.

— Bu şahıs Kureyş'ten biri olacaksa, kendi kabilesini diğerlerine tercih etmemelidir.

— Amr; bu söz yerinde bir sözdür. Ama uygulaması çok zordur. Artık öyle dürüst bir insanın hakemliğine uyduktan sonra onun sözü üstüne söz söylemek uygun olmaz.

Velid:

— Ebu Ümeyye doğru diyor. Artık sözü kısa keselim ve bu işe son verelim.

Bunun ardından hepsi birden konuşmayı kestiler, Şeybeoğulları kapısına yöneldiler.

Ebu Ümeyye yüksek bir taşın üzerine çıkıp herkesin duyacağı bir şekilde: İşte şimdi... diye bağırды.

Aniden tüm sesler alçaldı. Derin bir sessizlik Harem'in üzerine çöktü. Öyle ki şehrin herhangi bir noktasında yükselen ses onların keskin kulaklarına kadar varıyordu. Soluklar

ve kalp atışları yükselmiş, bakışlar daha bir dikkatle yola dikilmişti.

Harem'in üstünde uçan bir karga, oradaki halkın sessizliğine şaşırılmış gibi gak gak diye bağırdı. Ağır sükût ve ilginç vaziyet içinde, o gak gak sesi öyle yüksek ve uyumsuzdu ki, aniden herkes gülüşmeye başladı.

Bunu görünce Velid b. Muğire gülerek Ebu Ümeyye'ye şöyle dedi:

— Gök kapısını unutmuştun galiba, Ebu Ümeyye!

Ebu Ümeyye gülümseyerek Velid'e tam cevap vereceği sırada Şeybeoğulları kapısından sesler yükseldi:

— Geldi...! Geldi...!

Başlar topyekûn o semte çevrildi. Ebu Ümeyye taşın üstünden sevinçli bir sesle bağırdı: Emin geldi!

Velid mutlu bir hâlde:

— Emin, doğru konuşan, dürüst ve adildir. Biz Mahzumoğulları adına onun hakemliğine uyuyoruz.

Diğer Kureyş büyükleri de memnuniyetle bu konuda Velid'e katıldılar.

Emin, uygun kametiyle beyaz keten gömleği, tenindeki safran rengindeki benleri, sırtındaki deve yününden yapılmış sarı abâsı ve aynı renkte başındaki sarığıyla birlikte kapıdan içeri girdi.

Başını eğmiş ve düşünceye dalmıştı. Yol esnasında sel nedeniyle ölen kadının yıkık evinde toplananlara gözü takılmıştı. Onlar aşık'la kumar oynuyorlardı.⁽¹⁾ Genç bir kadın ağlayarak toprakları başına savuruyor, onların etrafında dönüp dolaşıyordu. Muhammed, üzüntüyle ona yardım etmenin bir

1- Aşık kemiği koyun veya diğer davarların eklem kemiklerinden çıkartılan ve kumar oynamaya yarayan bir çeşit kumar aletidir.

yolunu düşünüyordu. Kumar oynayanlardan birinin onun kocası olduğunu anlamıştı.

O adam önce devesini sonra evini kaybetmişti. Devesini ve evini geri alabilmek için hayatının 10 yılını vermişti. Fakat onu da kaybetmişti. Artık her şeyini kaybetmişken bir de on yıl ücretsiz olarak kazanan adama kölelik yapacaktı... İşte kadının ağlamasına neden olan şey buydu...

Emîn bu olaydan dolayı üzgün ve düşünceli bir hâlde ilerlerken, aniden başını kaldırıp ona bakan insan kalabalığını fark etti.

Ebu Talib bu durumdan çok mutluluk duyarak yeğenine doğru koşup olayı anlattı ve onun merakını giderdi.

Emîn başını eğdi, biraz düşündü. Sonra yüzünü Kureyş büyüklerine çevirip onlara: "Peki, dedi. Şimdi biraz harç hazırlayın!" dedi.

Cafer ile Talib harç yapmaya koyuldular.

Emîn Siyah Taş'a doğru yöneldi. Onun hizasına varınca abasını omzundan indirip yere serdi.

Artık onun etrafındaki insan çemberi daralmış bulunuyordu. Arkada bulunanlar boyunlarını uzatarak öndekilerin üzerine çullanıyorlardı. Herkes kabilenin otuz beş yaşındaki yüce şanlı delikanlısının o kör düğümü hangi tedbirle çözeceğini bekliyordu!

Emîn yere eğilip iki eliyle Siyah Taş'ı yerden aldığı gibi abanın ortasına koydu. Güzel sesiyle açık konuşmasıyla adeta gönülleri okşuyordu:

— Şimdi kabile büyüklerinin her biri bu abanın bir köşesinden tutsunlar. Böylece hep birlikte taşı yerine koymuş olacağız.

Kabile büyükleri bu zekâya hayran kalarak, bu adilane görüşü kabul edip abaya doğru yürüdüler. Cemaatin övgü ve mutluluk sesleri yükseldi.

Siyah Taş Emîn'in abası arasında yer alarak Kureyş liderlerinin eliyle Kâbe semtine taşındı. Diğer kabile üyeleri ise onların peşinden yürüyorlardı.

Emîn, Siyah Taş'ı abasının arasından kaldırıp kendi eliyle duvarın boş yerine koydu. Sonra:

“Şimdi bu duvarın yapılmasıyla görevli bulunan kabile üyeleri onun etrafına harç döküp yerinde sabitleştirsinler.” dedi.

Kavga sona ermiş, anlaşmazlık ortadan kalkmıştı. Az önce birbirinin kanını dökmek isteyen adamlar şimdi birbirinin yüzüne bakıp gülüyordu...

Birkaç gün ara vermenin ardından yeniden Kâbe'nin tamir işine başladılar. Emin de aba ve imamesini bir kenara bırakıp amcası Abbas'la birlikte taş getirmeye koyuldu. Bu arada Abbas daha önceden hiç görmediği bir adamı fark etti. O adam kızgın bir hâlde şöyle söyleniyordu:

Hayret ederim bu kavme; büyükleri ve yaşlıları dururken yaşta ve malda onlardan eksik bulunan birisini kendilerine öncü ve hakem seçiyorlar! Andolsun Lât ve Üzza'ya, yakında bu genç onların başına geçecek, onların yönetimini ele alacaktır...

Akşam sularıydı. Emîn, günün ağır ve yoğun çalışması ardından Harem'e doğru gidiyordu. Hatice'yle evlendikten beri ev dışındaki tüm işlerle kendisi ilgilenirdi: Alışverişler, Şam'a ve Yemen'e gönderilen ticaret kabileleri, haram aylarda panayırlara gönderilen malların hesapları tamamıyla ona aitti. Buna rağmen o daima kendini tüccarların kötü huylarından uzak tutuyordu.

"Ben Ebu Saib oğlu Saib'im. Bir süredir Emin'le ortak ticaret yaptım. Her açıdan onu en iyi ortak buldum. Onun bana ve diğer tüccarlarla nasıl muamele ettiğini yakından gördüm. Sürekli doğru ve dürüst hareket etmekteydi. Yalan, dolanla malın kusurunu örtüp bastırmak gibi bir huyu yoktu. Az bir kazançla yetinir, alıcıya zorluk çıkarmazdı. Kendi işini benim üzerime yüklemeydi."

Muhammed çalışmayı pek severdi. İş ne kadar zor olursa olsun korkmaz, çekinmezdi. Yalnızlığı her şeyden daha çok severdi.

"Nerede çobanlık! Nerede yaylanın geniş ve özgür alanı...!"

Şimdi o hayatının kırkinci basamağına basmış olsa da, küçüklükte ünsiyet kurduğu doğanın sevgisini unutmamıştı. Keşke tekrar onun için öyle bir ortam sağlansa ve öyle bir imkân eline geçse de, onun sessiz ve sakin kucağına sığınıp kendi derin, sırlı ve gizemli yalnızlığıyla baş başa kalsaydı!

Şehir içinde konuşmalar, gelmeler, gitmeler, kalabalık ve çalışmalar iyi veya kötü, ister istemez zihnini meşgul ediyordu. Duvarlar, sokaklar ve dar geçitler birer kafes gibi zihnin yükseklere uçmasını ve de derinliklere dalmasını önlüyordu. Bakışlar ufukları aşamıyor, ruhlar oldukça sıkılıyordu. Sonuç olarak düşünceler kıt ve bakışlar dar olmuştu.

Fakat yaylanın hikâyesi bir başkaydı. Hayat orada hiç çizilmeden her tarafa yayılmıştı. Orası Muhammed için en uygun yerd. Hiçbir engel olmadan düşüncesinin yüksek dalgalarını her tarafa akıtabilir, kalp gözüyle tabiatın hayret verici, bin yapraklı kitabını derinden inceleyebilirdi.

Keşke halkla iç içe yaşamaya mecbur olmasaydı. Öylece tabiatın temiz kucağında kendisiyle baş başa kalıp sualci gözlerini semaya dikecek, nihayet Allah ya canını alacak, ya da yaratılış sırlarının kapısını yüzüne açacaktı...

Harem her akşam olduğu gibi insan kaynıyordu. Kimileri Kâbe'yi tavaf ediyor, kimileri kendi kabilesine ait olan putu ziyaret ediyor yahut onun yüzüne, başına güzel kokular ve yağlar sürüyordu. Orta yaşlı ve dolgun bir adam putlardan birinin eskimiş giysisini çıkarmış, yerine parlak renkte yeni kıyafet giydiriyordu. Harem'in dört bir yanında insan halkaları oluşturulmuş, herkes kendi kabile reisinin etrafına toplanarak sohbet etmeye dalmışlardı. Harem'e giren herkes ilkönce Kâbe'yi tavaf ediyor, sonra taptığı putun karşısında secde ediyor, eliyle okşuyor, sonra halkaların birine katılıyordu.

Ebu'l-Kasım Harem'e girdi. İlk Kâbe'yi tavafa koyuldu. Lakin tıpkı önce olduğu gibi onun kendine özgü tavafları ve yakarışları vardı. Hiçbir puta bakmadan ve hiçbirine el sürmeden...

"Ben onu daha önce de böyle görmüştüm. Ona: "Ey Ebul-Kasım; sen niçin bizim gibi hiçbir puta tapmıyor ve hiçbirinin karşısında diz çökmüyorsun?" diye sordum.

— Ebubekir; insanların kendi elleriyle yapıp yonttukları ve de kimseye zarar veya yararları olmayan şeylere secde edemem ben!”

Muhammed evine yöneldi. Fakat henüz Harem’in kapısından çıkmadan Varaka b. Nevfel’le karşılaştı. O da asasını kullanarak Harem’den çıkmak niyetindeydi. Ebu’l-Kasım Varaka’nın evine dönmek istediğini anladı. Bu takvalı ihtiyar seneler önce Nasranî dinini seçmişse de, yine Kâbe’yi tavaf etmekten geri kalmıyordu. Gözlerinin ışığını kaybetmesine rağmen yine her akşam Mekke’nin engebeli sokaklarını asayla adımlayarak Kâbe’yi ziyarete gelirdi.

Muhammed biraz daha yaklaştığında Varaka’nın ağlaya ağlaya mırıldanarak bir şiir söylediğini fark etti:

Amcaoğlu hidayete erdin ve saadete kavuştun!
Çok yakıcı ateşi olan tandırdan canını kurtardın.
Öyle bir Tanrının dinini seçtin ki,
Onun gibi bir ilah yoktur!
Her zaman;
gece veya gündüz
Korkunç arazilerden geçerken,
Yalnız Allah’ın adını söyledin!
Her tapınakta namaz kılar,
Allah’tan rahmet diler,
Kâfirleri sana musallat etmesin dilerdin...

Muhammed o şiirin Varaka’nın eski arkadaşı Zeyd b. Amr hakkında olduğunu anladı.

Bir süredir Zeyd ortalıkta yoktu. Daha önceleri Muhammed onu yaşlanmış ve çökmüş hâlde, Kâbe’nin karşısında durup halkı putlara tapmaktan sakındırır, İbrahim Peygamber’in dinine davet ederken görürdü. Fakat bir süre sonra Zeyd’in amcası **Hattab** bir grup şerli ve alçak gençleri onun aleyhine kışkırtıp Mekke’den dışarı attırdı. Hattab onun söz-

lerinin insanların putlara olan inancını sarsacağından korkuyordu.

Zeyd mecburen Nur Dağını mesken edindi. Böylece ara-sıra Mekke'ye iniyor, gizlice Kâbe'yi ziyaret ediyordu. O sırada yine de alçaklara görünürse, onlar üzerine atılıyor canı çıkacak derecede dövüyorlardı. Hattab, Zeyd'in karısı **Safiye Hazrami**'ye onun şehri terk etmek istediğinde kendisini haberdar etmesini söylemişti. Böylece Zeyd hem şehirden kovulmuş, hem de şehri terk etmemeye mecbur edilmişti.

Bununla birlikte birgün Hatice Zeyd'in azıksız merkep-siz olarak sefere çıktığı haberini getirmişti.

Sonra da hiç kimse ondan bir haber alamamıştı. Ama şimdi ne olmuş ki eski samimi arkadaşı Varaka onun için böyle gözyaşı döküyordu?

– İyi akşamlar!

– Ah, sen misin Ebu'l-Kasım! Sana da iyi akşamlar!

– Seni pek üzgün görüyorum. Dostun Zeyd'e bir şey mi oldu?

Bu sözü duyunca Varaka gözyaşlarını önleyemedi ve sessizce ağlamaya başladı. Muhammed onu teselli etmek için elini onun kemikli omuzuna koyup: "Ondan bir haber mi aldın?" diye sordu.

Varaka mendille solgun gözlerinden akan yaşları silip ağ-lamaklı bir sesle cevap verdi:

– Evet, oğlum; Zeyd dünyaya veda etti. Onu öldürdüler...

– Öldürdüler mi? Nerede...? Niçin?

– Ya, onu Şam'dan dönerken öldürdüler. Hayber civarlarında. **Hafâce** kabilesinin eşkıyaları onu öldürdü.

Tekrar ağlamaya başladı.

Bu sözü duyunca Muhammed derin bir hüzne kapıldı. Sonra kısa bir sessizliğin ardından sorularına devam etti:

– Asıl anlamadığım nokta şudur: Hafâce eşkıyalarının o iyi kalpli ihtiyarla ne alıp veremedikleri vardı? Zeyd'in orada ne işi vardı?

Varaka çok iyi görüyor gibi sağına soluna başını gezdirdikten sonra ona: "Kimse bizi duyuyor mu?" diye sordu.

– Hayır.

– Sen yabancı değilsin. Benimle gel, yolda her şeyi anlatırım.

Muhammed Varaka'nın kuru ve kırışmış ellerini sıcak ve güçlü elleri arasına alıp **Ebtah** Mahallesi'ne doğru yöneldiler.

– Dün akşam senin halanın oğlu Übeydullah b. Cahş bunun haberini bana getirdi. Kendisi bizim dostlarımızdandır. Bilmem biliyor musun, biz eski zamanlardan süre gelen dört yoldaştık: Zeyd, Übeydullah, Osman b. Huveyris ve ben.

İlkin, biz de şehrin diğer halkı gibi müşrik ve putperesttik. Ancak buluş yaşına erdiğimizde bu konuda tereddüt etmeye başladık. Yavaş yavaş birbirimizin fikrini öğrenince içimizdeki sırrı anlatmaya başladık.

Ben orta yaşlarımdayken bir gün Kureyşliler her bayram yaptıkları gibi büyük Bevâne putunu alıp bayram merasiminin yapıldığı mekâna çıktılar. Orada nice kurbanlar kesip ibadet töreni yaptıktan sonra sevinç, şenlik ve şarap içme faslına girdiler. Dört kişi bir köşeye çekildik, doğru dini araştırmak üzere dünyayı dolaşmaya karar verdik.

Ben Şam'a yöneldim. Uzun uzadıya araştırmalar sonucu Nasraniliği kendime din olarak seçtim. Osman b. Huveyris ise Rum'da aynısını yaptı. Sonra ben Mekke'ye döndüm. Fakat Osman Rum'da kalıp Kayser'in nezdinde büyük bir makam ve mertebeye ulaştı. Senin halanın oğlu Übeydullah ise hiçbir din seçemedi. Fakat putlara da tapmadı. Benî Mahzum Zeyd'i bırakmayınca o Mekke'de kalmak zorunda kaldı. Ancak o İbrahim Peygamber'in -Allah'ın selamı onun üzerine

olsun- dinine katıldı. Hem de açıkça herkese bildirdi. Ondan böyle edindiği dinin ibadetlerini ve ayinlerini öğrenmeye çalıştı. Fakat Mekke'de hiç kimse bu din hakkında bir bilgiye sahip değildi. Nihayet bir-iki sene önce Mekke'den kaçtı. O sıralar biz dahi ondan habersizdik. Sonunda bir ay önce Übeydullah onu Dimeşk'te zayıflamış, kıyafetleri yıpranmış ve el-ayağı titrer bir hâlde bulmuştu.

Zeyd ona Hicaz, Musul ve Şam'ı yaya olarak adlandırdığını, Yahudi ve Nasranî din adamlarının kendi dinlerini ona sunduklarını anlatmıştı. Ne var ki Zeyd onların dinini beğenmemiş, İbrahim dini hakkında onlara sorular sormuştu. Fakat onlar da bu dinin detaylarını bilmiyor olduklarını söylemişlerdi. En sonda onu Belkâ diyarında bir rahibe yönlendirmişlerdi. İsa Mesih'in -Allah'ın selamı onun üzerine olsun- tüm haberleri ve bilgileri onun yanındaymış diye söylediler.

Zeyd Übeydullah'a şöyle anlatmıştı: Kendi soru ve isteğimi ona anlattığımda bana şöyle dedi:

— Senin araştırdığın din hâlâ yeryüzüne inmemiştir. Dolayısıyla onun ahkâmına şu anda ulaşamazsın. Fakat sana tek anlatabileceğim şey, yakında senin topraklarından bir peygamberin çıkacağıdır. O İbrahim Peygamber'in dini üzereyken gönderilecektir. O kendi diniyle, tüm dinleri iptal edecektir. Artık sen ona ulaşmaya çalış. O peygamberliğe seçilince ona katıl. Sen aradığın hakikati sadece onun yanında bulursun!

Zeyd oldukça mutlu olup derhal Mekke'ye doğru yola çıkmıştı. Yol esnasında bilmem o cahiller hangi günahtan dolayı onun kanını akıtmışlardı?!

Muhammed çarıklarını ayağına giymiş Hira'ya gitmeye hazırlanıyordu.

Kureyş kurallarına göre birisi dürüstlikle tanınınca, her yıl recep ayında Mekke dışına çıkıp bir ay boyunca gece gündüz dağda ibadete çekilirdi. Onların inancına göre bu süre içinde halktan uzak yaşamak, onlarla haşır neşir olmamak lazımdı. Onlar bu yalnızlığı ve halvete çekilmeyi bir nevi ibadet olarak görüyorlardı.

Bunu ilk yaygınlaştıran Haşimoğulları'ydı. Daha sonra diğer kabilelerde de yaygınlaştı. Fakat Haşimoğulları bu aiyne daha çok önem veriyor, onların içindeyse Muhammed b. Abdullah bu işe daha fazla ağırlık veriyordu.

Evet, kocam Ebu'l-Kasım bir köşeye çekilip yalnız kalmaya çok düşküncüydü. Ancak Hira'ya gideceği sırada onu çok endişeli buldum. Peş peşe başına gelen olaylar onu çok düşündürüyordu.

Muhammed çok rüyalar görürdü. Hepsini de uyandıktan sonra gerçekleştirirdi. Fakat onun yaşı kırkı bulunca rüyaları çok daha garip olmaya başladı. Rüyada gördüğü her şey gündüz gibi apaçıktı.

Onun gördüğü şeylere rüya demesek daha iyi. Çünkü bizim bildiğimiz rüya farklı şeydir. Ebu'l-Kasım'ın uykusu da herkesten farklıydı. Uykudayken tıpkı uyanık olduğu gibi Allah'ı anmaktan geri kalmazdı. Birgün bu konuda bana şöy-

le söylemişti: “Gözlerim uyur, ama kalbim uyanıktır.” Rüyalar, kalbini aydınlatan şafak gibiydi. O rüyalar sayesinde her şeyi olduğu gibi görüyordu.

Bu konuda benimle konuştuklarını amcam oğlu Varaka’ya anlattım. Varaka tek Allah’a tapanlardandı. Dinler hakkında bayağı bilgi edinmişti. Varaka bana:

— Ey amca kızı, Şam seferiyle ilgili anlattığın şeylere dayanarak bunlar güzel bir alamet olabilir. Belki yüce yaratıcı senin kocanı kendi peygamberliğine seçmiştir! Zira peygamberler bu göreve tayin edilmeden önce rüyalar görek kalpleri aydınlatılır. Üstelik bazı peygamberlere uykudayken vahyedilmiştir...

Bir süre sonra her gece yüce ve görkemli bir zat onun rüyalarına girmeye başladı. Kocam onu tanımamış, önceden de ona benzer birini görmemişti.

Bir müddet geçtikten sonra, bir gün bana:

— Ey Hatice; artık o adam uyanırken bile bana görünüyor, dedi.

— Ne zamanlar? Nerede?

— Onun belli zamanı ve mekânı yoktur: Şehirde, kırdada, dağda; gece, gündüz...

Gençlikte bile kocamın kimsenin duymadığı sesleri duyduğunu iyi hatırlıyorum. Bazen onun gördüğü şeyleri biz görmezdik. Fakat bu sıralar o sesler daha da artmıştı. Yalnızken yolda yürüdüğünde her taşın ve bitkinin altından “*Selam olsun sana ey seçilmiş!*” diye sesler duyuyordu.

Sağına soluna bakıyor, ama taş veya dikenden başka bir şey görmüyordu.

Bu olaylar fazlalaşınca yemekten içmekten kesildi, gitgide bedeni zayıflamaya başladı.

O günler, yapılması gereken ibadetleri yerine getirmek için Hira Dağına çıkmak istediğinde yüzündeki kaygıyı fark

ettim. Onun bu olup bitenler karşısında kendi vücudu hakkında korktuğunu zannettim.

Yanına gittim, iki gözü arasından öptüm:

— Anam babam sana kurban olsun! Niçin bu kadar düşüncelisin? Sen sağlam bünyeli ve güçlü bir adamsın. Senin babaların da cümleten bu yolu gitmişler. Hayatın boyunca temiz yaşamış, doğruluk ve dürüstlük dışında senden bir şey görülmemiştir. Gözlerin uygun olmayan yere bakmamış, vücudun kirlere bulaşmamıştır. Akrabalarınla ilişki kurmuş ve sürekli halkın arasında barış vesilesi olmuşsun. Mazlumlara yardımcı olmuş, kimsesizlere ümit kaynağı olmuşsun. Yoksulların elinden tutup herkesin güvendiği emin olmuşsun. Bunlara dayanarak nasıl olur da Allah sana bir devi musallat eder?!

Ebu'l-Kasım bunlara karşılık sadece tebessüm edip hiçbir şey söylemedi.

Sonra bir testi su, bir bohça kaak ekmeği ile bir kap zeytinyağı hazırladım. O da onları alıp Hirâ Dağına doğru yola koyuldu.

Bir daha aynı Hirâ! Muhammed'in derin ve gizemli yalnızlıklarının sırdaşı. Etrafındaki geniş ufuklarda düşüncelerinin yüksek dalgaları hiçbir engel olmadan her tarafa yayılır, sonsuza kadar açılırdı. Öyle imkâna sahip olan bir yükseklikte yaratılışın azametini tek bir bakışta seyredebilirdi. Onun bakışları çok farklıydı. O bakış yere çakılan tenler için imkânsız bir şeydi.

O yükseklikten insanlar ne kadar de küçük, güçsüz ve çocuksu görünüyorlardı! Hem de gel-git, çaba ve çarpışmaları ne kadar da hakirdi.

Ne kadar gaflet ve monoton hayata dalmışlardı onlar! Nasıl da fikirleri alçak geleneklerin esiri olmuş, zaruri şeylerden geri kalmışlardı!

O devirde Arap milleti en alçak ayinlere gönül bağlamış, en kötü hayatı benimsemişti. Çevreleri kaba taşlar ve zehirli yılanlarla kuşatılmıştı. Sağlıksız sular içiyor, iğrenç yemekler yiyorlardı. En ufak sebeple birbirinin kanını döküyor, yakınlarıyla ilişkiyi kesiyorlardı. Günahlar, diz boyu yükselmişti.

İnsanlar doğru yoldan sapmış, şaşkın ve başı dönmüş bir hâlde yaşıyorlardı. Hava ve heves onları çepeçevre sarmış, ki-bir ve bencillik onları alçak bir mertebeye düşürmüştü.

Uzun zamandan beri peygamber gönderilmiyor olduğu için, dünyayı ağır bir karanlık basmış, insanlar derin uykuya dalmışlardı.

Tüm işler birbirine karışmıştı. Korku kalpleri öyle sarı-
mıştı ki, kimse kılıçtan başka kendine bir hamı bulamıyordu.

Bu yüzden insanlık ağacı öyle sararıp solmuştu ki, artık
onun yeniden yeşermesi ihtimal dışında gibi görünüyordu.

İşte Muhammed hayatının kırkinci baharına girmiş, bu
durumu yakından seyrediyordu. Fakat gam ve keder, bir de
kısık bir ümit dışında gelecek için hiçbir şey yapamıyordu.
Çünkü iş bir kişi veya birkaç kişinin düzelterebileceği durum-
dan çok daha öteye geçmişti.

Bu iş düzelecek olsaydı, Zeyd, Varaka, Osman ve Übey-
dullah yapamaz mıydı? Zeyd'in bu yolda çektiği acılar az
mıydı? Halkın onun zahmetlerine verdiği karşılık neydi?
Küfür, alay ve taşlamadan başka bir şey değildi. Peki, onun
işlediği suç neydi? Issız karanlığın ortasında akan bir yıldız
gibi bir ışık çizmektir. Belki onun sayesinde kısa bir süreliğine
kendi hatalarını görebilsinler diye!

Mekke dışında onlar gibi birkaç kişi daha vardı. Muham-
med Ukkaz Panayırında rastladığı olayı iyi hatırlıyordu: **Bekr**
b. Vâil kabilesinden **Kuss b. Sâide Eyâdî** kızıl tüylü bir deveye
binmiş, halkın arasında dolaşiyor, onlara şöyle vaaz veriyordu:

Ey insanlar; benim etrafıma toplanıp sözlerimi iyi dinle-
yin: Bu dünyada yaşayan herkes ölür, doğması gereken
ise doğar. Kuşkusuz gök haberlerle, yerse ibretlerle do-
ludur.

Kuss yemin ediyor ki, siz yaptığınız şu ayinlerden hoş-
lanıyorsanız bilin ki yüce yaratan bundan hoşlanmıyor.
Allah'ın dini başkadır. O kendi dinini sizinkinden daha
çok sever.

Ey insanlar; ne olmuş da dünyaya gelen kimselerin bir
daha dönmeyeceğini sanıyorsunuz?...

Kuss bunları diyor, ama halk alışverişiyle uğraşiyor, ona
aldırış etmiyordu. Eğer birkaç dinleyen varsa onlar da, şaka,
dalga ve alay etmekten başka bir şey yapmıyorlardı...

Gerçekten, insanlar dünyanın bunca azamet, büyüklük ve derinliğinin boşuna yaratılmış olduğunu nasıl düşünebilirler?! Acaba insan hayatının anlamı sadece yemek, içmek, ilişki kurmak, diğerlerinin canını, malını yağmalamak vb. gibi şeyler mi?

Muhammed bir süre akşamın solgun güneşini seyre durdu. Gece usulca yaklaşmakta, siyah çarşafını yeryüzüne sermekteydi. Yıldızlar tek tek gökyüzünün köşe bucağında göz kırıyor, gitgide ışıkları çoğalıyordu. Karanlığın çökmesiyle Hira Dağı ve etrafındaki çölün sessizliği bir kat daha artıyordu. Bu durumda Muhammed yalnızlığın ve sessizliğin içinde sonsuz düşüncelere dalabiliyordu.

Gecenin seması Muhammed için bambaşka bir âlem idi. Öyle büyük, derin, değişik ve gizemli ki asla tekrar edilmiş gibi görünmüyordu. Öyle zengin bir kitaptı ki, her köşesi değil, her noktası bile kendi başına garip ve yeni bir âlem sayılırdı.

Evren ilginç yaratılışının ardından başıboş bırakılmış olamaz hâşâ! Bunca hayret verici düzen ve ihtişam mutlaka sürekli bir bilgin ve güçlü yaratıcı tarafından yönetiliyordu.

İnsanlar da asla kendi başlarına bırakılmış olamazlar. Onların yaratıcısı onlardan gaflet etmez. Fakat şimdi neden böyle utanç verici bir duruma maruz kalmışlar?!

Muhammed kendisi için endişelenmiyordu. Çünkü kendini tanıyalı kalp gözüyle yalnız olmadığını hissetmişti. Zor durumlarda kaldığında içten ve dıştan gönderilen yardımlarla hemen sorun çözülmüyordu. Onun için hayırlı olmayan bir işe rastlarsa akıl gücüyle onu fark ediyordu. Akıl yetersiz kaldıysa kötü olduğu içine doğup onu uyarıyor veya gerçek bir rüya görerek doğru yol gösteriliyordu. Bunların hepsi işe yaramadıysa dışardan bir engel oluşup işe son veriyor ve ilerlemesine izin vermiyordu.

Her halükârda tüm vaziyetlerde Muhammed fevkalade

bir gücün kendisine yardım edip yol gösterdiğini anlıyordu. O güç, hayatı boyunca bir an bile onu yalnız bırakmamıştı. Ancak şimdi aklının olgunlaştığı ve düşüncesinin kemale erdiği bir dönemde, istekleri ve hayallerinin normal hayattan çok daha öteye gittiğini fark ediyordu.

O, akıl gücü, gönül hidayeti ve anlamlı rüyaları sayesinde neyin doğru ve neyin eğri olduğunu anlamıştı. Birçok eğrinin doğru şekli nasıldı? Yaratılış hakkındaki çok ağır soruları tam istediği gibi cevaplanamıyordu.

Muhammed kitap okumamış ve eğitim görmemiş bir insandı. Ne var ki onun aradığı şeyler, Yahudi âlimleri ve Nasranî rahiplerinin anlattığı hikâyelerde bile bulunmuyordu. İyice baktığında doğanın kitabında daha çok bilgilere rastlıyordu. Gündüz gecenin karanlık bağrından çıktığında; şafak söküp güneş doğduğunda; karanlık çöküp aydınlığı içinde boğduğunda; yıldızlar birer lamba gibi gök tavanına asıldığına; Ay, gecenin sakin tabiatını gümüş rengi ışığıyla yıkadığında; gök gürültüsü, yıldırım, yağmur, dağ, taş, çayır ve hatta deve -ilginç yaratılışıyla- onun için çok öğretici ve eğitici şeylerdi. Bu gibi şeylerin hepsi büyük ve yüce bir hakikatin alametleriydi. Ama o arı, eksiksiz ve zevalsiz hakikatin kendisi ne olabilirdi?

Alametler dilsiz olmalarına rağmen Muhammed'e bir hayli şeyler anlatıyordu. Fakat artık kırk yıllık bir ömrün ardından, aklın tam olgunluk çağında Muhammed'in soruları o alametlerle yetinmiyordu. Artık kendinin kim olduğu değil, çok daha büyük soruların cevabını arıyordu.

Ne olurdu bu alametler ve soruların anahtarı olan o arı hakikatin kendisi Muhammed'le konuşsa ve yıllarca sessizliğin ardından kendi yarattığı mahlukların sorularını cevaplasaydı?...

- İyi günler amcaoğlu!
- İyi günler Ebu'l-Kasım!

Sesin sahibi amcası oğlu küçük Ali ve eşi Hatice'ydi. Bu çocuk ve kadın Muhammed'i en çok seven ve ona en çok sadık olan insanlardı. Onlar Muhammed'i geldiklerinden haberdar etmek için Hirâ Mağarasına birkaç adım kala merhaba diye seslerini yükseltmişlerdi.

Muhammed onların sesini duyduğuna sevindi, mağaradan dışarı çıkıp seslerine ses verdi:

- Size de iyi günler!

Sonra takdir edercesine eşinin gözlerine bakıp bir eliyle de Ali'nin başını okşadı.

Hatice'nin elinde büyük bir bohça vardı. Ali ise bir testi su getirmişti. Hava sonbahar havası ve serindi. Buna rağmen Hatice'nin yüzünden ve Ali'nin esmer yanaklarından iri ter damlaları akıyordu.

Hatice mağaraya varmadan önce nefeslenmek için biraz durup mola vermişti. Bununla birlikte yine de nefes nefese kalmıştı. Beyaz yüzünün uçmuş rengi de uzun yol katettiğine ve ağır bedeninin zorlandığına açıkça işaret ediyordu.

Fakat Ali mutlu ve güçlü idi. Zerre kadar yorgunluk hissetmiyor, sevgili amcaoğlunun karşısında dimdik duruyordu. Sanki parlayan iri ve güzel gözleriyle Muhammed'e şöyle diyordu: Seni gördüğüme çok mutluyum babacığım-amcaoğlum!

Hatice ile Ali Mekke'den Nur Dağına kadar iki fersahlık yolu deveyle gelmiş, yarım saatlik taşlı yolu ayaklayarak Muhammed'e yiyecek ve içecek getirmişlerdi.

Ali on yaşında bir çocuk olmasına rağmen güçlü ve hareketli birisiydi. Ama yedi çocuk doğurmuş ve elli beş yaşına gelmiş Hatice için dik yokuşlu bu dağı çıkmak kolay sayılmazdı. Özellikle onun bu gibi durumlara alışkın olmaması, bir de bedeninin kısmen ağır olması nedeniyle bu işlere gelemiyordu.

Muhammed'in kuru ekmeği, zeytinyağı ve suyu bitince daima Mekke'ye döner, kendisine azık edinirdi. Daha önce-leri eşine zahmete katlanarak dağa gelmemesini söylemişti. Fakat Hatice ara sıra bu kuralı duymazlıktan geliyordu.

Ebu'l-Kasım testi ve bohçayı eşinden ve amcaoğlundan aldı. Sonra onları mağaranın içine davet etti. Fakat Hatice dışarının havası daha iyidir dedi.

Ebu'l-Kasım mağaranın içine girdi. Yiyecek ve içeceği içeri bıraktıktan sonra abasını alıp dışarı çıktı. Abasını yassı bir taşın üzerine serip Hatice ve Ali'nin onun üstüne oturmalarını istedi. Kendisi Kâbe'ye doğru onların arasına oturdu.

Bu iki insan Muhammed'in yanında çok değerlilerdi. Onlar Muhammed'i ne kadar seviyorlardı! Bir araya geldiklerinde Muhammed'in düşünceleriyle karışık sessizliği kimsenin konuşmasına müsaade etmiyordu. Konuşan bakışlar ve aralarında dolaşan aşkın görünmez dalgaları varken herhangi bir söz söylemeye gerek kalmıyordu.

"Seni ne kadar özlediğimi bilemezsin Ebu'l-Kasım! Bir ay boyunca senden uzak kalmamı nasıl isteyebilirsin? Yol zahmeti bahanesiyle beni bu güzel buluşma anından nasıl mahrum edebilirsin?! Bilmiyor musun; senin suya ekmeğe ihtiyacın olmasa bile, ben bir bahane bulup seni görmek için kuş olup buraya kanatlanırdım!"

“Amcaoglum, babam! Babamdan bana daha yakın olan kimsem! Seni ağabeylerim, arkadaşlarım ve hatta babamdan bile daha çok sevdiğimi biliyorsun! Keşke bir anlığına bile bizden uzaklaşmasan diyorum...”

“Evet, evet! Bunların hepsini biliyorum. Siz de benim size ne kadar bağlı olduğumu biliyorsunuz. Bu yüzden de bu sıralar sizi görmekten kaçınıyorum. Çünkü bu günlerde O mutlak hakikatin sevgisinden başka bir şeyi düşünmek ve sevmek istemiyorum.”

Eli Ali'nin omzundayken Hatice'den Mekke'de olup bitenleri sordu. Orada anlatılacak şey yoktu. Evlatlıkları Zeyd eşi Bereke ile birlikte Muhammed'e yiyecek bir şeyler getirmeye niyetlenmişti. Fakat Hatice onlara müsaade etmemiş, kendisi Muhammed'e gitmek istemişti. Ali, ben de geleceğim diye ısrar etmişti. Böylece ikisi birlikte gelmişlerdi.

Muhammed, sevgiyle Ali'nin omzunu sıktı, şefkatle yüzüne baktı.

Ali'nin yuvarlak yüzü sevinçten çiçek açtı.

Dört yıl bir evde yaşadıktan sonra artık bir gün bile birbirinden ayrı kalmıyorlardı. Mekke'de Muhammed nereye gitse genellikle Ali'yi de götürürdü. Yol yürüken Muhammed onunla tatlı tatlı konuşur, sevgisini ona gösterirdi.

“Amcaoglum beni kucağında yetiştirdi. Çoğu zaman beni bağrına basıp kendi yatağında yatırır. Bu zamanlar onun teninin güzel kokusunu koklardım. Ben bir deve yavrusu nasıl annesini takip ederse, öylece hep onun peşi sıra yürürdüm.”

Muhammed, Ali'yle geçirdikleri o dört yılı aklından geçirince Allah'a şükrediyordu. O ağır kıtlık ve kuruluk baş göstermeseydi, şimdi onunla şu küçük sevimli amcası oğlu arasında olan bu sevgi bağı oluşmamış olurdu. Üstelik bunu yaparak az da olsa amcasının hakkının bir kısmını ödemiş sayılırdı.

Muhammed akrabalarına elinden geldiği kadar yardım ederdi. Kıtık yılı meydana gelince Ebu Talib'e nasıl yardım edeceğini bilemiyordu. Nihayet bir gün Harem'de oturmuşken yanına geldi. Bana: Amcacığım, abin Ebu Talib'in çoluk çocuğu çok, eli ise boştur. Zaman herkesi zor durumda bırakmıştır. Fakat bildiğin gibi Ebu Talib onurlu olduğu için kim-seden yardım istemez, dedi.

Allah bana ve sana bol rızık vermiş. Şu anda Haşimoğulları arasında senden ve benden daha zengini yoktur. Onun yanına gidip oğullarından birer tane almamıza ne dersin?

— Güzel fikir!

Derhal Ebu Talib'in yanına gittik, onun gururunu zedelemeyecek bir tarzda isteğimizi dile getirdik. Kardeşim bir süre sessizliğin ardından şöyle dedi:

— Sadece bu kıtlık bitinceye kadar!

— Peki, öyle olsun.

Ebu Talib:

— Ey Abbas; benim Akîl'den uzak kalamadığı biliyorsun. Onu bırakın da diğerlerinin hangisini isterseniz yanınızda götürün.

— Peki, dediğin gibi yapacağız.

İşte Ebu'l-Kasım Ali'yi aldı, ben de Cafer'i.

Muhammed sessizliği kırmak için, Ali'ye şakayla sordu:

— Ben Mekke'de yokken çocuklarla hiç güreştin mi?

Ali utandı, gülümseyerek cevap verdi:

— Hayır.

Hatice gülerek:

— Ebu Talib Mekke'de olmadığı için Ali'ye rakip getiren de olmadı!

Hatice'nin bu şakaya benzer sözünün tam bir ciddi yanı da vardı.

Ebu Talib diğler Arap halkı gibi gürş izlemeyi severdi. Hali vakti yerindeyken kardeşlerinin oğullarını bir araya toplar gürştirirdi. Bu arada Ali iri kemikli ve güçlü bir çocuk olduğı için kimle gürşse yere vurup üzerine çıkardı. Ebu Talib de bunu izlemekten zevk alır şunu söylerdi:

– Ali en üstündür!

Ebu'l-Kasım şefkatli elleriyle Ali'nin başını okşadıktan sonra Hatice'ye yöneldi:

– Çocuklarımız nasıllar?

– İyiler. Fakat babalarını özlemişler.

Sonra Zeyd'i, karısı Bereke'yi, Meysere ile eşinin hâlini sordu. Hatice, hepsinin iyi olduğunu ve onu sorduklarını söyledi.

– ...ve amcaoğlun Varaka nasıl?

– Onun sağlık durumu iyi değil.

– Hasta mı?

– Hayır. Pek dertlidir. Gözleri görseydi seni görmeye ve ibadet etmeye dağa gelirdi. Kaldı ki Zeyd b. Amr'ın ölümü de hiç aklından çıkmıyor.

Zeyd b. Amr'ın adını duyunca ağır bir gam gölgesi Muhammed'in siyah ve iri gözlerine çöktü. Derin bir ah çekti:

– Haticeciğim, pek alçak bir dünyadır bu!

Bakışları uzaklara yöneldi. Sanki artık bu dünyada değildi.

Hatice kocasının bu hallerini iyi biliyordu. Bu yüzden Muhammed'in yalnız kalmak istediğini hemen anladı. Ayağa kalktı.

Ali de yerinden kalktı. Muhammed önceki testiyi ve sofrayı mağaradan çıkardı, karısıyla amcası oğluna verdi; onlarla vedalaştı. Hatice ve Ali dağdan aşağı iniyor, Muhammed onları seyrediyor ve yumuşak bir esinti onun uzun siyah saçlarıyla oynuyordu...

Muhammed kısa bir uykunun ardından Hira Mağarasının kumsal tabanından başını kaldırdı. Havada titretici serinlik vardı. Gece yarlarıydı.

Muhammed etrafına bir göz attı. Gökyüzünde ayın zayıf hilali cansız ışığını Hirâ, Tebîr ve güneydeki geniş çöle yansıtıyordu. Mekke, çevresi ve tüm dünya derin bir uykuya dalmıştı. Ağır ve garip bir sessizlik kâinatı baştanbaşa sarmıştı. Hiçbir taraftan çıt çıkmıyordu. Sanki o akşam canlılarla birlikte cansızlar da uykuya dalmıştı. Rüzgâr esmiyor, nehirler akıyor giydi.

Muhammed daha önceleri de bazı geceler uyumamıştı. Ancak bu kadar sessizlik ve sükûna asla tanık olmamıştı. Sessizlik kulağı incitecek kadar ağırdı. Ortam ebediyetten bir parça hâline gelmişti. Zaman sanki ilerlemiyor, yaratılış ölümsüzlük ve zevalsizlik anlarını yaşıyor gibiydi.

Sükûn ve sükût o kadar ağırdı ki, bir bitkinin bitmesi veya bir goncanın açılması hâlinde mutlaka sesi duyulurdu.

Anında gökte keskin ve garip bir ışık ortaya çıktı. Muhammed'in baktığı ufuk aydınlandı. Korktu, kendi içinde bir kımıldama hissetti. Gövdesi titriyor, başı aşırı derecede dönüyor, vücudu ve ruhu sıkılıyor... Vücudundan bir şeyler zerre zerre çıkıyordu. O acıya tahammül etmek Muhammed gibi güçlü birisine bile zordu. Sanki can çekişmesiydi. Ölüm anı gibiydi. Canın güçlkle cesetten ayrılması gibi...

Sonra titremeler. Vücutta yumuşak dalgaların doğuşu. Ruhunun nur cinsinden bir suda yıkanması. Sanki yeni bir doğumdu! Yeni bir hayat. Canın başka bir cinsten yeniden yapılanması. Sonra da hafiflik, temizlik ve şeffaflık duygusu. Vücudun kapsamının genişlemesi. Göz, kulak, kalp ve aklın karşısındaki perdelerin kalkması...

Hayat çok değişmişti. Ne kadar da güzel, canlı ve anlamlı olmuştu!

O nur kümesi aniden burulup açılmaya başladı. Onun arasından ihtişamlı bir varlık ortaya çıktı. Tanıdık gibiydi. Muhammed'in daha önce birkaç defa rüyada ve uyanırken gözüne görünen zâtı. Fakat şimdi daha açık ve daha aydın görünüyordu. Öyle büyüktü ki Muhammed'in gözlerini tamamıyla doldurmuştu. Yakışıklı bir erkek gibiydi. Yeşil bir cübbe giymiş, etrafı semavi bir nurla çizilmişti.

Muhammed göğün neresine baktıysa onu gördü.

Yağmur kadar yumuşak ve ırmak şırıltısı kadar okşayıcı bir ses tonuyla konuşmaya başladı:

— Ey Muhammed...!

Muhammed, sesi titreyerek cevap verdi:

— E...fendim!

— **Oku...!**

— Ben mi? Ne... neyi okuyayım?

— Allah'ının ismini!

— Na..sıl, nasıl okuyayım?

— **Oku yaratan Allah'ının adıyla.**

Muhammed o semavi varlığın sesiyle birlikte okumaya başladı:

...İnsanı bir kan pıhtısından yarattı.

Oku; senin Rabbin en keremli olandır.

O Rab ki, kalemle yazmayı öğretti.

İnsanoğluna bilmediklerini belletti...⁽¹⁾

Okumak sona ermiş, semavi ses sönmişti. O sesin sahibi önceki şekline döndü, gökteki ışık kümesi ise gitgide zayıflayıp sonra kayboluverdi.

Muhammed çok ama çok yorgun olduğunu hissediyordu. Bütün azası ağrıyordu. Sanki kemiklerini bir havanda dövüp ezmişlerdi. Vücut ve başında ağır bir hararet hissediyordu. Sanki içinde tandır yakmışlardı! Buna rağmen omuzları heyecan ve ıstıraptan titriyordu.

Şaşkınlık içinde yerinden kalkmak istedi. Ama dizlerinde güç yoktu. Bacakları gövdesinin ağırlığı altında ikiye katlanıp yere seriliverdi. O hâldeyken alnını yere koyup hüngür hüngür ağlamaya başladı...

1- Alak Suresi 1 ila 6. ayetlerin meali.

Muhammed sağ eline dayanarak gövdesini mağaranın kumsal tabanından kopardı. Yaşadığı zor anların peşinden artık az da olsa dizlerine güç geldiğini hissediyordu. Onun ayağa kalkmasına müsaade edecek, gevşemiş ve ağırlaşmış vücudunu yerden kaldıracak ve şehre varacak kadar bir güce ihtiyacı vardı.

Ayağa kalktı. Abâsını düzeltip Hirâ'dan dışarı çıktı.

Vakit tam dünkü zamandı. Aynı gök, aynı yıldızlar ve aynı hilal. Hirâ Dağı, karşıdaki güneğe açılan çayır aynı, Mekte aynıydı. Fakat bu sükûn ve sükûtun ardında sanki bir sarsıntı ve çalkantı başlamıştı. Perde arkasında sanki görünmez maceralar yaşanmaktaydı.

Yaratılışın kalbi önceki duraklamanın ardından tekrar atmaya başlamıştı. Yaşlı yorgun dünya canlanmış ve gençleşmişti. Durgunluk ve geçici ölümün ardı sıra hayat yer-yüzünün damarlarında akmaya başlamıştı. Tabiat az önceki ölümcül sükûnun ardından bir daha yeniden hayata başlamak üzereydi. Vücudunun derinliklerinden derin bir nefes aldı; tıpkı ani ölümden dönmüş adamlar gibi. Sanki yeniden hayata dönmüştü. Ani ölüm ve yeniden doğmak... Yaşlı kabuğundan çıkmak ve yepyeni bir hayata başlamak...

Gökyüzünde garip hareketlenmeler vardı. Uzak sanki coşkulu bir ahenkle çınıyordu. Dağ, taş, çöl, çayır, ot, diken ve toprak birbirinin kulağına bir sırrı fısıldamaktaydı:

— Merhaba; ey Allah'ın seçilmiş kulu!

Muhammed etrafına bir göz attı. Ne var ki, çevresinde, tanıdığı cansız tabiatın dışında bir şey yoktu. Her zamanki Hirâ Dağı ve onun siyah ve çıplak kayaları mevcuttu. Onun kuzeyindeyse Mekke'yi çepeçevre saran alçak sıradağlar. Dağlar bir taraftan vadilerle, çöllerle Yesrib'e doğru uzanmış, kuzey taraftan ise aynı dağların uzantısı **Kızıldenizi'**nin kıyısında bulunan **Cidde** Limanı'na, **Arafat** Çölü'ne, **Minâ** Yurdu'na ve **Tâif** şehrine kadar varıyordu...

Tabiat, mışıl mışıl uyuyordu. Derin, sessiz, gizemli bir ya-
piya bürünmüştü.

Muhammed yorgun argın tahammül dışı bir ağırlığın baskısı altında, ağır ve gevşek vücutla dağın taşlı yolunu izleyerek, kır semtine doğru yola çıktı. Adımları yavaş ve usulcaydı. Arasına yorgun dizleri vücudunun ağırlığı altında katlanıyordu. Duyduğu ilginç cümleleri aklına oturtmak için adımlarının temposuyla onları tekrar etmeye başladı:

— Oku Rabbinin adıyla!

O ki... yarattı

İnsanoğlunu...

Kan pıhtısından yarattı.

Oku...

Ve senin Rabbin

Sonsuz kereme sahiptir...⁽¹⁾

Böylece içi sakinleşiyordu. Fakat nedense hem cisminde, hem ruhunda aşırı bitkinlik hissediyordu. Onun vücudu bu ağır ve gizemli algılamaya hazır değildi. Hiç kimse böyle garip değişikliği cisminde ve ruhunda kaldıramazdı. O anlarda baskının şiddeti sonucu adeta canının bedeninden çıktığını zannetti. Ruhu daha üstün bir ufka taşındı. Sanki, ruhani âle-

1- Alak Suresi 1 ila 4.ayetler.

mi net olarak tüm vücuduyla hissedip onun mesajını noksan-sız olarak algıladı.

İşte şimdi o zor ve acı verici durumun kalıntılarını kendi içinde yaşamaktaydı. Sonbaharın gece yarısı yumuşak bir serinliğe sahip olsa da, Muhammed humma geçiriyormuş gibi bir hâldeydi. Bedeni baştanbaşa yakıcı bir ateş ve hararetin çemberi ortasında tutuşuyordu. İnce bir ter ırmağı parlak ve nur saçan alnından akıyor, iki yay gibi kaşlarının arasından iniyor, burnunun ucuna doğru süzülüyordu. Fakat bu hararet, kalbini ürperten korku ve ıstırapın karşısında hiç sayı-lırdı. Aniden seslice ağlayarak kendini rahatlatmasaydı, bu stres ve telaş neredeyse onun kalbini durduracaktı.

Kader onun için nasıl bir oyun hazırlamış olabilirdi?

Büyük bir stres içini kaplamıştı.

Acaba o, bunca ağır bir sınavı başarıyla geçebilecek kapasiteye sahip miydi?!

Kendi kendine düşünüyor, geçirdiği uzun bekleme yıllarını aklından geçiriyordu.

İşte bitmiş gibi görünen bekleyişin eşliğinde, acaba o sonsuz halis hakikatle karşılaşmaya ve de sabırsızlıkla beklediği anı görmeye tahammülü var mıydı?... Ama şimdi niçin tüm içtenlikle sevinemiyordu?! Neden bu kadar ıstırap ve kaygı can evinde çöreklenmişti?!

Dağın sert şevine vardığı zaman aniden çevresindeki ortamda gizemli bir değişiklik fark etti. Karşı ufukta -gökyüzünün yerle birleştiği noktada- şaşırtıcı ve semavi bir ışığın uzayı tamamen aydınlattığını gördü.

İyice baktığında o ışık hüzmeleri içinde aynı semavi varlığı gördü. Onun tasviri tamamıyla bakış ufkunu doldurmuştu.

Uykuda mıydı, değil miydi acaba?

Alelacele başını sağ tarafa çevirdi. Şaşırtıcı...! Orada da o vardı. Aynı sima ve erkek kılığıyla karşısında o vardı, acayip

güzellik ve olağanüstü ihtişam. Sanki binlerce kanadı vardı. Adımları açık vaziyetteydi. Sanki her adımını göğün bir ucuna koymuştu; biri doğuda, öteki batıda.

Her tarafta hep o vardı. Aynı şekil ve aynı suretle! Muhammed'in canına yeni bir telaş ve kaygı doğdu.

Allah'ım... Bu kimdir? Muhammed'in canından ne istiyor...?!

Birdenbire aynı sesle Muhammed'in can kulağına fısıldadı:

— Ey Muhammed... Sen Allah'ın elçisi, bense onun meleği Cebrail'im.

— Ne...?!

— Ey Muhammed... Sen Allah'ın elçisi ve ben onun meleği Cebrail'im.

Aman Allah'ım... Ne duyuyordu? Acaba doğru mu duyuyordu?!

— Ey Muhammed... Sen Allah'ın elçisi, bense onun meleği Cebrail'im.

Hayır... Bu rüya olamazdı! Her uyanıklıktan daha açık ve daha gerçektir.

Yüzyıllarca sessizliğin ardından yüce Allah bir daha insanoğluyula konuşmayı irade etmişti! Hem de sayısızca yaratıklarının içinden sözlerini halka iletmeye ve elçilik görevini üstlenmeye onu layık görmüştü.

Ah... Bu onun beklediğinden çok daha büyük ve ruhunun kapasitesinden -en azından o vakit- daha genişti!

Muhammed sürekli halkın dalalet ve bedbahtlığını düşünse de, bu arada kendinin doğru yolu bulup saadete erdiğine seviniyordu. Acaba şimdi bu ağır yükümlülüğü kaldırabilecek miydi?!

Bu iş küçük ve basit bir şey değildi. Aksine insanları doğruya yöneltmek ağır bir yükümlülüktü. Hem de en son yaşa-

yan insan bile onun peygamberliğiyle hidayete erişmeliydi. Bu, işini daha da zorlaştırıyordu. Çünkü söz konusu bir veya birkaç kişinin hayatı değil, tüm insanlar ve onların hidayeti söz konusuydu. Bunu ancak kendi varlığından vazgeçip diğerlerinin uğruna kendini feda eden birisi yapabiliirdi. Kendinden geçmek ve Allah'a doğru gitmek; Allah'tan da O'nun kullarına doğru... Hayır, bu kolay bir iş değildi...!

Sevinç ve hüznün. Ümit ve korku. Yakın ve heyecan. Muhammed acının ve tatlının karışımıyla birlikte, yıllar sonra eline geçmiş huzurla ve yeni oluşan bu derin ıstırap duygusuyla ne yapmalıydı?

Görkemli semavi varlık gitmiş, yeni seçilmiş peygamber okyanus kadar çeşitli duygularla baş başa kalmıştı.

Peygamber'in ateşi çıkmış, heyecan eseri omuzları durmadan titreyerek başını aşağı eğmiş, takatsiz bir şekilde Hira eteğindeki çöle inmişti.

Artık bu durumda, her zaman sevdiği sessizlik ve mutlak sükûtunu kaldıramıyordu. Kendi güvenli evinde ve şefkatli eşi Hatice'nin yanında olmayı arzuluyordu. Yalnız başına galiba onca coşku, heyecan ve ıstırap tahammül edemiyordu. Bir an önce kendine bir sırdaş ve yoldaş bulmalı, kısmen de olsa bu yükü onunla paylaşmalıydı.

Keşke Hira ile Ebtah Mahallesi arasındaki bu yol daha kısa olsaydı! Yahut keşke ev halkının birisi yanında olsa, bu yolun uzunluğunu onun sayesinde bilmeseydi!

O gece Zeyneb ile Rukiye'yi kendi yanımda yatırmıştım. Ali ise diğer odada uyuyordu. Kendimce Ebu'l-Kasım'ın Hirâ Mağarasında olduğunu sanıyordum. O yüzden fanusun ışığını söndürüp kendim de uyudum. Fakat kısa bir süre sonra irkilerek uyandım.

Uykuda bir şey mi gördüm veya görmedim mi bilmiyorum. Fakat garip bir his içimin derinliklerinden kocamın

uzak bir yerlerde benim yardımımıza ihtiyacı olduğunu söyledi. Aklım hep onun yanındaydı.

İlkin bunun gece evham olabileceğini, karanlık ve uykusuzluktan doğabileceğini düşündüm. Fakat içindeki telaşın dinmediğini görünce, Ebu'l-Kasım'ın her neredeyse beni çağırıldığını hissettim.

En başta üstüme uygun bir şeyler giyip Hira'ya gitmek istedim. Lakin o saatte çocuklarımı yalnız bırakıp tek başıma dışarı çıkmayı doğru bulmadım. O sırada Zeyd tam bir delikanlıydı. Onu çağırıp babalığının peşinden dışarı gönderdim. Ancak o, Ebu'l-Kasım'ı bulamadan geri döndü.

Bunu görünce daha da telaşlandım. Kendim bizzat dışarı çıkmaya karar verdim. Bu sırada kapı dövuıldı. Çok yavaş! Ebu'l-Kasım gece yaraları veya zamansız geldiğinde kapıyı öyle döverdi.

Kesin kendisi olduğunu anladım.

Kapıyı yüzüne açtığımda mum ışığı altında ona baktım. Gittiği gibi dönmemişti! Sürekli elma gibi olan yanakları sapsarıydı. Siyah ve iri gözleri fersizdi. Eve girdiğinde çok bitkindi. Düşmemek için eliyle duvara tutunuyor, küçük adımlarla yavaş yavaş yürüyordu. Buna rağmen her zaman sürdüğü güzel kokulardan çok daha güzel kokuyordu. Doğrusu ben önceden o kadar güzel bir kokuyu koklamamıştım. Üstelik her zaman nur saçan alnı bir kat daha parlıyordu.

Korkarak ona yanaşp koluna girdim. Elimi boynuna geçirdim. O da kolunu omzuma atıp bana yaslandı. Vücudu ateşten yanıyor gibiydi.

Öylece doğru misafir odasına yürüdük. Misafir odası avludan girince ilk odaydı. Artık bana yaslanmış olsa da ayaklarını yerde sürüyordu.

Odaya girip kendini yatağa attı. Yanına oturdum, ellerini ellerimin içine aldım.

— Amcaoğlu bana ne olduğunu anlatır mısın?

Kuyunun dibinden çıkıyormuş gibi bir sesle olup bitenleri anlatmaya başladı.

Anlatıp bitirdikten sonra dünyalar benim olmuştu. Öyle ki eğer gece olmasa ve de utanmasam yüksek sesle zılgıt çalıp şehri sevinç velvelesiyle doldururdum.

Ebu'l-Kasım'a yönelerek şöyle dedim:

— Amcaoğlu; hatırlıyor musun; sen daha önce birkaç keresinde Cebrail'i gördüğünde benimle sırrını paylaşmış, ben de senin gibi onun Allah'ın meleği olduğuna inanmıştım!

Kocam bitkin bir şekilde başını salladı.

— Ey Ebu'l-Kasım; sen doğru, dürüst bir insansın. Felaketzedelerin yardımcısısın. Fakirlere yardım elini uzatırsın ve daima adaletten yana olursun. Senin merhametli kalbin, güzel huyun, misafirperverliğin ve akrabalarıyla yakınlık bağı kurman dillere destandır. Niçin âlemlerin Rabbi seni peygamberliğe seçmesin ki?!

Gerçekten de Ebu'l-Kasım öyleydi. Daha doğrusu bu anlatılanlar çok daha azdı. Ebu'l-Kasım gençlik çağındayken o dönemde yaşlılarının içinde yaygın olan kötü amellerin hiç birine bulaşmamıştı. Orta yaşındayken kimse onun hata yaptığını veya günah işlediğini görmemişti. Hayatının her dakikasını tertemiz yaşamıştı. Dürüstlüğü ve iyi niyetliliğiyle tanınmıştı. Bu yüzden, herkes onu aşırı derecede sever, sayardı.

Hatice elini kocasının alınına koydu. Ateş küpüydü. Fakat bakışlarındaki heyecan sanki biraz dinmişti.

“İçin rahat olsun amcaoğlu! Sebat et ve hiç üzülme! Hatice'nin canı elinde olan Allah'a yemin olsun ki, bu senin dürüstlüğü ve zahmetlerinin karşılığıdır. Peygamberliğin hayırlı olsun, ey şehrin emîni!”

Hatice bir anne şefkatiyle kocasının elinden tutup onu yatağından kaldırdı.

– Ateşin bayağı yükselmiş Ebu'l-Kasım! Yüzüne başına biraz su dökmem için benimle avluya çık. Su ateşini düşürür.

Peygamber ikal ve kufiyesini başından açıp ridâ ve abâsını çıkarıverdi. Hepsini yatağın üzerine bırakıp Hatice'yle birlikte dışarı çıktı.

Zifiri karanlığa gömülmüş avluya çıktıklarında Peygamber bir kare taşın üzerine oturup bağdaşını kurdu.

Hatice duvar kenarındaki küpün tahta kapağını açıp içeri sarkıtılan meşin kovayı aldı. Onunla küpün suyundan doldurup kocasının yüzünü başını yıkadı.

“Ebu'l-Kasım'ın başına su döküp misafir odasına geri döndük. Sonra, bitkin vaziyette yatağa uzandı. Ben de onun yanı başına oturdum. Çok geçmeden konuşmaya başladı:

– Ey Hatice, ben üşüyorum. Üstümü ört!

Derhal bir çarşaf getirip üstüne örttüm. Ama yine de titriyor, öyle ki üstündeki çarşafı da titretiyordu.

Bu sefer bir yorgan getirip çarşafın üstünden örttüm. Yavaş yavaş sakinleşti. Ama bazen yine de titremeye başlıyordu. Öyle bir titreme ki, yorganın altından bedeninin sarsıntısı belli oluyordu.

Bir süre sonra nefesleri daha sakin ve daha düzenli olmaya başladı. Onun uykuya daldığını anladım. Üstlüğüümü giydim. Peçemi başıma attım ve amcaoğlum Varaka'yı görmek için evden çıktım.

Varaka'nın evi bizim evden birkaç kapı ötedeydi. Odasından sokağa yansıyan ışık yüzünden onun uyumadığını anladım.

Hafiften kapıyı dövdüm. Amcakızım -kız kardeşi- kapıyı açtı. Eve girdiğimde **Suheyb** ile karşılaştım. O, amcaoğlumun odasından dışarı çıkıyordu. Galiba gitmek istiyordu. (Suheyb uzun zaman önce köle olarak Şam'dan Mekke'ye getirilmiş, **Abdullah b. Cud'an** onu almıştı. Fakat çok zeki ve marifetli

birisi olduğu için kısa zamanda hürriyetine kavuşmuştu.)

Suheyb gittikten sonra odaya girdim.

– İyi akşamlar amcaoğlu!

– İyi akşamlar. Sen Hatice-i Tâhire değil misin?

– Evet, ey Varaka!

– Ne oldu da gecenin bu saatinde evinden dışarı çıktın?

– Bir soruyla karşılaştım. Cevabını öğrenmek için sabahı bekleyemedim.

– Ha...güzel! Güzel! Öğrenmenin gecesi gündüzü yoktur. Bir de bugün öğreneceğin şeyi yarına bırakmamalısın. Şimdi anlat bakalım sorun ne?

– Amcaoğlu; bana Cebrail'in kim olduğunu söyle!

Aniden Varaka zayıf ve çelimsiz vücudunu yerden koparıp yarım oturarak Hatice'ye doğru döndü:

– Ne...?! Doğru mu duydum acaba? Sen Cebrail mi dedin?

– Evet, amcaoğlu. Bana Cebrail'in kim olduğunu anlat.

Varaka secdeye eğildi. Telaşla başını yerden kaldırdı:

– Ne diyorsun be Hatice? Yüce Allah'a tapılmayan bir şehirde nasıl Cebrail'in temiz ismini söyleyebilirsiniz! İsa Mesih'e andolsun ki, bu ismi nereden öğrendiğini söylemezsen bir kelime bile benimle konuşmam.

– Ey amcaoğlu; sana anlatacağım. Fakat bu sırrın açıklanma zamanı gelinceye dek kimseye anlatmayacağın üzere bana söz vermelisin.

– Öyle olsun amcakızı. İstediyim gibi olacak.

– Cebrail bu gece Ebu'l-Kasım'ın gözüne görünmüş, onunla konuşmuştur.

Varaka'nın cılız ve zayıf yanakları birden kızarıp Hatice'nin gözlerinde kıpkırmızı bir ışık gibi yanmaya başladı.

– Kuddus! Mukaddes Allah'ım...! Bu şaşırtıcı işler Mu-

kaddes Allah'ın kudret ve hikmet nişaneleridir. Şimdi söyle bakayım kocan onu nerede ziyaret etmiş?

– Hirâ Mağarasında.

Varakanın ışıksız gözleri çukur kâseciklerinde kımldamaya başladı.

– Ey Hatice; bunu bilmelisin ki Cebrail bir diyara inmişse, orada çok garip ve ilginç olaylar ortaya çıkacak demektir.

– Ey Varaka; senin okuduğun kitaplarda onunla ilgili bir şey yazılı mı?

Varaka gözleri yaşlarla dolmuş bir hâlde yanıtladı:

– Ne diyorsun sen Hatice...! Cebrail Allah'ın en büyük meleğidir. O bir elçidir. Allah ile büyük peygamberleri arasında aracıdır. Musa ve İsa -Selam olsun onlara- peygamberlere gönderilen, onlara vahiy getiren melektir bu.

Bunlar bir nebze de olsa Hatice'yi rahatlatmıştı:

– Amcaoğlu; Tevrat ve İncil'de Muhammed'in ismi geçiyor mu?

– Ey Hatice; ben, önceki peygamberlerin kitaplarında bu topraklardan bir peygamberin seçileceğini okudum. O, yetimken Allah onu barındırır, fakirken onu zenginleştirir, şaşkın bir hâlde ve yol bilmezken Allah ona yolunu gösterir.

O, son peygamberdir. Onun ardından hiçbir peygamber gönderilmeyecektir.

– Bunların dışında onun hakkında başka bir şey de var mı?

– Evet... Evet, Hatice! Ölümler onunla konuşur, İsa'yla konuştukları gibi! Dağ, taş ve ağaçlar ona selam verir, peygamberliğine tanıklık eder. İşte ey Hatice anlattıkların doğrusu bil ki, Cebrail Ebu'l-Kasım'a gönderilmiş, Allah'ın vahiyini ona iletmiştir. Muhammed bu ümmetin peygamberidir.

Hatice'nin çıkacağı sırada Varaka sözlerini şöyle bitirdi:

— Ey Kureyş kadınlarının en üstünü! Ben üç gecedir rüyamda Allah'ın Mekke'ye bir elçi gönderdiğini görüyorum. Halkın içinde bu göreve Muhammed'den daha layık birisini göremiyorum.

Hatice, verdiği bilgiler sebebiyle Varaka'ya teşekkür ederek ayağa kalktı...⁽¹⁾

1- Elbette bu konuda birçok hurafe ve Peygamber'in şanına yakışmayan rivayet nakledilmiştir. Örneğin hazretin sıkıntıdan kurtulmak için kendini dağdan atmayı düşünmesi gibi asılsız hadisler! Veya Peygamber'in Cebrail'i görünce aşırı derecede korkması ve dehşet etmesi! Bunlardan maksat ya Peygamber'i küçültmek veya Varaka b. Nevfel ile Hatice hazretlerini gereğinden fazla büyütme gibi art niyetler olabilir. Bu da Zübeyroğulları (Hatice'nin akrabaları), Emeviler (Muhacir düşmanları), Nasraniler (Varaka yanlıları) gibilerinin işine yarardı. Sahih hadislere göre Allah bir peygamberine vahiy göndermek isterse ilk önce onun kalbine sükûnet ve vakar verir ve onun kendisi mutlaka bundan haberdar olur. Buna göre Peygamber ilk vahiy indikten sonra sevinerek eve geldi. Olayı ev halkına anlattı. Hatice ile Ali (a.s) ise hemen tasdik edip Müslüman oldular. (Bu hadis İmam Muhammed Bakır'dan (a.s) nakledilmiştir.) Ama kimileri de yok peygamber onun şeytan olduğunu zannetti (neuzu billâh) veya kendinin peygamber olup olmadığını Varaka'dan veya karısı Hatice'den öğrendi. Yok daha neler?! Diğer bir hadisteyse Allah seçtiği peygamberi zamanının en akıllı ve bilgili insanı seçer. O hâlde Varaka daha çok biliyorduyse peki onu neden seçmedi?!

Gündüzün aydınlığı süt gibi ruhuyla şehrin uyuşuk gövdesine üflemekteydi. Karanlık yavaş yavaş geri çekilmekte, aydınlık ilerlemekteydi. Siyahlık renksizleşiyor, gittikçe inceliyordu. Beyazlık ise onun üzerine çöküyordu.

Hatice kocasının yanında, misafir odasındaki yatakta derin bir uykuya dalmıştı. Peygamber de uyuyordu. Geceki şaşırtıcı ve düşündürücü olayın ardından böyle uyuya kalmaları hiç de tuhaf sayılmazdı. Ama önceleri hep bu saatte uykudan uyanırlardı.

İlk serçenin avluya konmasıyla Peygamber istem dışı bir ürpertiyle uykudan uyandı. Yorganın altında kıvıldadı. Usulca kirpiklerini araladı. Sonra bir daha uykuya daldı.

Akşamki titreme ve harareten hiç eser kalmamıştı. Fakat vücudunda ağır yorgunluk ve başında hafif bir ağrı kalmıştı.

Avluda sonbaharın son günlerindeki sabahların serinliği çöl semtinden şehrin kabuğuna üflüyor, kuşların vücutlarını titretiyordu. Lakin kalın örtülerin altındaki sıcaklık Muhammed'in vücudunu okşuyordu.

Bitkin cismi ve yorgun ruhu ne kadar dinlense azdı! Sadece uyuyunca biraz huzur buluyordu.

Fakat o güzel anlar fazla sürmedi. Peygamber uyku ile gerçek arasında aniden iki demirin çarpışması gibi bir ses duydu. Sonra da başka bir ses:

— **Ey elbisesine bürünen;**

Kalk!⁽¹⁾

Ses hem tanıdık hem de yabancıydı. Yumuşak ve okşayıcı. Tıpkı mülayim bir esintinin hurma dalları arasında fısıldaması yahut küçük taşların arasında akan hayalengiz bir pınarın sessiz bir çayırdı çağlayarak yolunu bulduğu gibi... Ancak onun derinliklerinde bir baba sesinin güvenilirliği vardı. Sevgi, şefkat ve güç! İnsan sesine benzemiyordu. Saf ve şeffaftı; tıpkı parlak bir kristal gibiydi. Keskin ve etkileyiciydi, tıpkı cilalanmış Şam kılıcı gibiydi.

Muhammed, başını örtünün altından dışarı çıkardı.

Acaba duydukları gerçek miydi?! Bu sesi uyanıkken mi duyuyordu?!

Alaca karanlık içinde pencerenin gözeneklerinden sızan ışık hüzmelerinden başka bir şey yoktu. Sadece o vardı. Biraz ötede vefakâr zevcesi Hatice vardı. Üstüne bir şey örtmeksiz başını sol kolunun üstüne koyup derin bir uykuya dalmıştı. O ses, ev halkının hiçbirisinin sesine de benzemiyordu. Ne Zeyd'in, ne Meysere'nin, ne de diğerlerinin...

Muhammed örtüyü başına çekip uyumak istedi. Bu sefer o semavi ses, daha yüksek bir şekilde onun can kulağını okşadı:

– Ey örtüsüne bürünen;

Kalk!

Ah... nasıl da unutmuştun...! Bu dün gece Hirâ Mağarasında ve daha sonra çöl semasının ufkunda gördüğü meleğin sesiydi. Evet, bu Cebrail'in sesiydi!

Muhammed mevlasına karşı kusur etmiş ve ondan gaflet etmiş bir günahkâr köle gibi derhal başını meşin yastıktan kaldırdı. Yorganı bir tarafa atıp oturdu. Başını etrafa çevirdi. Ürpermiş bir şekilde kesik kesik konuşmaya başladı:

1- Müddessir Suresi 1-2. ayetler.

- Ha... Uyandım... Kalktım! Şimdi ne yapmalıyım?
– **Kalk artık uyar. Sadece Rabbini büyük tanı. Elbiseni temiz tut!**

Bu ses sanki boş ve ıssız bir dağda yankılanıyormuş gibi birkaç kere Peygamber'in zihninde yankı yapıp can kulağında tekrarlandı:

- **Ey örtüsüne bürünen;
Kalk artık uyar;
Sadece Rabbini büyük tanı;
Elbiseni temiz tut...!**⁽¹⁾

Ey örtüsüne bürünen; kalk artık uyar; Sadece Rabbini büyük tanı ve elbiseni temiz tut...!

Ey..."

Vahiy meleği gitmişti. Ondan geri kalan tek nişane, kulağı okşayan uyarıcı cümlelerdi. İşte Peygamber onları tekrarlıyordu:

- **Ey örtüsüne bürünen...**

– Ha... Ebu'l-Kasım...? Bir şey mi oldu? Durumun sanki daha iyi, öyle mi? Bir şey mi istiyorsun?

Hatice'nin yorgun ve uykulu sesiydi. O, Peygamber'in yataktan kalkıp kendi kendine konuştuğunu duyarak uykudan uyanan kocasının fenalaşmasından endişe duyuyordu!

Peygamber düşünceli bir şekilde duruyordu:

- Haticeciğim; artık bana uyku ve rahat yok!

Hatice'nin parlak yüzündeki hayreti görünce olayı ayrıntılı bir şekilde ona anlattı. Sonra avluya yönelerek derin düşüncelere daldı.

Muhammed Hatice'yle evlendiği günden beri huzur ve refaha kavuşmuştu. Ömrünün geri kalan kısmını da o dö-

1- Müddessir Suresi 1-4. ayetler.

nemin en güzel nimetlerinden yararlanarak sürdürebilirdi. Buna rağmen o, hiçbir zaman gaflet içinde yaşamaya boyun eğmemişti. Hayatı, hakkın peşinden koşmak ve batılla mücadele etmekle geçmişti. Bu yeni görevi karşısında rahat, sakin ve zahmetsiz bir hayat yaşadığına inanmaktaydı.

“Kalk; ey güvenli ve rahat yatakta uyuyan! Sen artık hayatının sonuna kadar uyku ve rahat yüzü görmeyeceksin! Kalk, halkı uyar ve gaflet uykusunda olanları uyandır! Ayağa kalk, dünyaya seslen ve yeni bir dönemin başladığını müjdele!”

Hak için ayağa kalkmak, Muahmmmed'in yıllardır beklediği istekti. Böylece yüce Allah'ı sürekli anmış olacaktı. Gerçi tam olarak Allah'ı anmak şekli onun için açıklanmamıştı... Fakat şimdi halkı nasıl uyaracak ve Allah'a davet edecekti? Kimden başlamalıydı?... Kim onun sözlerine kulak verirdi? Acaba onu dinleyen olacak mıydı? Acaba ona yalancı adını takmazlar mıydı?... Kader onun için bilmediği daha nasıl oyunlar hazırlamıştı?...

— Ne olmuş Ebu'l-Kasım; seni pek düşünceli görüyorum. Hâlbuki bu müjdenin seni sevindireceğini zannediyordum!

Peygamber içindeki endişeyi ortaya koydu. Hatice rahat, sakin ve neşeli bir çocuk gibiydi.

— Bu sana zor olmasa gerek, dedi.

Kocasının sorgulayan bakışlarını görünce şöyle ekledi:

— Halkın birisi de benim! İlkönce dinini bana tanı. Ne yapmam gerektiğini söyle!

Aniden Muhammed'in üzerindeki hüznün bulutları bir kenara çekilip gözlerinde sevinç şimşegi çaktı.

Bu kadın ne kadar samimi, sadık ve vefakârdı! Sırdaş, yardımcı ve tıpkı bir deniz kadar eli açıktı.

Muhammed fakir ve ismi meçhulken Hatice zengin ve meşhur bir kişilikti. Kureyş gençleri dâhil olmak üzere herkes ona değer veriyordu. Tüm gelenekleri çiğneyip kendisi

önce davranarak Muhammed'e evlenme teklifi etti. Ardından bütün mal varlığını hiç tereddüt etmeden onun eline bırakıp bildiği gibi harcamasını istedi. Kime isterse başıslasın, uygun gördüğü işe yatırım yapsın diye. Kendisi, bir hizmetçi kadın gibi onun emrine boyun eğdi. Bu yıllar içerisinde bir anne gibi onun hüzünlü ve çilekeş ruhunu kendi sevgi denizinde barındırdı. Hayatın zor yollarında ona yol yoldaşı oldu. Gam ve keder yükünün yarısını taşımayı adeta o üstlendi. Güçlükler kocasının latif ruhunu incittiği zaman, Hatice onu teselli eder, moral verir ve her zamanki gibi onun sebatlı olmasını sağlardı.

Hatice varken Muhammed kimsesizlik hissetmez ve güçsüz olduğunu düşünmezdi. Kaldı ki, Hatice Muhammed için birkaç çocuk doğurmuş, onun gönlünü aydınlatmış, hayatına renk katmıştı. İşte bu ağır imtihan sırasında ise yine Hatice onun davetini doğrulamış ve dinine girmeye hazırlanmıştı...

— Ha... ey amcaoğlu; söyle ne yapmam gerekiyor?

— Ah...doğru! Önce, yüce Allah'ın tek olduğuna tanıklık etmelisin.

— Sonra...?

Peygamber her zamanki hayâ ve vakarıyla:

— Sonra benim peygamberliğime tanıklık etmelisin, buyurdu.

Ardından Hatice'ye onların adabını öğretti.

Hatice hiç duraklamadan istekle tanıklık etmeye başladı:

Hatice, Allah'tan başka bir ilahın yokluğuna ve Muhammed'in O'nun kulu ve elçisi olduğuna tanıklık etti.

Peygamber tavaf hâlindeyken Varaka'yla karşılaştı. O da Kâbe'yi ziyaret ediyordu. Yontulmuş hayzeran asası sağ elindeyken diğer elini Kâbe'nin örtülü duvarına koymuş onun etrafında dönüyor, Allah'a münacatta bulunuyordu.

Asası Peygamber'in ayağına değince, özür diledi:

— Ah... Beni affet ey Allah'ın kulu! dedi.

Peygamber sevgi dolu bir tebessümle cevapladı:

— Allah bağışlasın!

Tanıdık o tatlı sesi duyunca Varaka'nın cansız gözbebekleri kımıldamaya başladı:

— Ha... Sen misin Ebu'l-Kasım?

Peygamber samimiyet ve ihtiram içinde:

— Evet, benim Varaka, dedi.

— Güzel...! Güzel...! Yeğenim bana nerede olduğunu ve ne yaptığını anlat bakayım. Ne var ne yok?

— Sağlık, güzellik Varaka!

— Akşamın bu saatinde ziyarete geldiğin için muhakkak Hira Mağarası'ndan dönüyorsun. Değil mi?

Muhammed'i yakından tanıyanlar onun Hirâ'dan Mekte'ye döndüğü zaman Kâbe'yi tavaf etmeye geldiğini biliyorlardı.

— Evet.

— Akşam eşin seninle ilgili garip şeyler anlatıyordu. Lakin onları senin kendi ağzından duymak isterdim.

Derken gözü görüyormuş gibi etrafı kollayarak, kimse-
nin bizi duymaması gerekiyor, dedi.

– Doğrudur!

Varaka Muhammed'in sıcak ve canlı ellerini kendi soğuk
ve cansız elleri arasına aldı. İkisi Harem'in boş bulunan köşe-
sine doğru yürüdüler.

Yol esnasında Varaka'nın yavaş ve titrek adımlarıyla iler-
lerken muhabbet etmeye başladılar:

– Ebu'l-Kasım; hatırlıyor musun sen çocukken dadınla
birlikte... Neydi adı?

– Halime.

– ...Evet; Halime'yle çölden Mekke'ye döndüğün sıra-
da; yolculuk esnasında seni kaybetmişti. Bunun üzerine de-
den tüm ahaliyi seni bulmak için harekete geçirmişti.

Peygamber az çok o günü hatırlıyordu. Hem o gün yolun
kenarındaki çalı kökünün altında onu bulan adamın Varaka
olduğunu da hatırlıyordu. Fakat genç ve canlı Varaka'yla bu
kamburu çıkmış cılız Varaka arasında bayağı fark vardı.

Revakların yanına geldiler. Varaka Peygamber'in yardı-
mıyla düz bir taş sekinin üzerine oturdu. Peygamber de onun
yanına oturup konuşmaya başladılar...

“Hatice'den duyduğum sözleri Ebu'l-Kasım'dan da du-
yunca kesinlikle onun önceden vaat edilmiş peygamber ol-
duğuna kanaat getirdim. Çünkü şu ana dek kimse Muham-
med'den yalan bir kelime duymamıştı. Öyleyse kırk yaşına
kadar doğru konuşup dürüst ve temiz yaşadıktan sonra nasıl
birdenbire yalancıya dönüşürdü?!

Ayrıca önceki peygamberlerin kitaplarında okuduğum
veya duyduğum alametler onun huyu ve hayatıyla tıpatıp
uyuyordu.”

Peygamber'in sözleri bittiğinde Varaka onun ellerini ken-
di avucunun arasına alıp heyecanla sıktı:

— Ey Muhammed; Varaka'yı yaratan Allah'a andolsun ki, dün sana görünen Allah'ın sır sahibi meleği; daha önce Musa ve İsa'ya inen melektir. Onun sana söyledikleri de Allah'ın vahyidir. İşte sen en son ve en yüce peygambersin. Lakin bu yolda epeyce sıkıntıya göğüs germelisin. Çünkü, senin gibi bir vahiy tebliğcisi yoktur ki kavmi tarafından düşmanlığa uğramamış olsun. Sen de peygamberliğini açıklayıp insanları Allah'a davet ettiğin zaman seni yalanlayacak, canını acıtacaklardır. Seni Mekke'den çıkaracak, sana düşmanca davranacaklardır.

Varaka derinden bir ah çekip gözleri dolarak:

— Eğer senin davet gününe yetişirsem bütün gücümle sana yardım ederim, dedi.

Büyük bir gözyaşı damlası Varaka'nın uzaklara odaklanan gözlerinden akıverip beyaz uzun sakalına damlayarak kayboldu. Uzak asırlardan duyuluyormuş gibi bir sesle ekledi:

— Cebrail'in sana sunduğu ve daha sonra sunacağı şey, benim Şam ve Ürdün'e kadar dolaştığım hakikatin ta kendisidir. Ben onun uğruna gençliğimi ve sağlığımı verdim. Zey b. Amr ise onun için bütün Arap Yarımadası'nı dolaşip Beytü'l-Makdis ve Beynünehreyn'e kadar gitti. Nihayet de onun uğrunda canını verdi.

Varaka kısa bir aradan sonra sözüne devam etti:

— Keşke şimdi Zeyd hayatta olsa, uzun bekleyişinin sonunu görseydi! Gerçi o sana iman ederek dünyadan gitti!

Evet, ey Allah'ın seçilmiş kulu...! O, sen peygamberliğe seçilmeden önce sana iman etti... Onun ölüm haberi gelince Rabia oğlu Âmir bana, Zeyd b. Amr da ona şöyle söyledi:

— Ey Âmir! Ben İsmailoğulları'ndan bir peygamberin yolunu bekliyorum. Lakin korkarım o günü göremeyeceğim. O yüzden şimdiden ona iman ediyor, peygamberliğine tanıklık ediyorum.

Zeyd'e onun alametlerini bana da anlatır mısın, dedim.

Tabi anlatırım dedi:

— O, ne uzun ne de kısa boyludur. Ne çok tüylü ne de tüysüzdür. Sevimli siması kızıla çalıyor. Yanakları aldır. Ayrıca sırtının iki kürek arasında etrafı tüylü ve siyaha çalan bir beni vardır. İsmi Ahmed'dir. O bu topraklarda doğacaktır.

Ey Âmir; o davetini açıkça ilan ettiğinde sakın ondan gaflet etme. Ben İbrahim'in dinini tanımak için birçok ülkeyi dolaşıp Yahudi, Nasranî ve ateşperestlere onun hakkında sorular sordum. Fakat onların hepsi bu dinin ve peygamberin gelecekte gönderileceğini söylediler.

Hatice bir ses duyup sallandığını hissederek uykudan uyandı. Duvar kovuğunda yanan kandilin cansız ışığıyla kocasını fark etti. O yatağından kalkmış dışarıya doğru gidiyordu.

Hatice uykulu uykulu ona sordu:

– Nereye Ebu'l-Kasım? Benimle işin var mı?

– Şafak sökmüş, sabah namazının vakti gelmiş.

Hatice dün akşam kocası Hira Dağı'ndan döndüğünde Cebrail'in onu Allah'a namaz kılmaya davet ettiğini söylediğini hatırladı. Öyle ki Cebrail ilkin kendisi abdest almış, Allah'ın Resulü'ne de onun gibi yapmasını söylemişti. Kendisi Beytü'l-Makdis'e doğru durmuş, özel bir adap içinde namaz kılmıştı. Peygamber de ona uyararak namazını yerine getirmişti. Sonra Cebrail ona her gün beş vakitte namaz kılması gerektiğini söylemişti.

Hatice bunu hatırlayınca aceleyle yataktan kalkıp kocasının peşinden avluya indi.

Avluda küpten su getirip Peygamber'in talim ettiği gibi abdest aldı.

Hatice tıpkı diğer Arap kadınları gibi sabah erkenden uykudan uyanırdı. Fakat hiçbir zaman bu kadar erken yataktan kalkmamıştı. Çünkü henüz ufukta ince bir ışık usulca beyazlaşıyor ve karanlığın şiddetini azaltıyordu.

Bu, Hatice için yeni bir tecrübeydi. Tüm ahalinin müşil müşil uyuduğu; derin ve manalı bir sessizlik şehrin üzerine

çörelendiği bir saatte kendinde ruhani ve hoş bir duygunun uyandığını hissediyordu. Dünya gözünde farklı görünüyordu. Her zerresinden hayat kaynıyordu. Gökyüzü, yıldızlar, dağ, taş gözünde canlanmışlardı. Kâinat farklı bir anlam kazanmıştı. Gökyüzü bomboştı. Büyük bir ruh -evren kadar büyük bir ruh- dünyanın içine üflenmişti. Sayısız bakışlar gecenin-gündüzün her dakikasında insanoğlunun yaptığı iyi ve kötü işlerini gözetliyordu. Ayrıca dağ, taş, toprak, ağaç, su, gök ve içindekiler insan karşısında itinasız duruyordu. Doğrusu insanın yaptıkları, bir dağ nasıl sesi yansıtıyorsa öylece evren tarafından yankı görüyordu. Gerçi kendisi bunu fark etmiyordu.

Bu durumda evren ne kadar sıcak ve canlı olurdu! Üstelik ne kadar da insanın uyanık ve dikkatli olmasını gerektiriyordu!

Hatice kocasının yardımıyla yüzünü yıkıyor ve her avuç suyu döktüğünde sanki gönlü semavi çeşmeyle yıkıyor, pasları siliniyordu. Sanki gözlerinin ışığı artıyor ve ruhu tazeleniyordu.

Sabahın serin esintisi ıslak yüzüne değdiği zaman, onun susuz ve muhtaç ruhuna ilahi rahmet gibi oturuyordu.

“Kimsin sen ey Hatice?! Ne yapmıştın ki Allah seni bu derece yüce makama erdirdi?!”

Hatice dün kocası Hira’dan döndüğünde anlattıklarının kalbinde ne kıyamet kopardığını hatırladı. Gözyaşları, ilkbarhar yağmuru gibi gözlerinin semasından yanaklarına yağarak yüzündeki abdest suyuna karıştı.

“Selam sana ey Hatice-i Tâhire!”

İlk defa Ebu’l-Kasım ona böyle selam veriyordu! “Bu selam benim, Allah’ın ve onun meleği Cebrail’in selamıdır.”

Cebrail Allah tarafından bunu kocasına iletmmişti.

Hatice’nin utançtan beyaz yanakları kızardı, şaşkınlık ve

telaşa kapılıp aceleyle kekelemeye başladı: “Selam olsun Allah’a ve onun meleği Cebrail’e!...”

Resulullah önde ve Hatice arkadaydı. Misafir odasına gittikleri sırada, Hatice ikinci katta genç Ali’nin odasında hareketlenme gördü. Sanki odanın dışında bir gölge kıvıldıyor, avluya doğru iniyordu.

Hatice beyaz gömlek giymiş o karartının kocasının amcası oğlu Ali b. Ebi Talib olduğunu anladı.

Bu esnada Peygamber’in de dikkati oraya yöneldi. Ali basamaklardan inip uykulu hâliyle:

- Amcaoğlu bu yaptığınız iş neydi, diye sordu.
- Abdest alıyorduk.
- Niçin?
- Allah dergâhına namaz kılalım diye!

Sonra Peygamber Ali’ye Cebrail’in vahiy getirmesini ve kendisinin nübüvvete seçildiğini anlattı. Ona:

– Sen de Allah için İslam’a iman et... Temiz kalmak için Müslüman ol ve kurtuluş için Allah’a itaat et! dedi.

Ali onun dediği gibi yaptı.

– Şimdi Muhammed’in Allah’ın kulu ve Resülü olduğuna tanıklık etmelisin.

Ali tıpkı onun talimatı gibi tanıklık etti.

Resulullah sevinçli bir hâlde onu kucağına alıp sıkıca bağrına bastı:

– Ali; şunu bil ki Allah istediği her şeye gücü yetendir. Allah diriltir ve öldürendir. O, yüceltir ve alçaltır. İstedikini ihtiyaçsız kılar ve isterse fakir bırakır.

– Doğrudur!

– Alicğim; andolsun Kâbe’nin Allah’ına sen hakikati buldun ve hidayete erdin.

Ardından ona abdest almasını öğretti. Sonra Hatice ve Ali’ye namazın adabını öğretti:

— Ey Ali; namaz insanın düşüncesini yer ve göklerin Allah'ına bağlar ve onu kötülük ve çirkinlikten alıkoyar.

Sonra üçü birlikte ikinci kattaki odaya çıktılar. Orada Resulullah önde; Ali ve Hatice ise arkada namaz kılmaya başladılar...

Halkın içinden kocama iman eden üçüncü kişi onun azat ettiği kölesi **Zeyd**'di.

Zeyd'i **Hakim b. Hizam** Şam seferinden dönerken bir grup köle ile birlikte Mekke'ye getirmişti. Hakim'in işi köle alım satımıydı.

O sıralar Zeyd onbeş yaşlarında olan bir gençti. Temizlik ve zekâ belirtileri gözlerinden anlaşılıyordu.

O gün Hatice halam evime gelmişti. Zeyd'i gördüğünde onun kim olduğunu sordu. Onun Kelb kabilesinden olduğunu, galiba Dûmetü'l-Cendel dolaylarında oturduklarını anlattım. Kelbliler Yahudi ve Nasranîlerle irtibat içindelerdi. Eşkıyalar Kelb kabilesini basınca onlardan bir grubunu esir almışlardı. Zeyd ise esirlerin içindeydi. Dûmetü'l-Cendel pazarında onu satışa çıkarmışlardı. Ben onu 400 dirhem karşılığında satın aldım. Onun hakkındaki bu bilgileri sonradan öğrendim. Halam onu isteyince Zeyd'i evlilik hediyesi olarak ona bağışladım.

Halam bu hediyeyle memnun kaldı. Bir süre sonra kocasının Zeyd'i beğendiğini duydum. Bunun üzerine halam onu kocasına bağışladı. Sonra Emîn onu azat ederek evlatlığa aldı. Böylece ona **Muhammed'in oğlu Zeyd** dediler.

"İlk başta kabilem ve ailemden ayrılmak bana ağır geldi. Esirlik ve köleliğin ateşiyile gece gündüz yanıp kavrulu-

yordum. Sabah akşam ağlıyordum. Nihayet Hatice Hanım efendimin evine gönderildim. Kendisi ve kocası bana öyle iyi davrandılar ki kalbimdeki hüzünden hiçbir eser kalmadı. Çünkü ben onlardan gördüğüm muhabbet ve sevgiyi kendi ailemden bile görmemiştim.”

“Oğlumuz Zeyd bizden esir olarak alınınca annesi Sa’lebe de, ben de üzüntüden delirmiş hâldeydik. Artık hiçbir şey yapmaya elim varmıyordu. Develerimi ve keçilerimi sattım, bir deveye binerek onu aramaya çıktım. Dûmetü’l-Cendel köle pazarına vardığımda tüm tacirler orayı terk etmişlerdi. Yıllar sonra onu Mekkeli bir tacirin aldığını öğrendim.

Yanıma az bir azık alıp Mekke’ye doğru yola koyuldum. Gece gündüz demeden sürekli yürüdüm. Öyle yoruldu ki kendim ve devem ölmek üzereydik. Yolu katederek ağıtlar yakıp gözyaşı döküyordum. Nihayet Mekke’ye vardım.

Durmadan onu aramaya başladım. Ebu’l-Kasım’ın evini bana gösterdiler. Oraya varıp Zeyd’i gördüğüm zaman ilkin onu tanımadım. Artık Zeyd kocaman delikanlı olmuş, güzel beslenmiş ve sanki çöl kabilesinden değil, Arap eşrafları ailesindenmiş gibi görünüyordu.

Ebu’l-Kasım benim Zeyd’in babası olduğumu anlayınca, beni çok güzel ağırladı. Döneceğim sırada ona oğlumu ücretini ödemem karşılığında bana vermesini rica ettim.

– Ben para istemem. Fakat onun kendisi gitmekle kalmak arasında seçim hakkına sahiptir. İsterse seninle kendi kavmi ve kabilesine döner. İsterse de bizim yanımızda kalır ve benim oğlum olur!

Hayret verici şey; oğlum onun yanında kalmayı tercih etti!

Ben, onu yanımda götürmek için ısrar ettim. Kabul etmedi. Ben de kalmasına razı oldum. Çünkü onun böylece mutlu olduğunu gördüm. Sonra hoşnut olarak geri döndüm.

Onu görmesi için annesini Mekke'ye götürdüm. Ondan sonra Zeyd'i özlediğimiz zaman Mekke'ye onu görmeye giderdik. Bir süre sonra babalığının, onu Bereke'yle evlendirdiğini duyduk. Daha sonra, Ebu'l-Kasım'ın yeni bir din getirdiğini ve Zeyd'in de ona iman ettiğini öğrendik."

"Yemen'den benimle **Abbas b. Abdülmuttalib** arasında ticari irtibat vardı. O, faizine para veriyor, araya ticaret yapıyor, daha çok ıtır alışverişi yapıyordu.

Abbas genellikle şahsen ıtır almak için Yemen'e giderdi. Fakat o sene bana, Yemen'den ona ıtır götürmem için haber göndermişti.

Mekke'ye vardığımda Abbas'ı evinde bulamadım. Onunla görüşmek için Harem'e yöneldim. Fakat Harem'e geldiğim zaman onu bulmadan önce orta yaşlı bir yiğide rastladım. Siyah ve iri gözlerine sürme çektiği için, gözleri ve uzun kirpikleri daha da çekici görünüyordu.

Adam ilkin başını kaldırıp güneşe baktı. Sonra Zemzem kuyusuna yönelerek özel bir adap içinde ellerini yıkayıp başıyla ayaklarını meshetti. Ardından Harem'in bir köşesine gitti. Omuzundan abasını indirip yere serdi ve edepli bir şekilde doğruldu. Bu sırada iriyarı, esmer yüzlü Şamlılara benzer bir genç, bir de iri bir kadın ona uyararak arkasında durdular.

Ben onların yaptıklarını hayretle takip ediyorken Abbas'ın bana doğru geldiğini fark ettim. Onunla görüşüp hoşbeş ettikten sonra benim şu dört kişinin yaptığı amel karşısında hayran kaldığımı anladı. Bana:

- Ey **Afif Kindî**; bu adamı tanıyor musun? diye sordu.
- Hayır, tanımıyorum.
- Bu Muhammed b. Abdullah, benim yeğenimdir. Ya o yanındaki çocuğu...? Peki, onu tanıyor musun?
- Hayır.

– O da benim diğer yeğenim Ali b. Ebi Talib'dir.

– Kureyş'in reisi, oğlunun bu yeni dine girdiğini biliyor mu?

– Evet. Duyduğuma göre o bir keresinde habersizce onların evine girmiş ve onları namazdayken görmüş. İşte Ali'den bu hususta açıklama istemiş. Ali ona, bu dinin İslam dini olduğunu, kendisinin tek olan yüce Allah'a ve onun Resulü Muhammed'e ve onun getirdiği ayetlere iman ettiğini anlatmış.

Ebu Talib bir süre düşünmüş ve şöyle söylemiş:

– Muhakkak o seni yanlış bir yola sevk etmez. Onun sana hayırdan başka bir şey öğreteceğine inanmıyorum. Ondan asla ayrılma!

Bu çok şaşırtıcı bir şeydi. Bir şehrin ve kabilenin büyüğünün yeni bir dine karşı bu kadar olumlu davranması! Neyse, ben Mekke halkından olmadığım için bu konuyu fazla incelemem uygun olmazdı. Ona şunu da sordum:

– O yakışıklı genç... O da kimdir?

– O, Muhammed'in oğulluğu Zeyd'dir. Yanındaki kadın ise Muhammed'in eşi Hatice-i Tâhire'dir.

– Huveylid'in kızı Hatice mi? Mekke'nin en önde gelen tacir kadını mı?

– Evet, ey Afif! Bir süreden beri benim yeğenim ona Allah tarafından böyle bir dinin peygamberi olarak seçildiğini söylüyor. Fakat şu anda yeryüzünde bu üç kişiden başka hiç kimse onu doğrulamış değildir.

Doğrusu onların Allahları karşısında gösterdikleri tevazu, edep ve içtenliklerini görünce, keşke ben de onların dördüncüsü olsaydım şeklinde arzuda bulundum!"

Akşam sularıydı. Harem'de adamlar gruplar hâlinde oturmuşlardı. Konuşmakla meşgullerdi. Ben de kendi kabilemin halkasında oturuyordum. Kabilemizden biri bana:

— Ey **Abese** oğlu; bedevi adamla **Sa'd Putu** arasındaki hikâyeyi duydun mu hiç? diye sordu.

Ben bir süreden beri rahatsız olduğum için evden dışarı çıkmıyordum. O yüzden dışarıda olup bitenlerden habersizdim. O hikâye şöyle yaşanmıştı:

Bir bedevi adam develerinden birkaçını alıp Sa'd Putuna-kabilelerinin putuna- kurban etmek için tapınağa yönelmişti. Oraya yaklaştığı zaman nedense develer ürkmüş her biri bir tarafa kaçışmıştı. Adam develerin peşinden koşmuş, onlar çölün dört tarafına dağıldıkları için onları bulamamıştı. Nihayet onları toplamaktan vazgeçerek kızgın bir hâlde yerden bir taş alıp Sa'd Putunun başına fırlatmıştır.

Develer dağılmış, bedevi de şu şiirle içini dökmüştü:

Sâ'd'ın yanına bizi bir araya toplayıp birleştirsin diye geldik.

Fakat o bizi dağıtıp birbirimizden ayırdı.

O hâlde artık Sâ'd'e uymuyacağız.

Sâd bir taş parçasından başka bir şey değildir.

Hem de bir kenara atılmış bir taştır!

Ne hayır, ne de şer sahibidir!"

Adam bu hikâyenin ardından gülümseyip sessiz kaldı.

Aradan yaşlı bir adam yüzünü ekşiterek itiraz mahiyetinde konuşmaya başladı:

— Abdülmuttalib'in torunu gökten haber getirdiğini iddia edip tüm ilahları yalanladıktan sonra, artık bazı gençlerin putlara olan inancı zayıflamıştır. Böyle olayların yaşanması hiç de tahmin dışı değildir.

Bu sırada **Amr b. Abese** gayr-i ihtiyari olarak **İmreü'l-Kays**'ın hikâyesini hatırladı.⁽¹⁾ Bu olay yıllar önce yaşanmıştı.

“İmreü'l-Kays'ın babası bir grup tarafından öldürülmüştü. O intikam almak niyetiyle kabileden dışarı çıkmak istedi. Kavmin nasihatçileri onu elini kana bulamadan önce kabile putunun yanına gidip bu konuda fikir danışmasını önerdiler.

O da onların dediği gibi yaptı. Yolculuk esnasında **Zülhala** tapınağına uğradı. Söz konusu mabedin tanrısı beyaz bir puttu. Tapınakta fal oklarıyla üç kere kura çekti. Üçünde de falı “**olumsuz**” çıktı.

Bunun üzerine İmreü'l-Kays öfkeleni, okların hepsini kırıp kabile putunun başına fırlatarak ona:

— Yazıklar olsun! Kendi babanı öldürselerdi, yine böyle yok der miydin?! dedi.

Onun bu sözü, atasözü gibi halkın diline düştü.

Aniden Amr'ın içinde bir kıyamet koptu. Sanki birdenbire tüm huzur ve sükûnetini kaybetti.

1- İmreü'l-Kays b. Hucr (Necid, 520 - Ankara, 565): Arap dünyasının gelmiş geçmiş büyük şairlerinden biridir. “Muallakatu's-seb'a” adıyla anılan ve birinci seçilip Kâbe duvarına asılan şiirlerin şairidir. Babası öldürülünce onun intikamını almak için Roma İmparatoru'ndan yardım istedi. Dönüşte Ankara'da vefat etti. Diğer bir görüşe göre bu adamın aslında bir efsane olduğu ve şiirlerin ona isnat edildiği, başka bir görüş de meşhur İmreü'l-Kays'ın iki kişi olduğunu ortaya koymaktadır.

“Ömrünün yarıdan çoğu geride kaldı, ey Amr! Ne zamana kadar şüphe ve tereddüt içinde yaşayacaksın? Kalk ey Amr! Kalk ve Muhammed’in evine koş! O, Kureyş’in en dürüstü, en doğru sözlüsü, en güvenilir şahsı değil mi? Kalk ve onun sözlerini dinle; belki aradığın hakikati orada bulursun!”

Amr hiçbir söz söylemedi, ayağa kalkıp yola koyuldu. Kabile adamları öyle konuşmaya dalmışlardı ki onun gittiğini hiç fark etmediler.

Amr düşüncelere dalarak Ebtah Mahallesi’ne doğru ilerlemekteydi. O aklında, İmreü’l-Kays ile bedevi adamın hikâyesini karşılaştırıyor, putlarla yaşadığı olayları göz önünde bulunduruyor, insanların putlar hakkında şüphe duymasını pek de yersiz bulmuyordu. Rahat düşündüğü zaman kavminin ayinlerine katılmasına rağmen taştan yapılmış putları sevmediğini anlıyordu. İnsanın kendi eliyle taş, balçık, hurma vb. şeylerden yonttuğu veya yaptığı şeylere tapması ve onlardan bir şey dilemesi hiç de akıllıca değildi!

Amr daha önce bu konuda Zey b. Amr’dan bazı şeyler duymuş, dolayısıyla putlara olan inancı sarsılmıştı. Ancak Zeyd’in işi sadece halkın eski inanç evini yıkmaktı. Ama onun yerine sunacak bir ayin veya alternatif din tanımıyordu. Fakat Muhammed Emin bir evi yıktıysa yeni birisini yapıyordu. Eskiye delillerle çürütüp yeni deliller sunuyordu. O hâlde ona kulak vermek gerekirdi.

“Ebu’l-Kasım’ın evine gittim. Misafir odasına geçmeden önce ellerimle iki elini tuttum; ona:

— Ey Emin; kendi risaletini bana anlat, dedim.

O gülümseyerek bana baktı. Beyaz sedef gibi dişleri bir anlığına parladı. Sonra güler yüzle beni misafir odasına geçirip bir divanın üstüne oturttu. Ona:

— Ey Emin; senin sözün ne? diye sordum.

— Bir Allah kuluyum o kadar! Ve de onun halka gönderdiği elçisi.

— Allah seni niçin göndermiş?

— O'na ortak koşulmasın, boş yere kan akıtılmasın ve akrabalık bağı kopmasın diye!

— Bu işte kaç kişi seninle birlikte?

— Biri hür, biri azad edilmiş ve biri de kadın olmak üzere üç kişi. (Bundan maksat Ebu Talib oğlu Ali, evlatlığı Zeyd ve eşi Hatice idi.)

— O hâlde elini aç, sana biat edeyim.

Elini açtı; İslam üzerine onunla biat ettim ve kendimi dördüncü Müslüman olarak görüyordum.

Ebuzer her günkü gibi küçük keçi ve deve sürüsünü bir köşede salıverdi, bildiği gibi ibadet etmeye başladı.

Çıplak, taşlı zeminde, çalı dikenlerinden başka keçi ve develerin yemesi için bir şey bulunmuyordu. Güneşin hararetini yeryüzüne aktardığı bir saatte, kısa dağların arasında mahsur kalmış derenin içinde ölümcül sıcaıktan sığınılacak bir gölgelik bulunmamaktaydı. Dağların etekleri öyle düz ve yassı biçimdeydi ki elle kesilmiş ve törpülenmiş gibi görünüyordu. **Yenbu'** güneşinin ölümcül mızraklarından güvende kalmak için hiçbir oyuk veya gölgelik bulamamaktaydı. Lakin biraz ötede beyaz bir tepeciğin eteğindeki sürü kendisi için küçük bir mağara bulmuş birbirine sokularak bunun tadını çıkarıyordu.

Güneşin sıcaklığı ve yakıcılığı Ebuzer'in umurunda değildi. Putperestlikten vazgeeli  yıl oluyordu. Bazen yle ibadete dalıyordu ki, sıcaklık karşısında tahammülünü yitiriyor, yere düşüyordu. Böyle durumlarda kardeşi **Üneys** onu arar bulur, ölümden kurtarırdı...

Ebuzer, tıpkı diğer günlerde olduğu gibi kendini gönlünün fermanına bırakırdı. Gnl hangi tarafa yönelirse o tarafa ibadet ederdi.

Ebuzer'le birlikte bir gün el ele tutuşarak yürüyorduk. Benim parmaklarım onun parmaklarıyla birleşmişken ona sordum:

— Söyle bakalım, Cahiliye döneminde de namaz kıldın mı hiç?

— Evet, ey **Übeydullah!**

— Kime namaz kıldın **Cünade?**

— Âlemlerin Rabbine!

— Hangi semte yönelerek ona namaz kıliyordun?

— Allah'ın kendisi yüzümü hangi tarafa çevirdiyse o tarafa yönelirdim, ey Sâmit'in oğlu!

— Nasıl oldu da **Gıfâr** kabilesinin hepsi putperest oldukları hâlde sen doğru yola yöneldin?

— Ey Übeydullah; bunun hikâyesi uzundur.

— Söyle; ben duymayı çok isterim.

Ebuzer bir duvarın gölgesinde oturup anlatmaya başladı:

— Übeydullah; biliyorsun ki benim kabilem oldukça fakir insanlardı. Tüm varlıkları küçük deve ve keçi sürülerinden ibaretti. Yılın güzel ve bereketli olduğu zamanlar bizim de günümüz iyi kötü geçiyordu. Eğer kuraklık olursa davarlarımızın hepsi ya ölür ya da ölecek diye keserdik. Kabilemizin geleneklerine göre halk biraz **sela'** ve dalları çabuk tutuşan **aşr** ağacından birkaç çubuk toplayıp bir ineğin kuyruğuna bağlardı. Sonra o ineği dağın üstüne çıkarıp çubukları ateşlemeye koyulurdu. Ateş alevlenince zavallı inek korkarak ve bağırarak kaçmaya başlardı. O zaman halk ateş alevlerini bir yıldırım, inek böğürtüsünü ise gök gürültüsü olarak algılar, bunun etkisiyle bulutların yağmur boşaltmasını umarlardı.

Bir gün aynı şekilde bir ineğin naralarını duyduğum zaman içim pek sızladı. O zaman bu işin ne kadar saçma olduğunu ve yağmurun yağmasıyla hiçbir alakası olmadığını düşündüm!

Düşündüğüm doğru çıktı. İnek yandı ve dağdan yuvarlandı, fakat bir damla yağmur bile yere düşmedi.

Halkın arasında bulunan bir münadi, herkesin bir kur-

banlık hazırlamasını, ertesi gün yakarış için kabile putu Menat'ın tapınağına gidileceğini belirtti. Orasıyla Yenbu' arasında birkaç günlük mesafe vardı.

Ben bir süreden beri kavmin gelenek ve ayinlerini inceledim. Bu yüzden putlara, onlara yapılan yakarışlara inancım oldukça zayıflamıştı. Ancak yolumu onlardan ayırarak kadar imanım güçlü değildi.

Ebuzer sanki bir şeyi hatırlamak istiyordu. Biraz duraklayıp lafına devam etti.

— Evet, ey Übeydullah! Ertesi gün kardeşimle birlikte dişi bir deveye binip Nahle'de bulunan Menat putunun tapınağına gitmek için yola çıktık.

Birkaç gün yolculuk sonucu oraya vardık. Herkes getirdiği kurbanlığı puta sundu. Üneys ise bizden taraf Manat'ın huzuruna bir dağar deve sütü takdim etti.

Yağmur duasından ve puta yakarıştan sonra dönmek istedik. Tam döneceğimiz sırada ben başımı arkaya çevirdim. Bir de ne göreyim! Bir tane köpek bizim getirdiğimiz sütü lak lak içiyordu.

Üneys sinirlenerek gidip köpeği kovmak istedi. Fakat nedense ben onu bu işten alıkoyarak ona şunu söyledim:

— Kadir olan Allah'ın bizim yardımımıza ihtiyacı yok! Dur bakalım kendi malını koruyabilecek mi?

Fakat köpek sütü içmekle kalmayıp -köpeklik gereği- bir bacağına kaldırıp Menat'ın eteğine işedi! Rahat ve neşeli bir hâlde yoluna devam etti.

Bunun üzerine ben Üneys'e:

— Bak kardeşim; bir köpekle baş edemeyen bir tanrı, nasıl bizim yaratıcımız olabilir? dedim.

Üneys düşünceye daldı. Bana gelince, ondan sonra içimdeki tereddütleri bir kenara bırakıp putlara tapmayı terk ettim. Sonra gerçek Allah'ı bulmaya koyuldum.

Bir süre böyle dolaştıktan sonra beni Allah'a yöneltecek alametler buldum. Böyle büyük, uçsuz bucaksız, çözümleri zor ve derin olan bir evren, başkalarının eliyle yapılmış bir put veya benzeri tarafından yaratılmış olamaz. Yaratılışın sahibi tüm yarattıklarından büyük ve daha güçlü olmalıdır. Biz onu görmesek de O bizi görmelidir. Gerçi onu anlamaya bizim aklımız ermez. Çünkü O sınırsız, bizim aklımızsa sınırlıdır. Allah öyle büyüktür ki bizim küçük beynimiz asla O'nu kavrayamaz.

Ondan sonra ruh ve cismimi arındırmak konusunda bir hayli çaba gösterdim, konuşma ve davranışlarıma epeyce dikkat ettim. Nihayet kalbimin aydınlandığını hissettim. Sevinçten uçacak gibi oldum. Perdeler birer birer gözümün önünden çekilmeye başladı. O zaman akıl ve kalp -ikisi bir arada- yoluyla gerçeği aramanın, bulmanın ve peşinden gitmenin gereğini anladım.

Kabilem beni böyle görünce kâfir olduğumu söyleyip beni dışladılar. Küçük, büyük, yaşlı ve genç herkes beni terslemeye başladı. Ancak kardeşim ve annem benden yanadılar. Fakat ben kimseye aldırmadan neyi doğru bilsem onu yapıyordum.

Bu durum üç yıl sürdü. Nihayet bir akşam vakti kabilemde kalbim sıkkin bir hâlde çadırımın önünde oturuyordum. Bu esnada bir adamın deveye binmiş, Ebvâ'ya doğru gittiğini gördüm. Ona deveden inmesini ve biraz benim çadırımda dinlenmesini istedim.

Memnuniyetle kabul etti.

Bir bardak süt içip biraz dinlendikten sonra gördüklerini anlatmaya başladı. Mekke'den geldiğini söyledi. Orada garip olayların yaşandığını anlattı. Mekke'de bir adam çıkmış, göklerden kendisine haber geldiğini iddia ediyormuş. O, yeni bir din getirmiş, Tanrı'nın tek olduğunu söylüyormuş.

Ben o adam hakkında daha fazla bilgi edinmek istedim. Fakat o yolcunun bu konudaki bilgileri ancak o kadardı.

O gittikten sonra Üneys'i çağırıp hikâyeyi ona anlattım. Ertesi gün onu Mekke'ye gönderdim. Ondan, o adamla görüşüp sözlerini dinlemesini, iyice ezberlemesini ve dönüşte hepsini bana anlatmasını istedim.

Ebuzer sözlerine ara verip aniden uykudan kalkmış adamlar gibi kendini bir an önce toparlayıp kardeşinin merhabasına karşılık verdi.

Ah..., bu Üneys'ti. Neredeydi bunca zaman? Ha... Kendisi, kardeşini Mekke'ye göndermişti. Böylece peygamberlik iddia eden Kureyşli adamdan bilgi getirecekti.

Bu birkaç gün içinde Ebuzer sürekli onun yolunu gözler dururdu.

Ebuzer yürekli bir insandı. Buna rağmen artık sabrı tükenmişti. Beklemekten sıkılmış, çocuklar gibi sabırsızlık ediyordu. Öyle huysuzlaşmıştı ki çok değer verdiği yaşlı annesinin konuşmasını bile kaldıramıyordu. Sanki o gün, Ebuzer'in sabrının bittiği son gündü!

Ebuzer bazen kendi kendine, acaba o gün o yolcu tesadüfen buradan geçerse ve o coşturucu haberi ona vermeseydi gerçekten sonuç ne olurdu, diye düşünüyordu.

Kendi şaşkınlık ve hayretinden utanç duyarak kucak açtı, kardeşini bağrına bastı:

— Hoş geldin ey Üneys!

— Hoş bulduk abi.

— Senin gibi saygılı bir kardeşim olduğu için gurur duyuyorum.

Sevgiyle kardeşinin tozlu başını öpüp okşadı. Sonra onu dağın bir köşesinde yeni ortaya çıkan gölgeli bir noktaya götürdü.

— Susuz değil misin Üneys?

— Yok abi. Dönüşte ilkin kabileye uğradım. Annem bana bir kâse süt verdi. Sonra sürünün yanında olduğunu öğrenince buraya geldim.

Ebuzer şefkatli ellerini kardeşinin omuzlarına atıp onun saf ve katıksız gözlerine odaklandı. Sonra ona:

— Sağol Üneysciğim! Çok teşekkür ederim. Artık vakit kaybetmeden gördüklerini ve duyduklarını anlat!

Üneys bir taş parçasının üzerinde oturup kufiyesini başından açtı. Gömleğinin kirli koluyla alnının terini silip konuşmaya başladı:

— Senin istediğin gibi kimsenin niyetimden haberdar olmamasına çalıştım.

İlkönce akşamları Harem'e toplanan kabilelerin oluşturduğu halkalara uğradım. Herkes adeta o adam hakkında konuşuyordu. Yolcu şahsın sana söylediği gibi adı Abdullah oğlu Muhammed'miş. Dünyaya gelmeden önce babası ölmüş, annesi Benî Zühre kabilesinden olan Veheb kızı Âmine onu bir süre yetiştirmiş.

Kısacası annesi de fazla yaşamamış ve Muhammed küçükken dünyadan gitmiş. Sonra dedesi ve daha sonra amcası Ebu Talib ona bakmayı üstlenmiş.

— Mekke ve Kureyş'in büyüğü Ebu Talib mi?

— Evet abi. Sonra Muhammed Huveylid kızı Hatice'yle evlenmiş. Peygamberlik iddiasından önce halk arasında temizlik, dürüstlük, sabırlılık ve emanettarlıkla tanınıyormuş. Bundan dolayı ona Emin lakabı vermişler. Bu konuda onu sevmeyenler bile aynı sözü söylüyorlar. Hiç kimse onun kırk yıllık hayatında ondan tek kelime yalan dolan duymamışlar. Kendi kavmi ona dini için düşman olsalar bile, yine de mallarını ona emanet ediyor, kimseyi ondan daha dürüst ve daha sağlam tanımıyorlar.

— Sen, onu gördün mü Üneys?

— Evet, abi; onu birkaç kere gördüm. Akşamlar, bazen de sabahları Kâbe’yi ziyarete geliyordu. Hüzünlü görünüyordu. Sessiz ve dalgındı. Yol yürürken adımlarını büyük atar, her adım attığında biraz duraklardı. Gösterişsiz ama temiz bir giysisi vardı. Mısır beyaz kumaşından veya çizgili Yemen burdesinden yapılmıştı. Onun üstüne de ince bir aba örtmüştü. Başında Irak sarığı, ayağında meşin bir ayakkabı vardı.

Geldiği zaman kendinden önce güzel kokusu mis gibi yayılıyordu.

Harem’e girdiğinde halk bir süre konuşmaya ara verip sadece onu izliyordu.

Boyu posu yerindeydi. Ama uzun boylu sayılmazdı. İki kürek arası enliydi. Kalın pazıları, iri kolları ve gümüş gibi uzun parmakları vardı. Kol, bacak kemikleri iri ve kalın, göğüsle göbeği ise aynı hizadaydı.

Siması güneş kadar parlaktı. Öyle güzel yüzü vardı ki ben onun gibisini hala görmedim. Cildinin rengi ne beyaz ne kumraldı. Derisi kızıla çalan beyaz renkteydi.

Yüzü açık, kaşları çatıktı. Gözleri çok etkileyiciydi. Bakanı kendisine tutsak ediyordu. Yanakları düz, sakalları gür ve siyahtı. Fakat bıyıklarının dudağına kavuştuğu yeri kısa tutmuştu. Burnu dik, ağzı diğer yüz organlarıyla uyum içindeydi. Gülmesi gülümsemekten ibaretti. Dişleri bembeyaz, parlak ve birbirinden aralıydı.

Bir gün halka bir şeyler anlatırken onu dinlemek fırsatı buldum.

Konuştugu zaman dinleyicilerin yüzüne gözüne bakmıyor, gözünün kenarıyla gökyüzüne bakıyordu. Ses tonu yüksek ve kulağı okşayacak bir ahenk içindeydi. Açık ve akıcı konuşuyordu. Sözlerinin durmadan devamı geliyordu. Birileri konuştuğunda sözünü kesmiyor, saygısızlık ederlerse sabırlı davranıyordu. Ancak saçmalamaya başarlarsa tavrını değiştiriyordu.

Ebuzer yeni peygamberin özelliklerini bilmek istiyordu. Ama en çok duymak istediği şey onun öğretileri ve tebliğ ettiği sözleriydi. Kureyş'ten çıkan bu büyük adam acaba yıllarca gelmesi beklenen kurtarıcı mıydı?

– Neler anlatıyordu...? En iyisi sözlerini anlat Üneys!

– Ben ondan pek fazla şey duyamadım. Zira onun etrafına toplananlar onu dinlemekten daha çok yalanlamaya çalışıyorlardı. Onlar gerçek peşinde değillerdi. Ancak halkın anlattığına göre kimse şu ana dek onun ağzından küfürlü bir söz duymamış, kimse onun ağız dalaşı yaptığını görmemiş. Durmadan halkı iyiliğe davet etmiş, kötülük ve masiyetten sakındırmış. Şimdi de kâinatın yaratıcısı tek, ortaksız ve görünmezdir iddiasında bulunuyor. Tek Allah herkesten önce varmış, onlardan sonrada hep var bulunacaktır, diyor. O, bütün yaratılışın sahibidir. Doğmamış ve doğrulmamıştır. Onun eşi benzeri ve dengi yoktur. O'nunla konuşmak ve O'ndan dilemek için hiçbir aracıya gerek yoktur. Zira O, tertemiz ve arı kalplerin içinde bulunmaktadır.

O, insanları kızlarını öldürmekten alıkoyar, çocukları ane-babalarına iyilik ve hürmet etmekle yükümlü görür. Köle sahiplerinin kölelerine iyi davranmalarını tavsiye eder. Ona göre köle ile efendi arasında hiçbir fark yok. Siyah ile beyaz, zengin ile fakir ve köle ile onun sahibi eşittir. Ancak daha iyi ve daha dürüst olan kimse üstündür.

Bunlar Ebuzer için yetmez miydi?! İçindeki yıllardan beri coşup biriken duygular, bunlardan başka daha neyi dilemişti ki?! Arab'ın eski derdine bu şifalı ilaçtan başka nasıl bir derman bulunabilirdi ki?

Sükût, sükûn, suskunluk ve başını yorgana gömmek zamanı geçmişti artık. Ebuzer'in yalnızlık kozasını kırıp dışarı çıkmasının zamanı gelmişti. Bir an önce bu hakikat fişkırان kaynağa yönelmeliydi. Kalbinin yıllardır toz tutmuş aynasını silip cilalandırmalıydı...

Ebuzer bir an vakit kaybetmeden yola çıktı.

– Nereye ağabeyciğim?

– Mekke'ye, Üneys!

– Biraz dinlenseydin diyorum. Biraz azık alsaydın bari...!

– İstemez, Üneys! Bir saniye bile dayanamam. Bir an önce yola çıkmazsam aklımı kaybederim.

Ebuzer bunu söylediikten sonra devesine binip Mekke'ye yöneldi...

“Yetiş ya Rabbim!”

Ebuzer, rahatına düşkün adamlardan değildi. O bir çöl Arab'ıydı. Çöl Arapları susuzluk ve açlığa oldukça dayanıklı olurlar. Çöl ortamında bu iki faktör daima birlikte geliyordu. Nerede susuzluk, açlık ve yoksulluk varsa orada çöl daha cimri ve verimsiz oluyordu. Cömertlik etse de mutlaka geçici olur. Kışın son bir iki ayıyla ilkbaharın ilk birkaç ayı önemli. Yahut eğer kabile eşkıyalık yapar ve bir miktar mal yağmalayıp getirirse o başka. Bunun dışında başka bir şey olamazdı. Sabır, göğüs germek ve yemek içmek konusunda perhizkar olmaktan başka bir çare yoktu. Üstelik günlük yemek az miktarda bile bulunmayabilirdi. Bazen de çölde günlerce yolu kaybetmek ve azığın bitmesi tehlikesi vardı. O zaman mide ve bağırsağın bağırtısı semaya yükselirdi. Bu durumlarda onları kandırmaktan başka bir çare kalmazdı. Kurumuş ve sırta yapışmış karına taş bağlamak...

Ebuzer de çölün sabırlı oğluydu. Ayrıca bu birkaç yıl kabileden uzak kaldığı için bir çocuğun yiyeceği yemekle doycak kadar kendini alıştırmıştı. Lakin dokuz gün yol yürümesi ve az miktarda aldığı azığın bitmesi sebebiyle açlıkla geçirdiği üçüncü günün akşamını yaşamaktaydı. Artık karnına taş bağlamak da yararsızdı. Yanındaki birkaç sikkeyi de kira olarak devesini bağladığı hana ödemişti.

Bunların hepsine rağmen Ebuzer'i üzen tek şey Peygamber'le buluşamamasıydı. Ebuzer üç gün önce Mekke'ye

girmiş, gece-gündüz Harem'de onu beklemişti. Fakat nedense onun bir türlü gelmeye niyeti yoktu! Üneys onun hergün mutlaka akşamleyin Harem'e geldiğini söylemişti. Acaba bu Ebuzer için Allah tarafından onun sabrının denendiği yeni bir imtihan mıydı?!

İşin zor kısmı, niyetini müşriklere sezdirmeden bir köşede beklemesi gerektiğiydi. Yoksa ki Muhammed'i bir şehrin içinde bulmak pek de zor bir iş değildi.

Ebuzer'in kumral ve yanık siması, cildinin meşin gibi kırışık ve büzüşmüş olması, zayıf, uzun boyu ve yıpranmış eski kıyafetiyle birlikte onu gören herkese, fakir bir çöl Arab'ı olduğunu açıklıyordu. Bu da ikinci bir mani idi. Çünkü onun eşraf ve zenginlere mahsus olan Ebtah Mahallesi'nde görünmesi herkesin dikkatini çekebilirdi.

O hâlde Ebuzer ne yapmalıydı? Ne zamana dek böyle başı dönmüş ve perişan bir hâlde sokaklarda dolaşıp duracaktı?

"Yetiş ya Rabbim!"

Ebuzer Zemzem kuyusuna biraz su içmeye, karın ağrısını dinlendirmeye gitti.

Akşam üzeriydi. Harem'in dört bir köşesinde Kureyşlilerin insan çemberleri oluşturup konuşması alışlagelmiş bir işti. Konuşma ve gürültünün ortasında Ebuzer'in dikkatini çeken tek kelime vardı: Muhammed!

Onların sözleri soru şeklindeydi: Muhammed neye davet ediyor? Onun sözü ne? Acaba o biçim lafların fitne ve kargaşaya yol açacağını hiç bilmiyor mu?...

Ebuzer kendi kabilesinin yaşlıları ve kavminin büyüklerinden bu tarzda o kadar sözler duymuştu ki, artık aynı sözleri bu refah ve kibre gömülmüş insanlardan duymak istemiyordu. Garip olan şu ki, iki grubun da dedikleri sözler aynı cinstendi. Fakat bunlar ilim ve bilgi olarak daha üstün

oldukları için, sözleri daha güzel bir şekilde ifade etmesini biliyorlardı.

Ebuzer Zemzem'den bir kova su çekti. Suyu kırbasına boşaltırken tüm sesler ve gürültüler aniden sönüverdi. Kova elindeyken başını arkaya çevirdi: Birkaç adamın gözü Benî Haşim kapısına bakıyordu.

Ebuzer de oraya döndü: Yaşlı bir adam değişik bir sükûn ve vakarla Kâbe'ye doğru gelmekteydi.

Ebuzer ilkin bu adamın yeni peygamber olabileceğini düşündü. Aceleyle elindeki kova ve kırbayı atmak ve ona yanaşmak istedi. Ama iyi baktığında hata ettiğini fark etti. Her ne kadar da adamın yüzünden büyüklük yağsa ve halkın ona gösterdiği saygıdan büyük bir mevkie sahip olduğu anlaşılssa da, onun özellikleri Üneys'in anlattığı niteliklere uymamaktaydı. Her şeyden önce bu adamın saç-sakalı dümdüz beyazdı. Ayrıca endam olarak da Muhammet'ten daha iri ve şişman duruyordu.

Görkemli ihtiyar gösterişsiz, temiz ve beyaz bir giysi giymişti. Bu onun zengin birisi olmadığını gösteriyordu. Lakin kendine güveni onu öyle ihtiyaçsız gösteriyordu. Ona bakan herkesin saygı ve sevgisini kazanıyordu.

Ebuzer çabucak kovanın suyunu kırabaya döktü, uzun meşin bir bağla kırbanın ağzını bağladı. Onu sırtına atıp kimsenin dikkatini çekmemek için o yaşlı adama doğru yöneldi. Belki de böylece bir ipucu elde edebilirdi.

Evet; bu konuda yanılmamıştı. O adamların konuşma ve fısıldaşmalarından anlaşıldığı kadarıyla bu hoş yüzlü ihtiyar adam Peygamber'in amcası Ebu Talib'di.

Bunu öğrendiği anda Ebuzer'in içinde acayip coşku ve sevinç doldu. Nihayet öyle birini bulmuştu ki, Muhammed'in yakınlarından sayılıyor ve onun düşmanları kendisinden çe-

kiniyordu. Bu adam onun elinden tutup Muhammed'i ona gösterebilirdi.

Ebu Talib'in tavafı, sonra da birkaç kişiyle konuşması bittikten sonra karanlık çökmüş ve gece kara perdesini şehrin üzerine sermişti.

Kâbe'nin hizmetkârları meşaleleri ve fenerleri yaktıktan sonra Ebu Talib Harem'den çıkmaya koyuldu.

Ebuzer için üç gün süren acı verici saatler sona ermiş gibiydi.

— Efendim!

Ebu Talib Benî Haşim kapısından yeni çıkmışken bu ses kulağını çınlattı. Ebu Talib sese doğru döndü.

Bu sıcak havada, uzun boylu ve yırtık elbiseli bir adamdı görünen kişi. Omuzunda küçük bir kırba asılıydı. Zayıflık nedeniyle göğüs kemiği erguvani gömleğinin yakasından dışarı fırlamıştı.

Ebu Talib ilkin onun yolda kalmış bedevi bir dilenci olduğunu sandı. Fakat dikkatlice ona baktığında onun parlak yüzü ve nüfuzlu gözlerinde farklı bir isteği bulunduğunu anlayıverdi:

— Buyur kardeş; bana bir şey mi diyecektin?

— Evet, efendim. Beni şerefliendirmenizi, yeğeniniz Muhammed'le tanıştırmamanızı istiyorum.

Bu bedevi adamın yorgun ve bitkin olmasına rağmen sesinin derinliklerinden onun oldukça azimli ve çelik iradeli olduğu anlaşılıyordu.

Ebu Talib tam emin değildi:

— Muhammed mi...? Gecenin bu saatinde mi? Senin onunla işin ne?

Ebuzer çaresiz ve yalvarırcasına:

— Ben düşman değilim, dedi. Adım **Cüdeb b. Cünâ-**

de'dir.⁽¹⁾ Gıfâr kabilesinden geldim. Uzun zamandan beri hakikatin peşindeyim. Nihayet Mekke'de birisinin peygamberlik iddia ettiğini ve benim peşinde olduğum ilkeleri yaydığını duydum. Varımı yoğumu atıp onu görmek ve sözlerini duymak için buraya kanat açıp geldim. Onu hak üzerinde bulursam dinine uyacak, uğrunda öleceğim.

Bu garip adamın sesindeki saflık ve dürüstlük Ebu Talib'in içini sızlattı. Bu yüzden başka soru sormadan ona:

— Peki, dedi. Benim arkamdan gel. Beni tanımıyormuşsun gibi davran. Ben yolda durursam sen yoluna devam et ve durma. Yeğenimin kapısına vardığımızda ben sana işaret edeceğim.

Ebuzer sevincinden ağlayarak:

— Teşekkür ederim efendim! Tıpkı dediğin gibi davranacağım, dedi.

Sonra birkaç adım geride onun peşinden gitti...

1- Cündeb b. Cünâde'nin künyesi Ebu Zerr'dir. İslâm tarihinde isminden ziyade bu künyesi ile meşhur olup bununla anılmaktadır. Lâkabı ise Mesîhu'l-İslâm'dır. Bu lâkabı ona Hz. Muhammed (s.a.s) bizzat vermiştir. Ebû Zerr el-Gıfârî'nin kabilesi ve ailesi genellikle câhiliye devrinde yol kesmek, kervanları soymak ve eşkıyalık yapmakla tanınırdı. Ebû Zerr, cesareti ve atılganlığı ile o kadar büyük bir şöhret yapmıştı ki, ismini duyan, olduğu yerde korkudan titrerdi...

Ebuzer Peygamber'le geçirdiği gecenin sarhoşluğu içinde Harem'e yöneldi. Sanki ölü dirilmiş ve yeni bir hayata başlamıştı. Yıllarca hastalığın ardından aniden içine bir hayat nefesi üflenerek tamamıyla sağlığına kavuşmuş kimse gibiydi. Kimsesiz ve sığınaksız kayıp bir insan gibi yolunu bulmuş ve sırtını dağa dayamış bir hâli vardı. Yahut günlerce susuzluğun ardından hayat suyunun kaynağını bulmuş ve kana kana ondan içmiş kimseyi anımsatıyordu.

Kendinde ölümsüz bir duygu hissediyordu. Sanki ölüm karşısında zırha bürünmüştü. Sanki yeryüzünde ona zarar verebilecek birisi bulunmamaktaydı.

Kuru ve sert elleri Resulullah'ın sıcak elleri arasında bulunduğundan beri sanki hayatın akışı bir dalga gibi tüm vücudunda dolaşıp duruyordu. O yüzden kalbinde acayip hararet hissediyordu. Onu bir gün önce gören kimse, bu Ebuzer'in dünkü Ebuzer olmadığını anında fark ederdi. Gözleri cıvı cıvı yanıyor, bakışlarında hayat kaynıyor ve taş bakar sa onun içine nüfuz edecek derecede etkili bakıyordu.

Evhام vadisinin gevşek çığırından geçmek ve yakın diyarının sağlam yoluna ayak basmak ne kadar da hoş bir şeydi!

Ebuzer geçmişteki perişan ve avare hayatını hatırladı. Nice saatler kendi yalnızlığıyla baş başa kalırdı! Etkileşim ve şaşkınlık nedeniyle beyin ve kalbi öyle sıkıştırdı ki, sert kavalaları vurup kırasını geliyordu. Öyle içten haykıırıyordu ki taş yürekli develeri bile ürkütüyordu.

O dönemde putların ve kavminin hurafelerinden yüz çevirmiş olmasına rağmen yine de bir şey onu rahatsız ediyordu. Sanki sevdiği bir şeyi yitirmişti, bulamıyor ve o yüzden hep acı çekiyordu. Fakat şimdi... neyi istiyordu ki?!

Ebuzer'in gönlü ve aklı yaşadığı dünkü olaylara çevrildi:

– Selamun aleykum ey iyi insan!

– Aleykumu's-selam ve rahmetullahi ve berekatuh. Nereleisin? Senin için ne yapabilirim?

– Adım Cüdeb, künyem Ebu Zerr'dir. Gıfâr kabilesindenim. Yenbu' diyarından geldim. Mekke'ye dokuz gün ve Yesrib'e üç günlük yoldur. Biz kurak ve bereketsiz bir toprakta yaşayan kabileyiz. Bize hükmeden şey, bir takım alçak gelenekler ve temelsiz inançlardır. Benim kabilelilerim sivri zekâlı ve akıllı insanlardır. Aynı zamanda saf ve eğitim görmemiş insanlardır. Bu yüzden aceleci duyguları akıllarına galip geliyor. Bir beyit şiirle sevinçten coşuyor, başka bir şiirle öfke ve gazap küplerine biniyorlar. Kısacası cahil ve aslı olmayan hurafelere inanmış bir millettir.

Görünümde putlara tapsalar da, din ve ayine pek uymazlar. Onlar öbür dünya, cennet ve cehennemini fazla takmazlar. Putlara bile sadece maddi bir dilekleri olunca yakarıştta bulunurlar. Artık istekleri yerine gelince onları da saymazlar.

Benim kavmimde diğerlerine zulmetmek, haklarını çiğnemek normal ve yaygın bir iştir. Üstelik onlar yaptıkları haksızlıklarla övünür, onları şiirlerinde bile anlatırlar. Fakat ben bir süreden beri akıl ve kalp hidayetiyle onlardan yolunu ayırmış, dolayısıyla putlara tapmamaktayım. Nihayet Mekke'de bir şahsın ortaya çıkmasını ve onun sözlerini, kendi aklımla algıladığım gerçeğe yatkın bir fikir olarak buldum. Sonra da seni gösterdiler. İşte şimdi kendi dinini bana göstermeni, yolunu yordamını öğretmeni istiyorum.

Peygamber hoşnut olarak onu kendi evine götürmüştü.

Onu çok güzel ağırlamış, gecenin bir yarısına kadar onun ardi kesilmeyen sorularına cevap vermişti. Ona:

— Ey Ebuzer; İslam, Allah'ın tek olduğuna ve Muhammed'in O'nun elçisi olduğuna tanıklık etmektir. İman ettikten sonra namaz kılmak şarttır.

Ebuzer bir dakika bile durmadan iki asla da tanıklık etmişti. Sonra abdest ve namaz adabını ondan öğrenmişti.

İlk namazını Peygamber'in arkasında kıldıktan sonra Allah'ın Resulü şöyle buyurmuştu:

— Ey Ebuzer, şunu bil ki namaz İslam'ın direğidir.

Şafak söküp de Peygamber'in evini terk ettiği sırada Resulullah ona, Müslüman olduğunu Mekkelilerden saklamasını söylemişti. Böylece ona bir zarar vermeyeceklerdi.

— Ey Resulullah; içimdeki bu fırtınayı gözlerden nasıl saklayabilirim? Seni nübüvvete seçen Allah'a andolsun ki, önüme gelen her yerde Müslüman olduğumu bas bas bağıracağım! İmanımı ve sana olan bağlılığımı hiç kimseden saklamayacağım!

Sonra ne yapması gerektiğini sormuştu. Peygamber ona kendi kabilesine dönmesini ve onları İslam'a davet etmesini söylemişti. Sonra İslam'ın açıkça davet dönemi olunca Mekkel'e dönecekti.

— Ey Allah'ın Resulü; yoluma ışık saçacak bir öğüt ver bana!

— Ey Ebuzer; senin zararına olsa bile daima hakkı söyle!

— Başka...?

— Allah yolunda halkın serzenişinden yılma!

— Başka...?

— Fakirleri sev ve onlarla arkadaşlık et.

— Daha ne yapayım ey Resulullah?

— Ey Ebuzer; kimse takvalıların makamına eremez, ancak bir kimse ortağından nasıl hesap sorarsa kendi nefsinden

öyle hesap soran hariç. Nereden yer, nereden içer ve neyi giyer? Helaldan mı, yosa haramdan mı?

Kim malının nereden geldiğini önemsemezse, Allah onu hangi yönden cehenneme atacağını önemsemez!

— Yine anlat; ana-babam sana feda...!

— Sana bilmediğin bir şey sorduklarında bilmediğini söyle. Böylece onun kötü sonuçlarından güvende kalırsın.

Ebuzer hayranlık içinde Harem'e vardı. Artık kendisini dünyalar dolusu insana karşı gelebilecek güçte hissediyordu.

— Tanıklık ederim ki, Allah'tan başka hiçbir ilah yoktur ve Muhammed onun resulüdür.

Bu ses sabah erkenden putlarını tımarlamaya gelen birkaç kişinin kulağına battı. Ama onlar duyduklarına inanmayıp, az bir duraklamanın ardından ziyaretlerini baştan aldılar. Fakat birkaç işsiz güçsüz adam ona doğru döndü:

— Ses, bu dilenci kıyafeti giyen adamdan mı çıktı?

Ebuzer bunu görünce kurban taşının -İsaf ve Nâile putları arasında- üstüne çıktı. Kelebek gibi putlarının başına dönen insanlara yönelerek haykırdı:

— Ey insanlar; işte Gıfâr kabilesinden olan Cündeb b. Cünâde sizin huzurunuzda tanıklık ediyor ki, Allah'tan başka hiçbir tanrı yoktur ve Muhammed onun Resulüdür.

Ebuzer'in bu yüksek sesi cılız endamına uymuyor olsa da, erkek-kadın bütün halkın dikkatini çekmişti:

“Ne diyor bu beyinsiz çöl adamı?!”

— Ey ahali; ben Gıfâr kabilesinden Ebuzer'im...

— Ne diyorsun be adam?

— Zavallı sapıtmış!

— Öldürün onu; bizim tanrılarımıza saygısızlık etti.

— Diğerlerine ibret olsun diye bu küstah herifi öldürmek lazım!

Lakin Ebuzer'in gür sesi o seslerden daha yüksekti:

– Tanıklık ederim ki Allah'tan başka hiçbir ilah yoktur.
Tanıklık ederim ki Muhammed Allah'ın elçisidir.

Öfkeli sloganların yükseldiği sırada aniden tahta bir ayak-
kabı Ebuzer'in kafasına isabet etti. Başındaki güneşin rengini
soldurduğu beyaz kufiye bir tarafa düştü. Ardından burnuna
bir yumruk indi ve giysisi kana bulandı. Sonra yumruk, tek-
me, tokat ve... darbeler ardı ardına başına gözüne indi.

Ebuzer bayılmak üzereydi. Yerden yere vuruluyor ve kü-
fürlere hedef oluyordu sağdan soldan...

İlkin acı ve ölümcül bir his duydu. Darbeler haddini aştık-
tan sonra uyuşukluk galip gelip, acı ve elemin hiddeti azaldı.

Bu anda vurucuların kulaklarında bir ses çınladı:

– Yazıklar olsun size! Ne yapıyorsunuz? Böylece bu ga-
ribanı öldüreceksiniz! Onun Gıfâr kabilesinden olduğunu
duymadınız mı? Sizin ticari kabileleriniz Şam'a gidince onun
kabilesinin yanından geçmiyor mu?

Abbas b. Abdülmuttalib'in bu sözünü duyduklarında
kızgın adamlar birdenbire vurmayı durdurdular. Onlardan
ticaretle uğraşan kimselerin yüzlerinde korku belirtileri gö-
ründü. Onlar çok iyi biliyorlardı ki, Ebuzer onların eliyle
ölürse artık onların kabilelerini yaşatmazlar.

Bunun üzerine onların ikisi gariban bedevinin yarım can-
lı bedenini yerden kaldırıp sürükleyerek Zemzem suyuna
doğru götürdüler. Orada elini, yüzünü, başını, gözünü yıka-
dılar. Sonra ona biraz su içirdiler. Böylece baygın cesedi biraz
kendine gelmiş olacaktı.

Adamlar çekip gittikten sonra Ebuzer'in dudağına acı bir
tebessüm oturdu. Ayağa kalktı. Sendeleyerek ve dişlerini sı-
karak Kâbe'ye doğru yürüyüverdi...

Bir gün sokakta yürürken babamla karşılaştım. Yirmi üç yaşındaydım. Bana, **Cafer**, nereye gidiyorsun? diye sordu.

— Amcam Abbas beni birinden para almaya gönderdi. Ebtah Mahallesi'ndeymiş.

— Ben de amcaoğlunu ve kardeşini görmeye gidiyordum.

Ben bir süreden beri onları görmemiştim. Çünkü Ali, amcaoğlumuz Ebu'l-Kasım'ın yanındaydı. Bense amcam Abbas'la yaşıyordum. O yüzden bazen günlerce birbirimizi görmüyorduk. Bunun için işimi yapmadan önce onlara bir uğrayayım dedim.

Bir müddetten beridir amcaoğlumun yeni bir din getirdiğini duymuştum ve onun ayrıntılarını bilmek için can atıyordum. Ali'yi gördüğüm bir gün o dinin ne olduğunu ona sordum. O da detaylı bir şekilde anlattı. Ayrıca kendinin de o dine girdiğini söyledi:

— Bir gün amcamızın oğluyla Ebu Talib muhitine namaz kılmaya gitmiştik. Aniden babama rastladık. Kendisi o din hakkında bir şey bilmiyordu.

O, namaz bitene kadar öylece bekledi. Bu esnada ben pek endişeleniyordum. Ne de olsa ben ona Müslüman olduğuma dair hiçbir şey söylememiştim.

Babam düşünceli bir hâlde Ebu'l-Kasım'a yöneldi:

— Ey kardeşimin oğlu; bana bu dinin ne olduğunu ve bu yakarışın nasıl bir ibadet olduğunu anlatır mısın?

— Ey amca; şunu bil ki bu din hak üzeredir. Bu din melekler, peygamberler ve bizim atamız İbrahim Halilullah'ın dinidir. Yüce Allah beni seçerek insanlara peygamber olarak gönderdi. Onları İslam'a davet edeyim diye! İşte beni dinleyecek, davetimi kabul edecek ve bu işte yardımcım olacak en uygun şahıs sensin amca!

İslam hakkında ona gereken açıklamaları yaptı.

Babam uzun duraklamanın ardından ona:

— Bu konu üzerinde düşünmem lazım, dedi. Fakat için rahat olsun ki Ebu Talib, hayatta olduğu sürece seni destekleyecek, sana kimsenin zarar vermesine izin vermeyecektir.

Sonra bana:

— Ey Ali; sen de mi bu dine tabi oldun? diye sordu.

Çekinerek:

— Evet, babacığım, dedim.

— Bu yaptığınız ibadetin adı ne?

— Bu namazdır baba. Namazlar insanı Allah'a doğru yükseltir. Namaz, Müslüman olan herkese farzdır.

— Oğulcuğum; şu ana dek kimse amcanın oğlundan yalan bir sözcük duymamış. Bunun için ona güven, dininde sabit kal ve ona hizmet etmekten geri kalma. O mutlaka senin için en hayırlı ve doğru olanı yapar.

O gün bu sözleri kardeşimden duyduğumda bir an önce amcaoğlumun yanına gidip İslam hakkında daha çok şey öğrenmek için yerimde duramadım. Fakat bunu yapmaya bir süre fırsat bulamadım. Nihayet o hadise meydana geldi.

Ebu Talib ve Cafer Peygamber'in evine girdiklerinde onunla Ali namaz kılmaya hazırlanıyorlardı.

Resulullah onları görünce güler yüzle onları karşılayıp hoş geldin dedi. Ali gölge olan tarafa keçi yününden yapılmış bir kilim serdi. Üzerine de ikişer minder yaydı ve duvara yasladı. Peygamber onları kilimin üzerine oturttu, Bereke'ye serin bir şerbet getirmesini söyledi. Sonra Ebu Talib'e:

— Siz biraz dinlenip şerbetinizi yudumlarken biz de namazımızı kılalım, dedi.

— Peki, yeğenim.

Allah'ın Resülü başka bir kilimin üstünde durdu. Ali ise onun arkasında sağ tarafta durup namaza başladılar.

Ebu Talib bir süre hayretle onları seyretti. Cafer'e dönerek:

— Kalk Cafer; sen de amcaoğlunun diğer kanadı olarak onlara katıl!

Cafer şaşırılmış ve hoşnut bir şekilde yerinden kalkıp yalınayak onlara doğru gitti. Peygamber'in sol tarafında yer alıp namazın nasıl kılındığını bilmeksizin onlara uydu.

Ebu Talib bu olaydan hoşnut bir şekilde onları seyretmeye koyuldu. İçinde bir coşku hissetti. Bunun üzerine dudakları kırmıldamaya başladı:

Hayatın zor koşullarında

Ali ve Cafer benim dayanağımdır.

Ve de Muhammed

Benim öz oğlum sayılır.

Kâbe'nin Allah'ına yemin olsun

Onu hakir düşürmelerine,

Yahut oğullarımın onu yalnız bırakmalarına

İzin vermeyeceğim!

Ey Ali; ey Cafer!

Sürekli amcaoğlunuza destek çıkın

Kardeşlerimin içinde

Sadece onun babası, benimle aynı babadan ve anneden-
dir.⁽¹⁾

1- Ebu Talib ile Peygamber'in babası Abdullah aynı baba (Abdülmuttalib) ve aynı anne (Fatıma Mahzumi)'dendir. Bir rivayete göre Zübeyr b. Abdülmuttalib de bu ana-babanın evladıdır. Abdülmuttalib'in beş kızı (Zübeyr b. Avvam'ın annesi Safiye hariç) da Fatıma'dan olmuştur.

– Hey, **Abdü'l-Kâbe**,⁽¹⁾ nereye? Çok aceleci görünüyorsun!

Osman b. Affan'ın düşündüğü doğrudu. Ebu Bekir Şam seferinden döndükten sonra, Emin hakkındaki haberleri duyunca onunla görüşmeyi pek merak ediyordu. Fakat kimse-nin bu konudan haberdar olmasını istemiyordu.

– Evet, ey Osman! Bir arkadaşı görmeye gidiyorum.

Osman biraz yakına gelip merhabalaştı:

– Seni görmeyeli uzun zaman oldu, Ebu Bekir! Şam'a git-tiğini söylüyorlardı.

– Doğru, Şam'a ticarete gitmiştim.

– Kesin Şam'ın kıymetli kumaşlarından epeyce getir-mişsin. Değil mi?

Uzun yıllardan beri Ebu Bekir'in asıl alışverişi kumaş ve giysi ticaretiydi. O hâlde Osman'ın sorduğu bu sorunun anlamı neydi?! Üstelik Osman'ın kendisi de Mekke'nin önde gelen kumaş tacirlerinden sayılırdı. Ebu Bekir kendi zekâ-sıyla bunun konuşmak için bir bahane olduğunu anlamıştı. Lakin arkadaşı konuşmadan bir şey anlatmamayı daha uy-gun gördü.

1- Ebu Bekir'in asıl adı Abdü'l-Kabe (Kâbe'nin kulu)'dir. Babasının adı, Ebû Kuhafe Osman bin Amr, annesinin adı Selma bint-i Sahr İbn Amr İbn Ka'b'dır.

Osman, Ebu Bekir ile omuz omuza yürümeye başladı:

– Peki, Abdü'l-Kâbe; Şam'dan ne haber? Sen daha önce-leri seferden dönünce arkadaşlara gördüklerinden, yaşadıklarından anlatırdın, öyle değil mi?

Osman haklıydı. Mekkeliler genellikle Ebu Bekir'le irtibat kurar, alışveriş yaparlardı. Bazıları da rüyalarının tabiri veya sözlerini dinlemek için onun yanına gelirlerdi. Ayrıca nesep ve soyları üzerinde ihtilaf ettiklerinde de onun yanına gelirlerdi. O Mekke'de Arap soylarını çok iyi tanıyan nesep uzmanlarından biriydi. Bu ise büyük bir yetenek sayılıyordu. Ebu Bekir halkla haşır neşir olmayı çok severdi. Güzel sohbeti ve muhabbeti olduğu için halk da onunla oturmayı çok severdi. Bazıları Osman gibi onunla çok daha samimi idiler. Bunun nedeni, meslektaş olmaları, hem de aralarında iki-üç yaş fark olmasıydı.

Ebu Bekir o günlerde 38 yaşında idi.

– Sen nereye gidiyorsun Osman?

– Pazara, kendi dükkânıma gidiyorum. Fakat hiçbir acelem yok. Geldiğini dün öğrendim. Sabah erkenden sana geldim. Dükkânın kapalıydı. Hem seni görmek istedim, hem de getirdiğin mallara bir bakayım dedim.

– Güzel! Güzel! Artık hava karardı. Yarın seni dükkânda bekleyeceğim.

– Peki.

İki arkadaş usulca Mekke'nin inişli sokaklarını geride bırakıyor, Ebtah Mahallesi'ne doğru ilerliyorlardı. Ebu Bekir arkadaşlarının tek tek hal hatırını sordu. Osman ise bir daha Ebu Bekir'in seferde neler yaşadıklarını anlatmasını istedi.

– **Hatem oğlu Udey**'in Tanrılardan yüz çevirmesi ve Nasranîliğe yönelmesi çok konuşulan meselelerden biridir.

– Gerçekten mi, Abdü'l-Kâbe?

– Evet, tüm Hicaz halkı onu konuşuyor.

— Çok şaşırtıcı bir mevzudur. Arab'a ne olmuş? Birer birer babalarının dininden çıkıyorlar!

Ebu Bekir, Osman'ın bu kinayeli sözle onu kastettiğini anladı. Bu arada Osman da Ebu Bekir gibi müsamahakâr ve tatlı dilli birisiydi. Bu yüzden birilerini incitmemek ve kırmamak için hep kinayeli konuşurdu. Lakin Ebu Bekir'le bir konuda farklıydı. O gerek duyarsa yumuşak bir dille içindeki inancını açıkça söylerdi. Özellikle karşısında Osman gibi mantıklı ve inatçı olmayan birisi varsa!

— Şam, Yemen, Pers ve diğer yerlerde artık çoğu insan puta tapmıyor. Yesrib ve dolaylarında halkın çoğu Yahudi olmayı tercih etmişler.

Osman onay anlamında başını salladı. Buna rağmen zihninin başka bir yerde olduğu açıkça belliydi.

— Hatem'in oğluna ne dersin...?! Ne oldu da babalarının dininden döndü?

— Akşamınız hayırlı olsun!

Beli bükük bir ihtiyardı. Duvarın kenarında durmuş, bir bozuk para almak ümidiyle yoldan geçenlere merhaba diyordu.

— Sana da iyi akşamlar!

Ebu Bekir onun avucuna bir bakır sikke koyup yollarına devam ettiler.

— Uzun hikâyedir, Osmancığım. Özet olarak şöyledir: Bir gün Udey bir deveyi kurban etmek için kendi kabilesinin putu olan **Fels** Tapınağına gitmiş. Ben, yolculuğumun birinde bu putu ve tapınağı görmüştüm. Fels Putu bir zenci şeklindedir. Tapınak **İcaş** adlı bir dağın arasına inşa edilmiştir.

Tay kabilesi bu puta çok saygı duyarlar. Ona epeyce kurbanlık, hediye ve adak gönderirler. Fels'i öyle ağırlarlar ki suç işlemiş birisi ona sığınırsa amanda kalır, kimse ona dokunmaya cesaret edemez.

Evet... o gün Udey tapınağına vardığında **Malik b. Külsüm Şemcî** adlı bir adamın develerinden birisi sürüden kaçıp Fels'e doğru gider. Malik atıyla onu takip eder. Deveyi, tapınağın hizmetkârı **Seyfi** adlı şahsın yanında bulur. Devesini alıp gitmek ister. Ne var ki Seyfi, devenin Fels Tanrısına ait olduğunu söyler.

Malik onu dinlemez ve ben devemi isterim der.

Seyfi:

— Ey Malik; sen Fels'e biatini mi bozuyorsun? diye cevap verir.

Malik kılıcını çekerek onun üzerine saldırır. Seyfi korkarak onun devesini geri verir. Ve Fels'e yönelerek bu şiiri okumaya başlar:

Ey bizim tanrımız!

Bugün Külsüm oğlu Malik kılıcıyla sana saldırdı.

Ve seninle arasındaki kulluk bağını kopardı,

Beni de hakir duruma düşürdü.

Oysa ben daha önce kendi kavimimde saygın birisiydim...

Sonra da Malik'e beddua etti.

Udey hayretle yanındakilere şöyle söylüyor:

— Bakınız Fels ona neler yapacak!

Bir süre geçtikten sonra Malik'e bir zarar gelmediğini gören Udey, Tanrılara olan inancını yitirmeye başlar, onlara tapmaz ve sonunda Nasranî olmaya karar verir.

Bu hikâyeyi duyan Osman biraz düşünceye dalıp sessiz kaldı.

Başı eğik konuşmaya başladı:

— Bilemem Abdü'l-Kâbe! Sanki dünyanın işleri ters dönmüş. Udey kendi kabilesinin büyüğü ve Arap içinde tanınan biridir. Onun böyle yapması bazı olaylara sebep olabilir diye düşünüyorum.

– Evet, ben de öyle düşünüyorum.

Sonra, konuşmaktan sıkılır. Niyetinden haberdar olmasa için gülümseyerek:

– Osmancığım; yarın görüşürüz, dedi.

Ondan ayrıldı, bir sokağın dönemeçleri içinde Osman'ın gözünden kayboldu.

Muhammed'in evinin hizasına geldiğinde aceleyle her tarafa göz attı. Sokak sessizdi ve kimsecikler yoktu.

Ebu Bekir kıvrakça kapının demir tokmağını dövdü. Genç bir ses duydu:

– Kimsin?

Ses sahibi Muhammed oğlu Zeyd'di.

– Yabancı değilim.

– İçeri gir.

Ebu Bekir içeri girdi. Kapının arkasındaki geniş koridoru geçti. Evin büyük avlusuna girdi.

Zeyd onu karşıladı.

– Ebu'l-Kasım evde mi?

– Evet.

Zeyd, Ebu Bekir'i misafir odasına geçirdi.

Birkaç dakika sonra ayak sesleri geldi. Ardından Ebu'l-Kasım odaya girdi.

Ebu Bekir ayağa kalkıp ona merhaba dedi. Ebu'l-Kasım da ona hoş geldin dedi.

Sonra sedirin üzerinde yan yana oturdular. Hem konuştular, hem de Zeyd'in ikram ettiği Taif'in iri kuru üzümünü yemeye başladılar.

Peygamber Ebu Bekir'in çoluk çocuğunu, işlerini ve Şam'da yaptığı ticaretini sordu. Fakat onun yüzündeki telaş ve kararsızlığı görünce olgun ve kararlı bir karaktere sahip olan kişinin daha önemli bir şey için geldiğini fark etti. O yüz-

den onu daha fazla bekletmemek ve işinde kolaylık tanımak için sözü kısa kesti:

— Ebu Bekir; bana bir şey mi diyeceksin?

— Evet, Ebu'l-Kasım! Sana kendi dinini bana anlatman için geldim.

Allah'ın Resulü yaşadığı olayları -Cebrail'in vahiy getirmesini ve onunla konuştuğunu- ve İslam'ın koşullarını uzun uzadıya açıkladı. Bu arada bazen Ebu Bekir de soru soruyor, Resulullah cevaplıyordu.

Peygamber'in sözleri bittiğinde Ebu Bekir onun sağ elini iki eli arasında tutarak:

— Senin dediklerin doğrudur, ey Emîn! dedi. Senden kimse doğrunun dışında bir şey duymamış. İşte tanıklık ediyorum ki Allah'tan başka hiçbir ilah yoktur; hem tanıklık ediyorum ki sen Allah'ın Resulü'sün!

– Ey Halid ne dersin ha, senin hakkında birçok şey duydum!⁽¹⁾

Halid biraz panik yaparak:

– Ne gibi şeyler, baba? diye sordu.

Said elindeki kısa değneği oynatarak kızgın bakışlarını genç oğluna çevirip gazaplı bir tavırla:

– Ne gibi haa...?! Sen onları bilmiyor musun?

Demek onun Peygamber’le arasındaki irtibat, müşriklerin gözünden kaçmamış, onun haberini babasına yetiştirmişlerdi.

Halid kendisi için korkmuyordu. Onun Muhammed’in getirdiği dinin hak dini olduğu konusunda hiç şüphesi yoktu. Diğer taraftan babasının da ne kadar İslam’a düşman olduğunu biliyordu. Onun canını sıkan nokta zamanı gelmeden önce bu sırrın ortaya çıkmasıydı.

Said oğlunun sessiz durduğunu görünce sorgulamaya devam etti:

– Doğru mu bunlar? Sen babalarının dinine sırtını dönüp şu genç Muhammed’in dinine mi uydun?

Halid yine konuşmadı. Çünkü konuşacağı her kelime babasının öfke alevini bir kat daha artıracığını biliyordu. O yüz-

1- Halid b. Said Kureys’in ileri gelen zengin bir ailesine mensuptu. Arap edebiyat ve ilmini gayet iyi bilen Halid ilk Müslümanlık safına katılan şahsiyetlerdendi.

den sessiz kalmayı tercih etti. Bir de babasının elindeki kalın çubuğa bakınca onun kendisi için nasıl bir plan hazırladığını tahmin edebilirdi. Özellikle de evde kimsenin bulunmaması buna delalet ediyordu.

Said iri yarı ve ağır gövdesini duvarın yanındaki tahta divanın üzerine bıraktı. Sonra:

— Doğru konuşur, gerçeği bana anlattıysan belki seni affedebilirim. Şimdi yanıma otur ve bu adamın ne anlattığını ve onun dinine nasıl iman ettiğini anlat bakayım!

Ses tonunu yumuşatmaya çalışıyor, böylece oğlunun itimadını kazanmak istiyordu. Fakat Halid babasının yaptıklarının bir numara olduğunu biliyordu. Buna rağmen, artık bu olayı gizlemenin bir anlamı kalmamış diye düşünüyordu. Kendi kendine, iş bu noktaya geldiğine göre bundan en iyi şekilde faydalanmalı ve içini dökmeliydi. Belki babasını etkileyebilir, belki hidayete erişmesine vesile olabilirdi!

— Sözümü bitirmeme izin vereceğine dair bana söz veriyor musun, baba?

— Evet.

— Doğru babacığım. Bir süredir ben İslam'a girmişim.

— Bunu zaten biliyordum. Şimdi söyle niçin benden izinsiz böyle bir şey yapabildin?

— Doğrusunu istersen, Emîn böyle bir din getirmeden önce garip bir rüya gördüm.

— Rüya mı? Neden bana böyle bir rüya gördüğünü söylemedin? Nasıl bir rüyaymış bu?

— Bir gece rüyamda Mekke'nin baştanbaşa karanlığa gömüldüğünü gördüm. Öyle ki etrafındaki dağlar taşlar bile ayırt edilemiyordu. Aniden lamba ışığı gibi olan parlak bir nur Zemzem kuyusundan yükselmeye başladı. Yükseldikçe de parlaklığı ve azameti artıyordu. Nihayet semaya yükseldiği zaman ışıltısında Kâbe'yi gördüm. Sonra dağlar ve taş-

lar tamamen aydınlandı. Bu iş burada bitmedi. Işık daha da yükseldi. Sonra yerin başka bir noktasına yansıdı. Işıltısında Yesrib'in hurmalıklarını gördüm. Öyle net bir görüntüydü ki, hurma koruklarını dalların üstünde fark edebiliyordum. Bu sırada ışığın mihrakından bir ses duydum:

— Yüce Allah münezzehdir. Âlemlerin Rabbi her noksandan arıdır. Allah'ın kelimesi tamamlandı. Kötülük yapan şeytan zincirlere bağlandı. İnsanoğluna saadet kuşu kondu. Ümmi Peygamber gönderildi. Kaza ve kader yürürlüğe kondu.

— E... daha ne oldu?

— Varaka b. Nevfel'e rüyamı anlattığımda biraz düşünceye daldı. Sonra şöyle yorumladı:

— Bence Abdülmuttaliboğulları arasında bir olay yaşanacak. Çünkü dediğin ışık Zemzem kuyusundan yükselmiş!

— Ha... Abdülmuttalib'in torunu peygamberlik iddia edince de rüyanın doğru çıktığını sandın, öyle mi? Ona koşup dediklerine boyun eğdin, değil mi?

— Hayır baba!

— O hâlde ne? Nasıl oldu da doğru yoldan saptın?

— Beni affet baba, sana saygısızlık etmek istemem. Ancak sorduğun için anlatmak zorundayım.

— Anlat bakalım! Belki de başka bir rüya görmüşsündür, değil mi?

— Evet babacığım! Geçen ay başka bir rüya gördüm.

— E...? Devam et!

— Rüyamda karşımda bir ateş çölü olduğunu gördüm. Ateşin alevleri göklere yükseliyor, etrafındaki her şeyi yakıp küle çeviriyordu. Ansızın sen geldin. Beni de ateşe çekmek istiyordun! Aniden Emîn karşıma çıktı. O benim yakamdan tutup ateşten çıkardı.

Said alay edercesine:

— Kesin gece fazla yemişsindir, dedi.

Sonra ses tonuna biraz dostça tavır katarak ekledi:

– Oğulcuğum; senin bu kadar saf olduğunu bilmiyordum! Hangi akıllı adam bir rüyanın yüzünden kırk yıllık baba dinini bırakır ve kâfir olur?!

Halid başı eğik:

– Bu rüyalar beni çok düşündürdü. Fakat ben bunlarla yetinmedim, diye mırıldandı.

– Ne...?

– Emin'e tabi olanlardan, onun dinine dâhil olanlardan sorup sorduğum. Duyduklarım akıl ve mantıkla örtüşüyordu.

– Hangi akıl? Hangi mantık? Senin kıt aklın bunlara da mı eriyor?!

Halid bir şey söylemedi.

– Şimdi babana öğrendiğin değerli şeylerden biraz anlatır mısın? Bakarsın benim de taş gibi kalbime tesir eder, doğru yola erişirim!

Halid babasının alaylı sözlerine aldırmandan anlatmaya başladı:

– Hüküm sadece âlemlerin Rabbi Allah'a mahsustur. Allah'ın gücü sınırsızdır. Ne doğmuş, ne doğurmuştur. Yaratılıştan önce de varmış, sonra da hep var olacaktır. O'nun eşi benzeri yoktur. Bizim aklımız ermeyecek kadar büyüktür. Bu yüzden Kâbe veya herhangi bir tapınağa sığdırılamaz. O her zaman her yerde mevcuttur. Bu yüzden O'nunla konuşmak için aracı olarak diğer tanrılara gerek yoktur.

Kâinatı yaratan Allah'a şekil biçilmez. O cisim değildir. O yegâne ve tektir. Bu yüzden başkasına değil, sadece O'na tapılır...

– Başka bir deyimle bizim Tanrılarımızın hepsi batıldır, öyle mi? Yazıklar olsun sana! Sen babalarının inancını inkâr eden birine uyuyor musun oğul!

– Evet, ben onun dediklerine uyuyorum.

– Muhammed’in getirdiği din, karı ile koca ve oğul ile babanın arasını bozmaktan başka bir şey değil. Onun öğretilerini dinleyen alçak fakirler kendilerini onurlu zenginlerle eşit görüyorlar. Köle ile efendisi arasında bir fark yokmuş... daha neler?! Bu gibi laflar insanların hayatını karartmak ve onları perişan etmekten başka bir şeye yaramaz.

– Baba; o kendi tarafından konuşmuyor!

– Bu sözler küfür ve kargaşa kokuyor. Ben evimde böyle sözlerin konuşulmasına izin vermem. Sana bu dinden vazgeçmen için bir gece fırsat veriyorum. Yoksa, Osman b. Affan’a amcası ne yaptıysa ben de aynısını sana yaparım!⁽¹⁾

Acaba babasının yeni dine olan kin ve düşmanlığı oğlunu zincirle bağlayıp işkence edecek kadar büyük ve derin miydi?

– Bu hususta çok düşündüm baba! Muhammed’in sözleri akıl ve mantığa yatkındır.

– Sen halt ettin de düşündün! (Said aşırı derecede hidetliydi.) Sen babanın karşısında duracak kadar işi ileri götürdün, ha?!

– Ama baba, Emîn sadece insanları saadete erdirmek istiyor.

Said’in aşırı kızgınlıktan rengi morardı. Aniden ateşte çıtılayan bir üzerlik tanesi gibi yerinden fırlayıp oğluna saldırdı:

1- Osman b. Affan Müslüman olduktan sonra tıpkı diğer yarenleri gibi başta ailesi olmak üzere müşrikler tarafından çeşitli işkencelere maruz kaldı. Bir rivayete göre amcası Hakem b. Ebû'l-Âs, kendisini bir urganla bir direğe bağlar ve döverek şöyle derdi: “Sen, atalarının dinini bırakır da sonradan çıkma bir dine özenirsin, öyle mi? Andolsun ki, tuttuğun bu dini bırakıp tekrar atalarının dinine dönmedikçe seni salıvermeyeceğim!” Ancak Osman’ın cevabı şu olurdu: “Vallahi, ben hak ve hakikat dinini asla bırakmam!”

— Şimdi de bana mı öğüt veriyorsun? Sapık, dininden dönen!

Halid'in başına gözüne değnek darbeleri inmeye başladı.

Said'in ağzı köpürmüş durmadan oğlunu dövüyordu. Hakikaten çılgına dönmüştü. Şu kısa boylu küçük endamlı genç, düne kadar başına basıp sevdiği çocuk değildi sanki. Hiçbir şey umurunda olmadan öyle dövüyordu. Derin kinle öldüresiye dövüyordu. Nefes nefese kalmışken, yine dövüyor ve küfür ediyordu.

Halid kendisini toparlayana dek babasının indirdiği değneğin ağır darbelerine yakalanmıştı. Yapabileceği tek şey darbelere karşı ellerini yüzünün önüne tutabilmesiydi. Buna rağmen darbelerin birkaçı tam yüzüne isabet etti. Ardından da genç simasından kanlar akmaya başladı. Baş döndü, gözleri karardı ve yere düştü. Sonra ne bir şey duydu, ne de hissetti.

Said oğlunun durumunu fark edince vurmaya durdurdu.

Sonra elindeki kırılmış değneği bir köşeye atıp bitkin gövdesini divanın üzerine bıraktı.

Bu fırsatta Halid biraz kendine gelip dövülmüş ve yaralı vücudunu yerden kopararak geri kalan gücünü bacaklarına topladı. Sonra aksayarak sokağa yöneldi.

Evden çıkarken arkasından babasının sesini duyabiliyordu:

— Artık senin için bu evde yer yok!

Halid:

— Rızık sahibi âlemleri yaratan Allah'tır. Senin gibiler değil babacığım! diye mırıldandı.

Sonra sokakta Resulullah'ın evine doğru yol aldı...

Peygamber, bir ara vahyin kesilmesiyle karşı karşıyaydı. İlk başta bu normal gibi görünüyordu. Çünkü vahiy ancak Allah'ın izni olunca gerçekleşir. Fakat bu uzun sürünce Peygamber de sıkıntı ve üzüntü duymaya başladı.

Ben onu teselli etmek amacıyla:

— Ey Ebu'l-Kasım; vahyin kesilmesi senin ilk vahiyden sonra çektiğin sıkıntıların dinmesi için olabilir. Senin ruhunun sükûn bulması ve gelecek vahye hazırlanması için vahyin kesilmesi normal bir şeydir, dedim.

Tabi kendisi bunları çok daha iyi biliyordu. Ama ben yine de bunları onunla paylaşmak istiyordum. O kadar!

Ben Resulullah'ın oğlu gibi onun evinde ve onunla beraber olduğum için hazretlerinin ne kadar üzgün olduklarını yakından görüyordum. İlk vahiy geldiğindeki sevinç ve coşkudan hiçbir eser kalmamıştı. Gözlerindeki şevk, canlılık ve sevinç gitmiş, yerine ağır bir hüznün perdesi inmişti. Öyle üzgündü ki ben, Hatice ve Ali onun sağlığı için endişelenmeye başladık.

Ebu'l-Kasım her zaman akşamları halk yattıktan sonra Mekke'nin sükût ve sükûnete kavuştuğu zaman dam üstünde veya avlunun bir köşesine kendi yalnızlığına çekilir, Allah'a yakarırdı. Fakat bu durum bir-iki ev ötede oturan Ebu Leheb'in karısı **Ümmü Cemil**'in gözünden kaçmamıştı. Çünkü o, sürekli herkesin işine burnunu sokan kadınlardandı.

Kazara kocam hastalandı ve bu yüzden birkaç gece uyanık kalmaya güç yetiremedi.

Ertesi gün Harem'e gittiği sırada Ümmü Cemil onun önünü keserek:

— Hey, Muhammed! Sanki Şeytanın seni bırakmış da artık uğramıyor! Öyle mi? demişti.

Bunu duymakla Peygamber'in simasına hüznün gölgesi kondu. Ben onun ağzının payını vermek istedim. Ancak Allah'ın Resulü eliyle konuşmamamı işaret etti. Kendisi de bir şey söylemedi.

Bu haber Mekke'ye yayıldı. Diğer kâfirler de sevindiler. Bunun üzerine Resulullah bir yerden geçerse birbiriyle fısıldaşıyorlardı:

— Muhammed'in Allah'ı onu bırakmış, artık ona vahiy göndermiyor.

Peygamber üzgün ve düşünceli bir hâlde Hirâ'ya doğru yürüyordu.

Neden önce olduğu gibi zihnindeki aydınlığı bulamıyordu?! İlk vahyin ardından gelen sevinç ve coşku neden sönmeye başlamıştı?!

Acaba Allah onu terk etmiş ve kendi hâline mi bırakmıştı?!...

Ama niçin?! Acaba farkında olmadan bir hata mı işlemişti?!

Daha önce bu hususta çok canı sıkıldığında, bir kere Tebîr Dağına çıkıp ağlayıp yakarmaya başlamıştı. Bunun üzerine aniden Cebrail'i görmüştü. O şunu söylemişti:

— Ey Muhammed; sen hakikaten de Allah'ın Resulü'sün!

Fakat yine vahiyden haber yoktu. Bir Muhammed kalmış, bir de ölü ve ruhsuz bir hayat!

Bu kara günlerde vahyin şevkinden yanıp tutuşurken Allah'ıyla arasındaki yakarış saatlerini artırdı. Sürekli kendi ru-

hunu arındırıyor, gece gündüz demeden tüm vaktini ibadetle geçiriyordu. Ne var ki vahiy bir türlü gelmiyordu...

Bu acı verici günleri hatırlayarak Peygamber'in kalbi sıkışıp ah çekerek başını semaya kaldırdı.

Beklemek onu iyice yıpratmış, ruhunu son derece daraltmıştı. Öte yandan laf vurmalar ve kinayeli konuşmalar hiç, ama hiç çekilmezdi.

Peygamber tekrar büyük bir sıkıntıya maruz kalmıştı. Öyle ki adeta dünya kendisine dar gelmekteydi ve bu dar dünyadan kurtulmak istemekteydi.⁽¹⁾

Peygamber Tebîr Dağının eteğinde bir kayanın üzerine oturup hüngür hüngür ağlamaya başladı. Artık kendini tutamıyor, gözyaşları iki pınar olmuş yüzüne akıyordu.

Ansızın kendi vücudunda bir sarsılma hissetti. Ardından da üşütme geldi. Bedeni ağırlaştı. Sonra vahiy esnasında yaşadığı haller ardı ardına gelmeye başladı.

Uzun bekleyiş günlerinin sona ermesi... Allah'ın özel meleğinin görünmesi: Cebrail...

– **Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.**

Andolsun kuşluk vaktine,

Ve sakinleştiği zaman geceye;

Rabbin seni bırakmadı ve sana darılmadı.

Ahret senin için dünyadan daha iyi olacaktır.

Rabbin sana hoşnut olacağı kadar bahşedecektir.

O seni yetim bulup da barındırmadı mı?

1- Tarihe göre kırk gün süren bu vahiy kesilmesi sürecinde Cebrail veya İsrail birkaç kere teselli için Peygamber efendimize görünmüşlerdi. Tabi bu konuda birçok hurafe ve Peygamber'in şanına yakışmayan rivayet de nakledilmektedir. Tıpkı peygamberliğe seçildiği ilk günle ilgili olarak nakledilen uydurma rivayetler gibi.

Seni yolu kaybetmişken bulup yola iletmedi mi?⁽¹⁾
Seni yoksul bulup zengin etmedi mi?
Öyleyse sakın yetim kimseyi kırma!
Dilenciye de azarlama.
Fakat Rabbinin nimetini anlat da anlat...⁽²⁾

1- Çocuklukta sütannen Halime, Abdulmuttalib'e teslim etmek için seni getirdiğinde Mekke'nin çöllerinde kayboldun, bunun üzerine Allah sana yolu gösterdi.

2- Duha Suresi 1 ila 11. ayetler.

Nihayet sabah oldu, **Suheyb**'in bitmek bilmeyen gecesi sona erdi. Suheyb gece boyunca yaşadığı ıstırap ve dehşetin yorgunluğunu atlatmak için Muhammed'e gitmek ve duyduklarını kendi ağzından işitmek istiyordu. Yataktan fırlayıp avluya çıktı. Orada küpten su aldı, elini, yüzünü yıkadı. Sonra sokağa çıkıp Safa'ya doğru yürüdü.

Muhammed'in ünlendiği bu üç yıl esnasında Suheyb de onun hakkında az-çok bir şeyler duymuştu. Örneğin Muhammed şöyle diyormuş: Âlemleri yaratan Allah şu taştan yontulmuş tanrılar değildir. O'nun dışında başka ilaha tapmak uygun değil. O, her yerde hazır ve nazırdır. Bununla birlikte O gözle görünmez ve elle dokunulmazdır...

Suheyb bunları mantıklı buluyordu. Doğrusu onun putlarla ve puta tapanlarla arası iyi değildi. Onun çocukken **Übbüle** ve **Musul** şehirlerinde Perslerin inançlarıyla kölelik dönemindeki Rumların inançlarından öğrendiği şeyleri putperestlerin inançlarıyla karşılaştırdığı zaman putlara tapmayı çok saçma buluyordu. Fakat Abdullah b. Ced'an'ın kölesi olduğu dönemde bu tür konuları incelemeye fırsat bulamadı. Sonra Abdullah onu azat etti. Bu sefer de para kazanmak ve ticaret etmekten dini düşünmeye fırsat bulamadı. Ancak, elli yaşına bastığı şu günlerde kendisini refaha gömülmüş bir hayatın içinde perişan hissediyor, bir ömür çalışma ve çabanın

ardından ruhunun neredeyse açlıktan öleceğini görüyordu.⁽¹⁾

Gerçekten ne olmuştu. Mekke halkı onun mal varlığına imreniyordu. O kadar tecrübe ve bilgiye rağmen hayatın monotonluğundan acı çekiyordu? Üç yıldan beri Muhammed Kureyş içindeki yüce mevkiini kullanarak yeni bir dini yayıyordu. Fakat bir kere bile Suheyb onun sözlerini dinlemeye tenezzül etmemişti! Bu yıllar içerisinde yaklaşık kırk kişi; çoğu da bilgi, tecrübe ve yaş itibarıyla Suheyb'den küçük oldukları hâlde ona yönelmiş, onun peygamberliğine tanıklık etmişlerdi. Lakin Suheyb gaflet uykusuna dalarak kendi küçük ve alçak dünyasında yiyip içmek ve rezil adetlerle iç içe yaşamaktaydı. Nihayet Muhammed'in izleyicilerinin yaşadığı hadise meydana geldi...

"Akşam üzeriydi. Birkaç yol arkadaşıyla Taif'ten Mekke'ye geliyordum. Mekke dolaylarına vardığımızda ansızın şehrin etrafını çepeçevre saran sayısızca vadilerin birinden gürültü patırtı duyuldu.

Biz develerin başını, gürültü çıkan noktaya çevirdik ve oraya doğru hızlandık. Orada bir grup Mekkeliyle Muhammed'in izleyicilerinin kapışma içinde olduklarını gördük. O arada putperestlerden birinin başı kırılmıştı. Kanlar içindeydi.

Alelacele develerden iniverip onları birbirinden ayırdık. Sonra olayı anlamaya çalıştık. Muhammed'in izleyicilerinden biri şöyle izah etti:

1- Suheyb'in babası, Nemr soyundan Sinan, anası Kuayd kızı Selma'dır. Hep birlikte Übbüle şehrinde yaşıyorlardı. Dedesi, Musul civarındaki bu şehrin hâkimi idi. Günün birinde, Bizanslılar hücum ettiler. Çok kimseyle birlikte, Küçük Suheyb de esir düştü. Uzun müddet, Rumların elinde kaldı. İşte bu yüzden, Suheyb-i Rûmî olarak anılmıştır. Onu, Mekkeli Abdullah İbn Ced'an satın aldı. Bir müddet sonra da, iyi hareketlerinden dolayı azat etti...

— Biz ibadet etmek için bu vadiye gelmiştik. Birdenbire bunlar bela gibi başımıza çöktüler. Sonra bizimle dalga geçip namaz kılmamıza engel oldular. Bunun üzerine biz de onlarla kavgaya giriştik. Sonunda da siz geldiniz.

Diğer grub da aynen böyle oldu dediler. Karpışma esnasında **Sa'd b. Vakkas** yerden bir deve çenesinin kemiğini bulup onlardan birinin başını yarmış, diye eklediler.

Sa'd denen adam Mekke'nin pehlivanlarından ve onurlu adamlarındandı. Fakat sert ve sabırsız birisiydi. Ayrıca kendisi Muhammed'in annesi Âmine tarafından onunla akraba sayılırdı.⁽¹⁾ Buna rağmen bu olaydan sonra Muhammed'in izleyicileri korkuya kapılıp can korkusundan **Zeyd b. Erkam**'ın evine sığındılar.⁽²⁾ Orası Safa tepesinin üzerindeydi. İşte Müslümanlar orada namaz kılar, ibadet ederlerdi.”

Safa tepesi büyüklü küçüklü binaların arkasından yükselmişti. Günün başlangıç saatlerinde sokakta kimsecikler bulunmamaktaydı. Buna rağmen Suheyb azcık duraklayıp etrafını kolaçan etti.

Garip olan şey; sabahın köründe bir karartıyı fark etme-siydi. Adam onu görünce duraklayıp sırtını duvara dayadı.

Suheyb'in kalp atışları yükseldi. O uzun boylu adam kim olabilirdi? Kureys'in muhbirlerinden olamaz mıydı? Belki Zeyd b. Erkam'ın evinin etrafında kimlerin girip çıktığını kontrol ediyor, müşriklere bunun haberini yetiştiriyordur?!

1- Sa'd b. Vakkas ilk Müslüman olanlardan olmakla birlikte anne tarafından Peygamber efendimizin annesiyle Zühreoğulları'na mensup bulunduğundan Sa'd Peygamberin (manevi) dayısı sayılırdı.

2- İslam tarihinde büyük ehemmiyete haiz bulunan bu ev, Safa tepesinin doğusunda dar bir sokak içinde ilk Müslümanlardan olan Zeyd b. Erkam veya Erkam b. Erkam'a aitti. Allah'ın Resulü aleni davetten önceki yıllarda faaliyetini bu evde sürdürürdü.

Suheyb dönmek ve yolunu değiştirmek istedi. Fakat sonra kendi kendine ne de olsa bu haberi gizleyemeyeceğini düşündü. Çünkü o adamın muhbir olduğu doğru çıkarsa, muhakkak Suheyb gibi ünlü birini çoktan tanımıştı. O hâlde gizlenmektense daha da hızlı adımlarla ona doğru yürüdü.

– Hey...; sen de kimsin?

– Sen misin Suheyb?

– Evet benim. Sen kimsin? Neden beni takip ediyorsun?

– Ben mi...? Ben Ammar'ım. **Ammar b. Yasir**. Suheyb; ben seni takip etmiyordum.

– O hâlde neden beni görünce arkanı döndün?

– Benim bu tarafta bir işim vardı. Seni görünce...

Ammar kısa bir duraklamanın ardından içindeki şüpheyi yenerek devam etti:

– Kimsenin maksadımdan haberdar olmasını istemiyordum.

Suheyb onun dürüstlüğünden hoşnut olarak:

– Belki ikimizin de maksadı aynıdır, diye karşılık verdi.

Sonra Ammar'a kısa bir düşünme fırsatı tanıyarak şunu ekledi:

– Sen de mi Safa'ya gidiyordun?

– Evet.

– Zeyd b. Erkam'ın evine. Öyle mi?

– Evet, ey Suheyb.

– O hâlde başka birine yakalanmadan hemen oraya gidelim.

Birlikte yola koyuldular.

Yol esnasında Suheyb:

– Ne oldu da Emîn'i görmek aklına geldi? diye sordu.

Tatlı bir tebessüm Ammar'ın yüzünü kapattı. Sanki güzel bir anıyı hatırlamış gibi gözleri uzak bir noktaya kilitlendi:

— Biliyor musun Suheyb; ben beş yaş Ebu'l-Kasım'dan büyüğüm. İlk defa gençken onunla tanıştım. O zaman ondaki erdemi görünce ona hayran oldum. Genç Muhammed Şam yolculuğu yaparken Kureyş kafilesini yönetiyordu. Onun kafilesindeydim. O dönem ben hala Ebu Hüzeyfe'nin kölesiydim. Yani henüz beni azat etmemişti. Yolculuk esnasında öyle garip ve ilginç şeylere şahit oldum ki, onun Arap ve Acem olan herkesten farklı olduğunu anladım. Ondan sonra sürekli onu görüyor, hata etmediğimi kesinkes anlıyordum. Kureyş'in ve başkalarının onun seviyesine ulaşamadığını görüyordum. Nihayet Varaka b. Nevfel'in gökyüzü sırlarından birini açıklayacaktır, dediğini duydum.

Bunun üzerinden zaman geçti. Sonra Emîn'in gökten haber getirdiğini duydum. Bir de Varaka'nın şöyle dediğini işittim:

“...Ve o sırrı açıklayan Abdülmuttalib'in sülalesinden biri olacaktır.”

Suheybcığım; daha önce şüpheye kapılmış olabilirim. Ancak bu üç yıl esnasında onun doğru konuştuğundan hiçbir şüphem kalmadı. Şimdi de ona katılmaya ve kendimi cehennem ateşinden kurtarmaya geldim.

Suheyb bir süre başı aşağıda Ammar'ı dinliyor, derin derin düşünüyordu. En başta Ammar'ın İslam'a yönelmesi hususunda sırf Emîn'in köle ile efendileri eşit gördüğü için böyle bir şeye teşebbüs ettiğini düşünüyordu. Muhammed'e göre fakirle zengin, ileri gelenle sefil, köleyle mevlası eşittirler. Üstünlük bunlarla değildi. Üstünlük takva, doğruluk ve dürüstlükte idi.

Ammar b. Yasir'in kendisi kölelikten kurtulmuştu. Annesi Sümeyy, Benî Mahzum ailesinin kölesi idi. Ammar, Emîn'in dediklerine eğilim gösteriyordu. Suheyb, Ammar'ın kölelik duygusuyla hareket ettiğini sanıyordu. Fakat Ammar'ın bu

anlattıklarını duyunca onun iman etmesinin çok daha derin mana ifade ettiğini anladı.

İşte Zeyd b. Erkam'ın evi! Güneş artık Mekke doğusundaki dağcıkları aydınlatmış sayılırdı.

Suheyb eve yaklaşınca etrafı kolladı. Ammar aceleyle evin büyük tahta kapısına koşup demir tokmağını çaldı.

— Kimsin?

— Yabancı değil... Ammar b. Yasir'im. Suheyb de benimledir.

— Suheyb-i Rumî mi?

— Evet, **Sinan oğlu Suheyb**.

— Peki, işiniz ne?

— Emîn'in sözlerini dinlemeye geldik...

Ammar sabırsızlanıyordu. Kapının bir kanadı açılıverdi:

— İçeri girin!

Suheyb kapının açıldığını görünce ilerledi ve ikisi birlikte içeri girdiler.

Orada bir grup insanla karşılaştık: Ali, Cafer b. Ebu Talib, Zeyd (Peygamber'in evlâtlığı), Amr b. Abese, Ebu Bekir b. Ebu Kuhafe, Osman b. Affan, **Zübeyr b. Avvam**, Halid b. Said, **Abdürrahman b. Avf**, **Sad b. Vakkas**, **Talha b. Übeydullah**, **Habbab b. Eret**, **Said b. Zeyd**, **Erkam b. Erkam** ve **Abdullah b. Mesud** gibi erdemli insanlar halka olmuşlar, Emîn'i yüzüktaşı gibi aralarına almışlardı.

Bizi görür görmez Emin güler yüzle ayağa kalktı.

Biz halkaya eklendikten sonra Abdullah b. Mesud'a Kur'an okumasına devam etmesini söyledi.

Abdullah onun dediği gibi yaptı. Biz de onu dinliyorduk. Çok da güzel okuyordu! Onun okuduğu ayetler sıcak bir çölde susuz kalmış kimsenin içini nasıl serinletirse öylece benim susuz ruhuma serin su serpiyordu. Hayat suyu gibi ne kadar

da tatlı ve lezzetliydi! Niçin o güne kadar kendimi böyle büyük bir nimetten mahrum etmişim?!

...Her ayeti duydukça sanki ruhumu saran zincirlerin biri açılıyordu. Ruhum hafifliyor, usulca yükseliyordu. Birden dünya gözümde altüst oldu. Sıcaktan yanmış taşlı çöl aniden yemyeşil ovaya döndü. Taif ve Yesrib'in yeşil bahçeleri her taraftan onu kuşattı. Güzel öten küçük kuşlar ona doğru uçup dalların üzerine kondu, cennetsi sesleri her tarafı sardı. Her ağacın ince dallarında taze filizler bitip, dünyanın en güzel kokan ıtırılarını saçtı. Kendimi yıllar sonra yitiğini bulmuş bir avare gibi ağlarken buldum. Ağlamam üzüntüden falan değil, aşırı sevinçtendi. O sözler adeta insanı büyülüyordu. Fakat gözümü açıp baktığımda Suheyb'in de yumru yüzünün tamamen ıslanmış olduğunu gördüm. Ağlıyor ağlıyor, gözyaşları siyah beyaz sakalından pahalı ridasının üzerine damlıyordu. Emîn'in sağ elini iki elinin arasına almış içtenlikle Allah'ın teklifine, Muhammed'in peygamberliğine tanıklık ediyordu. Durup duraklamadan ben de aynısını yaptım.

O gün akşama dek benimle Ammar Erkam'ın evindeydik. Allah'ın Resulü İslam hakkında konuşuyor, yarenleri bize namaz öğretiyor, Abdullah b. Mesud ise bize Kur'an öğretiyordu.

Gün ortasında öğle namazını kılıp basit bir yemek yedikten sonra grup hâlinde odaların birinde dinlenmeye çekildik.

Derin bir uykunun ortasında gürültülü sesler duyarak sıçradım. Ses avlunun diğer ucundaki odadan geliyordu. Birkaç kişi sevinerek **tekbir** getiriyorlardı.

En başta bunun da İslam adabından biri olduğunu sandım. Lakin oraya yöneldiğimde Resulullah'a yeni ayetler indiğini anladım. Üç yıl gizli tebliğin ardından yüce Allah peygamberine açıkça İslam'a davet etmesini buyurmuştu:

– Artık sen emrolunduğunu açıkça tebliğ et. Müşriklerden yüz çevir.

Muhakkak ki alay edenlere karşı biz sana yeteriz;

Onlar Allah ile birlikte başkasını ilâh edenlerdir. Onlar yakında bileceklerdir!

Gerçekten onların söyledikleri sözler sebebiyle göğsünün daraldığını biliyoruz.

O hâlde Rabbini hamd ile tesbih et ve secde edenlerden ol.

Ve sana ölüm gelinceye dek Rabbine ibadet et...⁽¹⁾

1- Hicr Suresi, 94 ila 99. ayetler.

Ali, amcasının süslenmiş büyük misafir odasını gözden geçirdi. Deve, çöl ve hurma ağacını simgeleyen iri nakışlarla, siyah, sarı ve yeşil renklerle işlenmiş, kenarları kıvrık ve geniş dört büyük Arap halısı odaya serilmişti. İki kanatlı beş kapı odaya açılıyor, akşamın serin esintisi perdeleri hafiften okşuyordu. Koyun derisinden yapılmış ufak minderler düzgün bir şekilde duvarlara yaslanmıştı. Her minder çiftinin karşısına dolu bir çömlek kâse, Taif kuru üzümü veya gevrek buğday konmuştu. Bunları Hâris amcasının karısı Ali'ye vermişti. Odanın sağında solunda duvar üstünde ikişer meşale hazır duruyor, yan rafta çakmaktaşı bulunuyordu.

Hava kararmak üzereydi. Misafirler neredeyse geleceklerdi. Genç Ali'nin içinde sevinç ve korku gibi duygular yer değiştirmekteydi. Peygamber'in yapmak için onu tek başına görevlendirdiği işi bitirmenin sevinci, bir taraftan da işin sonunun merakı...

Bir-iki gün önce Peygamber onu çağırarak şöyle buyurdu:

— Aliciğim; Allah bana yakın akrabalarımı uyarmamı ve onları İslam'a davet etmemi buyurmuştur. Onları iyi tanıdığım için bu işi zor buluyordum. Çünkü bu işi yaparsam, onlar beni kırıcı laflarıyla incitecekler diye düşünüyordum. Bu yüzden uygun bir fırsat bulmak için bunu biraz erteledim. Bunun üzerine Cebrail bir daha inerek şu ayeti getirdi:

– Artık sen emrolunduğunu açıkça tebliğ et. Müşriklerden yüz çevir.⁽¹⁾

Sonra akrabaları hususunda inen ayetleri Ali'ye okudu:

– En yakın akrabalarını uyar.

Ve sana uyan müminlere kanadını indir (mütevazı ol).

Şayet sana karşı gelirlerse, de ki: “Ben sizin yaptıklarınızdan muhakkak uzağım.”

Sen O, mutlak galip ve engin merhamet sahibine güvenip dayan.

O ki, (namaza) kalktığın zaman seni görüyor;

Ve secde edenler arasında secde edişini de görüyor.

Şüphe yok ki, her şeyi duyan ve bilen odur...⁽²⁾

Ali'ye dedi ki:

– Ey Ali; bir kişilik koyun budu kızart, bir bardak da ayran hazırla. Sonra bütün akrabaları misafirliğe davet et; onlarla konuşacaklarım var.

– Baş üstüne, amcaoğlu! Nereye çağırayım onları?

– Onların bazıları benim evime gelmeyebilir. Babanın evi de pek büyük değil. Sanırım büyük amcamız Hâris'in evi bu iş için en uygun yerdir. Ne de olsa kimse onunla düşman değildir.

– Peki, amcaoğlu.

Ali, Peygamber'e yemek konusunu sormak istiyordu. Fakat onun hikmetsiz bir iş yapmadığını bildiği için bunu sormaya çekindi. Kesinlikle Peygamber'in bu yemeği vermekte bir bildiği vardı...

Ali kapıda yükselen gürültüyü duyunca misafir odasına geldi. Pehlivan amcası Hamza gelmişti. Aşağı yukarı amcası oğlu Ebu'l-Kasım'la yaşitti. Orta boyluydu. Göz doldurur bir

1- Hicr Suresi; ayet 94.

2- Şuara Suresi 214 ila 220 ayetleri.

endama sahipti. Kullandığı kuş tüyleriyle kabile ve Mekke halkı arasında kolaylıkla tanınabiliyordu.

İkisi misafirhanenin balçık basamaklarının eşiğinde karşı karşıya geldiler. Ali amcasına iyi akşamlar dedi. Hamza ise onun omzunu okşayarak cevabını verdi.

Az konuşan temiz kalpli bu pehlivanın, işi gücü spor yapmak, avlanmak ve pehlivanlık yapmaktı. Böyle birisi acaba Resulullah'a boyun eğecek miydi?

Biraz zor gibi görünüyordu. Hamza Kureys erkeklerinin yaptığı pisliklere bulaşmamış olsa da, inanç ve itikat açısından onlardan biri sayılıyordu. Fakat onun sert ve yıldırıcı tipinin ardında yumuşak ve temiz bir kalbi vardı. Ayrıca süt-kardeşi ve yeğeni Muhammed'i oldukça seviyordu. Üstelik Muhammed onun çocukluk ve gençlik arkadaşıydı. Hamza da Muhammed gibi çocukken babasını kaybetmiş, Abdülmutilib'in ölümüyle babasızlık duygusunu tıpkı Muhammed gibi tatmıştı. Bu yüzden çocukluk döneminde birbirine çok yakın arkadaş olmuşlardı...

Ali avluya indiğinde Peygamber'in henüz geldiğini gördü. Bembeyaz bir giysinin üzerine deve sarısı bir aba örtmüş, başına yeşil bir sarık bağlamıştı. Biraz heyecanlıydı. Geç kalmak istemiyordu.

Ali selam vermek isterken Peygamber ondan önce selam verip işlerin nasıl gittiğini sordu. Ali tıpkı sizin buyurduğunuz gibi her şey tamamdır, dedi. Peygamber teşekkür mahiyetinde gülümseyip sevgiyle Ali'nin omzunu sıktı. Sonra misafirhaneye yöneldi.

Ali evin büyük kapısı önünde durdu. Davetliler birer ikişer geliyor eve giriyor, Ali onlara hoş geldin diyor ve misafir odasına yönlendiriyordu.

Kapıdan ilk giren kişi Ebu Talib'di. Ali onun omuzlarının çöktüğünü ve yüzünün kıvrıştığını gördüğünde biraz canı sıkkıldı.

Sonra, en yaşlı amcaları Hâris girdi. Burası onun kendi eviydi. O, seksen yaşlarında beli bükülmüş, kimseye karışmayan ve kimsenin de ona karışmasını istemeyen kabilesinin en yaşlı adamıydı. Göründüğüne göre ömrünün son aylarını yaşamaktaydı. Bu yüzden eskiden kök salmış inancını ve dinini bırakıp tek olan Allah'a iman etmesi, çok uzak bir ihtimal gibi görünüyordu.

Sonra Zübeyr geldi. İyi kalpli, güler yüzlü ve şakacı bir karakteri vardı. Onun putlara olan inancı pek sağlam olmasa da, İslam'a yönelmesi de muhtemel değildi. Aslında o, sorumluluk hissetmeyen, yemek, içmek, içki, aşk peşinde koşan bir iş adamı, fırsatçı ve çıkarıcı biriydi. Asla yarın ne olacağını merak etmezdi.

Öbür amcaları Abbas da geldi. Pahalı ve şatafatlı giysiler giymiş, mağrur adımlarla içeri girdi. Onun da İslam'a girmesi imkânsız gibi görünüyordu. Zira Abbas, Kâbe'nin perdedarı olmak üzere büyük makam ve mevkiini putlara borçluydu! Ayrıca servetinin büyük bir kısmını faiz alarak toplamıştı. Oysa Peygamber'in getirdiği bu yeni şariat, hem putları hem de faizi batıl sayıyordu.

Akşam karanlığı basmıştı. Aşağı yukarı davetliler gelmişlerdi. Ali misafirhaneye gitmek üzereyken sokağın dönüşünde bir karartının yaklaştığını gördü. İri yarı ve şişmandı. Ali karartının ağır yürümesi, ayağını sürüklemesi, değneğini ara sıra yere vurması ve hırıltılı nefesinden onun amcası Ebu Leheb olduğunu anladı. Bu Mekke'nin büyük taciri, Ebu Süfyan'ın zengin kız kardeşiyle evlenince daha da büyük ve güçlü olmuştu. Dobra dobra, açık konuşan ve hiçbir şeyi saklamayan bir yüzü vardı. Fakat bencil ve kinci karısının elinde alet olmuştu. Oldukça sinirli ve küfürbazdı. Sürekli kaşları çatık ve gazap alevleri gözlerinden saçılmaktaydı. Sinirlenince yüzü ateş tandırı gibi kızarırdı. Bu yüzden ona Alev Babası

(Ebu Leheb) lakabı verilmişti. Onda bulunmayan tek şey akıl ve mantıktı. Putlara saygı göstermesinin nedeniyse kazancının büyük bir kısmının onlara bağlı olmasıydı.

Ali onu uzaktan görünce, acı ve zehirli dilinden güvende kalmak için derhal içeri girip misafirlerin yanına gitti.

Misafirhanede duvarların üzerinde iki meşale karşı karşıya yanıyor, tüm kabile aksakalları -Ebu Leheb hariç- toplanmış bulunuyorlardı. Çift çift veya birkaç kişi sohbet ediyorlardı. Onların gürültüleri odayı sarmıştı. Peygamber'e gelince ev sahibi olduğu için kapı kenarında oturmuştu.

Ali'yi görünce ona:

— Artık hazırladığın yemeği getirebilirsin, dedi.

Ali, çabucak avludaki taş ocağının bulunduğu köşeye koştu. Yemekler hazırды. Onlar soğumasın diye henüz ateşin üzerinde bekletiliyordu.

Bu esnada Zeyd de geldi. Ali ona sofrayla kapları götürmesini söyledi.

Ali kapların arasından büyük bakır tepsiyi aldı. Bakır süzgeçle pişmiş bulgurları kazandan alıp tepsiye döktü; kızartılmış koyun budunu şişten ayırıp bulgurların üzerine koydu. Sonra yemek tepsisini odaya götürdü.

O girmeden önce Zeyd beyaz keten sofrayı odaya sermiş, firuze ve kahverengi çömlek tabakları sofranın dört tarafına dizmişti. Peygamber tepsiyi ondan alıp sofranın ortasına koydu.

Misafirler tepsiyi görünce şaşkınlıkla birbirinin yüzüne, sonra da Ebu'l-Kasım'a baktılar. Çünkü besbelli bu yemek onların iki veya üçüne ancak yeterdi. Onların bazıları, oturduklarında bir kuzuyu tek başına yer kalkardı.

Peygamber bunu anladı. Allah'ın adını anarak herkesin tabağına biraz bulgur koydu. Fakat tepsideki bulgur hala el değmemiş gibiydi. Sonra eliyle koyun budunu parçalara ayı-

rıp herkesin önüne bir parça et bıraktı. Bununla birlikte etin çoğu hala tepside duruyordu!

Bunu gören misafirler -Peygamber ve Ali hariç- gözlerine inanamaz bir hâlde yemeye başladılar. Yalnız Ebu Leheb her zamanki gibi saçmalamaya başladı:

– Tanrılara yemin olsun ki, bu arkadaşınız sizi büyülemiştir!

Peygamber amcasının bu iftirasına karşı sinirini yutmak için derin bir nefes aldı. Fakat hiçbir şey söylemedi.

Meclisin yukarısında oturan Hâris su istedi. Peygamber'in işaretleriyle Ali odadan çıkıp ocakların yanında hazırlandığı ayran kadehini alıp geldi. Ayran kadehi elden ele dolaşarak Hâris'in güçsüz ve titrek ellerine ulaştı. Hâris kana kana ondan içti. Fakat hayret şey; bardaktaki ayran eksilmemişti!

Bunu gören misafirler teker teker kadehin ayranından doya doya içtiler. Fakat yine ayran öyle duruyordu. Hâlbuki toplumda bulunanların bazısı onun gibi kadehi bir yudumda içerlerdi.

Bu anda Peygamber Ebu Leheb'e yönelerek konuşmaya başladı:

– Gördüğünüz gibi bu az miktardaki yiyecek ve içecek sizi doyurdu. Oysa sihir insanı doyuramaz!

Onların kimisi içinden, kimisi de başıyla onu onayladılar. Ebu Leheb ise ne yapacağını şaşırmişti.

Ali ile Zeyd ortaya atıldılar, kapları ve sofrayı topladılar.

Artık Peygamber'in asıl sözünü anlatma zamanı gelmişti. Ancak önceden duyduğu endişe yerindeydi. Bunlar Arap kabilelerinin en üstün ve en görkemli adamlarıydı. Öyle ki şair onların hakkında şöyle demişti:

– *Allah bir devlet oluşturmak isterse,
Muhakkak onun için böyle insanlar yaratır.
Bunlar Allah'ın ekinleridirler;*

Halkın ekinleri değil.

Bu nedenle onların İslam'ı kabul edip etmemeleri diğer kabileler arasında da büyük tepki yaratacaktı. Bunlar reddederlerse diğer kabilelerin iman etmesi çok zor olurdu. Çünkü tüm kabilelerin gözü Kureyş ve Haşimoğulları'na dikilmiş, onların peşinden gidiyorlardı.

Peygamber bu endişeyi yenmek için derhal ayağa kalkıp etkili bir sesle konuşmaya başladı:

— Hamd yalnız Allah'a mahsustur. Ben de O'na hamdedirim. Yardımı ancak O'ndan isterim. O'na inanır, O'na dayanırım. Kuşkusuz, şüphesiz bilmekle beraber size de bildiririm ki Allah'tan başka ilah yoktur.

Sonra da maksadını şöyle açıkladı:

— Sizi O'ndan başka ilah olmayan Allah'a imana davet ediyorum. Ben de O'nun size ve umumi olarak da bütün insanlığa gönderdiği peygamberiyim.

Benim akrabalarım; şunu bilin ki ben sizin iyiliğinizden başka bir şey düşünmüyorum.

Vallahi siz, uykuya daldığınız gibi öleceksiniz; uykudan uyandığınız gibi de diriltilecek ve bütün yaptıklarınızdan hesaba çekileceksiniz. Karşılığı, devamlı cennette veya temelli cehennemde kalmaktır. İnsanlardan ahiret azabıyla korkuttuğum ilk kimseler sizlersiniz.

Ey Abdülmuttaliboğulları! Vallahi, Araplar içinde, benim size getirdiğim dünya ve ahretiniz için hayırlı olan şeyden daha üstün ve hayırlısını kavmine getirmiş başka cömert bir kimse bilmiyorum.

Ebu Leheb, Peygamber'in sözünü keserek alaylı sözlerine başladı:

— Yeğenim; anlatsan da bu kıymetli mücevherin ne olduğunu biz de bilsek!

— Ben sizi dile kolay gelen, tartıda ağır basan iki kelime-

ye davet ediyorum. Bunu itiraf ederseniz cehennemden kurtulur, cennete dâhil olursunuz.

Ebu Leheb önceki alaylı tavırla bir daha ortaya atıldı:
— O sihirli iki kelimeyi öğretsene!

Peygamber kırıldığıını belli etmeden sözlerine şöyle devam etti:

— İki söz şundan ibarettir: **“Eşhedü en lâ ilâhe illallah ve eşhedü enne Muhammeden Resûlullah.”**

Ebu Leheb saçmalamaya başlamadan:

— O hâlde, hanginiz bu yolda bana icabet ederek, vezirim, yardımcım ve benden sonra halifem olur? diye sordu.

Sonra susup akrabalarının yüzüne baktı. Sesinde en katı kalplere nüfuz edecek bir güç vardı. Ancak Ebu Leheb'den başka konuşan olmadı. Ötekiler yıldırım çarpmış gibi yerlerinde donmuşlardı.

— Sen kendini Allah'ın Resulü olarak tanıtıyor, bizden mi yardım istiyorsun?

Peygamber'in kendisi onların iman etmeyeceğini iyi biliyordu. Lakin davasını açıklama emrini alan Resulullah bu işe girişmişken, sonuna kadar devam etmeliydi...

Kimseden ses çıkmadı. Bütün başlar öne eğildi. Ben yaş ve cüsse itibarıyla onların hepsinden daha küçüktüm. Ayağa kalktım. “Ya Resulullah! Sana ben yardımcı olurum. Her ne kadar bunların yaşça en küçüğü isem de!” dedim.

Ebu Leheb alaylı alaylı gülümseyerek:

— Bu çocuk sana yeter! İşini onunla yürütürsün! dedi.

Peygamber elini omzuma koyarak:

— Sen otur! dedi.

Resul-ü Ekrem سوالini bir daha tekrarladı. Yine kimseden ses çıkmadı. Bir daha ayağa kalkıp “Ben sana yardımcı olurum, ey Resulullah! dedim.

– Otur!

Resulullah üçüncü defa sorusunu tekrarladı. Yine kimseden cevap gelmedi. Bu sefer de ben ayağa kalkıp sözümü tekrarladım.

Bu defa Allah'ın Resülü elini omzuma koyarak:

– İşte bu benim kardeşim, yardımcım ve sizin aranızdaki vezirimdir. Onun sözünü dinleyin ve dediklerine itaat edin, dedi.

– Bu söze kimisi güldü, kimisi de dudağını büktü. Ebu Leheb babama şöyle nispet yaptı:

– Duydun mu birader? Yeğenin seni, oğluna itaat etmeye davet etti. Oğluna itaat etmen sana hayırlı olsun!

Peygamber üzgün bir şekilde sessiz kaldı.

Sonra gürültü kopup ayağa kalktılar. Ebu Talib Peygamber'e teselli vermek için ona:

– Sen Allah'ının mesajını bize ilettin. Biz de duyduk. Artık biraz düşünmemiz lazım, dedi.

Bunu duyan Ebu Leheb ortaya fırlayarak yine sesini yükseltti:

– Ey Abdülmuttaliboğulları; bu vallahi bir kötülüktür. Başkaları onun elini tutup bundan alıkoymadan önce, siz onun ellerini tutup bundan vazgeçirin. Eğer siz bugün ona itaat edecek olursanız, zillet ve hakarete uğrarsınız ve onu muhafaza etmeye kalkışırsanız öldürülürsünüz.

İslam'ın bu azılı düşmanına cevap Peygamber'in sevgili amcası Ebu Talib'den geldi:

– Ey yüzkarası kardeş! Vallahi biz sağ oldukça ona yardım edeceğiz ve ölünceye dek onu koruyacağız!

Sonra da Peygamber'e dönerek:

– Ey kardeşimin oğlu! Davet etmek istediğin zaman bilelim; silahlanıp seninle birlikte ortaya çıkarız, dedi.

Teker teker toplantıyı terk edip evlerinin yoluna koyuldular.

Herkes gittikten sonra Peygamber de Ali'nin elini tutarak Ebtah Mahallesi'ne gitti. Fakat sokakta birkaç adım ilerlemeden arkadan bir ses duydu:

— Ey amcaoğlu; biraz sabret!

Peygamber'le Ali ona döndüler. **Hâris** amcalarının genç oğlu **Übeyde** idi...

— Kalkınız...! Buraya geliniz...! Kalkınız...!

Tan daha yeni ağarıyor, güneş doğu ufkundan yükselmeye başlıyordu. İnsanlar yeni bir güne başlamak üzereyken birdenbire bu uyarıcı sesi duydular. Sabahın uyuşturan sessizliğinde, ses taşlı dereye yankılanıp dört taraftaki dağlara çarparak birkaç kere tekrarlandı:

— Buraya geliniz, toplanınız... lanınız...nız... nız...

Eşkıyalar şehre baskın mı yapmıştı?... Olabilirdi. Eşkıyaların âdeti buydu, büyük saldırılarını günün bu saatinde gerçekleştirirlerdi.

Evet...! Kesinlikle eşkıyalar basmış! Bu yüksek sesleniş sabahın erken saatinde niçin olabilirdi?

“Kalkınız; gaflet uykusundan uyanınız. Düşman size çok yaklaşmış bulunuyor!”

Bu önemsenmeyecek bir haber değildi. Bunun için Mekke halkı şaşkına dönmüştü. Kimi korkmuş, kimi telaşla düşmanın kim olduğunu merak ediyordu. Elllerinde ne varsa yere bırakıp sesin yerini tespit etmek için etrafa bakındılar.

Ses Safa semtinden geliyordu. Ebu Kubeys Dağının üzerinde yüksek bir noktadaydı. Oradan Mekke ve Kâbe kolaylıkla görünürdü. **Mücvirü’r-Rih** Putunun tam bulunduğu yerde. Gür ve yüksek bir sestti. Her seslenişinde temizlik, dürüstlük ve baba şefkatini andıran bir izlenim bırakmaktaydı.

Fakat haykıran kim olabilirdi? Sabahın erken saatinde kabilesini düşmana karşı uyarmak için dağın tepesine çıkan ve onları tedbirli olmaya davet eden hangi kabilenin ferdi olabilirdi?!

Ama şimdi bunları düşünmenin sırası değildi. Gecikmek faciaya sebep olabilirdi.

— Ey Galip çocukları; kalkınız...! Ey Luey sülalesi; kalkınız...! Ey Mürre sülalesi; kalkınız...! Ey Kilab oğulları; kalkınız...! Ey Kureyş kabilesi; kalkınız...!

Ah...! Seslenen Muhammed b. Abdullah'tı. Şehir halkının en doğru ve en dürüst olan insanı. Mekke'de en vefalı olan kimse olarak tanınan Muhammedü'l-Emîn'di bu!

— Emîn'dir...! Acele edin!

Uyanık olanlar uykuda olanları kaldırdılar, oturanlarsa ayağa kalktılar. Duranlar yürümeye başladı, yürüyenlerse koşmaya... Kureyş boyları -Benî Muharib, Benî Hâris, Benî Teym b. Edrem, Benî Adıyy, Benî Sehm, Benî Cümeh, Benî Teym b. Mürre, Benî Mahzum ve Benî Haşim olmak üzere- topyekûn bu seslenişe cevap vermede gecikmeyip Safa tepesinin önünde toplandılar.

Şehir -baştanbaşa- birbirine girmişti. İnsanlar karınca yuvasına su dolunca nasıl dışarı çıkarlarsa, tıpkı onun gibi damdan bacadan dışarı fırladılar. İnsan ırmakları -kadın erkek, büyük küçük, genç yaşlı- dağların arasında akmaya başladı. Sonunda bu ırmaklar Harem ile Safa'nın pazaryerinde birbirine kavuştu. Oradan bir daha büyük bir insan nehri olarak Emin'in bulunduğu Safa tepesine yürüdüler. Aceleyle, aşır taşarak ve gümbür gümbür...

Yaşlı bir adam esasını kullanarak nefes nefese kalmış bir vaziyette, Ebu Kubeys Dağının eteğini güçlkle tırmanıyor, genç bir adamsa -torunu- onu koruyor, kalabalıkta ayakaltında kalmaması için ona yardım ediyordu. Genç ve esmer bir

kadın kuru ve sütsüz göğsünü kucağındaki bebeğin ağzına vermiş, yoldan geçenlerin bakışlarını umursamayarak aceleyle kalabalığı takip ediyor, bir eliyle de yırtık giysili kız çocuğunun elinden tutmuş peşinden sürüklüyordu. Kadınlardan, kızlardan bazıları grup hâlinde hareket ediyorlardı. Ayrıca köle-ağa, zengin-fakir, büyük-küçük herkes birbirine karışmıştı. Sanki birdenbire bütün mesafeler aradan kalkmıştı.

Emîn, Safa'da büyük bir taşın üstüne çıkmış, en yüksek noktada yer almıştı. Etrafındaysa bir grup yarenleri vardı: Abdullah b. Mesud, Zeyd b. Erkam, Suheyb b. Sinan, Said b. Zeyd, Sa'd b. Vakkas, Ali b. Ebi Talib ve Zeyd b. Hârîse.

Görünüme bakılırsa saldırı falan yoktu. Emin ve yarenlerinin sakin yüzlerine bakan kimse bunu fark edebilirdi. O hâlde Abdullah oğlu Muhammed neden onları böyle ilginç bir hitapla çağırmişti? Onun maksadı neydi?!

Herkes Muhammedü'l-Emin'in yalancı olmadığını ve de beyhude bir işe kalkışmayacağını biliyordu. Fakat bilmedikleri şey, onun neden bu işe teşebbüs ettiğiydi!...

Mekkeliler Peygamber'in istediği gibi bir araya toplandılar. Önde olanlar -daha çok çocuk, kadın, genç ve fakir kesim olarak- Safa'nın taşlı yüzeyine oturmuşlardı. Arka saflarda bulunanlarsa -daha çok yaşlılar, zenginler ve eşraflar olmak üzere- bir taşın üzerine oturmuş veya bir kayaya yaslanmış yahut da ayakta durmuşlardı. Gözler tamamen Peygamber'e odaklanmıştı. Kimileri telaşlı ve aceleci, kimileri meraktan çıldırarak bir şekilde, kimileri de içlerindeki kibir ve gururu dışa vurmamak çabasıyla gözlerinin yanıyla tepeye bakıyorlardı. Fakat sabahki ıstırap ve korkudan eser kalmamıştı. Muhammed'in yarenlerine gelince, yüzlerinde olağanüstü bir telaş dalgalanıyordu.

Amr b. Hişam ve Ebu Leheb en son gelenlerin içindelerdi. Kalabalıktan bir ses yükseldi:

— İşte Kureyş boylarının hepsi senin karşında! Anlat ne anlatacaksan ey Muhammed!

Bu ses herkes için çok aşına bir sestir. Bu Mekke'nin en ünlü ve en zengin tüccarı Ebu Süfyan'dır. Kureyş liderliği için yanıp tutuşuyordu. Hafif vücudunu yüksek bir taşa yaslamış eli belinde kalabalığın kenarında duruyordu.

Peygamber bu anı bekliyormuş gibi güzel bir sesle herkesin duyacağı bir şekilde:

— Ey millet; ben şimdiye kadar sizin içinizde nasıl bildim? diye sordu.

Bu da nasıl bir soruydu?! Tabi ki şimdiye dek kimse iyilik ve dürüstlükten başka ondan bir şey görmemiş, duymamıştı.

Kalabalığın arasından bir kadın:

— Senden iyilik, doğruluk ve dürüstlükten başka bir şey görmedik, dedi.

Sonra her taraftan bağırarak kadının sözlerini tasdik ettiler.

— Ey Kureyş topluluğu! Size bu dağın ardında veya şu vadide düşman atlıları var. Sabaha veya akşama, üzerinize hücum edeceklerini söyleyecek olursam, bana inanır mısınız?

— Evet, ey Abdullah'ın oğlu!

— Evet, çünkü biz senden yalan adına bir şey duymadık.

— Biz kendi gözümüzden hata gördük de senden görmedik ey Ebu'l-Kasım!

— Ey Kureyş topluluğu! Benimle sizin benzeriniz; düşmanı görünce ailesine haber vermek için koşan ve düşmanın kendisinden önce varıp ailesine zarar vermesinden korkarak, "Kalkınız!" diye haykıran bir adamın benzeri gibidir.

Allah'ın Resulü zihinlerin kendisine bütün dikkatiyle yöneldiği, gözlerin hayretli bakışlarıyla üzerine toplandığı, bütün kulakların pür dikkat kesildiği ve herkesin merakla beklediği bir anda, Kureyş kabilelerinin her birini kendi adlarıyla çağırdı ve konuşmasını şöyle sürdürdü:

— Ey Kureyş kavmi; ben sizi, önünüzde gelecek büyük bir azaptan sakındırıyorum. Ey Galib kabilesi, ey Luey kabilesi, ey Mürre kabilesi, ey Kilab kabilesi ve diğer Kureyşliler! Ben sizi oldukça büyük ve korkunç bir azaptan sakındırıyorum. Sizin düşmanınız, yanlış adetleriniz ve inançlarınızdır. Kalkın ve kendinizi onlardan kurtarın!

— Ne diyorsun Muhammed?! Niçin açık konuşmuyorsun?

— ...Ey Kureyş topluluğu; muhakkak bir kabile öncüsü asla kendi adamlarına yalan söylemez. Vallahi ben, bütün insanlara yalan söylemiş olsam, yine size karşı yalan söylemem. Bütün insanları aldatmış olsam bile, sizi aldatmam. Kuşkusuz ben Allah'ın Resulü ve tüm insanlığa gönderilen peygamberiyim. O Allah ki, yerleri gökleri yaratmıştır ve ondan başka hiçbir ilah yoktur.

Yüce Allah beni insanları uyarmak ve doğru yola hidayet etmek için göndermiştir. Ben sizi cehennem azabından sakındırıyor, cennet nimetleriyle müjdeliyorum.

Ey ahali; tek olan Allah'a tapın ve size fayda veya zararı olmayan şu putlardan el çekin. Bunlar ne yaratır, ne rızık verir, ne yaşatır, ne de öldürür.

Ben sizden hiçbir ücret falan istemiyorum. Ancak: "Allah'tan başka ilah yoktur." deyin, kendinizi kurtarın! Eğer, dediklerimi kabul ederseniz, cennete gideceğinizi taahhüt ve tekeffül edebilirim. Şunu da bilin ki; siz "Allah bir, O'ndan başka ilâh yok" demedikçe, size ben ne dünyada, ne de âhirette bir fayda temin edemem.

— Tanrılara andolsun ki, sen bizi zillet ve hakirliğe davet ediyorsun, yeğenim! Yuh olsun sana! Yuh senin söylediğin bu sözlere ve vaatlere! Kahrolasın, bizi bunun için mi sabahın erken saatinde buraya topladın?!

Bu gevezeliği ancak Ebu Leheb yapabilirdi. Evet, biraz da Ebu Talib'i uzakta görünce tam kendini kaybetmişti. Sonra halka dönerek:

— Galiba bu adam aklını kaybetmiş! Onun söylediklerini ciddiye almayın. Evlerinize dönün, diye haykırdı.

Ardından Amr b. Hişam ve **Âs b. Vâil** ortaya atıldı:

— Bunlar ne biçim sözdür Muhammed? Sen bu şekilde gençleri saptırıyorsun!

— Boşuna havanda su dövüyorsun!

Sonra Ebu Süfyan, **Şeybe b. Rabia** ve birkaç Kureyşli daha, Resulullah'ın konuşmasını bastırmak için gürültü çıkarmaya başladılar.

En önde Ebu Leheb, ardından da diğer kabile büyükleri, sonra da diğer toplananlar orayı terk ederek dağıldılar.

Allah'ın Resulü üzgün bir hâlde, taşın üstünden inmek üzereydi. Aniden bir taş parçası alnına isabet etti ve mübarek alnını yaradı. Zeyd baktığında taşı atan kişinin Ebu Leheb olduğunu gördü.

Peygamber henüz kendine gelmeden ikinci taş koluna isabet etti. Ardından taş yağmuru yüzüne başına inmeye başladı.

Derhal Abdullah b. Mesud ve etrafındaki diğer Müslümanlar ileri koşup gövdelerini taşlara siper ettiler. Böylece Peygamber'i oradan uzaklaştırdılar...

— O gün Ebu Leheb'in, Amr'ın ve diğerlerinin taş atıp kargaşa çıkarması yüzünden, Emîn'in asıl maksadını anlayamadık. Ümeye! Sen onun davasının tam olarak ne olduğunu biliyor musun?

Ümeye b. Halef rengârenk giysili putun ayağında oturmuş, Velid b. Muğire ile konuşuyordu:

— İddiasına göre gökyüzüyle konuşuyormuş ve yeni bir şariat getirmekle görevlendirilmiş. Bu arada bir grup da ona tabi olmuş Allah'a namaz kılıyorlarmış.

Amr b. Hişam hasır serginin üstünde homurdanarak hid-detle:

— Ona tabi olanların kim olduklarını bir bilsem, başlarını yılan başı gibi ezerim. Ayrıca Muhammed Harem'e gelip de Hübel'den başkasına secde ederse, vallahi bu taşla başını yararım!

— Hepiniz benim Muhammed'e olan kinimden haberdarsınız. Fakat Amrcığım; bildiğin gibi Muhammed üç yıldır böyle bir davaya başlamıştır. Nihayet davetini alenileştirmiştir. Bu yaptığının toplumu ikiye bölmesinden korkuyoruz. Ancak senin düşündüğün bir çözüm değil.

— Öyleyse çözüm nedir, ey Ümeye? Onun bu kadar ilerlemesi bizim ibret almamıza yetmez mi? Sizin gördüğünüz gibi o, peygamberlik iddiasında bulunduğu zaman hepimiz dalga geçip gülmüştük ve onu ciddiye almamıştık. Sonunda

birkaç kişi ona uyup yeni dinine girdiler. Dünkü meseleye gelince, onun küstahça bütün kabilelere seslendiğini ve onları cehennem azabından korkuttuğunu gördünüz. Şimdi de senin gibi bir kabile reisinin böyle konuşması...! Bu iş böyle giderse sonumuzun ne olacağını hayal edebiliyor musun?!

— Bence Emîn Kureyş içinde böyle mevkie sahip olduğu sürece ona bir şey yapamayız. Bu iş böyle olmaz. Kureyş içinde kimse onun kılına dokunamaz. Bu güne kadar -bu davası hariç- kimse onu yalan dolanla itham etmemiştir. Siyah Taş'ı yerine koyarken onun hakemliğini kabul ettiniz. Dolayısıyla büyük bir fitne onun tedbiriyle bastırıldı. Bizim çocuklarımız onu seviyor, fakirler, yetimler, kimsesizler, köleler ve dul kadınlar bile canları ve mallarıyla onu muhafaza ediyorlar...

Velid onun lafına girerek:

— Dediklerini biz de biliyoruz. Fakat çözüm nedir, onu bilmiyoruz. Bir fikrin var mı? diye sordu.

— Bana sorarsanız Muhammed'in yeni dini rağbet görmeyecek, bir süre sonra unutulacaktır.

Amr b. Hişam her zamanki kibir ve alaylı tavrıyla sordu:

— Bunun nereden kestirdin, Ümeyyeciğim?!

— Çünkü bu dine uymak çok zordur!

Ümeyye, Ebu Cehil ve Velid'in şaşırıldığını görünce sözünü şöyle sürdürdü:

— Emin sadece Abdülmuttalib'in yaptıklarını yapıyor. Bunlar ailece adeta yaratılış ve hayat hakkında farklı düşünürler. Siz ibadet esnasında kendi rahatınızı düşünüürken, onlar kendi canlarını acıtırlar: Bir kere Emîn her gün beş sefer namaz kılıyor. Ayrıca faiz almıyor. İşlerinde kölelere kolaylık tanıyor. Onlara kendisiyle eşitmişler gibi davranıyor. İçki içmiyor. Kumar oynamıyor. Bizim gibi zevk sürmüyor. Hac döneminde biz Kureyşliler Harem'den dışarı çıkmazken, o, diğer kabilelerin yaptığı gibi Harem'den çıkıyor ve Minâ'ya

kadar yürüyor. Asıl anlatmak istediğim nokta şu ki, Emîn'in dışındakiler bunlara katlanamaz, sonunda onun peşini bırakırlar. Muhammed'den önce de Zeyd b. Amr, Varaka b. Nevfel, Abdullah b. Cehş ve Osman b. Huveyris de bunun gibi garip şeyler demiyorlar mıydı?! Tatalım birkaç genç veya alçak fakir ona tabi olsa ne yazar! Çok geçmeden onlar da atalarının dinine geri dönerler. Ayrıca Muhammed'le düşmanlığın sonu Haşimoğulları kabilesiyle anlaşmazlığa, dolayısıyla savaşa yol açabilir.

Ebu Cehil Ümeyye'ye bir şey söylemek istiyordu. Ansızın Kâbe semtinden bir ses yükseldi:

— Ey ahali; bilin ki, Allah'tan başka ilah yok ve ben onun Resulüyüm.

Bu söz üç defa tekrarlandı.

Emîn yine sesleniyordu: Açık, gür ve yüksek sesle. O, Hicr-i İsmail'de Kâbe'yi tavaf edenlere karşı durmuş, kollarını açmış, yüksek sesle haykırıyordu. Bunu duyan herkes ona doğru akın etti. Kimileri Amr b. Hişam gibi hiddetli, kimileri de şaşkın ve merak içinde onu dinliyordu.

Herkes Peygamber'in başına toplandıktan sonra, bir daha onlara seslendi:

— Ey insanlar; beni tasdik ederseniz, sadece Arap içinde değil, Acemlere de galip gelirsiniz. Ayrıca cennete gidersiniz.

Yaşlı bir adam şaşkınlıkla:

— Kimdir bu bağırın? diye sordu.

Ebu Cehil:

— Kim olacak! Hayalperest birisi; kendi rüyalarından kurtulamıyor! diye alay etti.

Ümeyye:

— Abdullah'ın oğludur. Son zamanlar deliye dönmüş, kendi evhamlarını şiir şeklinde söylüyor.

Amr b. Hişam birdenbire kalabalığı yarararak ileri sokulup Muhammed'e doğru bağırdı:

— Bu ne fitne ve hiledir? Senin Allah'ın üç yüz küsur Allah'tan daha üstündür, öyle mi?! Hem de görünmez, dokunulmaz bir Allah! Kaldı ki senden başkasıyla da konuşmuyor!...

Peygamber yumuşak bir ses tonuyla cevap verdi:

— Ey Amr! Senin canına veya malına bir zarar uğradığında kimden yardım istersin?

Amr, Peygamber'in bu zekice sorusuna cevap vermedi. Fakat arkadan bir genç elini gökyüzüne kaldırarak:

— Ulu Tanrıdan dileriz, Ebu'l-Kasım!

Doğrusu da buydu. Çünkü putperestlerin birçoğu putlara tapmalarına rağmen onları Ulu Allah'ın aracılıları olarak görüyorlardı. Bu yüzden de Resulullah Amr'a o soruyu sormuş, Amr'ı susturmuştu.

— Öyleyse Ulu Tanrı sizin yardımcınız olduğu hâlde, siz O'na ortak koşuyorsunuz, değil mi?!

İş biraz zorlaşıyordu. Bu esnada Velid b. Muğire, sert ve kalın sesiyle ortaya atıldı:

— Ey Muhammed; nasıl oldu da Cebrail benim gibi Mekke'nin büyüğü veya **Amr b. Ümeyr Sekafi** gibi Taif'in büyüğüne gelmedi de, sana geldi?! Bizim gibi zengin ve şanlı insanlar dururken, peygamberlik senin gibi çulsuz bir yetime verildi?!

Velid dediği gibi Mekke'nin tanınmış bilginlerindendi. Hatta bazıları ona Arap bilgini lakabını vermişlerdi. O yaşlı bir âlim olduğu için, halk ihtilafa düşünce, aralarında hakem olarak onu seçerlerdi.

Peygamber Velid'in ağzının payını henüz vermeden, kalabalıktan sesler yükseldi:

— Ey Muhammed; doğru diyorsan, peki neden suyun üstünde yürümüyorsun?!

— Sen amca ekmeğiyle büyümüş olan Ebu Talib'in yetimi değil misin? Üstelik karının malıyla geçimini sağladığını inkar mı edeceksin?! Şimdi ne olmuş da göklerin habercisi olmuşsun?!

— Allah'ın peygamberliğe seçecek başka adamı yok muydu?!

— ...

Peygamber onların cevabını vermek istiyordu. Fakat kalabalığın çıkardığı gürültüden fırsat bulamıyordu. Öte yandan onların bu soruları, ona pek de yabancı gelmiyordu: Bu sözler aşağı yukarı önceki peygamberlere kavimleri tarafından söylenen sözlerdi. Allah bunların hepsini önceden yanıtlamıştı. Sanki kavimlerdeki bilgisizler tüm devirlerde aynı karaktere sahip ve aynı bahaneleri ileri sürmekteydiler. İlahi ayetler onlara yetmezdi. Çünkü onların kulakları hakikati duymaktan acizdi. Kalpleri düşünceye kapalıydı. Üstelik bunların soruları besbelli bilgi edinmek ve gerçeği öğrenmek için değil, aksine inatçılık, bahane ve inkâr içindi. Her halükârda Peygamber'in delilleri onlar için önemsizdi. Kısacası onlar bilmeyen, bilmek de istemeyen tiplerdendiler. Onlar gerçekten uykuda olsalardı, uyandırılmaları mümkündü. Fakat kendini uyumuş gibi gösteren insanı uyandırmak mümkün değildir!

Peygamber gazabını yenmek için biraz elinin üstüne ve avucuna baktı. Cahillerin hiçbirisini görmüyormuş gibi, kalabalığın arasından kendine bir yol bulup Kâbe'yi tavaf etmeye koyuldu. Arkasından onların alaylı konuşmalarını ve hakaretlerini duyuyordu...

— Ha... Velid; seninle Ebu'l-Kasım'ın işi nereye vardı? Görünüme bakılırsa hafif gidip ağır dönmüşsün! Yoksa onun sözleri seni de mi büyümüş?!

Galiba Şeybe b. Rabia'nın dediği doğrudu.

Hac mevsimi yaklaşmış, ziyaretçiler Arap Yarımadası'nın her tarafından Mekke'ye akın etmişlerdi. Büyük bir ihtimalle Muhammed herkesin içinde kendi dinini açıklayacak, onları İslam'a davet edecekti. Dolayısıyla onun farklı beyanı ve Arap içinde eşi olmayan Kur'an'ın büyümeyici anlatımıyla, nice insanı kendine hayran bırakıp İslam dinine geçirecekti! Bundan dolayı bir tedbir almak için akşam sularında Velid b. Muğire'nin geniş malikânesine toplanmışlardı. Ne de olsa Velid akıl, bilgi ve tecrübe olarak onların hepsinden üstündü. Onlar Velid'in Muhammed'e gitmesini, onun şaşkıncı sözlerini dinlemesini ve onlara bir çözüm bulmasını istemişlerdi.

Velid anlaştıkları gibi Emîn'le konuşmaya gitmişti. Fakat besbelli ki gittiği gibi geri dönmemişti...

Velid ağır hareketiyle deri kilimin üstünde şöyle bir sallanıp dudağını araladı:

— Muhammed'in işi sandığımız kadar kolay değil, arkadaşlar!

Ebu Cehil kinayeli bir tavırla:

— Sorun ne, amca?

Velid ağır gövdesini arkasındaki deve yünüyle şişirilmiş

yastığın üzerine yerleştirip, çukura batmış küçücük gözbebeklerini uzak bir noktaya kilitleyerek:

— Onun yanına gittim. “Muhammed; şiirini bana da okusana!” dedim. Bana:

— Ey Velid; sen Arab’ın en akıllı adamlarındansın. Konuşma ve düşünme yeteneğine sahipsin. Doğrusu sana bu sözü hiç yakıştıramadım! dedi.

Velid konuşurken adeta cahillerin saçma sapan sorularına aldırılmaz, cevap vermezdi. O, Hicaz bölgesinin söz uzmanlarından sayılırdı. Nice Arap şairler, şiirlerini ona okur, beğenirse seçkin şiirler içinde yer verirlerdi. Şimdi ne olmuş da Amr gibi birisi, Kur’an hakkında böyle yersiz konuşuyordu?! Bu yüzden Peygamber’in sorusu karşısında haksız olduğunu bilerek sessiz kalıp başını aşağı eğdi. Bunun üzerine Şeybe b. Rabia:

— Artık sana okuduğunun bir kısmını bize okur musun? diye sordu.

Velid ağırbaşlılıkla:

— Peki, dedi. Sonra şu ayetleri okumaya başladı:

— **Hâ Mîm.**

Bu Kur’ân Rahmân ve Rahîm olan Allah tarafından indirilmiştir.

Bu, Arapça bir Kur’an olarak, ayetleri bilen bir kavim için ayırt edilip açıklanmış bir kitaptır.

O, müjdeleyici ve uyarıcı olarak gönderilmiştir. Fakat insanların çoğu yüz çevirmişlerdir. Artık onlar gerçeği işitmezler.

Onlar: “Ey Muhammed! Senin bizi davet ettiğin şeye karşı kalplerimiz kapalıdır. Kulaklarımızda da bir ağırlık vardır. Seninle bizim aramızda anlaşmamıza engel bir de perde vardır. Sen istediğini yap, biz de istediğimizi yapıyoruz.” dediler.

Ey Muhammed! De ki: “Ben sadece sizin gibi bir insanım, ancak bana ilâhınızın bir tek ilâh olduğu vahyediliyor. Artık hep O’na yönelin ve O’ndan bağışlanma dileyin. Vay O’na ortak koşanların hâline!

Onlar, zekâtı vermezler, ahireti de inkâr ederler.

Şüphesiz ki, iman edip, salih amel işleyenler için de bitmez tükenmez bir mükâfat vardır.

De ki: “Siz yeri iki günde yaratamı gerçekten inkâr edip duracak mısınız? Bir de O’na eşler koşuyorsunuz ha? O bütün âlemlerin Rabbidir.”

O, yerin üstünde sabit dağlar yarattı. Orada bereketler meydana getirdi. Orada araştırıp soranlar için rızıkları tam dört günde belli bir seviyede takdir edip, düzene koydu.

Sonra duman hâlinde bulunan göğe yöneldi. Ona ve yerküreye: “İsteyerek veya istemeyerek buyruğuma gelin.” dedi. Her ikisi de: “İsteyerek geldik.” dediler.

Böylece Allah onları iki günde yedi gök olmak üzere yerine koydu. Her göğe kendi işini bildirdi. Biz en yakın göğü kandillerle süsledik ve koruduk. İşte bu çok güçlü ve her şeyi bilen Allah’ın takdiridir.

Eğer onlar, yine yüz çevirirlerse de ki: “Ben sizi Âd ve Semud’un başına gelen yıldırıma benzer bir yıldırıma karşı uyardım.”⁽¹⁾

Şüphesiz Arapça dilinde böyle bir deyim bulunmazdı. Temsil ve tabiri son derecede sergilemekteydi. Ruhani bir hamaset içeren şiir tarzı nazımlı ve hassas cümlelerdi. Baştan sona üstünde değişik bir ahenk dalgalanıp kalbe cila veriyor. Üstelik muhatabını ikna etmede enteresan etkiye sahipti.

Ümeyye b. Halef telaşla:

1- Fussilet Suresi, 1 ila 13. ayetler.

— Evet, Muahmmmed'in etkin silahı dilidir! dedi. Sonra şunu ekledi:

— Kelamının her bölümünü bir **Sure** olarak adlandırmış, her birineyse etkili bir isim takmıştır: **Fatiha, Nâs, Felak, İhlâs, Nasr, Kâfirûn, Kevser, Mâun, Kureyş, Fîl, Hümeze, Asr, Tekâsür, Kâria, Âdiyat, Zilzal, Alak...** ve buna benzer isimler. Onun izleyicileri bu sureleri kuzu veya ceylan derisine, cilalanmış taşlar veya hurma ağacının enli ve kalın dalları üzerine yazıp kalıcılaştırıyorlar. Onların birçoğu ayetleri ezberlemiş, şurada burada güzel ve çekici sesle halka okuyorlar. Bunu duyan halksa hayran olup dinlemekten kendini alıkoyamıyor.

Velid:

— Duyduğuma göre onlar toplandıklarında, sesi güzel olanlar Kur'an'ı okurlar, daha çok bilgili olanlar da ayetler hakkında açıklama yaparlar.

— Evet, amcacığım. Galiba en güzel sesi olanlardan biri Abdullah b. Mesud denen şu cılız adamdır. Neredeyse dün bizi de güzel sesiyle şereflendirecekti. Ama hayalleri suya düştü!

— Ebu Hakem! Yoksa dün Harem'de çıkan yaygara onun Kur'an okuması yüzünden miydi?

— Evet, amca. Abdullah'ın oğlu, bu ipsiz sapsız alçağı öyle şımartmış ki, dün Harem'e gelmiş, Makam-ı İbrahim'e çıkarak yüksek sesle Kur'an okumaya başlamıştı. Fakat öyle burnunu yere sürdük ki, bir aya kadar yataktan kalkamaz ve birde böyle fikirler aklına esmez!

— Şaşırtıcı şey. Demek Abdullah oğlu işi bu kadar illeri götürmüş ki, Abdullah b. Mesud gibi zavallının teki Harem'de yüksek sesle Kur'an okuyor, ha?!

— Evet, ey Ümeyye! Duyduklarıma göre Muhammed davasını açıkça söyleme emrini aldıktan sonra, Müslümanlar bir araya toplanmış ve Kureyş ehlinin şu ana dek Kur'an'ı açıkça işitmemiş olduğunu söylemişler. Bunun üzerine Muhammed:

— Sizlerden kim canını Allah’la muamele ederek Kur’an’ı Kureyş’e duyurur? demiş. Abdullah b. Mesud “Ben” diye cevap vermiş. Bildiğiniz gibi Abdullah b. Mesud’un aşiret ve akraba olarak diğer Müslümanlardan daha zayıf olduğu için Muhammed:

— Korkarım ki onlar sana kötülük yaparlar. Biz onların kendisine herhangi bir kötülük yapmak istediklerinde onlardan korunabilecek güçlü birini istiyoruz, demiş. Abdullah b. Mesud ne cevap vermiş, biliyor musunuz?... Heh:

— Beni Allah’ım korur, demişmiş!

Sonra Harem’in kalabalık olduğu bir anda oraya girmiş ve Kur’an okumaya başlamış. O sırada ben Harem’deydim. Akşam üzeriydi. İbn Mesud sesini yükselttiğinde herkes etrafına toplandı. Ben ona:

— Seni cariye oğlu! Bu okuduğun şeyler ne? diye azarladım.

— Bunlar Allah kelimidir.

İşte o zaman başına çullandık. Yermisin yemez misin, sormadan yerlere serdik. Fakat o alçak herif durmadan okuyordu. Biz dövüyorduk, o ise okumaya devam ediyordu. Nihayet okuduğu sureyi bitirdi. Öylece bayılıp sustu!

— Ama Ebu Hakem; bence bu da çözüm değil.

— Ümeyye sen de mi?

— Ben de kölelerimden birinden ilginç bir şey duydum.

— Ha..? Neymiş o?

— Dün akşam, kölelerimden birinin karısına şöyle dediğini duydum:

— Abdullah b. Mesud kana boyanmış ve yaralı hâlde arkadaşlarının yanına dönmüş. Onu gören Ebu’l-Kasım’ın kalbi sızlamış, ona: “İşte ben de bundan korkuyordum.” demiş. Fakat Abdullah b. Mesud ona: “Ey Resulullah, bu benim için bir şereftir. Allah’ın düşmanını önceden hiç bu kadar güçsüz

ve basit görmedim. Dilerseniz yarın da aynı şeyi yaparım! demiş. Müslümanlar ona: “Hayır, sen onların hoşlanmadıkları şeyi duyurdun.” demişler.

Bu hadiseyi duyunca Amr b. Hişam’ın hayat kaynayan gözleri aniden sönük düştü. Ardından topluluk bir süre sessizlik içinde kaldı.

Şüphesiz mesele onların sandığı kadar basit değildi. Ayrıca Emîn’in sözüne uyanlar, kırk kişiden de öteye gitmişti. Öyle ki, Mekke’nin büyük tüccarlarından sayılan Amr b. Hişam gibi birisi bile Emin’in hakkında -dışa vurmasa da- farklı düşünüyordu. Evet, Ebu Cehil Kur’an’dan etkilenmiş gibiydi!

“Kazara bir gece **Ebu Süfyan b. Harb**, **Ebu Cehil b. Hişam** ve Beni Zühre’nin müttefiki olan **Ahnes b. Şerîk**, Rasûlullah’ı, evinde gece namazı kılariken dinlemek için gittiler. Onlardan her biri orada dinleyecek bir yer bulup oturdu. Ve hiç biri diğerlerinin orada olduğunun farkında değildi. Bu şekilde gecelediler.

Nihayet şafak söktüğünde oradan ayrıldılar ve yolda karşılaştılar. Onlar bu vaziyet karşısında birbirlerini kınadılar. “Bir daha böyle yapmayalım. Çünkü şayet akılsızlardan biri bizi görürse, elbette onun kalbine bir şüphe düşürmüş oluruz.” dediler. Sonra ayrıldılar.

İkinci gece, yine her biri evvelki akşam oturduğu yere geldi. Resulullah’ı dinleyerek geceyi geçirdiler. Şafak söktüğü zaman yine dağıldılar ve yolda karşılaştılar. Birbirlerine daha önce dedikleri şeyi söylediler ve sonra ayrıldılar.

Üçüncü gece, her biri tekrar akşamki oturdukları yere döndüler ve geceyi onu dinleyerek geçirdiler. Yine fecir doğduğu zaman dağıldılar ve yolda karşılaştılar. O zaman birbirlerine: “Bunu bir daha yapmamak için birbirimizden söz almadan ayrılmayacağız.” dediler. Bunun üzerine antlaşıp dağıldılar.

Ahnes b. Şerîk, sabah olunca, sopasını eline alıp Ebu Süfyan'ın evine gitti. "Ey Hanzala'nın babası! Muhammed'den dinlemiş olduğun şey hakkındaki görüşünü bana bildir?" dedi. Ebu Süfyan: "Ey Salebe'nin babası! Vallahi ben ondan, manasını bildiğim ve anlatılmak istenileni anladığım şeyler işittiğim gibi, manasını bilmediğim ve anlatılmak istenileni anlayamadığım şeyler de işittim." dedi. Ahnes b. Şerîk: "Senin yemin ettiğin varlığa yemin ederim ki, ben de öyle!" dedi. Ebu Süfyan'ın yanından ayrılıp Ebu Cehil'in evine vardı. "Ey Hakem'in babası! Muhammed'den işitmiş olduğun şey hakkındaki görüşün nedir?" diye sordu. Ebu Cehil: "Ne işitmişim ki? Biz ve Abdumenafoğulları şan ve şeref hususunda şimdiye kadar çekiştik, durduk. Onlar insanlara yemek yedirdiler. Biz de yemek yedirdik. Onlar arabuluculuk ederek diyet yüklediler. Biz de arabuluculuk edip diyet yükledik. Onlar halka bağışta bulundular. Biz de bağışta bulunduk. Onlarla, kulak kulağa giden iki yarış atı durumuna gelince onlar: "İşte, bizde kendisine, gökten vahiy gelen bir resulümüz var!" dediler. Biz bunun dengini nereden bulup onlara ulaşacağız? Vallahi! Biz hiçbir zaman ona inanmayız ve onu tasdik etmeyiz." dedi.

Bunun üzerine, Ahnes ayağa kalktı ve Ebu Cehl'i kendi hâline bıraktı. Bu olay sayesinde onlar, Ebu Cehl'in tüm dediklerinin kıskançlık yüzünden olduğunu anlamışlardı.

Asıl soru şu ki, müşriklerin kendileri böyle Kur'an'dan etkilenmişlerse, başkalarının etkilenmemesini nasıl önleyebilirlerdi?!

Onlar bunu anlatmaktan korkuyor veya çekiniyor olsalar da, Kur'an ayetlerinin etkisi karşısında teslim oluyorlardı. Ruhani bir coşku içlerine doğuyor, solgun ruhlarını derin bir darbeye titretiyordu. Sanki içleri unuttukları eski bir yitiğin anısını canlandırıyorlardı. Tatlı bir hüznü içlerini kapsıyordu.

Kalpleri yumuşuyor, içlerinde doğruluk ve iyiliğe yönelme isteği uyanıyordu. Hayatlarının ne kadar ölü, ruhsuz ve anlamsız olduğunu fark ediyorlardı. Hayatın ne kadar güzel olabildiğini tecrübe ediyorlardı. Kendilerinin bir insan olarak ne kadar daha yüksek bir mevkie çıkabileceklerini anlıyorlardı.

Kur'an ayetleri onların ruhsuz gövdelerine inen manevi kırbaçlar gibi, gaflet uykusundan uyandırıyor, acı verici bir hayata atıyordu. Onlardan uyanık ve açık gözlü olmalarını istiyordu. Kendi kendilerini sorgu suale çekmelerini istiyordu. İrinli nasırlarını deşen bir neşter gibiydi.

Fakat bu tesirin kaynağını bilemiyorlardı. Acaba kelimeler tatlı ve ahenkliydi diye mi vücutlarının derinliklerine iniyordu? İnanılır gibi değildi; okuma yazma bile bilmeyen Muhammed, böyle ağır bir kelamı ortaya koymuştu! Ondan daha önce şiir, seci ve hitabe gibi şeyler de duymamışlardı. Onun sözlerini duyan bir dilbilimci şöyle demişti:

“Onun sözlerinin kökü hurma ağacı gibi köklü, dalı da gür yemişli ağaçlar gibi meyvelidir.”

Onların içinden kaynayan, ruhlarını ısıtan bu garip heyecan sadece bu sözlerin terennümü ve farklı ahenginden mi kaynaklanıyordu? İnci taneleri gibi yan yana dizilmiş olan kelimelerin verdiği bu sarhoş edici coşku ve heyecanın asıl mahiyeti neydi? Bazen şiire benzeyen, bazen hiç benzemeyen, bazen seci anımsatan, bazen de farklı bir edebi sanat gibi görünen bu büyüleyici kelimeler neydi?

Bunlar ve buna benzer sorular akıllarını karıştırıp duruyordu. Bu yüzden kabilenin en bilgin adamı olarak Velid'i bu düğümü çözmek için Peygamber'e göndermişlerdi. Ama ne var ki şimdi de Velid'in kendisi bu durumda takılıp kalmış, onlara cevap vermekten kaçınıyordu. Onları endişelendiren Velid'in yumuşamış gibi olmasıydı.

Velid bu durumda ne yapmalıydı? Ağzına bakan onca soru işaretlerine nasıl bir cevap verebilirdi? Acaba gerçeği mi

onlara söylemeliydi? Muhammed'in okuduğu son ayette tüylerinin dehşetten diken diken olduğunu mu söyleseydi?...

Ha... amca anlatsana! Yoksa bizi rezil edip, sen de mi Muhammed'e uydun?

— Hayır Amr; ben eskisi gibi atalarımızın dini üzerindiyim. Fakat ondan canları ürpertecek ağır bir kelam duydum.

— Onun söyledikleri şiir değil mi?

— Sizin içinizde hiç kimse benim kadar şiirden anlamaz. Öyle değil mi?! Ben kasideyi, şiiri receziyle, hecesiyle bilir ve hatta cinlere mensup olan şiirleri bile tanırım. Allah'a yemin ederim ki, onun sözünde bir tatlılık vardır. Etrafı sihirli bir güçle sarılmıştır. Kelamının inişi çıkışı aynı seviyededir. Her şeye galip, her sözden üstündür. O sözler, taşı bile parçalar.

— Hutbe olmasın?

— Hayır, hutbe de değil. Hutbe ardı kesilmeyen biteviye konuşma demektir. Oysa bu kelam birbirinden ayrı ve farklı sözlerdir.

— O hâlde kâhinlerin dediği sözlerdendir.

— Ben kâhinleri gördüm. Birçok sözlerini dinledim. Onun söylediği sözler, kâhinlerinkilere benzememektedir. Kısacası bu sözler cin ve insan sözüne benzemiyor.

— Onun deli olduğunu söyleyelim. Ne dersiniz? Her yerde onu cin çarpmış diye uyduralım.

— Bunu yapamayız. Biz deliliği görüp biliriz. Deliler gibi boğulup, sıkıntı çekmiyor, vesvese görmüyor. Ayrıca halk yalan söylediğimizi anlarsa daha da beter olur.

— Amca! Artık sen söyle, halk ona yönelmesin diye ne yapalım? Bizim için bir görüş belirle, ona uyalım.

Velid elini çenesine götürdü. Beyaz ve gür sakalını avcuna doldurup başı aşağıdayken düşünceye daldı.

Birazdan başını kaldırıp toplananlara şöyle bir yol gösterdi:

— Onun hakkında bu söyleyeceklerinizden herhangi birini söylerseniz, sözünüzün batıl ve asılsız olduğu hemen anlaşılır. Ama herhâlde onun hakkında söyleyeceğiniz en uygun şey, onun sihirbaz olduğunu söylemeniz olacaktır. Onun sihirbaz olduğunu, kişiyi dininden ayırdığını, kişi ile babasını, eşini, kardeşini ve aşiretini birbirinden kopardığını söylersiniz!

Sonra onlara dikkat etmelerini tavsiye etti.

Söz uzamış, gece yarıya ermişti. Velid misafirlerine helva, hurma ve kuru üzüm ikram etti. Fakat konuşulan sözler onların ağzını acı etmiş, iştahlarını kesmişti. Özellikle Amr, gönül yarasına yıllanmış şaraptan başka bir derman bulamıyordu. Bunun üzerine birer birer ayağa kalkıp toplantıyı terk ettiler.

Gökyüzü saf ve yıldızlıydı. Yeni ayın ince yay gibi hilali yavaş yavaş Hirâ doruğunun arkasından gök merdivenine tırmanıyordu...

Akşam sularıydı ve güneşin doğu kuyusuna batması için birkaç mızrak boyu zaman vardı. Kabile büyükleri toplanmadan önce, Ali, Cafer, Akîl, Talib, kız kardeşleri **Hind** ve **Reyhâne** misafirhanenin temizliği ve hazırlanması için çalışıyorlardı. Anneleri Fatma mutfakta şerbet ve helva yapıyor, hurmaları bakır tepsinin içine diziyordu.

Ancak Ebu Talib basamakların üstünde oturup derin düşüncelere dalmıştı. Ayrıca 78 yılın ardından -yaklaşık 40 senesi fakirlikle geçmiş- artık çoluk çocuğa yardım edecek güce sahip değildi.

“Bu insanlar, ne kadar da akılsız ve bencildirler ya! Öldürmeleri için kardeşimin oğlunu onlara teslim etmemi istiyorlar. Buna karşılık onların oğlunu getirip oğul edinmemi istiyorlar!”

“Ey Ebû Tâlib!.. Sana Kureyş gençlerinin en güçlü, en kuvvetli, en yakışıklısı ve akıllısı olan **Umare b. Velid**’i verelim; kendine evlât edin. Aklından, yardımından istifade edersin. Buna karşılık sen de bize, kardeşinin oğlunu teslim et, öldürelim! İşte, sana adam karşılığında adam! Daha ne istersin?”

— Önce siz bana kendi oğullarınızı verirsiniz, onları ben öldürürüm; ancak sonra onu size verebilirim!

— Bizim çocuklarımız, onun yaptıklarını yapmıyorlar ki!

— Vallahi, o, sizin çocuklarınızdan çok çok daha hayırlıdır. Siz bana çok çirkin bir teklifte bulunuyorsunuz! Nasıl

olur? Siz, oğlunuzu bana yetiştirmek üzere vereceksiniz, benimkini ise öldürmek için alacaksınız! Buna asla müsaade edemem!

— Ey Ebu Talib; bu güne kadar ben senin iyi niyetli olduğunu zannediyordum. Fakat şimdi kabile büyüklerinin sana karşı haklı olduklarını anladım.

— Yalan söylüyorsun **Mut'am!** Kabile büyükleri asla bana karşı dürüst bir tavır takınmadılar. Senin de bir kabile reisi olarak iyi niyetli olduğunu düşünmüyorum. Belli ki benimle yeğenime düşmanca bakıyorsun. Şimdi elinizden geleni yapınız, ben de elimden geleni yapacağım elbet. İşte açıkça size sesleniyorum: Bilesiniz ki, Muhammed'e düşman olan kimse, benim düşmanımdır. Kim onun dinine düşmansa, ben de onun dinine düşmanım!"

Ebu Talib bu sözleri deyince, kabile büyükleri hiddetle kalkıp gitmişlerdi. Fakat Ebu Talib, onların dün akşam Velid b. Muğire'nin evinde toplandığını, Muhammed'e karşı gelmek için karar aldıklarını duymuştu. Bunun üzerine Ebu Talib, Haşimoğulları'nı evine çağırarak olanları onlara açıklayıp fikirlerini öğrenmek istedi...

Dünya görmüş Ebu Talib, gelecek günlerin yeğeni için çok zor günler olacağını biliyordu. Muhammed'in putlar ve müşriklerin inancını çürütmek konusunda anlattıkları, elbette önemsiz ve basit şeyler değildi. Muhammed gizlice Allah'a tapıp ibadet ettikçe kimse ona dokunmazdı. Çünkü kimseye bir zararı dokunmuyordu. Birbiriyle buluştukları zaman alaylı bir şekilde "Abdülmuttalib'in torunu göklerle temastadır!" diyorlardı. Fakat Muhammed davetini alenileştirip, onların inançlarını eleştirdiği ve kâfir babalarının cehennem ateşinde yanacağını söylediği zaman konu değişti. İlk onunla dalga geçip çeşitli eziyetlere başvurdular. Nihayet bir sonuç elde edemeyince Ebu Talib'e şikâyete geldiler. Hem de iki kez:

— Ey Ebu Talib; biz seni kırmamak için elimizden geleni yaptık. Fakat malum ki, sen bizim için hiçbir iyilikte bulunmuyorsun!

— Ne olmuş Harb'ın oğlu?

— Daha önce de Utbe ve Şeybe b. Rabia, As b. Vail, **Esved b. Muttalib**, **Nübeyh** ve **Münebbeh b. Haccac** -ve şu anda toplantıda bulunmayan- Velid b. Muğire ile birlikte sana geldik. “Yeğenin putlarımıza sövdü, dinî inançlarımızı kötiledi; akılsız olduğumuzu, babalarımızın, dedelerimizin yanlış yolda gitmiş olduklarını söyleyip durdu. Onun bu tür sözler söylemesine engel ol veya aradan çekil.” Sen de yumuşak ve güzel sözlerle bizi başından savdın! Fakat o, yine yaptıklarını tekrar ediyor, doğrusu daha da kötüsünü yapıyordu. İşte bir daha sana geldik Ebu Talib!.. Sen, bizim yaşlı ve ileri gelenlerimizden birisin. Yeğenini yaptıklarından vazgeçirmek için sana müracaat ettik; fakat sen istediğimizi yapmadın. Vallahi, artık bundan sonra onun babalarımızı, dedelerimizi kötülmesine, bizi akılsızlıkla itham etmesine, ilâhlarımıza hakaretlerde bulunmasına asla tahammül edemeyiz! Sen, ya yeğenine engel olursun ya da iki taraftan biri yok oluncaya kadar çarpışırız!

Ebû Tâlib, tehlikeli bir durumla karşı karşıya bulunduğu-
nun farkındaydı. Kavmi tarafından terk edilmek istemezdi;
ama yeğeninden de vazgeçemezdi! O hâlde ne yapabilirdi?
Derin derin düşündükten sonra, Resûl-ü Ekrem'i yanına çağırarak, yalvarırcasına:

— Kardeşimin oğlu!.. Kavminin ileri gelenleri bana başvurarak, senin onlara dediklerini bana arz ettiler. Ne olursun, bana ve kendine acı! İkimizin de altından kalkamayacağımız işleri üzerimize yükleme! Kavmine biraz yumuşak davran! dedi.

Bu teklifle karşı karşıya kalan Peygamber, bir müddet mahzun mahzun düşündü. Sonra, hakikî muhafızının Cenâb-

ı Hak olduğunu bilmenin gönül rahatlığı içinde, amcasına cevabı, kılıç kadar keskin, kayalar gibi sert ve kesin oldu:

— Bunu bilesin ki, ey amca!.. Güneş'i sağ elime, Ay'ı da sol elime verseler, ben yine bu dinden, bu tebliğden vazgeçmem! Ya Allah bu dini hâkim kılar yahut ben bu uğurda canımı veririm!

Peygamber Efendimiz, bu cevabını verirken gözyaşlarını tutamamıştı. Oradan ayrılmak için ayağa kalktı.

Amcasının göğsü daralmıştı, Peygamber'in sözlerinden amcasının kendisini terk edeceği ve onu yalnız bırakacak endişesini duyduğunu anlayan amcası Ebû Tâlib, "Yeğenim benim!.." diyerek boynuna sarıldı ve, "İnsanlara yol göstermeye çalıştığını ve doğru yaptığını biliyorum. Gönlünü ferah tut. Ben senin olduğun yerde yer alacağım, yüce Rabbin istediğini yap! İşine devam et, kimseden çekinme, vallahi, amcan mezarına kadar seni yalnız bırakmayacak ve sana bir şey yapmalarına izin vermeyecek."

Artık güneş yüzünü şehirden saklamıştı. Sonbaharın serin havası Ebu Talib'in yaşlanmış kemiklerine işliyor, dizlerini ve belini sızlatıyordu.

Babasının misafirhaneye geçtiğini gören Ali, onun deri sergisini öbür odadan getirdi. Onu halının üstüne serip deve yünüyle doldurulmuş minderini duvara yasladı.

Ebu Talib derinin üstüne oturup oğluna teşekkür etti. Hind fenerlerini raflara yerleştirene dek, misafirlerin üçü geldi. Abdülmuttalib'in en yaşlı oğlu Hâris; uzun boylu ve zayıf; iki büklüm ve asa kullanarak... Sonra Hamza; iri yarı pehlivan yapılı. Bir de Ebu Leheb; orta boylu, şişman ve gevşek; kumral saç-sakallar, hafiften şaşı gözler; vurdumduymaz ve sorumsuz; zenginliğine mağrur tacirlerin tavrını takınmıştı, Bakan bunu anlayabilirdi.

Ebu Talib, Ebu Leheb'in huy ve tavırlarından hoşlanmamasına rağmen onun ıslahı konusunda yine ümidini tama-

men kesmemiști. Bu yüzden onu kırmamaya ve ıslah etmeye çalışıyordu. Onu görünce ayağa kalkıp, güler yüzle ona hoş geldin dedi.

Kardeși çok garip bir karaktere sahipti. Kötülük made-niydi, iyilikten çok az anlayan biriydi. Bazen de çok işe yarardı! Bunun sebebi onun damarlarındaki Abdülmuttalib'in kanının dolaşmasıydı. Buna rağmen biraz kötülüğe yönelik birisiydi. Sonra da Ümeyyeoğulları'ndan bir kızla evlendikten sonra tamamen yolunu şaşırdı. Yeğeni İslam dinine davetini başlatınca karı-koca onun önde gelen düşmanlarına dönüştüler. Nihayet Peygamber'in akrabalarını Hâris'in evinde bir araya toplarken asıl yüzünü gösterdi. Sonra Safa'da Ebu'l-Kasım'ın karşısına dikilen ve onu yalanlayan ilk kişi de oydu. Fakat dünkü gün müşriklerin Ebu Talib'e ettikleri hakareti görünce onun bile akrabalık damarı tahrik edilmiş ve gayretine dokunmuştu. Bunun üzerine:

— Bu yaşlı adamı bırakın; adam yeğenini savunmasını mı?! Ebu Talib hayatta olduğu sürece Muhammed'i öldürmek olmaz. Benî Haşim yaşadıkça da Ebu Talib öldürülemez. Mekke halkının hepsi öldürülmezse de Benî Haşim öldürülemez! Ey Kureyş büyükleri; siz benim Muhammed'le olan düşmanlığımı biliyorsunuz. Fakat bu ihtiyarı bırakmazsanız onlara arka çıkarım! demiști.

Haşim oğulları birer birer geliyor, kabiledeki yaş ve mevki itibarıyla toplantıda yer alıyorlardı. Herkes müşriklerin dün akşamki toplantılarından, dolayısıyla Muhammed'in aleyhine tertip oluşturmak ve bu konuda birbirini desteklemek için anlaşmışlarından haberdardı. Müşriklerin kin ve nefretleri artık son haddine varmıştı. Bu nefret ve kinleri bundan böyle sâdece Resûlullah ve Müslümanlara değil, Ebû Tâlib'e de yönelmiş oluyordu! Kaderin garip tecellisine bakınız ki, müşriklerin Ebû Tâlib'e karşı menfî tavır takınmaları, Haşi-

moğulları'nın, Resûlullah'ı himayelerine almalarına vesile oldu. Herkes bir araya geldikten sonra Ebu Talib bir şiir okudu ve şiirinde Ebu Leheb'in son söylediği sözleri övdü. Sonra konuya girdi:

— Ebu'l-Kasım sizinle aynı görüşte olsa da olmasa da, sizinle aynı soydan ve kabiledendir. Onun büyüklük ve saygınlığı sizin büyüklük ve saygınlığınızdır. Ona hakaret ve küfür etmek size hakaret ve küfür etmek demektir.

Haşimoğulları bugüne kadar şerefle ve alınlarının akıyla yaşamışlardır ve siz Kureyş içindeki makamınızı onların fedakârlığına borçlusunuz. İşte bu iyiliği korumak ve gelecek kuşağa iletmek sizin görevinizdir. Öyleyse zillet ve horluk giysisini giymekten kaçın!

Ey Haşimoğulları; Ebu'l-Kasım kötü bir şey yapmamış ki ondan utanasınız. Eğer onun bazı dedikleri sizin hoşunuza gitmezse bile, unutmayınız ki sizin yoksullarınız ona sığınır, yetimleriniz onun eline bakar, dullar ve kimsesizler ona güvenirliler. Haşimoğulları, onun sayesinde nimetlere erişmişlerdir. Bir de onun çocukken atanız Abdülmuttalib'in yanındaki değerini hatırlayın. Muhammed hakkında ettiği tavsiyeleri bir düşünün!

Ey kardeşler ve yeğenlerim! Muhammed'i himayeniz altına alın. Ona arka çıkın. Kureyş onunla savaşmak isterse, ondan ümitlerini kesinceye kadar siz de onlarla savaşın!

Ebu Talib'in sözleri bitince Ali, Cafer, Akıl ve Talib büyük kadehlerle şerbet sundular. Bir tepsi helva ve hurma getirip misafirlere ikram ettiler. Kimisi birbiriyle konuşuyor, kimisi yemek içmekle meşgul oluyor, kimisi de Hâris, Hamza, Ebu Leheb ve Abbas gibi ağır ağır düşüncelere dalmış düşünüyordu. Ebu Talib'in, Muhammed'in iyiliklerini sayıp Abdülmuttalib'in vasiyetini hatırlaması üzerine susmak daha uygun görünüyordu.

Nasıl olurdu da bu **Gözde Yetim**'in küçükken yarattığı birbirinden ilginç hadiseleri unutabilirlerdi?! Daha doğmadan önce Âmine'nin gördüğü rüyalar; sonra onu doğururken şahit olduğu gariplikler; sonra Halime Sadiye'nin anlattığı mucizevî işler; sonra Şamlı Bahîra'nın sözleri; daha kendi aralarında ona Emin (güvenilir ve dürüst) ismini verdikleri ve...

Bunca alamet onun yalan konuşmaması ve kendinden boş bir şey uydurmaması için acaba yeterli değil miydi?!

– Duyduk ve itaat edeceğiz.

– Peki, senin dediğin gibi olsun Ebu Talib!

– Ebu'l-Kasım'ın fikirlerine katılmıyoruz. Buna rağmen kabile şerefini korumak için onu tek başına bırakmayacağız.

– Kardeşim, ben de size destek çıkacağım, hiç merak etme.

– Ben ve oğullarımı da kendi yanında bil, Ebu Talib!

–

— Ümmü Cemil; Muhammed'in yeni marifetini duy-
dun mu?

— Hayır! Yine ne olmuş?

Abdü'l-Üzza⁽¹⁾ sınırlarını yenerek abası yanıklar gibi oku-
maya başladı:

— **Ebu Leheb elleri kurusun. Zaten kurudu, mahvoldu.
Ne malı ne de kazandığı onu kurtaramadı.**

O, alevli bir ateşe girecektir.

Karısı da odun hamalı olarak ateşe girecektir.

Boynunda da hurma lifinden bir ip olarak girecektir.⁽²⁾

— Yuh olsun Muhammed'e! Bizi mi yeriyor? Ona bir yer-
gi göstereceğim ki pişman olup ayaklarımıza kapansın!

— Yavaş...! Yahu kadın sakın ol!

— Sakin mi? Muhammed bu şiiriyle bizim yüzümüzün
suyunu dökmüş. Onun bu sözleri yayılırsa ilkin izleyicileri,
sonra bizim düşmanlarımız, sonra da köleler ve çiftçiler bi-
zimle dalga geçecek, bu şiirler **Muallakatu's-Seb'a**⁽³⁾ gibi ku-
şaktan kuşağa intikal edecektir.

1- Ebu Leheb'in asıl ismi Abdü'l-Üzza (Üzza Putu'nun kulu)
ve Ümmü Cemil'se onun karısıdır. Bu kadın dikenleri toplar, demet
yapar, iple bağlayıp sırtına bağlar, getirir, Hz. Muhammed'in (s.a.a)
geceği yollara döşerdi.

2- Mesed (Tebbet) Suresi, 1 ila 5. ayetler.

3- Muallakatu's-Seb'a cahiliye döneminin seçkin şiirleri olarak
Kâbe duvarına asılan şiir mecmuasına verilen addır.

— Kuşkusuz biz davranmadan önce öyle de olmuştur. Çünkü onun takipçileri bunların Allah sözü olarak gökten indiğine inanıyor, dolayısıyla bunları yazıyor, ezberliyor ve sürekli sevap niyetine tekrarlıyorlar. Diğerleri de adeta bu sözlerin icaz mahiyetindeki ahenk ve tatlılığını görünce onları öğrenir, tekrarlamaya başlarlar. Sanırım bu sözleri son duyan kimse seninle benden başkası değil!

Karı-koca olarak kara düşüncelere boğuldular. Muhammed'e yaptıkları onca kötülükten sonra, onun dönüp başlarına böyle büyük bir darbe indireceğini hayal bile edemezlerdi.

Ümmü Cemil'in kendisi Arapça konusunda uzman biriydi. Üstelik şair bir kadın olarak sözün etkisini ve akıllarda kalıcı olduğunu biliyordu. Onun ve o dönemin insanlarına göre söz, birkaç cansız harften toplanmış bir kulaktan girer öbüründen çıkar gibi basit bir mevzu değildi. Aksine bir sözcük dillerde söyleniyor veya akıllarda bulunuyorsa, o sözcük tamamen ruh sahibi ve etkili bir canlıydı. Özellikle de şiir, seci vb. kalıbında olursa. İşin en kötü ihtimali bu sözün Kureyş büyüklerinden biri hakkında, gökten indiği söylenilmesi ve Muhammed'in dostları gibi koruyucuları olmasıdır.

Evet, Muhammed onların karşısında büyük bir sabır sergiledikten sonra, ilkin onları gaflet uykusuna sokup sonra onların tam güvenlik hissettikleri bir anda inanılmaz şekilde darbesini indirmişti.

Abdü'l-Üzza anlaşma ve barış adamı değildi. Onun sınırlı, hiddetli ve acı dilli bir karakteri olduğunu bütün Mekke biliyordu. Onu gören her yabancı, ateş püsküren gözlerinden, çatık kaşlarından ve sivri dilinden nasıl bir insan olduğunu tahmin edebilirdi. Fakat şimdi Muhammed'den öyle bir darbe yemişti ki, ağzı dili kilitlenmişti.

İşte Ebu Leheb perişan ve harap olmuş bir vaziyette kilimin üzerine serilmiş, dirseğini mindere saplamış, Muhammed konusunda nerede yanlış yaptığını düşünüyordu.

Gerçeğe bakılırsa Muhammed onlara bir kötülük yapmamıştı. Kendisi ve eşi Hatice onların en iyi komşularıydı. Yaklaşık yirmi yıllık komşuluğun ardından onlardan zerre kadar incimemişlerdi. Bu yüzden de Ebu Leheb onca servet ve şöhretine rağmen iki oğlu **Ütbe** ve **Üteybe**'yi evlendirmek istediğinde Hz. Hatice'nin kız kardeşinin kızları **Rukiyye** ve **Ümmü Külsüm**'den daha layık olanını bulamadı. Karısı Ümmü Cemil Benî Ümeyye kabilesindendi. Onlar kendilerini herkesten üstün görürlerdi. Buna rağmen o da bu evlilikten hoşnut görünüyordu. Her halükârda karı-koca çok alçakça bir şey yaptılar: Hiçbir nedeni olmadan oğullarına eşleri Rukiyye ve Ümmü Külsüm'ü boşamalarını söylemişler, ikisini de babalarının evine göndermişlerdi. Rukiyye Utbe'nin karısıydı. Fakat Ümmü Külsüm Üteybe'nin yeni nikâhlısı sayılırdı. Sonra Ebu Leheb şöyle bir tehditte bulundu:

— Muhammed davasından vazgeçmezse başkalarının da onun kızlarını almasına izin vermem!

Ebu Leheb'in bu hareketi Ebu'l-Kasım ve Hatice'nin zoruна gitmişti. Muhammed kalbi kırık bir şekilde ellerini kaldırarak beddua etmişti:

— “Allah'ım; yırtıcı bir hayvanı Utbe'ye musallat et!”⁽¹⁾

Bu Ebu'l-Kasım'ın ilk bedduasıydı. Sonra bu ikisinin alayları ve çekiştirmeleri ard arda Muhammed'in üzerine yağdı.

Ayrıca Muhammed nerede konuşmak isterse, İslam düşmanlarının hepsinden önce Ebu Leheb ona ayak bağı olan ilk kişi olurdu. Son olarak yaklaşık bir ay önce **Hüzeyl** kabilesinin panayırı sayılan **Zî Mecaz** pazarında bir hadise yaşandı. İnsanlar Ukkaz Panayırında geçirdikleri yirmi günün ardından zilkade ayının son dokuz gününü alışverişle geçir-

1- Rivayetlere göre Utbe, bir kabileyle Mekke dışında yolculuk yaparken güzelim bir aslana yem olmuştu.

mek için Arafat Çölü'nün yakınlarında bulunan Zi Mecz'a yönelmişlerdi. Oradan da Mekke'ye geçeceklerdi. Ebu'l-Kasım da bu fırsatı değerlendirmek için panayıra gitmişti. Bunu öğrenen Ebu Leheb, Velid b. Muğire, **Nazr b. Hâris** ve birkaç müşrik de peşinden gitmişler, buna mani olmak istemişlerdi.

O gün Ebu'l-Kasım'ın üstündeki kızıl renkli rida göze çarpıyordu. Nerede bir cemaat görürse oraya koşuyor ve onları tek olan Allah'a davet ediyordu:

— Ey millet! Benimle sizin hikâyeniz; düşmanı görünce kabilesine haber vermek için koşan kimsenin hikâyesidir. Kimileri onun sözünü dinler, kendi can ve mallarını kurtarırlar. Kimileri de onu yalanlar, düşman gelinceye kadar bekler durur, yok olurlar. Beni dinleyenle dinlemeyen kişinin de hikâyesi tıpkı bunun gibidir.

Bu sırada Ebu Leheb **Aden** kumaşından yapılmış yeni ridasını sürükleyerek onun peşinden yürüyor, ayaklarını taşa vuruyordu. Öyle ki, ökçelerinden kan akıyordu. Ebu Leheb bununla yetinmeyip bir de ona hakaret ediyordu:

— Ey insanlar; ben Abdülmuttalib'in oğlu Abdü'l-Üzza'yım. Bu benim yeğenimdir. Onu dinlemeyin. O yalancının tekidir. Sakın aklınızı ona kaptırarak atalarınızın dininden dönmeyin!

Bu arada Velid b. Muğire de ona omuzdaşlık ediyordu:

— Ey insanlar; ben Benî Mahzum kabilesinin başkanıyım. Sakın bu sihirbazın dediklerine inanmayın. Şüphesiz bu adamın kelimasında insanı büyüleyecek bir güç var. Onu dinleyen kişilerin arası açılır, birlikleri dağılır. Sakın onun etrafına toplanmayın ve sözlerine kulak asmayın.

Muhammed'i daha önceden tanımayanların içine şüphe düşüyordu:

— Evet; doğru diyorlar. Onun sözleri doğruysa, ilkönce kendi aile ve kabilesi tasdik ederdi!

— Biz asla ona uymayacağız!

Peygamber’le görüşmek isteyen birisi olduğunda Ebu Leheb, “O sihir yapıyor.” der, görüştürmezdi. Halkı ondan soğuturdu. Görüşmeye gelen görüşmeden giderdi. Çünkü Ebû Leheb, kavim içinde sözü dinlenen birisiydi. Peygamber’in amcası olduğundan halk bu konuda ona inanırdı. Ebu’l-Kasım doğru diyorsa herkesten önce onun kendi ailesi inanmalıydı. Arap kabile adetleri de bundan yanaydı. Her neyse Ebu Leheb’in Peygamber’in başlattığı davanın çarkına çomak sokması onu üzüyor, düşmanları fazlasıyla sevindiriyordu.

Ebu Leheb, putları sadece maddi menfaati için savunuyordu. Bunu herkes biliyordu. Kaldı ki yeğenin bu işi bir tutarsa Arab’ın en büyük lideri oluverir, Ebu Leheb de bundan yararlanırdı.

— Size Arap ve Aceme üstün kılacak bir söz öğretmemi ister misiniz?!

— Kim böyle bir mevkii istemez ki?! Hadi söylesene sözünü, yeğenim!

— Lâ ilâhe illallah deyin, kendinizi kurtarın!

— Allah Allah...! Bütün Allahları birleştirmek mi istiyor-sun?!

Allah’ın bir veya daha fazla olması Ebu Leheb için fark etmezdi. Çünkü o, bu işlerle kökünden ilgilenmiyordu. O korkunç bir servete sahipti; paraları, Taif’teki bağı, bahçesi, ona bakmakla meşgul olan köleleri, cariyeleri... Hepsini de faiz paradan ve üç aylarda putları ziyaret etmeye gelen Arap Yarımadası’nın halkından toplamıştı. Şimdi, Muhammed’in dediği gibi, üç yüz altmış kabile putu bırakılıp bir Allah’a tapılırsa, Mekke’ye gidip Ebu Leheb gibilerinin eteğini parayla doldurmak da kimin neyine?! Hayır... Ebu Leheb asıl bunu kabullenemiyordu.

Aşağı yukarı Ümmü Cemil’in de derdi buydu. Kendisi kadın olmasına rağmen, Kureyş’in en zenginlerinden sayılır-

dı. Abisi Ebu Süfyan ise Mekke'nin en büyük faizcilerinden ve tüccarlarından. Üstelik Muhammed'in dini yayılırsa Kureyş büyüklüğü Muhammed'e ve neticede Haşimoğulları'na intikal edecekti. Bu da Ümmü Cemil'in katlanamayacağı bir musibetti. Bu yüzden amcayla yeğeni arasında kopan ateşin odun hamallığını yapıyordu.

Şaşı gözlü Harb kızı Ümmü Cemil şiirlerinde Muhammed'i **Müzemmem** olarak hicveder, ona söverdi.⁽¹⁾ Kadın toplantılarında söz konusu hicivleri okuyup onun ahengiyle çalıp oynarlardı. Yahut çocukları ve köleleri sokaklarda dolaşarak onları söyler, dalga geçerlerdi. Fakat Muhammed bu sözlere aldırılmaz, duyunca da gülüp geçerdi.

Ebu'l-Kasım'ın evine taş atmaları bile onu hedefinden caydırmamıştı. Ümmü Cemil'in bu iş için seferber ettiği ser-seri gençler, geceleyin birkaç sefer onun evine büyük taşlar atarak onun camlarını kırmış ve ev halkını dehşete sokmuşlardı. Buna rağmen Muhammed her zamanki güzel huyuna yakışır bir şekilde tahammül göstermiş, çoluk çocuğunu da sabırlı olmaya davet etmişti.

Ümmü Cemil bir-iki sefer keçi işkembesini onların avludaki yemek kazanlarına atmıştı. Ebu'l-Kasım'ın kendisi eline bir çubuk alarak işkembeyi kazandan çıkarıp dışarı atmıştı. Söylediği tek söz:

— Ey Abdumenaş oğulları; komşuluk böyle mi olur? diye sitemde bulunmuştu.

Adlarını söylemese bile onların Ebu Leheb, karısı ve **Ukbe b. Ebî Muayt** oldukları kesindi.

Akşam olunca Ebu Leheb ve Ümmü Cemil onun geçtiği yola dikenli çalılar veya hayvan pisliği atarlardı. Bazen Mu-

1- Muhammed övülmüş, Müzemmem ise yerilmiş demektir. Peygamber'in güzel ve anlamlı ismine karşı ona böyle bir lakap takmışlardı.

hammed farkında olmadan onlara basar, yaralanır veya üstüne bulaşır. Üstelik Ümmü Cemil, hizmetçilerine, dam üstünden onun başına taş veya kül dökmelerini söylerdi. Bazen de Muhammed'le sokakta karşılaşınca parmağıyla ona işaret ederek:

– Millet; bu çulsuz yetime bir bakın. Kureyş'in başına geçmek istiyor! diye ona hakaret ederdi.

Ümmü Cemil kocasıyla birlikte Ebu'l-Kasım'ı incittiklerini, onun ne kadar sabırlı ve geniş yürekli olduğunu zaman zaman kendileri de itiraf ediyordu. Ama yine de onun böyle ağır bir darbeyle köklerini kazacağını tahmin edemezdi...

Ümmü Cemil kızgın deveye dönmüş bir ökleye ayağa kalktı.

– Nereye, Ümmü Cemil?

– Oturamam artık. Bu haberin Harem'de nasıl bir tepki yarattığını anlamak için oraya gidiyorum.

Ebu Leheb karısının acı dili ve sert mizacından çekinerek:

– Peki, öyle yap. Fakat patavatsızlık etme. Muhammed'in bu saygısızlığına çok iyi bir karşılık vermeliyiz, deyip ardından alaylı bir şekilde gülümsedi:

– O, nasıl bizim belimizi kırdıysa, öyle belini kırmalıyız!

Ebu Leheb son cümlesini bitirir bitirmez karısı dışarı atılıp Harem'e doğru yürüdü. Tanınmamak için de yüzüne yaldızlı bir beyaz tül örtmüştü. Çünkü Muhammed'in *seci* tarzında söylediği sözden herkesin alay etmek için onları beklediğini, bakışlarındaki zehirli oklarını onların kalbine saplayacaklarını düşünüyordu.

O, bencillik ve kibir zirvesindeyken kendini aniden hor ve hakir görüyordu. Artık önceki gibi göğsünü kabartarak, burnunu kaldırarak, iki kumral örgüsünü başının iki tarafında dalgalandırarak, serkeş ve mağrur bakışlarını uzaklara kaydırarak ve böbürlenerek yolda salınamıyordu. Daha önce

yenilgiyi hiç tatmayan kadın içten yıkıldığını hissediyordu. Kalbinde bir çukur, bir boşluk, duygu eksikliği gibi bir şey hissediyordu...

Harem her akşam olduğu gibi adam kaynıyordu. Kimileri kabile putlarını ziyaret ediyor, kimileri Kâbe'yi tavaf ediyor, lebbeyke lebbeyk diyor, kimileri de birbiriyle sohbet ediyorlardı. Ümmü Cemil kimsenin dikkatini çekmeden Kâbe'ye yöneldi. Yol boyunca halk onlar hakkında konuşuyor mu diye duymak için kulak kabarttı. Özellikle de orası kadınların giremeyeceği noktalardan biriydi. Fakat herkes kendi işiyle uğraşıyordu.

Ümmü Cemil Kâbe'nin etrafına dolaşırken birden gözü Hicr-i İsmail'de oturan Ebu Bekir'e takıldı. Kesin Muhammed de oradadır düşüncesiyle eline taş alıp Ebu Bekir'e doğru hızlandı.

Ebu Bekir Peygamber'le konuşurken gayr-i ihtiyari başını kaldırıp tavaf edenlerin arasında bir çift kan çanağı gibi serkeş gözü gördü. Dizginleri koparmış bir öfkeyle onlara yaklaşmaktaydı. Kadın ağzını burnunu beyaz bir tülle kapatmıştı. Ancak şaşı gözlerinden, yüzündeki koyu makyaj ve raks edercesine yürümesinden, onun Ebu Leheb'in karısı olduğunu anladı. Elindeki taşı fark ederek: "Ya Rasûlallah o kadın geliyor. Seni göreceğinden korkuyorum." dedi.

Peygamber her zamanki vakar ve sükûnetiyle: "Allah'ın izniyle beni göremeyecektir" buyurmuştu.

Sonra Kur'an'dan birkaç ayetle birlikte aşağıdaki ayeti okudu:

"Sen Kur'an okuduğunda senin ile âhirete inanmayanların arasını (gizleyip) örten bir perde koyarız."⁽¹⁾

Ayet biter bitmez bir gürültü patırtı ile gelip elindeki taşı

1- İsra Suresi, ayet 45.

göstererek Ebu Bekir'e: "Muhammed beni yermiş, atalarımıza hakarete bulunmuş? Nerededir o?" diye bağırıyordu.

Birkaç kişi Ebu Bekir'e dönmüş; onun kalbi daha hızlı atmaya başlamıştı:

— Az önce buradaydı, ey Harb'in kızı!

Ümmü Cemil taş elindeyken onun başı üstünde durup yüksek sesle: "Vallahi bulsaydım, bu taşla onun başını yaracaktım. Ey Ebu Kuhafe'nin oğlu; haber aldığıma göre arkadaşın benimle kocamı yermiş; öyle mi?! Benimde şair olduğumu, onu hicvedebileceğimi hiç düşünmedi mi?" diye bağırıyordu.

Ebu Bekir korkuyla: "Şu Beytullah'ın Rabbi için hayır! O seni asla yermedi. Ayrıca arkadaşım ne şairdir ve ne şiirle ilgilenir." diye cevap vermişti.

— Hayır, o benimle kocamın cehenneme gireceğimizi ve benim boynumda bir hurma lifi olacağını söylemiştir.

— Niçin bunları kendisine sormuyorsun, Ümmü Cemil?

— Zaten onu bulsaydım seninle konuşmazdım!

Herkesin şaşkınlıkla kendine baktığını fark eden Ümmü Cemil taşı yere atıp Ebu Bekir ve Peygamber'in yanından ayrılarak: "Bir elime geçerse...!" diye tehdit etmişti.

Sonra düşük omuzlarla Harem'den çekip gitmişti. Ancak birkaç adım uzaklaşmadan ayağı eteğine dolanmış kafası üstüne yere düşmüştü.

Hiddeti ikiye katlanarak ayağa kalkıp nefret dolu bir sesle: Kahrolsun Müzemmem!" demişti.

Bunun üzerine Peygamber: "Şu Kureyş'in hâline bir bakın, Allah onların kötü sözlerinden beni nasıl koruyor. Onlar Müzemmem diye birine sövüp yine Müzemmem'e la'net ediyorlar. Hâlbuki ben **Yerilmiş** değil **Övülmüş**'üm" diye buyurmuştu...

— Peygamber Harem'e girdiği zaman bir grup Kureyşlinin putların etrafına çember kurduklarını gördü. Biraz yaklaşıp onların bir putu yerine oturttuklarını anladı. Söz konusu put, ince endamlı genç bir kadın şeklinde, beyaz bir taştan yapılmıştı.

Az ötede birkaç kişinin sert kayadan yapılmış bir erkek büstünün üzerinde çalışıyor olduklarını gördü. Birisi bir deve kuşu yumurtasını iple onun boynuna bağlıyor, ötekiler de kulaklarına kıymetli taşlardan yapılmış küpeler asıyorlardı.

Peygamber yanlarından geçip Hacerü'l-Esved ile Rük-n-ü Yemani'nin yanında olan her zamanki mekânına gitmek ve akşam namazını kılmak istedi. O adamların taşları bezedikten sonra yere çöküp secde ettiklerini görünce, onları bu sefaletten kurtarmadan içi rahat etmedi. Yanlarına yaklaştı, iyi niyetiyle konuşmaya başladı:

— Siz bu yaptığınızla atalarınız İbrahim ve İsmail'e -selam onların üzerine- karşı geliyorsunuz!

Adamlar şaşkınlıkla başlarını yerden kaldırdılar. Onlardan **Âs b. Vâil** ve **Hâris b. Kays b. Adiyy Sehmi** tanıdıkları. Bu ikisi en çok Peygamber ve İslam'a düşmanlık yapan beş kişinin içinde yer alıyorlardı. Kendileri yetmezmiş gibi evlatları ve köleleri bile Peygamber'e eziyet eden kişilerdi.

Âs, öfkesini yenmeye çalışarak:

— Bunu neden söyledin, Abdullah'ın oğlu? diye sordu.

– Çünkü onlar puta tapmazlardı. Onlar sadece Ulu Tanrıya taparlardı.

Âs kekeleyerek:

– Biz de Ulu Tanrı’yı sevdiğimiz için putlara sevgi gösteriyoruz, dedi.

Hâris b. Kays:

– Bizimle Ulu Tanrı arasında aracı olsun, bizi ona yaklaştırsınlar diye putlara tapıyoruz, diye ekledi.

Ansızın bir vahiy huzmesi Peygamber’in kalbine doğdu. İşte şu ayeti onlara okudu:

– **“De ki, siz gerçekten Allah’ı seviyorsanız bana uyun ki, Allah da sizi sevsin ve suçlarınızı bağışlasın. Çünkü Allah çok esirgeyici ve bağışlayıcıdır.**

De ki, Allah’a ve Peygamber’e itaat edin! Eğer aksine giderlerse, şüphe yok ki Allah kâfirleri sevmez.”⁽¹⁾

Sanki ağızları mühürlenmiş, konuşamaz olmuşlardı. Sadece Peygamber’i izliyor, onun Harem’deki her zamanki mekânına gittiğini görüyorlardı.

Peygamber’in namaz kıldığı yer halkın Kâbe’yi tavaf ettiği halkanın dışındaydı. Bu nokta Beytü’l-Makdis’e doğru olmakla birlikte Kâbe’ye -Rükn-ü Yemani ile Hacerü’l-Esved arası- doğru bulunmaktaydı.

Peygamber abasını omzundan indirip Harem’in sıcak kumları üzerine serdi ve üstünde namaz kılmaya başladı.

Henüz onların dilleri yeni yeni çözülyordu:

– Gördünüz mü, nasıl bizim ve atalarımızın dinini hafife alıp akıllılarımızı aptal yerine koydu?

– Tanrılarımızı savunmazsak onlar bize küser, bereketlerini bizden esirgerler!

1- Al-i İmran Suresi, 31-32 Ayetler.

Birdenbire Âs'ın gözlerinde habisçe bir ışık yanıp söndü. Sonra bir sırrı açıklamak ister gibi iki eliyle arkadaşlarını bir araya toplayıp kimsenin duyamayacağı bir şekilde: "Gelirken **Harure** Mahallesi'nde bir devenin kesildiğini gördüm. Muhammed secdedeyken onun taze işkembesini getirip üstüne atmaya ne dersiniz? Böylece belki bir daha Harem'e gelmez." dedi.

Hepsi birden kahkaha atarak bunun yerinde bir fikir olduğunu onayladılar. Ardından Âs, genç ve esmer kölelerinden birini çağırıp devenin işkembesini getirmesini söyledi.

Âs kendince on ikiden vurmuştu. Peygamber daha önce Harem'e geldiğinde genellikle evlatlığı Zeyd ve genç Ali yanında olur, o namaz kılarken iki tarafında durur, onu muhafaza ederlerdi. Üstelik Benî Haşim'den birkaç kişi her zaman Harem'de bulunurdu. Fakat bu sefer Peygamber yapayalnızdı. Ayrıca namaz kılarken öyle dalıp gidiyordu ki, etrafında olup bitenlerden haberi olmazdı. Âs, Hâris ve arkadaşları için bu fırsat kaçırmazdı. Böylece onu hakir düşürecek, putları karşısında bir daha konuşamamasını sağlayacaktı!

Genç köle pislik dolu büyük bir deve işkembesiyle dönmüştü.

— Ben vardığımda deveyi yeni kesmişlerdi.

Doğru söylüyordu. İşkembeden çıkan sıcak buhar ve kokusunun dayanılmaz havası işkembenin birkaç dakika önce çıkarıldığını kanıtlıyordu.

Fırsatı kaçırmamak için Âs, hemen kölesine:

— Bir putun arkasına saklan. Muhammed secdeye eğildiğinde onu öyle sırtına at ki üstü başı pislige bulaşsın.

Kölesi bu emri duyunca duraklayıp dizleri gevşedi. Peygamber'in dostu sayılmasa, düşmanı da sayılmazdı. Yüzünden nur yağan bu yalnız adamın, bencil Kureyş liderlerini böyle telaşlandırdığını gördüğü zaman, ister istemez sevinip

içi serinliyordu. Bununla birlikte sahibine nasıl itaatsizlik edebilirdi?!

Âs, kölesinin duraklamasını görünce gazapla ona baktı. Alev saçan gözlerin karşısında korkudan çaresiz kalan köle tek kelime konuşmadan Muhammed'e yöneldi.

Peygamber'in alını secdedeyken aniden sırtında bir ağırlık hissetti. Çok kötü kokuyordu. Beyaz kıyafetleri berbat olmuş, uzaktan kahkaha ve arbede sesleri geliyordu.

Peygamber yüzünü seslerin duyulan noktasına çevirdi. Az önce kendileriyle konuştuğu Âs b. Vâil, Hâris b. Kays ve birkaç kişi daha oradaydı.

Peygamber'in bakışları öyle sertti ki, gülmeleri ağızlarında kaldı.

Allah'ın Resülü ayağa kalktı. Kırgın bir hâlde üstündeki tersleri silkti. Hemen abasını yerden aldı, adeti olmadığı hâlde hızla Harem'den çıktı.

Kalbi kırılmış ve sinirleri yıpranmıştı. Onun yumuşak davranması müşrikleri yola getireceğine galiba biraz da küstahlaştırıyordu. Nihayet, Allah'ın güvenli Harem'inde böyle bir şeye kalkışmışlardı. Başlangıçta onunla tartışıyorlar, açık veya gizlice onunla alay ediyorlardı. Ebu Talib'in, Benî Haşim'in savunmaları artınca, onu öldüremeyeceklerini anladılar, bu sefer kabilenin alçak ve patavatsız insanlarını ona eziyet etmek için devreye soktular. Kimi zaman ona yalancı, kimi zaman şair, kimi zaman da deli dediler. Peygamber bunları duyuyor, hiç tepki vermiyordu.

Nihayet Müslümanların onlara sözle karşılık vermelerine müsaade etti.

Durum daha da kötüleşmişti. Kapıdan çıkar çıkmaz herkes, ama herkes ona yüzünü ekşitiyor, sövüyor, çirkin nispetlerde bulunuyordu. Çocukları ona taş atmak için seferber etmişlerdi. Onların darbelerinden nice zamanlar yüzü gözü kanlı ve yaralı olarak yoluna devam etmişti.

Bu gibi durumlarda sabrediyor, içindekini dışa vurmuyordu. Evine dönünce Hatice bir anne şefkatiyle onun yaralarına merhem sürüyor, giysilerini yıkıyor, tatlı sözlerle ona teselli veriyordu:

“Ey Ebu’l-Kasım; bu bilgisizlerin yüzünden canını sıkma. Kim senin yerinde olsaydı aynı eziyetler ve yalanlamalarla karşılaşırđı. Eminim ki yakında Allah sana yardım edecek, düşmanlarını hor-hakir edecek ve Kureyş’i senin emrine teslim edecektir.”

Fakat bu iş artık sabredip susmakla olmuyordu. Peygamber gözünü açıp kendini amcasının kapısında buldu. Onun tahta tokmağını dövdü.

— Kimsin?

Bu sevgili amcasının karısı Fatıma bint-i Esed’in sesiydi.

— Benim, Muhammed!

Fatıma ve Ebu Talib’in sevinerek onu içeri çağırđıklarını duydu.

Peygamber **Bismillah** diyerek içeri girdi.

Ebu Talib küçük bir yastığa dayanmış, hasır bir kilimin üstünde, eyvanda oturuyordu. Peygamber ona ve yengesine selam verdi. Onlar da sıcakkanlılıkla cevap verdiler. Lakin Ebu Talib yeğenin ses tonundan ve çehresinden onun halinin iyi olmadığını anladı. Onun abasız geldiğini görünce şüphesi kesinleşti.

— Ne oldu kardeşimin oğlu?

— Amcacığım; benim sizin aranızdaki konumum nedir?

Ebu Talib Peygamber’in bu sorusundan şaşırarak:

— Bunu neden soruyorsun, yeğenim?

Peygamber sorusunu bir daha tekrarladı:

— Amca; sizin aranızdaki konumumu merak ediyorum!

Sesinde amcasının içini sızlatacak bir sitem vardı:

– Açık konuşsana oğlum! Sana kim ne yapmış?

Peygamber hiddetle arkasını dönüp sırtındaki pisliği amcasına gösterdi.

Ebu Talib gözlerine inanamayarak yerinden fırladı. Gözlerini kısarak daha dikkatli baktıktan sonra, sinirli bir hâlde: “Kim bu...?” diye sordu.

Sinirden sözünü tamamlayamadı.

– Âs b. Vâil, Hâris b. Kays Sehimî ve hemfikirleri.

– Talib! Neredesin Talib?

Talib aceleyle yukarıdan inip geldi. Peygamber’i görünce selam verip hoş geldin dedi.

– Efendim baba! Beni mi çağırдың?

Ebu Talib ridasını giyip sarığını bağlarken:

– Dehal Hamza amcanı bulup Harem’e getiriyorsun! dedi.

Kelamı öyle keskin ve hiddetliydi ki, Talib ne olduğunu sormaya cesaret edemedi.

– Baş üstüne baba!

Ardından sokağa koştu. Peşinden de Ebu Talib kılıç kuşanmış ve abasına örtünmüş bir hâlde sokağa atıldı. Peygamber de bir şey söylemeden onun yanı sıra yola koyuldu.

Ebu Talib öyle hızlı yürüyor, taşlı ve inişli sokakları arkada bırakıyordu ki, bazen Peygamber ona yetişemiyordu. Ayrıca öyle dalgın ve öfkeliydi ki karşılaştığı insanların iltifatlarını duymuyor veya duymazlıktan geliyordu.

Amca-yeğen ağır sessizlik içinde yolu katedip az sonra Harem’e vardılar.

Âs, Hâris ve diğer ayak takımları henüz Harem’delerdi. Ebu Talib şuraya buraya hiddetle göz gezdirip onları buldu. Ardından bir şahin gibi avının üzerine çöktü.

Onu görünce hepsinin eli-kolu titremeye başladı. Hele

terbiyesizliği yapan köle can çekişiyor gibi titremeye başladı.

Âs ve Hâris kabile büyüğüne saygı anlamında kendilerini toparlamak için ayağā kalkmak istediler. Fakat Ebu Talib yaşından beklenmeyen bir kıvraklıkla abasını kenara çekip kılıcını sıyırdı. Kılıcı derhal çekip onların başı üstüne tuttu: “Kimse kıpırdamasın!”

Bu sırada Talib, Hamza ile birlikte geldiler. Hamza'nın iri ve pehlivan gövdesini görünce, onların korkuları ikiye katlandı. Ödü patlamış gibi görünen Âs, ağzını açıp konuşmak istedi. Fakat Ebu Talib: “Kes sessini Âs! Kâbe'nin Rabbine yemin ki olsun konuşanın boynunu vururum!” dedi.

Talib'e yöneldi:

— Şu işkembeyi içindeki pislikle buraya getir!

Talib işkembenin nerede olduğunu sormak istiyordu. Bunu fark eden Peygamber işaret ederek onun yerini gösterdi.

Talib kuş gibi koşup işkembeyi alıp getirdi.

Hayretle bunları izleyen Hamza, ne olduğunu, abisinin bu kadar sinirlenmesinin sebebini öğrendi. Gitgide etkili gözlerindeki gazap ateşi alevlenmeye başladı. Ebu Talib kardeşini yeni fark ediyormuş gibi ona: “İşte Hamza; yeğenin başına gelenleri gördün. Bu işkembeyi al ve pisliliğiyse bunların başına geçir!” dedi.

Hamza şaşkınlıkla abisine bakıyor, onun ciddi olmadığını düşünüyordu. Fakat onun kesin ve kararlı bakışlarını görünce, ihtiyarın sözünde çok ciddi olduğunu anladı.

Peygamber her ne kadar onlardan nefret etse de, yine bunca alçak duruma düştüklerini görmek istemedi. Bu yüzden yüzünü başka bir tarafa çevirdi. Onların yalvardıklarını duydu:

— Amcaoğlu; biz hata ettik, dediler.

Hamza atının sırtında yorgun, ama mutlu bir şekilde avdan dönüyordu. Bir süre ağır işlerde çalışmıştı. İki gün avlanıp dinlendikten sonra tekrar işine gücüne dönüyordu.

Hamza diğer Kureyşliler gibi alışveriş ve ticaretle uğraşıyor olsa da iki büyük farkı vardı: Birincisi o, bütün hayatını onlar gibi servet toplamaya adanmamıştı. Aksine o, sadece geçimi için para kazanırdı. O kadarıyla yetinir, kalan vaktini spor yaparak, avlanarak geçirirdi. İkincisi bu gibi şeylerle uğraştığı için zamanında yapılan pisliklerin çoğuna bulaşmamıştı. Yakışıklı, boylu, güçlü olmasına rağmen iki kadınla yetinmişti. Onun üç çocuğu vardı. Oğlu Ya'la da kendisi gibi av meraklısı olduğu için daima babasıyla birlikte idi.

Doru at, iki gün çevrenin bahar havasında koşuttuktan sonra başını sağa eğmiş ağır ağır kentin geniş sokaklarında ilerliyordu. Yarım gün yağmur altında ıslandıktan sonra, Mekke'nin havası şimdi yumuşamaya başlamıştı. Rutubet ve ıslak toprak kokusu yorgun binekle binicisini tatlı bir uykuya davet ediyordu. Fakat at sahibini tanıdığı için bu kadar çabuk dinlenemeyeceğini biliyordu. İlkönce Harem'e gitmeleri gerekiyordu. Adet üzere Hamza'nın yedi kere Kâbe'yi tavaf etmesi gerekiyordu. Sonra da Harem'de toplananlara yeni av hikâyelerini anlatma faslına geçirdi. Onlar da şehirde olan hadiseleri ona anlatırlardı. Nihayet karanlık şehrin üzerine çöktüğünde, herkes gibi çıkıp evine giderdi.

— Ey Ebu Ya'la...!

Yaşlı bir kadının sesiydi. Hamza atın dizginlerini çekip arkasına döndü.

— Pehlivan! Biraz durur musun?

Evet, kısa boylu ve cılız bir kadındı. Eski püskü bir kıyafet giymiş, ağlayarak Safa tepesi semtinden Hamza'ya doğru ilerliyordu.

Hamza onun yoksul ve muhtaç bir kadın olduğunu zannetti. Çünkü her zaman onun gibi kadınlar taleplerini Hamza'ya söyler, o da onlara yardımda bulunurdu.

— Kadın, kimsin sen? Derdin ne?

Kadın daha da yaklaştı. Ata bir iki adım kala duraklayıp duygusal bir sesle:

— Ben Abdullah b. Ced'an'ın hizmetçisiyim. Ey cömert adam; benim ağlamamın sebebi senin yeğenin Emîn'dir, dedi.

Hamza bunu duyar duymaz ayağını üzengiden çıkarıp attan yere indi. Öyle aceleyle indi ki, inerken atın terkisine bağladığı avını ayağıyla vurup öte yandan yere attı.

Hamza aldırmadan atın yularını bırakıp kadının iki omuzlarını eliyle silkeledi:

— Ebu'l-Kasım mı? Söyle ne olmuş ona?!

— Hamza; bildiğin gibi değil. Ebu Hakem'in bugün ona yaptıklarını bir bilsen? Keşke burada olup da Emîn'in neler çektiğini bir görseydin!

— Ne yaptı ki? Nerede...?

— Muhammed ve yarenlerine etmediği hakaret kalmadı. Bu da yetmezmiş gibi başını taşla yardı. Öyle ki başından kanlar akmaya başladı.

— Yeğenimin mi? Peki, o bir şey yapmadı mı?

— Hayır! Kalbi kırıldığı belliydi. Fakat ne onun küfürlerine yanıt verdi, ne de bir taş attı. Fakat başına bir bez sarıldığını gördüm. Sonra Amr halkı onun etrafından dağıtırken Erkam'ın evine gitti.

— Nasıl oldu kadın? Anlatsana!

Artık sesi gitgide çoğalan bir hışımla titremek üzereydi.

— Hiç...! Ben bu hadise yaşanmadan önce efendimin kapısının önünü yıkıyordum. Olaya en başından şahit oldum: İlkın Ebu'l-Kasım'ın etrafını kuşatmış insanlara, onun kendi şeraitini tebliğ ettiğini gördüm. Ansızın Amr b. Hişam ile Benî Mahzum kabilesinden olan birkaç kişi geliverdiler. Amr, halkı Ebu'l-Kasım'ın etrafından dağıtmak istedi. Ama nafi! Bunu gören Amr, Emîn'in dinine hakaret etmekle yetinmeyip kendisine demediği çirkin söz kalmadı. Yeğenin o sözler karşısında sinirden kızarıp morardı. Fakat dişini sıkıp onun sözlerine karşılık vermedi. Sonunda...

— Şu anda Amr nerede?

— Ey yiğitler yiğidi; birkaç kişiyle birlikte Harem'e gittiler.

Hamza kadının sözünü yarıda bıraktı. Dağ gibi gövdesiyle ateş üstündeki üzerlik tanesi gibi fırlayıp atının sırtına bindi. Her şeyden habersiz olan hayvancağız bir köşede yerden bir ot bulup ağzıyla onu çıkarmaya çalışıyordu... Hamza atına binip sokağın inişli yolunu hızla geride bıraktı.

Amr b. Hişam -deve kinli herif- ne kadar da küstahça bir hareket yapmıştı! Mekke'de Hamza'ya saygı duymayan, ondan çekinmeyen kimse yoktu. Ebu'l-Kasım'ın Hamza gibi amcası sağken nasıl böyle bir şeye cesaret edebilmişti? Halk buna ne derdi? Acaba bu ne biçim pehlivandır ki, kendi yeğenini bile koruyamıyor, demezler miydi?

Üstelik Ebu'l-Kasım'la Hamza'nın anneleri -Âmine ve Hâle- amcakızı sayılırlardı. Ayrıca Muhammed'le Hamza sütkardeşleri sayılıyorlardı. Ebu Leheb'in cariyesi Süveybe Hamza'yı emzirdikten sonra Muhammed'i de emzirmişti. Hamza iki yaş Peygamber'den büyük olmakla beraber, onun çocukluk arkadaşı ve oyundaşı sayılırdı. Hamza da onun gibi erken yaşta babasını kaybedip Abdülmuttalib'in diğer oğul-

ları sayesinde büyümüşü. Hamza, babası vefat ettiğinde Muhammed'in de onun gibi yetim kaldığını fark etmişti. Kaldı ki onun çocukluktan beri takındığı güzel huyu herkesi kendine hayran bırakmıştı. Şimdi Amr gibi birisi nasıl...?!

Hamza şunu da biliyordu ki, Amr'ın Muhammed'le düşmanlığı din falan yüzünden değildi. Çünkü Muhammed yeni şeriatını getirmeden önce de Amr onu kıskanıyor ve kin besliyordu.

İlk kıskançlık Hatice'nin Şam'a çıkardığı ticaret kafilisinde Haşimoğulları Muhammed'i kabile başkanı tayin etmelerinden başladı. Amr dâhil tüm zenginler ve Mekke eşrafı Hatice'yle evlenmek için yarışırken, Hatice onları reddetti. Bu kin ve haset derinleşti. Her fırsatta pusu kurarak zehrini dökmeye çalıştı. Ancak Haşimoğulları'ndan, özellikle de Ebu Talib ve Hamza'dan korktuğu için ona yaklaşmadı. Fakat şimdi Muhammed bu yeni dini getirince, Haşimoğulları'nın bir kısmı ondan yüz çevirmiş, onu yalanlamışlardı. Bunu gören Ebu Cehil, meydanı boş bulup eski hıncını çıkarmak ve intikamını almak istemişti. Ancak Hamza hayattayken buna izin vermeyeceğini hesaplamamıştı!

Hamza küçüklükten beri kimsesizlere, zayıflara, düşürülenlere arka çıkardı; kavim kabile ayrımı yapmazdı. O hâlde kendi ailesinden olan birisine böyle haksızlık edilmesine nasıl tahammül edebilirdi. Kaldı ki o adam kardeşi, çocukluk arkadaşı, yeğeni ve sevdiği dostu olursa, onun taşla yaralanmasına ve aşağılanmasına hiç de sessiz kalamazdı.

Üstelik Muhammed'e küfür etmek Haşimoğulları'na küfür etmek demektir. Araplara göre küfür, ağızdan çıkan etkisiz ve boş bir söz değildi. Konuşulan her sözün bir anlamı vardı. Söz iyi, kötü, güzel veya çirkin olabilirdi. Dil veya kaleminden çıkan söz zihinlerde canlanırdı. İnsandan daha uzun ömürlü olabilirdi. Farklı düşünceler, farklı sözler yıllar geçtikçe çoğa-

lırdı. Yapar veya yıkardı. Öldürür veya hayat bağışlardı. Yüceltir veya aşağılardı...

Harem'de Benî Mahzum revakında Amr'ın etrafına toplanmış, Muhammed'le az önce yaşanan olay hakkında konuşuyor, kahkaha atıp gülüyorduk. Aniden Harem'de bir sessizlik oldu. Amr'ın gözü Benî Haşim kapısına ilişip sevinci kursağında kaldı. Beti benzi atıp saman gibi sarardı.

Ben şaşkınlıkla onun baktığı noktaya yöneldim. Onun ani değişmesinin nedenini keşfettim: Herkesin adından korktuğu pehlivanlar pehlivanı bize doğru geliyordu. Daha önce onu bu kadar öfkeli görmemiştim.

Yayandı. Fakat avdan döndüğü ve atını Harem'in dışında bir yere bağladığı her hâlimden belliydi. Sırtına aslan derisinden bir üstlük, başına da aynı deriden bir başlık giymişti. Elbisesi üzerine Safran sarısı enli bir deri kemer bağlamış, ayaklarına deri çizmeler giymişti. Kemerine gümüş işlemeli bir kılıç asmıştı, kemerin altında Şam işi bir hançer bulunmaktaydı. Sol omzuna, birkaç ok bulunan okluk asmıştı. Karşıdan bakan sırtındaki okların başındaki telekleri görüyordu. Ayrıca sırtına bir de büyük yay asmıştı.

Hamza sadece Benî Haşim değil, tüm Kureyş'in gözdeydi. Onun pek uzun sayılmayan dik boyu, iri gövdesi, görkemli bir heykeli andırıyordu. Taştan olsaydı bazı kabileler onu kendilerine **Savaş Tanrısı** yaparlardı! Belki de put ustaları putlarını onun yüzünden esinlenerek yapmışlardı ?!

Sanki Harem onun ayakları altında sallanıyor, etrafta bulunanların hiç birisiyle ilgilenmiyordu. Baktığı tek noktadan başka hiçbir şey gözünde değildi.

Onun kızgın ve buruk simasını gören topluluk kesin önemli bir olayın geçtiğini anladılar.

Hamza doğruca Amr'a yöneldi. Amr yerinden kalkmak

istedi. Hamza yayını omzundan indirip Amr'ın başına başına vurdu. Vuruşun şiddetinden Hamza'nın yayı param parça olmuş, kendi kabilesinin pehlivanı sayılan Amr'ın alını yarılmış, kanlar akmaya başlamıştı.

Hamza hiddetle Amr'a: "Muhammed'i yalnız görüp kimsesiz mi sandın?" dedi.

Bunu gören Amr'ın kabilesi taassuba kapılıp Hamza'ya hücum etmek istediler. Öte yandan Harem'de bulunan Haşimoğulları Hamza'ya arka çıktılar. Fakat Amr gururuna rağmen onları önleyip Hamza'nın darbesine cevap vermedi. Ayrıca alçak bir sesle: Doğrusu ben yeğenine çok çirkin bir şekilde sövüp saymışım. Ben bunu hak ettim, dedi.

Herkes sakinleştiğinde yaşlı bir adam konuşmaya başladı:

— Hamza; böyle savunduğuna göre sen de yeğenin dinine uymuş, atalarının dininden vazgeçmişsin. Değil mi?

Asıl Amr'ın da korktuğu nokta buydu:

"Muhammed'in fazla üstüne giderseniz, Hamza yeğenin dinine uyabilir!"

Hamza Müslüman olursa Muhammed dağ gibi büyük bir destek bulur, müşriklerin işi oldukça zorlaşır. Bu yüzden Amr kendini alçak duruma düşürmüş, Hamza'ya cevap vermemişti.

— Tatalım öyle olmuş. Kime ne? Oysa Muhammed'in doğruluğu herkese ispatlanmıştır.

— İşte bilmeyenler bilsinler ki, ben bugünden itibaren Muhammed'in şeriatına iman ediyorum.

Hamza herkesin duyacağı bir sesle bağıırıyordu:

— Eşhedü en lâ ilahe illallah ve eşhedü enne Muhammeden Resulullah...

Ammar ağıldan içeri sızan tel gibi ışığı görünce başını yerden kaldırdı.

Ağrı tüm vücudunu sarmıştı. Sanki gövdesini bir taş havanın içinde dövmüşlerdi. Yaraları da zonk zonk zonkluyordu. Nabzının her atışında öldürücü bir ağrı hissediyordu. İki nabız arasında ağrı biraz diniyor, diğer bir nabız atmaya başlarken ağrı daha da şiddetleniyordu.

Ammar, 70 yaşındaki babasından ve 60 yaşındaki annesinden daha iyi durumda olduğunu düşünüyordu. Gerçi onun da yaşı çok küçük sayılmazdı.

Uzaklarda bir horoz ötüyordu. Bu sesi duyan Yâsir yerinde kıvranıp inledi.

Ebu Cehl'in nemli hapisanesinde geçirdiği uzun saatlerin ardından kısa bir uykuya geçmeden o sesle bir daha uyandı.

Ne kadar da tatlı bir rüya idi...! Kendisinin çocukluk hâliydi. Bir de küçük kardeşi; hani bir yolculuk esnasında kaybolup bir daha ülkeleri Yemen'e dönmeyen kardeşi... Büyük bir bahçeydi; San'a'nın büyük ve yeşil bahçeleri gibi... İki kardeş birbirini kovalıyor, koşuyor, sevinçten bağırıyorlardı...

Bu rüyayı görmek Yâsir'de büyük bir coşku uyandırmıştı.

Bunun yorumu daha da güzeldi! Çünkü eşi ve iki oğulla birlikte Mahzumoğulları'nın işkenceleri altında can çekişirken böyle bir rüya görmesi çok ilginçti.

Gerçekten o kardeşlerinin başına ne gelmişti? Niçin bir daha bulunmadı?...

Yâsir gençken yaşadığı hadiseyi hatırladı. O gün iki kardeşi Malik ve Hâris'le birlikte kayıp kardeşlerini bulmak için Mekke'ye gitmişlerdi.

O zamanlar Mekke şimdikinden daha düzenliydi. Şehrin Abdülmuttalib gibi bir başkanı vardı ve kimse onun sözünden çıkmazdı. Mekke, nimet ve bereket dolu bir kentti. Yâsir **Anes** Kabilesinin **Müzhac** kolundan olmakla birlikte bu şehirdeki bolluk ve bereketi görünce kendi yurdunu yuvasını bırakıp oraya yerleşmek istemişti. Gerçi Mekke, sulu ve yeşil Yemen'e kıyasla sıkıcı bir taşlık sayılırdı. Ama Habeşliler Yemen'i ele geçirdikten sonra -özellikle Ebrehe Yemen padişahu olduktan sonra- oranın revnak ve bayındırlığı elden gitmiş, kimsenin kolu kanadı işe varmaz olmuştu. Dostluk ve samimiyet insanların arasından kalkmış, yerini kin, karamsarlık ve kalleslik almıştı. Daha güzel bir gelecek ümit eden gençler, bir daha dönmek şartıyla başka diyarlara gitmişlerdi. Yâsir'in kardeşi de bu umutla orayı terk etmişti. Onu arayan Yâsir de ardından Mekke'ye gelmiş, orada temelli kalmıştı. Mahzumoğulları'nın büyüklerinden olan Ebu Hüzeyfe'yle anlaşma yapıp ona sığınmıştı. Çünkü yaşam gereği kabilesiz ve müttefixsiz kimse, güvenliğini sağlamak için ille de bir kabileye bağlı olmalıydı. O sıralar Yâsir yirmi yaşındaydı.

Bir süre Ebu Hüzeyfe'ye hizmet ettikten sonra onun itimadını kazanmıştı. Bunun üzerine **Sümeyye**⁽¹⁾ adlı cariyelelerinden birini ona nikâhlamıştı...

Yâsir içten bir ah çekip kendi kaderini eleştirdi: Elli yıl bu sıcak taşlıkta göğüs gerdikten sonra nihayet Ebu Cehil gibi birisi onu, eşini ve iki oğlunu hayvan gibi ahıra kapatmıştı!

1- **Sümeyye binti Habbat** onun tam ismidir.

— Oğlum Ammar, uyanık mısın?

— Evet, baba!

— Benim gözlerim iyi görmüyor. Bak sabah namazının vakti olmuş mu?

— Evet, olmuş baba!

Yâsir biraz ötede başını zayıf ve tahtamsı ellerinin üzerine koyan eşine döndü.

— Sümeyye, uyuyor musun?

Kadıncağız ateşi yüzünden uykuya hasret kalmışsa da, zavallı kocası ve oğullarının ıstırabını artırmamak için sustu. Sadece zayıf ve hasta sesiyle: Hayır, uyumuyorum, dedi.

— Sen nasılsın, Abdullah?

— Ben de uyanığım babacığım.

— Bu kâfir bize abdest suyu bile vermez. En iyisi kalkın, teyemmüm edip sabah namazımızı kılalım.

Birer birer ahırın çamurlu duvarına teyemmüm ettiler. Yâsir önde, iki oğluydu az geride sağ ve solunda yer aldılar. Ama Sümeyye onların arkasında durmaya gücü olmadığı için yere oturdu.

— **Allahü Ekber...**

Namazın bitmesiyle Sümeyye oturduğu yere uzandı. Ammar bunu görünce annesine doğru gidip başını dizine koydu.

— Anneciğim, senin ateşin var!

— Önemli değil oğlum!

Bu kadın ne kadar sabırlıydı! Peygamber'in teselli vermeleri ve derin imanları olmasaydı bu acı asla çekilmezdi. Fakat Sümeyye'nin çektiği acıyı ne kocası ne de oğulları çekmişti. Çünkü onların içinde sadece Sümeyye köleydi. Herkes kendi kabilesindeki Müslümanlara işkence etmeye başlarken bu kabilede de ilk işkence gören Sümeyye oldu.

Ammar, kardeşi ve babası, Ebu Cehl'in her gün birkaç sefer amcası Ebu Hüzeyfe'nin evine gelip zavallı annesini kırbaçlayarak yaraladığını, annesinin başından yüzünden kanları aktığını, işkenceden defalarca bayıldığını görüyor, ellerinden hiçbir şey gelmiyordu. Çünkü Sümeyye Ebu Hüzeyfe'nin cariyesiydi. O da kabile baskısı altında onu Ebu Cehl'e teslim etmiş, işkence edilerek dininden döndürölmek isteniyordu.

Ammar, Peygamber'in belki yardımını dokunur diye ona bir gün şikâyetinde bulundu.

— Ey Resulullah; anneme çok fena işkence ediyorlar. Durumu çok kötüdür.

— Sabırlı ol Ammar!

Sonra Peygamber ellerini gökyüzüne kaldırmış şöyle dua etmişti:

— Allah'ım; Yâsir ailesini cehennem ateşinden koru!

Ammar Peygamber'e şikâyet ettiğine pek mahcup olmuştu. Çünkü onun annesi, müşriklerin elinde işkence edilen tek kadın değildi. Tüm Müslüman olan kölelerin durumu onun gibiydi. Resulullah'ın kendisi az mı işkence çekiyordu? Üstelik Ammar sadece annesini düşünürken, Peygamber cümle Müslümanların hâline yanıyordu.

Bu yaşlı kadın, acaba bu ağır işkencelere katlanabilecek miydi?

Güneş ahır kapısının gözeneklerinden içeri yansıdıktan sonra evdeki hareketlenmeler de başladı. Biraz sonra cariyelerden biri ahırın kapısını açıp herkese bir parça ekmekle biraz su getirdi.

Bu yemekle akşama kadar idare etmeleri gerekiyordu. Öyleyse onu heba etmemeliydiler. Bu yüzden baba ve iki oğlu zor da olsa onun hepsini yediler. Lakin Sümeyye bir-iki lokmadan fazla yiyemedi.

Son lokmayı henüz yutmadan Ebu Cehl'in uzun boylu

bir kölesi içeri girip onları çağırıldı. Malum, o gün yine onları Mekke'nin güneyinde bulunan Bathâ Mahallesi'ne götürecek, akşama kadar işkence edeceklerdi.

Yâsir ve Abdullah önde, Ammar ise arkada annesinin koluna girmiş ağır ağır yürüyorlardı.

Sokakta burnu havalarda olan Ebu Cehl'i onları beklerken gördüler. Ammar ona:

— Annem hastadır, Amr! Hiç olmazsa bugün ona işkence etmekten vazgeç, dedi.

Ebu Cehil sevinçli bir haber duymuş gibi kahkaha atıp:

— Niçin annenin şifa bulması için Muhammed'in Allah'ından yardım istemiyorsun? dedi.

Ammar, Allah ve onun Resülü hakkında Ebu Cehl'in patavatsız bir şey söylemesinden endişe duydu ve sustu.

Ebu Cehil elindeki uzun mızrakla öne düşüp zavallı dört kişi ise arkasından yola koyuldular. Ebu Cehl'in iki Habeşî kölesi de yarı çıplak ellerindeki işkence aletleriyle onların arkasından gidiyorlardı...

Yol boyunca acımasız bakışlardan, zehirli sözlerden ve müşriklerin alayları ve serzenişlerinden başka bir şey yoktu. Dışarıda oynayan çocuklara rastlarken taş yağmuruna tutuluyor, yüzlerini, gözlerini korumak için ellerini siper ediyorlardı.

Seyircilerin içinde üzüntü ve teessüfle onları izleyen Müslümanlar vardı. Onların, çaresizce bakmalarından ve üzüntülerini açıklamaktan başka ellerinden bir iş gelmiyordu...

Nihayet işkence edilecek taşlı çöle vardılar.

Yaz güneşi insanların tepelerine yükselmemişti ama çıplak çöl sıcaktan yanıyordu. Daha önceleri orada tattıkları işkenceyi hatırlarken ister istemez uğursuz bir korkuya kapılıp kalp atışları yükseldi. İçlerine bir zehir yayılmış gibi elleri ayakları gevşeyip dizleri titremeye başladı.

Ebu Cehil onların uçuk benizlerinden ne hissettiklerini

anlayıp sarhoşça bir gülüşle: Ha...? Ne diyorsunuz...? diye sordu.

Yâsir güçsüz düştüğünü gizlemeye çalışarak:

– Kötülükten ve şerden Allah'a sığınırız, dedi.

Bunu duyan Ebu Cehil kakhahalar atarak:

– Hangi Allah? Bu zor günlerinizde yardımınıza koşan Allah mı?! deyip sonra kölelerinden birine:

– Bunların ellerini ve ayaklarını bu direklere bağlayın. Bugün farklı bir gün olacak, dedi.

İki köle çabucak öne geçtiler.

Hemen onların elini ayağını bağladılar. Sonra Ebu Cehil elindeki kırbaçla ileriye atıldı.

– Bugünkü işkenceye başlamadan önce alçaklıktan vazgeçmeniz için size bir fırsat daha tanıyorum. Hayatınızı kurtarmak için yapmanız gereken tek şey Muhammed'in sizi düşürdüğü sapıklıktan el çekip atalarınızın dinine dönmektir. Herkesin önünde ona ve onun Allah'ına küfür ederseniz, yeniden eskisi gibi evlerinize geri dönersiniz.

Cevapları sükûttu. Yâsir arkadan direğe bağlanmış vaziyetteyken:

– Ölüm senin vadettiğin hayattan daha şereflidir, dedi!

Kolları arkadan bağlı olan Sümeyye'nin göğüs kemikleri kabarmıştı. Başını sallayarak kocasını tasdik etti.

Ebu Cehil, Ammar ile Abdullah'a baktı. Onların da cevabı manalı bir sessizlikti.

Müslümanların bu tavrı karşısında Ebu Cehil kendini mağlup ve yenik saydı. Sözde o dört kişi onun esiri olsalar da, her seferinde yenik düşen kişi kendisi olmuştu. Kör bir öfke ile çaresizlik arasında onlara saldırıp kırbaçla vurmaya, küfürler yağdırmaya başladı. Vurma şeklinden anlaşılın, onların dinlerinden dönmesinden daha çok, içindeki gazap ve kinini dindirmek ve rahatlamaktı amacı.

— Sizi öldüreceğim...! Canınız cehenneme! Bugün bu işe son vereceğim...

İlk darbeleri indirir indirmez Sümeyye bayılmış, narin başı göğsü üzerine düşmüştü. Yâsir'in durumu da ondan farksızdı. Fakat yıkılmamaya çalışıyordu. Ammar ve Abdullah'a gelince, onların işi daha zordu. Çünkü daha güçlü oldukları için kolay kolay bayılmayacak, daha çok işkenceye maruz kalacaklardı. Ağlıyorlar, acı feryatlar ederek Allah'ın ismini söylüyorlar, O'ndan yardım diliyorlardı.

— Yüce Allah'ım...! Sen bizim feryadımıza yetiş!...

Amr amansız darbelerin, baskıların ve yakınmaların ardından kalbinin sıkıştığını hissetti. Derin derin nefes alarak kırbacı bir kenara attı, yandaki gölgeliğin altına gitti. Köleleri altına bir hasır attıktan sonra oraya oturdu.

Başından gözünden ter akıyordu. Kızarmış yüzü giderek sararıyordu.

Emri gereği iki kölesi az ilerideki taş ocakta ateş yakıyorlardı.

Amr nefes nefese kalmışken etrafa şöyle bir bakındı: Önceki günlerde olduğu gibi şehrin gençlerinden birkaçı Yâsir ailesinin işkencesini izlemek için oraya toplanmıştı ve sayıları gitgide artıyordu. Topluluk fısıldaşarak onların yarı baygın düşmüş yaralı vücutlarına bakıyorlar, korkudan yaklaşılmaya veya seslice konuşmaya cesaret edemiyorlardı. Aniden yeni gelen bir adam meydanın ortasına geçip Amr'ı saymadan tahta direklere yöneldi.

Onun hareketini görünce Amr yerinde doğruldu: Evet, Muhammed'di...!

Peygamber, Ebu Cehl'e bakmadan -sanki orada adam yokmuş gibi- hüzünlü simasıyla karşısındaki dört kişiye baktı. Şefkatle Ammar'ın, Abdullah'ın ve Yâsir'in başını okşadı:

—“Sabırlı olun Yâsir ailesi! Size cennet vadedilmiştir.” dedi.

İki elini gökyüzüne kaldırarak “Ey Allah’ım; onlara sabır ver.” diye duada bulundu.

Peygamber’i fark eden Sümeyye tekrar canlanmış gibi başını kaldırdı. Herkesin duyacağı bir şekilde:

— Tanıklık ederim ki, sen Allah’ın Resulüsün ve vadetiklerin doğrudur, dedi.

Peygamber ona dua edip gitti.

Onun gitmesiyle Amr yine ayağa kalktı:

— Yere yatırın şunları!

Köleler onlara doğru koşular, ellerini ve ayaklarını çözdüler. Sonra sıcak toprağın üzerine sırtüstü uzattılar. Ellerini ve ayaklarını yere çakılı kazıklara bağladılar.

— Ateş...!

Kısa boylu köle alevlenen ocağa doğru gidip bir maşayla büyük bir köz alıp getirdi.

Amr eliyle Sümeyye’yi göstererek:

— Ayak tabanına koy!

Meydanın dört tarafını dolduran gençlerden bazıları korkarak yüzlerini çevirdiler.

Aniden Sümeyye’nin uzun ve acıklı feryatları çölün sessizliğini böldü.

Sonra daha uzun ve yüksek bir inilti, ardından da yanık et kokusu etrafı sardı. Ammar ve Abdullah ise çaresizlikten ağlamaya başladılar.

Sümeyye bayılmıştı. Fakat ayak tabanından siyah bir duman hala yükselmekteydi.

Yâsir’in gözyaşları kırışik yaşlı simasına pınar gibi akıyor, gür ve dağınık sakalları arasında kayboluyordu. Yapabileceği tek şey sessizce rencide olmuş eşine dua etmekte.

Amr esirlerinin yanında durdu ve su istedi.

Kısa boylu kölesi gölgede sakladığı testiden bir kâse su doldurup efendisine getirdi. Amr serin suyu alıp aniden Sümeyye'nin başına ve göğsüne serpti. Yaşlı kadının baş ve omuzlarında ufak bir titreme oluştu. Ardından güçlkle kir-piklerini araladı.

Ebu Cehil ona çok çirkin bir şey söyledi. Sonra: "Bugün ya bizim Tanrılarımızı tenzih ederek Muhammed'in Allah'ına küfür edeceksin, ya da bu yolda canından olacaksın." dedi.

Sümeyye fersiz ve hasta gözlerini Ebu Cehl'in küçük ve kinli gözlerine dikip aniden beklenmedik yüksek bir sesle:

— Lanet olsun sana da; Tanrılarına da Ebu Cehil! diye bağırdı.

Kalabalıkta bir gürültü koptu. Ebu Cehil tekrar hüsrana uğramıştı. Birden sağ bacağını kaldırıp cansız kadının sırtına yapışmış karnını tepti. Sonra, hançerini kınından çekip iki dizi üstünde yere çöktü. Hançerini kaldırıp ardı ardına onun göbek altına sapladı.

Bu sahneyi gören birkaç genç seyirci, bağırarak oradan uzaklaştılar.

Ammar ile Abdullah şaşkınlıkla annelerine bakıyorlardı. Onun cesedi biraz titreyip hareketsiz kaldı. Gözleri sabit bir noktaya bakıyordu...

Yâsir ağlayarak: "**İnna lillah ve inna ileyhi raciûn.**"⁽¹⁾ Cennet sana hayırlı olsun, aslan kadın!" dedi.

Ebu Cehil sırtarak kanlı hançerini Sümeyye'nin koltuğuna silip kınına soktu. Sonra Yâsir'e yöneldi:

— Sıra sendedir, koca köpek! Benim şaka yapmadığımı

1- "Biz Allah'a aidiz ve sonunda O'na döneceğiz." (Bakara-156) Bu ayet genelde bir musibete uğranıldığında söylenir.

gördün, değil mi? Ya benim istediğimi yaparsın, ya da karın gibi geberip gidersin!

Etkili siyah gözleri artık sırtlan gözü gibi ışıldıyordu.

— Ey Amr! Boşuna kendini yorma! Sen bizim Allah yolunda ölümden korktuğumuzu mu sanıyorsun? Sen yaptığın cinayetle cehennemi satın alıp, tertemiz bir kadına şehadet şerefini kazandırdın. Eşimin İslam'ın ilk şehidi olması benim için büyük bir onurdur. İlk Müslüman katili olman senin için büyük bir utançtır. Keşke...

— Al, seni alçak herif!

Ebu Cehil yaralı ayı gibi Yâsir'e saldırıp ölümcül tekmelelerini onun böğürlerine ve karnına indirdi. Fakat Yâsir'in zayıf bedeni onca vurmaya dayanmazdı. Beşinci tekmeden sonra nefes borusu tıkanıp nefessiz kaldı. İhtiyar adam dört taraftan gerilmiş bedenini kıvrıp hıh diye ses çıkardı. Sonra morarıp ağzı öylece açık kaldı.

— Acımasız...! Lanet olsun sana...! Lanet...! Lanet!

Abdullah'ın bu haykırıları çölde yankı yapıp tekrarlanıyordu.

Ebu Cehil amansız çabasının ardından yorgun bir hâlde uzun boylu kölesine: "Bunu ölmediğine pişman oluncaya kadar kırbaçla!" diye emretti.

Sonra diğer kölesine yönelerek: "Sen de şunu soyundurup, üstüne bir zırh giydir!" dedi.

Köleler emirleri yerine getirdiler. Kırbaç ıslık çalarak havalanıyor, Abdullah'ın çıplak vücuduna iniyordu. Her darbede onun acıklı bağırımları izleyenlerin yüreğini yakıyordu.

Güneş yükselmişti, neredeyse öğlen olacaktı. Sıra Ammar'a gelmişti. Çelik zırh gitgide ısınıyor, halkaları yanan kor taneleri gibi Ammar'ın etini, derisini yakıyor, yaralı vücuduna saplanıyordu.

Ammar, Ebu Cehil ve diğer müşriklerin karşısında zaaf göstermek istemiyordu. Fakat kendisi de bu ağır işkenceleri kaldıramayacağını farkındaydı. Ağlamamak ve çığlık atmak elde değildi. Düşündüğü tek şey işkenceye yenik düşmemek ve Allah düşmanlarının karşısında diz çökmemektir. Bunun için gözyaşlarının yanık yüzüne akmasına izin verdi. Hüngür hüngür ağlamaktan da çekinmiyordu. Bunu da yapmasa ruhu bedeninden ayrılacaktı. Bu ağlamalar ve bağırma-ların arasında durmadan Allah'ın ismini anıyor, O'ndan sabır ve sebat diliyordu.

Ammar güneşten korunmak için gözlerini kapatmışken etraftaki kalabalığın sıcaklığa dayanamayıp kenardaki gölge-liklere veya evlerine dağıldıklarını gördü. Bir de kardeşinin kırbaç darbeleri ve güneş sıcaklığı karşısında bayıldığını fark etti. Çünkü artık hiç sesi çıkmıyordu.

Ammar kardeşini merak ederek gözkapaklarını kaldırıp ona doğru baktı:

Görüntü birazdan aydınlaştı: Kardeşi cansız gibi duru-yordu, onda hayattan eser yoktu. Baştan ayağa kana boyan-mış, bir yanağı sıcak taşların üzerine düşmüştü. Dudakları-nın kenarından bir tel gibi ince kan pıhtısı yere akıyor, uzun kirpikli güzel gözleri yarı açık duruyordu...

Ammar buna dayanamayıp baygın düştü.

Bir süreden beri kırbaçı uzun boylu köleden devralıp var gücüyle Abdullah'ı kırbaçlayan kısa boylu köle Ammar'ı böyle görünce durakladı. Onun sıcak ve güneşe alışkın ol-duğu hâlde yarı çıplak vücuduna vuran kavurucu sıcaklığı kaldıramayıp Amr'a yöneldi: "Efendim; sanırım ikisi de ge-bermişler." dedi.

Amr sıcaktan bunalmış bir şekilde bir davarın ölüm ha-berini duyarcasına elindeki kadehi yere bırakıp, hurma dalın-dan yapılmış rengarenk yelpazeyi eline aldı. Sonra kendini yelpazeleyerek köleye doğru yürüdü.

İlkin Ammar'a bir göz attı.

— Hayır, öldüğünü sanmıyorum.

Amr, bu ailenin hepsinin bu şekilde ölmesini istemiyordu. O hâlde Muhammed muzaffer olur, Ebu Cehil ve müşrikler bu savaşı kaybetmiş olurlardı. Fakat onlardan biri kalkıp Muhammed ve dininden vazgeçerse sonuç çok farklı olurdu. Sümeyye ile Yâsir yaşlı ve zayıf, Ammar ile Abdullah ise genç ve güçlülerdi. Özellikle Ammar uzun boylu, geniş omuzlu, zeki, dürüst, yakışıklı, çekici ve Amr'ın amcası Ebu Hüzeyfe tarafından sevilen birisiydi.

— Su...!

Bir köşede eli divan durmuş uzun boylu köle, testiden bir kâse serin su getirdi.

Amr suyu ondan aldı, Ammar'ın yüzüne çırptı. Ammar hafiften inleyip gözlerini açtı. Başını hafifçe çevirdi ve Amr'ı gördü. Amr kısa bir kahkaha atıp ona:

— Aferin sana...! Yazık değil mi sana? Seninle işimiz uzun sürecek!

Abdullah'a doğru yöneldi. Ayağıyla onun yüzünü çevirdi. Onun yarı açık gözlerini ve ağzının kenarında kurumuş kanı görünce işinin bittiğini anladı.

— Yazık!

Geri kalan sadece Ammar'dı. Onun dininden vazgeçmeden ölmemesi gerekiyordu.

— Buna çok dikkat edin. Sakın, ölmesin. İşkence edin. Fakat canı çıkmayacak bir şekilde olsun. Ana-babasının da cefasını o çekmelidir. Hepsinin acısını bundan çıkaracağız.

Kısa boylu köle işini iyi biliyordu. Gölgeğin altındaki testiden biraz serin su doldurup geldi.

Suyun serinliği -az çok- Ammar'ın gücünü iade etti. Sonra yeniden yanan zırhın çelik halkalarının vücuduna battığını

hissetti. Ardından da yükselen çığlıklar Amr'ın kulak zarlarını çınlattı.

— Gördüğün gibi feryadına yetişen kimse yok. Sanki Allah'ın da bu sığağa dayanamayıp gölge bir köşeye çekilmiştir! Senin en vefalı dostların, benimle bu iki köledir! Annen, baban ve kardeşin kendi beyhude inatlarına kurban gittiler. Onların akibetinden ibret al, kendi canını bu kahredici çileden kurtar! Benim senden istediğim şey sadece birkaç kelime söylemendir...!

Amr sözünü bitirmemiş, Ammar bir daha bayılmıştı...

— Ey Resulullah! Ammar İslam'dan vazgeçip tekrar put-perestliğe dönmüştür.

— Evet, Allah'ın Resülü; ben de öyle duydum.

— Ammar mı...? Onca işkence çekip ailesi şehit düştükten sonra mı?

— Evet, Suheybciğim!

— Benim bildiğim Ammar, ölse de bunu yapmaz.

— Ama gördüğün gibi yapmış, Suheyb!

— Nasıl olur da onun eliyle Müslüman olan ailesi son nefeslerine kadar İslam'dan vazgeçmiyor, ama Ammar'ın kendisi dinden dönüyor?!

— Ey Suheyb; kim onun yerine olsa müşriklerin işkenceleri karşısında aynısını yapardı.

— Doğru ya; ben de Ebu Cehl'in onun ailesini şehit ettikten sonra baskılarını artırdığını duydum. O gidişle Ammar da ağır işkenceler altında can verip ölebilirdi.

Peygamber mahzun bir şekilde misafirhanenin bir köşesinde oturuyor, konuşmuyordu. Onun kulağı arkadaşlarında, aklı da Ammar'ın yanındaydı.

Şimdi Ammar yaralı vücudu ve incitilmiş ruhuyla yapayalnız ne yapıyordu?... Ani bu yalnızlığı nasıl kaldırabiliyordu?

Peygamber'in emriyle Müslümanlar Yâsir ailesini izzetle toprağa verdiler. Hem de **Bilal** ve **Mus'ab b. Umeyr** gibi Müslümanlıklarını açığa vurmamış birkaç kişi, Ammar'a bakmak-

la görevlendirilmişlerdi. Lakin Ammar'ın bakıcıdan daha çok teselli veren birine ihtiyacı vardı. Ne var ki müşriklerin muhbirlerinden dolayı Peygamber kendi başına onu ziyaret etmeyi uygun görmedi.

— ...Ey Allah'ın Resülü; sen bu konuda nasıl düşünüyorsun?

— Ne konusu, Mus'ab?

— Ammar'ın hakkında söylenenleri diyorum.

— Ben bu söylentilere inanmıyorum. Benim tanıdığım Ammar Allah sevgisiyle yoğrulmuş, İslam inancı onun kanına kemiğine karışmıştır.

Müslümanlar bu sözü duyunca Peygamber'in Ammar hakkında söylediği sözü hatırladılar:

“Bilin ki Ammar, benim gözlerimle burnum arasındaki deridir.”⁽¹⁾

Gerçekten de öyleydi. Çünkü Ammar Peygamber'e pek yakındı. Onu görmediği gün yoktu. Nasıl böyle birisi dönek çıkabilirdi?!

Kuşkusuz işin aslı Peygamber'in buyurduğu gibiydi.

Müslümanların üzerine çökmüş hüznün ve ümitsizlik bulutları aniden bir kenara çekilip kalpler huzura kavuştu. Sonra Peygamber'in işaretleriyle Abdullah b. Mesud güzel sesiyle birkaç ayet Kur'an tilavet etti. Ayetler Allah'ın inananlar hakkındaki vadelerinin gerçekliğini ve onlara verilecek cenneti anlatıyor; orada artık bir korku veya üzüntünün olmayacağını söylüyordu. Kâfir ve müşrik olanlar acı verici bir azaba uğrayacaklardı.

Bu ayetleri duyan Müslümanların içine sanki serin su serpilmişti. Allah'a kavuşmak ve çile dolu hayattan kurtulmak

1- Bu hadis Ammar'ın Peygamber'e çok yakın oluşuna işaret edilmektedir.

için İslam'ın ilk üç şehidine imrenip hepsi keşke onların yerine ben olsaydım diye iç geçirdiler.

Abdullah b. Mesud henüz Kur'an okumayı bitirmeden kapı dövüldü; bir uzun darbe, biraz ara, sonra peş peşe iki darbe, fakat ilk darbeden daha yavaş...

Demek tanıdıktı. Tam anlaştıkları gibi dövüyordu. Bu yüzden Zeyd b. Erkam başını pencereden çıkarıp sokağa baktı. Birazdan başını içeri çekip, Bilal'dir dedi. Yanında da **Habbab b. Eret** ve yüzü pek belli olmayan başka birisi var.

Halid b. Said çabucak yerinden kalkıp kapıyı açmak için avluya indi.

Halid, babası tarafından evden kovulduktan sonra Peygamber'in evine gidip oraya sığındı. Tam Peygamber'in oğlumuş gibi evin işini yapıyor, istekle hizmet ediyordu.

Üç kişi girince biz odada oturuyorduk. Hayretle yüzünü kapatan adamın Ammar olduğunu anladık. Fakat öyle çizik çizik olmuştu ki ben onu zor tanıdım.

Yüzü şişmiş, iki gözünün etrafı morarmıştı. Alnı ve başı kırılmış, üzerine merhem konmuştu. Oraya tek başına gelmediği her hâlden belliydi. Aslında hava kararınca Bilal ile Habbab onu gidip getirmişlerdi.

Ammar Peygamber'in ayaklarına kapanıp hüngür hüngür ağlamaya başladı.

Allah'ın Resulü onu yerden kaldırıp anne-babasının şehit olmasından dolayı başsağlığı diledi. Biz de Peygamber'e uyarak ona başsağlığı diledik.

Ammar biraz sakinleştikten sonra Peygamber'den af diledi.

Peygamber: "Ne olmuş ki Ammar?" diye sordu.

Ammar mahcup ve ağlar gözle:

— Olmaması gereken şey oldu... Müşrikler öyle işkence ettiler ki, nihayet size hakaret edip onların putlarını övdüm!

Peygamber, eliyle Ammar'ın gözyaşlarını silerek ona:

– Ammarcığım; bunları söylerken gönlün ne diyordu?
dedi.

Ammar kabarmış duygularını zor tutarak:

– Kalbim iman üzereydi. İnancım zerre kadar bile eksilmemişti, dedi.

– Öyleyse söylediğin sözlerden dolayı suçlu değilsin.
Bir daha işkence ederlerse yine aynı sözleri söyle!

Bu esnada Peygamber'e vahiy inerkenki değişik haller belirdi. (Bazen vahiy birden kalbine iner, ardından ayetleri okumaya başladığı.) İşte ayetler:

– Kalbi iman ile sükûnet bulduğu hâlde (dinden dönmeye) zorlananlar dışında, her kim imanından sonra küfre kalbini açarsa, mutlaka onların üzerine Allah'tan bir gazap gelir ve kendilerine çok büyük bir azap vardır. Bu (azap) şundan dolayıdır ki, onlar, dünya hayatını sevmiş ve onu ahirete tercih etmişlerdir. Allah da kâfirler topluluğunu hidayete erdirmez.

Bunlar, o kimselerdir ki; Allah kalplerini, kulaklarını ve gözlerini mühürlemiştir. Ve onlar, gafillerin ta kendileridir.

Hiç şüphesiz onlar, ahirette perişan olup hüsrana uğrayanların ta kendileridir.⁽¹⁾

1- Nahl Suresi, 106 ila 109. ayetler.

Yaz gününün sıcak güneşi semaya tırmanırken **Ümeyye b. Halef Bilal'in** başına çöktü.

Bilal yakında uğrayacağı işkencelerin öncekinden daha acı ve zor olacağını anlamıştı. Efendisi Abdullah b. Ced'an'ın onun üzerinde denediği işkenceler onun Peygamber'den vazgeçmesi hususunda neticesiz kalınca, acımasızlığıyla halk içinde tanınan Ümeyye Bilal'i yola getirmek için görevlendirildi.

Katlanacağı işkenceyi düşündükçe ister istemez Bilal'in kalp atışları arttı. Ya Ümeyye ve Benî Cümeh kabilesinin sözünü dinleyecek, ya da kimsenin kaldıramayacağı acı ve işkenceye katlanacaktı.

Ümeyye Bilal'in boynundaki sert yün ipin ucundan tutarak onu sokağa çekti. Sonra Batha Mahallesi çevresinde bulunan çöle doğru yol aldılar.

Bilal kendi kendine: "Bu zalim beni bir hayvan gibi arkasından çekiyor!" diye düşündü.

Gerçekten de öyleydi. Ümeyye gibileri, köleyi bir hayvandan bile daha değersiz görüyorlardı...

Kendi benzerlerinin serüvenini ve akıbetini hatırlayınca Bilal'in sınırları depreşti. Elinde olmadan beyaz ve iri dişlerini öyle sıktı ki, dişlerinin gıcirtısı sessiz sokakta yankılandı. Gerçekten az sayıda bulunan bir grup; Ümeyye b. Halef, Abdullah b. Ced'an, Ebu Cehil, Ebu Leheb ve Ebu Süfyan gibi insanlar bütün nimetler ve özgürlükleri kendileri için ayırırken

toplumun çoğunluğunu oluşturan Bilal, annesi, erkek ve kız kardeşi gibilerin ömür boyu kölelik ve çile içinde yaşamaları reva mıydı acaba?!

Yaklaşık 45 sene önce anne-babasını Habeşistan'dan alıp zorla köleleştiren, onların canını malını sahiplenen söz konusu azınlığa böyle bir izni veren din ve ayinin Allah belasını versin diyordu.

Bilal iyi düşündüğünde 25-26 yıl boyunca bir gün bile özgürlük ve rahat görmediğini hatırlıyordu. Bir kere o, köle olarak doğmuştu. Çünkü babası **Rebâh** ve annesi **Hamâme** onu dünyaya getirirken Benî Cümeh kabilesinin kölelerinden oldukları için kurallar icabı çocukları da ebeveynlerinin sahiplerine aitlerdi.

Bilal Peygamber'le tanışmadan ve onun köleler hakkında dediklerini duymadan önce bu kadar acı çekmiyordu. Gerçi önceleri de kendine ve diğer kölelere edilen haksızlıklar karşısında üzülmüyor olsa da, köle sahiplerinin kulaklarına fısıldadıkları sözler karşısında benim de kaderim böyleymiş diye kendini rahatlatıyordu. Köle sahipleri onlara şöyle bir inancı aşıyorlardı: Kimileri üstün ve efdal, kimileri de köle yaratılmıştır. Özellikle köleler Acem ve siyah olurlarsa, bu onların daha da aşağı olduğunu gösterir. Bu durum Peygamber'le tanıştığı zamana kadar sürdü. Sonra, duyduğu inançların yanlış olduğunu anladı. İnsanların hepsinin bir baba-anne-den doğmuş, çoğalmış olduğunu öğrendi. Yüce Allah insanları birbirini tanınsınlar diye kabileler hâlinde yaratmıştır. Beyazlar siyahlardan, Arap da Acem'den daha üstün değildir. Bütün insanlar -değişik renk, ırk, kabile ve dillerde- tıpkı bir tarağın dişleri gibi eşittirler. Üstünlük sadece takva, doğruluk ve dürüstlikle olur. Allah, Peygamber'inin diliyle kölelere iyi davranmalarını tavsiye ediyordu. Onların kaldıramayacakları yükü onlara yüklememelerini söylüyordu. Onlara sevgiyle

yaklaşmalarını, kendi yedikleri ve kendi giydiklerinden onlara da yedirip giydirmelerini emrediyordu. Ve daha çok şeyler ve öğretiler... Tabi eğer köle sahipleri bunlara uyarlarsa kölelik diye bir şey kalmazdı!

Bilal bu öğretileri duyduktan sonra hayatı değişti. Allah'ın yanında Habeşli bir köle olan Bilal ile efendisi Abdullah b. Ced'an'ın arasında hiçbir fark yoktu. Tersine, iyilik ve dürüstlük açısından efendisinden üstün bile olabilirdi. Bu öğretileri annesine de anlatmıştı. O kadın ise uzun zaman su peşinde dolaşıp susuzluktan yanan kimse gibi siyah gözlelerinden yaşlar akıtarak, sorgusuz sualsiz Müslümanlığı kabul etmişti...

Bilal elini boynuna uzattı. İpin yara izleri boynunda taze lenip birkaç yerden kan akıyordu.

Birkaç gün önce -Bilal ile annesi Ümeyye'ye teslim edilmeden- sahibi o ipi boynuna geçirmişti. Ardından ipi sokak çocuklarının eline vermiş, onu taşlamalarını söylemişti.

İşin aslı şöyle oldu: Ben Abdullah b. Ced'an'ın özel put tapınağının bekçisiydim. Tüm zenginlerin evlerinde böyle küçük bir tapınak vardı. Aile putlarını orada tutar, her sabah ona yakarıшта bulunurlardı. Abdullah Ced'an'ın toplam on iki kölesi vardı. Beni hepsinden daha çok sevdiği için tapınağı bana emanet etmişti.

Bir gün kendisi çoluk çocuğuyla birlikte tapınağa ibadet etmeye geldiler. Ben de daha önceleri onlarla birlikte ibadet ederdim. Fakat o sıralar ben Müslüman olmuşum ve Abdullah b. Ced'an bundan habersizdi.

Onlar putun karşısında secdeye çökerken ben de çöktüm. Fakat Müslümanlar usulü secde ettim.

Benim bu yaptığım Abdullah'ın keskin gözlelerinden kaçmadı. İbadetini yarıda kesip bana döndü:

– Sen Muhammed'in Allah'ına mı tapıyorsun?

Gerçeği söylemekten başka çarem yoktu:

– Evet; âlemlerin Rabbi olan Allah’a tapıyorum.

Öfkelendi, sinirlendi, ağzıma vurdu. Öyle ki ağzım kanla doldu. Ardından geceli gündüzlü beni bir odaya hapsedti, hiçbir yiyecek ve içecek vermedi.

Ertesi gün kapıyı açtı. Muhammed’den vazgeçmemi, eski dinime dönmemi istedi. Ben kabul etmedim. Sert bir ip getirip boynuma bağladı. Sonra beni sokağa çıkardı. Çocukların beni sokak sokak dolaştırmalarını, Peygamber’e ve dinime küfür etmelerini söyledi.

O gün çocuklar beni her tarafa sürükleyip taşıdılar. Sonunda boynumdan ve her tarafımdan kanlar akmaya başladı.

Abdullah, Bilal’in annesini, kız kardeşi **Afra’yı** ve kardeşi **Halid’i** de takip etmişti. Nihayet Bilal’in annesinin de Müslüman olduğunu anlamıştı. Yaralı, yorgun ve bitkin Bilal’i eve döndürdükten sonra onun gözünün önünde annesini bir direğe bağlamış kırbaçla canına okumuştur. Hamâme ağlayıp inlemişti. Ancak, istediği şeyi ona yaptıramamıştı.

Hamâme bayılırken Abdullah Bilal’e şöyle demişti:

– Hiç mi annene acıımıyorsun...? Daha ne kadar Muhammed’in büyüsu etkisinde kalacaksın?!

Bilal’in kendisi bayılacak olsa da, yüce Allah’a olan aşkından kendini alıkoyamıyordu. Bu düşünceyle annesine yöneldi:

– “Ah...annem!

Yar uğrunda candan geçmek ne kadar güzeldir!

Ve de senin böyle ayakta durman ve direnmen ne kadar gurur vericidir!”

Sonra Ümeyye’ye yönelerek eklemiştir:

– Siz ona işkence ettiğinizi sanıyorsunuz. Oysa onun varlığı Allah’la bütünleşmiş, sizin işkencelerinizi hissetmiyordur.

Aksine işkence edildikçe, onun aşk dolu canı ve ruhu daha da canlanıyordu.

O, dert ve acı hissetmiyor. Aksine Hakka tapmanın zevki ve lezzetini tadıyordu.

Ona mı acıyacağım? Oysa Allah onu özel dostu olarak seçmiştir...!

Abdullah ondan bir şey duymak niyetiyle sözlerini sonuna kadar dinledi. Fakat bir şey duyamayınca gazapla onu dövmeye başlamış, sonunda da kendisi yorulup pes etmişti...

– Yere yat!

– Ne...?

– Yere yat dedim, alçak herif!

Onlar Bathâ Mahallesi'nin çevresindeki çöle varmışlardı. Üç tarafı, yüksek siyah kaya duvarları kapatmıştı.

Yüksek kayalar ve taşlı arazi, siyah, düz ve cilalı bir ayna gibi güneş karşısında parlıyor, ısıyı iletliyordu. Günün o saatinde hava o kadar sıcaktı ki, kimse taşlara dokunmaya veya çıplak ayakla yere basmaya cesaret edemezdi. Sanki yeraltında büyük bir ateş ocağı yanıyor, alevleri dışarı yükseliyordu.

Ümeye'nin kendisi bile bunalmışken Bilal'i kırbaçlıyor, ona: "Yere yat, pis herif" diye bağıryordu.

Bilal'in ağır olduğunu görünce ayağıyla onun ayağına basıp iki eliyle göğsüne vurdu.

Bilal kendini tutamadı, çıplak sırtı sivri ve sıcak çakılların üzerine düştü. Elleri ve ayakları yere çakılmış dört kazığa bağlandı. Arkasına saplanan sıcak çiviler karşısında sırtının derisinin kabarcıklar hâline geldiğini hissediyordu. Bu arada Ümeye'nin büyük bir taşı güçlkle yuvarlayarak getirdiğini gördü.

Bilal korkuya teslim olmamak için gözlerini kapattı. Aniden göğsüne konulan ağır bir kayanın kaburgalarını ezdiğini hissetti. Öyle ki, kaburgalarının çatırtı sesi duyulabiliyordu.

Nefes ciğerlerine tıkanıp bir daha çıkmayacak kadar daraldı. Ne var ki ne kaburgaları kırılmış, ne de nefesi kesilmişti. Herhâlde gençliği, güçlülüğü ve sağlam bünyesi onu bu durumdan kurtarmıştı. Belki de Ümeyye onun ölmeyeceğini tahmin ederek böyle ağır bir taş seçmişti, onu öldürmesin, ama ölmekten daha beter etsin diye. Dayanılmaz bir acı ve azap, yavaş yavaş gücünü yıpratıyordu. Ölmeyecek, fakat işkence ile aşağılanacaktı.

Bilal, kımıldayıp taşı üstünden düşürmek istedi. Fakat Ümeyye onun el ayağını öyle bağlamıştı ki, taş yerinden kılmıdamayıp sadece acısını artırdı. Sol kaburgalarına öyle ağırlık düştü ki neredeyse kırılacaktı. Ne yapsa nafileydi. Ümeyye, Bilal'in başında bekliyor, balık gibi oval gözlerini onun üzerinden ayırıyordu.

– Bilal; boşuna uğraşıyorsun! Kendini kurtarmayı akıldan çıkar. Kendi acını artırır, beni meşgul edersin ancak. Kurtulmak istiyorsan benim dediğimi yap: “Lât ve Üzza’ya iman ettim.” de.

Bilal'in siyah ve iri gözleri çanağından fırlayacak gibi kabarak: “O, tektir...! O'nun ortağı yoktur.” dedi.

Sanki her konuştuğunda nefesi ve gücü bitiyor, birkaç saniye sonra geri dönüyordu. Bir daha güç gelince bir kelime daha söylüyordu.

Ümeyye dizlerini yere vurup, Bilal'in kapkara kıvrık saçlarını kavradı: “Lât ve Üzza’ya iman ettim.” de! Ya öleceksin ya da Muhammed'den vazgeçip, Lât ve Üzza’ya tapacaksın!

Bilal kuyunun dibinden çıkıyormuş gibi zayıf bir sesle, kesik kesik: “Ben...Lât ve Üzza'dan...uzağım.” dedi.

Ümeyye bunu duyunca, sıcağın bunalmış ve öfkeden çıldırılmış bir hâlde taşı onun üstünden yere itti. Ağrılar içinde kıvrılan Bilal'in feryadı göklere yükseldi. Ardından da Bi-

lal'in göğsü üstüne oturup kaba parmaklarıyla boğazını sıkabildiği kadar sıkı.

Bilal, boğazını onun elinden kurtarmak istedi. Ne var ki, eli ve ayağı bağlıydı. Adam ayı gibi üzerine çullanmıştı. O yüzden var gücümle nefes alayım bari, dedi. Fakat boğazından bir hırıltı sesi geldi. Ardından gözleri kararıp başı döndü. Vücudu uyuşup hareketsiz kaldı.

— Ne yapıyorsun Ümeye?

Ümeye yorgun argın başını kaldırdı. **Amr b. Âs**'dı. Kureyş'in en kurnaz ve zeki gençlerinden biri!

— Böyle yaparsan onu öldürürsün, Ümeye!

Nefes nefese kalan Ümeye Bilal'in üstünden kalktı. Güneş çarptığı için başı ağrıyordu, sinir ve sıcaktan iki gözü iki kan çanağına dönmüştü. Öyle bitkindi ki, sanki kölesi buna işkence etmiş, bu hâle getirmişti.

Bu fırsattan yararlanan Bilal biraz kımıldayıp kendine geldi. Fakat öyle yıpranmıştı ki, bakışlarında hayattan eser yoktu. Buna rağmen Ümeye yırtıcı bir hayvan gibi üstüne çöktü: "Hadi söyle, yoksa seni gebertirim." dedi.

Bilal'in artık sesi çıkmıyordu, ancak parmağıyla gökyüzünü gösteriyor, dudakları kımıldıyordu: "Allah birdir...! Yağânedir...! Ortağı yoktur...!" der gibiydi.

– Günaydın Ümeye!

– Sana da günaydın, Abdullah!

– Teşekkür ederim Ümeyyeciğim. Bakıyorum bu sıcak yaz gününde herkes bir köşede gölgelenirken, sen hâlâ benim genç kölemlle ilgileniyorsun!

– Ne yapalım Abdullah; bu alçak zenci beni canımdan bıktırdı, bir kez “he” dese canı çıkacak.

– Peki, anası nasıl, Ümeye?

– O da bundan beter! O yaşlı bir kadındır, yakında ölebilir. Onu işkence ettikçe oğlunun daha çok direndiğini gördüm. Kadın ölürse, bize hayatta boyun eğmez dedim. O yüzden kadını kendi hâline bıraktım.

Abdullah b. Ced’an gölgeğin perdesini bir kenara çekip Bilal’e şöyle bir baktı. Onun uzun kameti, ince ve zayıf vücudu sırtüstü yakıcı taşların üstüne uzatılmış, el ayağı dört taraftan sert iplerle kazıklara gerilmişti. Esmer vücudunun şurasında burasında büyük küçük yara izleri; bazıları iyileşmiş, bazıları taze açılmış... Kırbaç yahut başka işkence aletlerinin izleri açıkça belliydi. Önceki günler gibi kıvrıkcık tüylü göğsünün üstünde büyük ve kara bir taş vardı. Habeşlilere özgü uzun yüzü sıkıntıdan pörsümüş, açlıktan susuzluktan dili kurumuştur. Buna rağmen asla yenik düşmüş biri gibi durmuyordu.

– Ona su vermeyecek misin, Ümeye?

– Gündüzleri hayır. Fakat ölmesin diye geceleri biraz sularım.

– Ey Ümeyye; onu öldürmemeye çalış, çok kıymetli bir köledir. Kölelerimin içinde hiçbirisi onun kadar güçlü, işlek, temiz ve dürüst değildir. Zayıflığına bakma. Güç olarak üç-dört kişinin işini görür. Vücudunda zerre kadar yağ yoktur. Tamamen damar ve kastan ibarettir. Kemikleri oldukça ağırdır. Bakan onun demirden, polattan olduğunu zannedecek.

– Doğrudur. Bunları bilmeseydim de bu bir hafta içinde işkence ederken öğrenirdim. Ondan başka bu işkenceye iki üç günden fazla kimse dayanamazdı. Ya teslim olur ya da ölürdü. Ama bu katlanıyor, acı çekiyor, üstelik zaaf bile göstermiyor.

– Bunların hepsi doğrudur, Ümeyye. Fakat onun ruhu da çok önemlidir. Bilal, Muhammed'e katılmadan önce, benim yanımda çok değerliydi. Bana bütün kölelerimden daha yakındı. O benim evimde doğup benim evimde büyüdü. O yüzden onu çok iyi tanırım. Çocukluktan beri neyi doğru bulsa onu yapar, kimseyi dinlemezdi. Bu yüzden korkarım inancı uğruna ölür de sizin dediğinizi yapmaz!

– Aynen öyledir Abdullah! Önceleri bunu kabullenmedim, fakat şimdi kabul ediyorum. Beni bırak, Ebu Hakem gibi sert ve acımasız birisi bile bunu yola getiremedi.

– Ne...?

– Doğru işittin. Ebu Hakem dün buradaydı. Beni aşağılamak için birkaç tanıdığının yanında gururla:

– Ha, Halef'in oğlu; duyduğuma göre bir tek köleyi bile yola getiremiyorsun?! diye alay etti.

Kendince benim bu işkence usulümü beğenmiyordu.

Onun sözüne çok darıldım. Bu işin kolay olmadığını göstermek için: Buyurun, dedim:

— Kurt keçinin neyini yemiş? İşte hodri meydan! Sen daha iyisini biliyorsan hadi göster kendini.

Ebu Hakem'in kollarını sıvamaktan başka çaresi yoktu. Cümbür cemaat onu seyre koyulduk. Sabah oldu, akşam oldu. Ama hiçbir değişiklik olmadı.

— Yok ya!

— Evet canım! O, köle konusunda aklına gelen her türlü işkence yöntemini denedi. Ama sonuç sıfırdı. Nihayet Bilal'in iki bacağından tuttu, yaralı vücudunu bıçak gibi taşların ve iğne gibi dikenlerin üstünde sürükledi. Her tarafında yaralar açılmıştı, kanlar akıyordu. Ama yine de: "Birdir, yegâne-dir..." diyordu. Ağlıyordu, gülüyordu. "Allah birdir, tektir, eşsizdir." diyordu.

— Öyledir Ümeye! Gerçekten de ben bu yedi yıl içerisinde Muhammed'in takipçileri gibi inancına bağlı ve sağlam insanlar görmedim.

— Şaşarım, hangi cüretle Lât ve Üzza'ya hakaret ederler?!

— Ümeyeeciğim! Onlarda ölüm korkusu yoktur. Muhammed onları öyle büyülemiş ki, parça parça doğranmaya hazırdırlar. Yeter ki dininden dön diyen olmasın! Sanki bizim en kötü işkencelerimiz, Allahları uğrunda onlara verilen en tatlı hediyelerdir. Onlar bu yolda ne kadar çok çile çekerlerse, Allah'a daha çok yaklaşıacaklarını sanıyorlar.

— Evet öyledir.

Ümeye yanındaki çömlekten bir kadeh şarap döküp Abdullah'a uzattı. Hışım ve alay karışımı bir tavırla: "O hâlde bizden çok memnun olmalılar. Ne de olsa Allahlarına yaklaşımalarını sağlıyoruz ya!" dedi.

— İçmiyorum. Daha buraya gelmeden önce doyuncaya dek içmiştim.

Ümeye kadehi kaldırıp başına dikti. Sonra kadehi yere

bıraktı, eliyle ıslak dudaklarını ve bıyıklarını silip düşünceye daldı.

Abdullah da sustu. Yaşlı gözleri uzak bir noktaya odaklanmıştı.

Ümeyye'nin bu son sözü alay ve dalga geçme mahiyetinde olsa da dosdoğruydı. Abdullah bunu Bilal'in ağzından bizzat duymamış olsaydı, hayatta inanmazdı...

Bir gün Abdullah hastalanmış, evde yatıyordu. Ansızın Bilal aceleyle eve girip kapıyı arkasından kapattı.

Abdullah bunun şaşkınlığını yaşarken sokaktan bir gürültü patırtı duydu. Hemen akabinde kapı çalındı.

Abdullah bizzat kapıyı açtı.

– “Ey Abdullah; sen de mi atalarının dininden döndün?

– Ben mi? Saçmalamayın!

– O hâlde niçin sapık köleni evde tutuyorsun?

– Benim kölem mi sapıtmuş? Kimden bahsediyorsunuz?

– Senin genç ve küstah kölenden! Habeşli siyah çocuk var ya!

– Habeşli Rebâh'ın oğlu.

– Ha... Siz Bilal'i mi diyorsunuz?

– Evet, işte o!

– Onu niçin suçluyorsunuz? Bir kabahatini mi gördünüz?

– Bizim putlarımıza hakaret etmekten daha mı büyük kabahat?

– Bilal? Öyle mi?

– Evet, Bilal!

– Eğer gerçekten onunla hemfikir değilsen, onu bize teslim et.

– Ağır olun bakalım. Bu damgalar bana yapışmaz. Sizden herhangi biriniz benim inancım hususunda en ufak bir

delil sunarsa, yemin ederim yüz deve Lât ve Üzza'ya kurban keseceğim. Ayrıca eğer kölem hakkındaki iddialarınız da doğruysa, tıpkı istediğiniz gibi onunla muamele edeceğim.

– Güzel.

– İşte şimdi oldu.

– Sakin olun! Şimdi teker teker Bilal'in ne yaptığını biriniz anlatın bakayım.

– Ben anlatayım mı, Abdullah?

– Yaklaş ve anlat.

– Ey Abdullah; anlatacağım şeylerin hepsini şu iki gözümle gördüm.

– Kabul ettim. Artık anlat.

– Harem'de Hicr-i İsmail'de oturmuş sohbet ediyorduk. Ben oturduğum noktadan Kâbe'nin diğer duvarını da görebiliyordum. Ansızın bir kişinin putların olduğu kısımda sinsice dolaştığını fark ettim. Ben onun hâlinden şüphelendim ve kimsenin dikkatini çekmeyecek bir şekilde onu gözetledim. Bir de ne göreyim. Adam putların yüzüne tükürerek onlara: "Yazıklar olsun size tapanlara!" diye hitap etti.

Ve bunu birkaç kere tekrarladı.

Ben bağırarak ona doğru koşarken, diğerleri de olayı fark edip bana eşlik ettiler. Ancak hemen kaçtı ve onu yakalayamadık.

– Hayret bir şey! Bilal ha?

– Evet, efendim.

– Bu söyledikleri doğru mu Bilal? Sen mi bizim putlarımıza hakaret ettin?

– Evet, efendim.

– Yazıklar olsun sana! Haddini çok aşmışsın!"

Abdullah zihnindeki düşüncelerini ayıklıyormuş gibi, elini gür saçlarının arasına sokup Ümeyye'ye şöyle dedi:

— Ben yapacağımı yaptım. Kırbaçladım. Aç susuz bıraktım. Kokmuş inek postuna sararak morartıp neredeyse boğulacak kadar onu havasız yerde hapsettim. Annesini gözünün önünde işkence ettim... Ama ne var ki o, sözünden dönmedi. Sen de elinden geleni yaptın. Söylediğin gibi bu işin ustası olan Amr b. Hişam bile elinden geleni geride bırakmadı. Şimdi de bu kavurucu güneş karşısında sere serpe yere serilmiş, sanırım beyni kaynıyordu. Fakat yine de pes etmiyor! Sence bu işin sonu ne olacak? Onun daha çok direnmesi, sence köleleri ve ayaktakımlarını tahrik etmez mi?

— Doğru diyorsun Abdullah! Açık konuşayım. Ben de artık bu işi yürütemeyeceğim. Sen gelmeden önce ona işkence ederken kendi kendime, bugün de direnirse öldüreceğim, diyordum. Bir de baktım ki Varaka geliyor.

— Varaka b. Nevfel mi?

— Evet.

— Söz açılmışken Ümeye; bu Varaka da mı dininden dönmüş?

— Sanmıyorum. Bana göre onun Nasranîliği de kesin değil. Çünkü Nasranîler Kâbe'yi ziyaret etmezler. Hâlbuki o, yıllardır Kâbe'yi tavaf ediyor.

— Bana sorarsan Varaka Nasranîlikten daha çok Hanîf'tir. Çünkü Hanifler gibi putlara tapmaz, içki içmez ve putlara kurban edilen etten yemezdi. Bence onun İbranice bildiği ve İncil'i Arapça'ya çevirdiği için ona Nasranî demişler! Kaldı ki kendisi asla hangi dinden olduğunu açıklamamıştır. Belki de Ebu Talib gibi kalben Muhammed'e iman etmiş, inancını halktan saklıyordu.

— Ama neden bunu yapıyor?

— Nedenini ben de bilmiyorum. Belki yaşlılık yüzünden olabilir. Çünkü gençlikten beri o, inancı konusunda kimseyle tartışmazdı. O, ortaksız Allah'a da inansa kimseye söylemez,

inancını içinde tutardı. Kimseyi hidayete erdirmek gibi bir iddiası yoktu. Putlara ve halkın inancına dokunmazdı. Açıkça veya gizlice Tanrılara hakaret etmezdi. Kendi kavmine sapık demezdi. Halka anlattığı şey, eski kavimler ve peygamberlerin hikâyesinden ibaretti. Onları sanırım İncil’den öğrenmişti. Onları dinleyen halk öğüt alıp Varaka’yı ağırlarlardı. Onun aktardığı öğüt insanlar arasında barış, sevgi, iyi geçinme, yumuşak davranma ve kinleri unutmak konularını içeriyordu. Belki şimdi bizden korktuğu için Muhammed’in dinine giremiyor. Belki de bu şekilde ona daha çok yardımcı olacağını düşünüyordur!

– Öyle de olabilir, böyle de.

– Neyse, şimdi o, Muhammed’e açıkça uymadan veya bizim putlarımıza hakaret etmeden ona hiçbir şey yapamayız.

– Bununla birlikte yine onu takip altına alın, diyorum.

– Niçin, ey Ümeyye?

– Hah!... Ben de tam bunu anlatacaktım.

– Anlat bakalım neymiş o?

– Evet anlatıyordum... Dün öğleye yakın senin bu kölene işkence ediyorken Varaka oradan geçiyordu. O sırada bu büyük taş Bilal’in üstündeydi. O da durmadan: “Yegânedir...! Birdir...! Tektir...!” diyor, bazen de “Allah’ım hâlimi gör! Allah’ım feryadıma yetiş!” diyordu.

Varaka ağlayıp ona yaklaşarak:

– Evet, “Yegânedir” Bilalciğim! dedi.

Onu aşışlamak için:

– Hey...? Ne olmuş ihtiyar; bu saatte köpekler ve çekirgeler bile sıcaktan içeri kapanmışken sen dağda taşta dolaşıyorsun? dedim.

– Ümeyye; utanmıyor musun Allah’ın kullarına böyle davranmaya? Bu gence işkence etmek senin hangi derdine derman olacak?

– Onun hayatı benim elimdedir. İstedğim gibi davranabilirim.

– Bu ne haksızlıktır ki ona reva görüyorsun?

– Asıl haksızlığı eden, onu bu yola düşüren ve aklını elinden alan kimselerdir.

– Vallahi, eğer bu hâlde ölürse ona bir makber yaptırıp, her gün başı üstünde ağlayacak, toprağını teberrük edeceğim ki, insanlar ziyaretgâh diye oraya hücum etsinler!

Onun sözünden hem sinirlenip, hem de içime korku indi. Fakat ona karşı zaaf göstermemek için: “Sen üzülme Varaka! Bu ölecek olsaydı bunca zamandır ölürdü elbet.”

Sonra bir daha Bilal’e yöneldi:

– Sabırlı ol, Bilal! Çağırдыңın seni kurtaracaktır.

– Hayret!

– Evet, Abdullah! Onun işi bu kadar ilerlemiştir.

Abdullah b. Ced’an, ağır ağır yerinden kalkarken:

– Ben artık onu size havale ettim. Ne yaparsanız yapın. Fakat Ümeyyeciğim, bir an önce bu meseleyi noktalamak lazım! dedi.

Ümeyye düşünceli bir hâlde başını salladı.

Abdullah b. Ced’an gittikten sonra Ümeyye testiye kaldırdı, suyunu başından aşağı döktü. Böylece az da olsa kötümserliğe yol açan harareti yenecekti. Sonra gölgelikteki tahtın üstüne uzanıp düşünceye daldı.

Artık önceki günler gibi öğle sıcağından yararlanarak şu alçak kölenin işkencesini ikiye katlamak gibi bir hevesi kalmamıştı.

Bakışları derinleşti. Keşke şu anda evin serin bir köşesinde dinlenmiş olsaydı diye arzu ediyordu.

– ...Yahu Halef’in oğlu! Ümeyye...!

Ümeyye aceleyle kalkıp yerinde oturdu:

- Ne var?
- Uyumuş muydun?
- Hayır; Ebu Kuhafe'nin oğlu!

Ümeyye Bilal'in dört taraftan gerilmiş vücuduna şöyle bir baktı. Adamcağız öylece taşın altında yere serilmişti. Ağır baskı ve sıcaktan bayılmıştı herhâlde.

Ümeyye kızarık yorgun gözlerini Ebu Bekr'e çevirdi.

- Bir işin mi vardı?
- Duyduğuma göre Abdullah b. Ced'an bu köleyi sana bırakmış, doğru mu?
- Niyetin...?
- Niyetim onu almaktır. Satıcı mısın, değil misin?
- O, serkeş bir köledir. Şu anda da hastadır. Böyle bir köleyi sen ne yapacaksın?
- Sen parana bak!
- Maksudını anlamazsam hayatta satmam.
- Sen bilirsin, Ümeyye!

Ebu Bekir arkasını dönüp gitmek isterken:

– Zaten insanoğluna iyilik yaramaz. Ölürse daha mı iyi?! diye mırıldandı.

Ümeyye'nin kalbi çarpmaya başladı: Keşke onun teklifini kabul etseydi. Bu meseleyi noktalamak için en uygun yol, bu değil miydi?

Ebu Bekir yarı yoldan geri dönüp:

- Ha...Ümeyye, bu teklifime ne dersin?
- Söyle bakalım.
- Beyaz bir kölem var. Bundan daha güçlüdür. Bu içi temiz karayı bana ver. Karşısında o kara kalpli beyazı kendine al!

Bu alışveriş Benî Cümeh için de ayıp sayılmaz, herkesin dilini kısa keserdi.

– Verdim gitti.

– Güzel.

Ebu Bekir taşı Bilal'in göğsünden indirdi. Elini, ayağını çözdü. Bilal'in yerden kalkacak gücü yoktu. Ebu Bekir onun yerden kalkmasına yardımcı oldu.

Ümeye Bilal'le yüz yüze gelmemek için arkasını dönmüştü. Gerçi Bilal fenalık geçirmiş, önündeki şeyleri bir karartı hâlinde görüyordu.

Ebu Bekir'le Bilal tam gidecekleri sırada Ümeye alayla:

– Kaybettin ey Abdü'l-Kâbe! Bunu yarı fiyatına da alabilirdin.

– Senin bildiğin gibi değil, Ümeye! Asıl sen kaybettin. Bunun on katını da isteseydin verirdim!

Ardından Bilal'in koluna girip oradan uzaklaştılar...

O akşam her zamanki gibi Erkam'ın evine toplanmıştık. Bizim her gün oraya toplanmamızın birkaç sebebi vardı: Birincisi biz müşrikler gibi Harem'de buluşamazdık. İkincisi bu toplantılarda Kur'an okur, açıklamasını dinler, Peygamber'e soru sorar bilmediklerimizi öğrenirdik. Ayrıca birbirimizin durumundan haberdar olur, yardıma ihtiyacı olan varsa yardımına koşardık.

O gün de bu niyetle toplanmış, Peygamber'in huzurunu bekliyorduk. Arkadaşlara baktığımda **Habbab b. Eref'**i görmedim. Habbâb denen bu çocuk temiz kalpli, dürüst ve gösterişsiz bir insandı. Benî Zühre kabilesinden **Ümmü Enmâr** adındaki kadının kölesiydi. Habbâb demirciydi; özellikle kılıç yapmakta usta birisiydi. Bu özelliği için ona bir dükkan açan Ümmü Enmâr, oradan kazandığını da elinden alırdı.

Allah'ın Resulü peygamberliğe tayin edilmeden önce onunla arkadaşlık eder, sürekli gelip giderdi. Sonra peygamberliğe seçilince Habbâb ilk Müslümanlardan, -altıncı kişi olarak- ona iman edenlerden olmuştu.

Bu hadise birkaç sene gizli tutuldu. Nihayet müşrikler olayı keşfedip Ümmü Enmâr'a yetiştirdiler. O andan itibaren işkenceler başladı. İlk başta Ümmü Enmâr her gün kölelerinden birine, onun el ayağını bağlamasını emrederdi. Kendisi de ateşte bir demiri kızdırıp Habbâb'ın başını dağlar, ona: "Muhammed'i inkâr et." derdi. Dağlanmak sonucu Habbab'ın saçının ön kısmı dökülmüş, sürekli baş ağrısı çekiyordu.

Bir gün Habbâb Resulullah'ın huzuruna geldi. Ümmü Enmâr'dan ve başının ızdırabından şikâyet etti. Peygamber:

“Yâ Rab! Habbab'a yardım et.” diye dua etti.

Bu duanın hemen akabinde Ümmü Enmâr şiddetli bir baş ağrısına müptela oldu. Ağrının ıstırabından köpek gibi ulur dururdu. Söylenen ilaçların hepsini denedi. Ama nafileydi. Sonunda kendisine başını ateşle dağlaması tavsiye edildi.

Dünyanın işine bak: Baş ağrıları başlayınca kendi ayağıyla Habbab'ın yanına giderdi. Habbâb da güzelim başını dağlayıverirdi!

Ondan sonra Ümmü Enmâr onu kendi hâline bıraktı. Fakat merhametten mahrum müşrikler onun peşini bırakmadılar.

Onlar Habbab'a çelik bir zırh giydirir, sıcak ateşin yanında durdururlardı. Zırh ısındıkça halkaları onun etine, derisine batarı. O, acı çeker bağırırdı. Ama onların dediğini yapmazdı.

O gün Habbâb'a işkence edilen günlerden biriydi. Bu yüzden onu toplantıda görmeyince endişelendim. Arkadaşlara sordum. Bilal, bugün Habbâb'ın başına gelenleri anlattı.

— Ben bugün Bathâ çevresine gittim. Zühreoğulları-Ümmü Enmâr'ın kabilelileri- Habbâb'a işkence ediyorlardı. Gençlerden büyük bir grup ise onları seyrediyordu. İşkencelerinin fayda etmeyeceğini görünce onlardan biri adeta çılgına döndü. Aniden Habbâb'ın yarı canlı gövdesini kaldırıp sırtüstü sıcak korların üstüne yatırdı. Ardından ayaklarıyla göğsüne bastıkça bastı. Acıklı feryatlar atan Habbab, sonunda dayanamayıp bayıldı. Yanık et kokusu her tarafı sarmışken birkaç kişi tahammül edemeyip Habbab'ı onların elinden aldılar. Habbâb'ın altındaki ateş, kor tozu hâline gelmişti...

Söz buraya varınca Bilal gözyaşlarını tutamadı. Belli ki o iğrenç sahneyi hatırlamak onun içini yakmıştı. Diğerleri de bunu duyarak ağlamaya başlayıp yüzlerini kırıştırdılar.

Odada ağır bir sessizlik vardı. Kimse konuşmuyordu.

Herkes düşünüyordu. Ne yapmaları gerekirdi?! Aslında ellerinden ne gelirdi?! Allah'ın Resulü bizzat işkencelere maruz kalmış ve elinden bir iş gelmiyorken, artık onun takipçileri ne yapabilirlerdi ki?!

Müşrikler küstahlık etmek ve aleyhimize konuşmakla bize karşı geldiler. Bunların işe yaramadığını görünce, bu sefer eziyet ve işkenceye başvurdular.

Onlar için önemli olan Peygamber'in kendisiydi. Mekke kadınları Hatice'yle ilişkiyi kesip onu yapayalnız bıraktılar. Ona "Sen bir deliyle evlisin." diyorlardı.

Peygamber, evinde bulunduğu zamanlar iki yan komşuları -Âs b. Vâil ve Ebu Leheb ile karısı- ona ve ailesine rahatlık vermezlerdi. Evden çıkmak isterse, ayağının altına çerçöp döker veya küfür ederlerdi.

Delilere, çocuklara ve bazı kölelere bile talimat verilmişti, onu görünce arkasından koşarlar veya önünü keserlerdi. "Deli, yalancı, sihirbaz...! Deli, yalancı, sihirbaz..!" diyerek onun büyüklük ve ihtişamını kırmak, halkın yanında aşağılamak isterlerdi.

Bunlar da fayda vermeyince sıra onun yarenlerine gelmişti.

Azılı müşriklerin en önde gelenlerinden biri de Ebu Ce-hil'di. Birinin Müslüman olduğunu duyarsa, hemen onun kabilesine giderdi. Adam köle veya müttefiklerden olursa, öldüresiye işkence etmelerini veya dininden caydırmalarını isterdi. Ama eğer hür biriyse, bizzat kendisi onun yanına gidip serzenişte bulunurdu. "Atalarının dinini bıraktın. Oysa onlar senden daha çok biliyorlardı! Bundan sonra akılsızlığını, görüşlerinizin değersizliğini kabulleneceğiz, şerefimizi ve adınızı lekeleyeceğiz." derdi.

Tüccar olanı da şöyle tehdit ederdi:

— İşini sönük ve kesat hâle getireceğiz, malını boşa çıkaracağız!

Ben Âs b. Vâil için birkaç kılıç yapmıştım. Bunun üstünden epey geçti. Bir gün paramı istemeye gittim. Benim Müslüman olduğumu öğrendiği için hakkımı vermiyordu. Bir gün paramı istemeye gittiğimde bana: "Param yok." dedi.

— Bugün paramı almayana kadar gitmeyeceğim.

— Habbâb; paranı almak için neden bu kadar ısrar ediyorsun?

— Çünkü senin niçin paramı vermediğini iyi biliyorum.

— Evet, doğru bilmişsin. Sen bizim dinimizden çıkmışsın, artık canın, malın bize helaldir. Şunu bil ki Muhammed'i inkâr etmedikçe sana olan borcumu ödemeyeceğim.

— Ben her şeyimden vazgeçerim, yine de ölünceye kadar ve öldükten sonra dirilinceye kadar onu ret ve inkâr etmem.

Bunun üzerine Âs b. Vâil:

— Ben öldükten sonra dirilecek miyim? Eğer böyle bir şey olacaksa, sabret. Diriltilip, malıma ve evladıma tekrar kavuştuğum o gün, cennetteki mücevherattan sana olan borcumu öderim, diye küstahça konuştu.

Müslüman kölelere daha beterini de yapıyorlardı. Kimisine öyle işkence edip aç susuz bırakıyorlardı ki, köleler onların istediği sözleri tekrarlıyorlardı. Özellikle Yâsir, Sümeyye ve Abdullah şehit edildikten sonra, çok eziyet görmeleri halinde İslam'la ilişkilerini kopardıkları biçiminde konuşmalarına Peygamberimiz izin vermişti!

Bazı Müslüman köleler ölümün eşiğine kadar işkence görüyorlardı. Onları satın almaktan başka çare yoktu. Son satın alınan köleyse Bilal'di. Ne var ki artık Peygamber ve Müslümanların elinde köle satın alacak para yoktu.

—Ey Ebu Bekir; biraz paramız olsaydı Bilal'i kâfirlerden satın alırdık.

— Yâ Resulullah; amcan Abbas'a gidip bu konuda yardım istememe ne dersin?

— Olur, Ebu Bekir!

Fakat ne zamana kadar böyle devam edebilirlerdi?!

Hamza'nın Müslümanların safına katılması onlara büyük bir moral kattı. Çünkü onun Müslüman olmasıyla İslam o kadar güçlendi ki, yüz kişi birden Müslüman olsaydı bu kadar İslam'a güç katamazdı. Onun ardından İslam düşmanları Peygamber'i öldürmek planını akıldan çıkardılar. Fakat bu onları İslam karşısında birleştirdi. Bununla birlikte Müslümanlar, onlara karşı koyacak güce sahip değillerdi.

Sabır... Sabır... ama ne zamana kadar?! Bu da hayat mıydı acaba?!

— Ey Resulullah; biz Müslüman olmadan önce kabilemiz içinde hatırı sayılır kişilerdik. Kimse bizimle saçma sapan konuşamazdı. Ama İslam'a boyun eğdikten sonra bunca aşağılanmamıza karşılık itiraz etmeye bile hakkımızın olması reva mı?!

— Doğru diyorsun Abdurrahman! Fakat biz sabretmekle vazifelendirildik.

— Ey Allah'ın Resülü; biz köle ve zayıf tabaka olarak müşriklerin elinden çekmediğimiz kalmadı. Bizim için Allah'a dua etmez misin?

— “Siz acele ediyorsunuz; ey Habbâb! Sizden önceki ümmetler içinde öyle kimseler vardı ki, demir tarakla bütün derileri ve etleri soyulup kazınırdı da, bu işkence yine onları dinlerinden döndüremezdi. Testere ile tepesinden ikiye bölünürlerdi de, yine bu işkenceler onları dinlerinden geri çevirmezdi.

Sabredin arkadaşlar! Yemin ederim ki, zamanı geldiğinde Allah bize yardım edecek ve bu çilelerin hepsi bitecektir. Hem Allah bu işi tamamlayacak, İslam'ı bütün dinlerden üstün kılacaktır. Öyle ki, bineğine binip San'a'dan Hadramut'a kadar tek başına giden bir kimse, Allah'tan başkasından korkmayacak, koyunları hakkında da kurt saldırısından başka hiçbir endişe duymayacaktır.”

Her şeye gücü yeten Allah'ın yardımını neredeydi peki?!
Ne zaman gelecekti?

Hâris b. Zema'a, Ebu Kays b. Fâkih, Ebu Kays b. Velid b. Muğire, Ali b. Ümeyye b. Halef ve Âs b. Münebbih çektikleri işkencelere dayanamadılar da, yine dönüp kâfir oldular. Buna rağmen yine İlahî yardımdan haber yoktu!

— **Melekler, kendilerine zulmeden kişilerin canlarını aldıklarında, onlara, "Ne işte idiniz?" derler. Onlar da: "Biz yeryüzünde zayıf kimselerdik." derler. Melekler: "Allah'ın yeryüzü geniş değil miydi, siz de orada hicret etseydiniz ya?" derler. İşte bunların varacakları yer cehennemdir. O ne kötü gidiş yeridir.**⁽¹⁾

Herkes öyle üzüntü ve düşünce içindeydi ki, birkaç kişi hariç, kimse Peygamber'in geldiğini fark etmedi. Onlar Peygamber'e selam verince, diğerleri de kendilerine gelip selam verdiler. Fakat kalplerini öyle hüzün bürümüşü ki, Peygamber'in gelişi ve güler yüzü bile onların çatık kaşlarını açmaya yetmedi.

Peygamber teker teker onların hatırını sordu. Dışarıda güneşten eser yoktu. Ondan geri kalan kızılık da çökmüş, zayıflamış, gitgide karanlığa karışmaya yüz tutmuştu. Gecenin ikişer öncü yıldızı hafiften göz kırpyordu.

Bilal, Peygamber'i avluda görünce ezan vakti olduğunu anladı. Ayağa kalkıp gökyüzüne bakarak güzel ve çekici sesiyle ezan okumaya başladı...

Kelimelerle sesler birleşip havada çınlayınca, bütün önceki ıstırap ve tasalar aniden ufalanmaya başladı. Ortada kaygı diye bir şey kalmamıştı. Allah'ın zikri, o acı ve ümit kırıcı düşüncelerin yerini doldurup, hiçbir endişeye yer bırakmadı. Kalpler huzura kavuşup ıstırap dalgaları dindi. Sükûn ve ka-

1- Nisa Suresi; ayet 97.

rar, engin bir okyanus gibi sakin ve mehtaplı bir gecede mışıl mışıl yayılmaya başladı.

— Haydi namaza!

Abdest almaları gerekenler dışarı çıktılar.

— Haydi, amellerin en iyisine!

Cümleten Peygamber'in arkasında saflarını oluşturdular.

— ... Namaz başladı:

Ayağa kalktılar.

— **Allahü Ekber!**

Peygamber'in aşına sesi, dinleyen herkese yeniden hayat başıyordu. Namaz kelimelerinin kaynar pınarı, onun dilinden söylenince kulakların pasını siler, kalpleri tertemiz yıkar, cilalandırır, kendisiyle engin ufuklara götürürdü.

— es-Selamu aleykum ve rahmetullahi ve berakâtu!

Biraz sessizlik. Herkes kendi başına dua etti. Ardından topluca dua okundu. Sonra Peygamber kalkıp yüzünü namaz kılanlara çevirdi: İlkin Allah'ın adını söyledi. Sonra -yarenlerinin kalbinden geçenleri bilerek- müşrik ve kâfirlerin yaptıkları azap ve işkence hususunda onları ilahi mükâfatla müjdeleyip, Allah'ın yardımının yakınlaştığını onlara haber verdi. Sonra sözü Allah yolunda "hicret" etmeye götürdü: "Allah'ın yeryüzü genişdir. İmanın tehlikeye düştüğünü hisseden Müslümana hicret etmek düşer." dedi.

Şu ayeti okudu:

— **Her kim Allah yolunda hicret ederse, yeryüzünde gidecek çok yer de bulur, genişlik de bulur. Her kim Allah'a ve Peygamber'ine hicret etmek maksadıyla evinden çıkar da sonra kendisine ölüm yetişirse, kuşkusuz onun mükâfatı Allah'a düşer. Allah çok bağışlayıcıdır, çok merhamet edicidir.**⁽¹⁾

1- Nisa Suresi; ayet 100.

Akşam olmuş, Peygamber her günkü gibi Erkam'ın evine gidiyordu. Başı önünde, dünkü nazil olan ayetleri tekrarlıyor, üzerinde derin derin düşünüyordu:

Her kim Allah yolunda hicret ederse, yeryüzünde gidecek çok yer de bulur, genişlik de bulur. Her kim Allah'a ve Peygamber'ine hicret etmek maksadıyla evinden çıkar da sonra kendisine ölüm yetişirse, kuşkusuz onun mükâfatı Allah'a düşer...

Uzun zaman çile çektikten sonra Yüce Yaratan, Müslümanlar için bir kurtuluş kapısı açmıştı. Artık gerisini; kime ve nereye gidileceğini onlar düşünmeliydiler. Bu da farklı bir imtihandı. Herkes üstesinden gelemezdi. Yerlerini yurtlarını, bağ ve bahçelerini, anne ve babalarını, akraba ve komşularını terk edip, tanımadığı, bilmediği yabancı bir diyara göç etmek kolay bir iş değildi. Sağlam bir inanç ve çelik gibi irade isterdi.

Onun yarenleri, bu bir kaç yıl içerisinde birçok sıkıntıya maruz kalmışlardı. Lakin onların hepsini bir kefeye koymak olmazdı. Onun için bu konuyu çok iyi düşünmeleri gerekiyordu.

Peygamber'in kendisi müşriklerin eziyet ve küstahlığına uğramış olsa da, ona karşı yapılan kötülüğün bir haddi vardı. Birincisi Allah'ın müşriklerin kalbine düşürdüğü korku, bir de amcası Ebu Talib'in onu desteklemesi onları daha fazla yaklaştırmaktan alıkoyuyordu. Ancak kimsesiz ve hamisiz izleyicilerinin durumu çok farklıydı. Kimse de buna bir şey yapamıyordu.

Kaldı ki, artık Müslümanların sadece köle ve zayıf tabakadan olanları değil, ileri gelen ve eşraftan olanları bile azap ve baskı altındalardı. Sonuç itibarıyla Mekke Müslümanlar için yaşanmaz bir şehir hâline gelmişti.

Erkam'ın evine yaklaştığında, Peygamber biraz yavaşladı. Etrafa şöyle bir göz attı. Safa tepesinin yokuşunu inen yaşlı ve aksak bir ihtiyardan başka kimsecikler yoktu.

Elini tokmağa uzatmadan, Zeyd b. Erkam kapıyı açtı. Evin misafir odasıyla iç içe olan koridorunda herkes saflarda oturmuş onu bekliyorlardı.

Akşam namazını kıldıktan ve dua ettikten sonra, herkes büyük odaya toplanıp Resulullah'ın sözlerini dinlediler: İlkın Allah'ı anıp hamdetti. Sonra hicret hakkında inen ayetleri onlara okuyup açıkladı:

Hicret, daha önceki ümmetlerde yaşanmış olan güzel bir sünnettir. Ne zaman ki, insanların kendi vatanlarında yaşaması tehlikeye girmişse, dinlerini ve inançlarını korumak gayesiyle bu yola başvurmuşlardır. İşin başı çok zor ve sonu belirsizdir. Fakat geleceği parlaktır.

Musa'nın kavmi Mısır'dan göç ettikten sonra özgürlük, büyüklük ve izzet kazandı. Mağara Ashabı imanlarını muhafaza etmek için varlarını yoklarını bırakıp kadir Allah'ın amânına kavuştular. Öyle ki onların yattıkları yer, halkın ziyaretgâhına dönüştü. Kaldı ki Mekke'nin kendisi bile Hacer ve İsmail'in göç etmesiyle şehir hâline gelmişti. Acaba Kureyş'in, Arap Yarımadası'nın ticaret kavşağı olan bu çırpınan kalbe hükmetmesi, göçten başka bir şeyden mi doğmuştu?!

Yaratılışın başlangıcından beri insanoğlu daha iyi bir hayat peşinde koşmuştu. Müslümanlar da bu yola başvurabilirlerdi?!

Allah Resulü'nün sözleri kalplerde bir heyecan yarattı. Herkes düşünmeye başladı. Biz Müslüman olarak kâfirlerle

savaşmaya gücümüz ve yetkimiz yokken, neden göçmeye-
lim ki?!

— Ya Resulullah; bizim de eski ümmetler gibi göçmemizi
mi söylüyorsun?

— Bu hüküm herkes için olmadığı gibi zorunlu da de-
ğildir. Herkes kendi koşullarını değerlendirmeli ve kalmakla
hicret etmek arasında kendisi karar vermelidir.

— Ya Resulullah; sen de hicret edecek misin?

— Benim konumum sizden farklıdır. Allah'ın özel emri
gelinceye kadar Mekke'de kalmalıyım.

— Müşriklerin bizi takip edemeyecekleri bir yere gitme-
liyiz. Ama neresi?

— Allah'ın yeryüzü geniştir. Her tarafın bir özelliği var.
Gönül rahatlığı içinde Allah'a ibadet edebilecek bir yere gidin!

Peygamber'in bu sözüyle herkes içten bir ah çekip hü-
zünlendi. Çünkü o kadar baskı altında ibadet etmişlerdi ki, en
büyük arzuları şöyle rahat ve kimsenin mani olmayacağı bir
yerde ibadet edip dinin adabını yerine getirmektir.

— Ey Allah'ın Resülü; bildiğin gibi bizim çoğumuz bu-
rada bile zor geçiniyoruz. Biz yabancı bir yerde nasıl geçine-
ceğiz?!

Peygamber cevap vermeden önce Abdullah b. Mesud Al-
lah'ın kelamıyla onun cevabını verdi:

— **Her kim Allah yolunda hicret ederse, yeryüzünde gide-
cek çok yer de bulur, genişlik de bulur...**

Sonra şunu ekledi:

— Bizim fakirliğimiz daha çok kendi beceriksizliğimiz-
den kaynaklanıyor. Daha doğrusu toplumdaki haksızlıklar-
dan ve yanlışlıklardan kaynaklanıyor. Başka bir deyişle bu
durum kime yarıyorsa o, bizi bu hâle getirmiştir. Muhtemelen
başka fikir ve kanunların hâkim olduğu bir toplum içerisinde
bizim hâlimiz daha iyi olur!

Abdullah b. Mesud'un konuşması etkiliydi. Artık kimse sözü uzatmadı. Konuşulan tek bir soru vardı: Nereye gidelim?

Mekke'ye en yakın olan şehir Taif'ti. Lakin oraya gitmek mümkün değildi. Çünkü oranın halkı da Mekkeliler gibi kâfir veya müşrikti. Üstelik büyük Üzza putunun tapınağı oradaydı. Allah da Kur'an-ı Kerim'de o putu yermiştir. Bu yüzden onlar da tıpkı Mekkeliler gibi İslam düşmanlarıydı. Ayrıca mesafenin yakınlığından dolayı Kureyşliler kolaylıkla onlara ulaşabilirdi.

Osman b. Maz'un:

— Yemen ve İran'a da gidemeyiz. Çünkü Yemen şahı zaten İran Kisrasına bağlıdır. **Hüsrev Perviz**⁽¹⁾ ise bencil ve alçağın tekidir; din nedir, Allah nedir bilmez. Kaldı ki bu ülkelerin her ikisi de Mekke'ye çok uzaktır, dedi.

Abdullah b. Cahş:

— Yesrib, Taif'ten daha uygun, Yemen ve Pers'ten daha yakın olsa da, yine doğru bir seçenek değildir. Çünkü **Evs** ve **Hazrec** arasındaki uzun anlaşmazlık, hayatı Medine halkına çekilmez hâle getirmiştir, dedi.

1- Hüsrev Perviz, Sasani Pers hükümdarı IV. Hüzmüz'ün oğlu ve I. Hüsrev'in torunudur. Hükümdarlıktan önceki hayatı ile ilgili fazla bilgi yoktur. Doğum tarihi kesin olarak bilinmemektedir. Peygamber Efendimiz, komşu devlet başkanlarına ve yöneticilerine İslam'a davet mektupları yollarken Kisra II. Hüsrev'e de elçisi Abdullah b. Huzeyfe vasıtasıyla mektup yolladı. Mektubu okutan Kisra, Peygamber Efendimizin kendi ismiyle başlamasına (Allah Resulü Muhammed'den Farsların büyüğü Kisra'ya!) sinirlendi ve devamını okutmadan mektubu alıp parçaladı. Oysa hiçbir hükümdar böyle küstahça davranmamıştı. Peygamber Efendimiz de; "O benim mektubumu parçaladı. Allah da, onun mülk ve saltanatını parçalasın!" mealinde bedduada bulundu. Bedduayı alan II. Hüsrev, oğlu tarafından tahttan indirildi ve gözleri önünde diğer oğulları öldürüldükten sonra kendisi de öldürüldü.

Âmir b. Rabia:

– Hem de Yesrib’de bizi barındırmazlar. Müttefik olmadan da nereye gitsek Kureyş adamları bizim peşimizi bırakmaz, dedi.

İlkin Allah’ın göç izni çıkınca onu oldukça kolay sanmışlardı. Ardından o zulme uğramış insanların sevinçten gözleri dolmuştu. Ama şimdi işin ne kadar zor olduğunu görünce hepsi sessizleşmiş, sadece düşünüyorlardı.

Aniden Peygamber konuşmaya başladı.

– Siz Habeş ülkesine giderseniz iyi olur. Habeşistan güzel bir ülkedir. Habeş hükümdarının yanında kimse zulme uğramaz. Orası doğruluk yurdudur. Umulur ki, Allah sizi orada ferahlığa kavuşturur.

Peygamber’in buyurduğu çok doğrudu. Habeşistan Pers, Rum ve Kureyş nüfuzundan uzak bir yerdi. Halkı ise Nasranî olmalarına rağmen, birçok kötülükten uzak duran bir topluluktu. Üstelik Necâşî’nin ülkesi Kızıldeniz’in ötesinde bulunuyordu. Kureyş, denizcilikten anlamazdı. O yüzden Müslümanlara ulaşma ihtimali çok azdı.

Habeşistan, Mekkeliler tarafından gayet iyi bilinen bir yerdi. Zira bu ülke ile eskiden beri ticari münasebetleri vardı. Mekke’de birçok Habeşli köle vardı. Bu yüzden Mekkeliler Habeşlileri iyi tanırlardı. Orası deniz yoluyla Mekke’ye üç günlük mesafedeydi. Bu da Habeşistan’ın Mekke’ye Şam ve Yemen’den daha yakın olması demekti.

Habeş kralı Necâşî’nin adil hükümdar oluşu, bu ülkenin tercih edilmesi için ikinci sebebi. Nasranî, ama aydın görüşlüydü. Hurafe perest biri değildi. Daima hakikat peşinde olduğu gibi karşı tarafın sözlerini dinlemekten kaçınmazdı. Bu yüzden diğer dinlerin izleyicilerine baskı yapmaz, ülkesinde normal bir vatandaş gibi yaşatırdı. Böyle bir hükümdar, elbette bu mazlum zümreye haksızlık etmeyecekti...

Yol ayrımında bulunan sağ taraftaki yol Cidde Liman'ına, öteki ise kuzeye doğru sapıp Kızıldeniz'in kıyısında bulunan Şüaybiye Limanına kavuşuyordu. İşte orada **Benî Abdüddar**'ın yakışıklı genci devesinden iniverdi.⁽¹⁾

Hurcununu açıp Hatic'e'nin koyduğu yemek bohçasını çıkardı. Birkaç ekmek parçası, bir bakır çanak dolusu hurma helvası, bir kap zeytinyağı ve biraz kızartılmış tuzlu et vardı. Peygamber'in eşi, kızı Rukiyye ve damadı Osman b. Affan'a koyduğu yemeklerden diğer muhacirlere de koymuştu. Allah'ın Resulü de şahsen onları uğurlayıp hepsine dualar etmişti.

Mus'ab bir parça tuzlu etten alıp bohçayı düğümledi. Sonra yemeğe başladı.

Gece yavaş yavaş iniyor, doğu tarafından serin bir esinti getiriyor, esintiyle beraber denizin nemli kokusu da geliyordu. Recebin ilk on günü olduğu belliydi; gökte gümüş gibi parlayan ayın loş ışığı altında kumsal yol, gümüş bir çizgi gibi gözüküyordu.

Mus'ab b. Umeyr tedbirli olmak için, emanet aldığı deveyi kumsal tepenin ardına götürüp dizleri üzerine çökerttikten sonra kendisi de oracığa çöküverdi. Keskin gözlerini Mekke yoluna çevirip, Şüaybiye Limanına gitmek için gelecek olan diğer arkadaşlarını beklemeye başladı.

1- Söz konusu adam Benî Abdüddar kabilesinden olan Mus'ab b. Umeyr'dir.

Mus'ab, bir grup Müslümanın Habeşistan'a göçtüğü haberini alınca, hemen onlara katılmıştı. Fakat şunu da biliyordu ki, anne babası göçtüğünü duyarlarsa birini peşinden gönderirlerdi. Bu yüzden bir an önce sudan geçip kabilesinden kurtulmak için can atıyordu.

Buralardan göçüp gitmek istemesinin nedeni kabilesinin işkence veya eziyetinden dolayı değildi. Mus'ab yeni dinini gönül rahatlığıyla yaşayabilmek istiyordu; anne, baba ve kabile baskıları olmayan geniş ufukların peşindeydi ve öğrendiklerini rahatlıkla başkalarına da öğretmeyi arzuluyordu.

Daha önce boş, gayesiz bir hayatı vardı. Ama şimdi iman şevki sarmıştı bütün varlığını, heyecan ve coşku doluydu. Görünüşte Mus'ab bir insanı mutlu edecek her şeye sahipti. Büyüklerin hepsi onu beğeniyor, gençler imreniyor, yetişkin kızlar ona hayranlık duyuyordu.

Büyük bir soydan geliyordu. Üçüncü kuşaktan atası **Abdüddar b. Kusay** Kâbe'nin haznedarı, Kureyş'in bayraktarı, Kâbe ziyaretçilerinin sucusu ve mihmandarı, Dârü'n-Nedve'nin başkanıydı. Mus'ab da dâhil olmak üzere bütün çocukları küçük yaştan itibaren Darü'n-Nedve'ye girer çıkarlardı. Oysa diğer akranları kırk yaşından önce oraya giremezlerdi.

Babası **Umeyr b. Haşim** Mekke zenginlerindendi. Mus'ab'ı çok sever, her dediğini yapardı. Annesi **Hannâs b. Mâlik** çocuklarına karşı çok sert ve disiplinli olsa da, Mus'ab'a karşı çok ılımlı ve yumuşaktı. Hannâs Mus'ab'ı kalbinin biricik meyvesi olarak besliyordu. Onunla başkalarına caka satıyor, onu canından daha çok seviyordu.

Yakışıklı oğlu; orta boyu, güzel, taze ve yumuşak yüzü, açık alnı ve nazik tavrıyla karşısında dolaşırken, dünyalar onun olurdu. Onu en iyi şartlar altında refah ve bolluk içinde yetiştirdi. Ona en güzel ve en pahalı kıyafetleri giydirir, en nadir kokuları sürür, en mükemmel gıdalarla beslerdi.

Mus'ab hatırladığı kadarıyla ne istese anında avcuna konmuştu. İnce ruhlu, nazik, güzel ve yumuşak huylu biriydi. Sertlik nedir bilmezdi, insanlara ve dünyaya bakışı oldukça geniş ve olumluydu. Daima doğru konuşur ve doğru konuşanları severdi. Gençlik yaşında çalımlı ve gösterişli biri oldu. Sabahtan akşama kadar arkadaşlarıyla boş vakit geçirir, yer, içer, dolaşır, gününü gün ederdi. Her gün yeni bir giysi ve ayakkabı giyerdi. Giydiği kıyafetler halkın giydiklerinin yüz katı pahalıydı. Her gün kumral saçlarını bir şekilde tarar, süsler, öyle kokular, öyle yağlar sürerdi ki, güneş gibi parlardı. Bir yerden geçtiğinde, sürdüğü hoş kokulu ıtır etrafa yayılırdı.

Mekke'nin çita gibi yakışıklı genci oydu, her adımda bir dilberin kalbini çalardı. Bütün şehir onu konuşurdu. Övülür, gönülleri arzu ve gıpta ile doldururdu.

Fakat bir gün ansızın değişiverdi; hayat ona çok basit geliyordu artık. Hiçbir şeyden zevk almıyordu, bütün zevklerden doymuş, bıkmıştı.

Her gün tekrarlanan zevklerden bıkmış, "Sonrası ne olacak?" diye sorar olmuştu.

Arkadaşlarından ayrılıp birkaç gün şehrin çevresindeki çöle gitti. Yalnız kalmak ve düşünmek istiyordu.

Onca varlığa rağmen ne kadar saçma ve anlamsız bir yaşam sürdüğünü düşünüyordu. Amaçsız, anlamsız, kapalı, dar, yeniliksiz ve biteviye bir hayattı bu!

Bedenî zevklerle ilgilenmek onu ruhundan gafil bırakmıştı. Yiyip içmekten göbek salmış, adamakıllı çirkinleşmişti. Vücudu günbegün şişmanlayıp geliştikçen, ruhu günbegün zayıflıyor, geriliyordu. Neredeyse ruhu ölecekti!

Bu düşünce fırtınasında, sevinç ve neşesinin suyun üzerinde şişen köpükten başka bir şey olmadığını anladı. Ruhunu gıdasızlıktan solup sararmıştı.

Gerçek anlamda mutlu olduğunu hissedemiyordu. Galiba yitiğini bulmayana dek hayatı bir anlam kazanamayacaktı. Fakat o yitiğin ne olduğunu çıkaramıyordu!

Hayat sadece yemek, içmek, yatmak, keyif sürmek, oynamak, eğlenmek, gösteriş ve başkalarına üstünlük taslamaktan mı ibaretti? Bir gün evlenmek, çoluk çocuk sahibi olmak, meslek edinmek vb. miydi hayat?...

Hayır! Bu, onun istediği hayat tarzı değildi. Tıpkı selefleri gibi, yıllarca bu şekilde monoton ve basit bir tarzda yaşamayı kendisine yakıştıramıyordu. Bu hayat, ancak ruhunu ucuz satan, istekleri yatak odalarına sığacak kadar küçük olan dünya düşkünlerine yarardı.

Derin düşüncelerin ardından hep şu sorular geliyordu aklına:

“Gerçekten biz nereden geldik? Ölümden sonra nereye gideceğiz? Bu gelip gitmenin faydası ne?!”

Bu soruları hiçbir put cevaplayamazdı. O ruhsuz heykelleri, zaten insanlar yapmıştı. İnsanlar olmadan onlar kendilerini bile koruyamazlardı. Kabile büyükleri bile bu sorulara cevap veremiyordu. İçindeki boşluğu doldurmak için gereken bilgileri bulamıyordu.

Akşamüzeri, canı sıkkın bir halde Harem’e gidip bir köşede oturdu. Gelip gidenlere, tavaf edenlere, Kâbe’yi veya putlarını ziyaret edenlere bakıyordu, fakat akli başka yerdedi. Neler düşündüğünü kendisi de anlayamıyordu. Garip bir hâli vardı. Aklın durduğu yer dedikleri buydu galiba.

Az ötede birkaç kişi halka kurup oturmuş, Abdullah’ın Yetim’i hakkında konuşuyorlardı. “Her gün birkaç kişiyi daha kandırıyor, atalarının dininden saptırıyor.” diyorlardı.

Abdullah oğlu Muhammed ve onun gökten haber aldığı iddialarını o da duymuş, ama bununla nedense hiç ilgilenmemişti. Birkaç yıldan beri bu konu Mekke’de hep konuşuluyordu. Ama ne var ki Mus’ab’ın o güne kadar hiç dikkatini

çekmemiştir. Öylesine hayatından memnun ve kendi dünyasına gömülmüştü ki, böyle şeyler umurunda değildi. Kendince bu kavgaların kabile büyükleriyle Muhammed arasındaki bir anlaşmazlık olduğunu düşünüyordu.

Mus'ab putları bile takmazdı. Bir ihtiyacı yoktu ki, onlardan yardım dilesin. O güne kadar bir tehdide de maruz kalmamıştı ki onlara sığınsın. Gözünü açtığından beri herkes gibi o da putları görmüş, ama hiçbir zaman onlara inanmamıştı. "Bunlar avamın alışkanlıkları, böyle de kalmalı." diye düşünmüştü. Ancak şimdi farklı düşünüyordu.

Muhammed ismi kulağına çalındığında hâli değişti.

O, köleler ve "ayak takımı" dediği yoksullar gibi Muhammed'in kandırabileceği insanlardan değildi.

Öyleyse neden Mus'ab da onu bir kere dinlemesini?!

Dinlese ne olurdu ki? Bir kerecik onu dinlemekten ne çıkardı?

Adamların konuşmalarından, Müslümanların her akşam Erkam'ın evine toplandıklarını, orada Muhammedü'l-Emin ile buluştuklarını anladı ve hiç tereddüt etmeden oraya doğru yola çıktı.

Gece yarısına kadar bekledi, şafak vakti Safa tepesine doğru yürüdü.

Muhammed'in sahabeleri, yani ona inanan ve yanında olanlar, Mus'ab'ı sıcak bir şekilde karşıladılar. Onların yanına oturup Peygamber'in sözlerini dinledi...

Devenin sert böğürtüsüyle irkilip kendisine geldi. Elini hayvancağızın yumuşak ve nemli ağzına çekerek onu sakinleştirdi. Boğazını uzatıp kumsal tepenin arkasına şöyle bir baktı. Ürkek bir tilki, yolun bir tarafından öte yanına kaçıp dikenli çalılar arasında gözden kayboldu. Sonra yine derin bir sessizlik çözü sarıverdi. Yol arkadaşlarından hâlâ eser yoktu.

Mus'ab yere oturdu; sırtını devesine dönüp bağdaş kurdu, dizlerini kucaklayarak yıldız dolu gökyüzünü seyre daldı.

Zaman ne çabuk geçmişti!... O görüşmeden sonra Mus'ab sürekli akşamları Dârü'l-Erkam'a gidip susuz ruhunu Allah kelamı ve Resulü'nün öğretileriyle doyurur, tutuşmuş canını onun serin ve huzur verici kaynağında yıkardı. Arık yitiğini bulmuştu!

Müşriklerden **Osman b. Talha** geceleri gizlice Erkam'ın evini gözetliyor, Muhammed'le buluşanların listesini çıkarıyordu. Mus'ab'ın da Erkam'ın evine girip çıktığını tespit etmişti. Derhal bu haberi Ebu Süfyan'a ulaştırdı:

— Kureyş'in en sayılır isimlerinden olan Mus'ab b. Umeyr, geceleri Erkam b. Erkam'ın evine gidiyor!... Orada Abdullah'ın Yetimi, onu da büyülüyor olmalı!

Bu haber Kureyş'i çok kızdırmıştı. Çünkü Müslümanlar onlara göre "Üç beş çulsuzun teki"ydi...

Ama şimdi olayların akışı değişmişti.

Mus'ab'ın neresi çulsuzdu?!

Düşünüp taşındılar ve Mus'ab'ın babası **Ebu Zürâre'**ye gidip meseleyi ona anlattılar.

Mus'ab'ın babası ilkin duyduklarına inanamamış, ama anlatılanlardan emin olduktan sonra, yumuşak bir dille oğluna akıl vermeye ve onu Muhammed'in yolundan vazgeçirmeye çalışmıştı.

Ama nafileydi.

Mus'ab, Muhammed'in yolundan dönmemekte ısrar ediyordu.

Annesiyle babası, pek sevdikleri oğullarına ellerinden gelen baskıyı uyguladılar. Ona verdikleri her şeyi geri aldılar; para, yiyecek, içecek, giyecek ve bütün gelirlerini kestiler.

Bu ağır bir ceza idi. Fakat Mus'ab için yeni kavuştuğu dininden vazgeçmek daha zordu.

Onu dininden döndürmek için evlerindeki bir mahzene hapsederek günlerce aç-susuz bıraktılar. Elini ayağını zincirle bağlayıp Peygamber'in yanına gitmekten menettiler. Ancak bunlar, Mus'ab'ın İslam'a olan susuzluğunu daha da artırıyordu.

Babasının kapattığı mahzende giderek zayıflamış, bir deri bir kemik olmuş, yine de inancından dönmemişti. Onların öfkeli bakışları önünde namaz kılıyor, bildiği sure ve ayetleri yüksek sesle okuyordu.

Nihayet anne babasının sabrı tükendi.

Artık annesi ellerini kulaklarına koyup bütün gücüyle ona bağırarak sövüp sayıyordu. Babası her gün eline bir kırbaç alıp Mus'ab'ı kanlar içinde kalıncaya kadar kırbaçlıyordu.

Bu işkenceler altında mum gibi eridi, yumuşak ve ince derisi kuruyup sertleşti. Ağır bir hastalığa yakalandı. Öleceğini zannettiler. Haline acıyarak, elini kolunu çözüp bir süreliğine salıverdiler.

Mus'ab kafesten kurtulmuş bir kuş gibi, yine Peygamber'e uçtu.

Derken, Habeşistan'a hicret izni çıktı ve o da, ailesinin elinden kaçıp göçmenlere katıldı...

Bu kafilede Mus'ab dışında on erkek ve dört kadın Müslüman daha vardı. Müşrikler zarar veremesinler diye, her kabilede bir kişi katılmıştı. Bu grup, Müslümanların, Kureyş'in bir tek koluna değil, bütün kollarına ait olduğunu göstermek içindi. Bu durumda, bu Müslümanlardan hangisini öldürürlerse, onun kabilesiyle savaşmaları gerekecekti ki bu da kolay göze alınır bir şey değildi.

Mus'ab mutluluktan uçuyordu. Derin bir nefes aldı. Deyesine binip Mekke'ye doğru baktı. Yol pek ıssızdı. Sanki sessizliğin içerisinde bir hareket vardı. Uzaklardan bir ses, bir uğultu duyuluyordu. Ayın konumundan, vaktin gece yarısı olduğu belliydi.

Gözkapakları ağırlaşmıştı. Uykusunu yenebilmek için birkaç kez devesinden inip tekrar bindi. Arkadaşlarının gelmesini beklemek zorundaydı.

Hz. Peygamber üç kişiyi bir yere gönderirse, onlardan birini reis tayin ederdi.

Bu yolculukta Peygamber, Osman b. Maz'un'u kafilere seçmişti. Osman, Peygamber'in en yakın yarenlerinden olduğu gibi sağlam bir imana da sahipti. Sıkça ibadet eder, Allah ve Resulü'ne pek derin bir sevgi beslerdi. Bunun dışında Peygamber'in sütkardeşi de sayılır⁽¹⁾ ve ondördüncü Müslüman olarak tanınırdı.

Osman, şehri terk ettikleri anlaşılmasın diye yol arkadaşlarına Mekke'den ayrı ayrı çıkmalarını tavsiye etmiş ve Cidde Limanında buluşmalarını söylemişti. Mus'ab'a da, önden gidip yol ayrımında beklemesini, diğer arkadaşları gelince yollarını Şüaybiye Limanına doğru değiştirmelerini söylemişti. Böylece içlerinden biri düşmanın eline geçerse, asıl maksadı bilmediği için, vermesi muhtemel malumat da geçersiz olacaktı. Hem, onları takip ederlerse kolayca bulamazlardı. Çünkü Mekkeliler genelde Cidde Limanından Habeşistan'a giderlerdi...

Mus'ab yolun öbür ucundan birkaç devenin yaklaştığını gördü. Ay ışığında dikkatle baktığında ilk devenin üstünde bir erkekle kadının olduğunu fark etti.

Onlar yaklaşıncaya kadar saklandı. Seslerinden onların Peygamber'in kızı Rukiye'yle, damadı Osman b. Affan olduğunu anladı. Onların peşi sıra diğerleri de teker teker

1- Bir rivayete göre Osman b. Maz'un Peygamber efendimizin sütkardeşidir. Muhtemelen Halime Sa'diye veya çocukken Peygamber'i emziren başka bir dadı onu da bir süre emzirmiştir. Fakat böyle bir kadının ismine herhangi bir kaynakta rastlanmadığından, Halime tarafından emzirilmesi muhtemeldir. (Müt.)

görünmeye başladı. İkinci devede **Ebu Huzeyfe** ile hanımı **Sehle**, üçüncü devede **Ebu Seleme b. Abdülesed** ile eşi **Ümmü Seleme⁽¹⁾** vardı. Ardından da **Zübeyr b. Avvam**, **Abdullah b. Mesud**, **Abdurrahman b. Avf**, **Âmir b. Rabia** ile hanımı **Leyla**, **Hâtib b. Amr**, **Ebu Sebre b. Ebu Rühm** ile **Süheyl b. Beyzâ** ise ikişer ikişer develere binmişlerdi.

Mus'ab onların korkmayacağı bir şekilde tepenin ardından inip yüksek sesle selam verdi. Sonra onlara yollarını Şuaybe Limanına doğru değiştirmeleri gerektiğini açıkladı.

Osman b. Affan bu değişikliği beklemiyordu, şaşkınlıkla sordu:

— Neden Şuaybe Limanı?

— Osman b. Maz'un öyle dedi.

Abdullah b. Mesud söze karıştı:

— Peki, Osman'ın kendisi nerede?

— Kendisi Şuaybiye'ye bir gemi ayarlamak için önden gitti.

Ebu Seleme bu tartışmanın işe yaramayacağını görerek araya girdi:

— Müşrikler şimdi peşimizdeler. Burada beklememiz doğru değil!

1- Asıl adı Hind'dir. Oğlu Seleme'den dolayı, Ümmü Seleme diye adlandırılmıştır. Babası Ebu Umeyye bint-i Mugayre İbn Ömer İbn Mahzun, annesi Atik bint-i Amir İbn Rabia İbn Malik Kinaniye idi. Kocasını da kendisi de ilk Müslümanlardandı. Nübüvvetin ilk günlerinde halkın keşmekeş içinde olduğu zamanlarda, hakkın nerede olduğunu anlayıp İslam halkasına girmişti. İlk önce halasının oğlu Ebu Seleme İbn Abdülesed ile evlenmişti. Beyi ile birlikte Habeşistan'a hicret ettiler. Orada bir müddet kaldıktan sonra Medine'ye geldiler. Medine'ye geldikten sonra felaketlerle karşılaştı. Daha hicret henüz bitmişti. Kocasına yeni kavuşmuştu. Ebu Seleme cihad için Uhud gazasına katıldı. Orada yaralanıp şehit düşünce, kimsesiz kalan eşi Ümmü Seleme'yi Peygamber efendimiz (s.a.a) nikâhladı.

Mus'ab "haklısın" diyerek derhal devesinin dizlerini çözüp yola koyuldu.

Bu gidişle şafak sökünce Şüaybiye Limanında olacaklardı. Sonra Mus'ab arkadaşlarının develerini balıkçılar mahallesine götürecekti, yaşlı bir balıkçıya emanet edecekti. O da, Osman b. Maz'un'un dediği gibi develeri Mekke'de sahipleri olan bedeviye teslim edecekti. Anlaşmaları böyleydi. Fakat şimdi onların merak ettikleri şey Şüaybiye kıyısında geminin bulup bulunamayacağıydı! Çünkü er veya geç Kureyşliler onların izini sürüp yerlerini bulacaktı. Onları yakalayıp geri götürürlerse en kötü işkenceleri yaparlardı. Dahası, bu durumda Müslümanlar kurtuluş yolunda son ümitlerini de yitirmiş olacak, İslam dinine girme niyetinde olanların çoğu bundan vazgeçecekti. Çünkü Müslüman-kâfir savaşında tarafsız olan kabileler onları izliyorlardı, hangi taraf galip gelirse ona eğilim göstereceklerdi. Müşriklere gelince, bu iş tutmazsa oldukça kârlı çıkacaklardı. Zira göçmenleri yakalayıp geri çevirirlerse, kendi itibarlarını arttıracak, güçlü olduklarını ispatlayacaklardı. Bu nedenle ne olursa olsun hicret işi başarıyla sonuçlandırılmıyordu.

Bütün bunları çok iyi bilen muhacirler hızlarını artırıyor, Allah'ı anarak O'ndan yardım diliyorlardı:

— *Ey gören ve işiten Rabbimiz!*

Ey kullarına annelerinden daha şefkatli olan Yüce Allah!

Ey kullarına boyun damarlarından daha yakın olan Yüce Yaratıcı!

Bize bu fırsatı Sen tanıdın;

Ve indirdiğin kitapta:

"Kim benim dinime yardım eder, yoluma baş koyarsa,

Ona yardım eder; adımlarını sabit kılırım." buyurdun.

Şimdi bu vaadini yerine getirmenin zamanıdır.

Bu yalnız ve kimsesiz kullarının hâline yetiş!" ...

Artık denizin kokusu daha iyi geliyor, narin dalgaların

hafiften kayalara çarpan sesi göçmenlerin kulaklarını okşuyordu.

Yavaş yavaş limanın karartısı uzaktan gözükmeye başladı. Heyecanları doruğa ulaşmıştı:

- İşte geldik!
- Allah'a şükürler olsun!
- Şu ana kadar peşimizden gelen yok.
- Korkmayın. Allah'ın vaadi haktır.

Tan yeri giderek ağarırken, limanın görüntüsü netleşiyor, duvarların ve binaların çizgileri belirginleşiyordu. Artık şafak sökmüş, sabah olmuştu!

Kızıldeniz'in kıyısında evler ve tarlalardan oluşan uzun bir çizgi kuzeyden güneye doğru uzuyordu. Binalar alçak, taştan ve küçük olmakla birlikte sesleri de çıkmıyordu. Liman köyü bu saatte tamamen uykuya gömülmüştü. Duyulan tek şey, dalgaların kulak okşayıcı sesiydi.

Mus'ab b. Umeyr öne düşerek arkadaşlarına seslendi:

— Osman b. Maz'un'la anlaşmamıza göre iskelede buluşsacaktık, haydi oraya gidelim!

Sessizce Osman'ın arkasına takıldılar. Küçük limanın uykusunu bölmek, sakinlerinin huzurunu kaçırmak istemiyorlardı.

İskeleyi bulmaları zor olmadı. İki geminin yüksek direkleri uzaktan gözüküyordu. Küçük kafilе ince bir çizgi gibi o semte hareket etti.

Deniz sakindi. Yumuşak ve dalgasız yüzeyi ay ışığı karşısında büyük ve yassı bir ayna gibi ışıldıyordu. İki ufak gemi karadan uzak bir noktada demir almış, beşik misali sallanıyordu. Uzun bir ip parçası birinin burnunu ötekinin kuyruğuna bağlamıştı. Öndeki gemi yelkenlerini açmıştı, ikisinin de güvertesinde birkaç kişi gözüküyordu. Sahil boyunca küçük av kayıkları yumuşak kumların üstünde yan yana yayılmıştı.

Gemilere doğru uzun boylu iri gövdeli bir adam kunut hâlinde durmuş Allah'a ibadet ediyordu. Uzun beyaz elbisesi şafağın ilk ışıklarıyla aydınlanmaya başlayan sahilde parlıyor, kefiyesinin uçları kuzey rüzgârının etkisiyle dalgalanıyordu.

Hepsi sevinerek ona doğru yürüdüler.

Osman b. Maz'un onlarla tokalaştıktan sonra birkaç günden beri o gemilerin birinin çamura battığını anlattı. Bu müddet içerisinde gemi mürettebatının, batığın altını oymakla meşgul olduğunu söyledi.

Öbür gemi de yardıma gelmiş, ay çıkınca da deniz suyu kabarmaya başlamıştı.

Az sonra gemi çamurdan çıkıp suda yüzmeye başladı.

Gemilerin ikisi de Habeşistan yolcusuydu. Osman b. Maz'un yeni gelenler için kaptanla konuşmuş, onları da götürmeleri hususunda anlaşmıştı. Erkenden sabah namazını kılıp sade azıgımızı yanımıza aldık ve üçer kayıkla gemilere doğru kürek salladık. Kişi başına yarım dinar karşılığında yedimiz bir gemiye, sekizimiz de öbür gemiye biniverdik. Gemiler demir alıp sahilten ayrılınca kadar gözümüzü kıyıdan ayıramadık. Her an peşimizden gelenlerin, bize yetişebilecekleri endişesi vardı içimizde. Bir tek Osman b. Maz'un ve Abdullah b. Mesud sakin ve ağır durmuş, her zamanki gibi zikirle meşgullerdi.

Güneş doğar doğmaz gemiler denizin maviliklerine açıldı. Birkaç dakika geçmeden denizcilerin biri parmağıyla sahile işaret ederek kaptana "Sahilde birkaç atlı dolaşiyor. Sanırım bizi işaret ediyorlar!" diye fısıldadı.

Ben yavaşça Osman b. Maz'un'a yaklaşıp: "Galiba bizi arıyorlar." dedim.

— İçin rahat olsun Mus'ab! dedi, onlar artık bize ulaşamazlar.

Kaptan, elini alnına siper edip bir süre sahili izledikten

sonra yanındaki denizciye: “Sanırım yolcular. Ama geç kaldılar. Zaten bizim gemide yer yok artık.” dedi.

Ardından Kureyş adamlarının attan inip kayıklara bindiklerini gördüm. Fakat kayıklar kürekle zoraki ilerlerken, bizim gemiler sahilden millerce uzaklaşmıştı.

Tehlikeyi atlatmıştık artık! Hep birlikte geminin güvertesinde secdeye kapanıp Allah’a şükrettik...

— Osman, anlat bakalım; ne oldu da dört ay sonra Resulullah'ın fermanı olmadan böyle habersizce çıkıp Mekke'ye geliverdin?

Gece vaktiydi. Müslümanlar Erkam'ın evinde büyük odada oturmuş, şaşkın bakışlarını Osman b. Maz'un, Mus'ab b. Umeyr, Zübeyr b. Avvam ve Abdurrahman b. Avf'a dikmişlerdi.

Osman, başını öne eğdi:

— Ben kandırıldım. Arkadaşlarım da benim sözüme uyarak yanılıp dönmek istediler, dedi.

Cafer b. Ebu Talib atıldı:

— Senin Allah ve Resulü'nün katındaki makamın malumumuzdur. Fakat niçin döndüğünü merak ediyoruz, Osman!

Osman üzgün bir sesle cevapladı:

— Habeşistan'a vardığımızda, Necâşî'nin bulunduğu Ka'ber şehrine gittik. Sayıca az olduğumuz için kimse bizden şüphelenip sorgulamadı. Herhâlde bizim ticaret veya başka bir işle ilgilendiğimizi sanmışlardı.

Uygun bir yer bulana dek bir hana yerleştik. Üç ay kadar orada kaldıktan sonra ramazan ayında, Mekke'den bir ticari kabile Ka'ber'e indi. Kafiledeki bir köleye Mekke'de olup bitenleri sordum. "Kureyş ile Muhammed arasındaki düşmanlık bitti." dedi.

Ben şaşırarak, "Nasıl oldu da Kureyş'in bütün kinleri ve zulümleri sona erdi?" diye sorunca şöyle anlattı:

— Harem'deydik... Muhammed ile yarenleri Kâbe'nin kenarında oturmuşlardı. Kahraman Hamza da onlarla birlik-teydi. Aniden Muhammed'in hâli değişti. Yarenleri, bu vah-yin iniş alametidir, dediler.

Daha önce bu konuda bir şeyler duyup gözleriyle görme-yen Kureyşliler merakla etrafına toplandılar. Çok büyük bir kalabalık oluştu.

Bir süre sonra Muhammed başına geçirdiği abayı bir ke-nara çekti. Benzi atmıştı, yüzü terler içindeydi. Şu ayetleri okumaya başladı:

— **Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla
İnmekte olan yıldız andolsun ki;
Arkadaşınız (Muhammed) sapmadı, azmadı.
O, hevadan (heveslerine göre) konuşmaz.
Onun konuşması kendisine vahyedilenden başka şey
değildir.
Onu, müthiş kuvvetleri olan biri öğretti...**

Ve şu ayetlere geldi:

**(Peygamberin) gözü şaşmadı ve sınırı aşmadı.
Andolsun ki o, Rabbinin ayetlerinden en büyüğünü
gördü.
Siz de gördünüz değil mi o Lât ve Uzza'yı?
Ve üçüncü olarak da öteki (put) Menat'ı?⁽¹⁾**

İşte Muhammed buraya varınca, etrafına toplanan kala-balık sevinip bunları okudular:

— **Mertebeleri yüksek olan bu putlar; elbette şefaathleri umulur!**⁽²⁾

1- Necm Suresi; 1 ila 20. ayetler.

2- Orijinali: "Tilkel-garâniku'l-ulâ ve inne şefâatehunne letur-câ." Bu konuda çok değişik yorumlar yapılmış, efsaneler uydurul-muştur. Hatta Peygamber'in (s.a.a) hâşâ, farkında olmadan Kur'an

Onlar susunca Muhammed okumasına devam ederek şu ayetlerle sözünü bitirdi:

– Yaklaşan yaklaştı. Onu Allah’tan başka açığa çıkaracak yoktur. Şimdi siz bu sözden mi hayret ediyorsunuz? Gülüyorsunuz da ağlamıyorsunuz? Ve siz mi kafa tutuyorsunuz ey gafiller? Haydi, Allah için secdeye kapanın ve O’na kulluk edin.”⁽¹⁾

Buraya varınca alnını toprağa koyup secde etti. Arkasından diğer insanlar secdeye kapandılar. Kureyşliler bile secde ettiler. Ben de secde ettim. Son olarak da Mahzum kabilesinin büyüğü Velid b. Muğire yaşlılık nedeniyle yerden bir avuç toprak alıp alnına götürdü. Sonra herkes dağıldı.

Ondan sonra Kureyşliler: “Sonunda Muhammed kendi Allah’ının emriyle bizim putlarımıza yönelip onları büyüklükle andı!” dediler.

Osman b. Maz’un bir ah çekip sözüne devam etti:

– Allah Resulü’nün hak üzere olduğunu, hiçbir zaman yanlış bir söz söylemeyeceğini biliyordum. Bunu duyunca

ayetleri arasında bu sözleri yanlışlıkla dile getirdiğini bile söyleyenler vardır. Fakat en doğru yaklaşım burada anlatıldığı gibidir. Ayetlerde geçtiği gibi Peygamber kendi hevasından bir şey söylemez mealindeki ayet ise buna delalet etmektedir. Şunu eklemekte de fayda var ki, yukarıda geçen söz, adeta müşriklerin tavaf ederken (Lat, Menat ve Üzza) üçer putlarına tazim olarak okudukları zikir-di. Putlarını deniz kuşları (Garaniku’l-ulâ: ince yapılı beyâz kuşlara) benzetme sebebi onların uçarken semada yükselmesi içindi. Bu yüzden yücelik ve azamet kaynağı bildikleri putlarını onlara benzetiyorlardı. İşte bu nedenle Peygamber (s.a.a) Kur’an okurken ortalığı karıştırmak için aynı ayetlerle uyum içinde olan bu şiir parçalarını yüksek sesle okumaya başladılar. Kimi cahil veya inatçılar bundan yararlanarak, Muhammed müşriklerin gönlünü almak için onların putlarını övdü dediler...

1- Necm Suresi, son ayetler.

belki de Allah müşriklerin kalbini İslam'a karşı yumuşatmıştır, dedim. Arkadaşlara gidip onlara bu hikâyeyi ve kendi yorumumu anlattım. Onlar da çok sevindiler. Hepimiz dönme-ye karar verdik.

Mekkeye geldik. Şehrin çevresinde bir çobanla karşılaştık. İşte o zaman duyduklarımızın doğru olmadığını anladık. Meğer, müşriklerin Peygamber'e olan düşmanlığı aynı şiddetle devam ediyormuş. Herkes bir akraba veya tanıdığına sığınarak Mekke'ye girdi. Ancak Abdullah b. Mesud kimseye sığınmadan girip, iki gün sonra tek başına yeniden Habeşistan'a döndü.

Osman b. Maz'un sözlerini tamamladıktan sonra başını aşağı eğip zikrini sürdürdü.

Cafer b. Ebu Talib, derin bir nefes alıp bu sessizliği bozdu:

— Arkadaşlar, bu iş size anlatıldığı gibi değil. Fakat bu arada sen de suçlusun Osman. Bu hadisenin yaşandığı gün ortalık öyle karıştı ki, Harem'de bulunanların birçoğu neyin ne olduğunu, hangi sözü kimin söylediğini şaşırılmışlardı. Orada bulunmayanlarsa müşriklerin yaydığı sözlerden, Peygamber'in Lât, Menât ve Uzza'yı ağırladığını, dolayısıyla onlara secde ettiğini zannetmişler. Bunun için de "Müşrikler ona uymuş, tabi olmuşlar." söylentisini yaymışlar etrafa.

Mus'ab b. Umeyr Cafer'e baktı:

— Bir de işin aslını sen anlat bakalım! Bu olay nereden başladı? Cafer?

— O gün Resulullah'a Necm Suresi indi. Ayetleri okumaya başladı ve müşriklerin bazıları durup onu dinlediler. Fakat kimileri de her zamanki gibi ortalığı dağıtmak için boş gü-rültü çıkarıyor, ıslık veya alkış çalıyor yahut manasız sesler çıkararak Resulullah'ın sesini bastırmaya çalışıyorlardı. Peygamber şu Lat, Menat ve Üzza putlarının adının geçtiği ayete geldi. İşte o zaman müşrikler; Peygamber'in onların putlarını

övdüğünü zannederek, sevinip topluca tavaf hâlinde üçlü putlarına söyledikleri şu zikri okumaya başladılar: “*Tilke'l-garâniku'l-ulâ ve inne şefâatehunne le-turcâ!*”

Onu dikkatle dinleyen Bilal, sessizliğini bozdu:

— Oysa onlar eğer Lât, Menât ve Üzza hakkında inen ayetlerin öncesi ve sonrasına iyi kulak vermiş olsalardı, sevinmeleri değil, kızmaları gerekirdi. Çünkü sonraki ayetler şöyle diyor:

— Size erkek O'na dışı öyle mi?

Öyle ise bu çok insafsızca bir paylaşımdır.⁽¹⁾

Onlar hiçbir şey değil, sırf sizin ve babalarınızın taktığı (boş) isimlerdir. Allah onlar hakkında hiçbir delil indirmedir.⁽²⁾

Onlar yalnız zanna ve nefislerin sevdasına uyuyorlar. Hâlbuki onlara Rableri tarafından yol gösterici gelmiştir.

Allah'ın Resulü Kuran'dan bu ayetleri okuyor, onlarsa temenni ettikleri şeyi düşünüyorlardı. Derken secde ayeti indi. Derhal Peygamber secdeye kapandı. Biz de hemen secde ettik. Bir de baktık ki, müşrikler de; kendi zanlarına dayanarak bizimle birlikte secde ettiler.

Bilal'in bu anlattıklarından sonra Osman b. Maz'un, Mus'ab b. Umeyr ve Zübeyr b. Avvam rahatlamıştı. Yüzle-
rindeki endişe, yerini rahat bir tebessüme bırakmıştı. Mus'ab onların bu haline gülmeden edememiş, sağlığın bu kadarına kahkahayı patlatıvermişti.

1- Müşrikler “Allah'ın melekleri dışıdır, bizim putlarımız ise erkek ve daha üstündür.” diyorlardı. Bunun üzerine Allah onların anladıkları dilden kendilerine cevap verdi. Bu konuda tefsir kitaplarına bakınız.

2- Necm Suresi; 21 ila 23. ayetler.

Sonra yolculuğun nasıl geçtiği ve Mekke'de durumların nasıl olduğu konusunda sohbetle başladılar. Müşriklerin Müslümanlara karşı husumeti kısmen hafiflemişti, fakat bunun nedeni onların duyduğu söylentiler değildi: Bilal anlatmaya başladı:

—Siz Habeşistan'a hicret ettikten sonra, onların işkence ve eziyetleri biraz azaldı. Galiba büyükleri Dârü'n-Nedve'de toplanıp tertiplerinin ve sert tutumlarının yararsız olduğunu, aksine ters sonuç kazandırdığını konuşmuşlardı. Çünkü Müslümanların başka ülkelere göçmesi, dinlerinin her yere yayılması demektir. Kimileri de olayı şöyle değerlendirmişti: "Müslümanlar orada Necâşî'den destek alarak, Ebrehe gibi Mekke'ye saldırabilirler. Bu yüzden yeni bir plan olmadan onları bir süre kendi hallerine bırakmalıyız."

Nihayet ramazan ayında onlardan bir grup Peygamber'le anlaşma yapmaya geldi. Fakat Resulullah'ın davasından asla taviz vermediğini görünce, tekrar bize eziyet ve işkence etmeye başladılar. Şimdi de şevval ayındayız ve sizin dönüşünüz işi daha da zorlaştıracaktır.

Habeşistan'dan dönenler, şiddetin arttığını görüyorlardı. Mekke'ye varınca, müşrikler tarafından kendilerini ağır bir cezanın beklediğini gördüler. Bu yüzden her biri bir Kureyşlinin himayesine sığınarak şehre girdiler.

Erkam b. Erkam yeni durumu şöyle özetlemişti:

— Siz geldiğiniz günden beri Kureyş'in bize olan hışmı ve işkencesi arttı. Bu hicretin işe yaramadığını, sizin pişman olduğunuzu sanıyorlar. Artık Mekke'de kalıp onların işkencelerine katlanmaktan başka çaremiz olmadığını sanıyorlar.

Bunları duyunca Osman b. Maz'un, Mus'ab b. Umeyr ve Zübeyr b. Avvam'ın üzerine hüznün bulutları yeniden çöktü. Bu konuda kendilerini suçlu görüyorlardı. En azından Peygamber'in iznini alıp dönebilirlerdi.

Biraz sessizlikten sonra Osman b. Maz'un şöyle konuştu:
– Bu iş böyle kalmaz. Allah isterse biz bunu telafi edeceğiz.

Zübeyr b. Avvam:

– Ama nasıl? diye sordu.
– Allah ve Resulü'nün izniyle tekrar döneceğiz. Müşrikler Allah'ın elinin onlarınkinden üstün olduğunu görecekler!

Rahman ve Rahim Allah'ın adıyla

“Ey yoldan geçen;

Bunu şehir halkına ilet:

Allah'ın ayetlerini ve onun dinini öğrenmek isteyenlere!

Özellikle tektanrıculara ve Kâbe'nin civarında azap ve işkence görenlere!

Onlara de ki:

Biz Allah'ın yeryüzünü geniş bulduk;

Dolayısıyla aşağılanma ve zilletten kurtulduk.

Siz de hayatınızda zillete, ölümünüzdeyse şekâvete boyun eğmeyin;

Böylece ahiret dünyasında kınanmazsınız!”

Kardeşim Zeyd! Okuduğun bu kelimeler **Abdullah b. Hâris b. Kays**'in dün gece arkadaşlara handa okuduğu son şiirleridir.

Ümmü Seleme, benim mektup yazdığımı görünce, onun dilinden şu yazıları da eklememi istedi:

“Biz Habeşistan'a ulaştıktan sonra Necâşî'nin himayesine girdik. O bize çok iyi davranıyor. Burada kendi dinimizi rahatlıkla yaşıyor, korkmadan Allah'a ibadet ediyoruz. Ne eziyet eden var, ne küfür ve hakaret eden...”

Sonra Zübeyr b. Avvam halası Hatice-i Tâhire ve dayısının oğlu Resulullah'a, sağlık durumunun iyi olduğunu yazmamı istedi.

Bu arada...

Habeşistan'a varınca orada görüp duyduklarını yaz, demiştin. İşte Mekke'den hicret ettikten 13 gün sonra bu mektubu sana yazıyorum.

Önce, mektubu yazdığım bu kâğıdı anlatayım sana. Mekke'de bu kâğıtlardan yok. Bunları Mısır halkı yapıyor, ismi **papirüs**... Papirüs, Nil Nehri kıyılarında yetişen bir bitki... Mısırlılar bu bitkiden yumuşak ve sağlam kâğıtlar ve tomarlar yapıyor. Yazdığım şu mürekkebi de Mısırlılar yapmış. Bu kâğıttan birini, arkadaşlara göstermen için gönderiyorum.

Yolculuk konusuna gelince; ben Cafer b. Ebu Talib, Osman b. Maz'un ve birkaç arkadaşla birlikteydim. Mekke'den Cidde Limanına kadar deveyle yarım günden fazla yol aldım. Bir bedevinin dediğine göre, bu yol on-oniki fersah. Bu sefer korkmadan açıkça Mekke'den yola çıktık. Çünkü bu defa peşimizden gelen kimse yoktu. Ardından Cidde'de iki gün arkadaşların gelmesini bekledik.

Toplam yetmiş bir kişiydik. Bizden önce Habeşistan'a dönmüş olan Abdullah b. Mesud'u da hesaplarsak, sayımız toplam 72'ye ulaştı. Bu grubun 12'si daha önce Habeşistan'a hicret eden ve kandırılarak Mekke'ye dönen kişilerdi. Bizden 49 erkek ve 15 kadın Kureyş kabilesine mensup, diğer 7 erkeğe başka kabilelerdendi. Yanımızda birkaç da çocuk vardı.

Bu defa kafile reisi Cafer b. Ebu Talib idi. Eşi **Esmâ b. Umeyy**s de onunla birlikte. Cafer 24 yaşında bir delikanlı olmasına rağmen, işinde pek layık ve tedbirli.

İki yolcu gemisi bulup, birine evlileri, diğerine de bekârları bindirip yola çıktık.

Üç buçuk gün boyunca gemiyle yolculuk ettik. Yol boyunca birkaç adaya rastladık. Birinin adı **Akıl**'dı. Söylenenlere göre orada Akıl adı verilen bir kaynak varmış. Denizciler onun suyundan içerek, akıllarının daha iyi çalıştığını düşü-

nüyolarlar. Aden sahilinin ötesinde **Saktara** adında başka bir adanın olduğunu söylediler. O adada Saktara denilen bir bitki var, bu bitkiden bir çeşit zambak yapılıyor ve buradan başka hiçbir yerde bulunmadığı söyleniyor.

Kaptanımız Mısırlı, mürettebat da Mısırlılarla Habeşlilerdi. Reis dediğimiz kaptan orta yaşlı dünya görmüş bir adamdı. Yol esnasında bize çok ilginç ve dehşetli hikâyeler anlattı. Dediğine göre, üzerinde bulunduğumuz deniz, Hint Okyanusu'nun uzun ve ince bir koluymuş. Bir tarafı Arap dünyası, diğer tarafı siyahların dünyası imiş. Enlem olarak 1900 ile 2700 mil arasında değişiyormuş. Habeş diyarının sahilinde Zenci Diyarı'na kadar uzayan bir körfez var. Oraya da **Barbar Körfezi** diyorlar.

Habeşistan sahili Yemen'le karşı karşıya. **Zeyla'**, **Dihlek** ve **Nâsi'** gibi birçok kasabası var.

Habeşistan'ın içinde Ka'ber'e kadar dört gün deveyle yol gittik. Oraya varınca, daha önce kaldığımız hana yerleştik. Ertesi gün Cafer, Necâşî'nin sarayına gidip Peygamber'in mektubunu ilettiler. Mektupta Resulullah, Allah'a hamdettikten sonra, Necâşî'ye bizim hakkımızda şu tavsiyede bulunmuştu:

Rahman ve Rahîm olan Allah'ın adıyla!

Allah'ın Resûlü Muhammed'den Habeşistan kralı Necâşî Ashâm'a!

Selâm senin üzerine olsun. Yegâne güç ve kudret sahibi Kuddûs, Mü'min ve Müheymin olan Allah'a hamd ederim. Şehâdet ederim ki İsa, Allah'ın ruhu ve kelimesidir. Onu bakire, saf, temiz ve namuslu Meryem'in rahmine ilkâ etmiştir ve böylece Meryem, İsa'ya gebe kalmıştır. Âdem'i de eliyle ve yine nefhasından yaratmıştır. Seni bir ve ortaksız olan Allah'a inanmaya davet ediyorum. O'na teslimiyet üzerinde yardımlaşmaya, O'na tâbi olmaya, O'na ve benim O'ndan getirdiğime iman etmeye davet ediyorum.

Ben Allah'ın Resulüyüm. Sana amcamın oğlu Cafer ile beraberindeki Müslümanları gönderdim. Onlar sana geldiklerinde kendilerini misafir et. Kibirden sakın. Seni ve askerlerini Allah'a inanmaya davet ediyorum. Ben vazifemi tebliğ ettim, nasihatte bulundum. Benim nasihatimi kabul ediniz.

Selâm, hidayete tâbi olanların üzerine olsun.

Cafer, Necâşî'yle görüşmeden döndükten sonra şunları anlattı:

Necâşî'yi ileri görüşlü, iyi niyetli ve bilgili buldum. Siması evliyalar gibi nurlu ve etkiliydi. Veziri Peygamber'in mektubunu okuduktan sonra Necâşî tahtının üzerinde düşüncelere daldı. Sonra mektubu alıp dikkatle tekrar okudu. Ardından bana İslam ve Peygamber hakkında bir şeyler sordu. Sorularından İslam'ı daha önce duyduğu belliydi. "Allah'ın kullarını topraklarımdan çıkarmak bana yakışmaz." dedi. "Habeşistan da diğer dinlerin tabileri nasıl serbestlerse, siz de onlardan biri gibi yaşayabilirsiniz. Artık rahat olun ve burada istediğiniz gibi yaşayın!"

Habeşistan'a gelince... Burası çok ilginç bir ülke... Hava-sı sıcak, Nil nehri dışında pek sulak da sayılmaz. Bu yüzden Nil'den uzak düşen muntikalarda yerleşim seyrek ve insan sayısı az. Burada yağış oranı da düşük.

Habeşliler çehre ve kılık-kıyafette tıpkı bizim Bilal gibiler. Siyah derili, yassı burunlu, kalın dudaklı ve iri endamlılar. Orta boylular, kısa ve kıvrıkcık tüyleri var. Dilleri bizden farklı. Fakat pazarcılarla köle tüccarları ve saray halkı biraz Arapça biliyor. Necâşî ve ileri gelen kesim ise bizim dilimizi çok iyi biliyor.

Tarımla geçiniyorlar; buğday, arpa, kuşyemi ve kahve ekiyorlar. Meyve olarak da bolca üzüm ve nar yetiştiriyorlar. Burada "Muz" denilen bir meyve var. Mekke'de bulunmayan

bir meyve bu... Üzüm gibi, ama kocaman salkımları var. Her salkımında yaklaşık on bir muz oluyor. Tıpkı salatalık gibi uzun ve ince bir meyve.

Bu ülkede ilginç hayvanlar da yaşıyor, mesela **fil** ve **zürafa**! Halkımız Ebrehe'nin Mekke'ye açtığı savaşta fillle tanışmış. Fakat Arabistan Yarımadası'nda henüz zürafayı görmüş biri yoktur sanırım. Zürafa denilen bu acayip hayvanın başı deveye, toynak-boynuz ve dişleri ineğe, cildiye kaplana benziyor! Ön ve arka ayakları tıpkı deveninki gibi, ama kuyruğu ceylan kuyruğuna benziyor! Ön ayakları arka ayaklarından daha kısa. Habeşlilere göre zürafanın ana vatanı Habeşistan... Bazıları da bu hayvanın deve-sırtlan-yaban ineği üçlüsünün ilişkisinden türediğine inanıyor!

Burada kimileri, yaşamını fil avcılığıyla sağlıyor! **Zencilerden**⁽¹⁾ öğrendikleri fil avlama yöntemi ise çok ilginç! Yöntem tam olarak şöyle: Önce fil sürüsünü özel bir tür ağaçlara doğru yönlendirirler. Bu ağaçların yaprağını yiyen filler bayılıyor. Derhal onları yakalayıp zincirlerle bağlıyorlar. Sadece fildişi için zavallı hayvanı öldürenler de var.

Şimdilik bu kadar yeter sanırım, sana burası hakkında anlatacak daha çok şeyim var... Bir dahaki mektupta görüşürüz. Arkadaşlar iyiler. İçiniz rahat olsun. Herkese, özellikle Resulullah efendimize onların iyi olduklarını söyle. Bizim canımızı sıkın tek şey Allah'ın Resülü'nden uzak bulunmanızdır. Bir an bile olsun onu unutmadık: Onun için şu şiiri de yazdım:

*"Ona her baktığımda,
Ayna gibi kendimi onda görürdüm.*

1- Burada geçen Zenci kelimesi bilinen siyah derili anlamında değildir. Habeşistan bölgesinin asıl ismi Zenci Diyarı olduğundan oranın yerlilerine Zenci ismi verilmiştir.

*Güneşin doğuşu onu bana hatırlatır,
Güneş batınca onun hatırasını anlatır."*

Mektubu sana ulaştıracak bu Habeşli tacir iyi bir adamdır. Burada epey Arap tüccar var şimdi... Mekke haberlerini onlardan alıyoruz. Diyeceğin bir şey varsa, bu adama anlat, bana iletisin.

Saygılarımla...

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla!

Zeyd b. Amr'dan Mus'ab b. Umeyr'e

"Ayrılacakları beklenen kimseler göçtüler.

Onlar ayrılınca kanadı yanık bir karga uçtu;

İhtiraslı gagası makas gibi bizi birbirimizden ayırdı.

Yahu karga!

Ayrılacaklarını bağırarak söylediğin kimseler,

Ahenkli uzun geceyi, baştanbaşa uyumadan geçirmişler..."

Sevgili dostum! Sana ve arkadaşlarına selam!

Ne mutlu size, hicret ederek İslam tarihinde yeni bir sayfa oluşturduunuz. Ayrılık esnasında Osman b. Affan'ın Resulullah'a "Bu bizim ikinci hicretimiz, ne yazık ki, siz bizimle değilsiniz!" dediğini duydum.

Peygamber efendimiz gülümseyerek şu karşılığı verdi:

— Siz Allah yolunda hicret ediyorsunuz. Bunun karşılığını mutlaka alacaksınız!

Burada herkes sizi düşünüyor, her namazdan sonra size dua ediyorlar. Mektubun elime ulaştı. Müşrikler bir süre bu yöntemi anlayamazlar. Çünkü mektup önce Ebu Talib'e gidiyor. Ebu Talib hem Kureys'in büyüklerinden olduğu, hem de Müslümanlığını açığa vurmadiğı için kimse ondan şüphelenmiyor.

Ben, yazdıklarının hepsini arkadaşlara anlattım. Onlar da pek sevinip Allah'a şükrettiler. Mekke haberleri az-çok size

ulaşsa da, bazı gizli veya daha ayrıntılı anlatılması gereken olayları sana yazıp göndereceğim.

Bir kere, arkadaşların ikinci Habeşistan hicretleri pek isabetli olmuş, müşrikleri korkutmuş ve endişelendirmiştir.

İlk hicretinizden sonra Mekke'ye döndüğünüzde, "onların hicretleri işe yaramadı, Muhammed'in yarenleri kurtulamayıp tekrar buraya geri dönmek zorunda kaldılar." diye küstahlıkları artmış, bize daha çok işkence uygulamışlardı. Bunun için siz ikinci bir hicrete kalktığınızda kimse sizi önlemedi veya peşinizden gelmedi. Ama şimdi durum değişti. Çünkü oradan gelen tüccarlar sizin ve ailelerinizin refah içinde olduğunuzu ve dininizi güzel bir şekilde yaşadığınızı anlıyorlar. Üstelik Abdullah b. Hâris'in Habeşistan'da söylediği kaside Mekke'ye ulaşınca, şehirde büyük bir tepki uyandırdı. Şimdi çocuklarımız bile oynarken o kasideyi söyleyip, müşrikleri çileden çıkarıyorlar.

Müslümanlara gelince... Sizden aldıkları haberler onlara moral kaynağı olmuş ve birçok insan cesaret bulup İslam'a eğilim göstermeye başlamış... Çünkü herkes, Allah'ın topraklarının daha geniş olmasının ne anlama geldiğini anladı artık: Mekke'de dinlerini yaşayamıyorlarsa, göç eder ve başka bir yerde dinlerini rahatça yaşarlar!

Dahası; bu haberler Kureş'in gururunu zedeledi. Galiba kâfirler, Allah'ın işlerinin onların iradesine bağlı olmadığını anlamaya başladılar.

Bize ulaşan bilgilere göre şirk önderleri bu işe bir çözüm bulmak için Dârü'n-Nedve'ye toplanmışlar ve büyük hediyelerle Necâşî'ye gidip, sizi kötülemeye karar vermişler. Böylece **Asham b. Ebcer**'in sizi Habeşistan'dan kovacağını, bu kapının da Müslümanların yüzüne kapanacağını umuyorlar. "Müslümanlar nereye giderlerse gitsinler, onların peşini bırakmayız. İşte Habeşistan'a kaçanların sonu!" diyecekler!...

Böylece bu yüce dine girmek isteyenleri korkutup yıldır-
mayı planlıyorlar.

Bu planı gerçekleştirebilmek için birkaç gün önce, **Amr b. Âs** ve **Abdullah b. Ebu Rabia'**yı o topraklara gönderdiler. Se-
nin mektubunun ulaştığı gün, bu ikisi ağır hediyelerden oluş-
muş deve yükleriyle Peygamber ve yarenlerinin gözü önünde
Cidde Limanına doğru yola çıktılar.

Anlatılanlara göre bu hediyeler, Tâif derisi, Arap zam-
kılı, Hint buhuru, Pers ıtır, çizgili Yemen keteni, Çin ipeği ve
ikişer asil Arap atından oluşuyor. Herhâlde Necâşi ve saray
mensuplarının hepsine ayrı ayrı hediyeler ayırmışlardır.

Evet Caferciğim, burada vaziyetler böyle. Baban Ebu Ta-
lib, müşriklerin bu yeni tertipleri karşısında müthiş bir şiir
yazıp Necâşi'ye göndermiş. Bu şiir şimdiden burada dillere
düştü, herkes ezberlemiş... Dün Zeyd b. Erkam'ın evindey-
ken hepimiz, Ebu Talib'in o şiirini okuduk, dur sana da yaza-
yım, şiir şöyle:

*“Keşke Cafer'in uzak topraklarda ne yaptığını;
Ve Amr b. Âs ile İslam düşmanlarının ne yaptıklarını bilseydim!
Acep, Necâşi, Cafer'le yoldaşlarına yardımcı oldu mu?
Yoksa onlara itina etmedi mi?
Ey Habeş Kralı; sen kötülükten berisin!
Sen yüce ve ihtişamlı bir insansın!
Sana sığınan kimse güçlük çekmez.
Şunu bil ki, bu kimsesiz muvahhitleri barındırmakla;
Allah seni daha da güçlü kılacaktır,
Her işinde daha büyük kolaylıklar sağlayacaktır
Senin cömertliğin herkese malum ve kapsamlıdır
Dostların da, yabancılar da senin cömertliğinden eşit şekilde
yararlanırlar.”*

Çok şaşıracağını bildiğim bir diğer önemli hadise de,

Ömer b. Hattab'ın İslam'a girmesi!. Evet, yanlış duymadın, Hattaboğlu Ömer de Müslüman oldu! Buna Kur'an'ın mucizesinden başka ne denir?

Bildiğin gibi Ömer, Müslümanlara eziyet ve işkence edenlerden biriydi. Onun yanında İslam ve Peygamber adını kimse ağzına bile alamazdı. Hemen gürültü koparır, küfürler savururdu. Biliyorsun, Ömer Müslüman kölelere işkence ederek onları İslam'dan vazgeçirmeye çalışan dayısı Ebu Cehl'e yardım ediyordu.

Hatırlarsın; onların işkencesine maruz kalan cariyelerden biri Rumlu Zinnîre, diğeri de Lebîbe⁽¹⁾ adlı Beni Mahzum kabilesinden iki kadındı. Ömer b. Hattab yine bir gün Müslümanlıktan döndürmek için Lebîbe'ye işkence yapıyor, vurup duruyordu. Dayaktan yorulunca:

“Size acıdığımı sanmayın!.. Sadece dayak atmaktan yorulduğum. Dinlenir dinlenmez sizi cezalandırmaya devam edeceğim. Siz bu yeni dini inkâr edip ondan ayrılmadıkça da dayaktan vazgeçmeyeceğim.” demişti.

Kısacası o kadınlar İslam'dan vazgeçmediler. Ama onları vazgeçirmek için öldüresiye döven Ömer, putlardan vazgeçip Müslüman oldu!! Ebu Bekir de o köleleri satın alıp azat etti.

Gelelim Ömer'in Müslüman olma hikâyesine...

Kendisi nasıl Müslüman olduğunu bize şöyle anlattı:

“Bir gün oldukça öfkeliydim. Kureyş'in Abdullah'ın Yetim'ine karşı tutumuna ve niçin onun işini bitirmediklerine kızgındım. Mekke'nin karmakarışık durumu beni çok rahatsız etmişti. Çünkü Mekke ehli ikiye bölünmüş, Kureyş'in apaydın günü, karanlık geceye dönmüştü. İşte bu duruma son vermek için Muhammed'i öldürmeyi düşündüm. Düşünceyi uygulamak için onun nerede olduğunu araştırdım. Safa

1- Bazı rivayetlerde bu kadının ismi Lübeyne olarak geçer.

tepesinin yakınında bir evde kaldığını ve başlarında Hamza'yla Ali'nin bulunduğu kırk kişilik bir koruması olduğunu öğrendim."

Evet, Ömer, o bildiğin sert ve öfkeli mizacıyla kılıcını kınından sıyırıp naralar atarak sağa sola bağırıyor ve öldürmek için Allah'ın Resulü'nü arıyor.

Yol boyunca Ömer'in iki metrelik iri gövdesi ve öfkeli yüzünü gören herkes bir tarafa çekilip saklanıyor. Ömer, naralar atarak yalın kılıç, Safa pazarının üstünde bulunan Dârü'l-Erkam'a doğru hızla ilerliyor.

Bu sırada **Naim b. Abdullah** onunla karşılaşiyor. Bildiğin gibi, Naim'le Ömer yakın arkadaştı. Fakat Naim Müslüman olduktan sonra Ömer'in gözüne görünmüyordu.

Naim olayı bize şöyle anlattı: "Ömer'i gördüğümde elimde kılıç, Peygamber'i arıyordu: "Nereye gidiyorsun?" diye sordum. "Muhammed'i arıyorum." dedi. "O, Kureyş arasında fitne ve ayrılık yarattı, onların aklına gülüyor, onların dinine ve kanunlarına karşı geliyor, onların ilahlarını küçümseyerek hakaret ediyormuş. Bu nedenle onu öldürmeye gidiyorum." diye cevap verdi. Ben "Kendini kandırma Ömer." dedim, "Onu öldürürsen, Abdümenafogluları seni sağ bırakırlar mı sanıyorsun? Doğru söylüyorsan önce kendi akrabalarını düzelt. Kız kardeşin **Fatıma b. Hattab**'la kocası Müslüman olmuş ve Muhammed'in dinine girmişler, sen hala Muhammed'i öldüreceğini mi söylüyorsun?"

Ömer bunu duyunca iyice öfkelenip bağırılmaya başladı:

— Ne dedin sen!? Fatıma ve Said mi? Onlar da mı Müslüman oldu yani?!!

(Bilirsin, Said ile Ömer hem amcaoğlu, hem de birbirinin kayınbiraderi olur. Yani Ömer, onun kız kardeşini, o da Ömer'in kız kardeşini almış.)

Naim'in bu sözleri üzerine Ömer deliye döndü ve büyük

bir hınçla eniştesinin evine doğru yola koyuldu. Eve vardığında, içeriden gelen güzel ve etkili Kur'an tilavetiyle olduğu yere çakıldı. Kur'an okuyan şahıs Habbâb b. Eret'ti. (Peygamber, Müslümanlara Kur'an öğretmesi için genellikle onu gönderirdi.) Ömer öfkeyle kapıyı çalınca Fatıma ve Said, hemen Habbâb'ı evin bir köşesine gizleyip, ayetlerin yazılı olduğu sayfayı bir kilimin altına sakladılar.

Ömer selam vermeden hiddet ve nefretle içeriye girdi.

— İçeriden gelen ses neydi? Ne okuyordunuz bakayım!? diye haykırdı.

Kardeşiyle eniştesi onu sakinleştirmeye çalıştılar

— Hangi ses? Biz ses falan duymadık, başka yerden duymuş olmanızın?

— Siz... Siz Müslüman olmuşsunuz, öyle mi?!

Ömer, sözünü bitirmeden eniştesinin üzerine çullandı. Kız kardeşi, kocasını kurtarmak için araya girdi. Ömer, araya giren kız kardeşinin başını duvara vurup onu ağır şekilde yaraladı. Üstü başı kana boyanan zavallı kadın, ölümü göz önüne alarak imanla dolu bir kalple haykırdı:

— Evet! Biz Müslüman olduk; Allah'a ve Resulüne iman ettik. Ne yaparsan yap! Biz imanımızdan dönmeyiz!

Kanlar içinde kalan kardeşinin yaşlı gözlerle karşısına dikilip korkusuzca haykırması Ömer'i şaşkına çevirmiş, daha da öfkelenmişti. Ama artık yapabileceği bir şey yoktu. Onları bu yoldan vazgeçiremeyeceği ortadaydı. Yaptığından pişman olmuştu. Bitkin bir halde yere oturdu ve kız kardeşine: "O sahifeyi ver de Muhammed'in sözlerine bir de ben bakayım." dedi.

Kız kardeşi, Ömer'in Kur'an sahifesini yırtmasından korkuyordu, önce ona bu Mushaf'ı yırtmayacağına dair yemin ettirdi. Ömer, okuduktan sonra geri vereceğine söz verince Fatıma sahifeyi getirip okumaya başladı:

— Tâ, hâ.

**Kur'ân'ı zahmet çekmen için indirmedik;
Ancak, korkacaklara bir öğüt olarak indirdik;
Yeryüzünü ve yüce gökleri yaratanın katından indirdik,
Rahman, arşa hâkim olan O'dur.
Bütün göklerde olanlar, bütün yerdekiler, bu ikisinin
arasında ve toprağın altında bulunanlar O'nundur.
Sen sesini yükseltirsen bil ki O şüphesiz gizliyi de,
gizlinin gizlisini de bilir.⁽¹⁾**

Bundan sonrasını Ömer'in amcasının oğlu olan eniştesi Said Zeyd anlatıyor:

— Amcaoğluma dikkatle bakıyordum. Fatıma her ayeti okuduğunda Ömer'in yüz ifadesinin biraz daha değiştiğini, yüzündeki kızgınlık belirtilerinin çekildiğini görüyordum. Ayetleri dinlerken beti benzi atmış, yüzü sararmıştı.

Sırtını duvara yaslayıp düşünceye daldı.

Ayetler bitip de Fatıma susunca Ömer çocuk gibi ağlamaya başladı. “Bunlar ne güzel sözler böyle, ne kadar yüce hitap bu?!” dedi hayranlıkla...

Onu böyle görünce biz de gözyaşlarımızı tutamadık.

Ömer:

— Muhammed şimdi nerede? diye sordu
— Neden soruyorsun? Ne yapacaksın onu?
— Onun Allah'ına ve dinine iman edeceğim. Zaten epey bir süredir, ben de putların bize hiçbir yararı olmadığını düşünüyorum.

Bu sırada Habbâb saklandığı yerden çıktı.

Habbab'ı da yanımıza alarak Ömer'le birlikte Zeyd b. Er-

1- Taha Suresi; 1-7. ayetler.

kam'ın evine gittik. Orada Peygamber İslam'ı açıklar açıklamaz, Ömer Müslüman oldu.

Bu hadise bizim için büyük bir kazanç, müşrikler için ise büyük bir kayıptı. Nitekim bunu duyan Ebu Cehil'in tepesi attı ve Ömer'i aşağılayarak yanından kovdu. Çünkü Ömer hem Müslümanların büyük düşmanlarından biriydi hem de Kureyş'i temsil ediyordu. Ömer'in Müslüman olduğu haberi her yere ulaşacak, bu da Kureyşlileri çok kötü duruma düşürecekti.

Kısacası, görünüşe bakılırsa, azap ve çile dönemi sona ermiş, yepyeni bir dönem başlamıştır diyebiliriz. Bunun diğer bir göstergesi de Mekke Firavunu Ebu Süfyan'ın tavır değiştirmesidir.

Bu hadiselerden önce kim Ebu Süfyan'ın yanında Muhammed lafını ağzına alacak olsa Ebu Süfyan gazaplanır, göğsünü kabartır, küstah bir tavırla: "O da tıpkı Varaka ve Ümeyye'nin İncil ve Tevrat'ı okuyarak Nasranî olup, herkesi dinlerine davet ettikleri gibi, er geç davasından vazgeçecek, adı sanı bile kalmayacaktır." derdi.

Ama kendi kızı **Remle** ve damadı **Übeydullah b. Cahş** Habeşistan'a hicret ettikten sonra, Ebu Süfyan'ın dili kesilmiş, başkalarına söyleyecek hiçbir sözü kalmamıştı.

Artık bir grup hâlinde Peygamber'le birlikte Kâbe'yi tavaf ediyor, ara sıra Harem'de bile namaz kılabiliyoruz.

Şu papirüs kâğıtlardan yine gönder e mi?.

Vesselam...

Bismillahirrahmânirrahim

Mus'ab b. Umeyr'den Zeyd b. Amr'a!

Mektubunu aldım ve yazdıklarını arkadaşlara anlattım. Belki bilmek istersen diye, burada vuku bulan iyi ve kötü hadiseleri sana yazacağım.

Senin mektubun ulaşmadan önce Amr b. Âs ile Abdullah b. Rabia Ka'ber'e girdiler. Necâşî onları, ertesi günü öğleye yakın bir saatte huzuruna kabul edecekti.

Biz, Mekke büyükleri tarafından iki elçinin Saray'a geldiğini ve bizi Mekke'ye geri götürmek için kötüyerek Padişah'ı ikna etmeye çalıştıklarını duyduk. Fakat Necâşî "Onlar bana sığındılar. Sözlerini duymadan onları ülkemden kovmak bana yakışmaz." demiş.

İşler sarpa sarabilirdi. Hepimiz üzülmüş, kırılmıştık, yer-yüzü başımıza dar olmuştu. "Artık sonumuz geldi, Kureyş hilekârları Necâşî'yi de kandırdılar." diyorduk.

O gün huzurumuz iyice kaçtı. Geceleyin korkudan uyuyamadık. Çoluk çocuğun durumu bizden daha beterd. Ne yapacağımızı bilemiyorduk.

Her şeyden önce yarın kimin konuşacağı hususunda fikir alışverişi yaptık.

Abdullah b. Mesud her zamanki gibi Yüce Allah'ın kela-mıyla bizi sakinleştirdi:

“Onlar hileye başvurdular, Allah da onların tuzağını boşa çıkardı. Allah hileleri boşa çıkaranların en hayırlısıdır.”⁽¹⁾

Ardından hepimiz onlara Allah ve Resulünün dediklerini ve sadece hak olanı söylemeye yemin ettik. Cafer: “Kimse Necâşî’nin huzurunda konuşmasın. Yarınki sözcünüz benim.” dedi.

Kabul ettik. Çünkü Cafer hem bizim kabile reisimizdi, hem de gözü pek ve hitabeti güzeldi.

Ben, Osman b. Maz’un, Osman b. Osman, Abdullah b. Mesud, Übeydullah b. Cahş, Zübeyr b. Avvam, Abdullah b. Hâris, Sa’d b. Vakkas ve Abdurrahman b. Avf ona eşlik edecektik.

Bu toplantıdan sonra kaldığımız hana gittik. Arkadaşlar, gece sabaha kadar ibadet ederek Yüce Allah’a el açıp yardım ettiler.

Sabah namazından sonra biraz uyuduk. Uyandıığımızda Cafer’in tavsiyesi üzerine gusül aldık, en iyi kıyafetlerimizi giydik, güzel amber ve mis kokusu sürdük ve Necâşî’nin sarayına doğru yola çıktık.

Saraydakiler büyük bir salona toplanmışlardı. Salonun yüksek tavanı, beyaz taşlı sütunları vardı, yerler kızıl mermer döşeliydi. Tavandan büyük Şam işi tunç avizeler asılıydı. Salonun etrafına büyük tahta pencereler yerleştirilmiş, renge renk camlarla süslenmişti. Güneş ışığı sarı, yeşil, kırmızı ve mavi camlardan içeri yansıyor ve şahane bir panorama yaratıyordu. Salonun uç tarafı yerden biraz yüksek yapılmıştı. Kral Necâşî fildişinden yapılmış gümüş işlemeli bir tahtta oturuyordu. Yaşlı, uzun boylu ve iri gövdeliydi. Saraydaki diğer siyahlardan daha açık tenliydi. Geniş siması, çenesinin üzerinde derin ikişer çizgi vardı. Burnu düz, bakışları etkiliy-

1- Âl-i İmran Suresi; ayet 54.

di. Saçı-sakalı kısa, kıvrıkcık ve beyazımsıydı. Beyaz giysisinin üstüne mücevher işlemeli bir kemer takmıştı. Ridasının yan kısımları güzel yakut ve zümrüt rengi ipliklerle işlenmişti. İnce deriden ayakkabılarının üstü açıktı, üzerinde bir elmas taşı parlıyordu.

Necâşî gurur ve vakarla tahtında oturmuş, eline yumru başlı, gümüş kaplamalı bir asa almıştı. Tahtın arkasında duran genç bir kadın tavus tüyünden bir yelpazeyi nazikçe sallıyordu.

Necâşî'nin iki tarafında abanozdan yapılmış başka tahtlar da vardı. Bir tarafta papazlar beyaz cübbe ve şapkalarıyla oturmuşlardı. Büyükleri Necâşî'ye en yakın olan şahıstı. Elinde altın bir haç vardı. Yanında daha az kademeli olanlar siyah rida ve şapkalarıyla oturmuşlardı. Ellerindeki Tevrat ve İncil açık duruyordu. Onların arkasında duran rahipler aynı tip kıyafetlerle sıralanmış, bellerine sıkı kuşaklar bağlamışlardı. Necâşî'nin sol tarafında yakınlarıyla vezirleri, din bilginleri ve komutanları duruyordu. Salonun dört bir yanına dizilen tahtlarda da saray adamları tek tip kıyafetle oturuyordu. Amr b. Âs ile Abdullah b. Rabia da onların arasındaydı.

Salona girdiğimizde bütün bakışlar bize çevrildi. Hep birlikte Necâşî'ye selam verdik. Fakat sarayın âdetine uyup secde etmedik.

Bunun üzerine büyük bir uğultu koptu. Kralın perdedârı hiddetle bize dönüp: "Çabuk secde edin ve yeri öpün." dedi.

O da Necâşî gibi çok değişik bir lisanla Arapça konuşuyordu. Bir mütercime ihtiyacımız kalmadan rahatça konuşabileceğimiz için buna pek sevinmiştik.

Cafer gayet edepli ve soğukkanlı bir sesle

— Biz Allah'tan başkasına secde etmeyiz! dedi.

Bu sırada, Amr b. Âs'ın, arkadaşı Abdullah b. Rabia'ya bakıp, bu işi kazanacakları manasında sırtıttığını gördüm. Per-

dedar bizi salonun sağ tarafına götürüp o ikisinin karşısında bir tahta oturttu.

Salon kısa bir süre sessizlik içinde kaldı. Nihayet Necâşî konuşmaya başladı:

— Niçin secde etmiyorsunuz?

Gayet sakin konuşuyordu, sesinde zerrece öfke veya kin yoktu.

Cafer aynı soğukkanlılıkla cevap verdi:

— Yüce Allah, bize Resul'ünü gönderdi. O da Allah'tan başkasına secde etmememizi emretti!

Necâşî kısa bir sükûtun ardından Kureyş elçilerine işaret ederek bize onların niçin geldiklerini anlattı.

Amr b. Âs ve Abdullah b. Rabia hemen söze girdiler:

— Saygıdeğer hükümdarımız! Bu adamlar bizim yüz karamızdırlar. Sosyal düzenimizi bozan bu adamlar şimdi de buraya sizin dininizi, ülkenizi ve halkınızı bozmak için gelmişlerdir. Bu hususta sizi ikaz etmeye geldik.

Cafer, gelen elçilerden yalnız birisinin konuşması hususunda Hükümdar'ın emretmesini isteyerek, bazı sorular soracağını bildirdi. Bu teklif üzerine, Amr b. Âs ayağa kalkarak kendisinin konuşacağını söyledi.

Bunun üzerine Cafer en can alıcı soruyu sordu:

— Saygıdeğer Hükümdar! Lütfen bu adama sorar mısınız, biz yakalanıp efendilerimize teslim edilecek köleler miyiz?

Amr b. Âs, Necâşî'nin konuşmasına fırsat vermeden atıldı:

— Hayır efendim! Bunların hepsi asil ve hür kimselerdir.

Cafer yine sordu:

— Onlardan haksız yere aldığımız bir mal veya kendilerine ödenecek bir borcumuz mu var?

Amr yine atıldı:

— Hayır efendim! Bir dinar borçları, bir dirhem dahi gasp ettikleri bir mal yoktur.

Cafer sormaya devam etti:

— Biz haksız yere birinin kanını mı döktük de kısas için geri istiyorlar?!

Amr şaşkınlıkla cevapladı:

— Hayır, hayır! Ne bir damla kan döktüler ne de kısas isteğimiz var!

Cafer herkesin takdirini kazanan son sorusunu sordu:

— O hâlde bizden ne istiyorsunuz Allah aşkına?! Bu uzak ülkede bile rahat bırakmayacak mısınız bizi?

Amr tedirgin bakışlarla Necâşî'ye baktı:

— Efendim... Onlar ve biz aynı dinin mensupları idik... Ama onlar atalarımızdan beri süregelen dinimizi bırakıp Muhammed'in dinine uydular! Olacak şey mi bu?!!

Necâşî şaşırmişti:

— Nasıl yani?

— Müsaadenizle izah edeyim sayın Kral Hazretleri... Bir süreden beri bizim Mekke'de Muhammed adlı birisi çıkmış, peygamberlik iddiasında bulunuyor. Dini, ne bizim, ne sizin ne de başka milletlerin dinine benziyor! Muhammed bizim dinimizi aşağılıyor, atalarımıza akılsız diye hitap ediyor. Gerçekte ise akılsız insanlar ve kölelerden bir grup adam toplamış, onları saptırıyor.

Necâşî bize döndü:

— Sizin dininiz nasıl bir şeydir? Dininizi ve uyduğunuz peygamberi bana anlatın bakayım.

Câfer sakın bir sesle anlatmaya başladı:

— Saygıdeğer kral hazretleri! Biz cahil bir topluluktuk. Putlara tapardık. Her kötülüğü işlerdik. Akrabalarımızla münasebetlerimizi keserdik. Komşularımıza kötülük yapardık.

Kuvvetli olanlarımız zayıf olanlarımızı ezerdi. Yüce Allah bize, kendimizden olan ve soyunu, sopunu, doğruluğunu, eminliğini, iffet ve nezaketini yakından bildiğimiz bir peygamber gönderinceye kadar tam bir cehalet üzere yaşadık. Bize gelen peygamber, Hz. İsa Mesih'in geleceğini müjdelediği Muhammed, yani Ahmed'dir.

Peygamberimiz bizi Allah'a, Allah'ın birliğine inanmaya, O'na itaate, atalarımızın tapındığı taşlarla putları bırakmaya davet etti. Doğru sözlü olmayı, emanetleri sahibine vermeyi, verilen sözü tutmayı, akrabalık haklarını gözetmeyi, komşularla güzel geçinmeyi, günahlardan ve kan dökmekten sakınmayı emretti. Her türlü ahlâksızlıklardan, yalan söylemekten, yetimlerin malını yemekten, namuslu kadınlara dil uzatmaktan ve iftira etmekten bizi menetti. Hiçbir şeyi eş, ortak koşmaksızın Allah'a ibadet etmeyi, namaz kılmayı, zekât vermeyi, oruç tutmayı emretti. Biz de, O'nu tasdik ve O'na iman ettik. Yüce Allah tarafından bize tebliğ ettiği şeylere tâbi olduk. Hiçbir eş ve ortak koşmaksızın Allah'a ibadet ettik. Onun bize haram kıldığını haram, helâl kıldığını da helâl kabul ettik.

Bu yüzden kavmimiz bize düşman kesildi. Bize olmadık zulümler etti. Bizi, dinimizden döndürmek, Allah'a ibadetten vazgeçirip putlara taptırmak için türlü işkencelere uğrattılar. Bizi perişan ettiler. Bize eski kötülüklerimizi tekrar işletmek için zulmettiler. Bizi sıkıştırdıkça sıkıştırdılar. Bizimle dinimizin arasına girmeye çalıştılar ve bizi dinimizden ayırmak istediler. Biz de, yurdumuzu yuvamızı bırakarak senin ülkeye geldik, sığındık. Seni başkalarına tercih ettik. Bizim peygamberimiz, bizi sizin yanınıza ve ülkenize gönderirken; "Necâşî'nin ülkesinde kimse zulme uğramaz, onun ülkesi adaletin ve doğruluğun yurdudur." diye anlattı. Senin himayene, komşuluğuna geldik. Senin yanında zulme, haksızlığa uğramayacağımızı ummaktayız ey Hükümdar!

Necâşî şaşkınlığını gizleyemedi:

— Bu anlattığınız şeyler tıpkı İsa Mesih'in bize öğrettiği sözler! Peygamberinizin Allah'tan getirdiği bir ayeti biliyor musun?

— Evet

— O halde onu bana oku bakalım!

Cafer güzel ve hazin sesiyle Meryem Suresi'nin başından itibaren okumaya başladı:

— Kâf, Hâ, Yâ, Ayn, Sâd.

Bu, Rabbinin, kulu Zekeriyya'ya olan rahmetini anlamadır.

Bir zamanlar o, Rabbine gizlice niyaz etmişti.

Ve demişti ki: "Ey Rabbim! Artık benim kemiğim yıprandı ve başımın saçı bembeyaz hâle geldi. Sana dua etmekle de ey Rabbim, hiçbir zaman mahrum kalmadım..."⁽¹⁾

Sonraki ayetler de Hz. Meryem'in nasıl hamile kaldığını ve Hz İsa'nın nasıl dünyaya geldiğini anlatıyordu:

Kur'ân'daki Meryem kıssasını da an! Hani o, ailesinden ayrılarak doğu tarafında bir yere çekilmişti.

Sonra ailesiyle kendisi arasına bir perde koymuştu. Biz ona Cebrail'i gönderdik de ona tam bir insan şeklinde göründü.

Meryem: "Ben senden, Rahman olan Allah'a sığınırım. Eğer Allah'tan korkuyorsan dokunma bana." dedi.

Melek: "Ben, sana temiz bir oğlan bağışlamak için, Rabbinin gönderdiği bir elçiyim." dedi.

Meryem: "Benim nasıl çocuğum olabilir? Bana hiçbir insan dokunmamıştır. Ben iffetsiz de değilim." dedi.

Melek: "Bu, dediğin gibidir. Ancak Rabbin buyurdu

1- Meryem Suresi; 1-4. ayetler.

ki: Bu iş bana pek kolaydır. Hem biz onu nezdimizden insanlara bir mucize ve rahmet kılacağız. Bu önceden kararlaştırılmış bir iştir.” dedi.

Nihayet Meryem İsa’ya gebe kaldı ve o hâliyle uzak bir yere çekildi.

Sonra doğum sancısı onu bir hurma dalına tutunup dayanmaya zorladı. “Keşke bundan önce ölseydim de unutulup gitseydim.” dedi.

Melek, Meryem’e, aşağı tarafından şöyle seslendi. “Sakın üzülme, Rabbin alt tarafında bir ırmak akıttı.”

“Hurma dalını kendine doğru silkele, üzerine devşirilmiş taze hurmalar dökülsün.”⁽¹⁾

Ben Allah’ın kelamına dalmış, Cafer’in huzu ve huşu içinde okuduğu ayetleri dinliyordum. Bir de baktım ki, Necâşî ile yanındaki din adamları hüngür hüngür ağlıyor!!! Gözlerinden akan yaşlar önlerindeki açık Tevrat ve İncil kitaplarını ıslatıyordu.

Necâşî kendini tutamayarak:

– Vallahi bunlar, İsa ve Musa’ya gelen kelâm ile aynı membadan fışkıran nurlardır.” dedi.

Başpapaz da dayanamamıştı:

– Bu sözler sınırsız bir gücü simgeliyor. Kelimeleri elmas taneleri gibi dosdoğru ve şeffaf.

Necâşî’nin baş veziri ve aynı zamanda büyük bir Nasranî hocası olduğunu sonradan öğrendiğimiz adam da söze girdi:

– Bu ayetlerin dışı pek güzel ve içi oldukça derin manalı! Bu ayetlerde içleri rahatlatacak, canları coşturacak garip bir terennüm var!

Amr b. Âs yüzünü ekşiterek durumu kendi lehine çevirmeye çalıştı:

1- Meryem Suresi; 16-25. ayetler.

— Ey Hükümdar! Onlar, Meryem oğlu İsa'ya ağır bir söz söylüyorlar. Onlara bir adam gönderip İsa için ne söylediklerini bir sor.” dedi.

Necâşî, Cafer'e baktı:

— Siz Meryem oğlu İsa hakkında ne dersiniz?”

Cafer kısa bir sükûttan sonra

— Biz, Hz. İsa hakkında, Peygamber Efendimizin bize Allah'tan getirip tebliğ ettiğini söyleriz. dedi.

Necâşî merakla sordu:

— Nedir o?

Cafer Meryem Suresi'nin ayetlerinin devamını okumaya başladı:

— **Hz. Meryem beşikteki oğlu İsa'ya konuş diye işaret etti. Kavmi “Biz henüz beşikte olan bir bebekle nasıl konuşalım?” dediler. O esnada İsa dile gelip dedi ki: “Ben muhakkak Allah'ın kuluyum. O Allah, bana kitap verdi ve beni peygamber olarak seçti.”⁽¹⁾**

Necâşî çok duygulandı. Eline bir çubuk alarak yere bir çizgi çizdi ve:

— Vallahi, bizimle sizin aranızda şu çizgi kadarlık bir fark var, dedi.

Bazı papazlarla rahipler Necâşî'nin bu sözleri üzerine öfkelenip itiraz ettiler. Necâşî onlara dönerek:

— İster hoşunuza gitsin, ister gitmesin, gerçek bu! dedi.

Sonra bize yöneldi:

— Artık içiniz rahat etsin. Siz benim himayemdesiniz. Sizi kimseye teslim etmem.

Ve baş vezirine şöyle emretti:

1- Meryem Suresi; 29-33. ayetler.

— Bunlar iş bulana kadar yeme, içme ve başka ihtiyaçlarını karşılayın!

Necâşî'ye teşekkür edip arkadaşlarımızın yanına döndük. Ertesi gün Necâşî'nin Kureyş elçilerinin hediyelerini kendilerine geri verdiğini duyduk. Bizim hakkımızda onlara:

— Gidiniz, vallahi yeryüzünün ağırlığı kadar bana altın ve gümüş getirirseniz, yine onları size teslim etmem! demiş.

Sanırım bu olaylardan sonra müşrikler bizi rahat bıraktılar. Fakat Necâşî'nin sarayında yaşanan hadiseden sonra bazı rahiplerin bize kin besleyip zarar vereceğinden korkuyoruz. Çünkü onlar Hz. İsa'yı Allah'ın oğlu biliyor, üç tanrı olarak **Baba-Oğul-Ruhu'l-Kudüs'e** inanıyorlar. Gerçi bazıları da Kur'an ayetlerini duyduktan sonra düşünceye dalıp toplantının sonuna kadar konuşmadılar.

Sana güzel bir haberim var. Cafer'in karısı dün bir erkek çocuk doğurdu. Hepimiz buna sevinip, iyi bir müjde olduğunu düşündük. Bu güzel bebeğin adını Abdullah koydular.

Mektubunu beklerim. Vesselam...

Bismillahirrahmanirrahim

Zeyd b. Hârise'den Mus'ab b. Umeyr'e!

Selam sana ve seninle birlikte olan arkadaşlarına!

Mektubun ulaştı. Dindaşlarının sevinç kaynağı, müşriklerinse hüznün kaynağı oldu. Amr b. Âs ile Abdullah b. Rabia götürdükleri hediyeleri geri getirince uğradıkları hezimet herkesçe anlaşılmişti. Fakat senin anlattığın gibi iş burada bitmemişti.

Mekke'de konuşulanlara göre siz Necâşî'nin sarayına gitmeden önce, Amr b. Âs bazı devlet adamlarının yanına giderek onlara kıymetli hediyeler verip ayartmaya çalışmış; onlar da "Bu kaçakları teslim etmek Krala hiçbir şey kaybettirmez. Siz merak etmeyin. Biz Necâşî'yi ikna ederiz." demişler.

Ardından Necâşî'yle Müslümanları Kureyş elçilerine teslim etmesi hususunda konuşmuşlar. Necâşî Amr b. Âs'ı yanına çağırıp, bir takım sorular sormuş "Senin anlattığın gibi bunlar bu kadar tehlikeli adamlarsa, sizin aslında memnun olmanız gerekiyor. Çünkü onların ülkenizden kaçması, sizin böyle tehlikeli adamlardan kurtulmanız demektir. Fakat anlamadığım şey sizin ısrarla onları geri götürmek istemenizdir?" demiş.

Amr b. Âs:

— Bunlar cezalarını çekmeyinceye kadar bu fitne yatmaz, deyince

Necâşî :

— Bu fitnenin başı orada, sizin yanınızdadır! Neden onu bırakıp, bu kırıntıların peşinden geldiniz? diyerek onu terslemiş.

Hükümet adamları Amr'ı savunmaya kalkmışlar. Onların bu ısrarını gören Necâşî neler döndüğünü hemen anlamış ve onlara hiddetlenip:

— Muhacirlerin sözlerini dinlemek, onların hakkında adaletli yargıda bulunmak gerekir, demiş.

Sarayda çıkan bu tatsızlığın ardından Necâşî bütün hediyelerin geri verilmesine de emretmiş.

Kureyş elçileri hayal kırıklığıyla Mekke'ye döndükten birkaç hafta sonra, bir grup papaz ve rahip Mekke'ye gelmişler. Peygamber'i araya araya Harem'de bulmuşlar. Buluşma günü ben orada değildim. Fakat olaya şahit olmuş olan Zeyd b. Erkam şöyle anlatıyordu:

“Hepsi yaşlı olan bu Habeşli papazlar 20 kişiydi. Önce müşriklerin yanına gitmiş, Peygamber'le ilgili -doğduğu günden şu ana kadar- sorular sorup bilgi topladıktan sonra Peygamberimize gelmişlerdi.

En yaşlıları olan reisleri peygamberimizle görüşmesinde şöyle dedi:

— Yanımdaki heyet Nasranîlerin âlimleri ve bilginlerinden oluşmuştur. Biz Habeşistan Diyanet Kurumu tarafından buraya senin dinini araştırmaya geldik.

Aslında onları Mekke'ye getiren şey, sarayda Cafer'in Necâşî'ye anlattıklarıydı.

Peygamber onları güler yüzle karşılayıp

— Güzel! İstedığınızı sorun, dedi.

Müşriklerin de birçoğu etrafımıza toplanmış konuşmaları merakla dinliyorlardı.

Nasranî âlimleri birçok sorular sordular. Peygamber'in

ebeveyninden çocukluğuna, duydukları ve müşahede ettiklerinden yaşadıklarına varıncaya kadar akla gelebilecek her şeyi sordular. Sonra Peygamber'in vahiy inerken yaşadığı hali sordular, geçmişteki dinler ve ümmetler hakkında acayip sorular sordular. Ve son olarak da, Yüce Allah'ın onların dini hakkında ne söylediği hususunda açıklama istediler.

Peygamber efendimiz bu papazlarla başpiskoposun tüm sorularına cevap verdi. Onlar, Kuran'dan kendilerine bazı ayetler okumasını isteyince Peygamber melekuti sesiyle Maide Suresi'nden şu ayetleri tilavet etti:

— **Bismillahirrahmanirrahim.**

Allah, Resulleri topladığı gün: "Size ne cevap verildi?" der. "Bizim bilgimiz yok. Gizlileri bilen yalnız sensin, sen!" derler.

Allah şöyle diyecektir: "Ey Meryemoğlu İsa! Sana ve annene olan nimetimi hatırla! Hani seni Rûhu'l-Kudüs ile desteklemiştim. Beşikteyken ve kemale ermişken insanlarla konuşuyordun. Sana yazıyı, hikmeti, Tevrat'ı ve İncil'i öğretmiştim. İznimle çamurdan kuş şeklinde bir şey yapmış ve ona üflemiştin, o da iznimle kuş olmuştu. Anadan doğma kör olanı ve alaca hastalığına yakalanmış kimseyi iznimle iyileştirmiştin. Ölüleri iznimle diriltmiştin. İsrailoğulları'na ayetlerle geldiğin ve onlardan inkâr edenlerin: "Bu ancak apaçık bir sihirdir." dedikleri zaman seni, onlardan korumuştum.

Hani Havarilere: "Bana ve Resulüme iman edin." diye ilham etmiştim. Onlar da: "İman ettik, bizim şüphesiz Müslümanlar olduğumuza şahit ol." demişlerdi.

Havariler: "Ey Meryemoğlu İsa, Rabbin bize gökten bir sofraya indirebilir mi?" dediler. İsa da: "İnanıyorsanız Allah'tan korkun." dedi.

Havariler: "İstiyoruz ki ondan yiyelim, kalplerimiz iyice yatışsın, senin bize doğru söylediğini bilelim ve

bunu bizzat görenlerden olalım.” dediler.

Meryemoğlu İsa da: “Allah’ım, Rabbimiz, bizim üzerimize gökten bir sofrayı indir ki, bizim için, önce ve sonra gelenlerimiz için bir bayram ve senden bir mucize olsun. Bizi rızıklandır, sen rızık verenlerin en hayırlısı-sın!” dedi.

Allah buyurdu ki: “Ben onu size indireceğim. Fakat bundan sonra içinizden kim inkâr ederse, ben ona âlemlerden hiç kimseye yapmayacağım bir azabı yaparım.”

Ve Allah demişti ki: “Ey Meryemoğlu İsa, sen mi insanlara: ‘Beni ve annemi, Allah’tan başka iki tanrı edinin.’ dedin?” “Hâşâ, dedi, sen yücesin, benim için gerçek olmayan bir şeyi söylemem bana yakışmaz. Eğer demiş olsam, sen bunu bilirsin, sen benim nefsimde olanı bilirsin, ben ise senin nefsinde olanı bilmem, çünkü gaybları bilen yalnız sensin, sen!”

“Ben onlara sadece, senin bana emrettiklerini söyledim. Benim ve sizin Rabbiniz olan Allah’a kulluk edin, dedim. Aralarında olduğum müddetçe onlara şahit idim, fakat sen beni aralarından aldığında onları gözetleyen yalnız sen oldun. Sen her şeyi görürsün.”

“Eğer onlara azap edersen, onlar senin kullarıdır, eğer onları bağışlarsan, şüphesiz sen daima üstünsün, hikmet sahibisin.”⁽¹⁾

Peygamber bu ayetleri okurken onların gözyaşları yağmur gibi yağıyordu. Öyle ki, yanakları ve sakalları ıslanmıştı. Sonra Allah Resulü onları İslam’a davet etti. Hepsi onun peygamberliğine şahadet edip, Müslüman oldular. Onların büyüğü bunu şöyle ifade etti:

— Nasıl iman etmeyelim ki; Farklî’in bütün alametleri İncil ve diğer kitaplarımızda yazılmış, hepsi sende toplanmıştır!

1- Mâide Suresi; 109-118. ayetler.

Onlar Harem’i terk ettikleri sırada Kureyş büyükleri hid-detle önlerini kestiler. İçlerinden Ebu Cehil onlara:

– Sizden daha akılsızını görmedik! dedi.

Yeni Müslüman olan eski başpiskopos, bu sert çıkışa şaşırılmıştı:

– Niçin böyle diyorsun be adam?

– Bu yaptığınız da neydi?

– Ne yaptık da böyle öfkeleniniz?

– Siz kendi kavminiz tarafından buraya Muhammed’in dinini araştırmaya mı geldiniz, yoksa atalarınızın dininden dönüp kandırılmaya mı?

– Biz hem onun dinini biliyoruz, hem sizin inançlarınızı. Siz ne olursa olsun babalarımızın dininden dönmeyiz, diyor-sunuz. Hâlbuki biz hakikat peşindeyiz. Biz toplumumuz için en doğru olanı seçtik.

Bu hadise müşriklerin oldukça zoruna gitmiş, bu nedenle de yeni bir tertip ve hile hazırlamaları hiç de uzak bir ihtimal değil... Biz ve Peygamber efendimiz dikkatliyiz. Siz de orada dikkatli olun. Mekke müşrikleri orada her an yeni komplolara girişebilirler... Allah’ın eli, onların ellerinden üstündür!

Vesselam.

Bismillahirrahmanirrahim

Mus'ab b. Umeyr'den Zeyd b. Hârise'ye!

Selam olsun Allah'ın Resulü ve onun vefalı yarenlerine! Gönderdiğin mektup tam zamanında ulaştı. Cevabını biraz geç göndermemin sebebi, bizim bir süre Ka'ber'de olmamamızdı. Sonra geri geldiğimizde mektubu getiren tüccar adam gitmişti.

Burada olmamızın sebebine gelince...

Cafer, Hz. İsa Peygamber hakkında İslam dininin görüşünü anlattıktan sonra, Necâşî'nin buna hayran kalan tutumundan rahatsız olan Hıristiyan devlet adamları ona başkaldırınca, Ka'ber'deki durum değişti. Bu arada Habeşliler Necâşî'nin peygamberleri hakkında farklı düşündüğünü gördüler. Bir de Mekke'den dönen papazların Müslüman olduklarını görünce diğer papazlarla rahipler: "Bu Necâşî'nin planı, onun gönlü İslam'dan yana ve Hıristiyanlıktan dönmüş." dediler. Bunun üzerine Kral'ın komutanlarından biri başkaldırıp isyan etti, diğer saray erkânı da halkı Necâşî'ye karşı kışkırttılar.

Necâşî için kritik olduğunu görünce, geceleyin birini gizlice bize gönderip: "Nil sahilinde iki gemi sizi bekliyor. Yanınıza azık alın ve gece yarısı oraya gidip bekleyin. Eğer ben düşmanlarıma galip gelirim, geri dönün. Ama onlar eğer beni yenerlerse, denize açılın ve istediğiniz yere gidin!" diye haber ilettiler.

Bu haberi aldığımızda oldukça üzüldük, onun dediği gibi kayıklara binip Nil'in ötesine geçtik ve orada olayların gelişmesini bekledik. Orada yaptığımız iş sadece dua edip Allah'a yalvarmaktı. Allah'tan Necâşî'nin düşmanlarına galip gelmesini istiyorduk.

Üç günlük bir bekleyişten sonra; iyi bir yüzücü olan genç Zübeyr'i olanları öğrenmesi için şehre gönderdik. Zübeyr bir kırbayı havayla şişirip üzerine yatarak Nil'in diğer tarafına geçti ve kısa bir süre sonra geri döndü. Biz geminin güvertesinde onu karşıladık. Zübeyr hemen müjdeyi verip "Gözünüz aydın! Necâşî fitneyi bastırmış, düşmanlarını alt etmiş!" diye bağırdı.

Gemiye bindikten sonra gördükleri ve duyduklarını anlatmaya başladı:

Kargaşa çıkarıncı sarayın etrafına toplanmış, Necâşî'nin tahttan inmesini ve öldürülmesini istiyorlarmış. Necâşî onlara karşı ağır bir mücadele vermiş. Fakat savaşı o başlatmamış. İlk sarayın çatısına çıkıp onlarla konuşmaya ve anlaşmaya çalışmış:

— Ey Habeşliler; ben sizin kralınız değil miyim? diye sormuş. Halk hep bir ağızdan,

— Evet, öyledir, diye bağırmış. Necâşî'yle oraya toplananlar arasında şu konuşma geçmiş:

— Ben sizin aranızda adaletle hükmetmedim mi?

— Ettin!

— Öyleyse niçin bana başkaldırdınız?

— Sen bizim dinimizden dönerek, İsa Mesih'i inkâr etmiş, Müslüman olmuşsun!

— Ben ne demişim?

— Sen İsa'nın Allah'ın kulu olduğunu söylemişsin. Hâlbuki İsa Allah'ın oğludur!

Necâşî yüzünü ekşiterek:

—Benim öyle dediğimi size kim söyledi? diye sormuş.

Orada toplananların hiçbirisi bunu şahsen Necâşî'den duymadığından, susmuşlar.

Ardından Necâşî sol elini sağ bileğine koyarak:

— Ben de İsa hakkında aynı şeyi söylüyorum, şeklinde iki anlama gelen bir şey söylemiş.

Bu sözü duyan insanların birçoğu sevinmiş, ona övgüler yağdırarak sarayın etrafından dağılmışlar. Ancak bir grup papaz, hala orada durmuş, Necâşî'nin öldürülmesi gerektiğinde ısrar ediyorlarmış. İsyancı komutan:

— Bunların hepsi bir hile! Sen açıkça İsa hakkındaki düşüncelerini açıklamalısın! diye ortalığı karıştırmış.

Bir papaz da:

— O, elini bileğine bağladığı büyüye basarak konuştu! Onun bileğine yazılan büyüünün ne olduğunu öğrenmeliyiz, demiş ve ardından şunu eklemiş:

— O bileklikte İsa hakkında sapık inançlar yazılıdır!

Kargaşa gitgide büyümüş. Kimileri papazın dediğini onaylamış, kimileri yalanlamış ve orayı terk etmişler. O sırada Necâşî askerlerine geri kalanları dağıtmalarını, yakalamalarını ve çatışmaya girenleri öldürmelerini söylemiş.

Bir çatışma ortaya çıkmış, isyancıların birçoğu yakalanmış veya öldürülmüş. Çatışma biter bitmez de Zübeyr bize dönmüş.

Evet; Mus'abcığım! Böylece bu tehlikeyi de atlatmış olduk. Bizim bu güne kadar yaşadığımız en güzel an, Zübeyr'in bize Necâşî'nin zaferi kazanma haberini ulaştırdığı an oldu.

Oradan hana döndük. Senin mektubunu handa aldım ve hemen cevabını yazdım. Bizim durumumuz öncekinden çok daha iyi. Necâşî bizim rahatımızı sağlamak için elinden geleni yapıyor. Hatta kendi oturduğu mahallede bize ev yaptıra-

cakmış. Cafer'e bir adam göndererek "Ne ihtiyacınız olursa çekinmeden söyleyin." demiş.

Arkadaşlara gelince, kimisi burada meslek edindi, kimi de alışverişle uğraşüyor.

Görünüşe bakılırsa Mekke'deki durumlar düzeline kadar herkes burada kalmayı planlıyor. Buna rağmen hepimiz Mekke'yi ve arkadaşlarımızı özledik, hele Peygamber efendimizin hasretiyle yanıp tutuşuyoruz...

Görüşmek üzere, Allah'a emanet olun...

SON

KAYNAKÇA

Asaru'l-Bilad ve Ahbaru'l-İbad, Zekeriya b. Muhammed b. Mahmud Kazvinî, Eklmelerle birlikte çeviri: Cihangir Mirza Kacar, Tashih: Mir Haşim Muhaddis, 1373 h.ş.

Ba Peyamber, Dr. Bintu'ş-Şati, çev: Dr. Seyyid Muhammed Radmeniş, 1377 h.ş.

Delailu'n-Nübüvve, Ebubekr b. Ahmed b. Hüseyin Beyhakî.

Der Meslah-i Aşk, Ali Musavî Germarûdî, 1358 h.ş.

Dershayi ez Tarih-i Tahliliy-i İslâm, Seyyid Haşim Rasulî Mahallatî, 1368 h.ş.

el-Asru'l-Cahilî, Şevkî Zayf, çeviri: Alırıza Zekavetî Karakızlı, 1364 h.ş.

Ferheng-i Farsî, Dr. Muhammed Muîn, 1362 h.ş.

Ferzendan-i Ebu Talib, Ebu'l-Ferec Ali b. Hüseyin Isfahanî, çev: Cevad Fazıl, 1362 h.ş.

Furûğ-i Ebediyyet, Cafer Sübhanî, trsz.

Hayatu'l-Kulûb, Molla Muhammed Bakır Meclisî, 1363 h.ş.

İnkılab-ı Tekamuliy-i İslâm, Celaledin Farsî, trsz.

Kur'ân-ı Kerim Meali, Abdulhamid Ayetî, 1367 h.ş. ve başka mealler.

Muhammed (s.a.a) Hatem-i Peyamberan, yazar: Heyet, 1363 h.ş.

Muhammed Peyamaver-i Azadî, Abdurrahman Şarkavî, çev: Hasan Ekberî Merznav, 1356 h.ş.

Muhammed Peyğemberi ki ez Nov Bayed Şinaht, Constantin Virgil Gheorghiu, çev: Zebîhullah Mansûrî, 1376 h.ş.

Murûcu'z-Zeheb, Ebu'l-Hasan Ali b. Hüseyim Mes'udî, çev: Ebu'l-Kasım Payende, 1370 h.ş.

Mus'ab b. Umeyr, Adnan et-Tavil, çev: Tevhid yayınları çeviri grubu, 1369 h.ş.

Nihayetu'l-Mes'ul fi Rivayeti'r-Resul, Saiduddin Muhammed b. Mes'ud Kazirûnî, çev: Abdusselam b. Ali b. Hüseyin el-Ebreguhî, tashih ve ekleme: Muhammed Cafer Yahikî, 1366 h.ş.

Peyamber, Zeynelabidin Rehnuma, 1363 h.ş.

Peyğember ve Yaran, Muhammed Ali Alimî.

Pîramûn-i Sirey-i Nebevî, Dr. Taha Hüseyin, çeviri: Bedreddin Kitabî, 1362 h.ş.

Sîret-i Rasulullah, Refiuddin İshak Muhammed Hemedanî, çeviri: Yazar, tashih: Dr. Asgar Mehdevî, 1361 h.ş.

Sirey-i Rasulullah (s.a.a), Dr. Abbas Zeryab Hoî, 1376 h.ş.

Sirey-i Sahih-i Peyamber (s.a.a), Allame Cafer Murtaza Amilî, çev: Hüseyin Tac Abadî, 1373 h.ş.

Şa'n-i Nüzûl-i Ayat, Ebu'l-Hasan Ali Vahidî Nişabûrî – Celaleddin Abdurrahman Suyûtî, çev: Dr. Muhammed Cafer İslâmî, 1362 h.ş.

Şehriyar-i Mahabbet, Misak Emîr Fecr, 1378 h.ş.

Şerefu'n-Nebi, Ebu Said Vaiz Harkûşî, çev: Necmettin Mahmud Ravendî, tashih ve ekleme: Muhammed Rûşen, 1361 h.ş.

Tarih-i Arab, Philip K. Hitti, çev: Ebu'l-Kasım Payende.

Tarih-i İslâm, Ali Devanî, trsz.

Tarih-i Kâmil, İzzeddin İbn Esîr, çev: Dr. Muhammed Hüseyin Ruhanî, 1374 h.ş.

Tarih-i Peyamber-i İslâm, Dr. Muhammed İbrahim Ayetî – Dr. Ebu'l-Kasım Gorcî, 1361 h.ş.

Tarih-i Taberî, Muhammed b. Cerîr Taberî, çev: Ebu'l-Kasım Payende, 1375 h.ş.

Tarih-i Yakubî, Ahmed b. Ebu Yakub, çev: Dr. Muhammed İbrahim Ayetî, 1371 h.ş.

Tarihnamey-i Taberî, Bel'amî'ye intisap edilen çeviri, tashih ve ekleme: Muhammed Rûşen, 1368 h.ş.

Tuhfetu'l-Ahbab, Şeyh Abbas Kummî.

Tûtîyay-i Dîdegan, Şeyh Abbas Kummî.

Zindeganiy-i Hz. Muhammed (s.a.a), Seyyid Haşim Rasulî Mahallatî.

Zindeganiy-i Muhammed (s.a.v) Peyamber-i İslâm, İbn Hişam, Seyyid Haşim Rasulî Mahallatî, 1366 h.ş.

Zindeganiy-i Por İftihar-i Ammar-ı Yasir, Muhammed Muhammedî İştihardî, 1373 h.ş.

Zindeganiy-i Por İftihar-i Bilal Habeşî, Muhammed Muhammedî İştihardî, 1373 h.ş.

Zindeganiy-i Por İftihar-i Hz. Hamza ve Cafer, Muhammed Muhammedî İştihardî, 1374 h.ş.

